خۆم و
ئەستێرە گەشەکان

خۆم و
ئەستێرە گەشەکان

نەجمەدین عەزیز سمایل

بەرگی دەیەم

کوردستان- هەولێر - ٢٠٢٤

* ناوی کتێب: خۆم و ئەستێرە گەشەکان - بەرگی دەیەم
* نووسینی: نەجمەدین عەزیز سمایل
* هەڵەچن و پێداچوونەوەی زمانەوانی: بەهادین جەلال مستەفا
* نەخشەسازی و بەرگ و سەرپەرشتیی چاپ: عوسمان پیرداود
* تیراژ:(٢٥٠)دانە
* چاپخانە: چاپخانەی ڕۆژهەڵات - هەولێر
* مافی لە چاپدانەوەی تەنیا بۆ نووسەرە.
* نرخی (١٠،٠٠٠) دینارە.
* لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان ژمارەی سپاردنی(٤٧٠)ی ساڵی ٢٠٢٤ی پێدراوە.

پێشکەش

❊ بە هەموو ئەوانەی کە بەشدار بوون لە فێرکردنم.

❊ بە هەموو ئەوانەی کە مافیان لەسەر من هەیە.

❊ بۆ هاوسەرە ئازیزەکەم.

❊ بۆ هەموو منداڵە چاوگەشەکانم

هەواڵنامەی کتێب

تأريخ سير الأدباء

ربما كان العلامة والسوسيولوجي الكبير ملا محمود بايزيدي (١٧٩٧-١٨٦٣) أول من سعى لكتابة سير ذاتية للأدباء الكرد. كان ذلك حين اجتمع مع القنصل الروسي الشهير أوغست جابا (١٨٠٣-١٨٩٤) في أرضروم منتصف القرن التاسع عشر. وبنتيجة التعاون بين الرجلين ظهرت إلى الوجود كتب وكراسات مهمة جداً. وبناء على طلب جابا كتب ملا محمود سير ذاتية مختصرة للأدباء الكرد الكلاسيكيين مثل فقي طيران وملايي جزيري وأحمد خاني. لكن هذه السير المختصرة لا تشبع فضول الباحثين ولا يمكن الركون إلى المعلومات الواردة فيها بسبب افتقارها إلى الصدقية المرجعية. ولكن مهما يكن فقد كانت خطوة رائدة في مجال الكتابة السيرية وضرورة لا بد منها.

يمكن الحديث أيضاً عن بعض الكتب الأخرى التي اهتمت بهذا الجانب منها كتاب العلامة المؤرخ محمد أمين زكي (١٨٨٠-١٩٤٨) عن الشخصيات الكردية المشهورة في التاريخ. وهو كتاب عام لا يختص بالجانب الأدبي فقط بل يمتد اهتمامه على مساحة واسعة جداً في التاريخ والجغرافيا وتنوعت اختصاصات الشخصيات التي دون تاريخ حياتها. ولا يمكن هنا أن نغفل عن كتاب الراحل علاء الدين سجادي (١٩٠٧-١٩٨٤) في تاريخ الأدب الكردي وتاريخ النثر الكردي فقد بذل فيهما مجهوداً بادياً للعيان ولكن للأسف لا يمكن أيضاً الركون إلى المعلومات الواردة فيهما خاصة عن الشخصيات الأدبية الكلاسيكية مثل أحمد خاني وملايي جزيري فقد اختلط الواقع بالخيال وجاء الراحل بمعلومات لم يحلها إلى أي مصدر.

يمكننا أيضاً أن نذكر في هذه المقدمة القصيرة كتاب الدكتور محمد علي الصويركي الأردني الكردي قاموس مشاهير الكرد. وعل كل حال فقد أقدم المؤلفون الكرد في العصر الراهن على تأليف موسوعات للأدباء والشخصيات الكردية وهذا ما يثلج الصدور.

أما سلسلة الكتب التي يتحفنا بها الأستاذ القدير نجم الدين عزيز إسماعيل تحت عنوان أنا ونجومي الزاهرة، فهي بحق موسوعة رائعة ولا بد أن تكون في

متناول القراء جميعاً وخاصة الباحثين الذي يرهقهم البحث عن سير الشخصيات المعاصرة.

تكمن أهمية هذه السلسلة في أن مؤلفها الباحث نجم الدين إسماعيل المولود سنة ١٩٥٣ في مدينة أربيل عاصمة إقليم كُردستان رجل من هذا العصر وكثير ممن يكتب عنهم ويدون سير حياتهم يعيشون الآن وهو يستقي معلوماته منهم ومما يتوفر في الكتب وصفحات الإنترنت وبهذا فإن لمعلوماته قيمة علمية كبيرة ويمكن أن تصبح مرجعاً لكل من يريد الكتابة عن الشخصيات التي تناولها الأستاذ نجم الدين ستكون أهمية هذه السلسلة أكبر لكل من يحتاج إلى معلومات قد تضيع في خضم الأحداث وتحت وطأة الزمن. كما أن هذه السلسلة مليئة بصور عن الشخصيات التي يتناولها كل مجلد.

لا يسعنا في هذا المجال إلا أن نرفع القبعة باحترام ونصفق لهذا العمل الموسوعي الجبار الذي ستتعزز قيمته أكثر بمرور الزمن.

هەوالنامەی کتێب

جان دوست
أربيل
١٥.آذار ٢٠٢٤

مێژوویا ژیانناما ئەدیبان

دبیت زانا و سوسیۆلۆجیێ مەزن مەلا مەحمەوودێ بایەزیدی (١٧٩٧- ١٨٦٣) ئێکەمین کەس بیت بژاڤ کری بۆ نڤیسینا ژیاننامە کەسایەتییا نڤیسەرێن کورد. ئەوژی دەمێ ل گەل قونسولێ روسی یێ ب ناڤودەنگ ئۆگست جابای (١٨٠٣- ١٨٩٤)ێ ل ئەرزەرۆمێ ل نیڤا چەرخێ نوزدێ کۆم بوویی. ژ ئەنجامێ هەڤکارییێ د ناڤبەرا هەردو مروڤاندا چەندین پەرتووک و نامیلکە یێن گەلەک گرنگ دەرکەفتن. ل سەر داخوازا جابای؛ مەلا مەحمەوودی ژیاننامە کەسایەتییێن نڤیسەرێن کورد یێن کلاسیک وەکی فەقیێ تەیران، مەلایێ جزیری و ئەحمەدێ خانی ب کورتی نڤیسی. بەلێ ئەڤان ژیاننامەیێن کورت تێهنا نڤیسەر و ڤەکولەران نەشکاند و نەشێن پشتبەستنێ ل سەر وان پێزانینێن تێدا هاتین بکەن، ژ ئەگەرێ نەبوونا باوەری و راستگۆیا ژێدەرێ لێزڤرینێ. بەلێ هەر چەوا بیت پێنگاڤەکا گرنگ و سەرکێشییانە بوو د وارێ نڤیسینا ژیاننامانداکو پێدڤییەکا فەر بوو هەبیت.

ئەم دشێین ل دۆر هندەک پەرتووکێن دیتر باخڤین، کو گرنگی دایە ڤی لایێ نڤیسینێ، وەکو پەرتووکا زانایێ دیرۆکنڤیس محەمەد ئەمین زەکی (١٨٨٠- ١٩٤٨)ێ ل دۆر کەسایەتییێن کورد یێن ناڤدار د مێژوویێ دا. ئەو پەرتووکەکە نە ب تنێ د وارێ ئەدەبی دا یا تایبەتمەندە، بەلکو گرنگییا وێ ل سەر بیاڤەکێ گەلەک بەرفرەهە ل مێژوو و جوگرافیایێ و هەمەرەنگییا تایبەتمەندییێن کەسایەتییان ئەوێن مێژوویا ژیاننامە وان هاتییە نڤیسین. دیسان لڤێرە ئەم نەشێین چاڤێ خۆ ل پەرتووکێن رەحمەتی عەلائەدین سوجادی (١٩٠٧ - ١٩٨٤)ێ یا مێژوویا ئەدەبێ کوردی و مێژوویا پەخشانا کوردی بنقینین، ئەوێن کو گەلەک زەحمەت و ماندیبوون پێڤە دیتی و بەرچاڤ کرین، بەلێ جهێ داخێ یە مروڤ نەشێت پشتبەستنێ ل سەر وان پێزانینێن تێدا هاتین بکەت ب تایبەت ل دۆر کەسایەتیێن ئەدەبێ کلاسیکی وەکو ئەحمەدێ خانی و مەلایێ جزیری، چونکو کەتوار (دورهێل/ واقع) تێکەلی خەیالێ کرییە و خودێ ژێ رازی هندەک پێزانین ئینایینە کو چ ژێدەران بەحس لێ نەکرییە.

هەروەسا ئەم دشێین ل ڤێ بەراهیا کورت ئاماژێ بدەینە پەرتووکا

دکتۆر محەمەد عەلی صویرکی یێ ئوردنیێ کورد (فەرهەنگا ناڤدارێن کورد/ قاموس مشاهیر الکرد). د سەر هەر پەرگالەکێ (حالة) را، نڤیسەرێن کورد ل ڤی چەرخێ ئەم تێدا، گرنگی دایە دانانا ئینساکلۆپێدیا ئەدیب و نڤیسەر و کەسایەتیێن کوردی، کو ئەڤە دلێ مروڤی هوین دکەت.

هەروەسا زنجیرەیا پەرتووکا ئەم پێ خنێ بووین، یا سەیدا نەجمەدین عەزیز سمایل ل ژێر ناڤێ (خۆم و ئەستێرە گەشەکان)، ب ڕاستی ئەو ئینساکلۆپێدیایەکا ژێهاتییە و فەرە د ناڤ دەستێن خواندەڤانێن کورد و تایبەت ڤەکولەران دا بیت ئەوێن ل دۆر ژیاننامە کەسایەتییێن هەڤچەرخ دگەرییێن؛ ب لێگەریانێ پێڤە دوەستییێن.

گرنگییا ڤێ زنجیرەیێ د وێ چەندێ دایە، کو دانەرێ وێ سەیدا نەجمەدین عەزیز سمایل ئەوێ ل سالا ١٩٥٣ێ ل باژێرێ هەولێرێ پایتەختێ هەرێما کوردستانێ ژ دایک بوویی، زەلامەکە (نڤیسەرەکە) ژ ڤی سەردەمی یە، گەلەک ژ ئەوێن وی ل دۆر ژیاننامە وان نڤیسی، نوکە دساخن و وی بخو پێزانین ژ وان وەرگرتینە، ژبلی کا چ د ناڤ پەرتووک و بەرپەڕێن ئەنترنێتێ دا هەیە؛ مفا ژێ وەرگرتییە. ب ڤێ چەندێ ئەڤ پێزانینە د گرنگ و د مەزنن و دشێن ببنە لێڤەگەر بۆ هەر کەسەکێ بڤێت نڤیسینەکێ ل دۆر ئێک ژ وان کەسایەتیان ئەنجام بدەت ئەوێن کو سەیدا نەجمەدین عەزیز سمایل بەحس لێ کرین. گرنگییا ڤێ پەرتووکێ ژ وێ چەندێ مەزنترە کو هەر کەسێ پێدڤی دبیتە وان پێزانینا دبیت د کاودانێن رویدانا و بۆرینا دەمی دا بەرزە ببن و بدەست نەکەڤن، هەروەسا ئەڤ زنجیرە یا تژی وێنەیانە ل دۆر وان کەسایەتیێن د هەر بەرگەکێ دا بەحس لێ هاتییە کرن.

یا مە پێ چێ ببیت د ڤی واریدا، ئەم کولاڤێ (کۆمێ) خۆ بلند دکەین و دەستخۆشیێ ل ڤی کارێ ئینساکلۆپێدیایا هەژی دکەین ئەوا دبۆرینا دەمی دا دێ پتر گرنگییا وێ پێشچاڤ بیت.

جان دۆست

هەولێر – ١٥ ئادارا ٢٠٢٤ێ

نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر ئیسماعیل بادی

وەریگێڕاوەتە سەر شێوەزاری (کرمانجی – بەهدینانی)

مێژووی ژیاننامەی ئەدیبان

ڕەنگە، دەبێت دانا و سوسیۆلۆژی گەورە مەلا مەحمودی بایەزیدی(١٧٩٧- ١٨٦٣)یەکەمین کەس بێت هەولای نووسینەوەی ژیاننامەی ئەدیبانی کوردی دابێت، ئەو کاتەی لە ناوەڕاستی سەدەی نۆزدەیەم لە ئەرزەڕۆم لە گەڵ قونسولی ڕووسیا ئۆگست جابا(١٨٠٣- ١٨٩٤)کۆبۆتەوە، لە ئەنجامی ئەم کۆبوونەوە و هاوکارییانەی لە نێوانیاندا هەبووە چەند کتێب و نامیلکەیەکی گرنگی لێ هاتۆتە کایەوە، هەر لەسەر داوای جابا، مەلا مەحمود کورتەیەک لە ژیاننامەی ئەدیبانی کلاسیکی کوردی وەکو فەقێی تەیران و مەلای جزیری و ئەحمەدی خانی نووسیوەتەوە، بەڵام ئەم ژیاننامە کورتانە تینوێتیی لێکۆڵەر و توێژەران ناشکێنێت و تێریان ناکات، ناشتوانرێت پشت بە زانیارییەکانی ناو کتێب و نامیلکەکان ببەسترێت بەهۆی کەمیی باوەڕکردن بە ڕاستی و دروستیی سەرچاوەکان، بەڵام هەر چۆنێک بێت هەنگاوێکی پێشەنگ بووە لە بواری نووسینەوەی ژیاننامە و پێویستییەک بووە و دەبوایە هەبێت.

دەتوانین باسی هەندی کتێبی دیکەش بکەین کە بایەخیان بەم لایەنە داوە، لەوانە کتێبی زانا و مێژوونووس محەمەد ئەمین زەکی(١٨٨٠- ١٩٤٨) کە باسی کەسایەتییە بەناوبانگەکانی مێژوو دەکات و کتێبێکی گشتییە بەتەنیا لایەنی ئەدەبی نەگرتۆتەوە، بەڵکو بایەخێکی زۆری بە مێژوو و جوگرافیاش داوە، کەسایەتیی جۆراوجۆری بە بێ ژیاننامە لەخۆگرتووە، هەروەها نابێت کتێبی ڕەوانشاد عەلائەدین سەجادی(١٩٠٧- ١٩٨٤) لەسەر مێژوو و پەخشانی کوردی فەرامۆش بکەین، کە دیارە هەوڵ و ماندووبوونێکی زۆری داوە، بەڵام بەداخەوە ناتوانرێت پشت بە زانیارییەکانی ببەسترێت، بە تایبەتی سەبارەت بە کەسایەتییەکانی ئەدەبی کلاسیکی وەکو ئەحمەدی خانی و مەلای جزیری کە(واقیع و خەیاڵ)یان تێکەڵ بەیەک کردووە، زانیارییەکان لە هیچ کەسێک نەبیستراون و نەخراونەتە پاڵ هیچ سەرچاوەیەک.

لەم پێشەکییە کورتەدا، دەتوانین ناوی کتێبی دکتۆر محەمەد عەلی سوێرکی ئوردنیی کوردی(فەرهەنگی ناودارانی کورد) بێنین، هەر چۆنێک بێت نووسەر و دانەرانی کورد لەم چەرخەدا ئینسکلۆپیدیای نووسەرانی

کوردیـان نووسـیوەتەوە، کـە ئەمـەش کارێکـی دڵخۆشـکەرە.

کەچـی زنجیـرە کتێبەکانـی مامۆسـتای بەڕێـز نەجمەدیـن عەزیـز سـمایل بـە ناوی(خـۆم و ئەسـتێرە گەشـەکان) بەڕاسـتی ئیسـکلۆپیدیایەکی زۆر جوانـە و، دەبێـت لـە بـەر دەسـتی هەمـووان بێـت بـە تایبەتـی، ئـەو لێکۆڵـەر و توێژەرانـەی کە مانـدوو دەبـن لـە گـەڕان بـەدوای ژیاننامـەی کەسـایەتییەکانی هاوچـەرخ. گرنگیی ئـەم زنجیـرە کتێبـە لەوەدایـە، دانـەری لێکۆڵـەر نەجمەدین عەزیـز سـمایل لـە سـاڵی ١٩٥٣ لـە هەولێـر پایتەختـی هەرێمـی کوردسـتان لـە دایکبـووە، مرۆڤێکـی ئـەو سـەردەمەیە و، زۆر لەوانـەی ژیاننامەیانـی تۆمـار کـردووە، هێشـتا لـە ژیانـدا مـاون و ڕاسـتەوخۆ زانیارییەکانـی لـە خۆیـان وەرگرتـووە، سـەرەڕای ئـەو زانیارییانـەی کە لـە کتێب و گۆڤار و ئەنتەرنێت سـوودی لـێ وەرگرتـوون، بۆیـە زانیارییەکانـی بایـەخ ونرخێکـی زانسـتی گەورەیـان هەیـە و، دەکرێـت بکرێتـە سـەرچاوەیەک بـۆ هـەر کەسـێک، کـە بیەوێـت لەسـەر ئـەو کەسـایەتییانە بنووسـێت، کـە مامۆسـتا نەجمەدیـن لـە بەرگەکانـدا باسـی کـردوون، بایـەخ و گرنگیـی ئـەم زنجیـرە کتێبـە گەورەتـر دەبێـت بـۆ ئـەو کەسـانەی کـە پێویسـتییان بـە زانیـاری هەیـە و، لەوانەیـە لـە ئەنجامـی ڕووداو و کاریگەریـی ڕۆژگار لێیـان ون بـووە و دەبێـت، سـەرەڕای ئـەوەی ئـەم زنجیـرە کتێبـە، پـڕە لـە وێنـەی ئـەو کەسـایەتییانەی کـە ناویـان لەنـاو بەرگەکانـدا هاتـووە.

لـەم بوارەدا تەنیـا دەتوانیـن بەڕێزەوە(کڵاو- قبعة) بۆ ئـەم ئینسکلۆپیدیایە گەورەیـە بڵنـد بکەیـن و چەپڵـەی بـۆ لێدەیـن، بەدڵنیاییـەوە بـە تێپەڕبوونـی ڕۆژگار سـەنگ و قیمەتـی زیاتـر دەبێـت.

جان دۆست

هەولێر ١٥ ئاداری ٢٠٢٤

وەرگێڕانی بۆ شێوەزاری کرمانجی خواروو(سۆرانی):

نەجمەدین عەزیز سمایل

ئەو ڕاستییەی دەبێت بوترێت

خوێنەرانی بەڕێز و خۆشەویست...

بیرۆکەی ئەم پرۆژە ئەدەبییەم و دەسپێکردنی بەڕاوێژکردنم لەگەڵ هەر دوو هاوڕێی دێرینم شاعیر و ڕۆژنامەنووس و میدیاکار نازم دڵبەند و نووسەر و ڕۆژنامەنووس هیوا سەرهەنگ بوو، بۆ نووسینەوەی بیرەوەرییەکانم لەگەڵ شاعیر و نووسەر و ئەدیب و هونەرمەندانی کورد، بەو پێیەی هەر لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو تا کۆتایی ساڵی ١٩٨٩، چ لەو کاتەی قوتابیی بەشی کوردیی کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا بووم و، کارکردن وەکو(مذیع- بێژەر) لە ڕادیۆی کوردیی بەغدا و، تاوەکو سەرۆکی بەشی لێژنەی(تعضيد و النشر)و سەرۆکی بەشی(الثقافي- ڕۆشنبیری) ماوەیەک و، ناوەناوەش سەرۆکی هەردوو بەش بوویمە لە بەڕێوەبەرایەتیی ڕۆشنبیریی و لاوان لە ئەمینداریێتیی گشتیی ڕۆشنبیری و لاوانی حوکمی زاتی لە هەولێر و، تێکەڵ بوونم لەگەڵ ئەدیب و ڕۆشنبیر و هونەرمەندانی هەموو کوردستان، سەرەتا دەستم بە نووسینی بیرەوەرییەکانم لە گەڵ مامۆستاکانم لە بەشی کوردیی کۆلێژی ئادابی بەغدا کردو، دواتر شاعیر و نووسەر و هونەرمەندان، پاش تەواوبوونی بەرگی یەکەم، دیسان هەر بە ڕاوێژکردن لەگەڵ هاوڕێکانم لەوانە(هیوا سەرهەنگ، ئیحسان ڕەشاد موفتی، نازم دڵبەند، حەمید بەدرخان) بە هاوکاریی هونەرمەندی دیزاینەر مامۆستا عوسمان پیردواد کاوس بەرگی کتێبەکەمان بە ناوی(خۆم ئەستێرە گەشەکان) دیارکرد، دیارە دیسان هەر بە هاندانی هاوڕێکانم و ئێوەی ئازیز بەردەوام بووین تا گەیاندمانە(١٠) بەرگ کە تێیاندا(٧٦٧) شاعیر و نووسەر و ڕۆشنبیر و هونەرمەندی هەموو کوردستان بەسەرکراونەتەوە.

لێرەدا دەمەوێت ئەو ڕاستییە ڕوون بکەمەوە کە من لە وڵاتی هۆڵەندا دەژیم، لەبەر نەبوونی کتێبخانە و کەمیی سەرچاوەی نووسراو، بەڵام لە پاش ساڵی ٢٠٠٠ەوە، بەبوونی ئەنتەرنیت و سایتە ئەلیکترۆنییەکان و ڕێکخراوی کوردیپیدیا، بۆ ئەو کەسانەی لە ژیان نەماون، سوودم وەرگرت، جگە لە زانیاریی خۆم، بۆ ئەو کەسانەی کە لە ژیانیشدا ماون، بەشی هەرە زۆری پەیوەندیم پێوەکردوون و، زانیارییەکانم لە دەمی خۆیان وەرگرتووە،

یان بە نووسین بۆیان ناردووم، منیش بە شێوازی خۆم ئەوەی بەکەڵکی کتێبەکە هاتبێت نووسیومە، دەمەوێت ئەوەش بڵێم بۆ ڕاستی و دروستیی و وردی زانیارییەکان، پەیوەندیم بە ژمارەیەکی زۆر لە شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس و ڕەخنەگرانی کورد لە ئەورووپا و هەموو کوردستان (باشوور، باکوور، ڕۆژهەلات، ڕۆژئاڤا) کردووە، ئەوانیش هیچ درێغی و بەخیلییەکیان نەکردووە لە دەوڵەمەندکردنی زانیارییەکانی ناو هەموو بەرگەکان، هەر لێرەدا دەمەوێت فەرامۆشی ماندووبوونی ئەوانیش نەکەم، کە ئەم بەڕێزانەن: لە ئەورووپا و دەرەوەی کوردستان(فەرهاد شاکەلی، سەربەست بامەڕنی، دکتۆر نەجاتی عەبدوڵڵا، هیوا سەرهەنگ، ڕەزا شوان، حەمید بەدرخان، سەلام محەمەد، خاتوو پەیمان سەرهەنگ، خاتوو سەلما تۆما کاکۆ، خاتوو بەیان سەلمان، خاتوو نارین عومەر، هاشم عەلی مەندی، بەدەل ڕەفۆ... و عەبدولوەهاب تاڵەبانی...هتد)و لە هەولێر(فەرهاد عەونی، ئازاد عەبدولواحید، عەبدولڕەحمان فەرهادی، نازم دڵبەند، ئیحسان ڕەشاد موفتی، دکتۆر وریا عومەر ئەمین، حەمە ساڵح فەرهادی، ممتاز حەیدەری، حەیدەر عەبدولڕەحمان، زاهیر عەبدوڵڵا، بەکر مەعروف، خاتوو سروە عوسمان، بەهرام محەمەد تاهیر، مەسعود پەرێشان، محسن ئاوارە، جەمال مەولود بڵباس، دکتۆر مەولود ئیبراهیم، دکتۆر مەغدید سەپان، ڕەوانشاد دکتۆر ئازاد عوبێد، دکتۆر هاوژین سلێوە، دکتۆر جمشید حەیدەری، نیعمەت عەبدوڵڵا، سالار کۆشار، سابیر ڕەشید، مەغدید حاجی و ئیبراهیم عباس و چەندانی دیکەش) لە سلێمانی و هەڵەبجە و گەرمیان هەر یەک لە(خاتوو کەژاڵ ئەحمەد، عەبدوڵڵا عەباس، ئەحمەد حسێن، ئەمین محەمەد، جەمیل مەلا قەرە، حەمە سەعید حەمە کەریم جاف، خالید فاتیحی، ئیبراهیم هەورامی، ئاراس حەمە ساڵح، جەواد بۆکانی، نازم کەریم، سۆران نەدار، عەلی حەمە ڕەشید بەرزنجی، محەمەد ساڵح بەرزنجی، ..هتد)، لە دهۆکیش هەر یەک لە(حەسەن سلێڤانی، ئیسماعیل بادی، موسەدەق تۆفی، شەماڵ ئاکرەیی، جەمال بەرواری، حەجی جەعفەر) لە ڕۆژئاڤاش(کۆنێ ڕەش و بەشیرە دەرویش)زۆر سوپاسی هەر هەموویان دەکەم.

وەکو کورد دەڵێت بەخۆم(وام دابووە بەر داسی)کە دەتوانم بەرگەکانی ئەم پرۆژە ئەدەبییە بگەیینمە(١٢)بەرگ و چاپ و بڵاویان بکەمەوە، بەڵام وا

دیاره توانای داراییم نەما و، ناشمەوێ لەم تەمەنە خۆم(قەردار و فەردار) بکەم، بۆیە بڕیارم دا کۆتایی بە نووسینی ئەم بڕۆژە ئەدەبییەم بهێنم.

هەروەها سوپاسی هەر یەک لە نووسەر و ڕۆژنامەنووس بەهائەدین جەلال مستەفا و هونەرمەندی رۆژنامەنووس عوسمان پیرداود کەواز و هاوسەرەکەم خاتوو نەسرین حەسەن ئیسماعیل دەکەم، کە وەکو ستافی ئەم پرۆژەیە شەونخوونیان لە گەڵدا کردووم، ئیتر دەست و چاوی هەر هەمووتان ماچ دەکەم.

نەجمەدین عەزیز سمایل

هەواڵنامەی کتێب

هەواڵنامەی کتێب

میر جەلادەت بەدرخان

ئـەو وتوویەتی:(یەکگرتنی کـورد بـە یەکگرتنـی زمانەکەیەتـی، یەکگرتنـی زمانیـش بـە یەکگرتنـی پیتەکانـی دەسـت پێـدەکات).

نووسـەر و زماننـاس و ڕۆژنامەنووس و سیاسـەتمەداری گـەورەی کورد، ڕەوانشـاد میر جـەلادەت بەدرخـان ..

میر جـەلادەت کوڕی ئەمین عالی بەدرخـان لـە ٢٦ - ٤ - ١٨٩٣ لـە شـاری ئەسـتەنبوڵ لـە خانەوادەیەکـی کوردپـەروەر لـە دایکبووە، ئەو لـە نـەوەی شـازادەکانی میری(بۆتان) ە، لـە باکـووری کوردسـتان، قۆناغەکانـی خوێندنـی لە شـاری ئەسـتەنبوڵ و شـارەکانی دیکەی دەوڵەتی عوسـمانی تەواوکـردووە، وەکـو ئەفسـەریش لـە جەنگی یەکەمـی جیهانـی بەشـدار بـووە، لـە سـاڵی ١٩١٩ پـاش ڕاوەسـتانی جەنگـی یەکەمـی جیهانـی لەگـەڵ کامیـران بەدرخانـی بـرای و هـەر یـەک لـە ئەکـرەم جەمیـل پاشـا و فایـەق حاجـی تۆفیـق بـە نوێنەرایەتیی(جمعیـة التعالـي الكرديـة - کۆمەڵـەی تەعالـی کـوردی) یاوەرایەتیـی مێجەر(ئـەدوارد

میر جەلادەت بەدرخان
بە منداڵی

لە لای ڕاستەوە ڕاوەستاوەکان:شەشەم کەس میر جەلادەت بەدرخان، ئەوانی دیکە نەناسراوەن

نۆئیل) یان کردووە بۆ کوردستان بۆ ئەوەی بزانن داواکانی گەلی کورد چییە؟!لە ئەنجامدا ڕێککەوتننامەی(سیڤر)ی ساڵی ١٩٢٠ و بەندەکانی(٦٢، ٦٣، ٦٤) تایبەت بە گەلی کوردی لێهاتە ئەنجام.

نووسەر و فەرهەنگناس میر جەلادەت بەدرخان لە گەڵ باوکی و براکانی دیکەی، زیاتر لە جارێک(نفي- دوورخراونەتەوە)بۆ ناوچە جۆربەجۆرەکانی دەوڵەتی عوسمانی، لە دواییدا لەگەڵ ئەمین عالی بەدرخانی باوکیان پەڕاگەندەی وڵاتانی(لوبنان، سووریا، میسر و ئەورووپا)بووینە، میر جەلادەت لە ئەنجامدا لە وڵاتی ئەڵمانیا گیرساوەتەوە و لەوێ خوێندنی یاسای تەواوکردوە، لە ساڵی ١٩٢٥ هاتۆتەوە و چووەتە ڕیزی شۆڕشی شێخ سەعیدی پیران، بەڵام ئەم شۆڕشە دامرکێندراوەتەوە، لە ساڵی ١٩٢٧ لە گەڵ هاوڕێکانی هەر یەک لە (دکتۆر نووری دەرسیمی، قەدری جان، دکتۆر نورەدین زازا، مەمدوح سەلیم وانلی، حەمزەبەگێ موکسی، ئەکرەم جەمیل پاشا و سەرۆک عەشایری وەک حاجۆ ئاغا، ئەمینێ پەریخانێ، مستەفایێ شاهین بەگی بەرازی، بەدرەدین حەبزبنی و زۆر کەسایەتی دیکەش) بەشداریی کۆنگرەی دامەزراندنی کۆمەڵەی (خۆیبوون)ی کردووە،

یەک لە بڕیارەکانی کۆمەڵەی خۆیبوون ئەوە بوو کە پشتگیری لە بزووتنەوەی ئاگری بکرێت، بە هاوکاریی ئەرمەنییەکانی حیزبی(طاشناق) بەشدارییان لە شۆڕشی (ئاگر)ی بە سەرکردایەتیی(ئیحسان نوری پاشا) کردووە، بەڵام دیسان ئەم شۆڕشە وەکو هەموو شۆڕشەکانی دیکە بە بێ ئەنجام کۆتایی پێهاتووە، بۆیە(إقامة جبري- نیشتەجێبوونی زۆرەملێ)ی لە دیمەشق بەسەرداسەپێنراوە.

نووسەر میر جەلادەت بەدرخان ئەو کاتەی لە دیمەشق و بەیروت بووە بە ژیانێکی زۆر سەخت و نالەباردا ڕۆیشتووە، ئەو لە یەک ژووری شێدار لە باڵەخانەیەک لە گەڕەکی(الشهداء)لە دیمەشق ژیاوە، هەر ئەو ژوورەی وەکو شوێنی کتێبخانە و میوان و نووستنی خۆی و هاوسەرەکەی خاتوو(ڕەوشەن بەردخان) و جمشیدی کوڕی و نووسین و چاپکردن بەکارهێناوە، لە ١٥ – ٥ – ١٩٣٢ – ١٩٤٣ گۆڤاری(هاوار)ی دەرکردووە، کە(٥٧) ژمارەی لێدەرچووە، لە ساڵانی ١٩٤٣- ١٩٤٥ پاشکۆیەکی بە وێنەی بە ناوی(ڕوناهی)دەرکردووە، لەویش(٢٨)ژمارەی لێدەرچوواندووە، هەموو نووسینەکانی دووربوونە لە سیاسەت، زۆرتر بایەخی بە ئەدەب و زمانی کوردی و لایەنی کۆمەڵایەتی داوە، سەرەتا هەموو نووسینەکانی هەردوو گۆڤاری هەر بە خۆی بە چەند ناوێکی خوازیاری وەکو(جەلادەت بەدرخان،

لە لای ڕاستەوە: میر سورەیا بەدرخان، میر کامیران بەدرخان، میر جەلادەت بەدرخان

میر جەلادەت بەدرخان

ئەمین عالی بەدرخان و سێ لە منداڵەکانی

هاراقۆل ئازیزان، هاوار، ڕوناهی، خاوەنی هاوار، خاوەنی ڕوناهی، باقی جمشید، فەرهەنگڤان، چیرۆکوان، سترانوان، نێچیروان)نووسیوە، دواتریش چەندین نووسەری کورد بە نووسینەکانیان بەشداریان لە هەردوو گۆڤاردا کردووە، نووسینەکانی هەر دوو گۆڤار هەندێ ژمارەی بە زمانی کوردی بە پیتی عەرەبی بووە و، هەندێکیشی بە زمانی کوردی پیتی لاتینی بووە، هەر بە خۆی و هاوسەرەکەی و جمشیدی کوڕی دابەشیان کردووە، ئەو زمانەکانی(عەرەبی، تورکی، فارسی، ئینگلیزی، ئەڵمانی، فەرەنسی، ڕووسی، یۆنانی)زانیوە و زۆر بایەخیشی بە زمانی کوردی داوە و، لە شوێنێکدا وتوویەتی:(یەکگرتنی کورد بە یەکگرتنی زمانەکەیەتی، یەکگرتنی زمانیش بە یەکگرتنی پیتەکانی دەست پێدەکات).

ETATS DU LEVANT
SOUS MANDAT FRANÇAIS
RÉGIE CO-INTERESSÉE
DES TABACS & TOMBACS
SURVEILLANCE
RECHERCHE DE LA FRAUDE
№ 18 / D
Djeladet
Bedir Khan
1893 à
Moktalé
dont la photographie est ci-contre, ayant prêté serment
par devant le Tribunal de Damas
le 5 Septembre 1935 a qualité pour recher-

بڕوانامەی ئەندام بوونی میر جەلادەت بەدرخان
لە نەقابەی پاریزەرانی کەرکوک

ئەو یەکەم کەس بووە کوردی بە پیتی لاتینی نووسیوە و بنەماکانی بۆ داناوە، یەکەم کەسیش بووە کتێبێکی لەسەر ڕێزمانی کوردی لە چاپداوە، بە پێی بیر و بۆچوونی ئەو، زمانی کوردی ڕەمزی میللەتی کوردە، هەر بۆیەش چەندین بەرهەمی پوخت و جوانی لەسەر زمان و ڕێزمانی کوردی بە پیتی لاتینی کوردی نووسیوە کە ئەمانەن:

- Rêzimana alfabêya kurdî, Şam 1932.
- Rûpelinine alfabê, Şam 1932.
- Bîyîsa Pêxember. Şam1933.
- Nevêjên Êzedyan Şam 1933.

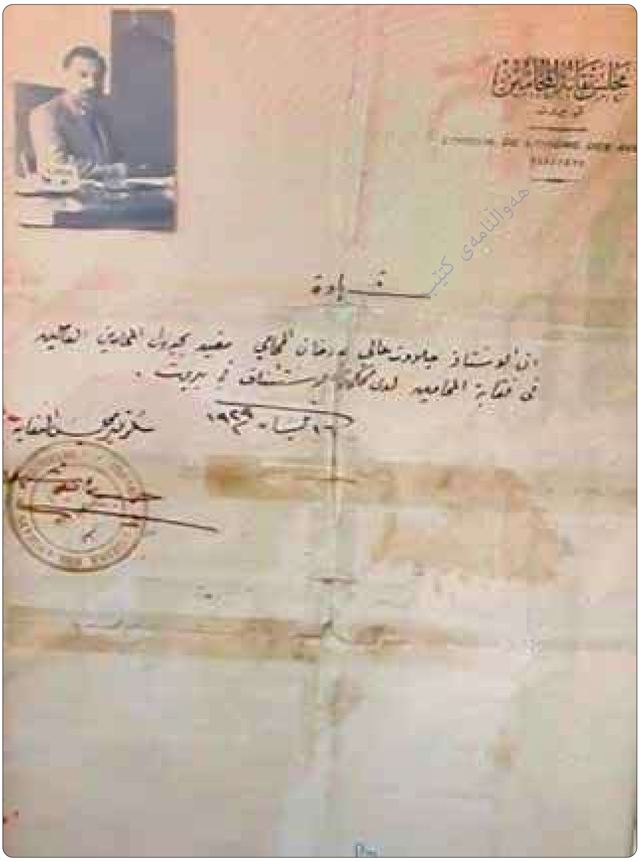

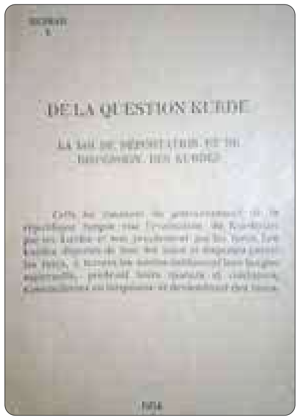
DE LA QUESTION KURDE

RONAHÎ

- Nameyek ji Mistefa Kemal Paşa re Şam 1934.
- Li dordoza Kurdistan ê, Misir 1943.
- Giramêra kurdî, Şam 1943.
- Giramêra kurdî–bi firansî.
- Sebebên rastyi ketina edivne.
- Ferhenga kurdî –kurdî.
- Ferhenga kurdî–firansî.

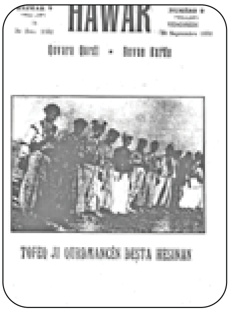

- Xwebinas.
- Kitêba sînemxanê.
- Hevind «şanoye».
- Dîwanek helbest, çapnebûyî.»

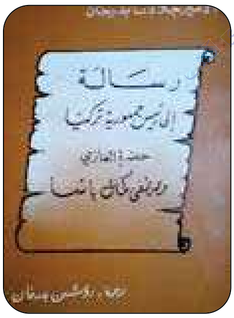

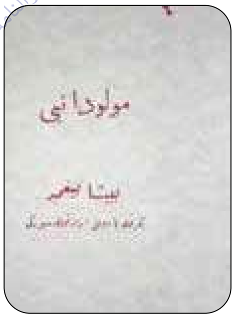

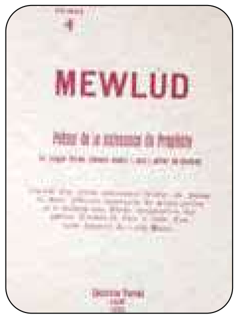

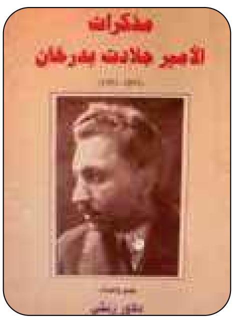

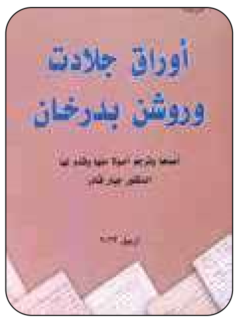

بەرهەمەکانی میر جەلادەت بەدرخان

گڵکۆی میر جەلادەت بەدرخان

چەندین نووسەر و لێکۆڵەر و توێژەر تیشکیان خستۆتە سەر ژیان و بەرهەم و چالاکییەکانی میر جەلادەت بەدرخان و بەرهەمەکانی لەوانە(محەمەد عیزەدین، کۆنێ ڕەش، دکتۆر جەبار قادر، دلاوەر زەنگی و چەندانی دیکەش).

میر جەلادەت بەدرخان لە ساڵی ١٩٣٤- ١٩٣٦ وەکو مامۆستای زمانی فەرەنسی لە قوتابخانەی(الصنائع) لە دیمەشق کاری کردووە و دواتر بووەتە پارێزەر و سەرۆکی موفەتیشان لە کۆمپانیای (الريجي) هەر لە دیمەشق، لە ساڵی ١٩٣٥ هاوسەرگیری لە گەڵ خاتوو(ڕەوشەن بەدرخان) کردووە.

میر جەلادەت بەدرخان لە سەردانێکیدا بۆ لای هاوڕێی(حەسەن بەگ ئاییش)لە باخەکەی لە گوندی(هیجانە)ی نزیک دیمەشق، لەسەر لێواری (بیری ئاو)ە کە ڕاوەستاوە و دیارە لێواری بیرەکە ڕووخاوە و کەوتۆتە ناو بیرەکە، گەیاندراوەتە نەخۆشخانەی فەرەنسی، بەڵام دادی نەداوە و لە ڕۆژی ١٥ - ٧ - ١٩٥١ کۆچی دوایی کردووە و تەرمەکەی لە تەک گۆڕی باپیری(بەدرخانی گەورە)لە گۆڕستانی(شێخ خالید نەقشبەندی) لە گەڕەکی(حي الاكراد)لە دیمەشق بە خاک سپێردراوە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

لە کاتی مردنی میر جەلادەت بەدرخان بەشی زۆری ڕۆژنامە سووری و لوبنانییەکان هەواڵی مردنەکەیان بڵاوکردۆتەوە لەوانە ڕۆژنامەکانی(العلم، النصر، الحضارة، النضال، الايام، الكفاح، دمشق المساء، الحوادث، و چەندانی دیکەش).

شاعیری گەورەی کورد(قەدری جان)ئەم چەند وتەیەی وەکو ستایش بۆ نووسیووە لەسەر گۆڕەکەی(حفر- هەڵکێندراوە)، (میری کوردان، کوڕی کوردستان، نەوەی بەدرخان، خاوەن عەزم و هەڵوێست، جەلادەت خاوەنی قوربانیدان، هەرچەندە تەرمەکەت لێرە نێژراوە... بەڵام ڕوحت چۆتە ئاسمان، لە پێناوی نیشتمان خاوەن پەیمان و میساق بوویت.. نەمری هەتا هەتایی).

هەواڵنامەی کتێب

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەم و وێنەکان، هاوڕێم شاعیر و لێکۆڵەر کۆنێ ڕەش لە قامشلۆ بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - کوردیپێدیا.

٣ - ویکیپیدیا- ئینسکۆلپیدیای ئازاد.

٤- khaktv، نووسینێک لە ٢٠ - ٧ - ٢٠١٧.

٥- ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

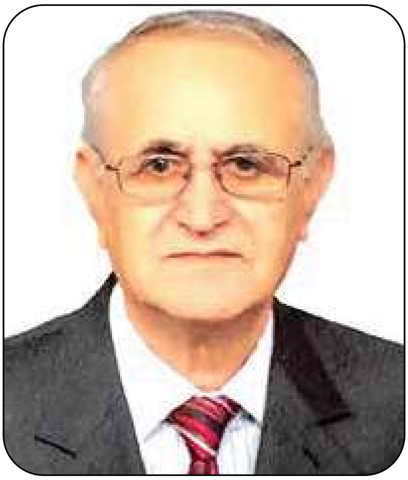

دکتۆر محەمەد شەریف

نووسەر و یاساناس و ڕووناکبیر، دکتۆر محەمەد شەریف .....

ناوی تەواوی(محەمەد شەریف ئەحمەد)ە، لە ساڵی ١٩٣٤ لە شاری هەولێر لە دایکبووە، قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و دواناوەندیی(ئەو کات تا پۆلی پێنجەم)هەبووە هەر لە هەولێر تەواوکردووە، لە تەک خوێندنی قوتابخانە هەر لە منداڵییەوە چووتە بەر خوێندنی ئایینیش، لە ساڵی ١٩٥٤ ئیجازەی(مەلایەتی)وەرگرتووە، ئەو زۆر حەزی لە خوێندنی باڵا و ئەکادیمی و زانستە ئیسلامییەکان بووە، بۆ ئەم مەبەستەش ساڵی ١٩٧١ کۆلێژی (یاسا و ڕامیاری- كلية القانون و السياسة)ی لە دەوامی ئێوارانی زانکۆی (موستەنسریە- المستنصرية)لە بەغدا تەواوکردووە، بەردەوام بووە لە خوێندن ساڵی ١٩٧٦ بڕوانامەی ماستەری لە بەشی یاسا لە کۆلێژی یاسا و ڕامیاری زانکۆی بەغدا بەدەستهێناوە و، نامەی ماستەرەکەی بەناو نیشانی (فكرة القانون الطبيعي عند المسلمين) بووە، لە ساڵی ١٩٧٩ش دکتۆرای لە هەمان پسپۆری و هەمان کۆلێژ و زانکۆ وەرگرتووە و نامەی دکتۆراکەشی بە ناو نیشانی (نظرية تفسير النصوص المدنية بين الفقهين الاسلامي والمدني) بووە، ماوەیەک پارێزەرایەتی کردووە و لە ساڵی ١٩٧٥ ماوەیەک جێگری ئەمینداری گشتی ئەوقاف بووە لە هەولێر و لە ساڵانی ١٩٨٤ - ١٩٨٧ وەکو ڕاوێژکار لە وەزارەتی ئەوقافی عێراقی لە بەغدا

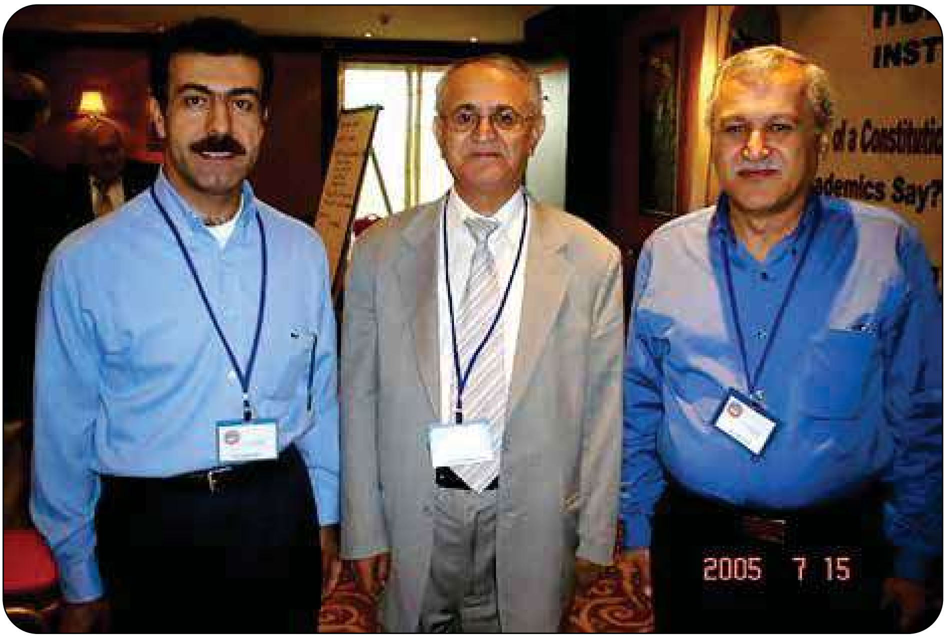

لە ڕاستەوە: بەڕێز تاهیر تەیب جاف، نووسەر و یاساناس دکتۆر محەمەد شەریف، بەڕێز سەفین دزەیی

دەستبەکاربووە، لە ساڵانی ١٩٨٧- ١٩٩٢ وەکو بریکاری وەزارەتی ئەوقافی عێراقی لە خزمەتکردن بەردەوام بووە، لە ساڵانی ١٩٩٤- ١٩٩٥ سەرۆکی بەشی یاسا بووە لە کۆلێژی یاسا و ڕامیاری زانکۆی سەلاحەدین لە هەولێر، دواتریش لە ساڵانی ٢٠٠٣- ٢٠٠٦ ڕاگری هەمان کۆلێژ لە هەمان زانکۆ بووە، پاشان خانەنشین بووە.

نووسەر و یاساناس دکتۆر محەمەد شەریف لە بواری یاسا و فەلسەفەی یاسا و زانستییە ئیسلامییەکان لە(تفسیر، فقه، نهج، بلاغة)و پەیوەندی ئەم زانستانە و کاریگەریان لە ژیانی ڕۆژانە و جێبەجێکردنیان، چەندین کتێبی ناوازە و ئاست بەرز و لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی زانستی و ئەکادیمی نووسیوە و چاپ و بڵاوی کردوونەتەوە، کە ئەمانەن:

- منابع التجديد في الفكر الاسلامي ، أربيل، كوردستان العراق، ٢٠٢١.
- فلسفة القانون، أربيل، كوردستان العراق، ٢٠١٩.
- السنة النبوية بين الرواية والدراية ، أربيل، كوردستان ٢٠١٨.
- أضواء على زوايا فكرية، أربيل، كوردستان العراق، ٢٠١٨.

- دروس في الانفتاح على الرأي الآخر، أربيل، كوردستان العراق، ٢٠١٣
- تجديد الموقف الاسلامي في الفقه والفكر والسياسة، ٢٠٠٤
- مصادر الالتزام في القانون المدني الاردني، عەممان، ئوردن ١٩٩٩.
- شرح نظرية الالتزام في القانون المدني الاردني ، عەممان، ئوردن، ١٩٩٨.
- البصيرة الاسلامية، عەممان، ئوردون ، ١٩٩٧.
- نظريـة تفسـير النصـوص المدنيـة بيـن الفقهيـن الاسـلامي والمدنـي، تێزى دكتـۆرا، بەغـداد ١٩٨٢.
- فكرة القانون الطبيعي عند المسلمين، ماستەرنامە، بەغداد، ١٩٨٠

ئـەم توێژینەوانەشـی لـە ڕۆژنامـە و گۆڤـارە زانسـتی و ئەکادیمییـەکان بڵاوکردۆتـەوە:

- المبادئ الاساسية للدستور الدائم للعراق الجديد.
- دراسـة تحليليـة واقعيـة لحـق الشـعب الكوردي في تقرير المصير والوجـود،

لە ڕاستەوە: نووسەر و یاساناس دکتۆر محەمەد شەریف، دکتۆر ئەحمەد باوەڕ

المنار الكوردي، ژمارە ٦٤ لە ٤ – ١١ – ١٩٩٩.

- الفعل الضار ونظرية خطاب الوضع – توێژینەوەییێکی بەراوردکاری بنەماکانی فیقهي ئیسلامییە.
- مذهب القانون المدني الاردني في تفسير النص ، ڕاستکردنەوە و ڕەخنەییە.
- فلسفة القانون وموقعها في الفكر القانوني.
- التعريف بفلسفة القانون وأبرز اتجهاتها، گۆڤاری الندوة ، ئوردن، ژمارە چوار، مانگی شوباتی ١٩٩٧.

کتێبی(جديد الموقف الاسلامي في الفقه والفكر والسياسة) لە لایەن نووسەر زێبار عەزیز خان مهاجیر وەرگێڕدراوەتەوە سەر زمانی کوردی، بە ناونیشانی(نوێسازی، هەڵویستی ئیسلامی لە فیقە و هزر و سیاسەتدا) ساڵی ٢٠١٥ چاپ و بڵاوکراوەتەوە.

نووسەر و یاساناس دکتۆر محەمەد شەریف سەرەڕای نووسینە بەنرخەکانی چەندین چالاکیی دیکەی لە بواری پیشەیی و ڕێکخراوەیی

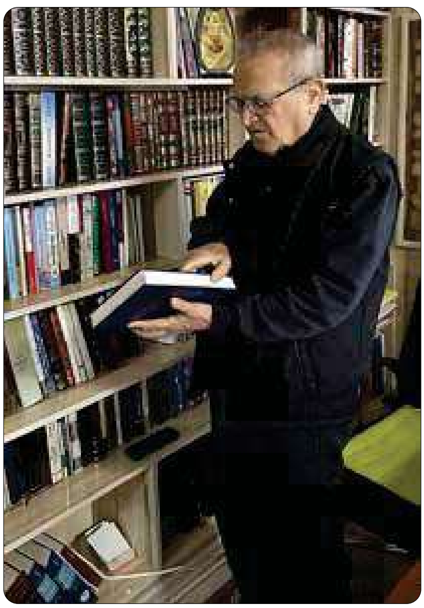

نووسەر و یاساناس دکتۆر محەممەد شەریف لە چەند کاتێکی جیاوازدا

بەرهەمەکانی نووسەر و یاساناس دکتۆر محەمەد شەریف

ئیسلامی هەبووە لەوانە:

- لە ساڵی ١٩٨٢ەوە، ئەندامی دامەزرێنەری ڕێکخراوی ئیسلامی بۆ پەروەردە و کەلتوور و زانست(ئەسیسکۆ)بووە لە وڵاتی مەغریب.
- ماوەیەک ئەندامی(بنکەی توێژینەوەی دیرۆکی مێژوویی و هونەر و جڤاکی)بووە لە ئەستەنبووڵ.
- لە ساڵی ١٩٨٣ ئەندامی دامەزرێنەری(مجمع الفقه الاسلامی)بووە لە شاری(جەددە)ی وڵاتی عەرەبستانی سعودی.
- لە ساڵی ١٩٧٢ەوە، ئەندامی سەندیکای پارێزەرانی عیراقی بووە لە بەغداد.
- خولێکیش ئەندامی پەرلەمانی عێراقی بووە لە بەغدا.

بۆ نووسەر و یاساناس دکتۆر محەمەد شەریف هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی بواری یاسا و زانستە ئیسلامییەکان.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی نووسەر و یاساناس دکتۆر محەمەد شەریف، لەسەر داخوازیی من، هەردوو هاوڕێم نووسەر و ڕۆژنامەنووس تاریق جامباز و نووسەر تاهیر تەیب جاف لە هەولێر بۆیان ناردووم، سوپاسیان دەکەم.

٢ - زانیاری و ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

هەواڵنامەی کتێب

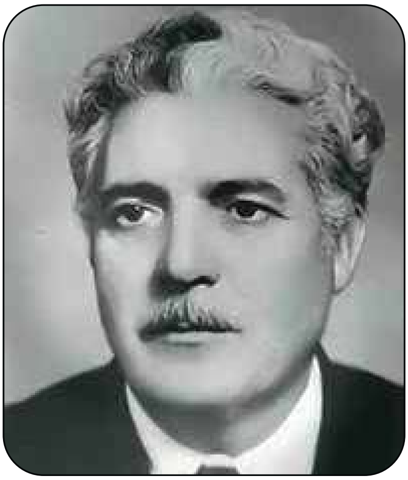

عەلی عەبدولڕەحمان

کەچا کوردا تو حوسلجەمالی
تو دلێ من دا زەعف دەلالی
بەژنا تە زراڤە چا سپیندار
قالچیچەکا کانیا سەردار
قیزا کوردا قیزا کوردا
تو لەتیفا ئەشقا دلا..

مامۆستا و شاعیر و چیرۆکنووس و ڕۆماننووس و ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕ، ڕەوانشاد عەلی عەبدولڕەحمان....

ناوی تەواوی(عەلی کوڕی عەبدولڕەحمان کوڕی محەمەد)ە، لە ساڵی ١٩٢٠ لە هەوارگەی(گۆڵی چلوور)ی سەر بە قەزای(وان)ی ئەو کات لە باکووری کوردستان لە دایکبووە، لە سەروبەندی شۆڕشی شێخ سەعیدی پیران، عەلیی باوکی لە گەڵ چەند خێزانێکی دیکەی کورد ئاوارەی ناوچەی (نەخچەوان) بووینە، تا تەمەنی(١٢- ١٣) ساڵی هەلی بۆ نەڕەخساوە بچێتە بەر خوێندن، لە ساڵی ١٩٣٣ چوونەتە وڵاتی ئەرمنستان و لە گوندی(حەسەنلوو) لە ناوچەی(ئیچمیادزین) نیشتەجێبووینە، خوێندنی سەرەتایی لەو گوندە تەواوکردووە و چووەتە پەیمانگای مامۆستایان و

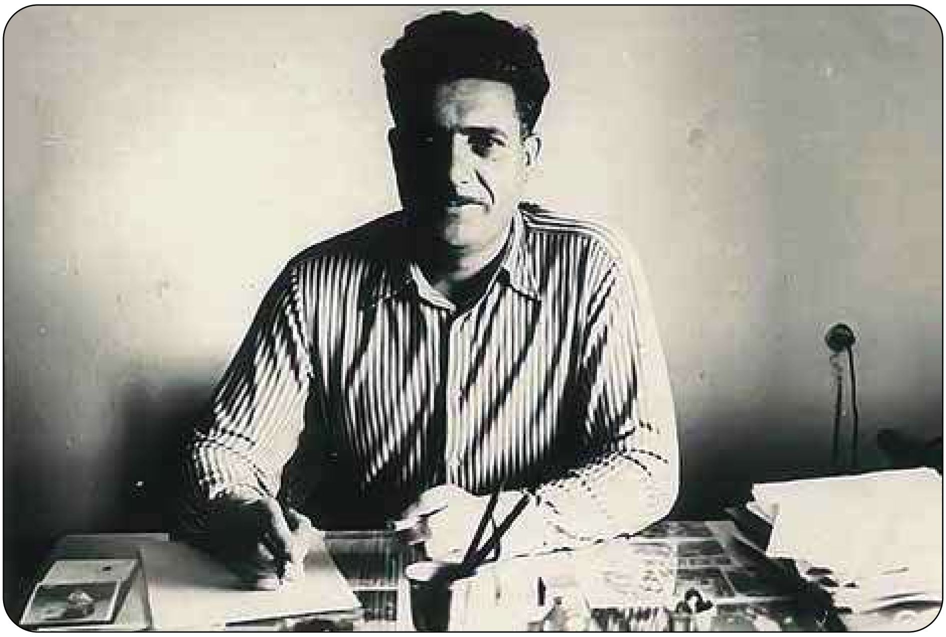

شاعیر و چیرۆکنووس عەلی عەبدولڕەحمان

ساڵی ١٩٣٧ تەواوی کردووە و هەر هەمان ساڵ تا ساڵی ١٩٤٠ بووەتە مامۆستا لە قوتابخانەی (مووساکەند و حەمۆ) کە دوو گوند بووینە و یەک قوتابخانەیان هەبووە.

هەر لەگەڵ هەڵگیرساندنی جەنگی یەکەمی جیهانی، لە ساڵی ١٩٤١ و دەسپێکردنی شەڕی ڕووسیا و ئەڵمانیا، ئەو بووەتە پارتیزان لە تیپێکی سووپای ڕووسیا لە کۆمارەکانی(ئۆکرانیا، پۆلۆنیا، ڕۆمانیا، بیلاڕووسیا) بەشداریی شەڕەکانی کردووە و زۆر ئازاو بوێر بووە، لە ساڵی ١٩٤٥ گەڕاوەتەوە ئەرمنستان و خەریکی خوێندن و نووسین و ئەدەبیات بووە، لە ساڵی ١٩٤٩ دبلۆمی لە پەیمانگای مامۆستایان لە (باکۆ) بەدەستهێناوە و(١٠)ساڵ بووەتە بەڕێوەبەری قوتابخانەی سەرەتایی و ناوەندی، لە پاشان کراوەتە بەڕێوەبەری پەروەردە و زانست، لە ساڵی ١٩٥٣ وەکو سکرتێری وەزارەتی زانیاریی ئەرمنستان بۆ کاروباری زمانی کوردی و ئازەری دەستبەکار بووە، لە ساڵی ١٩٦١ بووەتە سەرۆکی (سۆفخۆری کالینین) کە یەکێک بووە لە سۆفخۆرە گەورەکانی ئەرمینیا (سۆفخۆر دەزگایەکی ئابووری و کشتوکاڵی بووە لە یەکێتیی سۆڤیەتی جاران)، لەم

کارەیدا ماوەتـەوە تـا خانەنشـینبوونی، پـاش ڕووخانـی یەکێتیی سـۆڤیەت لـە سـاڵی ١٩٩١ و دەسـتپێکردنی شـەڕی نەتەوەیی و ئایینی لەنێوان ئەرمـەن و ئازەرییـەکان خێزانەکەیـان ئاواربوونـە.

شـاعیر و نووسـەر عەلی عەبدولڕەحمـان لـە سـەرەتای چلەکانی سـەدەی ڕابـردوو، دەسـتی بـە نووسـینی شـیعر و پەخشـان کـردووە، بـەڵام وەکـو پارتیزانیـک چوونـی بـۆ شـەڕی ڕووسـی- ئەلمانـی ماوەیـەک لـە نووسـینی ئەدەبی دوورکەوتۆتـەوە، هـەر لەگـەڵ هاتنـەوەی بۆ ئەرمینیا لـە سـاڵی ١٩٤٥ دەسـتی بـە نووسـینی ئەدەبی و ڕۆشـنبیری کردۆتـەوە، ئـەو جگـە لـە زمانـی کوردی زمانەکانی (ڕووسـی، ئەرمەنی، تورکی- ئازەری، قەرغیزی، ئۆزبەگی و فارسـی)زانیوە و ئاشنایەتیشـی لەگـەڵ ئەدەبیاتـی ئـەو نەتەوانـە هەبـووە، بـەڵام ناوەڕۆکـی بەرهەمەکانـی هەسـت و ڕوحـی نیشـتمانی و نەتەوەیـی کوردییـان تێـدا بـەدی دەکرێـت، لـە بـواری شـیعر و چیـرۆک و نۆڤلێـت و ڕۆمـان و وەرگێـران چەنـد بەرهەمێکـی چـاپ و بڵاوکردۆتـەوە کـە ئەمانـەن:

- کتێبی(نقیسـارکارێد کوردایـە سـۆڤێتی یێ)کـە باسـی ژیـان و بەرهەمەکانـی

لەلای ڕاستەوە: شاعیر و چیرۆکنووس عەلی عەبدولڕەحمان، نەناسراوە، نەناسراوە

بەرهەمەکانی شاعیر و چیرۆکنووس عەلی عەبدولڕەحمان

شاعیر و نووسەرانی کوردی قەفقاس لەو سەردەمدا دەکات.

- خانێ خانم، کۆمەڵە چیرۆک لە سالی ١٩٥٩ لە یەریڤان چاپ وبڵاوکراوەتەوە.
- دێ(دایک) کۆمەڵە چیرۆک و شیعرە، کە(٦) چیرۆک لە خۆدەگرێت لەوانە چیرۆکەکانی(ژنا کورد، مۆرۆف، بەختێ وی زلامێ، بەختەواری یا عەمر،بەردێلی، دوو ژی یین، سەیران) لەگەڵ (١١) پارچە هەڵبەست و(٥) پارچە هەڵبەستی شاعیرانی دیکەی کە وەریگێڕاونەتە سەر زمانی کوردی، ساڵی ١٩٦٥ لە یەریڤان چاپ و بڵاوکراوەتەوە.
- کتێبی(اویانماق)ەوە، (هوشیار بوون یان لە خەو هەڵسان، کۆمەڵێک شیعر و حیکایەتی ئەدەبی میللی سەرزاری کوردەواری بووە، ئەو کاتەی ڕەحیمی قازی و عەلی گەلاوێژ لە باکۆ ئاوارە بوونە بە زمانی ئازەری نووسیویانە، بەلام دیارە نەیانتوانیوە چاپ و بڵاوی بکەنەوە، نووسەر عەلی عەبدولڕەحمان بە ناوی خوازراوی(کوڕی کورد) وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی- شێوەزاری کرمانجی، ساڵی ١٩٥٩ لە یەریڤان بڵاوکراوەتەوە.

لە ساڵی ١٩٥٥ تا ساڵی ١٩٦١ لە ڕۆژنامەی(ڕیا تازە) کاری کردووە و بەرهەمەکانی خۆشی تێدا بڵاوکردۆتەوە و دەستەی نووسەرانی(ڕیا تازە) زۆر ڕێزیان گرتووە و وەکو ئەندامێکی دەستەی نووسەرانی ڕۆژنامەکە مامەڵەیان لە گەڵدا کردووە.

ئەو سەرەڕای بەرهەمە ئەدەبییەکانی پارتیزانێکی زۆر ئازا و بوێر بووە،

چوار جار مەدالییەی ئازایەتی پێبەخشراوە و پلەی یەکەمی لە پارتیزانی قەفقاس و ڕزگارکردنی مۆسکۆ وەرگرتووە.

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ عەلی عەبدولڕەحمان لەساڵی ١٩٩٤ کۆچی دوایی کردووە و ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

پارچە هەڵبەستێکی شاعیر عەلی عەبدولڕەحمان بە ناوی(کەچا کوردا):

کەچا کوردا تو حوسلجەمالی
تو دلێ من دا زەعف دەلالی
بەژنا تە زراڤە چا سپیندار
قالچیچەکا کانیا سەردار
قیزا کوردا قیزا کوردا
تو لەتیفا ئەشقا دلا
ئەز بەنگیمە تو یارا منی
دەڤێ تە چووک دران مرجانی
گولی یی یارێ گازو نیڤەک
نۆلی کەسکە سۆر، رحان گولەک

****

لە زۆزانێ مە کال و باڤا
شەمال ددی تەر هیڤا شەڤا
ئەز ئاشقم تو قودوومێ من
قەوەت تو نەیە مەری هێچن

****

تەمام دنێ وێ یەکێ زانە
بەدەوییا کەچا کورد عەیانە
قیزا کوردا هیڤا یەکشەڤە

شەمال گەش جاستیرک دەردەکەڤە
کەچا کوردا کارا غەزالە
ئەو دلێ من دا زەعف دەلالە
****
قیزا کوردا بۆی من عەمرە
روحێ من شەڤرۆ وێ دگەرە
تو کەچا کوردا ئەز کوڕێ کورد
بەسە ل من خی کولا ئو دەرد
****
ئەزی بۆی تە دنالم- دکالم
گەلۆ خوونا تەدا ناگەرم؟
قیزا کوردا قیزا کوردا
تو لەتیفا ئەشقا دلا.

سەرچاوەکان:

١ -کوردیپیدیا.
٢ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.
٣ - مێژووی ئەدەبی کوردی- دکتۆر مارف خەزنەدار، لاپەڕە (٣٦٣-٣٧٢).
٤ - چەند وێنەیەک، هاوڕێی دێرینم نووسەر جەمیل مەلاقەرە لە سلێمانی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٥ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دکتۆر کامیران بەدرخان

نووسەر و زمانەوان و فەرهەنگنووس و ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕ و سیاسەتمەداری گەورە و دیار و ناسراوی کورد، دکتۆر کامیران بەدرخان...

ناوی تەواوی(کامیران ئەمین عالی بەدرخان)ە، لە شازادەکانی(بۆتان)ە، لە نەوەی بەدرخانییەکانە کە حوکمیان لە باوک و باپیرانەوە بۆ ماوەتەوە، شازادە بەدرخانی باپیریان لە تەمەنی(١٨)ساڵیدا حوکمی وەرگرتووە و لە ساڵی ١٨٤٢ توانیویەتی هەرێمێکی کوردی لەژێر دەسەڵاتی خۆی پێکبهێنێت، کە بریتی بووە لە(مووسڵ، وان، ڕواندز، دیاربەکر، ئورمییە و شاری جزیرە)، دەسەڵاتێکی نیمچە سەربەخۆی هەبووە، عوسمانییەکان هەستیان بە مەترسی کردووە و پاش ساڵ و نیوێک لە ململانێ توانیویانە بە(ئەسیر- دیل)ی بیگرن و، هێناویانەتە ئەستەنبووڵ و، لەویشەوە بۆ دوورگەی(کریت)، دواتریش بۆ دیمەشق لەوێ ساڵی ١٨٦٨ کۆچی دوایی کردووە و، لە گۆڕستانی (شێخ خالید نەقشبەندی) نێژراوە.

بە پێی هەندێ سەرچاوە، شازادە بەدرخان(٢١)کوڕ و(٢١)کچی هەبووە، لەوانە شازادە(ئەمین) کە باوکی دکتۆر کامیران بەدرخانە، پاش مردنی شازادە، بەدرخانی باوکیان لێپرسراوێتی و سەرپەرشتیی خوشک و براکانی کردووە، لە ساڵی ١٨٨٩ لەگەڵ(مەدحەت بەدرخان)ی برای سەرۆکایەتیی

لە لای ڕاستەوە: حاجی شێخۆ حسێن، دکتۆر کامیران بەدرخان،
خاتوو ناتالیا هاوسەری دکتۆر کامیران بەدرخان،ساڵی ۱۹۷۱ لە بەیروت

ڕاپەڕینی (ترابزۆن) یان کردووە، بەڵام دیارە سوودی نەبووە، بۆیە بە ناچاری وەکو(مفتش العدلیة) لە شارەکانی(ئەستەنبووڵ، ئەنقەرە، قۆنیە، سالۆنیک و عەکا) بەردەوام بووە لە خزمەتکردن. لە ساڵی ۱۹۰۸ لەگەڵ هەر یەک لە(شێخ عەبدولقادر نەهری، فەریق شەریف پاشا و چەندانی دیکە(کۆمەڵەی تەشکیلاتی کۆمەڵایەتیی کوردی) یان دامەزراندووە، لە ساڵی ۱۹۲۲ کە سوپای کەمالییەکان دێتە ئەستەنبووڵ بە بیانووی مەترسی بۆسەر ئاسایشی دەوڵەتی تورکی، دەست دەکەن بە ڕاونان و گرتنی چالاکوان و نیشتمانپەروەرەکان، لەوانەش بنەماڵەی بەدرخانییەکان، هەر ئەو کات ئەمین عالی بەدرخان و هەر پێنج کوڕەکەی(سوڕەییا، جەلادەت، کامیران، تۆفیق، سەفدەر) لە ڕێگای(تەرابلوس) چوونەتە سووریا، لەوێشەوە ئەمین بەدرخان و کوڕە گەورەکەی (سوڕەییا) چوونەتە قاهیرە، لەویش ساڵی ۱۹۲٦ کۆچی دوایی کردووە.

ئەمین عالی بەدرخان ئەو کاتەی لە

ئەستەنبۆل لە ژێر(الاقامة الجبرية - مانەوەی زۆرەملی)بووە لە گەڵ ئافرەتێکی(سەرکەش- جرکس)ی بەناوی(سەنیحە)هاوسەرگیری کردووە و، کوڕێکیان بووە ناویان لێناوە(کامیران).

ئەو لە ٢١ - ٨ - ١٨٩٥ هەندێ سەرچاوە دەڵێن: ١٨٩٦ لە شاری

لە لای ڕاستەوە دانیشتووەکان: ئیسماعیل بەگ، دکتۆر کامیران بەدرخان، دەرویش ئاغا، ڕاوەستاوەکە لە دواوە: جەمیل ئاغا، منداڵەکە نەناسراوە

ئەستەنبووڵ لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی لە قوتابخانەی(گەڵەتە سەرای) شاری ئەستەنبووڵ تەواوکردووە و، دواتریش کۆلێژی یاسای هەر لە ئەستەنبووڵ تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩١٨ ماوەیەک پارێزەری کردووە و لە ساڵی ١٩١٩ لە گەڵ جەلادەت بەدرخانی برای و ئەکرەم جەمیل پاشا و فایەق تۆفیق لە سلێمانی، یاوەریێتیی مێجەر(ئیدوارد نوئێل)یان بۆ باشووری کوردستان کردووە، بۆ ئەوەی بزانن داواکانی

دکتۆر کامیران بەدرخان و ناتالیای هاوسەری لە سەردانێکی خێزانی لە بەیروت ساڵی ١٩٧١،
لە لای چەپەوە: خاتوو لەیلا شێخۆ حسێن محۆ

لە لای ڕاستەوە: مەمدوح سەلیم بەگ وانی، مستەفا شاهین بەگ بەرازی، میر جەلادەت بەدرخان،
دکتۆر کامیران بەدرخان

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر کامیران بەدرخان، خاتوو(ناتالیا)هاوسەری دکتۆر کامیران بەدرخان

گەلی کوردستان چییە؟ هەر لە ساڵانی ١٩١٨ و ١٩١٩ هەستی نەتەوایەتی وای لێ کردووە لەتەک هاوڕێکانیدا، هەر یەک لە(عەبدولڕەحمان ڕەحمی هەکاری، ئیبراهیم حەیدەری زادە، دکتۆر بەرخۆ، تۆفیق سلێمان، هەمزە بەگ ماکسی، ساڵح بەدرخانی مامی) دەستی بە نووسینی وتاری سیاسی و ئەدەبی و کۆمەڵایەتی لە گۆڤارەکانی(ژین و سەربەستی)ی کردووە. لە ساڵی ١٩٢٢ بە ناچاری(خۆی و براکانی جەلادەت، تۆفیق، سەفدەر)چوونەتە سووریا، لەوێشەوە ڕوویان لە ئەڵمانیا کردووە و، هەر یەک لە شارێک گیرساونەتەوە، دکتۆر کامیران بەدرخان لە شاری(لایبزیچ) نیشتەجێبووە و دەستی بە خوێندنی یاسا کردووە و دکتۆرای وەرگرتووە، دواتر گەڕاوەتەوە ناوچەکە و، بووەتە ئەندام لە کۆمەڵەی(خۆیبوون)ی کوردی و چالاکییان نواندووە، تاکو دامرکاندنەوەی شۆڕشی ئاگری داغ ساڵی ١٩٣٠، ئیدی خۆی و جەلادەتی برای گەیشتوونەتە قەناعەتێک کە شۆڕشی چەکداری سوودی نییە، بۆیە دەستیان کردووە بە هوشیارکردنەوەی گەلەکەیان لە ڕێگای زانیاری و خوێندنەوە و فێربوونی زمانی کوردی، هەموو هەوڵێکیان داوە بۆ فێرکردنی(ئەلف و بێی لاتینی)ی کوردی، لە ساڵی ١٩٣٢ شازادە جەلادەت گۆڤاری (هاوار) و دواتر گۆڤاری(ڕوناهی) دەرکردووە، کامیران بەدرخان هاوکارییەکی زۆری کردووە و نووسینەکانیشی تێدا بڵاوکردوونەتەوە،

لە ساڵی ١٩٤٣ دکتۆر کامیران بەدرخان لە بەیروت دوو ڕۆژنامەی بە ناوەکانی(ڕۆژی نوو و ستێر)ی بە زمانی کوردی و فەرەنسی دەرکردووە، ماوەیەکیش وەکو(بێژەر- مذیع) لە بەشی کوردیی ڕادیۆی(الشرق)ی لوبنانی کاری کردووە، هەر هەمان ساڵیش یەکەم قوتابخانەی لە گەڕەکی (البلاط) لە بەیروت بۆ ئاوارە کوردەکانی ئەوێ کردۆتەوە، لە ساڵی ١٩٤٧ چۆتەوە پاریس و، وەکو مامۆستا لە بەشی زمانەکانی ڕۆژهەڵات لە زانکۆی(سۆربۆن)دەستبەکاربووە و دەرسی زمانی کوردی وتووەتەوە.

ئەو کاتەی بەشی زمانی کوردی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا کراوەتەوە، سەرۆکایەتیی زانکۆی بەغدا بە نووسراوێکی فەرمی بانگهێشتیان کردووە بۆ بەغدا، بۆ ئەوەی وەکو مامۆستا وانەی زمانی کوردی بڵێتەوە، بەڵام ئەو دیارە لە سەرەتای هەڵگیرساندنی شۆڕشی ئەیلوولی ساڵی ١٩٦١، پەیوەندی لە گەڵ سەرکردایەتیی کورد هەبووە و، بووەتە وتەبێژی فەرمیی سەرکردەی کورد نەمر مەلا مستەفا بارزانی لە ئەورووپا، لە سالی ١٩٦٣ش نوێنەری کورد بووە لە نەتەوە یەکگرتوەکان و داکۆکی لە مافە ڕەواکانی گەلی کورد کردووە.

٧ - لە لای ڕاستەوە: میر جەلادەت بەدرخان، میر سوڕەییا، دکتۆر کامیران بەدرخان

STÊR

WELAT BERÎ HER TIŞTÎ

ROJA NÛ

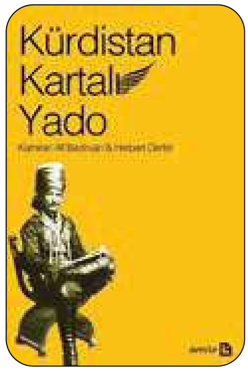

دکتۆر کامەران بەدرخان هاوسەرگیری لەگەڵ شازادەیەکی پۆڵۆنی بەناوی(ناتالیا) کردووە و هیچ منداڵیان نەبووە.

چەندین وتاری بە زمانی کوردی و زمانە بیانییەکان لە ژمارەیەک ڕۆژنامەی جیهانی بڵاوکردۆتەوە. بەشداریشی لە چەندین کۆڕو کۆبوونەوە و کۆنفرانس و کۆنگرەی نێودەوڵەتی کردووە و، داکۆکی لە مافی ڕەوای کورد لە ئازادی و سەربەخۆیی کردووە.

ئەو زمانەکانی(عەرەبی، تورکی، فارسی، ئەڵمانی، ئینگلیزی و فەرەنسی) زانیوە، یەکێک بووە لە دامەزرێنەرانی پەیمانگای کوردی لە پاریس.

زیاتر لە(٣٠) بەرهەمی چاپکراوی هەیە لە بواری زمانەوانی و فەرهەنگ و وەرگێڕان و بابەتی هەمەجۆری دیکە، ئەمانە هەندێکیانن:

- ئەلفوبێی کوردی
- خوێندنەوەی کوردی
- وانە لە شەریعە
- پەندی کوردی
- دڵی کوڕەکەم
- چادری خێمە
- بەفری ڕووناکی
- هەڵۆی کوردستان
- کوردستان- هۆکارە ڕاستەقینەکانی کەوتنی ئێدێرن

- ڕێزمانی کوردی
- فه رهه نگی کوردی- فه ره نسی، بەشی یەکەم
- فه رهه نگی کوردی- فه ره نسی، بەشی دووەم

لە ساڵی ١٩٧٠ لەگەڵ هاوسەرەکەی سەردانی باشووری کوردستانیان کردووە، لە ساڵی ١٩٧٥ هاوسەرەکەی کۆچی دوایی کردووە و بە خۆیشی لە ڕۆژی ٦ - ١٢ – ١٩٧٨، لە پاریس کۆچی دوایی کردووە و لاشەکەشی بۆ توێژینەوەی پزیشکی بەخشیوە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپیدیا.
٢- ویکیپیدیا- ئینسکۆلپیدیای ئازاد.
٣- چەند زانیارییەکی گرنگ و هەندێ وێنە، نووسەر و لێکۆڵەر کۆنێ ڕەش لە قامشلۆ بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٤ - ماڵپەڕی(حزب الاتحاد الديموراطي)، لە ٢٦ - ١ - ٢٠١٦.
٥ - ماڵپەڕی فەرمیی بەڕێز ڕێبوار خالید.
٦ – ماڵپەڕی welate me.net.
٧ -ماڵپەڕی فەیسبووکی Dîrok û bandorên Kurda، نووسینێک بە زمانی عەرەبی لە ٥ - ١٢ - ٢٠١٩
٨ - ئامادەکردن و زانیاری و نووسینی خۆم.

شکۆیێ حەسەن

ب خەمل ، رەوشە
شێرین و خوەشە
زمانێ کوردی

شاعیر و نووسەر و میدیاکاری کوردپەروەر، ڕەوانشاد شکۆیێ حەسەن، لە کوردانی ئێزیدی ئەرمنستان...

ناوی تەواوی(شکۆ کوڕی ئەحمەد کوڕی حەسەنی مدۆ)یە، بە شکۆیێ حەسەن ناسراوە، لە ١٧ - ٦ - ١٩٢٨ لە گوندی(جامشووانی بچووک) لە ناوچەی(ئاخباران)ی ئەرمنستان لە دایکبووە، باوکی لە بنەڕەتدا خەڵکی گوندی(شاترۆخلی)ی سەر بە ناوچەی(دیگۆر)ی شاری قارسە لە باکووری کوردستان، لە سەروبەندی هەڵگیرسانی جەنگی یەکەمی جیهانی، بۆ خۆ ڕزگارکردن لە هەڵمەتی بە کۆمەڵکوشتنی ئەرمەنی و ئێزیدییەکان هەڵهاتوون و لە ئەرمەنستان گیرساونەتەوە، ئەو تەمەنی(٥) ساڵان بووە باوکی کۆچی دوایی کردووە، سۆفی کوڕی حەسەن مدۆ کە مامی بووە سەرپەرشتی و پەروەردەی کردووە، خوێندنی سەرەتایی لە گوندەکەی خۆیان تەواوکردووە، خوێندنی ناوەندیشی لە قوتابخانەی (ئەلەگەزی)ی کوردان تەواوکردووە، ساڵی ١٩٤٨ چووەتە زانکۆی یەریڤان

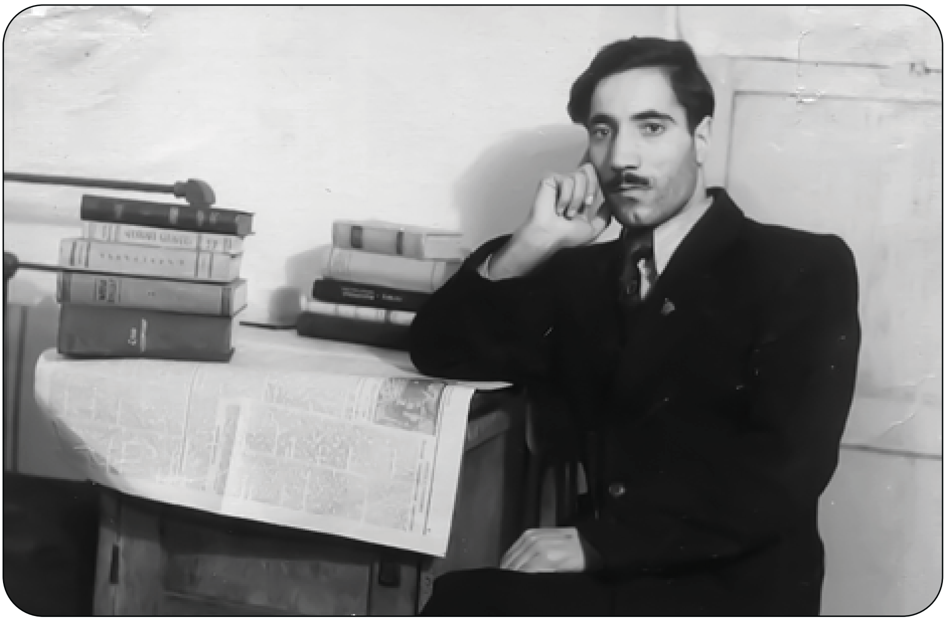

شاعیر و نووسەر شکۆیێ حەسەن

لە بەشی ڕۆژهەڵاتناسی خوێندووە و ساڵی ١٩٥٣ تەواوی کردووە و ساڵی ١٩٥٤ بووەتە مامۆستای زمان و ئەدەبی ئەرمەنی لە گوندی(باگنار) لە ناوچەی(گاگرا)ی ئەبخازیای گورجستان تا ساڵی ١٩٥٧، لە ساڵی ١٩٥٩ لە بەشی کوردیی ڕادیۆی یەریڤان وەکو نووسەر و وەرگێڕ و ئامادەکاری بەرنامە ئەدەبییەکان دەستبەکار بووە.

شاعیر و نووسەر شکۆیێ حەسەن زۆر حەزی لە زمان و ئەدەبیاتی کوردی بووە، بۆیە لە ساڵی ١٩٦١ لە تاقیکردنەوەیەکی خوێندنی باڵا لە ئەکادیمیای زانستیی ئەرمنستان دەرچووە و ڕووی لە شاری(سانت بترسبۆرگ)ی سۆڤییەتی جاران کردووە، لەوێ بڕوانامەی دکتۆرای لە بەشی کوردۆلۆژی ئەنستیتوتی گەلانی ئەفریقیا و ئاسیای سەر بە زانکۆی لینینگراد وەرگرتووە.

ئەو زۆر کورد و کوردستان و زمانی کوردی خۆشویستووە، لە ساڵی ١٩٦١ هەر لە گەڵ هەڵگیرسانی شۆڕشی ئەیلولی لە باشووری کوردستان دەستی کردووە بە بڵاوکردنەوەی هەواڵەکانی شۆڕش و هێرشی حکومەتی ئەوسای عێراق، لە ڕادیۆی کوردیی یەریڤان و ڕۆژنامەی(ڕیا تازە)

> ب خەمل و ڕەوشە شیرین و خوەشە زمانێ کوردی"

بڵاوی کردوونەتەوە، کۆمەڵێک شیعر و وتاری بە ناونیشانی(کوردستان د شەوتە) بڵاوکردۆتەوە کە دەڵێت:

کوردستان د شەوتە
شەڕە، شەڕە، لێ لێ جان
د شەوتە کوردستان
ل ناڤ مژا بارووتێ
دەنگی شین و گری تێ...
نالینێ کال تفالا
تێ ژ چیا بو نەوالا
ڤیژینا ڤیز، داییکە
کە تیە مێشێ واویکا
قوورینا شێر عەفاتا
مینانی شوور ئو بالتا
ئو زلفەقار و خەنجەر

شاعیر و نووسەر شکۆیێ حەسەن

قوتکرن دوژمن دل – جەگەر
شەرە، شەرە لالێ جان
د شەوتە کوردستان
ژ ناڤ مژا باروتێ
دەنگی شین و گری تێ.

ئەو لە ژیانی خۆی (٣) دیوانی شیعری بڵاوکردۆتەوە بە زمانی کوردیی کرمانجی و بە پیتی لاتینی نووسیوە کە ئەمانەن:

- قالچیچەک، Qalçîçek، ساڵی ١٩٦١.
- تەمبورێ کوردا، Temborê Kurda، ساڵی ١٩٦٥.
- مەرەمێ دلی کوردا، Meremê dilê Kurda، ساڵی ١٩٧٠.
- دیوانی چوارەمیشی بە ناوی(پەروەزا وەتەن)یان(پەروەزا وەلات)پاش مردنی چاپکراوە.
- لە ساڵی ٢٠٠٨ نووسەر تۆسنێ رەشید کۆمەڵێک لە شیعرەکانی شاعیر شکۆیێ حەسەن بە ناوی(پایز و با) لە چاپخانەی(ئاڤێستا) لە ئەستەنبوڵ چاپ و بڵاوکردۆتەوە.

بە پێی هەندێ سەرچاوە، زۆر لە شیعر و وتارەکانی شاعیر شکۆیێ حەسەن لە لایەن کەسانی ئاست نزم و نەناسراو دزراون و کردوویانەتە موڵکی خۆیان.

چەندین پارچە شیعری شاعیر شکۆیێ حەسەن وەرگێڕدراونەتە سەر زمانەکانی ڕووسی، جۆرجی، ئەرمەنی لە(لینیگراد و بەدلیسی و یەریڤان).

هەر چەندە شاعیر و نووسەر شکۆیێ حەسەن لە ژیانی خۆی هیچ بەشێکی کوردستانی نەدیوە و هەر لە ئەرمنستان ژیاوە، بەڵام ناوەڕۆکی شیعر و وتارەکانی دەردەکەوێت لە ناخەوە و لە دوورەوە وەکو مۆم بۆ کوردستان سووتاوە، تەماشا ئەو شیعرە جوانەی بە ناوی(بە خەمل و ڕەوشە، شێرین خوەشە، زمانێ کوردی) لە سەر زمانی کوردی نووسیوە:

ب سێر و سوڕە Bi sêr û sure
جەواهر ، دوڕە Cewahir , dure
زمانێ کوردی Zimanê kurdî

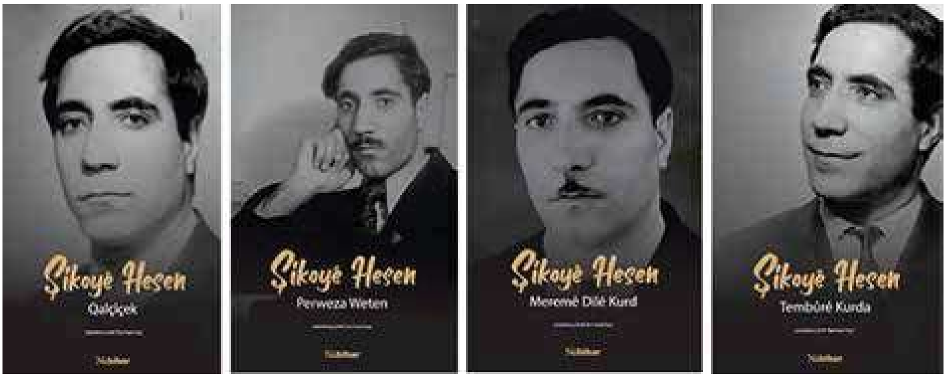

شاعیر و نووسەر شکۆیێ حەسەن

ب خەمل ، رەوشە Bi xemil , rewşe
شێرین و خوەشە Şêrîn û xweşe
زمانێ کوردی Zimanê kurdî
..
ب نەخش ، ئاوازە Bi nexş , awaze
لەتیف و نازە Letîf û naze
زمانێ کوردی Zimanê kurdî
..
گەوگەوێ چیانە Gewgewê çiyane
کوبرا تەیرانە Kubra teyrane
زمانێ کوردی Zimanê kurdî
..
غەزەل ، هلبەستە Xezel, hilbeste
شەمدانا دەستە Şemdana deste
زمانێ کوردی Zimanê kurdî
..

Beyta Feqîye بەیتا فەقی یە
Sewta Xanîye سەوتا خانی یە
Zimanê kurdî زمانێ کوردی
..
Şûrê şêrane شووری شێرانە
Nûra erşane نوورا عەرشانە
Zimanê kurdî زمانێ کوردی
Mertala meye مەرتالا مەیە
Dest pêşmergeye دەست پێشمەرگەیە
Zimanê kurdî زمانێ کوردی.

شاعیر و نووسەر شکۆیێ حەسەن لە ساڵی ١٩٧٦ نەخۆش کەوتووە و هەندێ سەرچاوە دەڵێن:(خۆی کۆتایی بە ژیانی خۆی هێناوە)، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە ێیت.

سەرچاوەکان:
١ - کوردیپێدیا.
٢ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.
٣ - چەند زانیارییەکی گرنگ، نووسەر جەمیلی مەلاقەرە لە سلێمانی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٤ - نووسینێك لە ماڵپەڕی نەوزات دهۆکی لە ٢ - ٣ - ٢٠١٦.
٥ - نووسینێك لە ماڵپەڕی بەڕێز سەعید خەلیل لە ٢ - ٧ - ٢٠١٩.
٦ - نووسینێك بە ناوی(کتێب- شوانی) لە کوردستان تیڤی نێت، لە ٢٢ - ١ - ٢٠٢٢.
٧ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

قاچاغی مراد

ئەو گیرۆدەی جوانی کچی کورد بووە و دەڵێت:

وەختـــا از دەکـــەم گازی

هـەزار دەنگی ئـۆ ئاڤازی

ئـەز سۆتم ئاڤرێ نازی

نزانـم دهـا چ دەخوەزی.

شـاعیر و نووسـەر و ڕۆژنامەنووسـی کوردانی قەفقاس، ڕەوانشـاد قاچاغی مراد ....

نـاوی تەواوی(قاچـاغ کـوڕی مـراد کـوڕی شـەباب)ە، لـە سـاڵی ١٩١٤ لـە ناوچەی(قارس)ی دەوڵەتی عوسمانیی ئەوکات لە دایکبووە، لە سەروبەندی هەڵگیرساندنی جەنگی یەکەمی جیهان لە ساڵی ١٩١٨ و هێرشە دڕندانەکانی دەوڵەتی عوسمانی بۆ سەر کوردانی ناوچەی قارس، خێزانەکەیان ڕوویان لە ئەرمەنستان کردووە و لە ناوچەی(ئەلەگەز) گیرساونەتەوە، دواتر چوونەتە شاری (تەفلیس)ی پایتەختی گورجستان، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی لە قوتابخانەی ڕووسی ژمارە(٤٧) لە تەفلیس تەواوکردووە، دواتر چووەتە یەریڤان، ماوەی سێ ساڵ زمان و ئەدەبی ڕووسی خوێندووە، پاشان پەیمانگای ئامادەکردنی مامۆستایانی تەواوکردووە و، بۆ ماوەی(٣)

شاعیر قاچاغی مراد و هاوڕێکانی

ساڵ بووەتە مامۆستا لە قوتابخانەی سەرەتایی لە شاری(لینینییەکان) لە ئەرمنستان.

شاعیر قاچاغی مرد بە جلی سەربازی

شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس قاچاغی مراد لە سەرەتای جەنگی دووەمی جیهاندا، بووەتە سەرباز لە سوپای سۆڤیەتی ئەوکات، تا ساڵی ١٩٥٨ لە خزمەتکردن بەردەوام بووە، دوو جار بریندار بووە و، شەش جارێش مەدالیای پێبەخشراوە، دواتر ماوەی زیاتر لە ساڵێک لە بەشی کوردیی ڕادیۆی یەریڤان کاری کردووە، پاشان وەکو ئەندامی دەستەی نووسەرانی ڕۆژنامەی(ڕیا تازە) و ناوە بە ناوەش وەکو

سەرنووسەری ئەم ڕۆژنامەیە بەردەوام بووە لە خزمەتکردنی زمان و ئەدەبی کوردی و بەرهەمە شیعرییەکانی خۆشی تێدا بڵاوکردۆتەوە، وکو شاعیر ڕۆڵێکی گرنگی هەبووە لە پێشخستنی شیعر و ئەدەبیاتی نوێی ناوچەی قەفقاس، بەرهەمە شیعرییەکانی لە ڕووی کێش وسەروا نزیکن لە شیعری ئازاد و، بە کێش و سەروای هەمەڕەنگ و بە ڕیتمی مۆسیقا و ئاوازی نوێ و تایبەت بە خۆی نووسیوە، لە شیعرە جوانەکانی (چیرۆکەکانی میرزا مەحمود ساڵی ١٩٣٦، لەیلێ ١٩٤٦، کەلاما ئاگری داغ ١٩٦٢، گەلی عەلی بەگ ١٩٦٥).

بەشی زۆری بەرهەمە شیعرییەکانی تام و بۆی کوردایەتییان لێدێت، بە ستایش و لاواندنەوە و وەسفکردنی جوانیی کچانی کورد و پاراستنی داب و نەریت و کەلتوور و کەلەپووری کوردانی ڕازاندۆتەوە، چەندین کتێبی چاپ و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- گوڵپەری – Gulperî، یەریڤان، ١٩٦٢.
- شەوق -Şewq، یەریڤان، ١٩٥٩.
- من جی دیت – Min Çi Dît، یەریڤان، ١٩٦٠.
- ئەفراندنی نووسەرانی کوردی سۆڤیەت.

Efirandinêd Nivîskarêd Kurdê Sovêtîêبە هاوبەشی لە گەڵ نووسەر جاسمی جەلیل، یەریڤان ١٩٦١.

نموونەی شیعری شاعیر قاچاغی مراد:

بۆ جوانی کچێ کوردان دەڵێت:

١

Qaçax di lîrîkekê de wiha dibêje:

Wexta ez te dikim gazî

Hezar dengî û avazî

Ez sotim avirê nazî

Nizanim diha çi dexwezî?

Xewta ez bûm teyrê bazî

Tu ku votka gerden gazî
Pey te firîm bi perwazî
Bê feyde ye çi dexwezî
Ser te da têm bi dilsazî
Lê tu min ra nabî razî
Ev bû nolanî canbazî
Nizanim diha çi dexwezî

٢

قاچاغی مراد بۆ کۆچی دوایی نووسەر و شاعیر (وەزیری نادری) دەڵێت:

بن شووشیدا شکلێ وی بەر من
خودا نەکاه سار داکەتییە ل سەر من
ئەو دکەنە ئەز مرووزم سەبا وی
من دەپرسە ئەز نادمێ جابا وی
بەرێدا ئەم برا بوون دل حەلال
نۆلی شرکێ ئاڤێ ژ کانیا زەلال
ئەز سۆند دەخۆم ڤرا ل سەر شکلێ تە
ژ حوری یا چەتر کەنێ هەرو عەکلێ تە
ب ئەڤینتی وەتەن حزکن شڤێتا تە
مبە سەرکن ئەم هەر جارا نێتا تە.

٣

ئەم شیعرەی بە ناوی (کەلاما ئاگریداغێ) کە ستایشی وەزیری نادری دەکات و دەڵێت:

بەرهەمەکانی نووسەر و شاعیر قاچاغی مراد

دەلۆ، لۆ، لۆ، لۆ، لۆ، لۆ وایێ، ل مـن وییێیسا هەفت سالێ تەشکیلەتا کوردانـە

ل بەرەکا ئیگریداغێ نە تێ کوشتن، نەتێ ڕایێ

دنێ، مێر دزانن ناڤ، دەنگێ براهیمی چێ

فەرزەندە حەسەن نووری، شێخ زاهیر

بەلا بوویە دۆزدە قرالێ ئەجنەبی ل دنیا یێ..

شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس قاچاغی مراد لە ساڵی ١٩٩٢ لە یەریڤان کۆچی دوایی کردووە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپێدیا.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

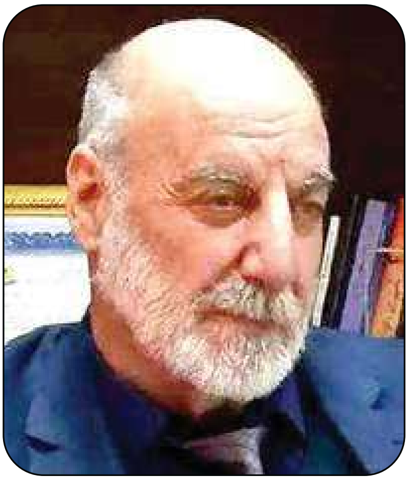

دکتۆر تۆسنی ڕەشید

زانـای کیمیـا و شـاعیر و نووسـەر و چیرۆکنـووس و ڕۆماننـووس، شانۆنووس و وەرگێڕ و فۆلکلۆر و فەرهەنگناس، پرۆفیسۆر دکتۆر تۆسنی ڕەشـید...

دکتـۆر تۆسـنی ڕەشـید لـە سـاڵی ١٩٤١ لـە گوندی(کورەکەنـد)ی سـەر بەناوچەی(ئیچمادزین)ی وڵاتی ئەرمینیا لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و هونەردۆست لـە دایکبـووە، خوێندنـی سـەرەتایی تـا پۆلـی چوارەمـی ئامادەیـی هـەر لـە گوندەکـەی خۆیـان خوێندووە، دواتر لە قوتابخانـەی گوندێکی ئەرمەنی نزیک گوندەکـەی خۆیـان تەواویکردووە، لـە سـاڵی ١٩٧٠ فاکەلێتی فیزیا و بیرکاری لـە پەیمانگای پێدالۆژی یەریڤان تەواوکردووە و، هـەر هەمـان سـاڵ تـا سـاڵی ١٩٧٦ وەکو لێکۆڵـەر لـە پەیمانگای کیمیـای هەمـان زانکۆ دەسـتبەکار بـووە، لـە سـاڵی ١٩٧٦ تێزی دکتۆراکـەی نووسـیوە و بووەتـە مامۆسـتا لـە زانکۆی یەریڤان و پەیمانگاکانی و وانەی(کیمیا و ماتماتیک)ی وتووەتـەوە، ئەو زیاتر لە(٥٠)سـاڵ لـە بـواری کیمیـا خزمەتـی کـردووە، ئێسـتا لـە وڵاتـی ئوسـتراليا دەژیـت.

نووسـین و ئەدەبیاتـی کوردانـی یەکێتیـی سـۆڤێتی جـاران بەشـێکی گرنگـی وێژەی کوردییـە، شـاعیر و لێکۆڵـەر و فەرهەنگنـاس مامۆسـتا فەرهـاد شاکەلی

لە ڕیزی یەکەم لە ناوەڕاست پرۆفیسۆر قەناتی کوردۆ، ئەوانی دیکە نەناسراون.
لە ڕیزی دووەم لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، نووسەر تۆسنی ڕەشید، نەناسراوە

سەبارەت بەم ئەدەبیاتە دەڵێت:(ئەدەبیاتی کوردیی سۆڤێتی جاران بەشێکی خۆشەویست و گرنگی ئەدەبیاتی کوردییە و دەبێ بیناسین و لە چوارچێوەی سامانی نەتەوایەتیماندا جێگەی بدرێتێ و توێژینەوەی لەسەر بکرێت).

دکتۆر تۆسنی ڕەشید یەکێکە لەو نووسەرانە و برازای پرۆفیسۆر(قەناتی کوردۆ)یە، هەر زۆر زووش کەوتۆتە ژێر کاریگەریی مامی و ئامۆژگاری و ڕێنمایی کردووە کە زمان و ئەدەبی کوردی بخوێنێتەوە، ئەو کاتەی تەمەنی(١٤)ساڵان بووە مامی لە لینینگرادەوە چەند پارچە هەڵبەستێکی شاعیری ناسراو(جگەرخوێن)ی بۆ ناردووە و داوای لێکردووە کە(ئەزبەر-حفظ)یان بکات و باش تێیان بگات، هەر کتێبخانەی دکتۆر قەناتی کوردۆ وەکو قوتابخانەیەکی(داخلي)بووە بۆ ئەو، دەستی بە خوێندنەوەی مێژوو و زمان و ئەدەبی کوردی کردووە.

ئەو هاوسەرگیری لە گەڵ کچی نووسەر(حەجێی جندی)کردووە کە هونەرمەند بووە و زۆر بایەخی بە فۆلکلۆر و مۆسیقای کوردی داوە، دکتۆر تۆسنی ڕەشید لە گەڵ هاوسەرەکەی لە دێهات و شار و شارۆچکە

کوردنشـینەکانی ئەرمینیـا گـەڕاون و چەندیـن فۆکلـۆر و پەنـدی پێشـینان و مۆسـیقای کوردییـان کۆکردۆتـەوە، کە دواتـر هاوسـەرەکەی لـە چەند کتێبێکدا چاپـی کـردووون.

شـاعیر و نووسـەر دکتـۆر تۆسـنی ڕەشـید لـە بوارەکانـی شـیعر و چیرۆک و ڕۆمـان و وەرگێڕان چەندین بەرهەمـی بەنرخـی بـە زمانـی کوردی بـە پیتی لاتینـی نووسـیوە کـە ئەمانـەن:

- Kilamê Rê (helbest, 1975)

-Zozan (helbest, 1984)

- Nîvro (helbest, 1987)

-1988,Siyabend û Xecê

şanoŞeva bê xew (çîrok)

Ji bo bîranîna Qanatê Kurdo (tevî Husên Hebeş, 2000)

Êzdiyatî Oleke Hê Jî Nenaskirî (lêkolîn,? 2004)

Min bêriya şevên spî kiriye (çîrok, 2005)

Mestûre, Serê Hêjayî Tac Bû (romana dirokî,2005)

ئەوەی لەسەر مێزەکە دانیشتووە نووسەر تۆسنی ڕەشید، ئەوانی دیکە نەناسراون

Hin berhemên A. Pûşkîn, L. Tolstoy, A. Çêxov, A. Bûnîn, A. Voznêsênskî, A. Îsahakiyan, P. Sêvak wegerandine zimanê kurdî û çap kirine.

دوو دیوانی شیعری و داستانێکی بە ناوی(دەروێشی عەبدی)ئامادەیە بۆ چاپ.

چەندین بەرهەمی لە شیعر و چیرۆک و ڕۆمان وەرگێڕدراونەتە سەر زمانەکانی(تورکی، عەرەبی، فارسی، ڕووسی و ئەرمنی) لەو نووسەرانەی کە بەرهەمەکانی ئەویان وەرگێڕاوە(جان دۆست، مراد بروکی میلان و چەندانی دیکەش).

دکتۆر تۆسنی ڕەشید سەرەڕای بەرهەمەکانی، چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە و هەیە، لەوانە:

- ئەو وەکو نووسەر لە ساڵی ١٩٦١ەوە، دەیان وتاری زانستی و مێژوویی و ئەدەبی و نیشتمانی لە ڕۆژنامەی(ڕیا تازە) بڵاوکردۆتەوە.

لە لای ڕاستەوە: نەناسراون، نەناسراوە، نووسەر تۆسنی ڕەشید

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، نووسەر تۆسنی ڕەشید، نەناسراوە

- بۆ ماوەی(١٢)ساڵ بەرهەمەکانی لە شیعر و چیرۆک و مێژووی ئەدەبی کوردی و وتارە هەمەجۆرەکانی بەناوی(ئینسکلۆپیدیای کوردی) بە بەردەوامی لە ڕادیۆی یەریڤان پەخش و بڵاوکراوەتەوە.
- هەر لە گەڵ هەڵگیرسانی شۆڕشی ڕزگاریخوازی کورد لە باشووری کوردستان ساڵی ١٩٦١ لەگەڵ کۆمەڵێک لە ڕۆشنبیرانی کورد لە ئەرمینیا(کۆمەڵەی کوردی یەریڤان)یان دامەزراندووە، کە یەکەمین کۆمەڵەی کوردی بووە لە یەکێتیی سۆڤیەتی ئەو کات.
- ئێستاش ئەندامی کۆمەڵەی کوردییە لە ئوسترالیا و چەندین کۆڕوکۆبوونەوەی لەسەر بەرهەمی نووسەرانی کوردی سۆڤییەتی جاران، بە تایبەتی دکتۆر قەناتی کوردۆ ئەنجامداوە.
- بەشداریی دەیان سیمینار و کۆنفراس و کۆنگرەی ئەدەبی و ڕۆشنبیری لە فەرەنسا و بەلجیکا و وڵاتانی ئەوروپا کردووە.

دکتۆر تۆسنی ڕەشید چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە لەوانە:

- لە ساڵی ١٩٧٨ خەڵاتی لێکۆڵینەوەی کیمیایی لەسەر داهێنانێک دەربارەی مادەی(فۆسفۆر) لە زانکۆی یەریڤان پێبەخشراوە.

بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر تۆسنی ڕەشید

- خەڵاتی فیستیڤاڵی گەلاوێژی پێبەخشراوە.
- خەڵاتی(مستوری کوردستان)ی پێبەخشراوە.

بۆ پرۆفیسۆر دکتۆر تۆسنی ڕەشید هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی ئەدەبیاتی کوردانی سۆڤیەت و هەموو کورد.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپیدیا.
٢ - وتارێکی شاعیر و نووسەر فەرهاد شاکەلی لە گۆڤاری ڕامانی ژمارە(٨٩)ی ساڵی ٢٠٠٤.
٣ - وتارێکی دکتۆر تۆسنی ڕەشید لە ماڵپەڕی(ژنەفتن)لە ١٦ - ٥ - ٢٠٢٢.
٤ - ماڵپەڕی ولاتی مە، وتارێکی نووسەر فەرید سەعدون بە زمانی عەرەبی لە ١ - ٥ - ٢٠٠٦.
٥ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

عەبدوڵڵا حەسەن زادە

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ، لێکۆڵەر و توێژەر و مێژوونووس مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەن زادە...

نووسەر و توێژەر و وەرگێڕ و سیاسەتمەدار عەبدوڵلا حەسەن زادە لە ساڵی ١٩٣٨- ١٩٣٩ لە گوندی(سیسێر)ی ناوچەی گەورکی سەردەشت لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە خانەوادەیەکی هەژار و کوردپەروەر لە دایکبووە، باوکی کاری جۆلایی کردووە واتە دروستکردنی(مافوور، جاجم، جەواڵ) و کەمێک بزن و مەڕوماڵاتیشیان هەبووە و پێنج کوڕ و کچێکی هەبووە بە ناوەکانی (ڕەسوڵ، مەحموود، خدر، هەمزە، فاتمە و عەبدوڵڵا) ئەو بچووکترین منداڵی خانەوادەکەیان بووە و زۆر منداڵ بووە باوکی کۆچی دوایی کردووە،(سۆفی ڕەسوڵ یان فەقێ ڕەسوڵ)ی برا گەورە سەرپەرشتی و پەروەردەی کردووە، لە خوێندنی حوجرەی داناوە بەو هیوایەی ببێتە مەلا یان(معلم)، ئەو لە لای چەندین مەلا و فەقێ لە گوندەکەیان و ناوچەکانی دەوروبەری دەرسی ئایینی خوێندووە، سەرەتا بە(سیپارە)و دواتر کتێبی(ئەحمەدی)کە لە دانانی شێخ مارفی نۆدێیە و گوڵستان و بوستانیشی خوێندووە، پاشان زانستە ئایینییەکانی لە(بەلاغە و بەیان و بەدیع)ی خوێندووە، ماوەیەک مەلایەتیشی کردووە، دواتر بە هۆی

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و وەرگێڕ محەمەد ساڵح عەبدولکەریم بەرزنجی، نووسەر عەبدوڵڵا حەسەن زادە

هەڵوێستە نیشتمانی و نەتەوایەتییەکەی کەوتۆتە ژێر چاودێرییەوە و بە قاچاغی ژیاوە، هەر بەم هۆیەشەوە ڕووی لە کوردستانی باشوور کردووە و ماوەی(١١)ساڵ لە بەغدا و شارەکانی دیکەی کوردستان ژیاوە، لەگەڵ سەرهەڵدانی شۆڕشی گەلانی ئێران ساڵی ١٩٧٩ بە نهێنی گەڕاوەتەوە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دواتر بە ئاشکرا کاری کردووە.

نووسەر عەبدوڵلا حەسەن زادە هەر لە منداڵییەوە زۆر زیرەک بووە، بە هۆی خوێندنەوەی نووسینەکانی مەلای گەورەی کۆیە و شیعرەکانی ئەحمەدی خانی و فایەق بێکەس و حاجی قادری کۆیی هەست و ڕوحی نیشتمانی و نەتەوەیی لە ناخیدا گەشەی سەندووە، ئەو لە تەمەنی(١٣) ساڵیدا تێکەڵ بە کاری سیاسی بووە و بووەتە ئەندام لە حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران، تەنها لە کۆنگرەی(٨ و ١٣) نەبێت ئەگینا لە هەموو کۆنگرە و کۆنفراسەکانی ئەو حیزبە هەڵبژێردراوە و ماوەی(١٠)ساڵ سکرتێری ئەو حیزبە بووە و چوار خولیش جێگری سکرتێر بووە، نزیکەی(٨)ساڵیش لە

گەڵ شاعیری نەمر هێمن موکریانی ژیاوە و کاری سیاسیشیان بەیەکەوە کردووە، زیاتر خەبات و چالاکیی ئەم سیاسەتمەدارە و نووسەرە بۆ پسپۆرانی بواری سیاسی لێدەگەڕێم.

نووسەر و لێکۆڵەر عەبدوڵلا حەسەن زادە هەر لە تەمەنی لاوێتیدا دەستی بە نووسینی شیعری نیشتمانی و نەتەوەیی و ئەڤینی و جوانیی سروشتی کوردستان و کێشە کۆمەڵایەتییەکانی کۆمەڵی کوردەواری کردووە، دواتر ڕووی لە نووسینی بابەتی سیاسی و مێژوویی و لێکۆڵینەوە و توێژینەوە و وەرگێڕان لە زمانەکانی عەرەبی و فارسی کردووە، لەم بوارانەدا کۆمەڵێک بەرهەمی پوخت وئاست بەرزی بە زمانێکی جوان و ڕەوانی کوردی نووسیوە وچاپ و بڵاوی کردوونەتەوە کە ئەمانە هەندێکیانن:

- پیاوکوژانی کۆشکی فیرووزە، وەرگێڕان، لە نووسینی رۆئیا حەکاکیان، ساڵی ٢٠١٢ چاپکراوە.
- حیکایەت کردن یان نووسینی مێژوو(هەڵوێستێک لەسەر نیو سەدە تێکۆشان) نووسینی عەبدوڵلا حەسەن زادە، کەریمی حوسامی ١٩٩٥.
- حەمەدۆک، لە نووسینی نووسەر یەشار کەمال، وەرگێڕان، بەرگی یەکەم و دووەم و سێیەم، ساڵی ٢٠١١.
- دان چەرموو، لە نووسینی جاک لەندەن، وەرگێڕان، ساڵی ٢٠٠٧.
- سوودەکانی شەڕ، نووسینی یاری بن مۆناشێ، وەرگێڕان.
- سەرکەوتنی بێ سنوور لە(٢٠)ڕۆژدا، لە نووسینی ئەنتۆنی ڕابێنز، وەرگێڕان، هەولێر ٢٠٠٩.
- گێلەپیاو، لە نووسینی نووسەر عەزیز نەسین، وەرگێڕان.
- مەتەڵۆکەی هووەیدە، لە نووسینی نووسەر عەباسی میلانی، وەرگێڕان.
- نزا بۆ ئارمین، لە نووسینی نووسەر ئیبراهیم یونسی، وەرگێڕان، هەولێر ساڵی ٢٠٠٩.
- پێداچوونەوە بۆ کتێبی(مێژووی بڵاوبوونەوەی مەسیحی لە ناوچەی کەرکووکدا)، لە نووسینی نووسەر سمکۆ بەهرۆز(ئەژی)، ساڵی ٢٠٠٥.

لە لای ڕاستەوە: سەید ڕەسوڵی بابی گەورە، نووسەر و مێژوونووس عەبدوڵڵا حەسەن زادە، شاعیری گەورەی کورد هێمن موکریانی، بەڕێز مەلا ڕەسوڵی پێشنماز، بەڕێز حەسەنی ڕستگار، منداڵەکان(شنە، بڵێسە، کەمال) ڕستگار، ئەم وێنەیە لە ساڵی ١٩٧٢ لە بەغدا لە نەورۆزی سەلمان پاك گیراوە

- کتێبی نیو سەدە تێکۆشان، ئاوڕێک لە خەباتی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران، دوو جار چاپکراوەتەوە.
- ڕوونکردنەوەیەک، یان هەڵبەستنی مێژوو؟ خوێندنەوەیەک بۆ کتێبی(نسکۆ و دابڕان)، ساڵی ٢٠١٥.
- کوردستان و کورد، لە نووسینی دکتۆر عەبدولڕەحمان قاسملۆ، وەرگێڕان، ساڵی ١٩٧٣.
- ئەزموونی خەبات: ئاوڕێک لە ژیان و خەباتی عەبدوڵلا حەسەن زادە، وتووێژی نووسەر هەیاس کاردۆ لە گەڵ نووسەر عەبدوڵلا حەسەن زادە، ساڵی ٢٠١٢ چاپکراوە.

نووسەر و لێکۆڵەر عەبدوڵلا حەسەن زادە چەندین وتاری سیاسی و ڕۆشنبیری و فیکری و مێژوویی دیکەشی نووسیوە لەوانە:

- نەخشی کاریگەریی دوکتور قاسملۆ لە بووژاندنەوەی حیزبی دیموکراتی کوردستاندا.
- ئەو هەژارەی من ناسیوومە، وتارێک بە بۆنەی یادی(١٠٠)ساڵەی لە دایکبوونی(هەژار- عەبدولڕەحمان شەرەفکەندی)ی شاعیر.
- بۆ کۆچی دوایی برای بەڕێزم خدر حەسەنزادە.
- سوپاس و داوای لێبووردن.
- دوو بۆنە و دوو ئاواتی پیرۆز.

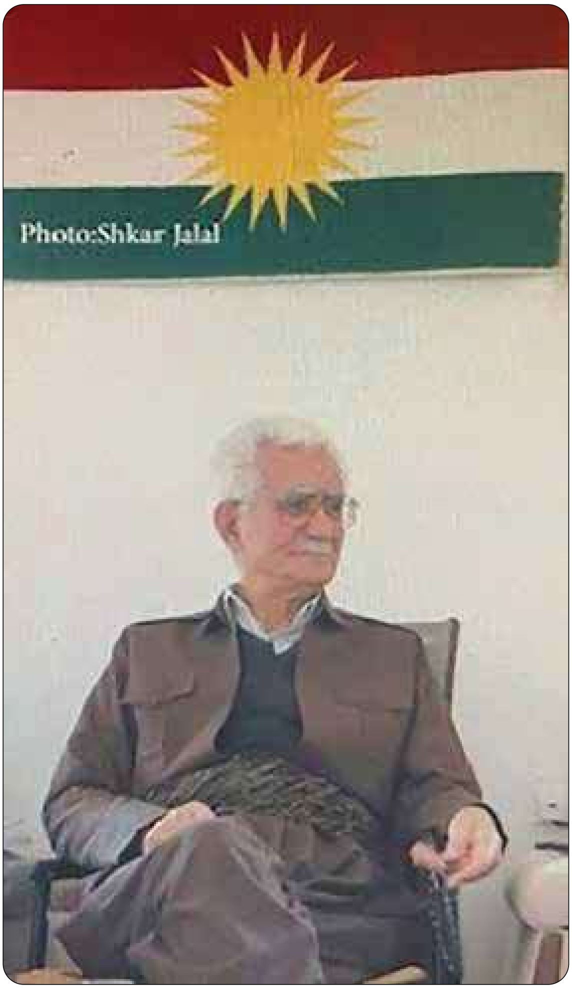

نووسەر و لێکۆڵەر عەبدوڵڵا حەسەن زادە

بەرهەمەکانی نووسەر و وەرگێڕ عەبدوڵلا حەسەن زادە

- وتووێژ گۆڤاری تیشک.
- لەسەر وتووێژەکانی نێوان تاران و کوردستان، دیمانە: عەلی لەیالخ.
- غەمێکی نوێ.
- یووبیلی ئەڵماسی حیزبی دیموکڕات و چەند قسەیەک.
- میداڵی دەرەجە یەک.
- کەلێنێکی گەورە.
- ڕێککەوتنی ئادار (مارس)ی ١٩٧٠ و بووژانەوەی حیزبی دیموکراتی کوردستان.
- دەرسەکانی شەوی یەڵدا و ١٧ی خەرمانان.
- مەرگێکی ناوادە و داخێکی گران.
- دەنگی خۆم دەخەمە پاڵ دەنگی مومتاز حەیدەری.
- بیست ساڵەی ماڵپەڕی گیاڕەنگ.

چەندانی دیکەش.

ئەو بەشداریی لە چەندین کۆڕوکۆبوونەوە و سیمیناری ئەدەبی و ڕۆشنبیری لە دەرەوە و ناوەوەی وڵات بە تایبەتی لە باشووری کوردستان کردووە.

نووسەر عەبدوڵڵا حەسەن زادە بڕوانامەی دکتۆرای(شانازی- فخري) لە زانکۆی کۆیە لە هەرێمی کوردستان پێبەخشراوە.

بۆ نووسەر و لێکۆڵەر و مێژوونووس و وەرگێڕ عەبدوڵڵا حەسەن زادە هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و مێژووی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ – کوردیپیدیا.

٢ – تۆڕی میدیای ڕووداو، فیلمێکی دوکیومێنتاری، بەرنامەی پەنجەمۆر.

٣ – ماڵپەڕی کوردستان و کورد.

٤ – ماڵپەڕی گیارەنگ، نووسینێکی نووسەر ڕەحمان نەقشی، لە ٠١ ٢١ – ٢٠٢٣.

٥ – ڕۆژنامەی کوردستان، حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران، لە ٤ – ٢ – ٢٠٢٤.

٦ – ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

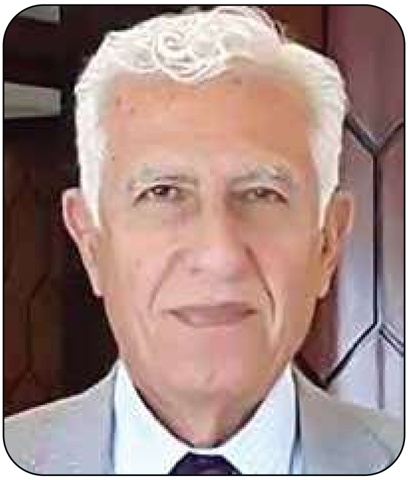

دکتۆر جەمال ڕەشید

ئەو وتوویەتی:(کرێکارێک ڕۆژانە ٢٠ هەزار دینار وەردەگرێت، مەعقول نییە منیش بۆ بینینی ٤ خوولەکی منداڵەکەی، ئەو ٢٠ هەزارەی لێوەرگرمەوە).

باوکێکی نموونەیی، مامۆستایەکی گەورە، دکتۆرێکی ماندوونەناس و خۆبەخش و خێرخواز، ڕەوانشاد دکتۆر جەمال ڕەشید....

ناوی تەواوی(جەمال ئەحمەد ڕەشید)ە، بە دکتۆر جەمالی منداڵان ناسراوە، لە ساڵی ١٩٤٤ لە شاری سلێمانی لە دایکبووە، حاجی ئەحمەد ڕەشیدی باوکی بازرگانێکی گەورەی خۆراک بووە لە شاری سلێمانی، هەموو دەم کۆمەڵێک خەڵک لە کاتب و حەمبال بەردەستییان کردووە و، گوزەران و بژێوی ژیانیان لای ئەو مسۆگەر بووە، زۆریش چاو تێر و چاکەکار و یارمەتیی دەوروبەرەکەی خۆی داوە، دایکیشی ژنێکی چاکەخواز و یارمەتیی دەرودراوسێی خۆیانی داوە، ئەوان پێنج برا و پێنج خوشک بوونە، لە ساڵی ١٩٧٣ کە باوکیان کۆچی دوایی کردووە، دکتۆر جەمال ڕەشید برا گەورەی خێزانەکەیان بووە، هەموو خوشک و براکانی خۆی جوان پەروەردە کردووە.

دکتۆر جەمال ڕەشید خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی(ئەو کات تا پۆلی پێنجەم)بووە لە سلێمانی تەواوکردووە، ساڵی ١٩٦٨ کۆلێژی

دکتۆر جەمال ڕەشید لە گەڵ چەند منداڵێك

دکتۆر جەمال ڕەشید و هاوسەری و منداڵەکانی

پزیشکی لە زانکۆی بەغدا تەواوکردووە، سەرەتا وەکو پزیشکێک لە بواری منداڵان کاری کردووە، دواتر دوو ساڵ لە لەندەن خوێندوویەتی و بووەتە پزیشکی پسپۆری منداڵان، وەکو پرۆفیسۆری یاریدەدەر لە کۆلێژی پزیشکیی زانکۆی سلێمانی مامۆستا بووە.

(مستشفى الاطفال التعليمي- نەخۆشخانەی فێرکاریی منداڵان) لە سلێمانی

له ساڵی ١٩٥٣ دروستکراوه و منداڵان له تەمەنی(١)ڕۆژی تا(١٥)ساڵی تێیدا چارەسەرکراوه، له ساڵی ١٩٨٨ گواستراوەتەوه ئەو شوێنەی ئێستای و یەک جاریش نۆژەنکراوەتەوه و له ساڵی ٢٠٠٠ەوه، منداڵه چاوگەشەکانی شاری سلێمانی و کوردستانی تێدا چارەسەر دەکرێت، دکتۆر جەمال ڕەشید نزیکەی(٥٠)ساڵ لەم نەخۆشخانه چارەسەری منداڵانی شاری سلێمانی و دەوروبەری و شار و شارۆچکەکانی دیکەی کوردستانی کردووه، زۆریش منداڵی خۆشویستووه و دۆستیان بووه، زۆر کاری خێرخوازانەی کردووه

دکتۆر جەمال ڕەشید و منداڵێك

تەرمی دکتۆر جەمال ڕەشید

و، یارمەتی خەڵکی هەژار و کەمدەرامەتی داوە، لە کلینیکەکەی خۆی بە بێ پارە و یان هەر بە(٥)هەزار دینار چارەسەری منداڵانی کردووە، کەچی نرخی کلینیکی دکتۆر بە پێی سەندیکای پزیشکان بە(٢٠)هەزار دینار دیاریکرابوو، بۆیە لە شوێنێکدا هەر خۆی وتوویەتی(کرێکارێک ڕۆژانە ٢٠ هەزار دینار وەردەگرێت، مەعقول نییە منیش بۆ بینینی ٤ خوولەکی منداڵەکەی، ئەو ٢٠ هەزارەی لێوەرگرمەوە).

دکتۆر جەمال ڕەشید وەکو مامۆستاش لە کۆلێژی پزیشکیی زانکۆی سلێمانی خزمەتێکی زۆری کردووە و سەدان قوتابیی کوڕ و کچ لە هەموو کوردستان لەسەر دەستی ئەو فێربوونە، لە نەخۆشخانەی فێرکاریش چەندین خولی پێگەیاندن و فێربوونی بۆ پزیشکانی تازەدەرچوو کردۆتەوە و، چەندین توێژینەوەی زانستیشی دەربارەی نەخۆشییەکانی منداڵان تێدا ئەنجامداوە، ئەو دوای خانەنشینبوونیشی هەر بەردەوام بووە لە خزمەتکرن.

لەساڵی ٢٠١٦ خەڵاتی پزیشکیی پێشەنگی پێبەخشراوە.

لە ڕۆژی ٤ - ٩ - ٢٠١٨ دکتۆر جەمال ڕەشید لە وڵاتی ئەڵمانیا بەنەخۆشی کۆچی دوایی کردووە و لە ٦- ٩- ٢٠١٨ تەرمەکەی هێنراوەتەوە شاری سلێمانی و، لە ڕۆژی ٧ - ٩ - ٢٠١٨ لە ڕێوڕەسمێکی شایستە و بە ئامادەبوونی کەس وکاری و جەماوەرێکی زۆری شاری سلێمانی تەرمەکەی لە گۆڕستانی(گردی سەیوان)بە خاکی نیشتمان سپێردراوە، ڕەوانی شاد و

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر جەمال ڕەشید، یەک لە منداڵەکانیان، هاوسەرەکەی

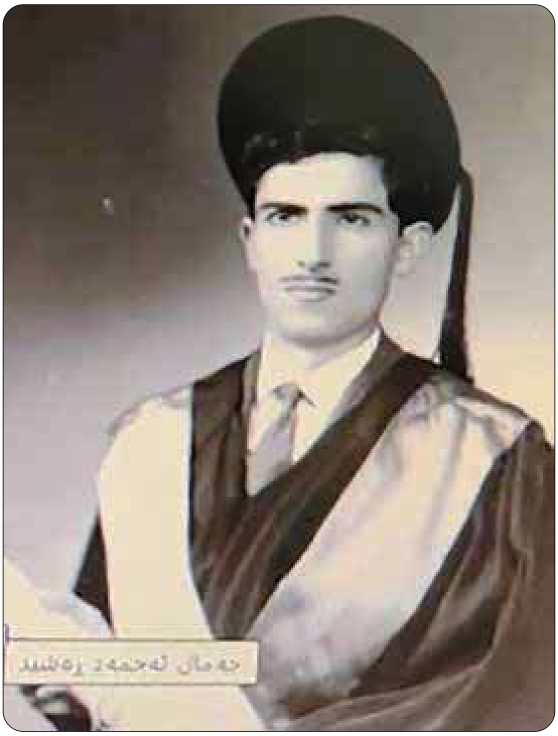

دکتۆر جەمال ڕەشید

پەیکەری دکتۆر جەمال ڕەشید

ئارام و ئاسوودە بێت و، گڵکۆیّ پڕ گوڵ و گوڵزار و چراخان بێت.

شاعیر و نووسەری بواری ئەدەبیاتی منداڵان مامۆستا عەلی حەمە ڕەشید بەرزنجی شیعرێکی بۆ دکتۆر جەمال ڕەشید نووسیوە و، لە لایەن هونەرمەند عەزیز حەمە کەریم ئاوازی بۆ داندراوە و، منداڵانی باخچەی ساوایانی شاری سلێمانی وەکو گۆرانی وتوویانە.

لە سەر ئەرکی دکتۆر تەها ڕەسوڵ، هونەرمەند(چێنەر نزار)پەیکەرێکی بۆ دکتۆر جەمال ڕەشید دروستکردووە و، لە بەر دەم نەخۆشخانەی دکتۆر جەمال ڕەشیدی فێرکاری لە شاری سلێمانی داندراوە.

ئەو چەندین جاریش خەڵات و ڕیزلێنانی بۆ کراوە و، وەکو ڕێزلێنانێک بۆ ئەو خزمەتە زۆرەی نەخۆشخانەی فێرکاریی منداڵان لە سلێمانی کراوەتە(نەخۆشخانەی دکتۆر جەمال ئەحمەد ڕەشید)ی منداڵانی فێرکاری.

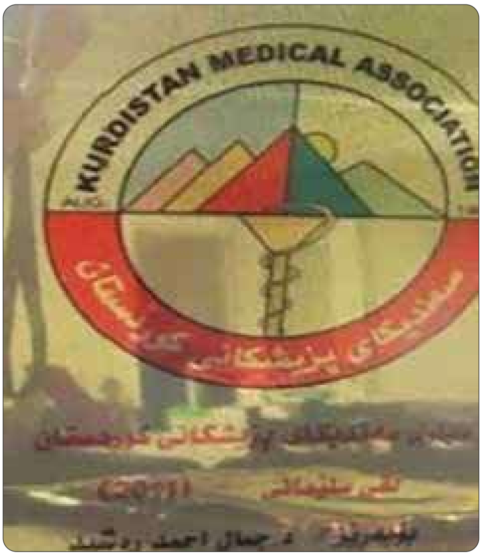

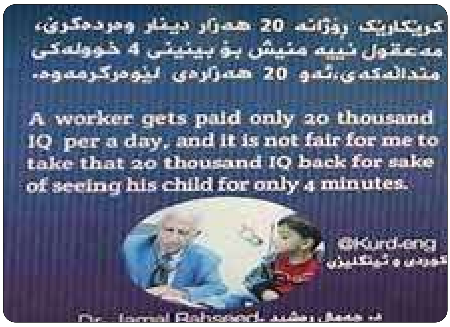

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپیدیا.

٢ - ماڵپەڕی پێنجوێن شاری شاران، فلمێکی دوکیومێنتاری، لە ١٥ - ٥ - ٢٠٢٠.

٣- NRTHD، فیلمێکی دوکیومێنتاری بەرنامەی(پانۆراما).

٤- Rudaw، فیلمێکی دوکیومێنتاری لە ٧ - ٩ - ٢٠١٨.

٥- Lalazar، فیلمییکی دوکیومێنتاری.

٦ - کوردسات، فیلمێکی دوکیومێنتاری، بەرنامەی(چرای شار)، میدیاکار سامان سەلام.

٧ - ماڵپەڕی شاری سلێمانی، نووسینێک لە ٤ - ٥ - ٢٠٢٢.

٨ - زانیاری و ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

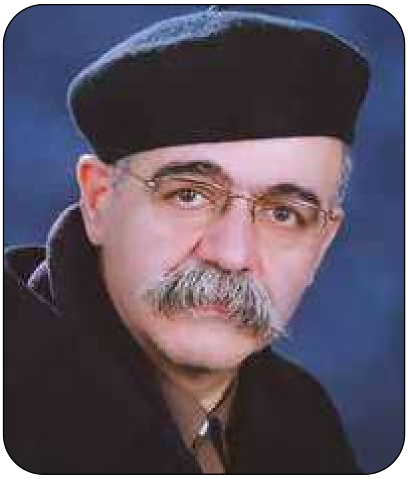

دکتۆر محەمەد عەلی سوڵتانی

نووسەر و لێکۆڵەر و توێژەر و مێژوونووس، شارەزای(جوگرافیا، مێژوو، کەسایەتییە ئایینییەکان، شاعیر و ئەدیبانی ناوچەی کرماشان و ئیلام)، دکتۆر محەمەد عەلی سوڵتانی ....

دکتۆر محەمەد عەلی سوڵتانی لە ساڵی ١٩٥٧ لە شاری کرماشان لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی هەر لە کرماشان تەواوکردووە، دواتر بۆ درێژەدان بە خوێندنی زانستییە ئایینییەکان چووەتە زانکۆی تاران، لەوێ(میستیکیزم و فەلسەفە)ی خوێندووە، ماوەیەکی زۆریشی لەگەڵ سەید محەمەد تاهیر هاشمی و سەید محەمەد شێخولئیسلام بەسەربردووە، تا تەواوکردنی و بەدەستهێنانی بڕوانامەی دکتۆرا بە ئامۆژگاری و سەرپەرشتیی دکتۆر عەبدولمحسین ئاڤالی هەر ئەویش بە مێژووی شاری کرماشانی ئاشنا کردووە.

لە ساڵی ١٩٨٣ هاوسەرگیری لەگەڵ خاتوو(فەریبا مەغسودی)کردووە و ساڵی ١٩٨٧ چوونەتە تاران و لەوێ نیشتەجێبوونە.

دکتۆر محەمەد عەلی سوڵتانی لە ساڵی ١٩٨٣ یەکەم توێژینەوەی خۆی بەناوی(نوێژی هەمیشەیی یان گۆرانیی نەمر بۆ ئەدیبانی کورد)

له لای ڕاستەوە: نووسەر دکتۆر محەمەد عەلی سوڵتانی، دکتۆر مارف خەزنەدار

بڵاوکردۆتەوە بە تایبەتی مێژووی ئەدەبیاتی کوردی لە کرماشان و ئێلام، ئەو لە شەش بەرگدا باسی جوگرافیا و مێژوو و ئایین و کەسایەتییە ئایینییەکان و جۆرەکانی ئایین (یارسان و جوولەکە و کریستیان و شیعەگەری و سۆفینیزم....هتد..)کردووە و کۆکردنەوە و ئامادەکردن و ساغکردنەوە و پێشەکی نووسینی بۆ دیوانی شیعری شاعیرانی کوردی کرماشان و وەرگێڕانی شیعری فارسی و چەندین لیکۆڵینەوە و توێژینەوە و بابەتی هەمەجۆری دیکەش، لەم بوارانەدا کۆمەڵیک کتێبی بەنرخ و سوودبەخشی بە زمانەکانی کوردی و فارسی و عەرەبی نووسیوە و چاپ و بڵاوکردوونەتەوە، کە ئەمانە هەندێکیانن.

- کۆکردنەوەی جوگرافیای مێژوویی و مێژووی وردی کرماشان (یەکەم ئینسکلۆپیدیای ناوچەیی لە ئێران) لە بیست بەرگدا بەم شێوەیە:
- بەرگی یەکەم: جوگرافیای مێژوویی و مێژووی وردی کرماشان

(جوگرافیای مێژوویی، ئابووری، پەروەردە، هونەر، کەلتووری بەڕێوەبردن و ڕێکخراوەکان).

- بەرگی دووەم و سێیەم: مێژووی نەتەوەکان و خێڵەکانی کرماشان (مێژوویی، سیاسی، ئابووری و کۆمەڵایەتی).
- بەشی چوارەم: بارودۆخی سیاسی لە سەردەمی پێش مێژووەوە بۆ سەردەمی دەستووری.
- بەشی پێنجەم: بارودۆخی سیاسی لە سەردەمی دەستوورییەوە بۆ کودەتای ١٨ی ئاب، لەگەڵ مێژووی خێزانە شارییە دەسەڵاتدارەکان لە بەنداوەوە بۆ خۆسرەوی.
- بەشی شەشەم: مێژووی شیعەگەریتی لە کرماشان (خێزانی ئایینی شیعە و زانایانی کرماشان لە سەرهەڵدانی ئیسلامەوە تا سەردەمی ئێستا).
- بەرگی حەوتەم: مێژوو لە کرماشان(خێزانی ئایینی، زانایانی مۆنفارد، فەیلەسوف و فەیلەسوفانی کرماشان).

لە لای ڕاستەوە: شاعیری گەورەی کورد شێرکۆ بێکەس، نووسەر و توێژەر دکتۆر محەممەد عەلی سوڵتانی

له لای ڕاستەوە: نووسەر دکتۆر محەممەد عەلی سوڵتانی، دکتۆر ئەحمەد باوەڕ

- بەشی هەشتەم: مێژووی سوننەکان لە کرماشان(خێزانە ئاینییەکان، زانایانی سوننەی کرماشان).
- بەشی نۆیەم: چیرۆکی سۆفیزم لە کرماشان (مێژووی سۆفیزم، میتۆد و سەرکەوتنەکانی سۆفیا و سۆفیزم و دێرڤیش لە کرماشان).
- بەرگی دەیەم: مێژووی خێزانەکانی ڕاستی و کەسایەتییە بەناوبانگەکانی کۆتایی ئەهلی حەق (مێژووی خێزانەکانی هەفتڤانە و پاشای میوانەکان و هتد).
- بەرگی یانزەهەم: کەمایەتییە ئاینییەکان لە کرماشان (جوولەکە، مەسیحییەکان، هتد) ئامادەکردن و بڵاوکردنەوە.

ژمارە دوانزەم: موستەدراک و گفتوگۆ کۆکردنەوەی جوگرافیای مێژوویی و مێژووی وردی کرماشان، بەرگی١٢.

- هادیە سۆلتانی: ژمارە ١، چاپی دووەم، ٢٠٠٥، سۆها، تاران.
- بەرگی ١٩ بۆ ٢٠ کە مێژووی حیزبە سیاسییەکانی کرماشانە: حیزبە سیاسییەکان، (پارتە سیاسییەکان و کۆمەڵە نهێنییەکان لە کرماشان لە ماڵی لەبیرچوونەوە بۆ ماڵی ڕەش)؛ بەرگی یەکەم لە لەبیرچوونەوە

بۆ حیزبە سیاسییەکان و چالاکییەکان لە ڕۆژانی ڕابردوودا، دووەم لە ساڵی ١٩٤١ەوە بۆ ماڵی ڕەش، ١٩٥١ - ١٩٩٩، سۆها، تاران.

- کارە هەڵبژێردراوەکانی عەبدولحوسەین موحسینی کرماشانی، پێشەکی، چاپی یەکەم، ١٩٩٦، فەرهەنگ سەرای یاسقلی بڵاوکراوەی تاران.

- هەڵبژاردنی ئیبراهیم زەینالی لە کرماشان، پێشەکی، چاپی یەکەم، ١٩٩٠ تاران.

- پەیامی ئاشنا (زنجیرەی خوێندنەوەی ماستەری فارسی و لەسەر بابەتەکانی فێرکردنی ئەدەبیاتی فارسی)، (سکرتاریەتی کۆکراوەکە)، ١٩٩٦، سۆها، تاران.

- حەفز شیرازی دیڤان، فەریبا مەغسودی (پێشەکی)، چاپی دووەم، ٢٠٠٤، لەلایەن بانکی میلی تاران چاپ و بڵاوکراوەتەوە.

- دۆخ و کارەکانی میر ئیماد (٢٥ بەرگی خەڵکی ئێران) ، ڕێکخراوی توێژینەوە و ڕۆشنبیری و هونەریی شارەوانیی تاران.

- پۆرترەیت و کارەکانی میرزا محەمەد ڕەزا کەڵهور (٢٥ بەرگی خەڵکی ئێران) ، پاژۆش، ڕێکخراوی ڕۆشنبیری و هونەری شارەوانی تاران.

- دیوانی مەلا مەنوچەرخان کۆلیڤاند لە ئەهل ئەلبەیت (بەخشین بۆ مەنوچێهر نورموحەمەدی)، (پێشەکی)، چاپی یەکەم، ٢٠٠٢، بڵاوکراوەکانی ئەفلاک، خۆرەم ئاباد.

-کەڵهور (وانەکان و چالاکییەکانی یەکەمین فیستیڤاڵی ژن لە کرماشان) وتار، ڕێکخستن، چاودێری زانستی و هونەری، چاپی یەکەم، ٢٠٠٠

سەحەر مۆبین (کارە هونەرییەکانی هەڵبژێردراو لەلایەن ئایەتوڵا نۆجۆمی کرماشانی)، (لەگەڵ پێشەکی و هەوڵدان) چاپی یەکەم، سۆها، تاران.

- کۆکراوەی بیرەوەری میرزا محەمەد ڕەزا کەڵهور کرماشانی (کۆمەڵەی وانەکانی یادکردنەوەی میرزا محەمەد ڕەزا کەڵهور کرماشانی، ١٩٨٧) لە لایەن پرۆفیسۆر غولام حوسین ئەمیرخانی، بە هاوکاریی کۆمەڵەی خۆشنووسانی ئێران، چاپی سێیەم، ١٩٩٩، کۆمەڵەی خۆشنووسانی

ئێران، تاران.

- سەهیفە هاستی (هەڵبژێردراو لەلایەن پرۆفیسۆر غولامۆساین ئەمیرخانی) (پێشەکی)، چاپی یەکەم، ٢٠٠١، بڵاوکراوەکانی کەڵهور، تاران.
- کورتەیەک لە نووسین و تایبەتمەندییەکانی یەکەم پێشانگای نووسین لە کرماشان (هێڵی عەبدوڵڵا جاواری)، چاپی یەکەم، ١٩٧٩، بەشی ڕۆشنبیری و هونەر.
- حەسەن خاتام، ئۆستاد کیۆمەرز قەسری، چاپی یەکەم، ٢٠٠٧، بڵاوکردنەوەی سۆب ڕۆشان.
- ئایینەکان و میستیکیزم لە ڕاپەڕین و بزووتنەوەی عەلاوییەکانی زاگرۆس یان مێژووی شیکردنەوەی ئەهلی حەق: بەرگی یەکەم لە سەرەتاوە تا کۆتایی حەوتەم، چاپی دووەم، ٢٠٠٣.
- دیوانی ئۆستاد پارتۆ کرماشانی (ئەلیوەیسەکانی باخچەکان) (فارسی و کوردی) لە فەریبا مەغسۆدی چاپی دووەم ١٩٩٨ سۆها تاران.
- دیوانی شامی کرماشانی (چینانی) (کوردی و فارسی)، چاپی سێیەم، ٢٠٠٦، سۆها، تاران.
- دیوانی میر محەمەد ساڵح مەحیدەشتی (میرانەلی شا) (کەنزەل عیرفان) (فارسی) فەریبا مەغسودی سکریپت ١٩٨٩ سۆها تاران.
- دیوانی تاحماسب غولی خان (ڤەهدات) کەلهۆر (فارسی)، فەریبا مەغسودی سکریپت، چاپی یەکەم، ١٩٩٨، سۆها، تاران.
- سەید یەغوب مەحیدەشتی دیڤان، فەریبا مەگسۆدی سکریپت، چاپی دووەم ١٩٩٨.

ئەو چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە و هەیە، لەوانە:

- ئەندامی دەستەی نووسەران و سەرنووسەری ڕێکخراوی هونەریی(چلیپا) بووە.
- ئەندامی سکرتاریەتی سیمیناری لێکۆڵینەوەی کرماشان (سیمیناری یەکەم و دووەم).

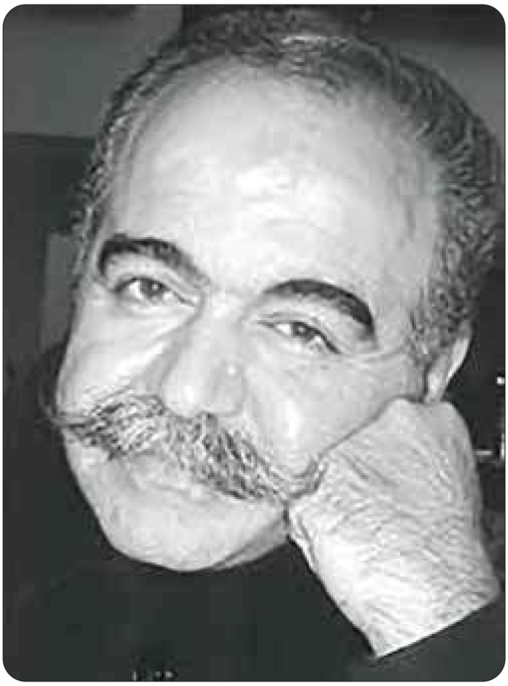

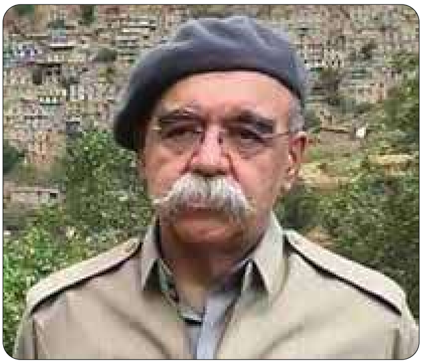

دکتۆر محەمەد عەلی سوڵتانی

- سەرۆکی ئەنجومەنی بەڕێوەبەری کۆنگرەی نێودەوڵەتیی زانایانی کورد بووە.
- ئەندامی ئەنجومەن و بەڕێوەبەری گۆڤاری ئەدەبی فارسی بووە.
- ئەندامی ڕۆشنبیری پەیمانگای زمانی کوردی بووە.
- ئەو وەکو خۆشنووسێک لە بواری نووسینەوە و ڕاستکردنەوەی شیعری شاعیرانی کورد زۆر چالاک بووە، لەوانە شیعرەکانی شاعیر(شامی کرماشانی، پارتۆ کرماشانی، سەید یەغوب مەحیدەشتی، سەید ساڵح مەحیدەشتی، غولام ڕەزاخان ئەلکەوازی، دارڤیش غولیکەراندی)و چەندانی دیکەش.
- هەر لە بواری نووسیندا لە گەڵ مورتەزا نۆجۆمی دوو کاری کۆکردنەوەی ئەستێرە ناسەکانیان کۆکردۆتەوە بە ناوەکانی(ئەلکیمیا هاستی، سەهار مۆبین).

- ئەو بە ڕۆڵەکانی لە زنجیرە(Game of Thrones)ناسراوە، کە لە ١٤ی شوباتی ٢٠١٧ لەسەر(نێتفلیکس)پەخش و بڵاوکراوەتەوە.
- زۆر چالاکانە لە بەشی زۆری کۆنگرە و کۆنفراس و پانێلە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی ڕۆژهەلات و باشووری کوردستان و دەرەوەی ولات ئامادە بووە و دەبێت، لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی بە سوودیش پێشکەش دەکات، لەوانە ئامادەبوونی لە (کۆنگرەی ناودارانی کورد لە سنە سالی ١٩٩٨ و ٢٠١٩.
- بەشداربوونی لە کۆنگرەی مەولانا خالیدی نەقشبەندی کە لە ڕۆژانی ١٠ - ١١ - ١٢ ئاداری ٢٠٢٣ لە مەڵبەندی ڕۆشنبیری ڕەوانشاد دکتۆر عیزەدین لە شاری سلێمانی بەستراوە.

دکتۆر محەمەد عەلی سوڵتانی چەندین جارخەلات و ڕیزلێنانی بۆ کراوە، لەوانە:
- خەلاتی ڕێزلێنان بۆ هەلبژاردنی کتێبی سالی کۆماری ئیسلامی ئێران، پلاکی سوپاس بۆ سالی لێکۆڵینە وەی کۆماری ئیسلامی ١٩٩٦.
- وەکو ڕێزلێنان پەیکەرێکی کریستالی بە پلەی یەکەم لە بواری مێژوودا،

بەرهەمەکانی دکتۆر محەممەد عەلی سوڵتانی

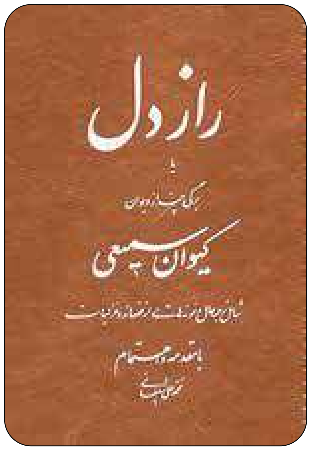 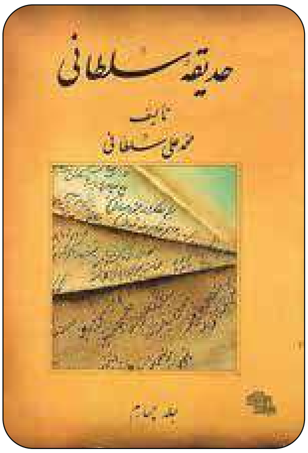 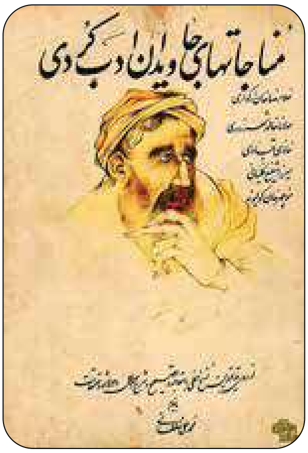

بەرهەمەکانی دکتۆر محەمەد عەلی سوڵتانی

لە لایەن وەزارەتی پەروەردە، ساڵی٢٠٠٢ بۆ دروستکراوە.

- پەیکەری سوپاسگوزاری و پەیکەری ڕووخساری هەرێمی بەردەوام (IRIB of Iran)، ٢٠٠٥ بۆ دروستکراوە.
- تابلۆی ڕێزلێنان و پەیکەری کریستاڵی ئاراس، کتێبی ساڵی عێراق.
- ڕۆژی جیهانی مۆزەخانەی یونسکۆ، ڕێکخراوی کەلەپووری کولتووری.

چەندانی دیکەش.

بۆ دکتۆر محەمەد عەلی سوڵتانی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و مێژووی شاری کرماشان و هەموو کوردستان.

سەرچاوەکان:

١ – کوردیپیدیا.

٢ – ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیا ئازاد.

٣ -ماڵپەڕی فەرمیی دکتۆر محەمەد عەلی سوڵتانی.

٤ – ڕۆژنامەی(إطلاعات) لە ٢٠١٥/٦/٢٤

٥ – ئاژانسی هەواڵی میهر، لە ٢٠١٢/٦/٢٠.

٦ – ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

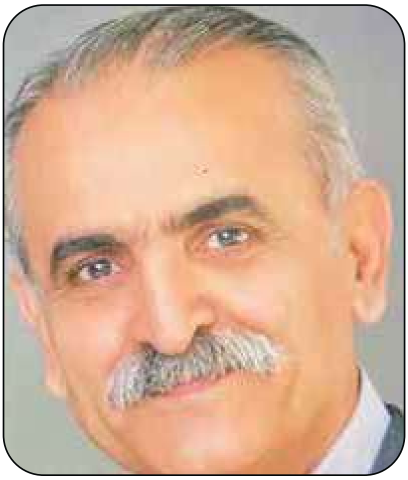

سەید عەبدوڵڵای سەمەدی

نووسەر و وەرگێڕ و مێژوونووس و فەرهەنگناس، شارەزای فۆلكلۆر و كەلتوور و كەلەپووری كوردیی ناوچەی موكریان، مامۆستا سەید عەبدوڵڵای سەمەدی لە ڕۆژهەڵاتی كوردستان بەسەردەكەینەوە.

ناوی تەواوی(عەبدوڵڵا مستەفا سەمەدی)یە، لە ٣٠ - ٣ - ١٩٥٧ لە گەڕەكی(مزگەوتی سوور)ی ناو شاری مهاباد لە خانەوادەیەكی كاسبكار و زەحمەتكێش و كوردپەروەر لە دایكبووە، مستەفا سەمەدی باوكی لە تایفەی(مەلا جامی چۆڕی كوڕی سەید مەحموودی و نەوەی مەلا ئەبوبەكری موسەنییف)ە، لەگەڵ بنیاتنانی مزگەوتی سوور، بە فەرمانی بوداغ سوڵتان لە گوندی(چۆڕ) ی مەریوانەوە بۆ بەڕێوەبردنی دارولعیلم هاتوونەتە مهاباد، بنەماڵەی (سەمەدی) كە لەلایەن (ئاسكۆل)ی دایكیەوەیە، كە لە تایفەی(نانەوازادە)ن، بنەچەیان دەگەڕێتەوە سەر(عیسا) ناوێک كە سەردمی بوداغ سوڵتان لە (نەینەوا) وە بۆ بازرگانی چوونەتە مهاباد و لەوێ ماونەتەوە و لە ماوەی چەند سەدەدا

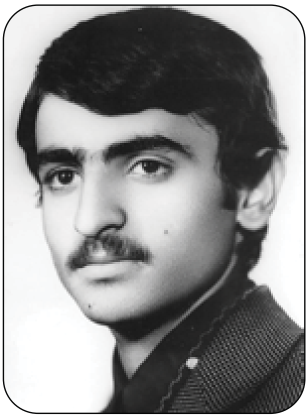

نووسەر و فۆلكلۆرناس
سەید عەبدوڵڵای سەمەدی
بە جاحێڵی ساڵی ١٩٧٢

لە لای ڕاستەوە: نووسەر سەید عەبدوڵڵای سەمەدی، دکتۆر کوردستان موکریانی

بە چەندین ناو و شوهرەتی جۆراوجۆرەوە لە کوردستان ژیان و دەژین، ئەوان پێنج براو سێ خوشکن، بە ناوەکانی(جەعفەر، قادر، عەلی، محەمەد، عەبدوڵلا، نەسرین، جەمیلە)خوشکێکیان کۆچی دوایی کردووە، سەید عەبدوڵلای سەمەدی بچووکترین منداڵی خێزانەکەیانە.

نووسەر سەید عەبدوڵلای سەمەدی ساڵی ١٩٦٣ تەمەنی(٦)ساڵان بووە دەستی بە خوێندنی سەرەتایی کردووە و قۆناغی ناوەندیشی تەواوکردووە و دواتر خانەی مامۆستایانی تەواوکردووە و بووەتە مامۆستای سەرەتایی لە گوند و شار و شارۆچکەکانی شاری مهاباد و بۆکان، لە ساڵی ١٩٧٦ بۆ ماوەی دوو ساڵ بووەتە سەرباز، سەربازییەکەشی هەر بە مامۆستایەتی بردۆتەسەر، لە ساڵی ١٩٧٨ لە گەرمەی شۆڕشی گەلانی ئێران، سەربازییەکەی تەواو کردووە و چۆتەوە شاری مهاباد و لە وەزارەتی فێرکردن و ڕاهێنان وەکو مامۆستای سەرەتایی دامەزراوەتەوە و بەردەوام بووە لە خزمەتکردن لە بواری پەروەردە و فێرکردن، ماوەی زیاتر لە(٣٠) خزمەتی کردووە و لە ساڵی ٢٠٠٧ خانەنشین بووە، ئێستا لە شاری مهاباد دەژیەت.

نووسەر سەید عەبدوڵڵای سەمەدی هەر لەو کاتەی قوتابیی کۆتایی قۆناغی سەرەتایی و دواتریش ناوەندی بووە، هەستی بەئێش و ئازاری میللەتەکەی و ڕووداوەکانی شاری مهاباد و هەموو کوردستان کردووە و حەز و ئارەزوی چووەتە زمان و ئەدەب و فۆلکلۆر و کەلتوور و کەلەپووری کوردی، سەرەڕای کەمیی کتێبی کوردیی ئەو سەردەم، ئەو بە یارمەتیی ڕەوانشاد (ئاسکۆل)ی دایکی توانیویەتی دیوانی شاعیر مەولەوی تاوەگۆزی بکڕێت، کە لە دانانی ڕەوانشاد مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس بە دەقە هەورامییەکەی و پەراوێزی بە شێوەزاری سۆرانی بۆ نووسیوە و ساڵی ١٩٦١ لە بەغدا چاپی کردووە، دواتر بەردەوام بووە لە هەوڵەکانی خوێندنەوەی کتێبە زانستییەکانی زانکۆی تەورێز و دەقە شیعرە کوردی و فارسییەکان، تا ڕادەیەکی باش خۆی فێری نووسین و خوێندنەوەی زمانی کوردی کردووە، لە ساڵی ١٩٧١ سەرەتا دەستی بە نووسینی شیعر کردووە و چیرۆکێکی بە ناوی(کەوی ڕەش)نووسیوە، بەڵام هەر بۆ خۆی و لە ماڵەوە بۆ خوشک و براکانی خوێندۆتەوە و بڵاوی نەکردوونەتەوە، ئەو هەر لە تەمەنی لاوێتیدا گوێی لە ڕادیۆ کرماشان و مهاباد و سنە و ڕادیۆی کوردی بەغدا گرتووە، بە تایبەتی بەرنامە ئەدەبی و ڕۆشنبیری و هونەرییەکانی وەکو(شیعر و شاعیران)ی

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و بیرمەند دکتۆر عەبدوڵلا ئەبریشمی، نووسەر سەید عەبدوڵلای سەمەدی

ڕادیۆی مهاباد،(باخچەی ئەدەبی کوردەواری، کاروانی شیعر و مۆسیقای) ڕادیۆی سنە بە دەنگی شوکروڵڵای بابان و(هەوارگەی دڵان)ی ڕادیۆی کرماشان بە دەنگی مامۆستا سەید محەمەد تاهیری هاشمی،(هەڵبەست و ئاوازی ڕادیۆی بەغدا) کە بەرهەمی شاعیرانی وەک(نالی، حەریق، سالم، حەمدی، بێسارانی، ناری، تاهیر بەگ، وەلی دیوانە، حاجی قادری کۆیی، ئەحمەد موختار جاف، پیرەمێرد، بێکەس، زیوەر، بێخود، سافی و شیعری شاعیرانی نوێخوازی لەوانە گۆران، هەردی، شێخ نوری شێخ ساڵح، سوارە ئێلخانیزادە، کامەران موکری، دڵزار، مەدهۆش، عەلی عارف ئاغا، ساڵح دیلان، جەمال شارباژێری، کاکەی فەلاح و چەندانی دیکەش) تێدا بڵاودەکراوە و سوودی لە هەموو ئەوانە وەرگرتووە، سوودێکی زۆریشی لە ڕادیۆی کرماشان وەرگرتووە، بە تایبەتی نووسین و خوێندنەوەکانی هەر یەک لە(سەید محەمەد تاهیری هاشمی، مەلا جەمیلی ڕۆژبەیانی، دکتۆر محەمەد سدیقی موفتیزادە، دکتۆر عابد سیراجەدین، عوسمان ئەحمەدی، دکتۆر عەبدولڕەحمان موفتیزادە، سەید برایمی سنوورە)، لە ڕادیۆی کوردی بەغداش ئەو نووسین و بەرنامانەی کە لە سەر زمان و

لە لای ڕاستەوە: نووسەر سەید عەبدوڵڵای سەمەدی، نووسەر و لێکۆڵەر کەلیمەڵڵای تەوحیدی

لە لای ڕاستەوە: نووسەر سەید عەبدوڵڵای سەمەدی، شاعیر هەژار موکریانی،
شاعیر و فەرهەنگناسی دیاری کورد مامۆستا فەرهاد شاکەلی

ئەدەب و فۆلکلۆری کوردی بووە، کە لە لایەن(دکتۆر ئاوڕەحمانی حاجی مارف، کەمال ڕەئووف، عەلی عەبدوڵلا شەونم و چەندانی دیکەش) پێشکەش دەکران، بەشی زۆریانی لە سەر(کاسێت) تۆمار کردووە و دواتر لەسەر کاغەز نووسیویەتییەوە.

نووسەر و فەرهەنگناس و مێژووناس سەید عەبدوڵلای سەمەدی ئەو(٣٠) ساڵەی کە مامۆستا بووە لە گوندو شار و شارۆچکەکانی دەوروبەری مهاباد و بۆکان، چاوی بە چەندین خەڵکی بەتەمەن و خاوەن ئەزموون لە بواری فۆلکلۆر و پەندی پێشینان و کەلتوور و کەلەپووری کوردی و حەکایەت و بەیت و باڵۆرەی کوردەواری کەوتووە و، دیمانە و چاوپێکەوتنی لەگەڵدا کردوون، لە زارییانەوەی سامانێکی زۆری لە ئەدەبی میللی و حیکایەت و بەیت و باڵۆرەی کوردی تۆمار کردووە.

ئەو لە شوێنێکدا دەڵێت: (لەڕێگای خوێندنەوەی بەهەشت و یادگار و فرمێسک و هونەر بۆ یەکەمین جار ڕووم بە تام و چێژی زمان و ئەدەبی کوردی کرایەوە)، لە ساڵی ١٩٧٥ یەکەمین نۆبەرەی بەرهەمەکانی خۆی

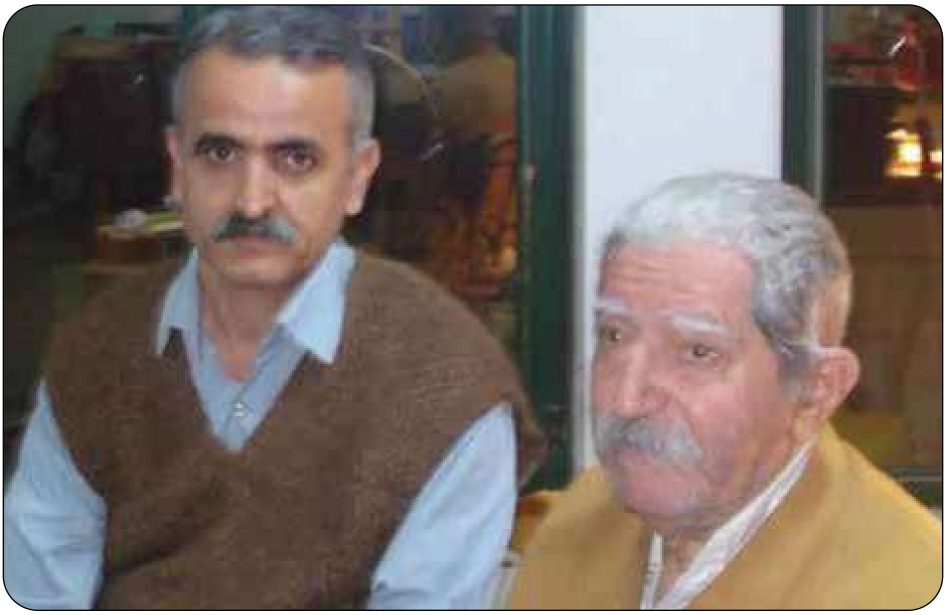

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و لێکۆڵەر عوبەیدوڵڵای ئەییوبیان، نووسەر سەید عەبدوڵڵای سەمەدی

کە وتارێک بووە بۆ هەڵسەنگاندنی کتێبی(نظری بە کردستان و دیداری با شاعیرانی کرد)ی نووسەر خالید خاکی بووە و لە لاپەڕەی ڕەخنەی ئەدەبی لە یەکێ لە ڕۆژنامەکانی تاران بڵاوی کردۆتەوە، هەروەها لە ڕێگای خوێندنەوەی کتێبی(پەیامبەرTHE PROPHET)ی شاعیر جبران خەلیل جبران کە دوو جار وەرگێڕدراوەتەوە سەر زمانی فارسی لە ئێستاشدا(١١)جار وەگێڕدراوەتە سەر زمانی فارسی زۆر کاری تێکردووە و بووەتە هۆی وەرگێڕانی ئەو کتێبە بۆ سەر زمانی کوردی بە ناوی (ناردراو)، ئەو لە ساڵی ١٩٨٥ەوە، دەستی کردووە بە بڵاوکردنەوەی بەرهەمەکانی بە زمانی کوردی و فارسی، لە بوارەکانی فەرهەنگ و زمان و ئەدەبی کوردی لە ژمارەی یەکەمی گۆڤاری(سروە)وە، کە شاعیر هێمن موکریانی سەرپەرشتی دەکرد و لە ورمێ دەردەچوو.

نووسەر سەید عەبدوڵڵای سەمەدی لە بوارەکانی ڕەخنە و لێکۆڵینەوە و نووسینەوە و کۆکردنەوە و ساغکردنەوەی فۆلکلۆر و مێژووی فەرهەنگی ناوچەکە و وەرگێڕانەوە، کۆمەڵێک بەرهەمی ناوازە و سوودبەخشی بە زمانی فارسی و زمانیکی کوردیی سادە و ساکار و بە تام چێژی ناوچەی

موکریان نووسیوە و چاپ و بڵاوی کردوونەتەوە، کە ئەمانەن:

- کتێبی(شنەی کۆساران) بە هاوبەشی لەگەڵ شاعیر و نووسەر و فەرهەنگناس مامۆستا فەرهاد شاکەلی، ساڵی ١٩٨٦ لە سوید چاپ کرا کە دەقی(٦) حەکایەتی فۆلکلۆری کوردی بوو بۆ منداڵان و بە نیگارە جوانەکانی هونەمەندی شێوەکار مامۆستا قەرەنی جەمیل نەخشراوە..

- لە ساڵی ١٩٩١کتێبی (مقدمەای بر واژەنامەهای زبان کردی) کە بریتیە لە باس و ناساندنی(٢٢٠) فەرهەنگی زمانی کوردی، لە(نوبهار)ی ئەحمەدی خانییەوە تا سەردەمی ئێستا و بە ماوەی(٣٢٠) ساڵ، لە ژێر ناوی «بەسەرکردنەوەی مێژووی(٣٢٠) ساڵەی فەرهەنگنووسیی زمانی کوردی) وەریگێڕاوە و لە سێزدە ژمارەی گۆڤاری مەهاباددا بە شێوەی هەر مانگەو بەشێک بڵاوی کردۆتەوە.

- کتێبی(زبان کردی و تقسیمات جغرافیایی لهجە های آن) ئامادەی چاپ کرد کە وەرگێڕاوی کتێبە بەنرخەکەی مامۆستا (دکتۆر فوئاد حەمەخورشید)بووە. کتێبەکە بە زمانی عەرەبی بوو و ئەو سوودی لە ورگێڕاوە کوردییەکەی وەرگرتبوو کە مامۆستا حەمە کەریم هەورامی

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆماننووس لاری کرماشانی، نووسەر سەید عەبدوڵڵای سەمەدی

لەژێـر چاودێریـی نووسـەردا وەریگێڕابـوو، لـە سـاڵی ١٩٩٥ بـە فۆتۆکۆپـی چاپـی کـردووە.

- سـاڵی ١٩٩٧ ئەلبۆمی(وێنەکانـی کڵاوی کـوردی) لـە سـوید، بـە هەوڵـی مامۆسـتا شـاعیر فەرهـاد شـاکەلی چـاپ و بـڵاو کراوەتـەوە، ئـەم ئەلبۆمـە بۆ یەکەمجـار ئـاوڕی لە(١٢٠)نەخـش و نیـگار داوەتـەوە، کـە ئافرەتانـی کـورد لـە سـەر چنینەکانیـان بەکاریـان دەهێنـا، ئەوە کارێـک بـوو کە پێشـتر کەس ئاوڕی لێنەداوەتـەوە و وێنـەکان و ناوەکانیـان لـە فەوتـان نزیـک ببـوون، ئێسـتا پاشـی بیسـت و حـەوت سـاڵ، بـە کەڵـک وەرگرتـن لـە کەرەسـتە و ئیمکاناتـی سـەردەمی نـوێ، بـەم کارەیدا هاتووەتـەوە و کەموکوڕییەکانی پڕ کردووەتەوە و بـە شـێوەیەکی تـازە بـۆ چـاپ ئامـادەی کردووەتـەوە.

- سـاڵی ١٩٩٩ کتێبی(آمـوزش خوانـدن و نوشـتن زبـان کـردی بـا الفبـای عربـی – کتـاب یکـم) بـڵاو کردۆتـەوە، و نیـاز وایـە بەرگـی دووەمـی بـکات بـە ئەلفوبێـی لاتینـی، ئـەم کتێبـەی بـۆ فێرگـەی زمانـی کـوردی لـە مەهابـاد نووسـیوە و(٥٠٠)دانـەی بـە فۆتـۆ لـێ بڵاوکردۆتـەوە.

- زسـتانی ٢٠٠٧ وەرگێڕاوی کوردی کتێبی «جوبڕان خەلیل جوبڕان»ی بـە نـاوی «ناردراو» لەگـەڵ دەقی ئەسـڵی بـە زمانـی ئینگلیزی بڵاو کردۆتەوە.

- کتێبی(ڕابـەری سـەرچاوە بـۆ سـەد ژمـارەی گۆڤـاری مەهاباد)بـە

لە لای ڕاستەوە: نووسەر سەید عەبدوڵڵای سەمەدی، جەعفەر، قادر، نەسرین، عەلی، جەمیلە، محەممەد، پێنج براو دوو خوشك لە بنەماڵەی سەمەدی

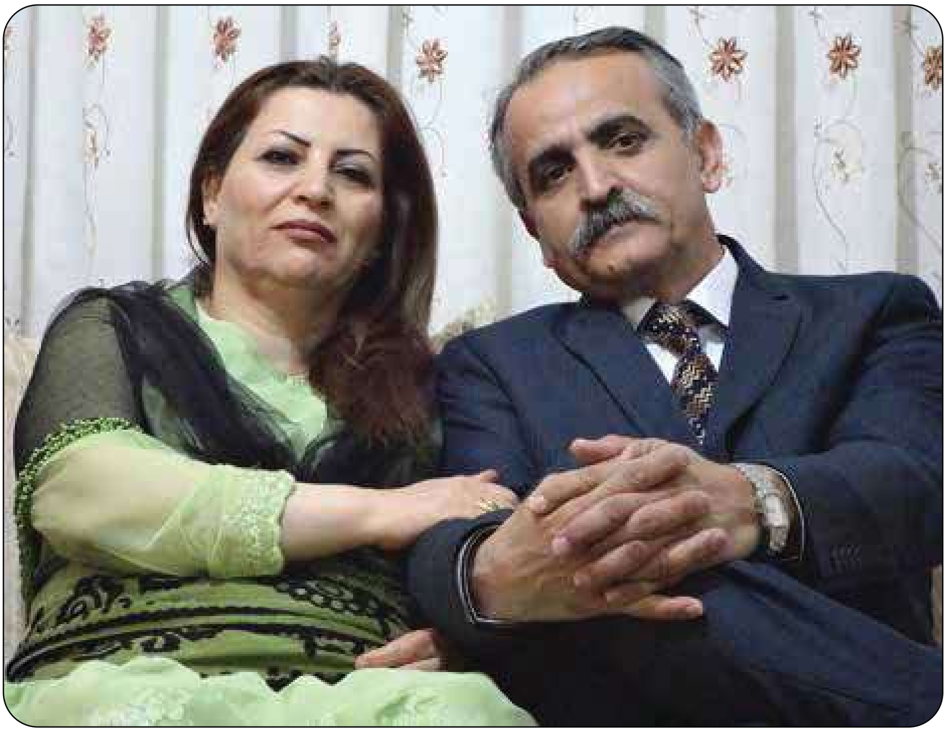

له لای ڕاستەوە: نووسەر سەید عەبدوڵڵای سەمەدی،
خاتوو(فاتم سوڵتانی)ی هاوسەری نووسەری سەید عەبدوڵڵای سەمەدی

هاوبەشی لە گەڵ بەڕێز کاوە حوسێنی، ساڵی ٢٠٠٩ لە تەورێز چاپ کرا و لە لایەن گۆڤاری مەهابادوە بڵاو کراوەتەوە، لەم پێڕستەدا (٢٠٨٣) وتار و بابەتی کوردی،(١٠٢٣) وتار و بابەتی فارسی، (٧٨٤) هۆنراوەی کوردی بۆ کارئاسانیی لێکۆڵەران دوو جار (جارێک بە پێی ناوی بابەت و جارێک بە پێی ناوی نووسەر) پێڕست کراون.

– (گەشتێک بە کارگەی جۆڵاییدا – فەرهەنگی وشە و زاراوەکانی جۆڵایی) بە دەوری(٢٥٠) وشە و(١٣٨) وێنە بڵاو کردۆتەوە کە فەرهەنگۆکێکی وێنەداری تایبەت بە وشە و زاراوەی جۆڵاییە. ئەم کتێبەی بە چاپی ڕەنگی و بە شێوەیەکی زۆر ڕێکوپێک لە لایەن ئەکادیمیای کوردی، ساڵی ٢٠١١ لە هەولێر چاپ کراوە.

–(فەرهەنگۆکی خشڵ و پۆشاکی ژنانەی موکریان)، وەک کارێکی ڕۆژنامەیی لە گۆڤارێکدا بڵاوی کردۆتەوە کە بریتییە لە(١٥٦) وشە و(١١٦)

بەرهەمەکانی نووسەر سەید عەبدوڵڵای سەمەدی

وێنەی ڕەنگاوڕەنگ، کە پاشان بە شێوەی فۆتۆ سەرلەنوێ لە سەد نوسخەدا بڵاوی کردۆتەوە.

-(حەوت خاڵی غەریب)تێکستی سەد و یەک حەکایەت و ئەفسانەی کوردییە کە بە زاراوەی موکریانی و شێوەزاری مەهابادی تۆمار کراوە و فەرهەنگۆکێکی دەوری دوو هەزار وشەییە لە سێ بەشی (وشە، ڕستە، وشەدووانە) بۆ ڕێکخراوە و ساڵی ٢٠١٤ بڵاوکەرەوەی ئیحسان لە تاران چاپی کردووە، ئەم کتێبە بە گرینگترین بەرهەمەکانی خۆی دەزانێت..

-(دیوانی مەلا مارفی کۆکەیی) بریتییە لە سەرجەم هۆنراوەکانی

کوردی، فارسی و عەرەبیی مەلا مارف، کە کاک مستەفا کۆکەیی شاعیر کۆی کردبۆوە و ئەو لە بەر ڕۆشنایی دە نوسخەی دەستنووس بەراوردی کردووە و هۆنراوەکانی ڕاست کردۆتەوە و پێشەکی و پاشکۆ و پەراوێزی پێویستی بۆ نووسیوە و ئامادەی کردووە، ساڵی ٢٠١٥ لە لایەن بڵاوکراوەی هیوا لە مەهاباد چاپ و بڵاوکراوەتەوە.

- ساڵی ١٩٩٦ ڕێزمانەکەی(شێخ محەمەدی مەردۆخ)ی بە فارسی وەرگێڕاوە، کە لەژێر ناوی(واژە ناسی و واژە زانی)ی نووسراوە، بەڵام تا ئێستا چاپ نەکراوە.

- هەر لە ساڵی ١٩٩٥دا(معرفی، نقد و بررسی مطبوعات کردی ایران (١٩١٢-١٩٩١)نووسیوە کە بریتییە لە ناساندن و هەڵسەنگاندنی مێژووی(٨٠) ساڵەی ڕۆژنامەگەریی کوردی لە ئێران، کە هەروا بە دەستنووسی لە لای مایەوە و نەیتوانیوە چاپ و بڵاوی بکاتەوە.

بۆ نووسەر و وەرگێڕ و فەهەنگنووس و شارەزای فۆلکلۆر و کەلتوور و کەلەپووری کوردی سەید عەبدوڵڵای سەمەدی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و کەلتووری کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی نووسەر و لێکۆڵەر و وەرگێڕ سەید عەبدوڵڵای سەمەدی لەسەر داخوازیی من لە مەهابادەوە بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دکتۆر فەرەیدون عەبدول بەرزنجی

مامۆستای ئەکادیمی و شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ، دکتۆر فەرەیدون عەبدول بەرزنجی...

ناوی تەواوی(فەرەیدون عەبدول محەمەد)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە فەرەیدون عەبدول بەرزنجی ناسراوە، لە ١٢ - ٢ - ١٩٥٧ لە شارۆچکەی بەرزنجە لە دایکبووە، پۆلی خوێندنی یەکەمی سەرەتایی لە بەرزنجە خوێندووە و دواتر ماڵیان هاتۆتە شاری سلێمانی، پۆلی دووەمی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، ساڵی ١٩٧٨ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە زمان و ئەدەبی کوردی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی سلێمانی بە پلەی یەکەم لەسەر هاوپۆلەکانی وەرگرتووە و، بووەتە(معید) مامۆستای زمانی کوردی لە زانکۆی سلێمانی، ئەو بەردەوام بووە لە درێژەدان بە خوێندنی باڵا، لە ساڵی ١٩٨٨ بڕوانامەی ماستەری لە شێوە زارەکانی زمانی کوردی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی سەلاحەدین وەرگرتووە، نامەی ماستەرەکەی بە ناونیشانی(نادیاری) کە لێکۆڵینەوەیەکی(بەراورد- مقارن)ـە لە نێوان شێوەزاری کرمانجی خواروو و کرمانجی ژوورودا لەسەر ڕستەی(بکەری دیار و بکەری نادیار)بووە. لە ساڵی ١٩٩٨ دکتۆراشی لە هەمان پسپۆری و هەمان کۆلێژ و هەمان زانکۆ بەدەستهێناوە، نامەی دکتۆراکەشی بە ناوی(چەند لایەنێکی ڕستەسازیی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ساڵح بێچار، شاعیر دکتۆر فەرەیدون عەبدول بەرزنجی، شاعیر عەلی حەمە ڕەشید بەرزنجی

لە لای ڕاستەوە: ئەکتەر بەیان زەریفی، نووسەر و چیرۆکنووس فوئاد محەممەد ئەمین سەڕاج، نەناسراوە، شاعیر دکتۆر فەرەیدون عەبدول بەرزنجی

شێوەزاری هەورامی)بووە، کە لەسەر یاسا و ڕێساکانی ئاخافتنی هەورامییە.

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ دکتۆر فەرەیدون عەبدول بەرزنجی هەر لە لاوێتیدا حەز و ئارەزوو و خولیای شیعر و ئەدەب و زمانی کوردی بووە، ئەو بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکیی کوردی و شیعری شاعیرانی نوێخوازی کوردی و عەرەبی دەستی پێکردووە، پاش

پەیداکردنی پاشخانێکی ئەدەبی و ڕۆشنبیریی باش، لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو گڕوگاڵی شیعر نووسینی کردووە، لە ساڵی ١٩٧٤ یەکەم نۆبەرەی بەرهەمەکانی خۆی کە پارچە شیعرێک بووە لە ژمارە(٣٠)ی گۆڤاری ڕۆشنبیری نوێ، کە ئەو کات لە بەغدا دەردەچوو، بڵاوکردۆتەوە، ئیدی بەردەوام بووە لە نووسینی شیعر و وەرگێڕانی شیعر و بەرهەمی شاعیران و نووسەرانی عەرەبی و شاکارە وەرگێڕدراوەکانی جیهانی بۆ زمانی کوردی و، بە پێچەوانەش وەرگێڕانی هەڵبژاردەی شیعر و بەرهەمی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و ڕۆژنامەنووس حەمە ئەحمەد جاف، شاعیر دکتۆر فەرەیدون عەبدول بەرزنجی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر دکتۆر فەرەیدون عەبدول بەرزنجی، شاعیری دیاری ناسراوی کورد خاتوو کەژاڵ ئەحمەد، لە کۆڕێکدا ساڵی ١٩٧٨

شاعیر و نووسەرانی کورد بۆ زمانی عەرەبی، لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردی و عەرەبییەکان بڵاوی کردوونەتەوە، تا ئیستا چەند کۆمەڵە شیعری بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- کۆمەڵە شیعری(نیگای حەزێکی ئاوارە)، ساڵی ١٩٧٧.
- کۆمەڵە شیعری(ڕۆژان ئەڕوا و تۆ هەر خۆشەویستی منی)، ساڵی ١٩٨٣.
- کۆمەڵە شیعری(کە بیر لە تۆ دەکەمەوە)، ساڵی ١٩٩٨.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر دکتۆر فەرەیدون عەبدول بەرزنجی، شاعیر عەلی حەمە ڕەشید بەرزنجی، دانیشتووەکە: دکتۆر کامل ژیر

لە لای ڕاستەوە: شاعیر فەرەیدون عەبدول بەرزنجی، میدیاکار ڕەنج سەنگاوی

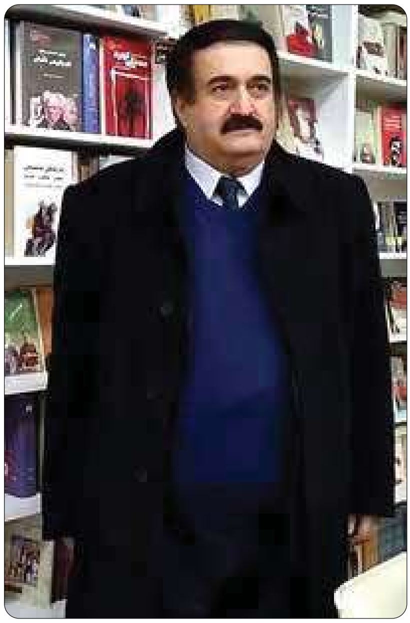

شاعیر فەرەیدون عەبدول بەرزنجی لە دوو کاتی جیاوازدا

- هـەر ئـەو سـێ کۆمەڵـە شـیعرە و هەنـدێ شـیعری دیکەشـی لـە دیوانێک بە ناوی(دیوانی فەرەیدون عەبدول بەرزنجی) ساڵی ٢٠٠٤ چاپ و بڵاوکردۆتـەوە.

- ئەو کۆشـیعرانەی کە تا سـاڵی ١٩٩٨ و لە گەڵ ئەو شـیعرانەی کە تا سـاڵی ٢٠١٧ نووسـیونی، لە کۆی دیوانێک بەناوی(دیوانی فەرەیدون عەبدول بەرزنجی)، سـاڵی ٢٠١٨ چاپ و بڵاوکردۆتەوە.

- دەیـان لێکۆڵینـەوە و توێژینـەوەی زانسـتی و ئەکادیمـی لەسـەر زمانـی کـوردی و شـێوەزارەکانی لـە گۆڤـارە زانسـتییەکان بڵاوکردۆتـەوە.

- دەیان بابەتـی لـە زمانی عەرەبی وەرگێراوەتـەوە سـەر زمانـی کوردی بـە پێچەوانـەش، بەشـی زۆریشـی لـە ڕۆژنامـە و گۆڤـارە کوردییـەکان بڵاوکردۆتـەوە.

شـاعیر و نووسـەر دکتۆر فەرەیدون عەبدول بەرزنجی سـەرەڕای شیعر و وەرگێرانەکانی، چەندین چالاکیی دیکـەی هەبووە لەوانە:

- سـەرپەرشـتیی زیاتر لـە(٣٠) نامـەی ماسـتەر و دکتـۆرای بۆ قوتابیانی کـورد لـە زانکۆکانی(بەغدا، سلێمانی، سـەڵاحەدین، دهـۆک، کۆیـە، ڕاپەڕیـن و

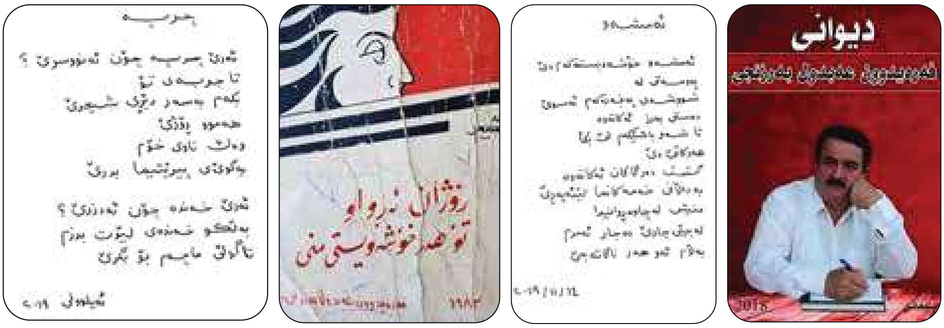

بەرهەمەکانی شاعیر و وەرگێر دکتۆر فەرەیدون عەبدول بەرزنجی

گەرمیان)کردووە.

- وەکو سەرۆکی لیژنە یان ئەندام، بەشداریی لە گفتوگۆی زیاتر لە(١٨٠) نامەی ماستەر و دکتۆرای بۆ قوتابیانی زانکۆکانی(بەغدا، سلێمانی، سەلاحەدین، دهۆک، چەرمۆ، ڕاپەڕین، گەرمیان، کۆیە و زاخۆ)کردووە.

- وەک سەرۆکی بەش و یاریدەدەری ڕاگر و ڕاگر لە زانکۆی سلێمانی کاری کردووە.

- وەکو ئەندام بەشداریی لە لێژنەی پرۆگرامی کتێبەکانی خوێندنی زمانی کوردی بۆ قۆناغەکانی ناوەندی و ئامادەیی کردووە.

- وەک ڕاوێژکار و هەڵسەنگێنەری زانستی، هاوکاریی کۆڕی زانیاری کوردی و ئەکادیمیای کوردی لە هەولێر کردووە.

- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی سلێمانییە و، لە سالانی ٢٠٠٣ – ٢٠١٠ جێگری سەرۆکی ئەو لقە بووە.

بۆ شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ دکتۆر فەرەیدون عەبدول بەرزنجی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمانی و ئەدەب و ووشەی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ – کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر و نووسەر دکتۆر فەرەیدون عەبدول بەرزنجی، هاوڕێم شاعیر و نووسەر عەلی حەمە ڕەشید بەرزنجی لە سلێمانی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم

٢ – ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

عەبدوڵڵا تاهیر بەرزنجی

شاعیر و نووسەر و چیرۆکنووس و ڕۆژنامەنووس، وەرگێڕ و ڕەخنەگری دیار و ناسراوی کورد مامۆستا عەبدوڵڵا تاهیر بەرزنجی...

نووسەر و وەرگێڕ و ڕەخنەگر عەبدوڵڵا تاهیر بەرزنجی لە ساڵی ١٩٥٧ لە گوندی(کربچنە)ی بناری سەگرمەی سەر بە ناحیەی(سەنگاو)ی قەزای چەمچەماڵی پارێزگای کەرکووک(ئەو کات) لەدایکبووە، قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی لە(سلێمانی و سەنگاو و ئێران و کەرکووک و دوزخورماتوو)تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٨٠ بەشی زمان و ئەدەبی عەرەبی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی سلێمانی بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە و، بووەتە مامۆستای زمانی عەرەبی لە قوتابخانە ناوەندی و ئامادەییەکانی شاری سلێمانی و دەوروبەری، دواتر لە پەیمانگای ئامادەکردنی مامۆستایانی سلێمانی درێژەی بە خزمەتکردن داوە لە بواری پەروەردە و فێرکردن، دوا کاریش ئەندامی ئەنجومەنی مەڵبەندی(کوردۆلۆژی)ی سەر بە زانکۆی سلێمانی بووە و، لە ساڵی ٢٠٢٠ خانەنشینکراوە، ئێستا سەرقاڵی نووسینە جوان و پوختەکانی خۆیەتی.

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ و ڕەخنەگر عەبدوڵڵا تاهیر بەرزنجی هەر لە منداڵییەوە حەز و ئارەزووی لە خوێندنەوەی ئەدەبیاتی کوردی و عەرەبی بووە، لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو دەستی بە نووسینی شیعر

لە لای ڕاستەوە: نووسەر عەلی تاهیر، چیرۆکنووس ئەحمەد ئیسماعیل، شاعیر دکتۆر هیشام تاهیری، دکتۆر مارف عومەر گوڵ، نووسەر و وەرگێڕ عەبدوڵلا تاهیر بەرزنجی

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، نووسەر عەبدوڵڵا تاهیر بەرزنجی، نەناسراوە، نووسەر و ڕۆماننووس جەبار جەمال غەریب

و چیرۆک و بابەتی هەمەجۆری دیکە کردووە، دواتر ڕووی لە وەرگێڕان و ڕەخنەی ئەدەبی کردووە، ئەو زمانەکانی کوردی و عەرەبی و فارسی بە باشی دەزانێت، لە بواری وەرگێڕان و ڕەخنە دەیان نووسین و لێکۆڵینەوەی لە گۆڤار و ڕۆژنامە کوردی و عەرەبییەکانی ئەو کات بڵاوکردۆتەوە، لەم بوارانەدا تا ئێستا زیاتر لە(٤٦) کتێبی چاپ و بڵاوکردۆتەوە، هەمووشی بە زمانێکی کوردیی سادە و ساکار و ڕەوان نووسیوە، کە ئەمانە هەندێکیانن:

- هیشام تاهیر بەرزنجی، دەنگێکی دیاری حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو، ڕەخنە و لێکۆڵینەوە.

- گەردن نەماوە بۆ بڕین، شیعری ژن و مێردێکی شاعیر(سەنییە ساڵح و محەمەد ماغوت)ە، وەرگێڕان لە عەرەبییەوە، ساڵی ٢٠١٧.
- ئاسمان دەڕژێتە کوپێک ئاوەوە، وەرگێڕان لە عەرەبییەوە.
- الريح لا تصادق احدا، وەرگێڕانی هەڵبژاردەی شیعرەکانی شاعیر لەتیف هەڵمەت، بۆ زمانی عەرەبی.
- صيد الامواج، کۆمەڵە شیعر، بە زمانی عەرەبی.
- ارواح في العراء، انطلوجيا الشعر الكردي الحديث، ئامادەکردن و وەرگێڕان و پێشکەشکردن.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و وەرگێڕ عەبدوڵڵا تاهیر بەرزنجی، ڕەخنەگری گەورەی عێراقی فازل سامر(فاضل ثامر)

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، شاعیر و نووسەر تەیب جەبار، نووسەر و وەرگێڕ عەبدوڵڵا تاهیر بەرزنجی

له لای ڕاستەوە: نووسەر عەبدوڵڵا تاهیر بەرزنجی، شاعیر ئەدۆنیس

له لای ڕاستەوە: نەناسراوە، نووسەر عەبدوڵڵا تاهیر بەرزنجی

- دڵێـک گـوڵ دەکات بـە دوو لەتـەوە، شـیعری شـاعیر ئەمجـەد ناسـر، وەرگێـڕان لـە عەرەبییـەوە.
- ئەدۆنیس، هەڵبژاردە و لێکۆڵینەوە، ٢٠٢٤.
- لا احد يأخذ الظل إلى بيتە، شیعری شـاعیر تەیب جەبـار، وەرگێڕان لـە کوردییـەوە بۆ زمانـی عەرەبی.
- خۆزگـە جەنـگ شـانۆگەرییەک دەبـوو، شـیعری شـاعیر مـەڕوان عەلـی، وەرگێـڕان لـە کوردییـەوە بـۆ زمانـی عەردەبـی.
- کورد لـە ڕۆشـنبیری و ڕۆمانـی عێراقیدا، لـە نووسـینی نووسـەر حەسـەن نـازم، وەرگێڕان لـە عەرەبییـەوە بۆ زمانـی کوردی.

- کتێبی(کلیلدان)کە بەرهەمێکی ڕەخنەی ئەدەبییە بە هاوبەشی لەگەڵ دکتۆر عەلی تاهیر بەرزنجی ئامادە و چاپکراوە.
- ئەو بەرهەمی شیعری (١٢) شاعیری کوردی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی هەمووشی لە کتێبی جیادا چاپ و بڵاوکردۆتەوە.

چەندین بەرهەمی دیکەش.

نووسەر و وەرگێڕ و ڕەخنەگر عەبدوڵڵا تاهیر بەرزنجی سەرەڕای

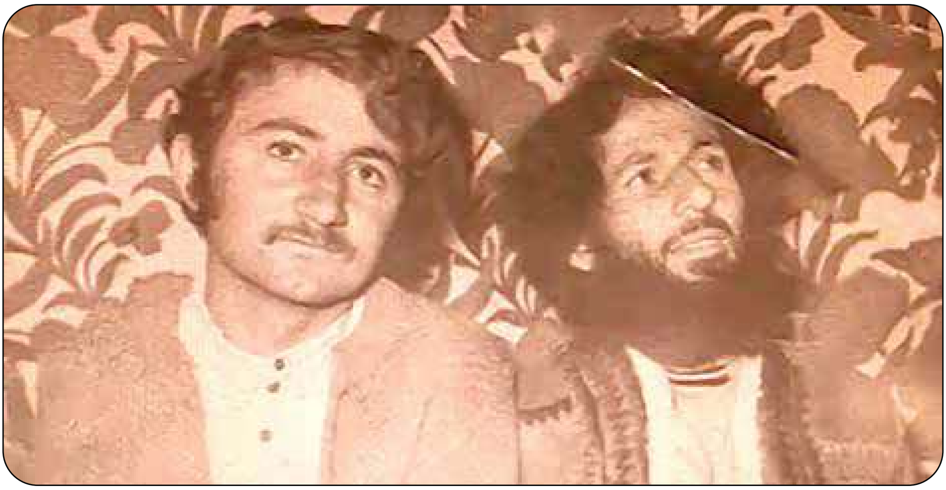

لە لای ڕاستەوە: شاعیری دیار و ناسراوی کورد لەتیف هەڵمەت، نووسەر و ڕەخنەگر عەبدوڵڵا تاهیر بەرزنجی، لە مەیوان وڵاتی ئێران ساڵی ١٩٧٤

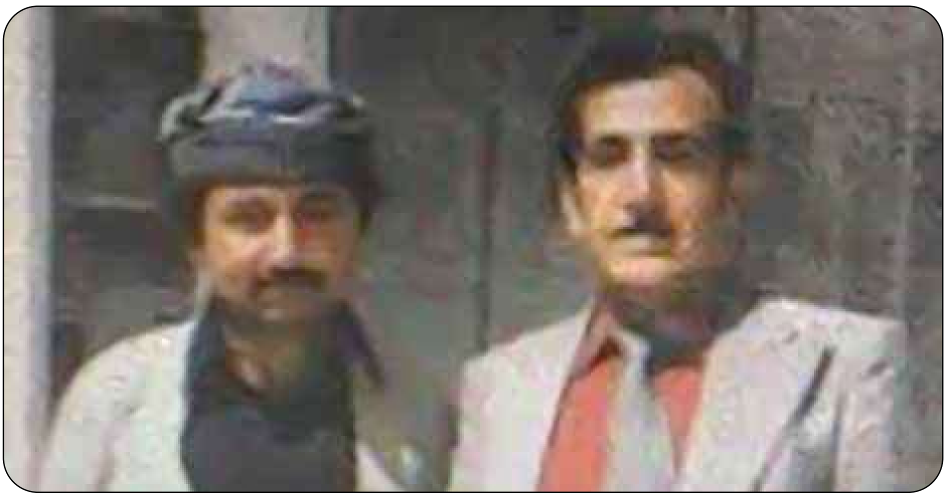

لە لای ڕاستەوە: شاعیر کامەران موکری، نووسەر و ڕەخنەگر عەبدوڵڵا تاهیر بەرزنجی

بەرهەمەکانی نووسەر و وەرگێڕ و ڕەخنەگر عەبدوڵڵا تاهیر بەرزنجی

ئەوەی ڕەخنەگر و وەرگێڕێکی بە توانا و خاوەن ئەزموونێکی زۆرە، وەکو ڕۆژنامەنـووس و کاری ڕێکخراوەیی چەندیـن چالاکیـی دیکەشـی نوانـدووە لەوانـە:

- لـە سـەرەتای نۆهەتەکانـی سـەدەی ڕابـردوو لەگـەڵ نووسـەر و ڕەخنەگر(سـەلاح حەسـەن پاڵـەوان) چەند ژمارەیـەک لـە گۆڤاری(پـرۆژە) یـان بـە زمانـی کـوردی و عەرەبـی لـە سـلێمانی دەرچووانـدووە.
- لـە سـەرەتای نۆهەتەکانـی سـەدەی ڕابـردوو لەگـەڵ هـەر یـەک لـە شـاعیر و نووسـەر و ڕۆژنامەنووسـان (لەتیـف هەڵمـەت، ئـازاد بەرزنجـی، حەمـە کەریـم عـارف، ڕەئـووف حەسـەن، عەبدولقـادر سـەعید و ئـارام ئیسـماعیل) ماوەیـەک لـە ڕۆژنامەی(المؤتمـر) کاریـان کـردووە.
- ئەندامـی دەسـتەی ڕاوێژکاریـی چەنـد گۆڤارێـک بـووە لەوانە:(وێـران، ئێسـتا، شـانۆ، بيت الشـعراء العراقي).
- لـە سـاڵی ١٩٩٦ەوە، ئەندامـی دەسـتەی نووسـەرانی گۆڤـاری گەلاوێـژی

نوێ بووه و ساڵانی ۱۹۹۸- ۲۰۱۸ سەرنووسەری گۆڤاری گەلاوێژی نوێ و لە ساڵی ۲۰۰۰ەوەش، سەرنووسەری گۆڤاری گەلاوێژی نوێ بەشی(عەرەبی)یەکەی بووه.

- وەکو ئەندامی لیژنەی(دادوەری- لجنة الحكام)لە چەندین فیستیڤاڵ بۆ هەڵسەنگاندنی دەق و تێکستەکانی بەشداربووان و خەڵات کردنیان بەشدار بووه.
- هەڵسەنگاندن و پێداچوونەوەی بۆ دەیان کتێبی عەرەبی و کوردی لە کوردستان و عێراق کردووه.
- ئەندامی ئەنجومەنی مەڵبەندی کوردۆلۆژی زانکۆی سلێمانییە و سکرتێری گۆڤاری (کوردۆلۆژی)یشە.
- نووسەر و وەرگێڕ و ڕەخنەگر عەبدوڵڵا تاهیر بەرزنجی چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوه لەوانە، خەڵاتەکانی:(عنقاء الذهبية، سەردەم، مەدالیای دیداری ڕۆشنبیریی کوردی و عەرەبی لە نەجەف و خەڵاتی ڕەخنەی کۆچکردوو زاهیر ڕۆژبەیانی خولی یەکەم)و چەندانی دیکەش.

بۆ شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ و ڕەخنەگر عەبدوڵڵا تاهیر بەرزنجی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و لێکۆڵینەوە و ڕەخنەی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی نووسەر و وەرگێڕ و ڕەخنەگر عەبدوڵڵا تاهیر بەرزنجی، کە لەسەر داخوازیی من لە سلێمانی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

بۆنیا جگەرخوێن

مامۆستا و شاعیر و نووسەر و چالاکوانی بواری ژنان و منداڵان، خاتوو بۆنیا جگەرخوێن...

ناوی تەواوی(سوعاد جگەرخوێن کوڕی شێخ مووس کوڕی حەسەن کوڕی محەمەد)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و سیاسی و ڕۆشنبیری و ڕێکخراوەیی بە(بۆنیا جگەرخوێن)ناسراوە، لە ساڵی ١٩٤٦ لە گوندی(تۆبز)ی سەر بە قەزای(عامودا)ی ڕۆژئاڤای کوردستان لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و کوردپەروەر لە دایکبووە، هەر لە گەڵ لە دایکبوونی ماڵیان چووەتە شاری(قامشلۆ)و لەوێ لە باوەشی دایک و باوکێکی کوردپەروەر پەروەردەکراوە، هەر لە منداڵییەوە هەست و گیانی کوردایەتی لای نەشونمای کردووە، هەستیشی بە ئازار و ئەشکەنجە و نەهامەتیی میللەتی کورد کردووە، خوێندنی سەرەتایی تا پۆلی یەکەمی ناوەندی هەر لە شاری قامشلۆ خوێندووە، پاش ١٤ی گەلاوێژی ساڵی ١٩٥٨ شاعیر و نووسەر جگەرخوێنی باوکی ڕووی لە باشووری کوردستان کردووە و لەوێشەوە بۆ بەغدا، ئەو لە گەڵ دایکی و خوشک و براکانی هەر یەک لە ڕەوانشادان(خاتوو سینەم، کسرا، گوڵپەری، ڕۆژین، ئازاد و سەلام) لە قامشلۆ لەژێر چاودێریی ڕژێمی ئەو کاتی سووریا ماونەتەوە، لە ساڵی ١٩٥٩ بە ناچاری خۆی و دایکی و خوشک و براکانی ڕوویان لە باشووری کوردستان کردووە، دواتریش بۆ لای باوکی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر سیدای کلش، شاعیر بۆنیا جگەرخوێن، نووسەر ئیبراهیم ئەلیوسفی، نووسەر ڕزۆ ئاوسو

لە لای ڕاستەوە: نووسەر مەحموود لوندی، شاعیر بۆنیا جگەرخوێن، بەڕێز عیزەدین شڤگین

لە بەغدا، لەوێ خوێندنی ناوەندی و پۆلی یەکەمی ئامادەیی بەشی (وێژەیی- ادبي)تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٦٣ دیسان بە ناچاری گەڕاونەتەوە قامشلۆ، لەبەر نەبوونی خوێندنی بەشی وێژەیی بە تاقیکردنەوەی (خارجي- دەرەکی) ئامادەیی تەواوکردووە و وەکو(مامۆستای گرێبەست) لە قوتابخانەکانی شاری قامشلۆ دامەزراوە، چەندین ساڵ بەردەوام بووە لە خزمەتکردن لە بواری پەروەردە و فێرکردن، چەندین جاریش هەوڵی داوە بە فەرمی دابمەزرێت، بەڵام لە بەر چالاکییە سیاسییەکانی و کچی شاعیر جگەرخوێن بووە لەسەر میلاکی هەمیشەیی دایاننەمەزراندووە، لە ساڵی ١٩٦٩ پاش

ڕۆیشتنی جگەرخوێنی باوکی، جارێکی دیکە بۆ باشووری کوردستان و بەشداربوون لە شۆڕشی ئەیلوول، دواتریش ساڵی ١٩٧٩ بۆ وڵاتی سوید، ئەوان تووشی هێرش و هەڕەشە و چاودێرییەکی چڕی ڕژێم بوونەتەوە، بۆیە بە بێزاری و ناچاری، شاعیر و نووسەر بۆنیا جگەرخوێن لەگەڵ منداڵەکانیدا ساڵی ١٩٨٢ چوونەتە لای باوکی لە وڵاتی سوید و لە شاری ستۆکهۆڵم نیشتەجێبوونە.

شاعیر و نووسەر خاتوو بۆنیا جگەرخوێن لە قامشلۆ چالاکیی زۆری هەبووە لە بواری ژنان، لەوێش بە هەر یەک لە خاتوو (فاتمە شەنخی و کچا کرد- خاتوو ئەمینە عومەر) ئاشنا بووە، زیاتر فێری زمانی کوردی بووە، ئەو کاتەی هاتۆتە وڵاتی سوید، لەوێش فێری زمانی سویدی بووە

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و شاعیر حەسەن سلێڤانی، شاعیر بۆنیا جگەرخوێن

شاعیر بۆنیا جگەرخوێن، شاعیر کۆنێ ڕەش، بەڕێز ئەبو موسلح، هونەرمەند ئاری ئارجن

لە باخچەی ساوایانی منداڵانی کورد لە شارەکەی خۆیان دەستبەکار بووە، هەر لە سویدیش تێکەڵ بە کاری سیاسی و ڕێکخراوەیی ئافرەتان و منداڵانی کورد بووە، زمان و نووسینی کوردی زۆر باشتر فێر بووە، ئەو سەرەتا بە زمانی عەرەبی دەستی بە نووسینی شیعر کردووە و، دواتریش بە زمانی کوردی بە پیتی لاتینی، تا ئێستا چەند کۆمەڵە شیعرێکی بە زمانی کوردی و عەرەبی چاپ و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- عندما يشتعل الصمت، کۆمەڵە شیعر بە زمانی عەرەبی.

لە لای ڕاستەوە: بەرپرسی یەکێتیی ئافرەتانی قامشلۆ، شاعیر بۆنیا جگەرخوێن، هونەرمەند بەهاء شێخۆ

لە لای ڕاستەوە: دایکی شاعیر خاتوو بۆنیا، شاعیر خاتوو بۆنیا جگەرخوێن، شاعیر ڕەوانشاد جگەرخوێن

شاعیر خاتوو بۆنیا جگەرخوێن لەگەڵ ڕێکخراوی ئافرەتانی ئازاد لە سووریا

شاعیر بۆنیا جگەرخوێن و هەندێ لە منداڵانی باخچەی ساوایان لە کاتی وتنی گۆرانیی کوردی

چەند ئافرەتێك لە کاتی ڕێزلێنانیان بۆ شاعیر بۆنیا جگەرخوێن

شاعیر بۆنیا جگەرخوێن، خاتوو سەرۆکی یەکێتیی ئافرەتانی سوید

لە لای ڕاستەوە: شاعیر بۆنیا جگەرخوێن، خاتوو شەرمین بوز ئەرسەلان سەرۆکی پێشووی فیدراسیۆنی کوردی لە سوید

- أوراق مبعثرة، کۆمەڵە شیعر بە زمانی عەرەبی.

Banga Cegerxwîn ji gorê، صرخة جكرخوين من القبر، کۆمەڵە شیعر بە زمانی کوردی.

Omîdên winday، الآمال الضائعة، کۆمەڵە شیعر بە زمانی کوردی.

Sîberên xewna، ظلال الأحلام، کۆمەڵە شیعر بە زمانی کوردی.

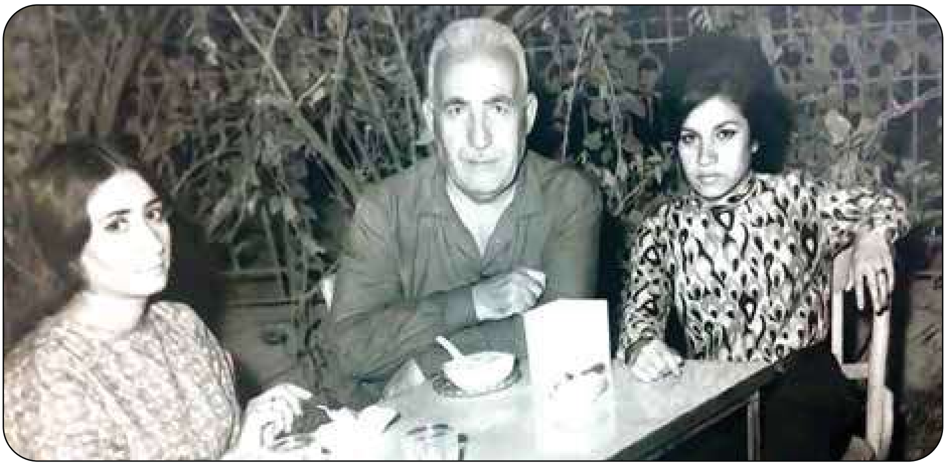

له لای ڕاستەوە: شاعیر بۆنیا جگەرخوێن، شاعیر جگەر خوێن،
شاعیر و نووسەر(ئەمینە عومەر- کەچا کورد)

له لای ڕاستەوە: خێزانەکەیان و هەندێ لە هاوڕێیانیان ئەو کاتەی لە بەغدا بوونە ساڵانی ١٩٥٩- ١٩٦٣

Bexçê gulan، حديقة الورود، کۆمەڵە سرووودێکی منداڵانە بە زمانی کوردی.

- شانۆگەریی(û Pengê) و (Sê beran û gur)و(يوم من أيام الزفاف).
- چەندین گۆرانیی کوردی نووسیوە و چەندین شیعری شاعیر جگەرخوێنی باوکی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی.

چەند بەرهەمێکی دیکەشی ئامادەیە بۆ چاپ.

شاعیر خاتوو بۆنیا جگەرخوێن وەکو مامۆستا و چالاکوانێکی بواری

ئافرەتـان و منـداڵان و کاری ڕێکخراوەیـی لـە ڕۆژئاڤای کوردسـتان و لـە وڵاتـی سـوید، چەندیـن چالاکیـی دیکـە هەبـووە لەوانـە:

- ئـەو کاتـەی لـە قامشـلۆ بـووە کۆمەڵـەی ژنانـی دامەزرانـدووە و، چەندیـن چالاکییـان لـە تەمسـیلییە و شـانۆگەری پێشـکەش کـردووە.
- لە وڵاتی سویدیش ئەندامی کۆمەڵەی ئافرەتانی گەڕەکەکـەی خۆیـان و ئەندامـی دەسـتەی کارگێـری بـووە و، چەندیـن چالاکـی بـۆ ژنـان و منداڵانـی هەمـوو پارچەکانـی کوردسـتان لـە (ڕێکخسـتنی ئاهەنـگ وگەشـت و کۆڕوکۆبوونـەوەی یەکترناسـین و ناسـاندنی کەلتوور و کەلەپووری کوردی بە دانیشتووانی گەڕەکەکەیـان) ڕێکخسـتووە.
- ئەندامی فیدراسیۆنی کۆمەڵەی کوردییە لە سوید.
- بەشـداریی لـە چەندیـن کـۆڕو کۆبوونـەوە و کۆنفـراس و کۆنگـرەی لـە نـاوەوەی سـوید و دەرەوەی سـوید کـردووە، لەوانـە بەشـداربوونی لـە کۆنگرەی ژنانی جیهانی لە وڵاتی چین ساڵی ١٩٩٥، کە تێیدا نوێنـەری گەلانـی بەشـداربووی لـە کۆنگرەکـە بـە ئێـش و ئـازار و مافـە ڕەواکانـی گەلـی کـورد ئاشـنا کـردووە.
- ئەندامـی یەکێتیی نووسـەران و ڕۆژنامەنووسـانی کورد بووە لـە سووریا و ماوەیەکیش جێگری سـەرۆکی ئـەو یەکێتییـە بووە.
- ئەندامـی دەسـتەی نووسـەرانی گۆڤاری(پێنوسـا نـوا) بەشـی کوردییەکـەی بـووە.
- ئەندامی یەکێتیی ئافرەتانی کوردستانە لە سوید.
- ئەندامی کارگێڕی لقی ئەوروپای کۆمەڵەی فیدراسیۆنی کوردیی سویدییە.

ئەو چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە لەوانە:

لـە لایەن(ڕێکخـراوی ژنانـی ئـازاد، کۆمەڵـە ئافریـن، یەکێتیـی ئافرەتانـی

کورد لە سوید، ڕێکخراوی ئافرەتان لە پارتی دیموکراتی سووریا، یەکێتیی نووسەران و ڕۆژنامەنووسانی کورد لە سووریا و چەندانی دیکەش).

شاعیر خاتوو بۆنیا جگەرخوێن لە ساڵی ١٩٧٠ هاوسەرگیری کردووە و خاوەنی سێ کچ و کوڕێکە بە ناوەکانی (ئەڤین، ژین، دیالا، سلاڤا) خوا تەمەن درێژیان بکات، ئەو لە گەڵ هاوسەری یەکەمی جیابۆتەوە و، ساڵی ١٩٩٥ لە گەڵ پارێزەر عوسمان ژیانی خێزانی پێکهێناوە و ئێستا لە وڵاتی سوید دەژین، هەر سەرکەوتوو بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر و نووسەر خاتوو بۆنیا جگەرخوێن لەسەر داخوازیی من لە وڵاتی سوید بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢ - نووسین و ئامادەکردنی خۆم.

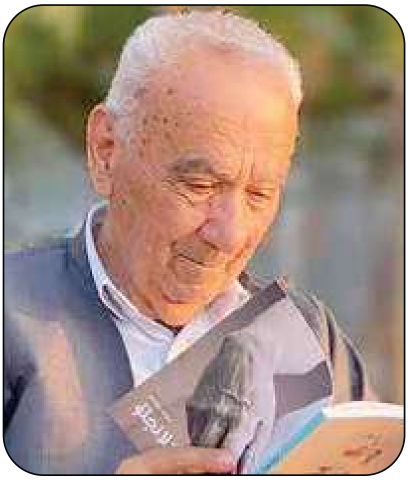

دکتۆر عەبدوڵڵا غەفور

مامۆستای زانکۆی و نووسەر و لێکۆڵەر و پسپۆری بواری جوگرافیای کوردستان، دکتۆر عەبدوڵڵا غەفور بەسەردەکەینەوە.

ناوی تەواوی(عەبدوڵڵا غەفور ئیسماعیل فەتاح تەمر بەگ)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و پەروەردە بە دکتۆر عەبدوڵڵا غەفور ناسراوە، لە ٢٣ - ٨ - ١٩٤٧ لە شارۆچکەی(دیبەگە)ی ناوەندی ناحیەی کەندیناوە لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی لە دیبەگە و ناوەندی لە مەخموور و دواناوەندیشی(سانەوی) لە هەولێر تەواوکردووە، ساڵی ١٩٦٨ بەشی جوگرافیای لە کۆلێژی پەروەردەی زانکۆی بەغدا تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٦٩ بووەتە مامۆستای ناوەندی لەسەر میلاکی وەزارەتی پەروەردەی عێراق و، لە ١٥ - ٤ -١٩٦٩ لە قوتابخانەی ناوەندیی (دیانا) وەکو مامۆستای وانەی جوگرافیا دەستبەکاربووە، دواتر تەنسیبی قوتابخانەی ناوەندیی(گەلاڵە) کراوە و پاشانیش قوتابخانەی ناوەندیی(بارزان)، بەردەوام بووە لە خزمەت لە بواری پەروەردە و فێرکردن، دواتر بۆ درێژەدان بە خوێندن چووەتە سۆڤیەتی جاران و، ساڵی

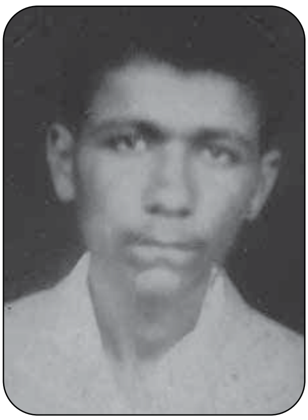

عەبدوڵڵا غەفور
بە مێردمنداڵی

له لای ڕاستەوە: عەبدوللا غەفور، دکتۆر جەمشید حەیدەری

له لای ڕاستەوە: دکتۆر تحسين رحيم، دکتۆر سلێمـان عبدالله (نەفتە)، عەبدوللا غەفور

١٩٧٧ بڕوانامـەی ماجستێری لـە بەشـی جوگرافیـای ئابووری و کۆمەڵایەتـی وڵاتانی(تـازە پێگەیشـتوو- النامیـة) وەرگرتـووە و، نامــەی ماجسـتێرەکەی بەناوی(هەندێـک لـە گرفتـە هــەرە گرنگەکانـی جوگرافیـای دانیشـتووانی عێـراق) بـووە، (ئەلێکس گریگۆریڤێچ)سەرپەرشـتیی نامـەی ماجسـتێرەکەی کـردووە، لــە سـاڵی ١٩٨٠ش بڕوانامــەی دکتـۆرای لـە هەمـان پسـپۆری و هەمـان زانکۆ بەدەستهێناوە و، نامـەی دکتۆراکـەی بەناونیشـانی(تایبەتمەندی و گرفتەکانـی نیشـینگەکانی شـار و گونـد لـە عێـراق) بـووە و پرۆفیسـۆری

یاریدەدەر(ئەلێکسەندەر یڤگینیڤچ) سەرپەرشتیی کردووە، لە ساڵی ١٩٨٠- ١٩٨١ وەکو مامۆستا لە کۆلێژی پەروەردەی(عەدەن) لە کۆماری یەمەنی دیموکراتی ئیشتراکی خزمەتی کردووە و لە ساڵانی دواتریش، لە کۆلێژەکانی(البیضاء، وەهران، سەبها) لە وڵاتی لیبیا و جەزائر بەردەوام بووە لە خزمەتکردن لە بواری وتنەوەی وانەی جوگرافیا، لە ساڵی ١٩٨٩ ڕووی لە وڵاتی سوید کردووە و، وەکو پەنابەر لەوێ نیشتەجێبووە و لە ساڵی ٢٠٠١ خانەنشین بووە، لە ساڵی ٢٠٠٥ جارێکی دیکە دەستی بەخزمەتکردن کردۆتەوە و، پلەی زانستی بووەتە یاریدەدەری پرۆفیسۆر و بەردەوام بووە لە خزمەتکردن تا ساڵی ٢٠١٧ جارێکی دیکە خانەنشین

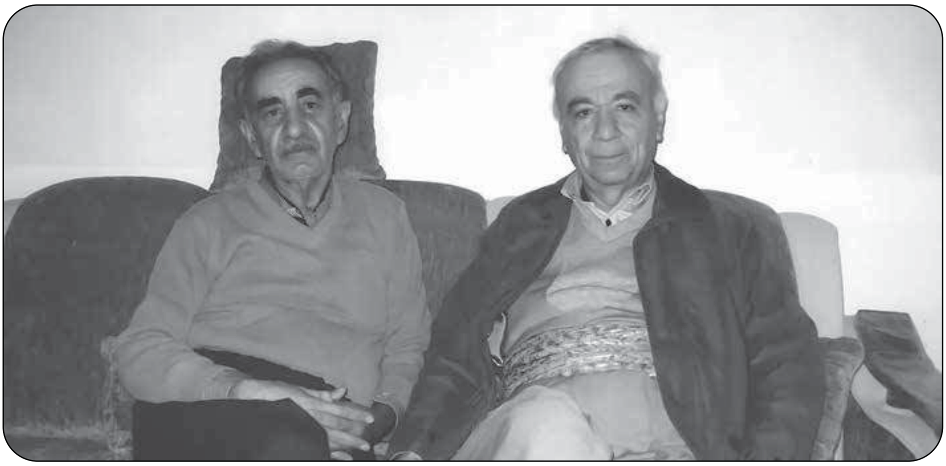

لە لای ڕاستەوە عەبدوڵلا غەفور، دکتۆر عزیز گەری

لە لای ڕاستەوە: سەلمان ملا قادر، عەبدوڵلا غەفور، زریان کاکەیی، دکتۆر مولود ئیبراهیم

بووە و ئێستاش لە گوندی(باقرتە)ی سەر بە ناحیەی شەمامک دەژیت.

مامۆستا و نووسەر دکتۆر عەبدوڵلا غەفور لە سەرەتای ساڵی ١٩٦٢ دەستی بە خوێندنەوەی کتێبی جوگرافی و مێژوویی کردووە و، گرۆگاڵی نووسینی بە زمانی کوردی و عەرەبی کردووە، تا لە ٢٨ -٦ - ١٩٦٨ یەکەم وتاری خۆی بە ناو نیشانی(اربيل في عهد مظفرالدين الاربيلي) لە ڕۆژنامەی(التآخي) بڵاوکردۆتەوە، ئیدی بەردەوام بووە لە نووسینەکانی لە بواری جوگرافیا وە شارنشینی وە گوندەکان و گرفتەکان و سەرژمێریی گوندەکانی باشووری کوردستان و بابەتی دیکەش، ئەو بە زمانەکانی

لە لای ڕاستەوە: عەبدوڵلا غەفور، علی جفچی (خاوەنی چاپخانەی ئاپێك لە سوید)

لە لای ڕاستەوە: عەبدوڵلا غەفور ،دکتۆر مراد حەکیم

مامۆستایانی قوتابخانەی سەرەتایی و ناوەندی بارزان

لە لای ڕاستەوە: دیزاینەر عوسمان پیرداود کواز،عەبدوللا غەفور

کوردی و عەرەبی و هەندێ بابەتی(خفیف- سووک)یشی بە زمانی تورکی و فارسیش نووسیوە و دەنووسێت، تا ئێستا (٦١) کتێبی لەم بوارانەدا چاپ و بڵاوکرۆتەوە، کە ئەمانە هەندێکیانن:

- جوگرافیای دانیشتوانی کوردستان، چاپی یەکەم، ستۆکهۆڵم، ـ١٩٩٤.
- جوگرافیای دانیشتوانی کوردستان، چاپی دووەم، سلێمانی ـ ١٩٩٤.
- جوگرافیای دانیشتوانی کوردستان، چاپی سێیەم، لە بڵاوکراوەکانی ئەکادیمیای کوردی، هەولێر، ٢٠١٧.
- بیبلۆگرافیای کوردستان، ١٩٠٣ -١٩٩٥، چاپی یەکەم، ستۆکهۆڵم ـ ١٩٩٥.

- ئەتنۆ، دیموگرافیای باشووری کوردستان، چاپی یەکەم، ستۆکهۆڵم، ١٩٩٥.
- ئەتنۆ، دیموگرافیای باشووری کوردستان، چاپی دووەم، بڵاوکراوەکانی سەنتەری لێکۆڵینەوەی ستراتیجیی کوردستان، سلێمانی، ٢٠٠٠.
- ئەتنۆ، دیموگرافیای باشووری کوردستان، چاپی سێیەم، دەزگای توێژینەوە و بڵاوکردنەوەی موکریانی زنجیرەی کتێب (٦)، هەولێر،٢٠٠٦.
- بارزانم چۆن دیت، چاپی یەکەم، ستۆکهۆڵم، ١٩٩٥.

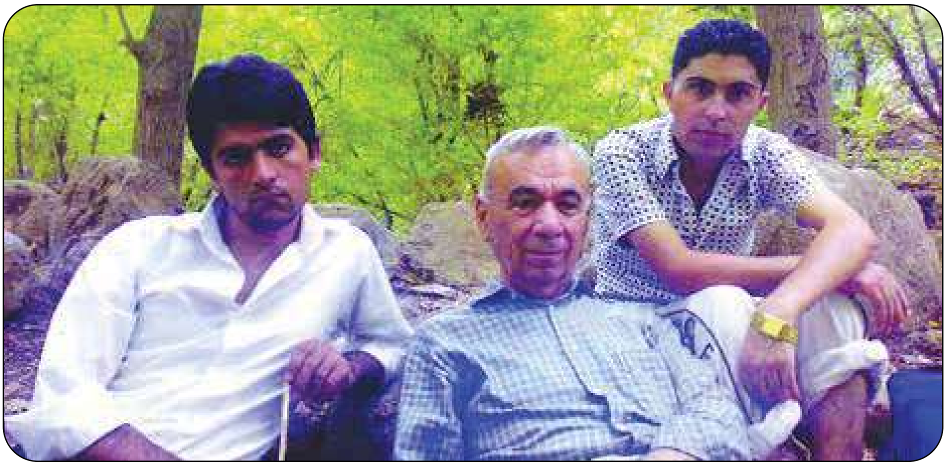

لە لای ڕاستەوە: ژیوار (بیارە)، عەبدوڵلا غەفور، نەناسراو

گەشتی خوێندکارانی پۆلی چواری بەشی جوگرافیا ـ کۆلێژی ئاداب - زانکۆی سەلاحەددین

له لای ڕاستەوە: گۆران عەبدوڵڵا غەفور، عەبدوڵڵا غەفور، ڕۆناك عەبدوڵڵا غەفور

له لای ڕاستەوە: هاشم ئەمین کورەچی، عەبدوڵڵا غەفور

له لای ڕاستەوە:غەفور ئیسماعیل، وەصفی ئیبراهیم

- جوگرافیـای کوردسـتان، چاپـی یەکـەم، دەزگای چـاپ و پەخشـی ئاپیـک، سـتۆکهۆڵم،١٩٩٥.
- جوگرافیای کوردستان، چاپی دووەم، چاپ و ئۆفسیتی دەزگای سەردەم، سلێمانی، ٢٠٠٠.
- جوگرافیـای کوردسـتان، چاپـی سـێیەم، دەزگای چـاپ و بڵاوکردنـەوەی موکریانـی، هەولێـر ــ ٢٠٠٠.
- جوگرافیای کوردستان، چاپی چوارەم، دەزگای توێژینەوە و بڵاوکردنەوەی موکریانی. کوردستان، هەولێر ٢٠٠٥.
- جوگرافیای کوردستان، چاپی پێنجەم. دەزگای توێژینەوە و بڵاوکردنەوەی موکریانـی. کوردسـتان، هەولێـر ٢٠٠٨، چاپـی شەشـەم، ئەکادیمیـای کـوردی، هەولێـر ٢٠١٢.

- سنووری کوردستان، چاپی یەکەم و دووەم و سێیەم، ١٩٩٧، ٢٠٠٥، ٢٠٠، پەخشکردنی نووسەر، ستۆکهۆڵم ـ ١٩٩٧ (٩٢ ل)
- ئاماری کوردستان، چاپی یەکەم ستۆکهۆڵم ـ ١٩٩٧.
- کوردستان دابەشی کارگێڕی تریتۆری ١٩٢٧ ـ ١٩٩٧، چاپی یەکەم، ستۆکهۆڵم، ٢٠٠١، چاپی سێیەم هەولێر ٢٠١٩.
- کوردستان پارێزگا و قەزا و ناحیەکانی١٩٢٢ – ٢٠٢٣، چاپی چوارەم، زیادکراوە و دەستی تێوەردراوە، هەولێر، ٢٠٢٣.
- فەرهەنگی جوگرافیایی کوردستان، چاپی یەکەم، ستۆکهۆڵم، چاپی دووەم، سلێمانی،٢٠٠٢، چاپی سێیەم. هەولێر، ٢٠٠٨.
- فەرهەنگی جوگرافیایی کوردستان (باشوور، ڕۆژهەڵات، ڕۆژئاوا)، چاپی چوارەم، هەولێر،٢٠٢٣.

گەشتی خوێندکانی بەشی جوگرافیا کۆلێژی پەروەردە (بەغدا)

لە لای ڕاستەوە: جمال حسن عتابی عبدالله قەرەداغی، عەبدوڵلا غەفور.

خوێندکارانی ماستەرو دکتۆرا مۆسکۆ

لە لای ڕاستەوە، جمال حسن عەتابی، عەبدوڵلا غەفور

لە لای ڕاستەوە: د. مەغدید سەپان، عەبدوڵڵا غەفور

- جوگرافیای ئابووری نەفت لە کوردستاندا چاپی یەکەم، ستۆکهۆڵم،٢٠٠١، چاپی دووەم، سلێمانی ٢٠٠٣، چاپی سێیەم، هەولێر ٢٠١٠
- کوردستان ڕووپێو و ژمارەی دانیشتوان، چاپی یەکەم، ستۆکهۆڵم، ٢٠٠١.
- پێرستی گوندەکانی باشووری کوردستان لە سەرژمێری ساڵی ١٩٥٧ دا، هەولێر ـ ٢٠١٨.
- گوندەکانی کوردستان، بەرگی دووەم.
- گوندەکانی باشووری کوردستان لە سەرژمێری دانیشتوانی عێراقدا،١٩٥٧، دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس، هەولێر ـ ٢٠٠٥.
- گوندەکانی باشووری کوردستان لە سەرژمێری دانیشتوانی عێراقدا ـ ١٩٧٧، دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس، هەولێر.٢٠٠٥.
- گوندەکانی کوردستان، بەرگی چوارەم (گوندەکانی ڕۆژئاوای کوردستان لە سەرژمێری دانیشتوانی سوریادا ـ ١٩٩٤)، دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس، هەولێر ـ ٢٠٠٥.
- گوندەکانی کوردستان، بەرگی دووەم، چاپی دووەم (گوندەکانی باشووری

هەندێک لە بەرهەمەکانی عەبدوڵڵا غەفور

کوردستان لە سەرژمێری دانیشتوانی عێراقدا ـ ١٩٧٧)، هەولێر ـ ٢٠١٨.

چەندانی دیکەش.

بۆ نووسەر دکتۆر عەبدوڵڵا غەفور هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی جوگرافیا و زمان و مێژووی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی دکتۆر عەبدوڵڵا غەفور، هونەرمەندی دیزایینەر مامۆستا عوسمان پیرداود کواز لە سەر ڕاسپاردەی نووسەر و پارێزەر تاریق جامباز بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دانا ڕەئووف

نووسەر و هونەرمەندی شانۆکار و شانۆنامەنووس و دەرهێنەر و وەرگێڕ، مامۆستا دانا ڕەئووف...

نووسەر و هونەرمەندی شانۆ و دەرهێنەر مامۆستا دانا ڕەئووف لە ساڵی ١٩٦٢ لە شاری سلێمانی لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و هونەردۆست و کوردپەروەر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی هەر لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، لە کۆتایی حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو پەیمانگای هونەرە جوانەکانی بەغدای تەواوکردووە، یەکێکە لە دامەزرێنەرانی شانۆی ئەزموونگەری لە کوردستان، لە ساڵی ١٩٩٢ەوە، ڕووی لە وڵاتی سوید کردووە و، لە شاری ستۆکهۆڵم نیشتەجێبووە.

نووسەر و هونەرمەند دانا ڕەئووف سەرەتا بە هونەری شێوەکاری لە وێنەکێشان و هێڵ و ڕەنگ و بە فڵچە و قەڵەمی خەڵووز دەستیپێکردووە، ئەم کارەشی بە دنیای وشە ئاشنای کردووە و تابلۆی شاخ و داخەکانی کوردستان، کە لەسەر پارچە قوماشێک یان پارچە مقەبایەک دەیکێشان بەرەو خوێندنەوەی کتێب و کتێبخانەکانی بردووە، شیعری ئاوێتەی تابلۆکانی کردووە و، هەر شیعریش ئەوی بە شانۆ سپاردووە، بۆیە دەستی بە خوێندنەوەی کتێبی شانۆیی کردووە، ئەو کاتەی قوتابیی پەیمانگای

بەشداربوانی شانۆگەری(لێکترازان)

هونەرە جوانەکانی بەغدا بووە، بە زمانی عەرەبی خوێندوویەتی و وەکو ئەکتەر بەشداریی کارە هونەرییەکان لە(تەمسیلییە و شانۆگەری)ی و چالاکییەکانی دیکەی پەیمانگاکەی کردووە، هەر ئەو کاتیش ڕۆمانی(زۆربا) ی نووسەر(نیکۆس کازانتزاکیس) خوێندۆتەوە و، زۆر کاری تێکردووە، ئەو لە جیاتی بە نواندنی(زۆربا) سەرسام بێت بە پێچەوانەوە بە کارەکتەری (نووسەر)ەکەی زۆربا سەرسام بووە، زۆریش کەوتۆتە ژێر کاریگەریی شانۆگەرییەکانی (چێخەف)، دەرگا داخراوەکانی (سارتەر)، تاعوونی(ئەلبێرت کامۆ)، فانۆسی ئەفساناوی(بێرگمان، بەرەو دیمەشقی(ستریندبێرگ)...هتد.

هەر لە ساڵی ١٩٩٢ەوە، کە هاتۆتە وڵاتی سوید، پاش فێربوونی زمانی سویدی دەستیکردووە بە خوێندنی شانۆی(پێداگۆتی)، لە سوید تیپی شانۆی تایبەت بە خۆی بە ناوی(شانۆی پریشکی نێونەتەوەیی) دامەزراندووە و، وەک ئەکتەر و دەرهێنەر بە زمانی سویدی لەگەڵ شانۆی سویدی کاری کردووە، بۆ ماوەی(٦) ساڵ لە گەڵ تیپی شانۆی(ملکي- شاهانە)ی سویدی

لە شاری ستۆکهۆڵم و، دوو ساڵیش لەگەڵ شانۆی گەل و شانۆی دەوڵەت کاری کردووە، لە بواری نووسینیشدا ستایلێکی تایبەت بە خۆی هەیە، هەرچەندە کەم یان زۆر کەوتۆتە ژێر کاریگەریی نووسینەکانی هەر یەک لە(هارۆلد پینتەر، لاش نۆرین، بۆن فۆسە).

نووسەر و هونەرمەند دانا ڕەئووف(٧) شانۆنامەی نووسیوە و چەندین شانۆنامە و لێکۆڵینەوەی هونەری و شانۆیی لە زمانی سویدییەوە وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، هەندێ بەرهەمی کوردیشی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی سویدی، تا ئێستا(٤٧) کتێبی لە بواری شانۆ و هونەری تەمسیل و لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی زانستی نووسیوە و چاپ و بڵاوی کردوونەتەوە، کە ئەمانەن:

- شانۆی توندوتیژی لەنێوان تیۆر و پراکتیکدا، لێکۆڵینەوە، ١٩٨٨.
- وتاری ئەزموونگەری لە ڕەوتی شانۆی کوردیدا، لێکۆڵینەوە. ١٩٩٢.
- ستریندبێری و سۆناتای تارمایی لەنێوان ڕاینهارت و بێریماندا، لێکۆڵینەوە، ٢٠٠١، دەزگای سەردەم، چاپی کوردستان.

نووسەر و هونەرمەند دانا ڕەئووف لە چەند کاتێکی جیاوازدا

- ستریندبێری و سۆناتای تارمایی لەنێوان ڕاینهارت و بێریماندا، ٢٠٠١، چاپی سوید.
- پیتەر بروک لە شانۆی هاوچەرخی جیهانیدا، لێکۆڵینەوە، دەزگای سەردەم، ٢٠٠٣. چاپی کوردستان.
- پیتەر بروک لە شانۆی هاوچەرخی جیهانیدا، لێکۆڵینەوە، ٢٠٠٤، چاپی سوید.
- شانۆی سویدی، هەڵوێستە و تێڕوانین لە ڕەوتی شانۆی سویدی لە سەرەتاوە تا ئەمڕۆ، لێکۆڵینەوە، دەزگای ئاراس، ٢٠٠٦.
- مۆسیقای بێ دەنگ، شانۆنامە، نووسینی لاش نۆرێن، وەرگێڕان لە سویدییەوە، دەزگای ئاراس، زنجیرەی شانۆی بیانی، ٢٠٠٧.

- مۆسیقای بێ دەنگ، شانۆنامە، نووسینی لاش نۆرێن، وەرگێڕان لە سویدییەوە، چاپی سوید، ٢٠٠٧.
- هارۆڵد پینتەر، ژیان و شانۆ، لێکۆڵینەوە، لە بڵاوکراوەکانی گۆڤاری شانۆی تیپی شانۆی سالار، ٢٠٠٩.
- شانۆی سویدی، لێکۆڵینەوە، لە بڵاوکراوەکانی گۆڤاری شانۆ، ٢٠٢٠.
- لە کلاسیکەوە بۆ مۆدێرن، لێکۆڵینەوە، ڕەنج، ٢٠٢٠.
- چین، شانۆنامە، نووسینی ئێریک ئۆدێنباری، وەرگێڕانی لە سویدییەوە، دەزگای ئاراس، زنجیرەی شانۆی بیانی، ٢٠١٠.
- تەرمیناڵ. سێ شانۆنامە، نووسینی لاش نۆرێن، وەرگێڕان لە سویدییەوە، دەزگای ئاراس، زنجیرەی شانۆی بیانی، ٢٠١١.
- پانتایی بۆش و دەروازەیەک بۆ شانۆیەکی جودا، دەزگای سەردەم، ٢٠١٣.
- ئاوگوست ستریندبێرگ، ژیانی مرۆڤێکی بێدەرەتان و نووسەرێکی ڕچەشکێن، بیۆگرافیا و ڕاڤەکردن، دەزگای سەردەم، ٢٠١٤.
- پەڕینەوە بە مەرزەکاندا، دەزگای ڕۆشنبیریی جەمال عیرفان، ٢٠١٤.
- ژان ژینییە ئەفسانە و واقیع، دەزگای ڕۆشنبیریی جەمال عیرفان، ٢٠١٥.
- تیۆرەکانی دەرهێنانی شانۆیی، دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم، ٢٠١٥.
- هارۆڵد پینتەر، شانۆیەکی سیاسی و گەمەی دەسەڵات، دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم، ٢٠١٥.
- تیۆر و پراکتیک لە پەڕتووکەکانی شانۆدا، دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم، ٢٠١٦.

ڕێزلێنان لە
هونەرمەند و نووسەر دانا ڕەئووف

- لاش نۆرێن، هەرەسهێنانی خێزان و بنەما کۆمەڵایەتییەکان، دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم، ٢٠١٦.
- ئەنتوان چێخەف لە پلاتۆنۆڤ-ەوە بۆ باخی گێلاس، دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم، ٢٠١٧.
- ساڵێک لەگەڵ کیژۆڵەکەم، دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم، ٢٠١٨.
- من و تۆ لەگەڵ با دا، دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم، ٢٠١٨.
- خەونەنمایشێک، سەرەتایەک بۆ مۆدێرنیزم لە شانۆی ئەوروپیدا، ناوەندی شانۆی تاڤ، ٢٠١٨.
- ژیانێکی تر، شیعر، دانا ڕەئووف، وەرگێڕانی کەریم تاقانە، وەشانخانەی باڵندە، ٢٠١٩.
- بێ ئەوەی هەستی پێ بکەین تاریک داهات!، لە بڵاوکراوەکانی گرووپی شانۆی گۆدۆ، ٢٠١٩.
- ئەنتوان چێخەف لە پلاتۆنۆڤ-ەوە بۆ باخی گێلاس، چاپەمەنی مانگ، ئێران ٢٠١٩.
- بێ ئەوەی هەستی پێ بکەین تاریک داهات!، چاپەمەنی مانگ، ئێران، ٢٠٢٠.
- ئاوگوست ستریندبێرگ، بیۆگرافیا و ڕاڤەکردن، دەزگای ڕەهەند، ٢٠٢٠.
- وەک ئەوەی ژیان لەوێ بێت، دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم. ٢٠٢٠.
- شانۆی توندوتیژ لەنێوان تیۆر و پراکتیکدا، دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم، ٢٠٢٠.
- سەفەر و شانۆ، ناوەندی بڵاوکردنەوەی کەپر، ٢٠٢٠.
- چیرۆکەکانی با، کۆمەڵێک دەقی شانۆیی، ناوەندی بڵاوکردنەوەی کەپر، ٢٠٢٠.
- دوایین وێستگە، دەقی شانۆیی، ناوەندی بڵاوکردنەوەی کەپر، ٢٠٢١.
- سامۆیل بێکێت و شانۆی پووچگەرایی، ناوەندی بڵاو کردنەوەی کەپر، ٢٠٢١.

- ئەزمـوون و داهێنـان، کـۆی دیـدار، کۆکردنـەوە و ئامادەکردنـی شـۆڕش محەمـەد حسـێن، ناوەنـدی بڵاوکردنـەوەی کەپـر، ٢٠٢١.
- پریشکەکانی شانۆ، ناوەندی بڵاوکردنەوەی کەپر، ٢٠٢١.
- دوایین وێستگە، دەقی شانۆیی، چاپەمەنی مانگ، ئێران، چاپی دووەم، ٢٠٢٢.
- ئێوارەی بەر لە کۆتایی، شانۆنامە، ناوەندی بڵاوکردنەوەی کەپر، ٢٠٢٢.
- ساڵێک لەگەڵ کیژۆڵەکەم، چاپی دووەم، دەزگای ڕۆشنبیری جەمال عیرفان، ٢٠٢٢.
- خەمەکانی لیبووکی سێرک، کۆمەڵێک دەقی شانۆیی، وەرگێڕان، دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم، ٢٠٢٢.
- بەرەو کەنار، شانۆنامە، لە نووسینی خۆی، ٢٠٢٣.
- لە کلاسیکەوە بۆ مۆدێرن، لێکۆڵینەوەی شانۆیی، ناوەندی بڵاوکردنەوەی کەپر و پرۆژەی قەفتان، ٢٠٢٣.

بەرهەمەکانی نووسەر و هونەرمەند دانا ڕەئووف

کتێبەکانی بە زمانی سویدی:

- ڕەوش و داهێنان، لێکۆڵینەوەی شانۆ، دەزگای کاڵسۆن، ٢٠٠٨.
- ژیانێکی تر، شیعر، دەزگای پیونیار، ٢٠٠٦.
- دوو کلۆ بەفر، چیرۆکی منداڵان، وەرگێڕان لە کوردییەوە بۆ سویدی، ٢٠٠١.
- شانۆگەریی(لێکترازان)لە نووسین و دەرهێنانی خۆی، ٢٠٢٣.

چەندین نووسەر و لێکۆڵەر و ڕەخنەگری کورد تیشکییان خستۆتە سەر بەرهەمە هونەری و شانۆییەکانی نووسەر و هونەرمەند دانا ڕەئووف لە وانە نووسەر(کوورش زارع مشتی).

کتێبی(ڕەوش و داهێنان) لە زانکۆی ستۆکهۆڵم و پەیمانگای هونەرە جوانەکان وەکو پرۆگرامی خوێندن دەخوێندرێت، ئەم کتێبە پرۆفیسۆری زانستەکانی شانۆ لە زانکۆی ستۆکهۆڵم خاتوو(کارین هیلاندەر)پێشەکی بۆ نووسیوە.

نووسەر و هونەرمەندی شانۆ و دەرهێنەر دانا ڕەئووف چەندین چالاکیی دیکەی هەبووە و هەیە لەوانە:

- یەکێک بووە لە دامەزرێنەری شانۆی ئەزموونگەریی کوردی لە کوردستان.
- سەرپەرشتیی بڵاوکردنەوەی شانۆگەرییەکانی کوردستانی کردووە، بۆ نموونە(دەقی شانۆییە بیانییەکان، گۆڤاری شانۆی لەڤین، شانۆی سالار، ئێستاش سەرپەرشتی دەرکردنی گۆڤاری(تاف) دەکات کە تایبەتە بە شانۆ و لە سلێمانی لە لایەن گرووپی تاڤەوە دەردەچێت.
- بەشداریی چەندین کۆڕوکۆبوونەوە و سیمناری هونەری و شانۆیی لە ناوەوەی کوردستان و وڵاتانی سوید و دانیمارک و بەریتانیا کردووە.
- چەندین کۆڕ و سمیناری لە کوردستان و لە سوید بە زمانی سویدی ئەنجامداوە.
- چەندین جار لە لایەن دەزگای هونەرییەکانی کوردستان و دەرەوەی وڵات

خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە، دەزگای بڵاوکردنەوەی(کەپر) خەڵاتی دانا ڕەئووف بۆ دەقی شانۆنامەی کوردی ساڵانە بە هونەرمەندێکی داهێنەر دەبەخشێت.

بۆ هونەرمەند دانا ڕەئووف هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی هونەر و شانۆی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپێدیا.

٢ - ڕووداو، دیمانەیەک لە گەڵ نووسەر وهونەرمەندی شانۆکار دانا ڕەئووف، بەشی ئەدەب و کەلتوور، لە ٤ - ٨ - ٢٠١٩.

٣ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم

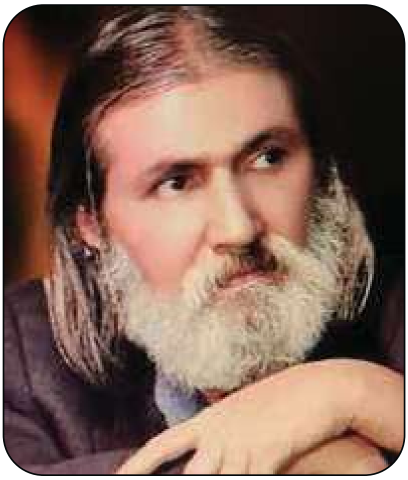

عەباسی کەمەندی

شاعیر و نووسەری ئەدەبیات و فۆلکلۆری کوردی، نووسەری شانۆ و سیناریۆ و زنجیرە دراما و فلیمی سینەمایی و مۆسیقاژەن و گۆرانیبێژ و شێوەکار ڕەوانشاد عەباسی کەمەندی ...

نووسەر و هونەرمەند عەباسی کەمەندی لە ساڵی ١٩٥٢ لە گەڕەکی(جەوارئاوا)ی ناو شاری(سنە)ی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە دایکبووە، باوکی شمشاڵژەن بووە و دەنگێکی خۆشی هەبووە، بەشی زۆری بنەماڵەکەی باوکی(قەساب)بوونە، وەکو داب و نەریتێکی کۆن بە قسەی خۆی وتوویانە(کوڕ بۆ قەسابی و کچ بۆ شووکردن دێتە دنیاوە)، خوێندنیش لایان قەدەغە بووە، لە تەمەنی(٣) مانگیدا باوکی بە ڕووداوێکی نەخوازراو کوژراوە، تا تەمەنی بووەتە(٧)ساڵ دایکیشی نەدیوە، وەک خۆی لە شوێنێکدا باسی کردووە و وتوویەتی:(گەر دایکی نەگەڕابایەتەوە لای لە ناو قەسابخانەکان لە ناو دەچوو)، ئەو هەموو تەمەنی خۆی لە شاری(سنە) بردۆتەسەر.

نووسەر و هونەرمەند عەباسی کەمەندی، نووسەر و هونەرمەندێک خۆڕسک بووە، ئەو هیچ پەیمانگا و ئەکادیمیای هونەرە جوانەکانی زانکۆیەکی تەواو نەکردووە، بەڵکو خوێندەوارێکی بەهرەمەند و بەتوانا بووە و بە

لە لای ڕاستەوە دانیشتووەکان: هونەرمەند و نووسەر عەباسی کەمەندی، هونەرمەندی گۆرانیبێژ نەجمەدین غولامی، ڕاوەستاوەکان، هونەرمەندانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان

خۆی خۆی پێگەیاندووە، لە تەمەنی(١٨)ساڵیدا دەستی بە کاری ئەدەبی و هونەری کردووە، سەرەتا بە نووسینی چیرۆکێکی کوردی دەستی پێکردووە بە ناوی(شەوبۆ و حەمە شوان) ئەم چیرۆکەی چەندین جار لە ڕادیۆی کوردی لە سنە پەخش و بڵاوکراوەتەوە، بۆ چاوپێکەوتن و وەرگرتنی لە ڕادیۆی کوردیی سنە هەمان چیرۆکی دووبارە نووسیوەتەوە، پاش دوو ساڵ لە ڕادیۆی سنە وەرگیراوە و دواتریش لە تەلەفزیۆن دامەزراوە، هەر لەو کاتەوە دەستی بە نووسینی سیناریۆ بۆ بەرنامە و شانۆ و زنجیرە دراما و فلیمە سینەماییەکان کردووە، یەکێک لە بەناوبانگترین کارە هونەرییە تەلەفزیۆنییەکانی وەرگێڕان و دۆبلاژکردنی زنجیرە درامای(لۆرێڵ و هاردی) بووە بۆ سەر زمانی کوردی، هەر خۆشی دۆبلاژی بۆ(٤) کەسایەتیی ناو زنجیرەکە کردووە.

لە ساڵی ١٩٧١ لە کاتی بەشداربوونی لە ئێوارە کۆڕێکی شیعر خوێندنەوەی شیعرەکانی حافز، کە چەند شاعیر و کەسایەتییە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکان ئامادە ببوون لەوانە(ڕەحیم موعینی کرماشانی) هەر لەو کاتە تا ساڵی ١٩٧٧ بەرپرسیارێتیی ئاوازدانان و سیناریۆی بۆ تێکستە

ئەدەبییەکان لە خانەی فەرهەنگی و هونەری دراوەتە هونەرمەند عەباسی کەمەندی، لە ٪۹٥ی ئەو گۆرانییانەی لە رادیۆ سنە تۆمارکراون هی خانەی فەرهەنگی هونەرین.

ئەو لە سەرەتای سالانی کارکردنی لە ڕادیۆی سنە ئاشنایەتی لە گەڵ هونەرمەند حەسەن کامکار پەیداکردووە، یەکەمین گۆرانیشی لە جەژنی ساڵیادی شاهەنشای ئێران بووە کە هونەرمەند حەسەن کامکار ئامادەی کردووە، ئیدی بەیەکەوە کاریان کردووە و بەردەوام بووە لە گۆرانیی وتن نزیکەی زیاتر لە(۳۰) گۆرانی لە ڕادیۆی و تەلەفزیۆنی سنە بە دەنگی خۆی تۆمارکردووە و بڵاوکراوەتەوە، پاش ڕاپەڕینی گەلانی ئێران درێژەی بە چالاکییە هونەرییەکانی خۆی داوە لەگەڵ گرووپی کامکاران، بەشی زۆری گۆرانییەکانی کوردی بووە و دەقەکانیشی هەندێ فۆلکلۆری و هەندێکیشی شیعری شاعیرانی کوردستان بووە، یەکەم بەرهەمی کارکردنی لە گەڵ گرووپی کامکاران ئەلبۆمی(هەورامان) بووە دواتریش ئەلبۆمی(گەلاوێژ)، ئەو لە گرووپی کامکاران دابڕاوە، دابڕانەکەشی بۆتە هۆی ئەوەی بە یەکجاری لە دنیای گۆرانی و مۆسیقا و ئاواز دابرێت، ئیتر دەستی بە نووسینی

نووسەر و هونەرمەند عەباسی کەمەندی لە کۆنگرەیەکی ڕۆژنامەگەریدا

ئەدەبیاتی کوردی کردووە، زیاتر لە(٦٠٠٠) لاپەڕەی لە کتێبخانەی فەرهەنگی تاران پارێزراوە، ئەو هونەرمەندێکی شێوەکار و نیگارکێشیش بووە، بە تێکڕایی کۆمەڵێک بەرهەمی زۆر پوخت و ئاست بەرزی لە بواری ئەدەبی و هونەری و شێوەکاری هەیە کە ئەمانەن:

ئەلبومەکان:

- هەورامان
- پرشنگ
- گەلاوێژ
- کیژی کورد

بەرهەمە ئەدەبیەکانی:

- کتێبی(چوار ڕۆمان).
- کتێبی(دەقی سی فلیمی کورت و درێژ).

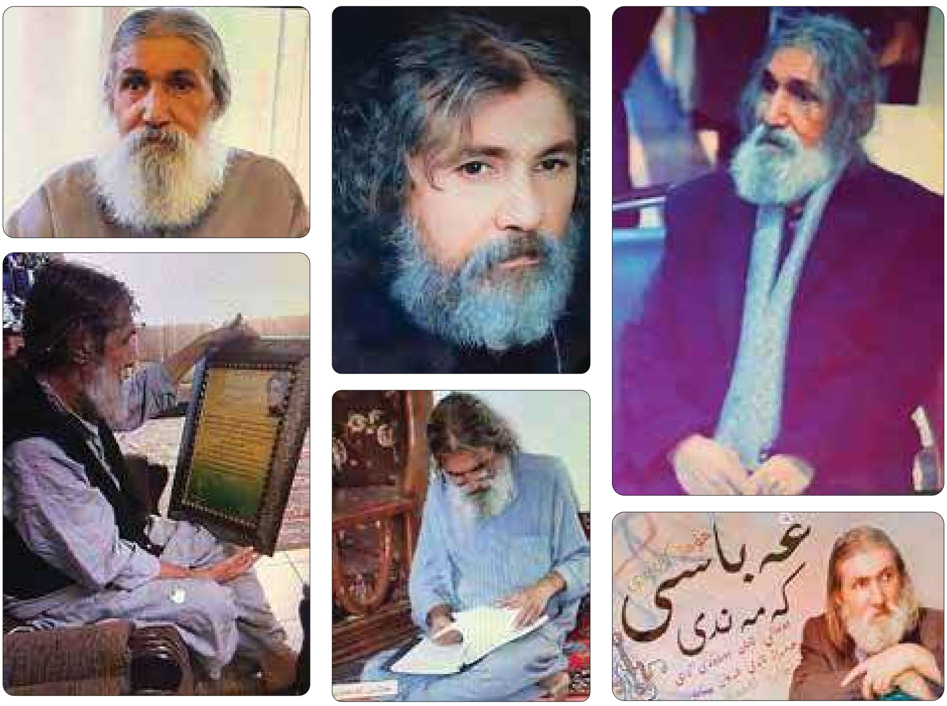

هونەرمەند عەباسی کەمەندی لە چەند کاتێکی جیاوازدا

لە کاتی ناشتنی تەرمی هونەرمەند عەباسی کەمەندی لە شاری سنە

- کتێبی ئەدەبیات و فۆلکلۆری کوردستان کە(٦)هەزار لاپەڕەیە و لە کتێبخانەی فەرهەنگی هونەری تاران پارێزراوە.

- تابلۆکانی نزیکەی(١٠٠) تابلۆی جۆراوجۆرن.

- دیوانی شیعری کوردی و فارسی، شیعر.

- کۆکردنەوەی دیوانی میرزا شەفیع.

- وەرزشی کۆنی پاڵەوانە کوردەکان.

- ژیاننامەی سەیید عەلی ئەسغەری کوردستانی.

- هەورامان.

- لێکدانەوەی دیاردە کلتوورییەکان.

- کۆکراوە شیعری هیجایی پێش ئیسلام.

فیلمەکانی:

- اسب(ئەسپ).

- یک سبد علف (یەک سەبەتە گیا).

- پرواز در قفس (فڕین لە قەفەسدا).

- ارثیە مامە رحیم (میراتی مامە ڕەحیم).

- عضو جدید اوپک (ئەندامی نوێی ئۆ پک) .

- نبرد رمادیه (جەنگی ڕەمادییە).
- کوچه سرخ (شەقامی سوور).
-کاروانسرا (کاروانسەرا).
- وکیل اول (وەکیلی یەکەم).
- قلم و شیطان (قەڵەم و شەیتان).
- پهلوان پنبه (پەنەی پاڵەوان).

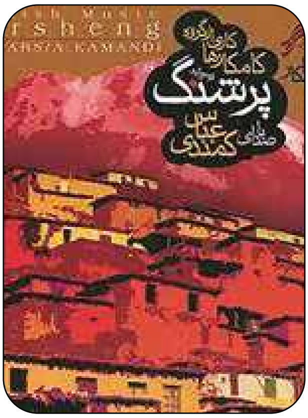

(ئەلبۆمی پڕشنگ)بەرهەمی هونەرمەند عەباسی کەمەندی

کارە هونەرییەکانی تەلەفزیۆنی:

- داستانی منزل نو مبارک.
- عروسکی پهلوان پنبه (پەخشی بووکەڵەیی پەنەی پاڵەوان).
- مستند دستان سرایان.
- مستند کهنه هواران (معرفی مشاهیر کردستان) [دۆکیومێنتاری کۆنە هەواران (ناساندنی بەناوبانگیی کوردستان).

نووسەر و هونەرمەند عەباسی کەمەندی ماوەی(٣٥)ساڵ لە ڕادیۆی دەنگی شاری سنە کاریکردووە.

لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو لە گەڵ خانمە هونەرمەند شەهین تاڵەبانی گۆرانیی(سەبری) یان بە دوو قۆڵی تۆمار کردووە.

ئەو لە تەمەنی(٢٢)ساڵی هاوسەرگیری کردووە، خاوەنی سێ کوڕ و کچێک بووە.

لە ڕۆژی ٢٢ ئایاری ساڵی ٢٠١٤ کۆچی دوایی کردووە و لە زیارەتانی ئاساولە (بەهەشتی محەمەدی) نێژراوە، ڕەوانی شاد و ئارام بێت.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپێدیا.
٢ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.
٣ -چەند فلیمێکیyoutube.

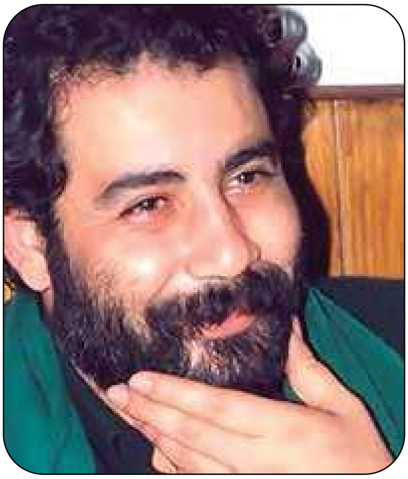

ئەحمەد کایا

بە هەژاری لە دایکبووە، بریندار و خەمخۆری میللەتەکەی بووە، بە ئاوارەیی و لە غەریبی سەری ناوەتەوە، بۆ خزمەتی گەلەکەی سیاسەت و مۆسیقای ئاوێتەی یەکتری کردووە، هونەرمەندی گۆرانیبێژ و مۆسیقاژەن و ئاوازدانەری دیار و ناسراوی کوردی باکووری کوردستان، ڕەوانشاد (ئەحمەد کایا- ئەحمەد کایا)....

هونەرمەند ئەحمەد کایا
بەمێردمنداڵی

هونەرمەند ئەحمەد کایا، باوکی کورد بووە و دایکیشی تورک، باوکی بە ڕەچەڵەک خەڵکی سەمسوورە بووە، بۆ بژێوی ژیانی خۆیان چوونەتە(مەلەتی)، لەوێ وەکو کارمەند لە کارگەیەکی چنین کاری کردووە و هەر لە خانوویەکی کارگەکەش ژیاون، ئەو لە ٢٨ - ١٠ - ١٩٥٧ لەم خێزانە هەژار و دەستکورتە لە دایکبووە، پێنجەمین منداڵ و بچووکترین منداڵی خێزانەکەی بووە، خوێندنی سەرەتایی هەر لە(مەلەتی) تەواوکردووە، هەر لە منداڵییەوە زۆر حەزی

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند ئەحمەد کایا، هاوسەرەکەی خاتوو گوڵتەن کایا

لە هونەری گۆرانی و مۆسیقا بووە و کەوتۆتە ژێر کاریگەریی خاڵێکی، بە ناوی(یوسف) کە گۆرانیبێژ و مۆسیقاژەن بووە، جاروبار سەردانی خاڵی کردووە لە گوندەکەیان و زیاتر حەز و ئارەزووی چووەتە سەر مۆسیقا و هونەر، لە تەمەنی (٦)ساڵیدا باوکی سازێکی بۆ کڕیوە، لە تەمەنی(٩) ساڵیدا، بە بۆنەی جەژنی کرێکاران گۆرانی بۆ کرێکارانی ئەو کارگەیە، کە باوکی تێیدا کاریکردووە، وتووە.

لە ساڵی ١٩٧٤ چووتە شاری ئەستەنبوڵ، لە بەر بێ گوزەرانی، ئەحمەد کایا وازی لە خوێندن هێناوە و دەستی بە کاسبی کردووە، ماوەیەک وەکو شاگرد لای(قەوان و کاسێت)فرۆشێک کاری کردووە، بووەتە هۆی ئەوەی زیاتر حەز و ئارەزووی بچێتە سەر گۆرانی و مۆسیقا، شوفێریی تاکسی و لۆری و هەتا پاسیشی کردووە، گیانێکی یاخیبوون و شۆڕشگێڕی هەبووە، لە تەمەنی (١٦) ساڵیدا لە گەڵ هەندێ هاوڕێ و دۆستانی لە یانەی(زانستەکانی خەڵک) تێکەڵ بە کاری سیاسی بووە، سیاسەت و مۆسیقای ئاوێتەی یەکتری کردووە، بۆ خزمەتی

گەلەکـەی لـە بەشـی زۆری گۆرانییەکانیـدا ئێـش و ئـازار و نەهامەتیـی میللەتەکـەی و پشـتگیرییکردنی هـەژاران ڕەنگـی داوەتـەوە.

هونەرمەنـد ئەحمـەد کایـا لـە سـاڵی ١٩٨٥ یەکـەم ئەلبۆمـی خـۆی بڵاوکردۆتـەوە بـە ناوی(مەگـری کۆرپەکەم)،کـە ناوەڕۆکێکـی نـوێ و شـێوازێکی جیاوازی هەبووە، هیچ دەزگایەکی هونەری هاوکاری نەکردووە و یارمەتـی نـەداوە بـۆ بڵاوکردنـەوەی، دواتـر بـە هاوکاریـی هەنـدێ دۆسـت و برادەرانـی بڵاوی کردۆتـەوە، بـەڵام حکومـەتی ئەوسـای تورکیـا هـەر زوو قەدەغەیـان کـردووە.

لـە یەکـەم هەوڵدانیدا بـۆ دەرکەوتنـی وەکـو هونەرمەندێکـی گۆرانیبێـژ و مۆسـیقاژەن لـە کۆنسـێری سـازژەن(ڕووحـی سـو) زانکـۆی (بۆغـاز ئێچـی) داوای لە(ڕووحـی) کـردووە کـە گوێـی لـە سـازژەنینی بگرێـت، ڕووحـی سـوش کـە گوێـی لـێ گرتـووە، سـازەکەی لـێ سـەندووە و پێـی وتـووە:(سـاز نابێـت بـە شـێوەیەک بژەنرێـت وەک ئـەوەی سـواری ئەسـپ بیـت، بەڵکـو دەبێـت بـە نەرمـی بیژەنیـت) بـەڵام کایـا هـەر لەسـەر شـێوازی سـازژەنینی خـۆی سـوور بـووە.

هونەرمەند ئەحمەد کایا خۆی و هاوسەرەکەی خاتوو(گوڵتەن خەیاڵئۆغڵو و منداڵەکانی

هونەرمەند ئەحمەد کایا

لە ساڵی ١٩٨٥ ئەو کاتەی لەگەڵ خاتوو(گوڵتەن خەیاڵئۆغڵو) ئاشنایەتی پەیدا کردووە کە دواتر ناسناوی(گوڵتەن کایا)ی وەرگرتووە، ئەلبۆمی دووەمی بە ناوی(تێکئالان بە ئازار) تۆمارکردووە، گوڵتەن خەیاڵئۆغڵو هەڵبەستێکی بە ناوی(ئاوازی شەبەق) کە لە دانانی شاعیر نەوزاد چەلیک بووە، ئەو کاتەی لە بەندیخانە بووە و بۆ دایکی نووسیوە، دەداتە ئەحمەد کایا و دەیکاتە ئەلبۆمێک و بڵاوی دەکاتەوە، لە کۆتایی ساڵی ١٩٨٦ ئەلبۆمی(کاتێک دێ) بڵاودەکاتەوە، هەر هەمان ساڵ لەگەڵ گوڵتەن خەیاڵئۆغڵو هاوسەرگیری دەکات.

هونەرمەند ئەحمەد کایا گورانییەکانی زیاتر کۆمەڵایەتی بوونە و پشتگیریی خەڵکی هەژار و بێ دەرامەتی کردووە، بۆیە خۆی و هەوادارانی تووشی لێپرسینەوە و لێپێچینەوە بوونە، ئەو لە ١٠ ی شوباتی ساڵی ١٩٩٩ براوەی خەڵاتی گۆرانیی ساڵ بووە، کە لە لایەن ڕێکخراوی ڕۆژنامەنووسانی چاپی (تابلو) لە هۆڵی هۆتێل (پرێنسس) سازکراوە، لە کاتی خەڵاتکردنەکەدا کە تەلەفزیۆن پەخشی کردووە

ديمانەيەكيان لە گەڵدا كردووە و دەڵێت:(من گۆرانييەكی كورديم لەناو ئەلبۆمە تازەكەم داناوە، چونكە من بە ڕەسەن كوردم، گومان نييە كە زۆر كۆمپانيای مۆسيقا حەز دەكەن ئەلبۆمە تازەكەم بڵاوبكەنەوە) دوای تەواوبوونی چاوپێكەوتنەكەی چەند هونەرمەندێكی نەژادپەرستی تورك هێرش دەكەنە سەری بە خائينی دادەنێن.

دوو ڕۆژ دواتر ڕۆژنامەی(حورييەت)ئەم هەواڵەی بڵاوكردۆتەوە و دەزگا ڕاگەياندنەكانی توركيا داوای دادگاييكردن و لە سێدارەدانيان كردووە، لە ٣٠ -٤ – ١٩٩٦ لە شاری بەرلين لە ئەلمانيا كۆنسێرتێكی

هونەرمەند ئەحمەد كايا

گڵکۆی هونەرمەند ئەحمەد کایا(پاش شێواندنی لە لایەن شۆڤینییە تورکەکان)

لەسەر ئەرکی کۆمەڵەی بازرگانانی کورد ئەنجامداوە، گوایە پشتگیری لە(PKK) کردووە، لە ساڵی ١٩٩٩ دەزگای ئاسایشی نیشتمانی تورکی، بە(غیابی) بە تۆمەتی خیانەتی نیشتمانی دادگاییان کردووە، هەندێ سەرچاوە دەڵێن: بە (٣) ساڵ و نۆ مانگ حوکمدراوە، هەندێکی دیکەش باس لە حوکمی(١٠ - ١٢) ساڵ دەکەن، هەر لە کاتی دادگایی کردنی، ئەو لە مانگی شەشی هەمان ساڵ ١٩٩٩، توانیویەتی وڵات بە جێبهێڵێت و ڕوو لە هەندەران بکات و لە وڵاتی فەرەنسا وەکو ئاوارە نیشتەجێ ببێت، لە کاتی یەکەم دانیشتنی دادگایی کردنەکە پێش ڕاکردنی بەم جۆرە بەرگری لە خۆی کردووە:(لەساڵی ١٩٨٥ەوە مۆسیقارێکی پیشەییم، ژنم هێناوە و دوو کیژی حەڤدە و دوازدە ساڵەم هەیە، سەدان سترانم داناوە و گەلێ ئاوازیشم بۆ کەسانی دیکە داناوە، حەڤدە ئەلبومم بڵاوکردووەتەوە کە چەندان ملیۆن دانەیان لێ فرۆشراوە.»...» لە وڵاتانی دنیا کۆنسێرتم کردووە و چەند جارێک وەک گۆرانیبێژی ساڵ لەلایەن دەزگا هونەرییە جۆراوجۆرەکانەوە هەڵبژێردراوم و خاوەن دەیان خەڵاتم، تا تەمەنی چل و دوو ساڵی لەم وڵاتەدا بە تورکی بیرم کردووەتەوە، بە تورکی

گۆرانیـم نووسـیوه و گوتـووه. هاووڵاتییەکـی ئـەم دنیایـەم کـە خـۆی بـە موڵکی هیچ ناوچەیـەک نازانێت و هەست و سۆزم سنووردار نەکردووە بـە هیـچ شـێوەیەک تـا ئـەو ڕادەیـە کەسـێکی مۆسـیقاژەنم، دڵـم ئەوەنـدە گەورەیـە جێگای چاکـەی گشـت زمـان و کولتـوور و بـاوەڕو گۆرانییەکانـی دنیـای تێـدا دەبێتـەوە، خەڵاتێکـی تـرم وەرگـرت (مەبەسـتی شـەوی ١٠ی شـوباتی ١٩٩٩یـە کەچـی دنیـام لێگـۆڕا، لەلایـەن هەنـدێ هێـزی دیـار و نادیارەوە بە یەک شـەو تۆمەتـی خەیانـەت، دووبەرەکیخـواز، ئەڵقە لەگوێ و بێ ئـەدەب و بێ ئەقڵ و شـێت یان دایە پاڵـم.)... هونەرمەندی گۆرانیبێژ و مۆسـیقاژەن و ئاوازدانـەر ئەحمـەد کایـا خاوەنـی (٢٢) ئەلبۆمـی گۆرانـی و مۆسـیقایە لـە ژیانـی خـۆی (١٧) ئەلبۆم و دەیـان کۆنسـێرتی ئەنجامـداوە، پـاش مردنیشـی(٥) ئەلبۆمـی بڵاوکراوەتـەوە کـە ئەمانـەن:

- مەگری کۆرپەکەم، ١٩٨٥.
- تێکئاڵان بە ئازار، ١٩٨٥.
- ئاوازی شەبەق، ١٩٨٦.
- کاتێ دێ، ١٩٨٦.
- دیموکراتی ماندوو، ١٩٨٧.
- سەربەرزدەکەمەوە، ١٩٨٨.
- خوێندنەوە،١، ١٩٨٩.
- گوڵێکی نییەت چاک، کۆد ناوی بەختیار،١٩٨٩.
- خوێندنەوە٢، ١٩٩٠.
- دیواری خۆشەویستی، ١٩٩٠.
- تووشی بەڵا بووم، ١٩٩١.
- بەرم مەکەوە ئەسوتێی، ١٩٩٢.
- ناجێگیر، ١٩٩٣.

- گۆرانییەکانم بۆ شاخەکانە، ١٩٩٤.
- بمدۆزەوە، ١٩٩٥.
- ئەستێرە و مانگاشەو، ١٩٩٦.
- بەرامبەر دۆست و دوژمن، ١٩٩٨.

ئەم ئەلبۆمانەشی پاش مردنی بڵاوکراونەتەوە:

- خوات لەگەڵ چاوەکەم، ٢٠٠١.
- تۆزێکیش تۆ بگری، ٢٠٠٣.
- با داواکەم بمێنێ، ٢٠٠٥.
- فرمێسکەکانم بوونە هەزارساڵە، ٢٠٠٦.
- بابا- ئەرۆ تەنهام ئەحمەد کایا، ٢٠١٢.

لە ساڵی ١٩٩٠- ١٩٩٢ مۆسیقای بۆ هەر دوو فلیمی(تاتار ڕەمەزان و تاتار رەمەزان لە تاراوگە)داناوە.

بەشی زۆری گۆرانییەکانی ناو ئەلبۆمەکانی بە زمانی تورکین، بەڵام زیاتر کۆمەڵایەتی و سیاسین و باسی ئێش و ئازاری میللەتی کوردی کردووە، گۆرانییەکی کوردی بە ناوی(کاروان دەڕۆیی) هەیە.

لە ڕۆژی ١٦ - ١١ - ٢٠٠٠ ئەو کاتەی هونەرمەند ئەحمەد کایا بۆ ئەنجامدانی کۆنسێرتێک لە پاریس بووە، لە شوێنی حەسانەوەی خۆی بە نەخۆشیی دڵ کۆچی دوایی کردووە، تەرمەکەی لە گۆڕستانی ناودارانی پاریس(پیرلاشیز) لە تەنیشت گۆڕی(یەلماز گۆنای)ی هونەرمەندی فلیمساز بە خاک سپێردراوە.

خاتوو گوڵتەن کایای هاوسەری وتوویەتی:(تا لە ڕادیۆ و تەلەفزیۆنی تورکی گۆرانییە کوردییەکانی قەدەغەی لە سەر هەڵنەگیرێت، نامەوێت تەرمەکەی ببەمەوە تورکیا).

پاش هاتنی حوکمی ئیسلامییەکان لە تورکیا، لەسەر ئامۆژگاریی ئەردۆگان، عەبدوڵلا گوڵ سەرۆکی ئەوکاتی تورکیا لە ساڵی ٢٠١٢

خەڵات و ڕێزلێنانی هونەرمەند ئەحمەد کایای کردووە، بەڵام هەندێ سەرچاوە دەڵێن:(هاوسەرەکەی گوڵتەن کایا)ڕەتی کردۆتەوە خەڵاتەکەی وەرنەگرتووە.

چەند ساڵێک لەمەوبەر ئارامگە و وێنەکەی کە لەسەر گۆڕەکەیەتی، لە لایەن نەژادپەرست و شۆڤینییە تورکەکان لە گۆڕستانی(پیرلاشیز) شێوێندراوە.

بۆ ئەو هۆنەرمەندە یاخی و شۆڕشگێڕە ڕەوانت شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپیدیا.

٢ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

٣ - تەلەفزیۆنی NRT، فلمێکی دوکیومێنتاری.

٤ - ماڵپەڕی Sia Nariman، فلمێکی دوکیومێنتاری بە ناوی(ژیاننامەی کایا ببینە).

٥ - ماڵپەڕی زانیاری، نووسینێکی نووسەر لیزا ڕزگار، لە ١٢ - ١٠ - ٢٠٢١.

٦ - ماڵپەڕی history of kurdish، لە ١١ - ٤ - ٢٠١٧.

٧ - ماڵپەڕی کورد و کوردستان، وێنەیەک(گلکۆی ئەحمەد کایا) شێوێندراوە، لە ١٥ - ١١ - ٢٠٢١.

٨ - تەلەفزیۆنی K٢٤، فلمێکی دوکیومێنتاری بە ناوی(قۆناغەکانی ژیانی ئەحمەد کایا لە فلمێکی دوکیومێنتاریدا) لە ١٩ - ١١ - ٢٠١٨.

٩ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

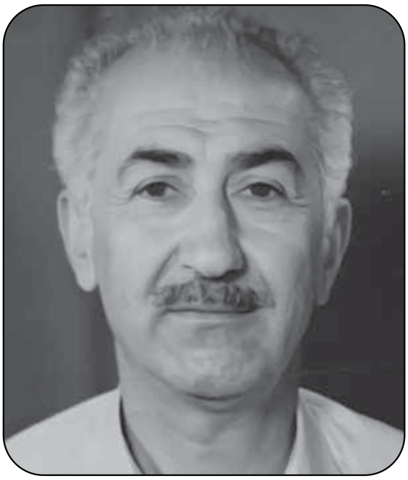

ئیبراهیم خەیات

هونەرمەندی گۆرانی و مەقام و ئاوازدانەری دیار و ناسراوی شاری سلێمانی و هەموو کوردستان، ڕەوانشاد ئیبراهیم خەیات ...

ناوی تەواوی(ئیبراهیم محەمەد مستەفا)یە، لە ناوەندی هونەری و ڕۆشنبیری بە هونەرمەند ئیبراهیم خەیات ناسراوە، لە ساڵی ١٩٣١ لە گەڕەکی(سابونکەران)ی ناو شاری سلێمانی لە خێزانێکی کەمدەرامەت لە دایکبووە، محەمەدی باوکی بەهۆی کارەکەیەوە بە (حەمەی هەلاج) ناسراوە، ئەو تەمەنی یەک ساڵان بووە باوکی کۆچی دوایی کردووە، لە تەمەنی(٦) ساڵیدا چووەتە بەر خوێندن، بەڵام دیارە لەبەر سەختیی ژیان دەستی لە خوێندن هەڵگرتووە و بووەتە شاگردی بەرگدوورین لە لای وەستا تۆفیق، دواتریش دوکانێکی بەرگدووریني سەربەخۆی بۆ خۆی کردۆتەوە، ئەو هەر لە منداڵییەوە حەزی لە هونەری گۆرانی و مۆسیقا بووە، هەر زووش هەستی بە ئێش و ئازاری هەژار و چەوساوەکان و ناهەمواری و زوڵم و زۆرداری بەرامبەر میللەتەکەی کردووە، بۆیە لە نیوەی یەکەمی پەنجاکانی سەدەی ڕابردوو بووەتە ئەندام لە حیزبی شیوعیی عێراقی، شاعیر و نووسەر و ڕۆشنبیرانی ئەو کات سەردانی دوکانەکەیان کردووە لەوانە (گۆران، ئەحمەد هەردی، دکتۆر عیزەدین مستەفا ڕەسووڵ و چەندانی

له لای ڕاستەوە: دانیشتووەکان: نەناسراوە، هونەرمەندی حەیرانبێژ ڕەسوڵ گەردی، نەناسراوە، هونەرمەند تایەر تۆفیق، ڕاوەستاوەکان: نەناسراوە، هونەرمەند ئیبراهیم خەیات، هونەرمەند شەوکەت ڕەشید، نەناسراوە

له لای ڕاستەوە: هونەرمەند عوسمان عەلی، هونەرمەند ئیبراهیم خەیات، هونەرمەند کەریم کابان، نەناسراوە، نەناسراوە

دیکەش)هەتا لە شوێنێکدا شاعیری ڕەوانشاد ئەحمەد هەردی دەڵێت:(ئیبراهیم خەیات منداڵێکی شەرمن بوو، بەڵام توانایەکی باش و دەنگی زۆر خۆشی بوو، بۆیە من هۆنراوەم داوەتێ کە بیکاتە گۆرانی).

هونەرمەندی گۆرانی و مەقامی کوردی ئیبراهیم خەیات هێشتا زۆر گەنج بووە، بووەتە ئەندام لە تیپی مۆسیقای(مەولەوی) لە شاری سلێمانی،

لـە کاتـی هەڵگیرسـاندنی شۆڕشـی ١٤ی تەممـوزی سـاڵی ١٩٥٨ چەندیـن سـروودی نیشـتمانی بۆ هـەژار و چەوسـاوەکان وتـووە و، بەشـداریی چەندین ئاهەنگـی کـردووە، لـە سـاڵی ١٩٥٩ لـە گـەڵ هونەرمەندان(شـەماڵ سـائیب و قـادر مـەردان و عومـەر دزەیی) و چەندیـن گەنجانـی دیکـەی کـورد بەشـداریی کۆنگـرەی لاوانـی جیهانـی لە(ڤیێنـا)ی پایتەختـی وڵاتـی نەمسـا کـردووە و، چەندیـن سـروودی نیشـتمانی و نەتەوەیـی وتـووە و لەگـەڵ هونەرمەندەکانـی دیکـەی بەشـدار بـوو لـە کۆنگرەکـەدا گەلانـی دنیایـان بـە مافـە ڕەواکانـی گەلـی کـورد ئاشـناکردووە.

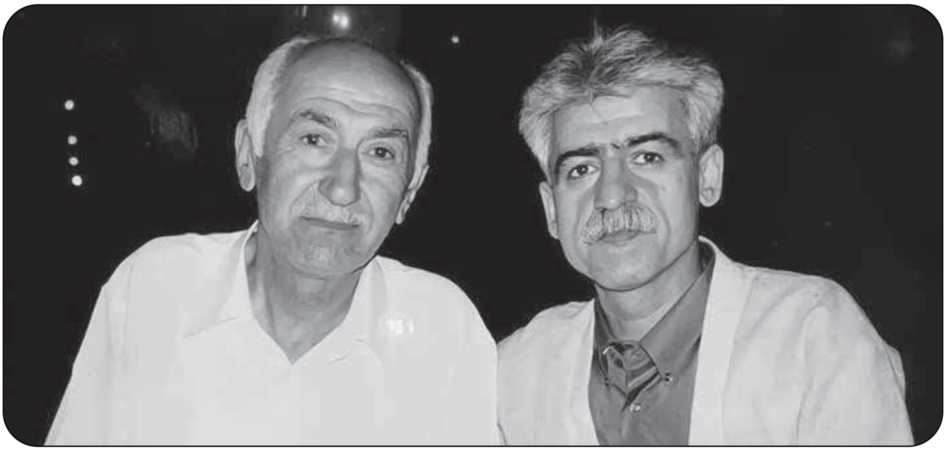

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند ناسری ڕەزازی، هونەرمەند ئیبراهیم خەیات

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند ئیبراهیم خەیات، هونەرمەند نەجمەدین غولامی

ئەو لە سەرەتای شەستەکانی سەدەی ڕابردوو، وەکو ئەندامێکی چالاکی تیپی مۆسیقای مەولەوی بەشداری لە چەندین ئاهەنگ و چەندین گۆرانیشی پێشکەش کردووە و، هەر لە سەرەتای شەستەکانیش چەندین گۆرانی لە ڕادیۆی کوردیی بەغدا تۆمارکردووە لەوانە (بۆ ڕەنجەڕۆت کردم، ئیستعماری گەڕ، حلفی بەغدا، تۆ جوانتری لە گوڵ، خوشم ئەوێ وڵاتەکەم)، هەڵبەستی هەر شاعیرێکی کردبێت بە گۆرانی، هەقی خۆی

لە ناوەڕاستدا هونەرمەند ئیبراهیم خەیات لە بۆنەیەکی نیشتمانیدا

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند خاتوو مەرزیە ڕەزازی، هونەرمەند ئیبراهیم خەیات

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند ئیبراهیم خەیات،
خاتوو نەسرین عومەر ئیسماعیل هاوسەری هونەرمەند ئیبراهیم خەیات

هونەرمەند ئیبراهیم خەیات و خێزان و منداڵەکانی، خاتوو(ژیان و کیژان) لە سەیرانگایەکدا

داوەتە دەقەکە و شاعیرەکە زیاتر ناسراوە و بەناوبانگ بووە، بۆ نموونە کە گۆرانیی(ست فاتیمە)ی شیعری شاعیر ئەحمەد هەردی وتووە، زۆر بە خێرایی لە هەموو کوردستان بڵاوبووە و، بووە وێردی سەر زمانی

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند ئیبراهیم خەیات، نەناسراوە

بەشێکی زۆری هەوادارانی لە کوردستان، لە کۆتایی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو وازی لە کاری سیاسی هێناوە لە ڕیزەکانی حیزبی شیوعیی عێراقی و، هەر ئەو کات لە گەڵ هونەرمەندان (شەوکەت ڕەشید و سەلاح ڕەشید)و چەند هونەرمەندێکی دیکە، ماوەیەک لە گەڵ تیپی باواجیی کۆیە، چەندین ئاهەنگ و گۆرانییان لە ئاوازی خۆی و شەوکەت ڕەشید پێشکەش کردووە، هەر لە کۆتایی شەستەکانیش چەندین گۆرانی لە تەلەفزیۆنی کەرکووک تۆمارکردووە، دواتر بووەتە ئەندام لە تیپی مۆسیقای سلێمانی و بەشداری لە بەشی زۆری چالاکییەکانی ئەو تیپە کردووە، لەوانە فیستیڤاڵەکانی قاعەی(خولد) لە بەغدا، پاش دەرچوونی بەیاننامەی ١١ ئاداری ساڵی ١٩٧٠ لە یاریگەی تۆپی پێی سلێمانی بەشداریی جەژنی نەورۆزی کردووە و سروودی نەورۆزی وتووە، لە ناوەڕاستی حەفتاکان لە گەڵ هونەرمەند شەوکەت ڕەشید وازیان لە تیپی مۆسیقای سلێمانی هێناوە و، سەربەخۆ کاری هونەرییان کردووە، لە سەرەتای هەشتاکانیش ئارەزووی کاری هونەری لەگەڵ هونەرمەند قادر کابان هەبووە، بەڵام دیارە

دەستگیرکردنی هونەرمەند قادر کابان بووەتە هۆی تەواونەکردنی پرۆژە هونەرییەکەیان، ئەو بەتێکڕایی زیاتر لە(١٠٠) گۆرانی و چەند مەقامێکی تۆمارکردووە، لەوانە گۆرانییەکانی(ست فاتیمە، دڵم هەر ئەو دڵەی جارانە، بەهار، نەورۆز، گیانەکەم، چاوەکانت، لەژێر ئاسمانی شینا، بە خەیاڵی ئەو، خۆشم ئەوێ وڵاتەکەم، بۆ ڕەنجەڕۆت کردم...هتد)، شیعری هەر یەک لە

هونەرمەند ئیبراهیم خەیات لە دوو کاری هونەریدا

هونەرمەند ئیبراهیم خەیات لە کاتی بەرگدوویندا

شاعیران(گۆران، ئەحمەد هەردی، فەرەیدون عەبدول بەرزنجی، ڕەزا حەمە و چەندانی دیکەش)ی بە گۆرانی وتووە، جگە لە گۆرانییە فۆلکلۆرییەکانی.

هونەرمەند ئیبراهیم خەیات لە کۆڕەوەکەی ساڵی ١٩٩١ ماوەیەک چووەتە ڕۆژهەڵاتی کوردستان و، پێشوازییەکی گەرمیان لێکردووە و، بۆ پشتگیری کردنی ئاوارە کوردەکان لە شاری(سەقز) بۆ ماوەی دوو ڕۆژ کۆنسێرتێکی سازکردووە، هەر لە دوای ڕاپەڕینیشەوە بەشداری لە بەشی زۆری بۆنە نیشتمانی و نەتەوەییەکان کردووە، لە بەشی زۆری کەناڵە تەلەفزیۆنییە کوردییەکان گۆرانی تۆمار و پێشکەش کردووە.

لە ساڵی ١٩٥٦ هاوسەرگیری لە گەڵ خاتوو(نەسرین عومەر ئیسماعیل) کردووە و خاوەنی چوار کوڕ و شەش کچن بە ناوەکانی(بەرزان، گۆران، ژیان، ڤیان، جیهان، نیان، ئاڤان، سۆزان، سۆران، کیژان) بەشی زۆریان بە توانا و بەهرەدارن لە بواری هونەری گۆرانی و مۆسیقا و ئاوازدانان، خوا تەمەن درێژیان بکات.

هونەرمەندی گۆرانیێژ و ئاوازدانەر ئیبراهیم خەیات خزمەتێکی زۆری

هونـەری کـوردی کـردووە، لـە شـەوی ٣ ی مانگـی پێنجـی سـاڵی ٢٠٠٥ لـە سلێمانی کۆچی دوایی کردووە و، تەرمەکەی لە گۆڕستانی(گردی سەیوان) لـە شـاری سـلێمانی بـە خاکی نیشـتمان سـپێردراوە، ڕەوانـی شـاد و ئـارام و ئاسـوودە بێـت و، گڵکـۆی پـڕ گـوڵ و گوڵـزار و چراخـان بێـت.

سەرچاوەکان:

١- khaktv.net، نووسینێکی نووسەر سۆران عومەر، لە ٢٩- ٩ - ٢٠١٥.
٢- ئێزگـەی دەنگـی کوردسـتان، فیلمێکـی دوکیومێنتـاری لـە ئامـادە و پێشکەشـکردنی میدیـاکار زانیـار حسـەینی، لـە ٤ - ١٠ - ٢٠٢٣.
٣ - کەناڵی تەلەفزیۆنی k٢٤، فیلمێکی دوکیومێنتاری لە ٢٣ - ٦ - ٢٠١٨.
٤ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

بێژەن کامکار

هونەرمەندی گۆرانیبێژ و مۆسیقاژەن مامۆستا بێژەن کامکار...

کورتەیەک لە مێژووی گرووپی کامکاران: ئەم گرووپە لە ساڵی ١٩٦٥ بۆ یەکەم جار لە شاری(سنە) وەکو تیپێکی بنەماڵە دامەزراوە، بەسەرپەرشتیی مامۆستا(حەسەن سووری- حەسەن کامکار)، کە باوکی بنەماڵەکەیە بە ژەنینی ئامێری (ڤیۆلن) چەندین بەرهەمی خۆیان لە یانەی ئەفسەران و قوتابخانە و هۆڵەکانی شاری سنە پێشکەش کردووە، سەرەتا تیپەکە بریتی بووە لە(هۆشەنگ بە ئۆکۆردیۆن، بێژەن وەکو گۆرانیبێژ و دەف، پەشەنگ بە سەنتوور، قەشەنگ گۆرانیبێژ و بە ڤیۆلۆن و ئەرشەنگ بە تەپڵ).

لە ساڵی ١٩٦٩ کە منداڵەکانی ئەم بنەماڵەیە گەورەتر بوونە و پەرەیان بە کارە هونەرییەکانی خۆیان داوە و چەند ئاهەنگ و کۆنسێرتیان لە شارەکانی کوردستان لەوانە (ورمێ) پێشکەش کردووە، لە ساڵی ١٩٧١ هەندێ لە ئەندامانی خێزانەکە لەوانە (هۆشنگ، بێژەن، ئەرسەلان) چوونەتە هونەرە جوانەکانی زانکۆی تاران و زانستی مۆسیقایان خوێندووە و ئەرشەنگی براشیان هەر لەوێ هونەری شێوەکاری خوێندووە، ئەوان لە گەڵ هونەرمەندان(محەمەد ڕەزا لوتفی و حسەین عەلیزادە و پەرویز مشکاتیان) دوو تیپی مۆسیقایان بە ناوەکانی(شەیدا و عارفیان) دامەزراندووە و لەگەڵ

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند بێژەن کامکار، هونەرمەندی گۆرانیبێژ کەریم کابان

هونەرمەندان(شەجەریان و شارام نازری) دا کاریان کردووە.

یەکەم کۆنسێرتی گرووپی میلیی کامکاران لە سەرەتای سەردەمی شۆڕشی ئیسلامی ئێرانی لە یاریگەی ئازادی و تەلاری وەحدەت بووە، لە شاری تاران ساڵی ١٩٧٩، لە ساڵی ١٩٨٩(ئومێد لوتفی کوڕی قەشەنگ و محەمەد ڕەزا لوتفی)هاتوونەتەوە ناو ئەو گرووپە، دواتریش چەندین هونەرمەندی بە توانا و بەهرەی دیکەش هاتوونەتە ناو ئەم گروپە.

هونەرمەندی گۆرانیبێژ و مۆسیقاژەن بێژەن کوڕی حەسەن سووری(حەسەن کامکار)ە، باوکی لە ورمێ سەرباز بووە، لە ١٩ -١٢ ١٩٤٩ لە شاری(ورمێ) لەدایکبووە، ئەو تەمەنی(٢)مانگان بووە ماڵیان هاتۆتەوە شاری(سنە)ەو، لەوێ پەروەردە و گەورە بووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی هەر لە شاری سنە تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٧٤ زانستی مۆسیقای لە هونەرە جوانەکانی زانکۆی تاران تەواوکردووە..

ئەو یەکەم کەس بووە لە وڵاتی ئێران کە بە شێوەیەکی پیشەیی ئامێری(دەف)ی بردۆتە ناو گرووپەکانی مۆسیقای سونەتی ئێرانەوە، لەگەڵ هەر یەک لە هونەرمەندان(شەهرام نازری، محەمەد ڕەزا شەجەریان) لە

گرووپی مۆسیقای کامکاران کاری کردووه و، له زۆربەی وڵاتانی جیهان کۆنسێرتی گۆرانی و مۆسیقای کوردی و فارسییان پێشکەش کردووە، سەرەڕای گۆرانی و دەفژەنینی لەگەڵ گروپی کامکاران، چەندین چالاکیی هونەریی دیکەی هەبووە لەوانە:

لەگەڵ گروپی(نەی بانگ) بەسەرپەرشتیی هونەرمەند(کاوە سپەندار)

گرووپی کامکاران سێیەم کەس هونەرمەند بێژەن کامکار

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند بێژەن کامکار، هونەرمەند حەسەن کامکار، عەلائەدین بابا شەهابی، حەسەن شەریف، هونەرمەند پێشەنگ کامکار

گرووپی کامکاران دووەم کەس هونەرمەند بێژەن کامکار

بە هاوکاریی ڕێکخراوی (فرووغی فەلەق) لە تەلاری وەحدەتی لە تاران بەشداریی لە کۆنسێرتێک کردووە.

- یەکێکە لە ئەندامە سەرەکییەکانی گرووپی میلیی کامکاران.
- یەکێک بووە لە ئەندامانی دامەزرێنەری گرووپی مۆسیقای(شەیدا و عارفیان).
- کاری هونەری لەگەڵ هونەرمەندانی کورد و فارس کردووە، لەوانە لەساڵی ٢٠٠٦ لەگەڵ هونەرمەندی گۆرانیبێژ عەدنان کەریم لە تاران کۆنسێرتێکیان ئەنجامداوە، هەر لە گەڵ هونەرمەند عەدنان کەریم لە ئەلبوومی(وەفایی و خاتوونیا) بەشدار بووە.
- لە ٧-١٠-٢٠١٠ لە شاری سلێمانی گرووپی کامکاران و هونەرمەند عەدنان کەریم بە ئامادەبوونی جەماوەرێکی زۆری شاری سلێمانی کۆنسێرتێکیان ئەنجامداوە.
- ئەو یەکێکە لەو هونەرمەندانەی کە خەڵاتی زێڕینی (بلە)ی ساڵی ٢٠١٠ لە سلێمانی پێبەخشراوە.
- لەگەڵ گرووپی کامکاران چەندین کۆنسێرتی لە زۆر لە وڵاتانی جیهان ئەنجامداوە و، خەڵاتی نۆبێلی ئاشتیی جیهانییان ساڵی ٢٠٠٣ پێبەخشراوە.

ئەو جگە لە ئەلبوومەکانی، چەندین گۆرانیی کلیپکراوی هەیە، لەوانە

گۆرانییەکانی(خۆشە هەورامان، شیرین شیرینە، باران بارانە، ئەی ڕەفیقانی تەریقەت، یار غەزال، وەرە یارم، غەمگین و دڵ پەشێوە، نازت بێ و نازت بێ، دوو بەدوو، لایە لایە، کابۆکێ لێ لێ، چەند خۆشە بەزمی ئێوارە و چەندانی دیکەش).

هەروەها چەند ئەلبوومێکی لەگەڵ گرووپی مۆسیقای کامکاران، گرووپی مۆسیقای شەمس و گرووپەکانی دیکەی مۆسیقای سونەتی ئێران

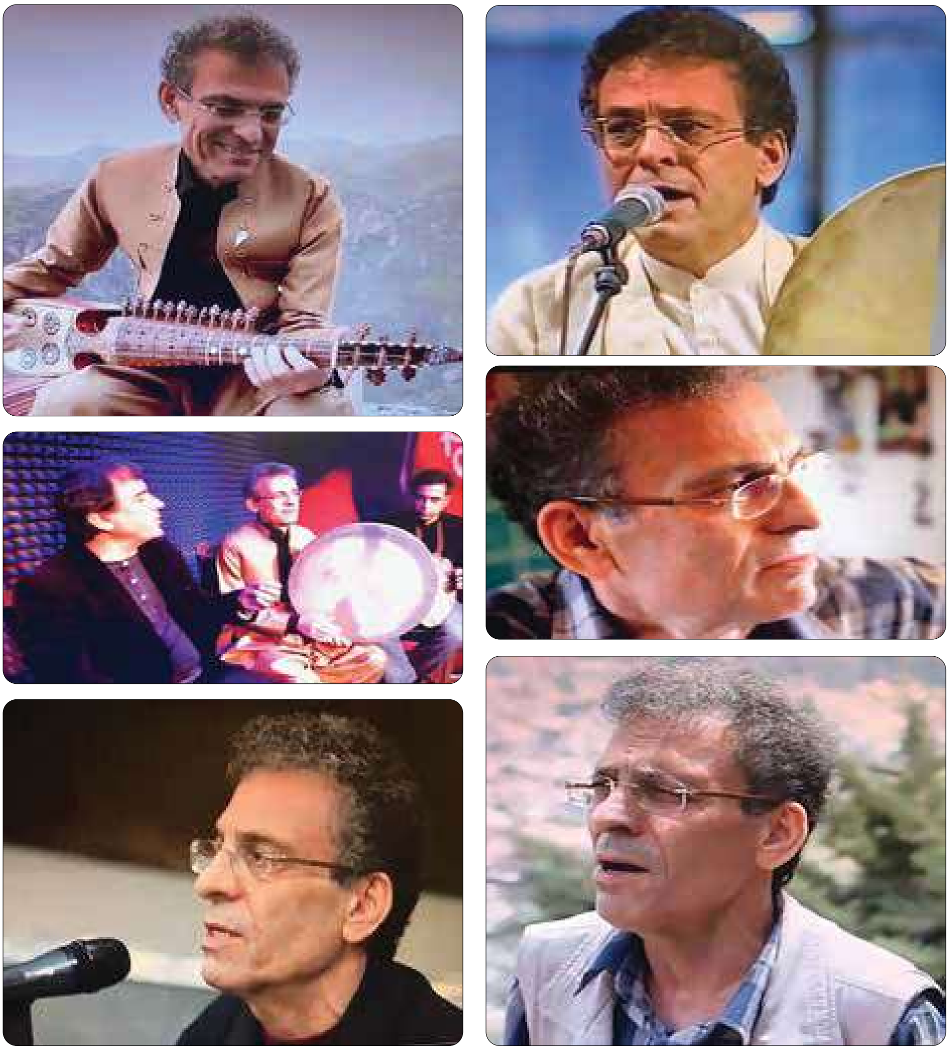

هونەرمەند بێژەن کامکار لە چەند کاتێکی جیاوازدا

بڵاوکردۆتـەوە، لەوانـە(زەردی خـەزان، کۆنسـێرتی کامکارهـا، ئاگری زینـدوو، گـوڵ نیشـان، دەف و نـەی، دەف و روبـاب، کانـی سـپی، سـەمای زەربییـەکان بـۆ ئامێـرە دەهۆڵییـەکان، بەیـادی سـەبا، ئـەوراد، بەهارانـی ئاوییـەر، ئـاوازی بـاران، سـێوی سـوور، افسانەسـرزمین پـدری‌ام واتە(ئەفسـانەی وڵاتـی باوکـم)، بەیـادی حافـز و چەندیـن ئەلبوومـی دیکـەش).

ئـەو وەکـو نووسـەریش کتێبێکـی بـە ناوی(فێربوونـی ئامێـری دەف)چـاپ و بڵاوکردۆتـەوە.

بۆ هونەرمەنـد و مۆسـیقاژەن بێژەن کامـکار هـەر سـەرکەوتوو و بەردەوام بیـت بـۆ خزمەتـی گۆرانـی و مۆسـیقای کـوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپیدیا.

٢- ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

٣ - khaktv، فلمێکی دوکیومێنتاری.

٤ - ماڵپـەڕی وشــە، نووســینێکی نووســەر محەمــەد حەیـران لـە ٢٤ - ٥ - ٢٠١٩.

٥ - ماڵپەڕی چـرا، دیمانەیەکی ڕۆژنامەنووس زیرەک نامۆ لە گەڵ هونەرمەند بێژەن کامکار لە ١٠ - ٥ - ٢٠٠٩.

٦ - چەند زانیارییەک لە ئەرشیفی ئیبراهیم خورماڵی.

٧ - کوردسات، فلمێکی دوکیومێنتاری.

٨ - ماڵپەڕی کوردبین.

٩ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

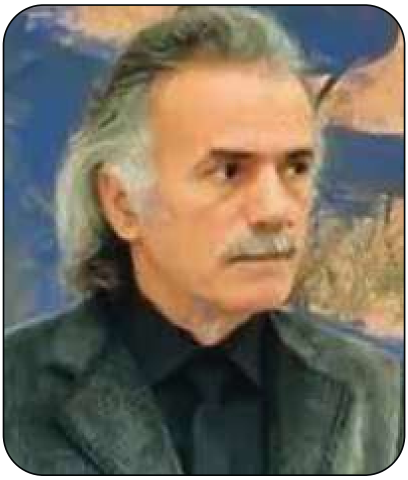

قەرەنی جەمیل

ئەو دەڵێت:(هونەر دەربڕینی خەیاڵی هونەرمەندە، ڕەنگەکانیش ئەو خەیاڵە بەرجەستە دەکەن)، هونەرمەندی شێوەکاری دیار و ناسراوی کورد، مامۆستا قەرەنی جەمیل ...

هونەرمەندی شێوەکار مامۆستا قەرەنی جەمیل لە ساڵی ١٩٥٤ لە شاری هەولێر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی هەر لە هەولێر تەواوکردووە، دواتر چووەتە بەشی شێوەکاری لە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی بەغدا ساڵی ١٩٧٧ بە سەرکەوتوویی تەواوی کردووە و، بووەتە مامۆستای هونەری لە شاری هەولێر، لە ساڵی ١٩٧٩ بە نیازی زیاتر ئاشنابوون بە هونەری شێوەکاریی ئەورووپا و جیهانی ڕووی لە وڵاتی ئیتاڵیا کردووە و، چەند ساڵێک لەوێ ماوەتەوە، لە ساڵی ١٩٨٤ چووەتە وڵاتی ئیسپانیا و لە شاری(بەرشلۆنە) نیشتەجێ بووە و، هەر هەمان ساڵ(کۆرسێکی) یەک ساڵی (لیتوگراف)ی هەر لە شاری بەرشلۆنە تەواوکردووە، لەگەڵ هونەرمەندانی ئەوێ کاری هونەری کردووە، لە ساڵی ٢٠٠٣ هاتۆتەوە کوردستان و، بووەتە مامۆستای بەشی شێوەکاری لە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی هەولێر و، گۆڤاری(شێوەکار)ی دامەزراندووە و، هەر خۆشی سەرنووسەری ئەو گۆڤارە بووە، ئێستاش خانەنشینە و، سەرقاڵی کارە هونەرییەکانییەتی و کارمەندیشە لە گۆڤاری ڕامان و کاری پۆرترێک و سکێچ دەکات.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر خاتوو سروە عوسمان، هونەرمەندی شێوەکار قەرەنی جەمیل، شاعیر و نووسەر و هونەرمەند سالار کۆشار

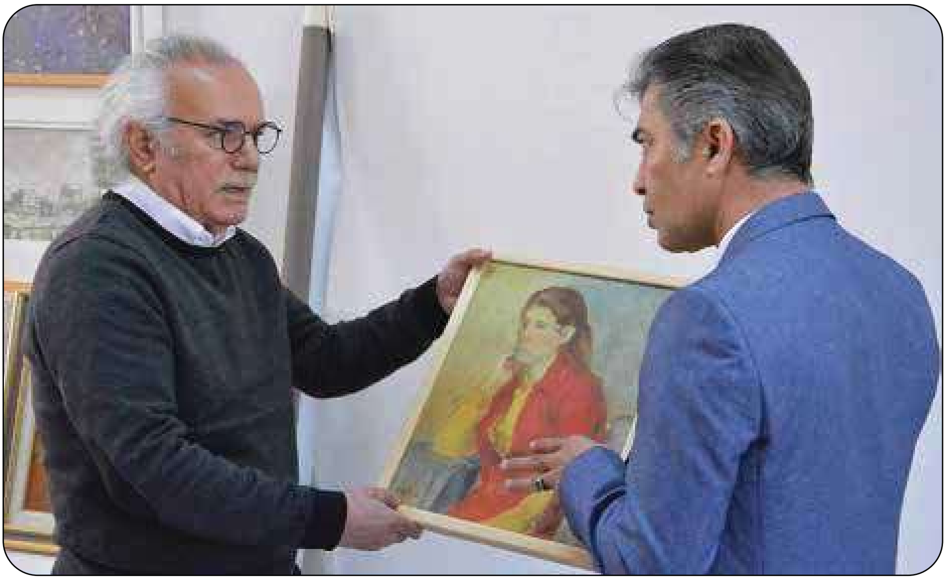

لە لای ڕاستەوە: شاعیر سالار کۆشار، هونەرمەندی شێوەکار قەرەنی جەمیل

هونەرمەند قەرەنی جەمیل هەر لە منداڵییەوە حەز و ئارەزووی هونەری شێوەکاری هەبوو، لە کەش و هەوایەکی هونەریشدا گەورە بووە، ئەو کاتەی قوتابی بووە لە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی بەغدا بەشداری لە بەشی

زۆری چالاکیی قوتابیانی پەیمانگای هونەرە جوانەکانی بەغدا کردووە و، لە ساڵی ١٩٧٦ پیشانگایەکی هاوبەشی لەگەڵ هونەرمەندی تورکمان(جەمال ئیبراهیم) لە هۆڵی کۆمەڵەی ڕۆشنبیریی کوردی لە بەغدا کردۆتەوە.

چەند ساڵێک لە دەرەوەی وڵات لە وڵاتی ئیتاڵیا و ئیسپانیا ژیاوە، پێش ئەوەی ڕوو لە دەرەوەی وڵات بکات، شێوازی کارە هونەرییەکانی تەعبیرییەکی ڕەنگاوڕەنگی شین و مۆرباوی و مۆرک و فەزای کوردەواری پێوە دیار بووە، بابەتی تابلۆکانی زیاتر تاکی بوونە، واتە هەر تابلۆیەک لەسەر یەک تێمە ئەنجام دەدرێت، بەڵام گۆڕانکارییەکی زۆری لە شێوە و تەکنیکی کارەکانی کردووە، لەوانە لە (ئەبستراکت و ئیرتیجالی و بەکارهێنانی شێوەی سیمبۆلی و....هتد)، کەچی ئەو ساڵانەی کە لە ئیسپانیا بووە لە ڕووی تەکنیکی و فکرییەوە کەوتۆتە ژێر کاریگەری هونەری شێوەکاری ئیسپانی و زۆر سەرسامیش بووە بەکارە هونەرییەکانی هەر یەک لە

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند قەرەنی جەمیل، شاعیر سالار کۆشار

هونەرمەندانی شێوەکار(گۆیا، پیکاسۆ، تاپێس، بەرشێلۆ و چەندانی دیکەش).

لە کارە نوێیەکانی ئەم دواییەی هونەرمەند قەرەنی جەمیل زنجیرە تابلۆکانی بە ناوی (خەونی خەونەکان)، ئەم ناوە ناوی کتێبێکی ئەدیب و نووسەری ناوداری ئیتاڵی (ئەنتۆنیۆ تابوکی)یە، کە کۆمەڵە چیرۆکێکە هونەرمەند(جەلال ڕەئووف) وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، هەندێک لەو زنجیرە ئاوییانەیە کە یەک قەبارە و یەک هێما و یەک سیمبۆلی تێدا بەکار هاتووە و بە شێوەی تەعبیرییەکی واقیعی ئەنجامیداوە.

هونەرمەند قەرەنی جەمیل لە کارە هونەرییەکانی هیچ سنوورێک بۆ بیر و خەیاڵ و هەتا خەونەکانیشی دانانێت، وا لە بینەری تابلۆکانی دەکات کە خوێندنەوەی جۆراوجۆری بۆ بکەن.

تا ئێستا چەندین پێشانگای تایبەت و هاوبەشی کردۆتەوە کە ئەمانەن:

- لە ساڵی ١٩٧٧ پیشانگایەکی لە هۆڵی قوتابخانەی(ئەیوبییە) لە هەولێر کردۆتەوە.

هونەرمەند قەرەنی جەمیل

بەرهەمەکانی هونەرمەند قەرەنی جەمیل

- لە ساڵی ١٩٨٥ پیشانگایەکی لە هۆڵی(پرات دی لو جافیر) لە وڵاتی ئیسپانیا کردۆتەوە.
- لە ساڵی ١٩٨٨ پیشانگایەکی تایبەتی لە هۆڵی(ئەلمونییەر)لە شاری ڤالینسیا هەر لە ئیسپانیا کردۆتەوە.
- لەنێوان ساڵانی ١٩٧٢- ٢٠٠٥ بەشداریی زیاتر لە(٤٠)پیشانگای هاوبەشی لە(بەغدا، هەولێر، سلێمانی، ئیسپانیا، ئیتاڵیا، برۆکسیل. کۆبنهاگن، هوڵەندا و پۆڵەنەدا) کردووە.

ئەو وەکو هونەرمەندێکی کوردپەروەر لە ٧ - ٦ - ٢٠٢٣ لە گەلەری(میدیا)

لە هەولێر پیشانگایەکی کردۆتەوە، کە هەموو ئەو کارەساتانەی بەسەر میللەتی کورد هاتووە لە(ئەنفال، کیمیاباران، کۆمەڵکوژی، ڕاگواستن و ئیش و ئازار و ئەشکەنجەی هەموو کوردان لە هەر چوار پارچەی کوردستان) لە تابلۆکانی ڕەنگی داوەتەوە.

بۆ هونەرمەندی شێوەکار قەرەنی جەمیل هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی هونەری شێوەکاری و ئاشنا کردنی گەلانی دنیا بە ئێش و ئازار و نەهامەتییەکانی گەلی کوردی مافخوراومان.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپیدیا، نووسینێکی نووسەر دارا ڕەسوڵ(دارۆ).

٢ - ماڵپەڕی VOV دەنگی ئەمەریکا، دیمانەیەکی میدیاکار ئەحمەد زێباری لەگەڵ هونەرمەند قەرەنی جەمیل، لە ٧ - ٦ - ٢٠٢٣.

٣ - ماڵپەڕی ڕووداو، نووسینێکی ڕۆژنامەنووس بەڵێن تاهیر، لە ٦ - ٦ - ٢٠٢٣.

٤ - کوردسات، فلمێکی دوکیومێنتاری.

٥ - ماڵپەڕی VOV KURDISH، نووسینێکی نووسەر بەڵێن ساڵح لە ٢٥ - ١٠ - ٢٠٢٠.

٦ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

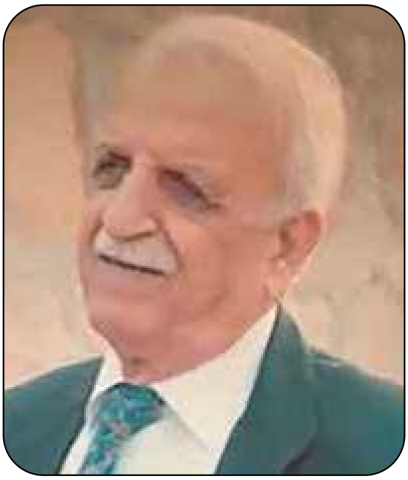

عەبدولی حەمەجوان

ئەو وتوویەتی:(من ئەکتەرم و بە ئەکتەری ناسراوم و هەر بە ئەکتەریش دەمێنمەوە).

هونەرمەندی ئەکتەر و دەرهێنەری دیار و ناسراوی کوردی شانۆ و دراما و فلیمی سینەمایی مامۆستا عەبدولی حەمەجوان....

ناوی تەواوی(عەبدولکەریم محەمەد تۆفیق)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و هونەری بە عەبدولی حەمەجوان ناسراوە، لە ١- ١٢ - ١٩٤٨ لە گەڕەکی(سابونکەران)ی ناو شاری سلێمانی لەماڵی باپیری(باوکی باوکی)لە خێزانێکی هەژار و کاسبکار لە دایکبووە، سەرەتا دایک و باوکی ناویان ناوە(سەرچڵ)، بەڵام باپیری ڕازی نەبووە چونکە پێیوابووە ناوێکی ئایینی نییە، بۆیە ناوی لێناوە(عەبدولکەریم)، هەموو قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی و پەیمانگای ئامادەکردنی مامۆستایانی هەر لە شاری سلێمانی تەواو کردووە، لە ساڵی

هونەرمەندی ئەکتەر
عەبدولی حەمەجوان بە جاحێڵی

هونەرمەند عەبدولی حەمەجوان لە شانۆگەریی(جەنابی موفەتیش)

١٩٧٠ وەکو مامۆستای سەرەتایی لە گوندی (کاریسا)دامەزراوە، دواتر لە گوند و شار و شارۆچکەکان و ناو شاری سلێمانی ماوەی (٢٢) ساڵ بەردەوام بووە لە خزمەتکردن لە بواری پەروەردە و فێرکردن، هەموو وانەکانی وتووەتەوە و بە تایبەتی لە وانەی(وەرزش- ریاضة)زۆر چالاک بووە، پاش دامەزراندنی حکومەتی هەرێمی کوردستان ساڵی ١٩٩٢ بووەتە بەڕێوەبەری ڕۆشنبیریی سلێمانی، لە ١ - ١٢ - ٢٠١١ خانەنشین بووە.

هونەرمەندی ئەکتەر عەبدولی حەمەجوان هەر لە منداڵییەوە حەز و ئارەزوو و عەشقی سینەما بووە و، لاسایی ئەکتەرە جیهانییەکان و فلیمە سینەماییەکانی ئەو کاتی کردۆتەوە، ئەو(ڕۆژانە-خەرجی)ی خۆی کە دایکی داویەتێ کۆیکردۆتەوە و بە(نهێنی) چووەتە سینەما و، ئێوارە زوو هاتۆتەوە تا دایک و باوکی شکی لێ نەکەن، لە ساڵی ١٩٥٧ کە هێشتا تەمەنی (٩) ساڵان بووە لەگەڵ هاوڕێی منداڵی، چیرۆکنووس ڕەئووف حەسەن (پڕۆژەی خەیاڵیی سینەما) دادەنێن، لەسەر(مقەبا) یەک بە قەڵەمێکی سوور دەنووسن(سینەما ئەتڵەس بۆ نمایشی فلیم) لە دیواری کۆڵانەکەیان هەڵیدەواسن، بەڕێکەوت دوو پۆلیس بەوێدا تێدەپەڕن و دەستگیریان

دەکـەن،. چونکـە پۆلیسـەکان(نەخوێندەوار)بوونە، وایـان زانیـوە ئـەو لافیتـە سـووره پرۆپاگەنـدەی حیزبـی شـیوعییە، بۆیـە چەنـد سـەعاتێک گیـراون و دواتـر ئازادکـراون.

هونەرمەنـدی ئەکتـەر عەبدولـی حەمەجـوان لـە سـاڵی ١٩٦٨ لەگـەڵ چەنـد هاوڕێیەکـی هونەرمەنـد داوای مۆڵەتـی کردنەوەی(کۆمەڵـی هونـەر و وێـژەی کـوردی) لـە سلێمانی دەکـەن، دیارە ئـەو کات ڕەزامەندییان نەداونەتێ، بۆیـە بووەتـە ئەندام لـە تیپی نواندنـی سلێمانی، بـەڵام ئـەو کاتـەی ڕەزامەندی دراوە کـە کۆمەڵەکـە دابمەزرێنن، ئـەو خەریکـی پرۆڤەکـردن بـووە بـۆ بەشـدار بـوون لـە شـانۆگەرییەک، بەجێیهێشـتووە و چۆتـەوە کۆمەڵـەی هونـەر و وێـژەی کوردی، خـۆی لـە شـوێنێکدا دەڵێت:(زۆر پەشـیمانم ئـەو شـانۆگەرییەم لـە گـەڵ تیپـی نواندنـی سـلێمانی تـەواو نەکـرد)، ئـەو زیاتـر لـە نیـو سـەدە لـە بـواری هونەریـدا وەکـو ئەکتـەر و یاریـدەدەری دەرهێنـەر و دەرهێنـەری شـانۆ و درامـا و فلیمـی کـوردی کاری کـردووە، لـە ١٤ - ١ - ١٩٦٩ چووەتـە نـاو دنیـای هونەرییـەوە و، وەکـو شـانۆکارێک بەشـداریی لـە شـانۆگەریی(بڕیار و ئەنجام) کـردووە، زیاتریـش بـە شـانۆگەریی(جەنابی موفەتیـش) ناسـراو و شـوهرەتی وەرگرتـووە، تـا ئێسـتا بەشـداری زیاتـر لـە(٨٠) کاری هونـەری لـە شـانۆ و زنجیـرە درامـای تەلەفزیۆنـی و فلیمـی سـینەمایی کـردووە، کـە ئەمانـەن:

هونەرمەند عەبدولی حەمەجوان لە کارێکی هونەریدا

- وەکو ئەکتەر لە شانۆگەریی (بڕیار و ئەنجام). ئەکتەر لە شانۆگەریی (فەرهاد شۆڕشگێڕ). ئەکتەر لە شانۆگەریی(چەتۆخان). ئەکتەر لە شانۆگەریی(کاوەی ئاسنگەر). ئەکتەر لە شانۆگەریی(کێچ). ئەکتەر لە درامای تەلەڤزیۆنیی(کێچ). ئەکتەر لە درامای تەلەفزیۆنیی(پێنج کەس لە ئوتێلێکدا). ئەکتەر لە شانۆگەریی(پێنج کەس لەئوتێلێکدا). دەرهێنەر لە شانۆگەریی(کچی خۆمە و ئەیفرۆشم). ئەکتەر لە شانۆگەریی(جەنابی موفەتیش). ئەکتەر لە شانۆگەریی(شێخی تەپلە ڕەش). ئەکتەر لە شانۆگەریی(بازرگانی ڤینیسیا). ئەکتەر لە شانۆگەریی(کاوەی ئاسنگەر)بۆ جاری دووەم، دەقەکەی شاعیر شێرکۆ بێکەس. ئەکتەر لە درامای تەلەڤزیۆنیی(ساراخان). ئەکتەر لە شانۆگەریی(ساراخان). ئەکتەر لە درامای (تاوانێک لە ئاسماندا). ئەکتەر لە درامای (بلیت زاوایە). ئەکتەر لە شانۆگەریی (ئایار مانگی سەرکەوتنە). ئەکتەر لەدرامای تەلەڤزیۆنیی (چاوی ڤێتنام). ئەکتەر لە شانۆگەریی (چاوی

هونەرمەند عەبدولی حەمەجوان لە فلیمی(دانیشتووانی عەلیاوە)

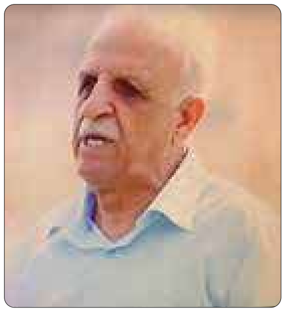

هونەرمەندی ئەکتەر عەبدوڵی حەمەجوان لە چەند کاتێکی جیاوازدا

ڤێتنام). ئەکتەر لە شانۆگەریی (پژمین). ئەکتەر لە درامای تەلەڤزیۆنیی (پژمین). ئەکتەر لە شانۆگەریی (پەیکەر). ئەکتەر لە شانۆگەریی (دیوار). ئەکتەر لە ئۆپەرێتی(بووک و زاوا). ئەکتەر لە شانۆگەریی(مامۆستا شێر). ئەکتەر لە درامای(گریان). دەرهێنەر لە شانۆگەریی(هە ڵەی دکتۆر). ئەکتەر لە شانۆگەریی(چیرۆکی برایەتی). دەرهێنەر لە شانۆگەریی (دکتۆری تێڵا). یاریدەدەری دەرهێنەر لە شانۆگەریی(قایل بوون). ئەکتەر لە شانۆگەریی (شاعیر ڕۆبنسۆیل). دەرهێنەر لە کارنامەی شانۆگەریی (ئۆدیب پاشا)ڕۆڵی دەرهێنان. ئەکتەر لە درامای (ژیان). ئەکتەر لە شانۆگەریی (شەوکەت ناگەڕێتەوە). دەرهێنەر و ئەکتەر لە شانۆگەریی(گەڕانەوەیەکی کتوپڕ). ئەکتەر لە شانۆگەریی (تەنەکە). ئەکتەر لە شانۆگەریی (سەلەی نانکەر). ئەکتەر و یاریدەدەری دەرهێنەر لە شانۆگەریی (میراتی). ئەکتەر لە

شـانۆگەریی (گولاڵـە). ئەکتـەر لـە شـانۆگەریی(گالیلۆ گالیلـی). دەرهێنـەر لـە شـانۆگەری(کابرا سـەیرەکە). ئەکتـەر لـە شـانۆگەریی(باڵندەی دەریـا). ئەکتـەر لـە شـانۆگەریی (سمکۆڵانی ئەسپەشێ). ئەکتـەر لە فیلمی (بازنـەی تەنیایـی). ئەکتەرلـە شـانۆگەریی (لەمـردن گەڕایـەوە). ئەکتـەر لـە فیلمـی (گەڕانـەوە). ئەکتـەر لـە فیلمی (بەهەشـتی سـووتاو). ئەکتـەر لە فیلمـی (شـار). ئەکتـەر لـە فیلمی(وڵاتـی بـێ ئاسـمان). ئەکتـەر لـە شانۆگەریی(سـزاو تـاوان). ئەکتـەر لـە فیلمی(دیـار). ئەکتـەر لە فیلمی(گـردی پیـرۆز). ئەکتـەر لە زنجیـرەی درامـای تەلەڤزیۆنی(خۆرنـەوازان) بەشـی یەکـەم. ئەکتـەر لـە زنجیـرەی تەلەڤزیۆنیـی (خۆرنـەوازان) بەشـی دووەم. ئەکتـەر لەزنجیرەی تەلەڤزیۆنیی (خەمی چۆلەکـەکان). ئەکتـەر لە فیلمی (سـورمێ خـان). ئەکتەر لـە فیلمـی (مامەڕیشـە). ئەکتەر لە زنجیرەی تەلەڤزیۆنی (ڕەشـەی پۆلیـس). ئەکتـەر لـە فیلمـی (چاوەڕوانـی هیـوا). ئەکتـەر لە فیلمی (هەنگاوێک بۆ ژیـان). ئەکتـەر لـە زنجیـرەی (حەسـەنە فەنـی). ئەکتـەر لـە زنجیـرەی تەلەڤزیۆنیـی (جومعـە). ئەکتـەر لە شـانۆگەریی (سـوێند). ئەکتـەر لەزنجیرەی تـە لەفزیۆنـی (گوڵـە بێ ڕۆژەکان). ئەکتـەر لە شـانۆگەریی (نوێنـەری سـوڵتان). ئەکتـەر لە شـانۆگەریی (مردنی دێوەرەیـەک). ئەکتـەر لە فیلمی (ژانی گـەل). ئەکتـەر لە فیلمـی (کەواتـە چـاوەروان بـە). ئەکتـەر لـە زنجیـرەی تەلەفزیۆنیـی (گەردەلوولـی سـێیەم). ئەکتـەر لـە درامـای (نەهێشـتنی نەخوێنـدەواری)ی پەروەردەیـی. دەرهێنـەری شـانۆگەریی (ڕاوە جنۆکە). ئەکتـەر لە زنجیـرە درامـای (ڕۆژژمێری شـارێک). ئەکتـەر لـە زنجیـرە درامـای (دووپشـک). ئەکتـەر لـە شـانۆیی (برایمـۆک) و چەندانـی دیکـەش.

ئـەو لەگـەڵ بەشـی زۆری هونەرمەنـدە دەرهێنەرەکانـی شـاری سلێمانی و کوردسـتان کاری هونـەری ئەنجامداوە، لەوانـە هونەرمەنـدان((حسـێن میسـری، ئەحمـەد سـالار، جەلیـل زەنگەنـە، جەمیـل ڕۆسـتەمی، شـوان عەتـوف، هیـوا

جـاف، ئەرسـەلان دەرویـش، لوقمـان غەریـب، خاتـوو گەزیـزە عومـەر و خەسـرەو سـەنیا، سـاران پایـز، شـۆڤان جەمـال و چەندانـی دیکـەش).

ئەو زیاتر حەزی لە کاری ئەکتەری بووە، بۆیە لە شوێنێکدا دەڵێت:(من ئەکتەرم و بە ئەکتەری ناسراوم و هەر بە ئەکتەریش دەمێنمەوە).

هونەرمەنـدی ئەکتـەر عەبدولـی حەمەجـوان لـە سـاڵی ١٩٧٠ لـە گـەڵ خاتوو(ڕووناک)دا هاوسـەرگیری کـردووە و، خاوەنـی سـێ کـوڕ و کچێکـن بەناوەکانی(دانـا، توانـا، سـۆزی، ژووان) خـوا تەمـەن درێژیـان بکات و، بـۆ خۆشـی هـەر سـەرکەوتوو و بـەردەوام بێت بـۆ خزمەتـی هونـەری کـوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپیدیا.

٢ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

٣ - Kurdmax Midia، فلمێکـی دوکیومێنتـاری، لەسـەر ژیانـی هونەرمەنـد عەبدولـی حەمەجـوان.

٤ - کوردسـات، فلمێکـی دوکیومێنتـاری، عەبدولـی حەمەجـوان، نیـو سـەدە لەسـەر تەختـەی شـانۆ، ناوەنـدی بەرهەمهێنـان، لـە ٢٢ - ١٠ - ٢٠٢٢.

٥ - NRT2، فلمێکی دوکیومێنتاری.

٦ - ماڵپـەڕی Xalk، نووسـینێکی نووسـەر ئومێـد حەسـەن، لـە ١٧ - ١٢ - ٢٠٢٣.

٧ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ژیان ئیبراهیم خەیات

هونەرمەندی شانۆ و زنجیرە درامای تەلەفزیۆنی و فلیمی سینەمایی کوردی، خاتوو ژیان ئیبراهیم خەیات...

ناوی تەواوی(ژیان ئیبراهیم محەمەد)ە، لە ناوەندی هونەری بە ژیان خەیات ناسراوە، ئەو کچی هونەرمەندی گۆرانیبێژ و ئاوازدانەری دیار و ناسراوی کورد(ئیبراهیم خەیات)ە، لە ٧ - ١ - ١٩٦٣ لە گەڕەکی (گۆیژەی ناو شاری سلێمانی لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و هونەردۆست لە دایکبووە، خوشک و براکانی هەموویان لە بواری هونەری جێ پەنجەیان دیارە، گۆرانی برای ئاوازدانەر و مۆسیقاژەنە، جیهان گۆرانبێژ و ئاوازدانەرە، خاتوو کیژانیش گۆرانیبێژ و ئاوازدانەر و مۆسیقاژەنە.

هونەرمەند ژیان خەیات
بە جاحێڵی

هونەرمەندی ئەکتەر خاتوو ژیان خەیات خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، لە ساڵی خوێندنی ١٩٨٧- ١٩٨٨ بەشی نواندنی لە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی سلێمانی تەواوکردووە، باوکی هاندەرێکی سەرەکیی بووە بۆ چوونە ناو دنیای نواندن،

هونەرمەند ژیان خەیات لە فلیمی(خولە پیزە)

هونەرمەند ژیان خەیات لە کارێکی هونەریدا

ئـەو وەک خانمـە ئەکتەرێکـی ئـازا و بوێـر و بـە توانـا و خـاوەن ئەزمـوون بەشـداری لـە چەندیـن کاری هونـەری لـە تەمسـیلیە و شـانۆگەری و زنجیـرە درامـای تەلەفزیۆنی و فلیمی سینەمایی و کورتـە فلیمی بەڵگەنامەیی کـردووە و، فلیمەکانـی لـە چەندیـن فیسـتیڤاڵی نـاوەوە و نێـو دەوڵەتـی نمایشـکراون، بـە تێکڕایـی بەشـداریی زیاتـر لـە (٦٠) کاری هونـەری کـردووە، لەگـەڵ بەشـی زۆری هونەرمەنـدە دەرهێنەرەکانـی شـاری سـلێمانی و کوردسـتان کاری هونـەری ئەنجامـداوە، لەوانە هونەرمەندانی دەرهێنەر(حسێن میسری، جەلیل زەنگەنە، جەمیل ڕۆستەمی، هیوا جاف، زەریا سامی، سارای پایز و

چەندانی دیکەش)، لە بەشی زۆری کارە هونەرییەکانی شانۆگەری و دراما و فلیمە سینەماییەکان ڕۆڵی(ژن، بێوەژن، پیرێژن)ی بینیوە، وەکو ئەکتەر بەشی زۆری ڕۆڵەکانی سەرەکیین

بەشداریی لەم کارە هونەرییانەدا کردووە:

شانۆگەرییەکانی:(جەنابی وەزیر، گۆڕستانێکی بێ گۆڕ، بەیتی ئەنفال، مردنی دێوەرەیەک، یاخی بوونی ژانێک، بەها، هەموو دزەکان دز نین، دەربارەی ڕەزامەندی، لە دوای بیست ساڵ، بینەر ناونیشانێک بۆ ئەم شانۆگەریە دابنێ، شەوی پیاو کوژان، ئەو پیاوەی بوو بە سەگ، ورچ، ببوورە ژمارەکە هەڵەیە، نرخی ئازادی، گەر فەلەستینی بوویتایە چیت

هونەرمەند ژیان خەیات لە کارێکی هونەریدا

هونەرمەند ژیان خەیات لە کارێکی هونەریدا

دەکرد، شورای چین، شەوباش گوڵە شەوبۆ، ئاوایی بێکەسە، سزاو تاوان و چەندانی دیکەش).

دراماکانی:(خۆر نەوازان کە لە سیناریۆ و دەرهێنانی هونەرمەندی دەرهێنەری گەورەی کورد حسێن میسرییە، خەمی چۆلەکەکان هەر لە سیناریۆ و دەرهێنانی هونەرمەند حسێن میسرییە، ژانی گەل لە سیناریۆ و دەرهێنانی هونەرمەند جەمیل ڕۆستەمییە، ڕەشەی پۆلیس لە دەرهێنانی حسێن میسرییە، درامای حەسەنی فەنی، ژیلەمۆ، غوربەت، هەنگاوەکانی سەر خۆڵەمێش، سەمای تەرزە، سەراب، کۆشکی هەنار، گەردەلوول بەشی یەکەم و دووەم کە لە دەرهێنانی هونەرمەند جەلیل زەنگەنەیە).

فلیمە سینەماییەکانی:(خولە پیزە، هەڵوەرینی گەڵاکانی ژیان، زام، چاوەڕوانی هیوا، ژانی گەل، شوێنێک بۆ نماشێکی تایبەت، تەنوور، سەمای ئەسپەکان، تارمایی جەنگی پێشوو، هێلانە سووتاوەکان، پەیکەری دڵ، شووشە شیر، فلیمی ڕاڕەوێک کە لە هەندیک فیستیڤاڵی جیهانی نمایشکراوە)، خانمە ئەکتەر ژیان ئیبراهیم خەیات لە فیستیڤاڵی (تۆڕنتۆ) لە کەنەدا لە گەڵ دوو ئەکتەری کەنەدی بە باشترین ئەکتەر هەڵبژێردراون.

ئەو چەندین جار خەڵات و ڕیزلێنانی بۆکراوە.

ئێستاش سەرقاڵی وێنەگرتنە بۆ درامای(ماریا).

هونەرمەند ژیان خەیات لە کارێکی هونەریدا لەگەڵ منداڵان

هونەرمەندی ئەکتەر خاتوو ژیان ئیبراهیم خەیات لە چەند کاتێکی جیاوازدا

بۆ خانمە ئەکتەر ژیان ئیبراهیم خەیات هەر سەرکەوتوو و بەدەوام بیت بۆ خزمەتی شانۆ و درامای کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - ژیاننامە و بەرهەمە هونەرییەکانی هونەرمەندی شانۆ و درامای تەلەفزیۆنی خاتوو ژیان ئیبراهیم خەیات، کە لەسەر داخوازیی من، هونەرمەندی دەرهێنەر مامۆستا بەکر مەعروف لە هەولێر بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

لەتیف حامید

ماموستا و نووسەر و چیرۆکنووس و وەرگێڕ و لێکۆڵەر، ڕووناکبیری سەردەمی خۆی و هەڵگری بیر و فیکری نوێخوازی و نوێکاری، جوانەمەرگ لەتیف حامید بەرزنجی...

ناوی تەواوی(لەتیف حامید شێخ عەلی بەرزنجی)یە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە لەتیف حامید یان باوکی هەلالە ناسرابوو، لە ساڵی ١٩٤٠ لە شارۆچکەی(چەمچەماڵ) لە خانەوادەیەکی کوردپەروەر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی لە چەمچەماڵ و ناوەندی لە کفری و ساڵی ١٩٥٨ ئامادەییشی لە شاری کەرکوک بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە، ئەو هەموو خوێندنەکانی بە زمانی عەرەبی خوێندووە، ساڵی ١٩٥٩ لە بەشی زمانی عەرەبیی کۆلێژی پەروەردەی زانکۆی بەغدا وەرگیراوە و لە ١٥ - ٦ - ١٩٦٢ تەواوی کردووە و هەوڵی داوە وەکو(بێژەر- مذیع) لە ڕادیۆ و تەلەفزیۆنی بەغدا کار بکات، بەڵام دیارە لە بەر چالاکییەکانی لە ڕیزی یەکێتیی قوتابیانی کوردستان و کوردبوونی وەریاننەگرتووە، لە ١٠ - ١١ - ١٩٦٢ وەکو ماموستای زمانی عەرەبی لە قوتابخانەی ناوەندی(الجمهورية) لە شاری بەسرا لە خوارووی عێراق دەستبەکار بووە، دیسان هەر لە بەر هەڵویستە کوردپەروەرییەکانی نەیتوانیوە درێژە بە خزمەتکردن بدات و، ڕووی لە شاخ کردووە و، بووەتە پێشمەرگەی شۆڕشی ئەیلوولی ساڵی

وێنەیەکی نووسەر لەتیف حامید لە گەڵ قوتابیانی کۆلێژی پەروەردەی زانکۆی بەغدا ساڵەکەی دیار نییە

١٩٦١ و وەکو(بێژەر- مذیع)و بەرپرسی بەشی عەرەبی لە ئێزگەی شۆڕش، بەردەوام بووە لە خزمەتکردن و وتار و بابەتی ئەدەبی و سیاسیشی نووسیوە و پەخشکراوە. ئەو لە مفاوەزاتەکەی ساڵی ١٩٦٤ هاتۆتەوە و لە ٢٢ - ٦ - ١٩٦٤ دووبارە وەکو مامۆستای زمانی عەرەبی لە ئامادەیی هەولێر و ناوەندی زازا دەستبەکاربۆتەوە، لە ساڵی ١٩٦٦ گوستراوەتەوە قوتابخانە ناوەندی و ئامادەییەکانی شاری کەرکووک و درێژەی بە خزمەتکردن داوە، تا ڕۆژی ٢٢ - ٢ - ١٩٧٤ بە نەخۆشی کۆچی کردووە و لە گۆڕستانی(شێخ محێدین) لە گەڕەکی ئیمام قاسم لە شاری کەرکووک بە خاکی نیشتمان سپێردراوە.

نووسەر و چیرۆکنووس و لێکۆڵەر لەتیف حامید لە کۆتایی پەنجاکانی سەدەی ڕابردوو لە ڕێگای یەکێتیی قوتابیانی کوردستان تێکەڵ بە کاری سیاسی بووە، ئەو قوتابیەکی زۆر چالاک و کوردپەروەر بووە، چونکە هەموو خوێندنەکانی بە زمانی عەرەبی خوێندبوو، وەکو(بێژەر، مذیع) و وتارخوێنێکی بە بەهرە و توانا و خاوەن ئەزموون بووە، لە بەشی زۆری

چالاکییەکانی قوتابیانی کورد لە زانکۆی بەغدا، لەوانە مانگرتنی ساڵی ١٩٦٢ بەشدار بووە و وتاری بە زمانی عەرەبی خوێندۆتەوە و، لەسەر ئەم چالاکییانەیشی چەندین جار لێپێچینەوەیان لەگەڵ کردووە و ئامۆژگارییان کردووە.

نووسەر لەتیف حامید لە نێوان ساڵانی ١٩٦٨- ١٩٧٣ وەکو نووسەر و چیرۆکنووس و وەرگێڕ و لێکۆڵەر، چەندین بابەتی ئەدەبی و ڕۆشنبیری لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردی و عەرەبییەکان بە زمانی کوردی و عەرەبی بڵاوکردۆتەوە، ڕووناکبیرێکی سەردەمی خۆی بووە، خاوەن هەڵوێست و ڕێچکەشکێن و پێشەنگ بووە لە نووسینە نوێخوازییەکانی، بەشێکی زۆری شیعرەکانی گۆرانی شاعیری وەرگێڕاوەتەوە سەر زمانی عەرەبی و چەند چیرۆکێکی چیرۆکنووس(سەدرەدین عارف)ی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی، دەیان وتاریشی بە ناوە خوازراوەکانی(ب. هەڵاڵە، باوکی هەڵاڵە، ابو هلالە، لەتیف شێخ حامید، لەتیف حامید، لەتیف حامید بەرزنجی) بڵاوکردۆتەوە.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و چیرۆکنووس لەتیف حامید، خاتوو شوکریە شێخ مەحمود بەرزنجی هاوسەری نووسەر لەتیف حامید

ئەگەر چاوێک بە بزووتنەوەی نوێخوازیی شیعر و چیرۆک و ئەدەبی کوردی سەردەمی سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو بخشێنین، دەبینین لەتەک بزووتنەوەی(ڕوانگە) کە هەر یەک لە شاعیر و نووسەر و چیرۆکنووسان (حسێن عارف، کاکەم بۆتانی، جەلالی میرزا کەریم، جەمال شارباژێڕی، شێرکۆ بێکەس، عەبدوڵڵا عەباس و چەندانی دیکەش) نوێنەرایەتییان دەکرد، گروپی(کفری- کەرکووک) یان (گروپی شاعیرە شێتەکان) کە لە کۆنگرەی دووەمی یەکێتیی نووسەرانی کورد ساڵی ١٩٧٢ کە لە هەولێر بەسترا، ئەو ناوەیان لێنان)هەبوو کە هەر یەک لە شاعیر و نووسەران(لەتیف هەڵمەت، فەرهاد شاکەلی، ئەحمەد شاکەلی، سەلام محەمەد و چەندان گەنجی دیکەی ئەو سەردەم)سەرپەرشتی و ڕابەڕایەتییان دەکرد، دەتوانم بڵێم ئەم گروپەی دووەم نووسەر و لێکۆڵەر لەتیف حامید- یان بە مامۆستای خۆیان دەزانی چونکە ئەو خاوەن ئەزموون و هەڵگری بیروباوەڕی نوێخوازی بوو، ئاسۆی بیر و فیکری زۆر فراوان بوو، ئامانجیان ئاشنا کردنی خوێنەر و گەنجانی کوردی بوو بە گۆڕانکارییە نوێخوازییەکانی ئەدەبیاتی جیهانی لە بوارەکانی شیعر، چیرۆک، ماف و ئازادیی ژنان و مافی گەلان، بە تایبەتی ئەدەبیاتی گەلانی ئەمەریکای لاتین، بۆیە لەتیف حامید ڕێنمایی و ئامۆژگاریی ئەم گروپەی دەکرد، ئەوانیش بە مامۆستای خۆیان دانابوو.

گڵکۆی لەتیف حامید لە گۆڕستانی شێخ محێدین لە کەرکووک.

نووسەر و چیرۆکنووس و وەرگێڕ لەتیف حامید، هەرچەندە هیچ بەرهەمێکی چاپکراوی نییە، بەڵام بە نووسین و وتارەکانی توانی شوێن پەنجەی خۆی لەنێو مێژووی ئەدەبیاتی کوردی دیار بکات و بچەسپێنێت.

چەندین نووسەر و لێکۆڵەر و

ڕەخنەگری کوردی، لە چەندین کتێبدا تیشکیان خستۆتە سەر نووسین و وەرگێڕانەکانی نووسەر لەتیف حامید لەوانە (لەتیف هەڵمەت، سابیر ڕەشید، حەمە ساڵح فەرهادی، هێمن فاتح بەرزنجی، محەمەد نوری تۆفیق، نووسەر و هونەرمەند شێرزاد عەبدولڕەحمان، بەختیار شەریف قوربانی وهەژار کەیفە شەریف و چەندانی دیکەش).

نووسەر و لێکۆڵەر مامۆستا سابیر ڕەشید بە هاوکاریی بنەماڵەکەی لەتیف حامید، هەموو نووسینە بڵاوکراوە و بڵاونەکراوەکان و دەستنووس و دەستخەتەکانی لەتیف حامیدی لە کتێبێکدا کۆکردۆتەوە بە ناوی(ئینسکۆلۆپیدیای لەتیف حامید) چاپ و بڵاوکردۆتەوە.

سەبارەت بە نووسەر و لێکۆڵەر لەتیف حامید، پرۆفیسۆر دکتۆر وریا عومەر ئەمین لە نووسینێکیدا بە بۆنەی یادی(٤٤)ساڵەی کۆچی دوایی کردنی دەڵێت:(لە ماوەی ئەو تەمەنە کورتەیدا کۆمەڵە بەرهەمێکی نایابی ڕەسەنی، بە شێوازێکی نوێ لە ڕووی ناوەرۆک و تەکنیکەوە پێشکەش کرد.. شارەزاو زانا بوو لە بواری زمان و ئەدەبی عەرەبیدا..وەرگێڕێکی سەرکەوتوو بوو .. کۆمەڵە شیعرێکی شاعیرانی کوردی وەرگێڕایە سەر زمانی عەرەبی (گۆران و کامەران و لەتیف هەڵمەت و فەرهد شاکەلی و هی دیکە). تێکۆشەرێکی نەبەرد بوو ...بە داخەوە لە هەڕەتی گەنجێتیدا کۆچی دوایی کرد).

نووسەر لەتیف حامید لە ساڵی ١٩٦٥ هاوسەرگیری لە گەڵ خاتوو(شوکریە شێخ

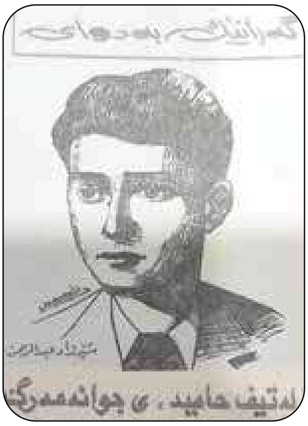

وێنەی بەرگی کتێبەکەی نووسەر شێرزاد عەبدولڕەحمان دەربارەی نووسەر لەتیف حامید بە پەنجەی هونەرمەندی شێوەکار دارا محەممەد عەلی

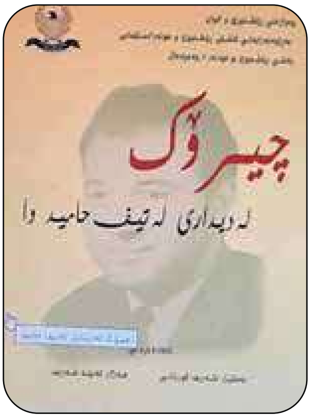

مەحمـود بەرزنجـی) کـردووە، خاوەنـی دوو کـوڕ و کچێـک بوونـە بـە ناوەکانـی(دژوار، بروسـک، هەڵاڵـە)، خاتـوو شـوکریە شـێخ مەحمـود پـاش کۆچکردنی لەتیف حامید بە ماوەیەکی کەم کۆچی دوایی کردووە، ڕەوانیان شـاد و ئـارام و ئاسـوودە بێـت.

سەرچاوەکان:

١ - کتێبی(ئینسکلۆپیدیا لەتیـف حامیـد) لـە کۆکردنـەوە و نووسـینی نووسـەر و لێکۆڵـەر مامۆسـتا سـابیر ڕەشـید، هەندێ وێنـەش هـەر لـەو سـەرچاوەیە وەرگیراوە.

٢ - کوردیپیدیا.

٣ - هەندێ زانیاری لـە شـاعیر و نووسـەر و فەرهەنگنـاس مامۆسـتا فەرهـاد شـاکەلی وەرگیـراوە.

٤ - هەندێ زانیاری لـە شـاعیر و ڕۆژنامەنـووس مامۆسـتا عەبدوڵـلا عەبـاس وەرگیـراوە.

٥ - نووسـینێکی دکتـۆر وریـا عومـەر ئەمیـن کـە بـە بۆنـەی یـادی (٤٤) سـاڵەی کۆچـی دوایـی نووسـەر لەتیـف حامیـد، لـە ٢١ - ٢ - ٢٠١٨ لـە ماڵپـەڕی فەیسـبووکی خـۆی بـڵاوی کردۆتـەوە.

٦ - زانیاری و ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

شێخ حەسەن عەوالانی

شاعیری شیعری(بەرەنگاری - مقاومة) و نووسەری شۆڕشگێر و کوردپەروەر، ڕەوانشاد شێخ حەسەن عەوالانی ....

ناوی تەواوی (شێخ حەسەن شێخ قادر عەوالانی) یە، لە ساڵی ۱۹۳۲ لە گوندی (عەوالان)ی ناو (چەمی ڕێزان)ی سەر بە ناوچەی سورداشی پارێزگای سلێمانی لە خانەوادەیەکی ئایینی و کوردپەروەر لە دایکبووە، ئەو تەمەنی (۳) سالان بووە ماڵیان چووەتە گوندی(قوچەبلاخ) کە گوندی خۆیان بووە و تۆزێک لە خوار گوندی عەوالانە، لە تەمەنی(۱۰) ساڵیدا سێ ساڵ چووەتە قوتابخانە لە گوندی عەوالان، دیارە دواتر لە بەر هەر هۆیەک بێت وازی لە خوێندن هێناوە، لە ناوەڕاستی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو بۆ ماوەی دوو ساڵ ماڵیان چووەتە شارۆچکەی چەمچەماڵ، دواتر هاتوونەتە شاری سلێمانی و لەوێ نیشتەجێ بووینە، لە ساڵی ۱۹٦۲ وەکو کرێکار لە کارگەی چیمەنتۆی سلێمانی دامەزراوە.

شێخ حەسەن عەوالانی هەر لە تەمەنی لاوێتیدا حەز و ئارەزوو و مەیلی لە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکی و شاعیرانی ئەو سەردەم بووە، بەهەوڵ و تەقەلای خۆی پەرەی بە خوێندنەوە و نووسینی کوردی داوە و لە کۆتایی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو، دەستی بە نووسینی

شیعری نیشتمانی و نەتەوەیی کردووە، ئەو وەکو شاعیرێکی شۆڕشگێڕ و کوردپەروەر زۆربەی شیعرەکانی تام و بۆی(بەرەنگاری - مقاومة)یان لێدێت، لە سەرەتای هەڵگیرساندنی شۆڕشی ئەیلوولی ساڵی ١٩٦١ ماوەیەک بووەتە پێشمەرگەی لە ساڵی ١٩٦٢ لە ناوچەی (ئاغجەلەر) دوو پێشمەرگە کە خزمی خۆی بوونە شەهید بووینە، ئەویش شیعری(شەهیدان)ی بۆ داناون، بەپێی لێدوانێکی هونەرمەندی گەورەی کورد مامۆستا ئەنوەر قەرەداغی ئەو دەقە شۆڕشگێرییە لە ساڵی ١٩٧٤ لە لایەن تیپی مۆسیقای شۆڕش لە گوندی(وەسان)ی ناوچەی باڵەکایەتی وەکو سروود تۆمارکراوە و ببووە وێردی سەر زمانی گەورە و بچووک و لە ڕادیۆی شۆڕش پەخش و بڵاودەکراوە وڕەی پێشمەرگە قارەمانەکانی بەرز دەکردەوە.

بەرهەمەکانی شاعیر شێخ حەسەن عەوالأنی

شـاعیر شـێخ حەسـەن عەوڵانـی بەشـی زۆری ڕووداوەکانـی ئەوسـای شۆڕشـی کوردیمـان و بەشـێک لـە خـەم و پـەژارەو دەردەسـەری و نەهامەتـی میللەتەکەمـان لـە بەرهەمـە شـیعرییەکانی ڕەنگیـان داوەتـەوە، ئـەو لـە ژیانـی خۆی(٣) دیوانـی شـیعری چـاپ و بڵاوکردۆتـەوە، چەنـد دەسـتنووسـێکی مـاوە هێشـتا چـاپ نەکـراون، ئەمانـەی خـوارەوە بەرهەمەکانییەتـی:

- باخی عەولان، شیعر، ساڵی ١٩٦٨.
- چەمی ڕێزانی قارەمان، شیعر، ساڵی ١٩٧٢.
- چیای پیرەمەگرون، شیعر.
- دەستنووسـی(تاڵ و سـوێری)، شـیعر، کـە نووسـەر حەسـەن ڕەنجـی پاراسـتوویەتی.

ئـەو شـاعیرێکی شۆڕشـگێر کوردپەروەربـووە، ئەوەتـا لـە باسـی جەژنـی نـەورۆزدا دەڵێـت:

من ناڵێم نەورۆز نەورۆزی منە
جەژنە پیرۆزە پیرۆزی منە
هەتا نەبینم کوردستان گشتی
یەکی گرتووە ورد و درشتی
ئەوساکە ئەڵێم چەکوشەکەی کاوە
لە کەللەی سەری زوحاکی داوە

شـاعیر شـێخ حەسـەن عەوڵانـی سـەرەڕای بەرهەمـە شـیعرییەکانی، وەکو نووسـەر و ئەنـدام لـە نەقابـەی کرێکارانـی کارگـەی چیمەنتـۆی سلێمانی لـە گـەڵ چەنـد هاوڕێیەکـی نووسـەر(٩) ژمارەیـان لـە بڵاوکراوەی(ڕەنجی کرێکار) ی سـەر بـە نەقابـەی کرێکارانـی ئـەو کاتـی سلێمانی دەرکردووە، هـەر خۆشـی سـەرنووسـەری ئـەم بڵاوکراوەیـە بـووە.

لـە کۆتایـی حەفتـاکان و سـەرەتای هەشـتاکانی سـەدەی ڕابـردوو، بـە هـۆی پێگـە ئایینییەکـەی لـە ناوچەکـە، خولێـک بووەتـە ئەندامـی ئەنجومەنـی یاسـادانانی ناوچـەی ئۆتۆنۆمیـی کوردسـتان لـە هەولێر، کـەم و زۆر و بـە پێـی

توانـای خـۆی خزمەتـی ناوچەکـەی کـردووە.

شـاعیر شـێخ حەسـەن عەوالانـی لـە ٩- ٢- ١٩٩٠ لـە تەمەنی(٥٨)سـاڵیدا کۆچـی دوایـی کـردووە و لـە گۆڕسـتانی گردی(شـێخ محێدین)لـە شـاری سلێمانی بـە خاکـی نیشـتمان سـپێردراوە، ڕەوانـی شـاد و ئـارام و ئاسـوودە بێـت.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپێدیا.

٢ - هەنـدێ زانیـاری، هاوڕێـم شـاعیری دیـار مامۆسـتا سـەباح ڕەنجـدەر لـە هەولێـر بـۆی نـاردووم، سوپاسـی دەکـەم.

٣ - هەنـدێ زانیاریـی دیکـەش، هاوڕێـم شـاعیر و نووسـەر مامۆسـتا ئەمیـن محەمـەد لـە سـلێمانی بـۆی نـاردووم، سوپاسـی ئەویـش دەکـەم.

٤ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

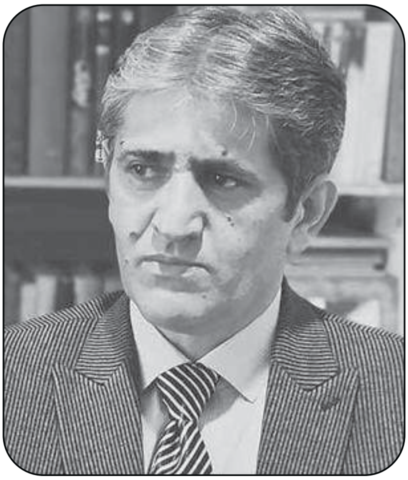

کامبیز کەریمی

مامۆستای زانکۆ و شاعیر و نووسەر، وەرگێڕ و لێکۆڵەر و ڕۆژنامەنووس، مامۆستا کامبیز کەریمی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان...

شاعیر و وەرگێڕ و ڕۆژنامەنووس کامبیز کەریمی لە ساڵی ١٩٦٨ لە شەقامی(سیرووس)ی گەڕەکی (سپوور)ی ناو شاری(سنە)ی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و کوردپەروەر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی هەر لە شاری سنە تەواوکردووە، دواتر بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە بەشی مێژوو لە زانکۆی(سنە) وەرگرتووە، ئەو درێژەی بە خوێندن داوە و ماستەریشی لە مێژووی ئێرانی پێش ئیسلام لە زانکۆی(هەمەدان) بە سەرکەوتوویی وەرگرتووە، هەڵگری بڕوانامەی دکتۆراشە کە لە ئینستیتۆی ڕۆژهەڵاتناسی(ئیریڤان) ی پایتەختی ئەرمنستان بەدەستهێناوە و ئێستاش مامۆستای مێژوو و هونەری مۆسیقایە لە زانکۆی(کوردستان) لە شاری سنە.

شاعیر کامبیز کەریمی
بە مێرد منداڵی

شاعیر و وەرگێڕ و ڕۆژنامەنووس کامبیز

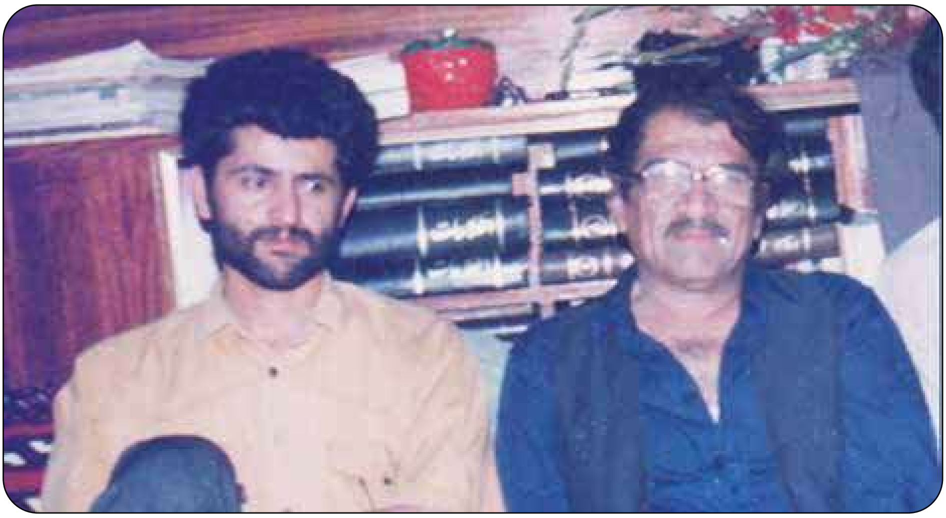

لە لای ڕاستەوە: شاعیری گەورە و ناوداری کورد شێرکۆ بێکەس، شاعیر کامبیز کەریمی

لە لای ڕاستەوە: نووسەر عەتا نهایی، شاعیر کامبیز کەریمی، نووسەر حەمەی حەمە باقی، شاعیری دیاری کورد لەتیف هەڵمەت، نووسەر جەلیل ئازادیخواە

کەریمی پاش شاعیرانی نوێخواز هەر یەک لە(سوارە ئیلخانزادە، مارف ئاغایی، جەلالی مەلەکشاە، ژیلا حوسێنی)بە یەکێک لە شاعیرە نوێخوازەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان دادەنرێت، ئەو لە نووسینی شیعردا شێواز و ستایلێکی تایبەت بەخۆی هەیە بە تایبەتی لە بواری هونەری(گێڕانەوە-السرد)، ناوەڕۆکی شیعرەکانی زیاتر بایەخی بە گێڕانەوە و وێنە و کێشانی تابلۆی جوان سەبارەت بە گۆڕانکاری و ڕووداوە سەیر و سەمەرەکانی ئەدەبی و شیعری لە ڕۆژهەڵات و باشووری کوردستان، ئەم جۆرە داهێنانە کەمتر لە ئەدەبی کوردی ڕوویداوە، هەر چەندە پێشتر لە شیعر

و ئەدەبیاتی ئینگلیزی ئەم جۆرە بەرهەمانە زۆرن، لەم بوارانەدا و بواری وەرگێڕان چەند بەرهەمێکی پوخت و جوان و بە نرخ و سوودبەخشی بە زمانێکی کوردیی سادە و ساکار و ڕەوان نووسیوە و چاپ و بڵاوی کردوونەتەوە، کە ئەمانەن:

- لە چوارگۆشەی تەنگی تەنیاییدا، کۆمەڵە شیعر، بە زمانی کوردی.
- دوایین چرکەکانی ژیانی چۆلەکەیەک، کۆمەڵە شیعر بە زمانی کوردی.
- دیاسپۆرا، کۆمەڵە شیعر، بە زمانی کوردی.

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، شاعیر کامبیز کەریمی، نەناسراوە، دکتۆر ئومێد وەرزەندە، چیرۆکنووس ڕەئووف بێگەرد، نەناسراوە، نووسەر عەتا نهایی

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەندی شێوەکار هادی زیائەدین، نووسەر عەتا نەهایی، شاعیر و وەرگێڕ کامبیز کەریمی

- پشت پنجری این جهان، کۆمەڵە شعر، بە زمانی فارسی.
- طلوع، لێکۆڵینەوە، بە زمانی فارسی.
- کردستان و شرق شناسان، لێکۆڵینەوە، بە زمانی فارسی.
- تاریخ مرگ، لێکۆڵینەوە، بە زمانی فارسی.
- چواردە سەرۆک کۆماری شیعر، وەرگێڕانی هەڵبژادەیەک لە شیعری شاعیرانی جیهانی سەدەی بیستەم.
- تبعید ١٨٢ هزار رویا، وەرگێڕانی(٥٠)هەڵبژاردەی شیعری(١٢)شاعیری باشووری کوردستان بۆ سەر زمانی فارسی.
- گدار تاریکی، وەرگێڕانی هەڵبژادەیەک لە شیعرەکانی شاعیر و نووسەر و فەرهەنگناس فەرهاد شاکەلی.

شاعیر و لێکۆڵەر کامبیز کەریمی جگە لە شیعر و وەرگێڕانە ئاست بەرزەکانی، وەکو ڕۆژنامەنووسێکی بە تواناو خاوەن ئەزموون، چەندین چالاکی دیکەی هەبووە، لەوانە:

- دەیان پارچە هەڵبەست و وتاری ئەدەبی و لێکۆڵینەوەی مێژوویی لە ڕۆژنامە و گۆڤارەکانی ڕۆژهەلات و باشووری کوردستان بڵاوکردۆتەوە.
- ماوەیەک سەرنووسەری هەفتەنامەی(ئاسۆ)بووە.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر وەلەدبەگی بەرپرسی ئینستیتوی کوردی لە تاران،
شاعیر و وەرگێڕ کامبیز کەریمی

بەرهەمەکانی شاعیر و وەرگێڕ کامبیز کەریمی

- ماوەیەکیش ئەندامی دەستەی نووسەرانی ڕۆژنامەی(ئاشتی و هەفتەنامەی ئاویەر)بووە.
- بەشداری لە بەشی زۆری کۆڕوکۆبوونەوە و کۆنفراس و فیستیڤاڵە شیعری و ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی ڕۆژهەڵات و باشووری کوردستانی کردووە و دەکات.
- ئەو هێشتا لەسەر شنگ و تاقەتی خۆیەتی و، ناوەناوەش لە ماڵپەڕی فەیسبووکی خۆی، پارچە شیعر و بابەتی هەمەجۆر بۆ هەوادارانی بڵاودەکاتەوە.

بۆ شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ و لێکۆڵەر مامۆستا کامبیز کەریمی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی شیعر و ئەدەب و وشەی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی شاعیر و وەرگێڕ کامبیز کەریمی کە لەسەر داخوازیی من لە شاری(سنە)ەوە بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - زانیاری و ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

فەتاح ئەمیری

نووسـەر و ڕۆژنامەنـووس و ڕۆماننووسـی گـەورەی کـورد مامۆسـتا حسـێن عـارف پێـی وتووە:(هـەر ڕیالیزمـی بنووسـە..).

نووسـەر ڕۆماننـووس و ڕۆژنامەنووسـی دیـاری کـورد لـە ڕۆژهەڵاتـی کوردسـتان، مامۆسـتا فەتـاح ئەمیـری...

نووسـەر و ڕۆماننووس فەتـاح ئەمیری لە ساڵی ١٩٤٦ لـە گوندی(مەنیچێر) ی سـەر بـە شـاری (بـۆکان) لـە ڕۆژهەڵاتـی کوردسـتان لـە خانەوادەیەکـی کوردپـەروەر لـە دایکبـووە، خوێندنـی سـەرەتایی لـە شـاری مهابـاد تەواوکـردووە، دواتـر لـە فەرمانگـەی کارەبـای بـۆکان دامـەزراوە، بـە هـۆی چالاکییـە سیاسـییەکانی لـە سـاڵی ١٩٧٥دەسـتگیرکراوە و تـا سـاڵی ١٩٧٨ لـە زینـدان ماوەتـەوە و دواتـر ئازادکراوە، نزیکەی(٣١)سـاڵ هـەر لـە فەرمانگـەی کارەبـای بـۆکان کاری کـردووە و ئێسـتا خانەنشـینە و لـە شـاری بـۆکان دەژیـت.

نووسـەر و ڕۆژنامەنـووس و ڕۆماننـووس فەتـاح ئەمیـری هـەر لـە منداڵییـەوە کەوتۆتـە ژێـر کاریگەریـی باوکـی و لـە تـەک خوێندنـی قوتابخانـە لـە تەمەنـی (١٠) سـاڵییەوە دەسـتی بـە خوێندنـەوەی دەرەکـی (خارجـي) کـردووە و بەئەدەبیاتـی کـوردی و فارسـی و شـاکارە وەرگێڕدراوەکانـی

لە لای ڕاستەوە: مام جەلال، سەڵاحەدین ئاشتی، ڕۆماننووس فەتاح ئەمیری، عەتا نەهایی، بەهاری ساڵی ١٩٩٩ سلێمانی

جیهانی دەستی پێکردووە، ئەو کاتەی تەمەنی(٢٠)ساڵی بووە، گوێی لە ئاهەنگی(هاوارەبەرەی شمشاڵ)بووە کە ئاهەنگێکی(ڕەمزی) بووە، ئەم هاوارەبەرە بووەتە هەوێنێکی خەست و ئیلهام و حەزی بۆ ڕۆمان نووسین، دەستی بە نووسینی ڕۆمانی(هاوارە بەرە)کردووە و بە ماوەی(٢٠) ساڵ تەواوی کردووە، ڕۆمانی هاوارە بەرە هەڵقووڵاوی ئەدەبیاتی لادێییە، کە باسی زوڵم و زۆرداریی حوکمی ڕەزاشای پەهلەوی دەکات، هەموو ڕووداو و کەسایەتی و زاراوە و ڕستەکانی ناو ڕۆمانەکە باس لە پەند و داب و

نەریتی کۆمەڵی کوردەواری لە لادێکانی ناوچەی موکریان دەکات، ئەو شارەزاییەکی تەواوی لە زمانی کوردی هەبووە و هەیە، لە بوارەکانی وشە و ڕستە و بە تایبەتی زاراوەکانی موکریان، بۆیە هەموو ڕۆمانەکان و نووسینەکانی دیکەشی بە زمانێکی ڕەوان و پاک و پاراو بە تام و چێژی ناوچەی موکریان نووسیوە، ئەو تا ئێستا جگە لە زنجیرە نووسینەکانی لە ڕۆژنامەی(سروە) ئەم ڕۆمانانەشی چاپ و بڵاوکردۆتەوە:

نووسەر فەتاح ئەمیری، میدیاکارێکی ماڵپەڕی هاژە

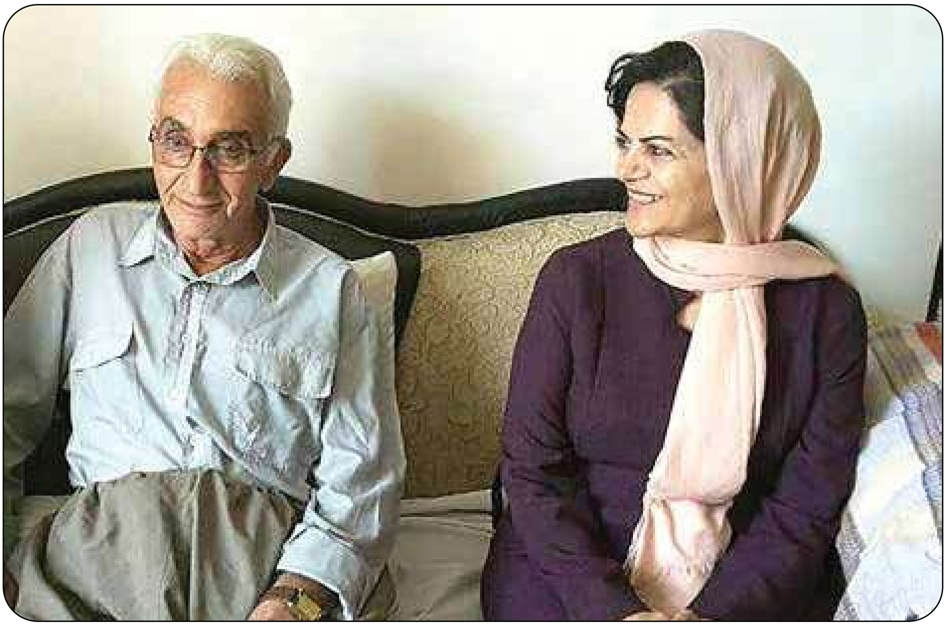

لە لای ڕاستەوە: خاتوو مریەم قازی، ڕۆژنامەنووس فەتاح ئەمیری

له لای ڕاستەوە: ڕۆماننووس فەتاح ئەمیری، شاعیر و نووسەر موهیب مهابادی

- هاوارەبەرە، ڕۆمان، چاپی یەکەم لە دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی سەلاحەدین ئەیوبی ساڵی ١٩٩٠، چاپی دووەم، لە دەزگای خانی ساڵی ٢٠٢٠ چاپکراوە.
- میرزا، ڕۆمان، ئەم ڕۆمانەش درێژەپێدراوی ڕۆمانی هاوارەبەرەیە کە هەر دیسان زیاتر لە ئەدەبیاتی لادێی هەڵقوڵاوە و ساڵی ١٩٩٣ چاپکراوە.
- زیندەخەو، ڕۆمان، زیاتر تام و بۆی ڕیالیزمی لێدێت، ساڵی ٢٠٠٣ لە دەزگای ئاراس بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە لە هەولێر چاپکراوە.
- گێژەڵووکە، بەرگی یەک، خەم و خەیاڵ، بەرگی دووەم، لە چاپەمەنیی ئامیار چاپکراوە.

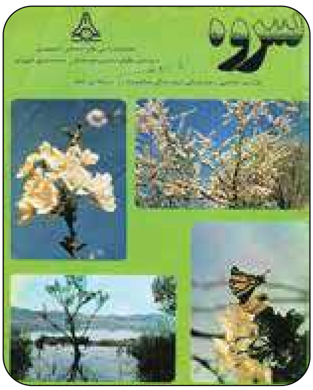

گۆڤاری سروە
ژمارە(١) ساڵی ١٩٨٣

نووسەر و ڕۆماننووس فەتاح ئەمیری وەکو ڕۆژنامەنووسێکی بە توانا ماوەیەک لە گۆڤاری(سروە)ی شاعیری نەمر هێمن موکریانی کاری کردووە و گۆشەیەکی تایبەتی هەبووە بە ناوی(سروەی ئازیز) کە زیاتر ڕەخنە و تەنزئامێز بووە بە زنجیرە بڵاوی کردوونەتەوە، پێشوازییەکی

بەرهەمەکانی نووسەر و ڕۆماننووس فەتاح ئەمیری

زۆر باشی لە لایەن خوێنەران لێکراوە، تا گواستنەوەی گۆڤاری سروە بۆ شاری سنە هەر بەردەوام بووە لە کارکردن لەم گۆڤارە و خزمەتێکی زۆری زمان و ئەدەبی کوردی کردووە.

لە ساڵی ١٩٩٣ یەکێک بووە لەو (٧) نووسەرەی کە بۆ ئەنجومەنی ئەدەبیی شاری بۆکان هەڵبژێردراوە.

بۆ نووسەر و ڕۆماننووس و ڕۆژنامەنووس فەتاح ئەمیری هەر سەرکەوتوو بەردەوام بێت بۆ خزمەتی زمان و ڕۆژنامەگەری کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپیدیا.

٢ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

٣ - ماڵپەڕی پایگاە خبری تحلیلی هاژە، دیمانەیەک لە گەڵ ڕۆماننووس فەتاح ئەمیری لە ٢٠٢٠.

٤ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

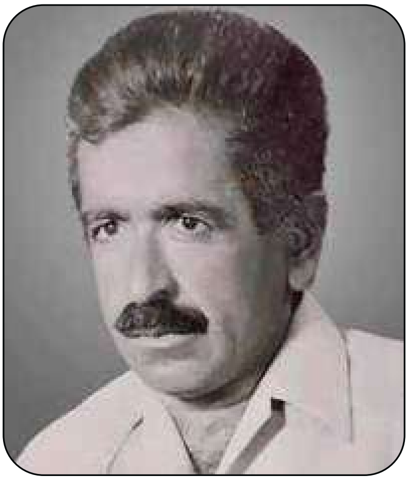

زرار دەرگەڵەیی

مامۆستا و شاعیر و چیرۆکنووس و مێژوونووس، ڕەوانشاد زرار دەرگەڵەیی.

ناوی تەواوی(زرار سلێمان بەکرخان بەگ)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و خەباتی کوردایەتی بە زرار دەرگەڵەیی ناسراوە، لە ساڵی ١٩٢٧ لە گوندی(ماویلیان)ی نزیک(دەرگەڵە)ی سەر بە قەزای ڕواندز لە خانەوادەیەکی کوردپەروەر لە دایکبووە، چونکە سلێمان بەگی باوکی سەرپەرشتیی ئەو گوندەی کردووە، تا تەمەنی(١٠)ساڵان لەو گوندە ژیاوە، دواتر گەڕاونەتەوە دەرگەڵە، ژیانی منداڵی و مێردمنداڵێتی بە کاروکاسبی و بەرخەوانی و دارشکاندن بەسەربردووە، زۆر ئازار و ماندووبوونی بینیوە و بێزار بووە، بۆیە لە ساڵی ١٩٤٣ لە ڕێگا و بە یارمەتیی شەهید ملازم(محەمەد قودسی) کە ئەو کات ئەفسەری(تەجنیدی) ڕواندز بووە، بووەتە سەربازی(متطوع-خۆبەخش) لە سوپای عێراق، لە ساڵی ١٩٤٤ بە تاوانی هێنان و بردنی نامە و هەواڵ لەنێوان شەهید محەمەد قودسی بۆ ناوچەی(مێرگەسۆر) دادگایی کراوە و بە دوو ساڵ حوکمدراوە، ساڵی ١٩٤٦ ئازادکراوە و گەڕاوەتەوە ڕیزی سوپا، پاش ماوەیەکی کەم لەگەڵ دوو هاوڕێی، کە سەرباز بوونە، هەندێ چەک و تەقەمەنی دەبەن و ڕوو لە دەرگەڵە دەکەن و لەوێ لە گەڵ سلێمان بەگی باوکی و عیزەت بەگی برای و ئامۆزایەکی

لە لای ڕاستەوە: شادومان کوڕی نووسەر زرار دەرگەڵەیی، ڕەوانشاد عەزیز محەمەد، زرار دەرگەڵەیی، نووسەر و لێکۆڵەر مەغدید حاجی

لە ڕاستەوە: بەختیار شەعبیی، نووسەر زرار دەرگەڵەیی

بە ناوی حەمەدەمین فەقێ حەسەن، پەیوەندی بە سوپای کۆماری مهاباد دەکەن، هەر هەمان ساڵ کە کۆماری مهاباد ڕووخاوە، لەگەڵ سەرکردەی کورد نەمر مەلا مستەفای بارزانی لە ئاوی ئاراس دەپەڕنەوە و ڕوو لە سۆڤیەتی جاران دەکەن، ئەو وەکو پەنابەر لە کۆماری(ئۆزبەکستان) دەگیرسێتەوە و لەتەک کاروکاسبیکردن بۆ بژێوی ژیانی خۆی، دەست بە خوێندنیش دەکات، هەموو قۆناغەکانی خوێندنی تەواوکردووە و بەشی

لە لای ڕاستەوە: دانیشتووەکان: ڕەوانشاد سلێمان بەگ، نووسەر زرار دەرگەڵەیی، ڕاوەستاوەکان لە لای ڕاستەوە: ڕەوانشا حەمەدەمین فەقێ حەسەن، نەناسراوە

لە لای ڕاستەوە: سلێمان بەگ باوکی زرار دەرگەڵەیی، نووسەر زرار دەرگەڵەیی

زانستییە کۆمەڵایەتییەکانی لە زانکۆی(ئاسیای ناوەڕاست) بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٥٩ بە خۆی و منداڵەکانی هاتوونەتەوە عێراق، سەرەتا وەکو فەرمانبەر لە بەشی چارەسەرکردنی کشتوکاڵ لە بەڕێوەبەرایەتیی کشتوکاڵی کەرکوک دامەزراوە، دواتر گواستراوەتەوە سەر میلاکی وەزارەتی پەروەردە، هەر چەندە ئەو دەرچووی زانکۆ بووە، بەڵام وەکو مامۆستای سەرەتایی لە قوتابخانەی(زۆزک)ی سەرەتایی لە هەولێر دەستبەکار بووە، هەر لەگەڵ هەڵگیرساندنی شۆڕش و دەستپێکردنی بزووتنەوەی چەکداریی ڕزگاریخوازی کورد ساڵی ١٩٦١، لەسەر کارەکەی لادراوە و، بە ناچاری دیسان بۆ بژێوی ژیانی خۆی و خێزانەکەی، دوکانێکی(وێنەگرتن)ی کردۆتەوە. لە ساڵی ١٩٦٣بە خۆی و باوکی و براکانی چوونەتە ڕیزی پێشمەرگەی کوردستان، سەرەتا لەگەڵ هێزەکەی باوکی و، دواتریش بووەتە پێشمەرگەی حیزبی شیوعیی عێراقی و درێژەی بە خەباتکردن داوە، تا ڕێککەوتننامەی ١١ی ئاداری ساڵی ١٩٧٠، پاشان گەڕاوەتەوە سەر کارەکەی خۆی وەکو مامۆستا لە گوندی دەرگەڵە و، کادیرێکی حیزبی شیوعیی عێراقی لە ناوچەکە، لە ساڵی ١٩٧٣ گواستراوەتەوە شاری بەغدا و، لە قوتابخانەی دواناوەندیی(بغداد الجدیدة)

کوڕانی سلێمان بەگ لە لای ڕاستەوە:(شەوقی، عیزەت، سەلاح، زرار)

لە لای ڕاستەوە: خاتوو زەهرە حەسەن هاوسەری نووسەر زرار دەرگەڵەیی، نووسەر زرار دەرگەڵەیی

بەردەوام بووە لە خزمەتکردن، لە ساڵی خوێندنی ١٩٧٨- ١٩٧٩ لەسەر داخوازیی خۆی گواستراوەتەوە هەولێر و، لە قوتابخانەکانی(قوتەیبە و چیمەن)خزمەتی کردووە تا خانەنشینبوونی.

شاعیر و نووسەر و مێژوونووس زرار دەرگەڵەیی چەندین بابەتی سیاسی و ئەدەبی و ڕۆشنبیری و فیکری لە ڕۆژنامە و گۆڤار و بڵاوکراوە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە، لەوانە(ڕۆژنامەی ئازادی ساڵانی ١٩٥٩- ١٩٦٠، گۆڤار و ڕۆژنامە کوردییەکانی پاش ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١) لە بواری شیعر و چیرۆک و مێژوو و بیرەوەرییەکانی ڕۆژانی خەباتکردن، ئەم بەرهەمە پوخت و ئاست بەرزانەی چاپ و بڵاوکردۆتەوە:

- کتێبی، دەرگەڵە و میرەکانی، نووسین و لێکۆڵینەوەیەکی مێژووییە.
- چوار چیرۆک لە بەرگێکدا، کۆمەڵە چیرۆک، چاپی یەکەم ساڵی ٢٠٠٢.
- چارەنووسی منداڵێکی کورد، هەمان کۆمەڵە چیرۆکە بەم ناونیشانە، ساڵی ٢٠٠٧ چاپکراوەتەوە.

- یاد و هەست، کۆمەڵە شیعر.
- ڕەوشکار لە کوردستاندا، نووسەر ئازادی دڵزاری شاعیر سەرپەرشتیی چاپی کردووە.
- کتێبی، بیرەوەرییەکانم، کە نووسەر جەلال دەباغ پێداچوونەوەی بۆ کردووە.

نووسەر و چیرۆک و مێژوونووس زرار دەرگەڵەیی چەندین چالاکیی دیکەی لە بواری ڕێکخراوە پیشەییەکانی قوتابیان و مامۆستایان بینیوە لەوانە:

- ئەندامی نیقابەی مامۆستایانی عێراق بووە.

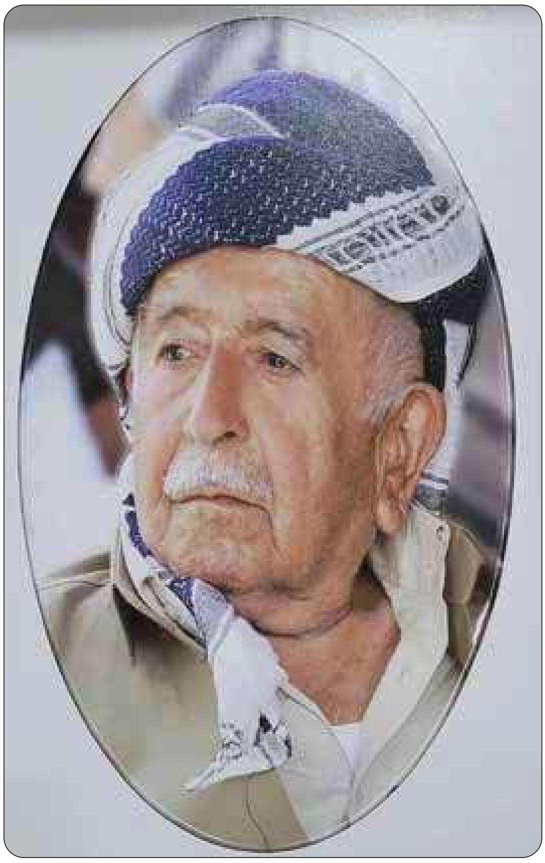

نووسەر زرار دەرگەڵەیی

گڵکۆی ڕەوانشاد نووسەر زرار دەرگەڵەیی

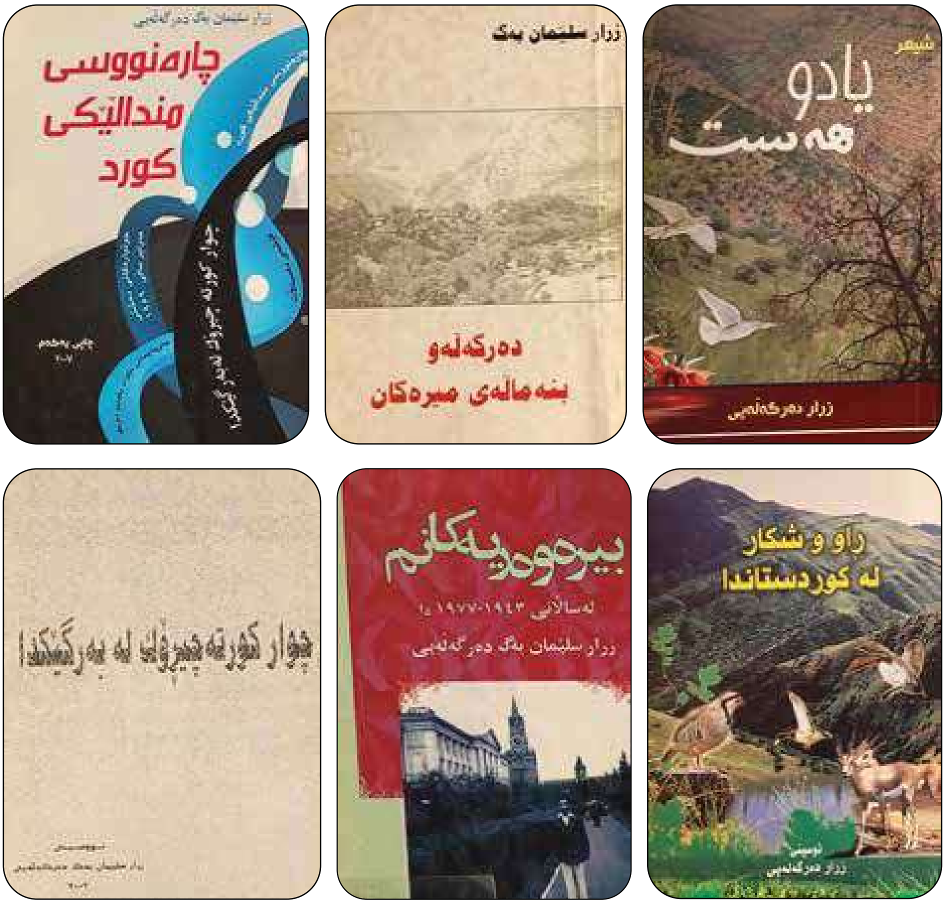

بەرهەمەکانی نووسەر زرار دەرگەڵەیی

- ئەندامی نیقابەی مامۆستایانی کوردستان بووە و چەند جارێک لە هەڵبژاردنەکانی مامۆستایان لەگەڵ و بە نوێنەرایەتیی لیستی حیزبی شیوعیی عێراقی بەشداری کردووە.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کوردیش بووە.

نووسەر زرار دەرگەڵەیی ئەو کاتەی لە وڵاتی سۆڤیەتی جاران بووە، ساڵی ١٩٥٠ هاوسەرگیری لە گەڵ کچێکی(تەتەر)ی موسڵمان کە خەڵکی دوورگەی(قەرم)بووە بە ناوی خاتوو(زەهرە حەسەن)کردووە، هەتا لە سۆڤیەت بوونە خاوەنی سێ کچ بوونە بە ناوەکانی(پاکیزە، زەکیە، زولێخا) پاش هاتنەوەشی بۆ عێراق و کوردستان لە ساڵانی ١٩٦٠ - ١٩٧٢ چوار

کوڕ و کچێکی دیکەشیان بووە بە ناوەکانی(شادومان، سەروەر، کارۆخ، زۆزگ و نەمام).

ئەو لە ٢٠ - ٥ - ٢٠١٨ بەنەخۆشی لە شاری هەولێر کۆچی دوایی کردووە و لە سەر وەسیەتی خۆی لە گۆڕستانی(دەرگەڵە)بە خاکی نیشتمان سپێردراوە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

سەرچاوەکان:

١ - ژیاننامە و بەرهەمەکانی نووسەر و مێژوونووس زرار دەرگەڵەیی، نووسەر و لێکۆڵەر مامۆستا مەغدید حاجی لە هەولێر بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دکتۆر نەفیسا ئیسماعیل

مامۆستای زانکۆ و نووسەر و چیرۆکنووس و لێکۆڵەر و توێژەر و ڕەخنەگر دکتۆر نەفیسا ئیسماعیل...

ناوی تەواوی(نەفیسا ئیسماعیل حاجی محۆ)یە، لە ناوەندی ئەدەبی و پەروەردە بە دکتۆر نەفیسا ئیسماعیل ناسراوە، لە ساڵی ١٩٧٢ لە یەکێ لە گوندەکانی سەر بە شاری(زاخۆ) لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، ساڵی ١٩٧٥ پاش نسکۆی شۆڕشی ئەیلوولی ١٩٦١ ماڵیان چووەتە قەزای(سێمێل)، خوێندنی سەرەتایی بە زمانی عەرەبی و ناوەندی و ئامادەییشی هەر لەوێ تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٩١ بڕوانامەی(دبلۆم) ی لە زانستی(ماتماتیک) لە پەیمانگای ئامادەکردنی مامۆستایانی دهۆک وەرگرتووە و، بووەتە مامۆستای سەرەتایی لە گوندەکانی دەوروبەری شارۆچکەی سێمێل و، دواتریش ناو شاری سێمێل، ئەو لە ساڵی ١٩٩٨ لە بەشی(فیزیاء)ی کۆلێجی پەروەردەی زانکۆی دهۆک وەرگیراوە، بەڵام دیارە حەزی لە بەشی زمان و ئەدەبی کوردی بووە، بۆیە خوێندنی خۆی گواستۆتەوە بۆ بەشی زمانی کوردی لە کۆلێژی ئادابی هەمانی زانکۆ و، ساڵی ٢٠٠٣ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە زمان و ئەدەبی کوردی وەرگرتووە، لە ساڵی ٢٠٠٥ وەکو(موعید)هەر لە زانکۆی دهۆک دەستبەکار بووە، لە ساڵی ٢٠٠٨ بڕوانامەی ماستەری لە زمان و ئەدەبی کوردی

لە لای ڕاستەوە: نووسەر عەبدولڕەحمان بامەڕنی، نووسەر دکتۆر نەفیسا ئیسماعیل حاجی

لـە هەمـان کۆلێـژ و هەمـان زانکـۆ وەرگرتـووە و، نامـەی ماسـتەرەکەی بـە ناونیشـانی(زمانێ ڕەخنەیـا چیـرۆکا هونەرییـا کـوردی: کتێبێـن ڕەخنەیـی وەکـو نموونـە ١٩٧٣- ٢٠٠٦)بـووە، لـە سـاڵی ٢٠١١ لـە وڵاتـی بەریتانیـا لـە زانکۆی(ئێکسـتەر- Exeter)وەرگیـراوە و سـاڵی ٢٠١٦ بڕوانامـەی دکتـۆرای لـە کۆلێـژی College of Social Sciences and International Studies/ Institute for Arab and Islamic Studies' بەدەسـتهێناوە و تێـزی دکتۆراکـەی بەنـاو نیشـانی(جەڕباندن و ئافرانـدن د کورتـە چیـرۆکا کوردیدا ل دەڤـەرا بەهدینان پشـتی سـالا ١٩٩١)، 'Experimentalism and Innovation in the Kurdish Short Story in Bahdinan Since 1991' 1991)بـووە.

مامۆسـتا و چیرۆکنووس و لێکۆڵـەر دکتـۆر نەفیسـا ئیسـماعیل ئێسـتا وەکو پرۆفیسـۆری یاریـدەدەر و مامۆسـتای ڕەخنـەی پراکتیکـی لـە بەشـی زمانـی کـوردی کۆلێژی ئادابی زانکۆی دهـۆک بەردەوامـە لـە خزمەتکـردن.

ئـەو زۆر حـەزی لـە زمان و ئەدەبی کوردی بووە، لە ساڵی ١٩٩٨ دەستی بـە نووسـینی کورتـە چیـرۆک کـردووە، دواتـر چەندیـن وتـار و لێکۆڵینـەوە و توێژینـەوەی ئەکادیمـی ئەدەبـی و ڕەخنەیـی لـە گۆڤـارە زانسـتییەکانی زانکۆی(دهـۆک، زاخـۆ، نـەورۆز) بڵاوکردۆتـەوە، چەنـد بەرهەمێکـی پوخـت و جوانیشـی چـاپ و بڵاوکردۆتـەوە کـە ئەمانـەن:

- کتێبا تەکنیکێن ڤەگێرانێ د کورتە چیرۆکێن فازل عومەریدا، لە بڵاوکراوەکانی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی دهۆک، ساڵی ٢٠٠٥.
- کۆمەڵە چیرۆک ب ناڤێ،گەریانەکا بێ هودە، لە بڵاوکراوەکانی یەکێتیی نووسەرانی کورد-لقی دهۆک، ساڵی ٢٠٠٧.
- کتێبا زمانێ رەخنەیا چیرۆکا هۆنەرییا کوردی کتێبێن رەخنەیی وەکو نموونە ١٩٧٣- ٢٠٠٦)، لە بڵاوکراوەکانی دەزگای سپێرزڤە، دهۆک، ٢٠٠٨.
- کتێبا سیناهییێن رەخنەیی ل وەلاتێ بریتانیا بڵاوکردۆتەوە.
- In (2018) Experimentalism and Innovation in the Kurdish Short Story in Bahdinan: Contemporery Kurdish Short Story.

چەندین لێکۆڵینەوە و توێژینەوەش کە ئەمانەن:

- هەڤدەقییا رەخنەیی دەقێ رەخنەیی، مشەخت بوون د ناڤ هۆزانا با دبەر بلگێن گولارا دهێت یێ نڤیسەر(عارف حیتو) وەکو نموونە، د گۆڤارا زانکۆیا دهوکێدا، بەربەندا (١٢)، هژمارا (١) ٢٠٠٩ ێ بلاڤبوویە.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و چیرۆکنووس و لیکۆڵەر دکتۆر نەفیسا ئیسماعیل حاجی، نووسەر و چیرۆکنووس حەکیم عەبدوڵڵا، نووسەر و شاعیر دکتۆر عارف حیتۆ، نەناسراوە

له لای ڕاستەوە: دکتۆر سەگڤان، دکتۆر نەفیسا ئیسماعیل حاجی، دکتۆر هودا(هدى) عەبدولقادر، دکتۆر مەسعود جەمیل، دکتۆر یاسر حەسەن، نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر ئیسماعیل بادی، دکتۆر بایز عومەر، دکتۆر ئارام یوسف، نەناسراوە

- تێکەلبـوون و کارتێکرنـا ژانریـن ئـەدەبـی و هونـەران د چیرۆکێـن نڤیسـەر(فاضل عمر)یدا، ل دیدارا هونـەرێ چیرۆکا کوردی ل هەڵەبجـە ل ١٥ - ١١ - ٢٠١٠ ێ هاتییـە پێشکەشـکرن.
- شـعرییەتا لادانێ د کورتـە چیرۆکا(نێچیرا رۆژێ)یا (جـەلال مسـتەفا)یدا، د گۆڤـارا زانکۆیـا دهوکێدا، بەربەنـدا (٤)، هژمـارا (٢) کانوونـا یەکـێ ٢٠١١ ێ بەلاڤبوویـە.
- مرۆڤێ بەلەچـەک: رۆمانـا خـەیالا زانسـتی و ئـەدەبییـەت، د گۆڤـارا زانسـتێن مرۆڤایەتـی یـا زانکۆیـا زاخـۆدا ٦ (١)، ٢٠١٨.
- ب مرۆڤکرنـا تشـتان د رۆمانـا ئاتـرا یـا دیـار ئـەرەدنـی دا، گوڤـارا زانکویـا دهـوک، بەربەنـدا ٢٢، ژمـارە (١) ل رێکەفتـی ٢٥ - ١١ - ٢٠١٩.
- چاڤێد خەونێ وەکو یەکەم تێکستێ میتا ڤەگێران د کورتە چیرۆکا کوردیدا ل دەڤەرا بەهدینان، گۆڤارا زانسـتێن مرۆڤایەتی یا زانکویا زاخو، ژمـارە (٢٣) ل رێکەفتی ٣٠ - ٥ - ٢٠٢١.
- سـیماییێن کورتە چیرۆکا ژنێ ل دەڤەرا بەهدینان ل بەر روناهیا فیمینیزمێ، گوڤارا زانکۆیا دهوک، پەربەندا: ٢٦، ژمارە ٢، ٢٠٢٣.
- بیردانـگ و ترومـا ڕۆشـەنبیری: تێکسـتێ ' پێکۆلـەک بۆ دانانا پانورامایەکێ

بۆ جارا رۆژ غەیری' وەکو نموونە، گۆڤارا زانکۆیا نەورۆز، پەربەندا ١٢، ژمارە ٤، ٢٠٢٣.

نووسەر دکتۆر نەفیسا ئیسماعیل چەندین چالاکی و کاری ئیداریی دیکەی هەبووە و هەیە لەوانە:

- لە سالی ٢٠١٧- ٢٠٢٠ سەرۆکی بەشی درامای کۆلێژی زانستە مرۆڤایەتییەکانی زانکۆی دهۆک بووە.
- لە سالی ٢٠٢٠ ماوەیەک یاریدەدەری ڕاگری کۆلێژی زمانەکان بووە و لە سالی ٢٠٢١ ڕاگری کۆلێژی زمان بووە بە وەکالەت.
- تا ئێستا سەرپەرشتیی دوو نامەی دکتۆرا و ئەندامیش بووە لە گفتوگۆی چەندین نامەی ماستەر و دکتۆرای قوتابیانی زانکۆی دهۆک و زاخۆ و نەورۆز.

نووسەر دکتۆر نەفیسا ئیسماعیل حاجی لە چەند کاتێکی جیاوازدا

- چەندین لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی بۆ زانکۆکانی(دهۆک، زاخۆ، نەورۆز، سامەڕا، هەڵسەنگاندووە.
- بەشداریی لە چەندین کۆڕوکۆبوونەوە و کۆنفراسی ئەدەبی و ڕۆشنبیری کردووە لەوانە:

- Participation in the PGR conference of PhD students in Exeter University in the UK in 2013
- Presentation of a paper in Doctoral Workshop, Middle Eastern Literatures: local and global contexts. Institute for Arab and Islamic Studies (University of Exeter) in collaboration with the Faculty of Oriental Studies (University of Oxford), Saturday 7th and 8th June 2014. The title of the paper was 'Between the Totality of the Novel and the Limitation of the Short Story: The Short Story in Badinan
- Presentation of a paper in the Mesnet Early Career Middle Eastern Studies Researcher Workshop and Academic Conference in 2015. Co-organised by the Institute of Arab and Islamic Studies, University of Exeter & the British Society for Middle Eastern Studies (BRISMES) with funding from the British Academy. The title of the paper was 'Intertextuality as Strategies of Avoiding Political and Social Censorships in the Kurdish Short Story in Iraqi Kurdistan after 1991

بەرهەمەکانی نووسەر و چیرۆکنووس و لێکۆڵەر دکتۆر نەفیسا ئیسماعیل حاجی

-presentation a paper in the IISKS conference in Germany via Skype in 2017. The title of the paper was: The Kurdish Revolt of September and the Collective Trauma Narrative.

- لە دووەمین کۆنفراسی نێودەوڵەتی لێکۆڵینەوەی زانستیی مرۆڤایەتی بەشی زمانی کوردی زانکۆی زاخۆ لە ڕۆژی ٤ و ٥ مانگی ٤ ی ساڵی ٢٠١٨ ئامادە و بەشدار بووە.
- بەشداریی لە کۆنفراسی نێودەوڵەتیی زمانی عەرەبی لە وڵاتی ئیماراتی عەرەبی لە ڕۆژی ١٠ - ١٣ - ٤ - ٢٠١٩ کردووە.
- وەکو نوێنەری زانکۆی دهۆک بەشداریی لە کۆنفراسی نێودەوڵەتی زانکۆی کوردستان لە ڕۆژی ٢٨ - ١١ - ٢٠٢١ لە هەولێر کردووە.
- بەشداریی لە کۆنفراسی وەزارەتی ڕۆشنبیری و لاوانی هەرێمی کوردستان لەژێر ناونیشانی (جینۆساید، ڕەنگدانەوەی لە ئەدەب و هونەری کوردیدا) لە سلێمانی ڕۆژی ١٢ - ١٢ - ٢٠٢٣ کردووە(Gender equality and women's empowerment stratigies).
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی دهۆکە.
- ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری(سپیرێز)بووە.

بۆ نووسەر و چیرۆکنووس و ڕەخنەگر دکتۆر نەفیسا ئیسماعیل هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی نووسەر دکتۆر خاتوو نەفیسا ئیسماعیل، هاوڕێم نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر ئیسماعیل بادی لە دهۆک بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

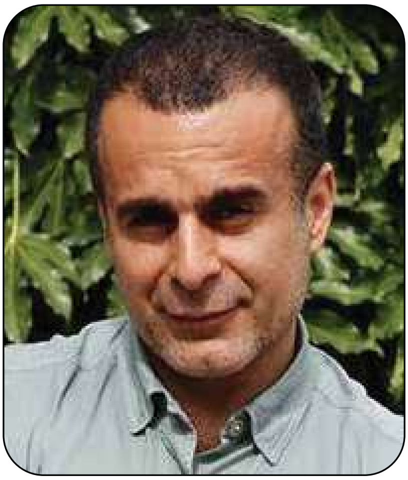

بەهمەنی قوبادی

هونەرمەنـدی ئەکتـەر و سـینەماکار و سـیناریۆنووس و دەرهێنـەر و بەرهەمهێنـەری گـەورەی کـورد، مامۆسـتا بەهمەنـی قوبـادی...

هونەرمەنـدی دەرهێنـەر و بەرهەمهێنـەری فیلمـی سـینەمایی کـوردی بەهمەنی قوبادی لـە ١ - ٢ - ١٩٦٩ لە شـاری(بانە)ی ڕۆژهەڵاتی کوردسـتان لـە دایکبـووە، لـە سـاڵی ١٩٨١ ماڵیـان چووەتـە شـاری(سـنە) لـەوێ خوێندنـی سـەرەتایی و ناوەنـدی تەواوکـردووە، دواتـر چۆتـە تـاران، لـە زانسـتی(دەنگ و ڕەنـگ- سـەداو سـیما)ی خوێنـدووە، بـەڵام تـەواوی نەکـردووە، ئـەو لـە سـەرەتادا وەکـو هونەرمەندێکـی وێنەگـر دەسـتی پێکـردووە و چەنـد کورتـە فیلمێکی(٨)ملیمی بەناوی(ژ) ژیان دەرهێناوە، ساڵی ١٩٩١ وەکو یاریدەدەری دەرهێنەر(عەباس کیارۆستەمی) بەشداری لە دەرهێنانی فیلمی (The wind will carry us)کـردووە، دواتـر لـە سـاڵانی(١٩٩١ - ٢٠٠٠)چەنـد کورتـە فیلمـێکی دیکـەی دەرهێنـاوە و، سـەرەتا نـاوی فیلیمەکانـی بـە زمانـی فارسـی بـووە و کراوەتـە کوردیـش، لـە سـاڵی ٢٠٠٠ کۆمپانیایەکـی بەناوی(مـژ فلیـم Mij Film)ی دامەزرانـدووە، بـۆ بەرهـەم و دەرهێنانـی فیلیـم لەسـەر نەتـەوە جیاوازەکانـی ئێـران، هـەر لـە سـاڵی ٢٠٠٠ فیلمێکـی درێـژی بـە ناوی(سـاتێک بـۆ مەسـتی ئەسـپەکان)ی دەرهێنـاوە کـە یەکـەم فیلمـی درێـژی کـوردی بـووە لەسـەر ئاسـتی وڵاتـی ئێـران و، یەکـەم فلیمـی کوردیـش بـووە، کـە خەڵاتـی

لە لای ڕستەوە: هونەرمەند خاتوو مۆنیکا بلوچی، هونەرمەند بەهمەنی قوبادی

کامیرای زێڕینی لە فیستیڤاڵی(کان)لە فەرەنسا وەرگرتووە.

هونەرمەند بەهمەنی قوبادی پاش ئەوەی وڵاتی ئێرانی بەجێهێشتووە بەردەوام بووە لە کارە هونەرییەکانی و، دەرهێنانی چەندین کورتە فیلم و فیلمی درێژ، بە بەرهەمەکانی بەشداری لە چەندین کێبڕکێی فیلمی سینەمایی لە دەرەوەی وڵات کردووە و، چەندین جاریش بەرهەمەکانی خەڵاتیان وەرگرتوو، تا ئێستا ئەم کورت فیلم و فیلمە درێژانەی بەرهەم هێناوە:

کورتە فلیمەکان:

- دەف. ٢٠٠٣.
- شەو تەواو بوو، ٢٠٠٣.
- آن مرد آمد (ئەو پیاوە دێ).
- جنگ تمام شد (شەڕ تەواو بوو).
- باز باران با ترانە (دووبارە باران لەگەڵ گۆرانی)، ١٩٩٢.
- دنگ، ١٩٩٦.

- سهمیه دفتر (بەشی دەفتەر).
- ماهی خدا (ماسی خودا)، ١٩٩٦.
- مثل مادر (وەک دایک)، ١٩٩٦.
- مهمانی (میوانی)، ١٩٩٦.
- زندگی در مه (ژیان لەنێو تەم و مژدا)،١٩٩٧.
- نغمەهای دختران دشت (سۆزەکانی کچی دەشت)، ١٩٩٧.
- وظیفه م حسینی (ئەرکەکانی م. حەسەن)، ١٩٩٢.
- سربازی به نام امین (سەربازێک بە ناوی ئەمین)،١٩٩٣.
- پانتول، ١٩٩٣.
- کبوتر نادر پرید (کۆترەکەی نادر فڕی)، ١٩٩٤.
- باجه تلفن (کیوسکی تەلەفوون)، ١٩٩٧.
- بالکن (باڵکۆن، بەرهێوان).
- ز مثل زندگی (ژێ وەک ژیان)، ١٩٩١.
- گل باجی (گوڵ باجی)، ١٩٩١.

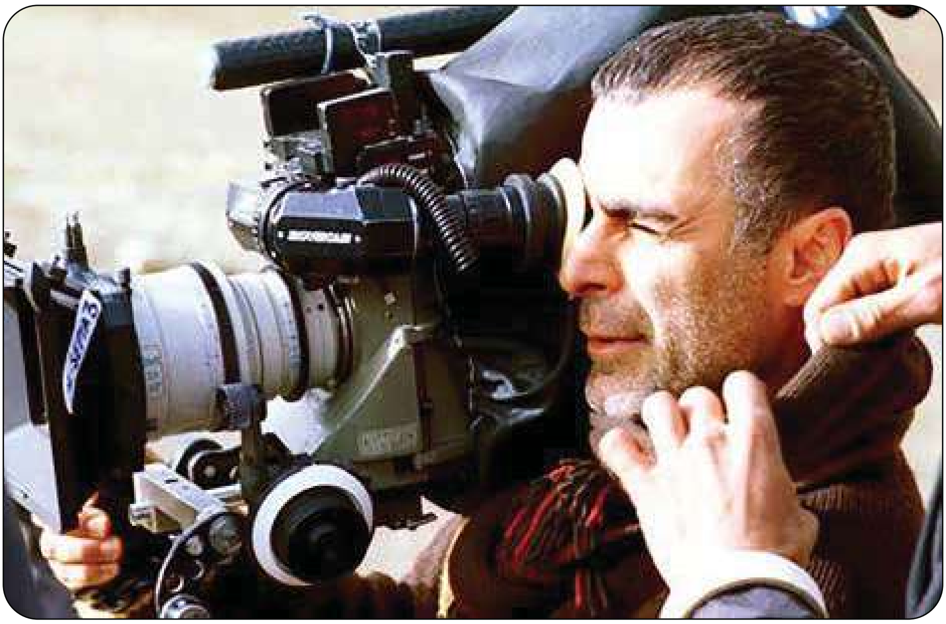

هونەرمەند بەهمەنی قوبادی لە کارێکی هونەریدا

لە لای ڕاستەوە: خاتوو نە ناسراوە، هونەرمەند بەهمەنی قوبادی

- از زاویە دیگر (شاییەکی تر).
- سرتراش خانە (سەرتاشەکەی ماڵ).
- هفدە تمام (هەڤدەی تەواو).

فلیمە درێژەکان:

- نیوەمانگ، ٢٠٠٦.
- کیسەڵەکانیش دەتوانن بفڕن، ٢٠٠٤.
- گۆرانییەکانی وڵاتی دایکم، ٢٠٠٢.
- ساتێک بۆ مەستی ئەسپەکان، ٢٠٠٠.
- بەجێهێڵراو لە عێراق، ٢٠٠٢.
- وەرزی کەرکەدەن، ٢٠١٢.
- کەسێک لە پشیلە ئێرانییەکان هەواڵی نییە، ٢٠٠٩.
- لە ساڵی ٢٠١٥ دووفیلمی بەڵگەنامەیی دەرهێناوە بە ناوەکانی(ئاڵای بێ وڵات، ژیان لەسەر سنوور).

لە کارەکانی بەهمەن قوبادی وەک دەرهێنەر لە فیلمی درێژدا (ساتێک بۆ مەستی ئەسپەکان)، (ئاوازەکانی وڵاتی دایکم)، (بەجێهڵراو لە عێراق)، (کیسەڵەکانیش دەفڕن) بە یەکێک لە باشترین شاکارەکانی هونەرمەند بەهمەنی قوبادی دەژمێردرێن، کە بوونەتە براوەی خەڵاتی گلاس بیر و پیس فیلم لە ڤیستڤاڵی نێودەوڵەتیی بەرلین لە ئەڵمانیا و خەڵاتی گۆڵدن شانێڵ لە سان سپاستیان.

فیلمی نیوە مانگ کە ئەکتەری ناودار گۆڵشیفتە فەراهانی ڕۆڵی سەرەکی تێدا گێڕا و، بووەتە براوەی خەڵاتی گۆڵدن شانێڵ لە ساڵی ٢٠٠٦ هەر لە فیستیڤاڵی سان سباستیان.

فیلمی (وەرزی کەرکەدەن) یش کە خانمە ئەکتەری بەناوبانگ مۆنیکا بێلوچی ڕۆڵی سەرەکی تێدا گێڕا و، بووەتە براوەی خەڵاتی گۆڵدن شانێڵ، هەر لە ساڵی ٢٠٠٦ لە فیستیڤاڵی سان سباستیان.

ئەو زۆر حەزی لە کاری نواندن نەبووە، بەڵام لە ساڵی ٢٠١٩ بە ڕۆڵێکی کورت بەشداری لە فیلمێک لە دەرهێنانی(مارتن سکۆر سێزی) کردووە، دواتر ئەو فیلمە بۆ باشترین خەڵاتەکانی ئۆسکار کاندیدکراوە.

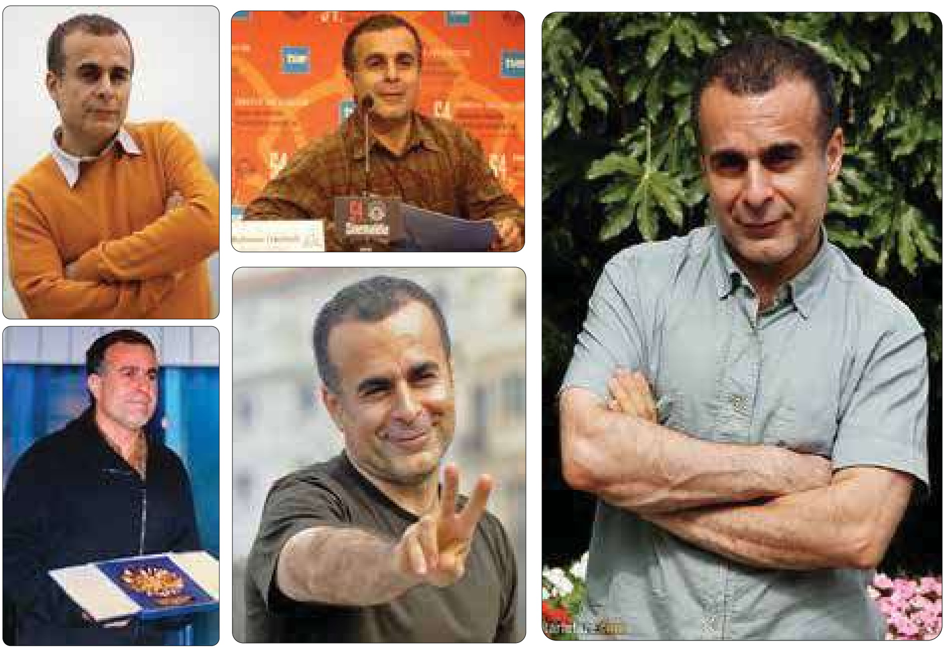

هونەرمەند بەهمەنی قوبادی لە چەند کاتێکی جیاوازدا

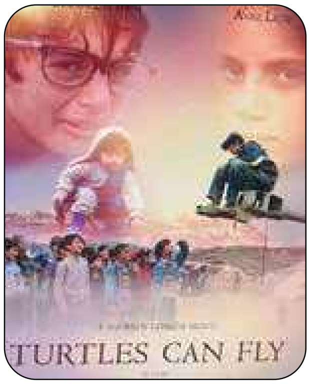

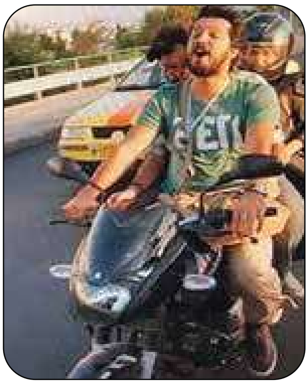
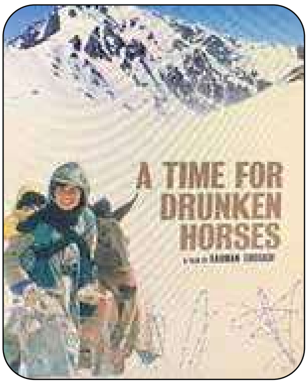

بەرهەمەکانی هونەرمەند بەهمەنی قوبادی

هونەرمەنـد بەهمەنـی قوبـادی چەندیـن جـار بەرهەمەکانـی خەڵاتـی نێودەوڵەتییـان بردۆتـەوە، ئەویش وەکو لیژنـەی دادوەری لـە چەندین کێبڕکێی نێودەوڵەتـی ئەنـدام و بەشـدار بـووە.

لەوەتـەی لـە وڵاتـی ئێـران دووکەوتۆتـەوە گەڕانـەوەی لـێ قەدەغەکراوە، هەتـا دایکیشـی قەدەغـەی سـەفەری دەرەوەی لێکـراوە تاوەکـو کوڕەکـەی ببینێـت، ئـەو خاوەنـی برایـەک و خوشـکێکە بـە ناوەکانی(بتیـن، ناهیـد).

بۆ هونەرمەنـدی دەرهێنـەر بەهمەنـی قوبادی هەر سـەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی هونـەری سینەمای کـوردی و ئاشـناکردنی گەلانـی جیهـان بـە نەهامەتییەکانی گەلـی کوردمـان.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپێدیا.

٢ - ویکیپیدیا- ئینسکلپیدیا ئازاد.

٣ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی(Mij Film).

٤ - ماڵپەڕی ئازادی، نووسینێکی نووسەر محەمەد ڕزگار لە ٢٣- ١ - ٢٠٢١.

٥- - Youtube، ماڵپەڕی ڕۆژ، فیلمێکی دوکیومێنتاری.

٦ - ماڵپەڕێ MOR Fm، فیلمێکی دوکیومێنتاری.

٧ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

خاتوو دیا جوان

شاعیر و نووسەر و شانۆنامەنووس و چیرۆکنووس، خاتوو دیا جوان ....

ناوی تەواوی(سەباح کچی مەلا عوسمانی شۆڤی)یە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە دیا جوان ناسراوە، لە ساڵی ١٩٥٣ لە یەکێ لە گوندەکانی(ناوچە- هەرێمی بۆتان)ی باکووری کوردستان لە خانەوادەیەکی ئایینپەروەر و ڕۆشنبیر و کوردپەروەر لە دایکبووە، مەلا عوسمانی باوکی زانایەکی ئایینی و و ڕۆشنبیر و ئەدەبدۆست بووە، لە مزگەوتەکەی خۆی هەموو دەم(٧٠ - ٨٠)فەقێ و سوختەی هەبووە، دەرسی ئایینی بە کوردی وتووەتەوە و شارەزاییەکی تەواوی لە شیعری شاعیرانی(مەلای جزیری و ئەحمەدێ خانی و فەقێی تەیران) هەبووە، لە کۆڕو مەجلیسەکانی خۆی باسی ئەدەبیاتی کوردی کردووە و، هانی ئامادەبووانی مەجلیسەکەی داوە کە فێری زمانی کوردی ببن و بایەخی پێدەن.

شاعیر خاتوو دیا جوان
بە جاحێڵی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر دیا جوان، سەرۆک مەسعود بارزانی

شاعیر و چیرۆکنووس خاتوو دیا جوان لە تەمەنی(٥) ساڵی لەسەر دەستی باوکی دەرسی ئایینی خوێندووە و فێرە زمانی کوردیش بووە، ئەو تەمەنی(٧) ساڵان بووە، دایکی کۆچی دوایی کردووە(نەنکی- داپیرە- پیرەکا) ی پەروەردەی کردووە، داپیری ژنێکی(حەکیم) بووە خەڵکی ناوچەکەی بەدەرمانی گژوگیا چارەسەر کردووە، زۆریش شارەزای چیرۆک و داستان و کەلتوور و کەلەپووری کوردی بووە، شەوانە چیرۆک و داستانی بۆ گێڕاونەتەوە، بۆیە ئەو هەر لە منداڵییەوە هەست و ڕوحی نیشتمانی و نەتەوەیی لا نەشونمای کردووە و، زۆریش زوو فێری زمانی کوردی بووە، چووەتە قوتابخانە و پۆلی شەشەمی سەرەتایی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٦٦ شووی بە ئامۆزایەکی خۆی کە کوڕی مەلا ئەحمەدی مامی بووە کردووە و، چوونەتە شاری (قامشلۆ) لە ڕۆژئاوای کوردستان، تا ساڵی ١٩٧٥ لەوێ ژیانێکی سەخت و هەژارییان بردۆتەسەر، پاش ساڵی ١٩٧٥ لە دیمەشق ژیاون، تا دەستپێکردنی شۆڕشی گەلانی سووریا ساڵی ٢٠١٢، دوای تێکچوونی بارودۆخ لە سووریا ڕووی لە باشووری کوردستان کردووە و، لە شاری دهۆک نیشتەجێبووە.

شاعیر و چیرۆکنووس دیا جوان لە تەمەنی(٧ - ٨)ساڵیدا لە کۆڕوکۆبوونەوە و مەجلیسەکانی باوکی ئامادەبووە و، گوێی لە سروودی ئایینی و شیعر و ئاوازی شاعیرانی کلاسیکی گرتووە، حەزیشی چووەتە زمان و ئەدەبی کوردی و، هەستیشی بە ئێش و ئازاری میللەتەکەی کردووە، هەموو ئەوانە لە فیکر و مێشک و سنگی پەنگی خواردووەتەوە، تا لە ساڵی ١٩٧٧ دەستی بە نووسینی شیعر و چیرۆک و شانۆنامە کردووە، یەکەم نۆبەرەی بەرهەمی خۆی کە پارچە هەڵبەستێک بووە لە ڕۆژنامەی(بەربانگ) لە ستۆکهۆڵمی پایتەختی وڵاتی سوید بڵاوکردۆتەوە، یەکەم دیوانی شیعریشی ساڵی ١٩٩٢ بە ناوی (موجة في بحر احزاني) بە زمانی کوردی بە پیتی لاتینی نووسیوە و بڵاوی کردۆتەوە، تا ئێستا (١٤) کتێبی لە شیعر و چیرۆک و شانۆنامە نووسیوە و بڵاوی کردوونەتەوە کە ئەمانە هەندێکیانن:

-baran هەڵبەست.

- حکایات شعبیە کردیە، بە زمانی کوردی بە پیتی لاتینی لە لایەن نووسەر تۆفیق حسینی وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی عەرەبی.

- روندکێن زوا.

لە لای ڕاستەوە: شاعیری گەورەی عێراقی محەمەد مەهدی جەواهیری، شاعیر خاتوو دیا جوان

- بەندەر، لە سەر ئەرکی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی دهۆک چاپکراوە.
-kene Res
-hestiren ziwa

- عبرات متمردة.

چەندانی دیکەش.

ئەو چەندین چالاکیی دیکەی لە بواری سیاسی و کاری ڕێکخراوەیی و ئەدەبی و ڕۆشنبیری هەبووە لەوانە:

- لە ساڵی ٢٠٠٣- ٢٠٢٣ ئەندامی کۆمیتەی ناوەندیی پارتی دیموکراتی سووریا بووە و یەکەم ئافرەتیشە کە ئەو پلەیەی وەرگرتووە.
- ئەندامی لێژنەی میهرەجانی شیعری کوردی بووە لە سووریا.
- ئەندامی لێژنەی خەڵاتی ڕەوانشاد(ئۆسمان سەبری)بووە و هەر خۆشی لە پەیمانگای کوردی لە پاریس خەڵاتەکەی پێشکەش بە خاتوو(دانیال میتران)کردووە، ساڵی ٢٠٠٤.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و مێژوونووس و کەلتوورناس و شوێنەوارناس عەبدولڕەقیب یوسف، شاعیر دیا جوان

له لای ڕاستەوە: دووەم کەس شاعیر دیا جوان لە چالاکییەدا لە عەفرین

- ئەندامی یەکێتیی ئافرەتانی کوردستانە - لقی هەولێر.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کوردە- لقی هەولێر.
- ئەندامی ڕۆژنامەنووسانی کوردستانە لە سووریا.
- ئەندامی نووسەرانی کوردستانە لە سووریا.
- لە ساڵی ٢٠٠٤ وەکو شاعیرێکی کورد لە پەرلەمانی سویدی پێشوازی لێکراوە.
- بەشداریی چەندین کۆڕوکۆبوونەوە و کۆنفراس لە ڕۆژئاڤا و باشووری کوردستان و لە وڵاتانی ئەورووپا و عەرەبی کردووە، لەوانە وڵاتانی(ئەڵمانیا، سوید، دانیمارک، فەرەنسا، هۆڵەندا، لوبنان، ئوردن).
- لە ساڵی ٢٠٠٦ ناوەندی شەهید(لەیلا قاسم)ی لە دهۆک کردۆتەوە.
- دەیان چاوپێکەوتن و دیمانەی تەلەفزیۆنی لە گەڵ بەشی زۆری کەناڵە لۆکاڵی و ئاسمانییە کوردییەکان و دەرەوەی وڵاتیش کردووە لەوانە (دەنگی کوردستان، زاگرۆس، وار، ڕووداو، کوردستان ٢٤، ئارک، ڕادیۆی ستۆکهۆڵمی نێودەوڵەتی، ڕادیۆی بەرلینی نێودەوڵەتی و

له لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر کۆنێ ڕەش، شاعیر دیا جوان

چەندانی دیکەش).

ئەو زیاتر لە(٤٦) جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە لەوانە:(خەڵاتی ١٠٠ ساڵەی سەرکردەی نەمر مەلا مستەفا بارزانی ساڵی ٢٠٠٣، خەڵاتی ڕێکخراوی پێشمەرگەی ڕۆژئاڤا ساڵی ٢٠١٨، میهرەجانی شیعری کوردی لە قامشلۆ ساڵی ١٩٩٩، خەڵاتی میهرەجانی مەلای جزیری لە هەرێمی کوردستان ساڵی ٢٠٠٠، خەڵاتی زانکۆی دهۆک، خەڵاتی ناوەندی خانی و

بەرهەمەکانی شاعیر دیا جوان

چەندانی دیکەش).

شاعیر دیا جوان لە ساڵی ١٩٦٦ هاوسەرگیری کردووە و خاوەنی (٦) منداڵە، خوا تەمەن درێژیان بکات، خۆشی هەر سەرکەوتوو بێت بۆ خزمەتی زمان و شیعر و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

1 - کورتەیەک ژیاننامە و بەرهەمەکانی شاعیر خاتوو دیا جوان، هاوڕێم شاعیر و نووسەر کۆنێ ڕەش لە قامشلۆ بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

2-DUHOKTV، بەرنامەی(بیردانک)فلمێکی دوکیومێنتاری لە ئامادە و پێشکەشکردنی میدیاکار ڕزگار وەحید.

3 - ئاژانسا خانی، فیلمێکی دوکیومێنتاری، لە ٢٧ - ٧ - ٢٠٢٣.

4- WAAR MEDIA، فیلمێکی دوکیومێنتاری، بەرنامەی(تاڤهەتڤ).

5- ARKTV، فیلمێکی دوکیومێنتاری لە ١١ - ٣ - ٢٠٢٢.

6- SEMA KURD، نووسینێک لە ١٥ - ٥ - ٢٠١٣.

7- GMK,ONE، نووسینێک لە ٩ - ٧ - ٢٠٢٣.

8 - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

محەمەد بەرزی

شـاعیر و نووسـەر و وەرگێـڕی بـواری ئەدەبیاتـی منـداڵان، ئەندازیـار محەمـەد بـەرزی....

ناوی تەواوی(محەمـەد قادر محێدین)ە، لـە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشـنبیری بە محەمـەد بەرزی ناسراوە، لە ڕۆژی ٢٠ - ٧ - ١٩٤٦ لە گەڕەکی(گۆیژە)ی شاری سلێمانی لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، هەمـوو قۆناغەکانی خوێندنـی سـەرەتایی و ناوەنـدی و دواناوەنـدی هـەر لـە شـاری سلێمانی تەواوکردووە، لـە ساڵی ١٩٧١ بەشـی کارەبـای لـە زانکۆی(تەکنەلـۆژی) لـە بەغـدا بەسـەرکەوتوویی تەواوکـردووە و، هـەر هەمـان ساڵ وەکو ئەندازیاری کارەبا لە کارگـەی شـەکری سلێمانی دامـەزراوە، لـە سـەرەتای ساڵی ١٩٦٧ - ١٩٧٣وەکو ئەندامێک لە ڕێکخراوی کاژیک چالاکی نواندووە و، لە کۆتایی ئاداری ساڵی ١٩٧٤ بووەتـە پێشـمەرگەی شۆڕشـی ئەیلـوول و، هـەر لەگـەڵ نسـکۆی شـۆڕش سـاڵی ١٩٧٥ هاتۆتـەوە سـلێمانی و بـەردەوام بـووە لـە خزمەتکـردن لـە کارگـەی شـەکری سـلێمانی تـا سـاڵی ١٩٩٦، هـەر

شاعیر محەمەد بەرزی
بە مێردمنداڵی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر محەممەد بەرزی، منداڵەکان (بەیار، بلوور، هێشوو) منداڵەکانیان، خاتوو شیرین ڕەشید ئەحمەد هاوسەری شاعیر محەممەد بەرزی

لە ساڵی ١٩٩٦ خۆی و هاوسەرەکەی و منداڵەکانی ڕوویان لە ئەمەریکا کردووە و، وەکو پەنابەری سیاسی لەوێ نیشتەجێبوونە.

ئەندازیار و شاعیر و نووسەر وەرگێڕ محەمەد بەرزی لە کۆتایی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو گڕوگاڵی شیعر نووسین و بابەتی زانستی و هەمەجۆری دیکەی کردووە، نۆبەرەی بەرهەمەکانی خۆی کە پارچە هەڵبەستێک بووە بە ناوی(هەڵۆی کورد)لە ڕۆژنامەی هاوکاری ژمارە(٤٠) ی ڕۆژی ١٧ - ١٠ - ١٩٧٠ بڵاوکردۆتەوە، پاشان ماوەیەک لە شیعر نووسین دوورکەوتۆتەوە و ڕووی لە نووسینی زانستی کردووە، دەیان بابەتی ئەدەبی و زانستی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی وەکو(هاوکاری، میدیا، کوردستانی نوێ، زانیاری، تەندروستی و کۆمەڵ، کاروان، ڕەنگین، ڕۆشنبیری نوێ، زانستی سەردەم و چەندانی دیکەش)بڵاوکردۆتەوە، ئەو تا ساڵی ١٩٩٦ هەموو بەرهەمەکانی خۆی بە ناوەکانی(جەربەزە، حەمە قادر، ئەندازیار حەمە قادر) بڵاوکردۆتەوە، پاش ساڵی ١٩٩٦ کە لە ئەمەریکا ژیاوە و، بایەخدانی ئەو وڵاتە و وڵاتانی ئەورووپا بە منداڵان زۆر سەرنجی

ڕاکێشـاوە و، خۆشەویستیشـی بـۆ منـداڵان وای لێکـردووە ڕوو لـە نووسـینی ئەدەبیاتـی منـداڵان بـکات، تـا ئێسـتا زیاتـر لە(١١٤)هەڵبەسـتی پوخـت و جـوان و ئاسـت بـەرزی بۆ منداڵـە چاوگەشـەکانی کوردسـتان نووسـیوە ، سـەرەڕای وەرگێڕانی(١٥٠)چیـرۆک هـەر بـۆ منـداڵان، هەمووشـی لـە چەنـد کتێبێکـی قەشـەنگ و جوان چـاپ و بڵاوکردۆتـەوە و ناسـناوی محەمـەد بەرزیشـی بۆ خـۆی دانـاوە.

بەرهەمەکانی لە بواری منداڵان :

- ناسـک و ورچەکـە، چیرۆک بۆ منـداڵان، وەرگێڕان لـە زمانـی ئینگلیزییـەوە بۆ زمانـی کوردی، سـاڵی ٢٠٠٠.
- بازن، چیرۆک بۆ منداڵان، وەرگێڕان لە ئینگلیزییەوە بۆ زمانی کوردی.
- مریەم، هۆنراوە و چیرۆک بۆ منداڵان.
- خۆزگە، هۆنراوە و چیرۆک بۆ منداڵان.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر محەممەد بەرزی،
خاتوو شیرین ڕەشید ئەحمەد هاوسەری
شاعیر محەممەد بەرزی

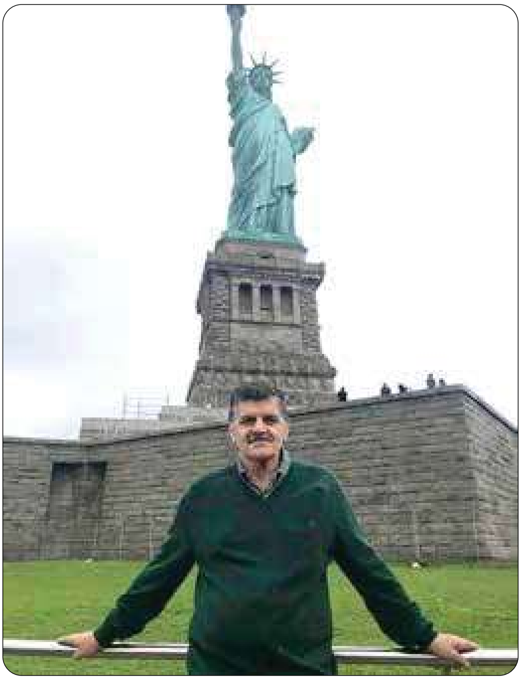

شاعیر و وەرگێڕی
بواری ئەدەبیاتی منداڵان
محەممەد بەرزی

- بەرخەکەی لانە، هۆنراوە و چیرۆک بۆ منداڵان.
- چەندین لەو بەرهەمانەشی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان لەوانە (پەپوولە، جگەرگۆشەکان، هەنگ و کەناری و سایتە ئەلیکترۆنییەکان) بڵاوکردۆتەوە.

کتێبە زانستییەکانیشی:

١ – وزەی خۆر

٢ – کوڵێنەری هەڵم.

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ ئەندازیار محەمەد بەرزی چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە لەوانە:-

بەرهەمەکانی شاعیر محەمەد بەرزی

- لە ژمارە (٥٨) گۆڤاری سلێمانی ساڵی ٢٠٠٨ لە گۆشەی (ڕۆڵە بە ئەمەکەکانی شار) بەسەرکراوەتەوە.
- لە ساڵی ١٩٩٣- ١٩٩٦ ئەندامێکی سەرەکیی دروستکردنی پاڵاوگەیەکی خۆماڵی کوردی بووە لە سلێمانی.

لە ساڵی ١٩٧٦ هاوسەرگیری لە گەڵ خاتوو(شیرین ڕەشید ئەحمەد) کردووە و خاوەنی سێ کچن بە ناوەکانی(هێشوو، بلوور، بەیار) خوا تەمەن درێژیان بکات، بۆ خۆشی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی و ئەدەبیاتی منداڵە چاوگەشەکانی کوردستان.

نموونەی شیعری شاعیر محەمەد بەرزت:

(١)

درەخت
درەختم زۆر خۆشدەوێ
بۆم دەگرێ سێو و هەرمێ
هەڵوژە و قۆخ و قەیسی
ئای چەند خۆشە گێلاسی
هەنار و گوێزی زۆرە
لانەیە بۆ سمۆرە
بۆ ڕیشۆڵە و پاساری
بەهەشتێکە پڕ یاری
بۆ ئێمەی پچکۆلانە
خۆی دەکات بە جۆلانە
مەرجە تاکوبمێنم
لق و پۆپی نەشکێنم

١٢ / ٦ / ٢٠٠٢

(٢)

چاویلکە

دوێنێ نەنکم زویر بوو
چاویلکەکەی بزر بوو
ئەوەندە چاوی کز بوو
هەتا منی لێ تێکچوو
خێرا چووم و نەوەستام
هەموو ژوورەکەی گەڕام
لەژێر سووچی سەرینا
چاویلکەم بۆ دەرهێنا
وەکو گوڵ گەشایەوە
خۆشی بۆ گەڕایەوە
ماچم کرد و پێکەنی
وتی : تۆ چاوی منی
١١ / ٧ / ٢٠٠٩

****

(٣)

وانەکانی سروشت

سروشت پڕە لە وانە
بیرکەرەوە و بیزانە
شاخ دەڵێ سەر شۆڕمەکە
بڕوانە بەرەو لوتکە
ڕووباریش دەڵێ نەکەی
تەماشای دواوە بکەی
درەختیش هاوار دەکا

هەمیشە چاکە بکە
هەر چۆن گەڵا دەوەرێ
دوێنێ بخەرە پشتگوێ
خۆریش دەڵێ تاریکی
بگۆڕە بە ڕووناکی

١٥ / ٤ / ٢٠٢٣

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر و وەرگێڕ محەمەد بەرزی لەسەر ڕاسپاردەی هەر دوو شاعیر و نووسەری بواری منداڵان مامۆستا ڕەزا شوان لە وڵاتی نەرویج و مامۆستا فەرهاد ئەحمەد بەرزنجی لە سلێمانی و لە سەر داخوازیی من، شاعیر و نووسەر خۆی بۆی ناردووم، سوپاسی هەرسێکیان دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

برزۆ مەحموود

مامۆستا و نووسەر و زماننـاس و وەرگێر و لێکۆڵەر، مامۆستا برزۆ مەحموود لە ڕۆژئاڤای کوردستان....

ناوی تەواوی(برزۆ عومەر عەبدوڵڵا مەحموود)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە برزۆ مەحموود ناسراوە، لە ساڵی ١٩٥٧ لە گوندی(تل خليل)ی سەر بە ناحیەی(الجوادیە)ی نێوان شارۆچکەی(ترپەسپی)و شارۆچکەی(گرکێ لەگێ- رميلان)لە دایکبووە، لە سەرەتای شەستەکانی سەدەی ڕابردوو ماڵیان چووەتە شاری(قامشلۆ)، قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی لە شاری قامشلۆ تەواوکردووە، ساڵی ١٩٨٠ بەشی زمان و ئەدەبی ئینگلیزی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی حەلەب بەسەرکەوتوویی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٨١ بووەتە مامۆستای زمانی ئینگلیزی لە قوتابخانە ناوەندی و ئامادەییەکان شاری قامشلۆ و دەوروبەری و، بەردەوام بووە لە خزمەتکردن لە بواری پەروەردە و فێرکردن تا ساڵی ٢٠١٣ خانەنشین بووە، هەر لە پاش خانەنشینبوونی، هەمان ساڵ بەنیازی درێژەدان بە خوێندنی باڵا

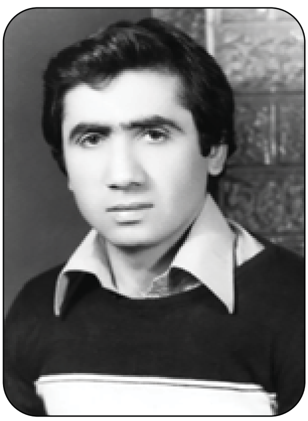

نووسەر برزۆ مەحموود
بە جاحێڵی

له لای ڕاستەوە: نووسەر برزۆ مەحموود، دکتۆر جەمشید حەیدەری

له لای ڕاستەوە: نووسەر برزۆ مەحموود، شاعیر و نووسەر کۆنێ ڕەش، خالس مسەوەر

چووەتە زانکۆی(ئارتکلۆ)لە تورکیا و بڕوانامەی ماستەری بەدەستهێناوە، لە ساڵی ٢٠١٦ لە خوێندنی دکتۆرا لە زانکۆی(دیجلە) لە دیاربەکر وەرگیراوە، پێش تەواوکردنی بەهۆی نەخۆشکەوتنی هاوسەرەکەی تەواوی نەکردووە و گەڕاوەتەوە قامشلۆ، ئێستاش لە قامشلۆ دەژیت و هیواو ئاوات و نیازی ئەوەیە، کە دەرفەتێکی بۆ بڕەخسێ و دکتۆراکەی تەواو بکات.

نووسەر و زماناس و وەرگێڕ برزۆ مەحموود لە سەرەتای ژیانی

لاوێتیدا زیاتر حەز و ئارەزووی لە هونەری نیگارکێشان و مۆسیقا بووە، بەڵام ئەو کاتەی قوتابی ئامادەیی بووە لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو، لەڕێگای گوێدانی بە پرۆگرامەکانی ڕادیۆی کوردیی بەغدا و ئاشنابوونی بە نووسین و شیعرەکانی شاعیر(جگەرخوێن)و، خوشکی گەورەی(ئەمینە عومەر- کچا کورد)یش کاریگەری لە سەری هەبووە، بۆیە بڕیاری داوە زمانی ئینگلیزی بخوێنێت و، لە ڕێگای وەرگێڕانەوە زیاتر

نووسەر برزۆ مەحمەد لە کاتی وانەوتنەوە

لە لای ڕاستەوە: نووسەر برزۆ مەحموود، خاتوو هاوسەرەکەی

ئاشنای بنج و بنەوانی زمانی کوردی و زمانە ڕۆژهەڵاتییەکان ببێت، ئەو زیاتر بایەخی بە ئەدەب و فۆلکلۆر و کەلتووری و کەلەپووری کوردی داوە، بە خوێندنەوەی گۆڤارە کوردییەکان کە لە باشووری کوردستان و عێراق ئەو کات دەردەچوون، لەوانە گۆڤاری (المجمع العلمي الكردي- کۆڕی زانیاری کوردی) کە لە کتێبخانەی زانکۆی حەلەب چاوی پێکەوتووە و زیاتر هۆگر و ئاشنای زمانی کوردی بووە و، زۆریش سەرسام بووە بە وتارەکانی نووسەر و ڕووناکبیر ڕەوانشاد(مەسعود محەمەد).

ئەو زمانی کوردی بە هەردوو شێوەزاری کرمانجی و سۆرانی دەزانێت، زمانەکانی عەرەبی و ئینگلیزیش زۆر بەباشی دەزانێت، ساڵی ١٩٨٤ دەستی بە نووسینی وتاری هەمەجۆر کردووە و، یەکەم نۆبەرەی بەرهەمی خۆی وتارێک بووە بە ناونیشانی(ضرورة اللغة الكردية الفصحى) لە گۆڤاری(گەلاوێژ)بڵاوکردۆتەوە، بەردەوام بووە لە نووسینی و سەرپەرشتی کردنی بڵاوکراوەکانی پارتە سیاسییەکانی کوردی کە ئەو کات بە(نهێنی) دەردەچوون، لەوانە گۆڤارەکانی(گەلاوێژ- Gelawêj) لە نێوان ساڵانی ١٩٨٥- ١٩٩٢، گۆڤاری پیرس Pirsی کوردی لە ساڵانی ١٩٩٣- ٢٠٠٤، گۆڤاری(Hevind)ی کوردی کە لە ساڵانی ٢٠٠٤ تا کۆتایی ٢٠٠٦، دەردەچوو، وەکو موحەریر و سەرپەرشتیاری ئەم گۆڤارە کاریشی کردووە، لە پاش ساڵی ٢٠٠٦ کەمتر لە بواری رۆژنامەگەری ئیشی کردووە و، ڕووی لە نووسینی بابەتی زمانەوانیی کوردی کردووە، بە تایبەتی لە ڕووی بەراوردکردنی لەگەڵ زمانە ڕۆژهەڵاتی و هیندۆئەوروپییەکان و بابەتی وەرگێڕان لە زمانی ئینگلیزی و عەرەبی، لەم بوارانەدا کۆمەڵێک بەرهەمی وەکو کتێب چاپ و بڵاوکردۆتەوە و، چەندین لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی زانستی و ئەکادیمی دەربارەی(وشەسازی و ڕێنووس و دەنگەکان و بابەتی دیکەی پەیوەند بە زمانی کوردی)، بە شێوەزاری کرمانجی بە پیتی لاتینی و سۆرانی و بە زمانی عەربی لە گۆڤارەکانی وەکو(ڕامان، الثقافة الجديدة، الحوار، ڤەژین، زمان و زار، گوڵانی عەرەبی و چەندانی دیکەش) بڵاوکردۆتەوە.

نووسەر و وەرگێڕ و زماناس برزۆ مەحموود تا ئێستا ئەم بەرهەم و توێژینەوانەی بڵاوکردۆتەوە:

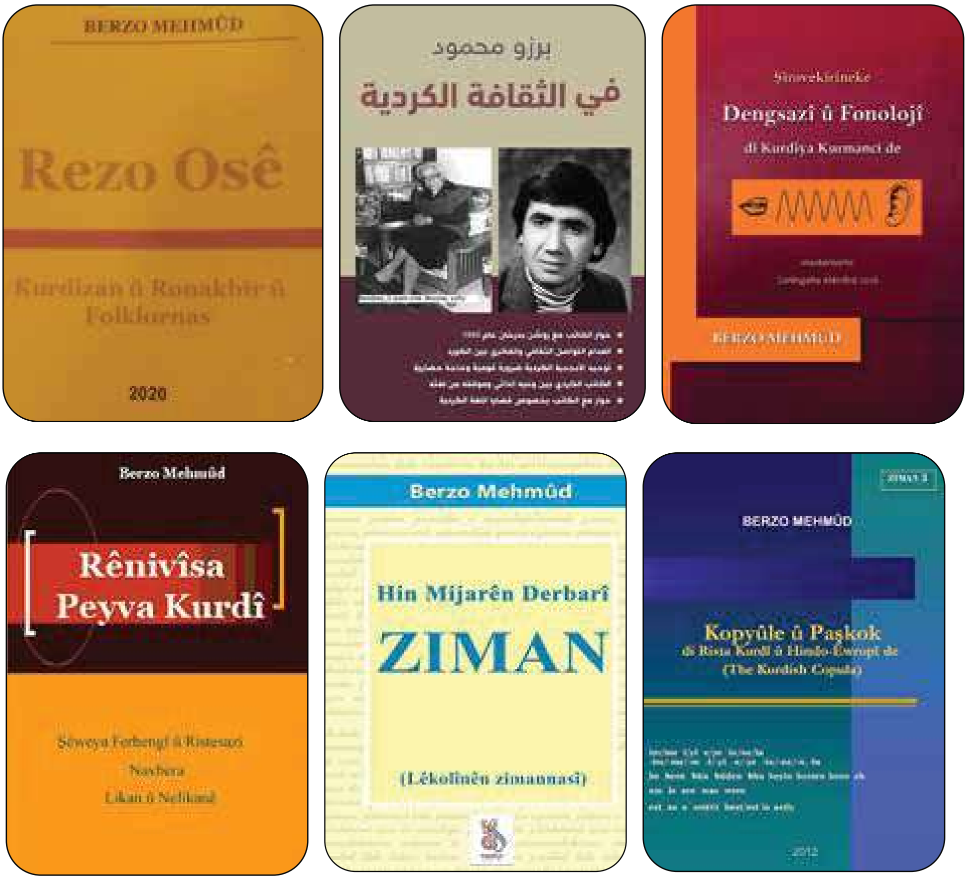

بەرهەمەکانی نووسەر و وەرگێڕ و لێکۆڵەر برزۆ مەحموود

-(قواعد إملاء الكلمة الكردية بين الوصل والفصل Rênivîsa Peyva Kurdî)، ساڵی ٢٠٠٥.

- في الثقافة الكردية.

- الرابطة و وحدات الإسناد في الجملة الكردية والهندوراسية، دراسة مقارنة، ٢٠١٢.

- کتێبی(زمان)، لێکۆڵینەوە و زمانناسی.

- دەنگسازی و فۆنۆلۆژی لە کوردی کرمانجیدا، ٢٠١٦.

- چەند بابەتێکی کوردناسی، کە لەسەر ئەرکی ئەکادیمیای کوردی لە هەولێر چاپکراوە، دووان بە زمانی کوردی شێوەزاری سۆرانی و

یەکێکیـان بەزمانـی عەرەبـی کـە ئەمانـەن:

- زاراوە بنەمای زمانی زانستییە.
- گۆمیداس و مۆسیقای کوردی.
- بنية الجمل الخالية من الفعل في الكوردية الشمالية.

چەندانی دیکەشی ئامەدەیە بۆ چاپکرن.

نووسـەر و زماننـاس و وەرگێڕ بـرزۆ مەحمـوود چەندین چالاکیی دیکەشـی هەبووە لەوانە:

- چەندین موحازەرەی لە سـەر زمان و ئەدەب و مەسـەلەی کورد لە قامشـلۆ و حەسـەکە و دیمەشـق و شـار و شـارۆچکەکانی دیکـەی کوردسـتانی ڕۆژئـاوا و باشـوور وتووەتـەوە.
- لـە ڕۆژی ١٨ و ١٩ - ١٠ - ٢٠٠٦ بەشـداریی لـە کۆنفراسـی زمانـی کوردی لـە دیاربەکـر کـردووە و، بووەتـە ئەندامـی بەڕێوەبردنـی کۆنفراسـەکە و محازەرەیەکی بـە نـاوی (خانی)و ڕۆڵـی لـە پـەروەردە پێشـکەش کـردووە.
- بەشـداریی لـە یەکەمیـن دیـداری ئەدەبـی کـوردی هاوچـەرخ لـە هەولێـر کـردووە و، چەندیـن چالاکیـی دیکەشـی هەبـووە.

بـۆ مامۆسـتا و نووسـەر و زماننـاس و وەرگێـڕ بـرزۆ مەحمـوود هـەر سـەرکەوتوو و بـەردەوام بیـت بـۆ خزمەتـی زمـان و ئەدەبـی کـوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیـەک لـە ژیاننامـە و بەرهـەم و چالاکییەکانـی نووسـەر بـرزۆ مەحمـوود، هاوڕێـم شـاعر و نووسـەر کۆنـێ ڕەش لـە قامشـلۆ بـۆی نـاردووم، سوپاسـی دەکـەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ئیسماعیل سەرهەنگ

مامۆستای پەروەەردە و شارەزای گژوگیا و ڕووەکناس، تەکنیکاری(شفرة-جوفرە)ی شۆڕشی ئەیلوولی ١٩٦١، ڕەوانشاد مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ ....

مامۆستا و گژوگیا و ڕووەکناس و تەکنیککاری جوفرەی نهێنی لە سەرەتای شۆڕشی ئەیلوولی ساڵی ١٩٦١، مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ لە ساڵی ١٩٢٠ لە شاری(شەمزینان)ی باکووری کوردستان لە خانەوادەیەکی شۆڕشگێر و کوردپەروەر لە دایکبووە، ڕەوانشاد سەرهەنگی باوکی یەکێک بووە لە هاوکارانی بزووتنەوەی ئیسماعیل ئاغای شکاک(سمایل ئاغای شکاک) دوای دامراکانەوەی بزووتنەوەکە ڕووی لە شاری ئەستەنبوڵ کردووە، پاش ماوەیەک چووەتە لوبنان و لەوێشەوە بەرەو باشووری کوردستان هاتووە و نیشتەجێبوونە، مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ پاش تەواوکردنی خوێندنی سەرەتایی، خانەی مامۆستایانی لە بەغدا تەواوکردووە و، ساڵی ١٩٤٢ بووەتە مامۆستا لە شارۆچکەی(ڕانیە) و، بەردەوام بووە لە خزمەتکردن لە بواری پەروەردە و فێرکردن لە سەرەتای شەستەکانی سەدەی ڕابردوو بەڕێوەبەری قوتابخانەی(هەریر)ی سەرەتایی بووە.

مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ لە تافی لاوێتیدا، تێکەڵ بە کاری سیاسی

له لای ڕاستەوە: مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ، ڕەوانشاد سەرۆک مام جەلال

بووە، ئەو وەکو ئەندامێکی چالاکی حیزبی (هیوا) چالاکی نواندووە، دوای دامەزراندنی پارتی دیموکراتی کورد ساڵی ١٩٤٦ بووەتە ئەندام و، بەردەوام بووە لە ڕێکخستنەکانی ئەو حیزبە و، چەندین پلە و بەرپرسیارێتی هەبووە، هەر لەگەڵ دەستپێکردنی شۆڕشی ئەیلولی ساڵی ١٩٦١، ئەو یەکەم فەرمانبەر بووە چووەتە ڕیزی پێشمەرگە قارەمانەکان، لەناو شۆرش درێژەی بە خەباتکردن داوە، ئەو مامۆستایەکی زۆر زیرەک و بلیمەت بووە، بە بێ خوێندنی کاری هونەری و تەکنیکی لە(شفرة- جوفرە)ی نهێنی، هەر خۆڕسکانە و بەتوانای خۆی فێری حەلکردنی جوفرەکانی سوپای ئەو کاتی عێراق بووە، بەم کارەی سوودێکی زۆری بۆ شۆڕش هەبووە و، ماوەیەک لە ئێزگەی دەنگی کوردستان وەکو تەکنیککاری جوفرە کاری کردووە و، هەموو نهێنیی هێرشە دڕەندەکانی سوپای عێراقی داوەتە سەرکردە سەربازییەکانی شۆڕش، بەمەش بەشی زۆری هێرشەکانی دوژمن فەشەلی هێناوە، ئەم کارە تەکنیکییەشی بووەتە سەرسووڕمانی ئەو ڕۆژنامەنووسە بیانییانەی کە سەردانی کوردستانیان کردووە، لەوانە پەیامنێری ڕۆژنامەی(لۆمۆند)ی فەرەنسی، ئەو(٧)ساڵ پێشمەرگایەتی کردووە، زیاتر خەباتی پێشمەرگایەتی و سیاسیی ئەو بۆ پسپۆرانی بواری سیاسی لێدەگەڕێم، لە کۆتایی شەستەکان هاتۆتەوە و چۆتەوە سەر

کارەکەی خۆی و وەکو مامۆستا لە قوتابخانەکانی شاری هەولێر بەردەوام بووە لە خزمەتکردن، تا لە نیوەی یەکەمی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو خانەنشین بووە.

مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ سەرەڕای مامۆستایەتی شارەزایی و ئەزموونێکی زۆری لە بواری گژوگیا و ڕووەک و گوڵ و گوڵزار هەبووە، لەگەڵ پسپۆڕانی عێراقی و بیانییەکان چوونەتە چیاکانی(قەندیل، هەڵگورد ، شاخ و کێوەکانی کوردستان)بۆ دۆزینەوەی گوڵ و ڕووەک، کە پێشتر لەسەر ئاستی جیهان نەدۆزراوەتەوە، زیاتر لە(٣٠٠)جۆری گوڵ و ڕووەکیان دۆزیوەتەوە، بەڵام تەنها(٣٠) جۆر گوڵ و ڕووەک لەسەر ئاستی جیهان بەناوی(سەرهەنگ)تۆمارکراوە و، لە گۆڤارە زانستییەکانی بڵاوکراونەتەوە لەوانە گۆڤاری وەرزی(Flouer of IraQ)، ئێستاش ئەم(٣٠)جۆرە ڕووەکە هەر بە ناوی(سەرهەنگ)لە مۆزەخانەکانی شاری(لەندەن، ڤیێنا)پارێزراون.

ئەو هەتا لە ژیان مابوو، باخچەی ماڵەکەیانی وەک تاقیگە بەکاردەهێنا، مامۆستایان و قوتابیانی کۆلێژەکانی کشتوکاڵی سەردانیان دەکردو، سوودیان لێوەردەگرت.

مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ لە ساڵی ١٩٤٤ هاوسەرگیری لە گەڵ

لە لای ڕاستەوە: مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ،
خاتوو سەبیحە محەمەد ساڵح شکاک هاوسەری مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ

خاتوو(سەبیحە محەمەد ساڵح شکاک)کردووە و، خاوەنی پێنج کوڕ و چوار کچن، بە ناوەکانی(هیوا، نیشتمان، پرشنگ، زیرەک، بێریڤان، هوشیار، ڕەوشەن، هۆگر و ڕاژان)خوا تەمەن درێژیان بکات.

مامۆستای پەروەردە و پێشمەرگەی شۆڕشی ئەیلوول ئیسماعیل سەرهەنگ، لە ١٩ - ٣ - ٢٠٠٠ لە شاری هەولێر کۆچی دوایی کردووە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت و گڵکۆی پڕ گوڵ و گوڵزار و چراخان بێت.

لە مۆزەخانەی پەروەردەی هەولێر ژوورێکی تایبەت بۆ مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ تەرخان کراوە، بە ناوی(هۆڵی مامۆستا ئیسماعیل

لە لای ڕاستەوە: مەلا عەولا(پیتەل)، مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ، بەڕێز هوشیار، دکتۆر ئەحمەد شاکەلی

لە لای ڕاستەوە: مامۆستا تۆفیق سەرهەنگ، مامۆستا فەریق سەرهەنگ، مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ، مامۆستا ئەحمەد سەرهەنگ

مامۆستا
ئیسماعیل سەرهەنگ

مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ بە جلی
پێشمەرگایەتی

سـەرهەنگ)، کە کتێبخانـە و هەندی کەل و پەلی گرنگی دیکەی تێدا پارێزراوە.

لـە سـاڵی ١٩٥٧ باخچەیەکـی لـە شـاری ڕانیـە دروسـت کـردووە، دواتـر باخچەکـە بـە نـاوی مامۆسـتا ئیسـماعیل سـەرهەنگ کـراوە.

زۆر لـە شـاعیر و نووسـەر و کەسـایەتییە سیاسـی و کۆمەڵایەتییەکانـی کوردسـتان، باسـی ڕۆڵـی مامۆسـتا ئیسـماعیل سـەرهەنگ- یـان کـردووە، لەوانە هەر یەک لە(کاکە مەم بۆتانی، عەبدولڕەقیب یوسف، عەدنان موفتی، عومەر دزەیی، ئەرسەلان بایز، جەوهەر کرمانج، سەعدوڵڵا پەرۆش، فەرید زامدار، مستەفا ڕابەر، ئیبراهیم جەلال، سەلاح جەمال ڕەشید، قادر عەزیز، مەهدی کاوانی، چەندانی دیکەش).

نووسـەر و چیرۆکنووس و ڕۆماننووسـی گـەورەی کـورد ڕەوانشـاد کاکـە مـەم بۆتانـی سـەبارەت بـە مامۆسـتا ئیسـماعیل سـەرهەنگ دەڵێت:(لـە سـاڵی ١٩٦١ چوومـە پەیمانـگای بـەرزی دارسـتان سـاڵی چەنـد جارێـک دەبرایـن بـۆ نمایشگای(المعشب النباتي)سـەیری گـەڵاو گـوڵ و بـەری جۆرەهـا درەخـت و

هۆڵی مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ لە مۆزەخانەی پەروەردەی هەولێر

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و مێژوونووس و شوێنەوارناس مامۆستا عەبدولڕەقیب یوسف،
مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ، بەڕێز تۆفیق مەلا سدیق

گژوگیامان دەکرد، کە بە شێوەیەکی هونەری و زانستانە وشک کرابوونەوە و لە چوارچیوە و جام گیرابوون، ناوی زانستی و ناوچەیی و دۆزێنەری و هێنەری لەسەر نووسرابوون، تا لێیان وردبینەوە و شارەزایان ببین، لەناو نموونەکاندا ناوی(سەرهەنگ)سەرنجی ڕاکێشام بە پێی شوێنی دۆزینەوەی گیا وگوڵەکە، دەبوو کورد بێ و، دەرچووی خوێندنی باڵا بێت، پاش ماوەیەک لە میواندارییەک بە مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ ئاشنا بووم و، یەکسەر(المشعب النباتي)م بە یادە هاتەوە....هتد).

نووسەر و مێژوونووس و شوێنەوارناسی دیاری کورد مامۆستا

عەبدولڕەقیب یوسف، هەر سەبارەت بە مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ دەڵێت:(لە ساڵی ١٩٦٣ مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگم لە شۆڕشدا ناسی، کە مرۆڤێکی زۆر بە هۆش و بیر و زیرەک و قسەزان و بە توانا بووە، حەزی لە شاخ و داخ و ڕاو بوو، زۆر حەزیشی لە گژوگیا بوو، توانایەکی زۆری هەبوو لە ناسینی گیادا، هەر لە شەستەکاندا جارێکیان کتێبێکی بە زمانی ئینگلیزی پێ نیشاندام، کە تێیدا بڕێک گیاوگۆڵ بە ناوی ئەو لە دۆزینەوە(إکتشاف)تۆمارکرابوون، کە لە هیچ شوێنێکی دیکەی دنیا ئەو ڕووەک و گیایانەی کوردستان نەدۆزرابوونەتەوە، مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ بە دۆزەرەوەیەکی گیایی لە قەڵەم دەدرێت..هتد..).

هونەرمەندی دیار و ناسراوی کورد مامۆستا عومەر دزەیی، بەم جۆرە باسی مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ دەکات و دەڵێت:(ساڵی ١٩٦٣ تازە لە

هۆڵی مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ لە مۆزەخانەی پەروەردەی هەولێر و هەر یەک لە نەوەکانی(یاد و کریف).

مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ و (باڤل هیوا سەرهەنگ)

پاریس گەڕابوومەوە بۆ کوردستان بۆ ماوەی ساڵێک پێشمەرگە بووم، لەو ماوەیەدا ڕادیۆی دەنگی کوردستان یەکەم ئێزگەی شۆڕشی کوردمان بوو، لە ئەشکەوتێکی بناری چیای(گردەڕەش)بوو بەرامبەر گوندی(عیساوێ) دامەزرابوو، ئەو ماوە کورتەی کە لە کوردستان بووم، ئاشنایەتیم لە گەڵ پێشمەرگەیەکی تا بڵێی ڕوح سووک و قسە خۆش پەیدا کرد، ئەویش مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ بوو، ئەو وەک تەکنیککارێکی لێهاتوو لە ناو شۆڕش ناوی دەرکردبوو، جفرەکانی سوپای عێراقی بەو پەڕی وەستاییەوە بۆ بەرپرسانی شۆڕش دەکردەوە...هتد).

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی مامۆستا ئیسماعیل سەرهەنگ، هاوڕێی دێرینم نووسەر و ڕۆژنامەنووس هیوا سەرهەنگ لە ڕۆتردام-وڵاتی هۆڵەندا بۆی ناردووم، زۆر سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

خالید هەرکی

نووسەر و وەرگێڕی بە توانا و خاوەن ئەزموون مامۆستا خالید هەرکی...

ناوی تەواوی(خالید عومەر میکائیل)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە خالید هەرکی ناسراوە، لە پایزی ساڵی ١٩٥٤ لە هاوینەهەواری مەسیف سەڵاحەدین کە بە(سەربەن و پیرمام)یش ناو دەبرێت لە خێزانێکی هەژار و دەسکورت و زەحمەتکێش و کوردپەروەر لە دایکبووە، ئەو کات هاوینەهەواری مەسیف سەڵاحەدین تازە(٢٠)ساڵێک بووە دروستکرابوو، کە تەنها چەند خانوویەکی گەشتیاری و هۆتێلێک و سینەمایەک و مەلەوانگەیەکی تێدا بووە، جگە لە چەند خانوویەکی خەڵکی کرێکار و کاسبکار، باوکی لە عەشیرەتی هەرکییە و دایکیشی لە عەشیرەتی مزوورییە، عومەر هەرکیی باوکی، وەکو کرێکار لە خانووە گەشتیارییەکانی مەسیف کاری کردووە و دواتر بووەتە پاسەوانی شەوانەی خانووە گەشتیارەکان، خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەی مەسیف و ناوەندیشی لە ناوەندی(پیرمام) تەواوکردووە، دواتر چووەتە ئامادەیی کشتوکاڵی لە(کەلەکی یاسین ئاغا- ئاسکی کەلەک) کە ئەو دەبوایە ساڵی ١٩٧٤ تەواوی بکات، بەڵام لە ئاداری ساڵی ١٩٧٤ بەهۆی ڕێکنەکەوتنی سەرکردایەتیی کورد لە گەڵ ڕژێمی ئەوسای عێراق بۆ جێبەجێکردنی تەواوی بەندەکانی ڕێکەوتنامەی ئاداری ساڵی ١٩٧٠،

له لای ڕاستەوە: مامۆستا عەدنان موفتی، وەرگێڕ خالید هەرکی، دکتۆر کەمال مەزهەر، بەڕێز حاکم سابیر

له لای ڕاستەوە: نووسەری گەورەی تورکی ئیسماعیل بێشکچی، نووسەر خالید هەرکی

ماوەیەک بووەتە پێشمەرگەی کوردستان، پاش نسکۆی شۆڕش لە ساڵی ١٩٧٥، ئامادەیی کشتوکاڵی تەواوکردووە، لە مانگی ١١ی هەمان ساڵ وەکو فەرمانبەر لە بانکی کشتوکاڵی لقی شەقڵاوە دامەزراوە، ئەو کەمتر لە دوو ساڵ فەرمانبەرایەتی کردووە، بە هۆی چالاکییە سیاسییەکانی لە ڕیزی ڕێکخستنە کوردییەکان لە لایەن دەزگا ئەمنییەکانی ڕژێمی بەعس دەستگیرکراوە و، بۆ ماوەی(١٠)ساڵ حوکمدراوە، ئازار و ئەشکەنجەیەکی زۆریان داوە، پاش دوو ساڵ و نیو بەر لێبووردنی گشتی کەوتووە و، لە زیندان ئازادکراوە و، دووبارە ڕووی لە شاخ کردۆتەوە و، لە ساڵی

١٩٩٦ەوە، وەکو پەنابەر لە وڵاتی هۆڵەندا نیشتەجێبووە، دواتر بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە زانستە مرۆڤایەتییەکان لە زانکۆی(الحرة) لە شاری لاهای ئەو وڵاتە بەدەستهێناوە.

نووسەر و وەرگێڕ خالید هەرکی لە منداڵییەوە حەز و خولیای لە ئەدەب و هونەری کوردی بووە، لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو دەستی بە خوێندنەوەی شیعر و ئەدەبیاتی کوردی و عەرەبی و شاکارە جیهانییە وەرگێڕدراوەکان کردووە، بە خوێندنەوەی کورتە چیرۆک دەستی پێکردووە و دواتر چیرۆکەکانی نووسەر (عەزیز نەسین، ئیحسان عەبدولقدوس) و ئەو بەرهەمە ئەدەبی و هونەرییانەی کە لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردی و

لە لای ڕاستەوە: وەرگێڕ خالید هەرکی، شاعیر عیدۆ بابە شێخ، بابە چاویش

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و وەرگێڕ شەفیقی حاجی خدر، نووسەر و وەرگێڕ خالید هەرکی، بەڕێز فەرهاد خەیلانی، نووسەر و وەرگێڕ سەید ڕێباز مستەفا

عەرەبییەکانی ئەو سەردەم بڵاودەکرانەوە خوێندۆتەوە، پاش پەیداکردنی پاشخانێکی باشی ئەدەبی و ڕۆشنبیری، چەند چیرۆکێکی کورت و هەندێ پەخشانی نووسیوە، بەڵام دیارە وای بە باش زانیوە کە بڵاویان نەکاتەوە، تا ئێستاش هەمووی پاراستوون، لە ساڵی ١٩٧٣ کە قوتابیی ئامادەیی کشتوکاڵی بووە وەکو ئەکتەریش بەشداریی لە چەندین شانۆگەری کردووە لەوانە(شانۆگەری ئازادی).

نووسەر و وەرگێڕ خالید هەرکی نۆبەرەی بەرهەمەکانی خۆی کە ژیاننامەی لاوک و حەیرانبێژی بەناوبانگی کورد(کاویس ئاغا) بووە لە ڕۆژنامەی(برایەتی)ی ڕۆژی ١٠ - ١ -١٩٧٤ بڵاوکردۆتەوە، ئیدی کەوتۆتە

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و وەرگێڕ خالید هەرکی، نووسەر ڕەهبەری سەید برایم

لە لای ڕاستەوە: شاعیر سەدیق گۆران، نووسەر خالید هەرکی

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز ئیبراهیم سادقی، نووسەر خالید هەرکی

نووسەر خالید هەرکی لە شانۆگەریی ئازادی ساڵی ١٩٧٣

ناو دنیای نووسینی وتاری سیاسی و کۆمەڵایەتی و بابەتی هەمەجۆری دیکە، پاش ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١ ڕووی لە وەرگێڕان کردووە، لە وڵاتی هوڵەندا ئەو هەموو ڕاز و نیاز و حەزانەی لە نووسین، کە لە ناو فیکر و هۆش و دڵی پەنگاوەیان داوەتەوە، بووەتە هۆی ئەوەی زیاتر ڕوو لە وەرگێڕان بکات، بۆیە تا ئێستا چەندین شاکاری نووسەر و ئەدیبانی عەرەبی و بیانی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، سەرەڕای چەند کتێبێک

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و وەرگێڕ خالید هەرکی، هاوسەرەکەی خاتوو(حەربیە جەوهەر)

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و وەرگێڕ خالید هەرکی، هاوسەرەکەی خاتوو(حەربیە جەوهەر)و کوڕە نۆبەرەکەیان کاکە(جوتیار)

لە نووسینی خۆی لە بوارە جۆربەجۆرەکان، هەموو ئەو بەرهەمانەی کە خۆی نووسیونی، یان وەریگێڕاون بە زمانێکی کوردی و سادە و ساکار و ڕەوان نووسیوە و چاپ و بڵاوکردوونەتەوە، کە ئەمانەن:

- مێژووی هاوچەرخ، ئەوروپا لە شۆڕشی فەرەنسییەوە تا جەنگی دووەمی جیهانی، وەرگێڕان، لە نووسینی نووسەر دکتۆر عبدولعەزیز سولێمان نەوار و دکتۆر عەبدولمەجید نەعنبەعی.
- دیگۆل، پیاوی جەنگ و حوکمڕان، وەرگێڕان، لە نووسینی کۆمەڵێک لە نووسەران کە ناوەکانیان نەنووسراوە.
- مکیافیللی، سێبەری شەیتان لەسەر زەوی، وەرگێڕان، لە نووسینی نووسەر ئەحمەد ناسی و و مەجدی کامل.
- نوری سەعید، پیاوی ئەرکە قورسەکانی بەریتانیا، وەرگێڕان، لە نووسینی حامد ئەلحەمەدانی.
- چی گیڤارا، وەرگێڕان، لە نووسینی ئەندرۆ سنگلر.
- ترۆتسکی، وەرگێڕان، لە نووسینی ئارفنج هاو.
- کوردستان و کوردەکان، وەرگێڕان، لە نووسینی، ئەرشاک سافراستیان.

- کورد و ئەرمەن، پەیوەندییە مێژووییەکان، وەرگێڕان، لە نووسینی فارس عوسمان.
- ستالین، سەربوردەی سیاسی، وەرگێڕان، لە نووسینی ئیسحاق دۆیچەر.
- مێژووی هاوچەرخی ئەورووپا، لە ڕێنیسانسەوە تا کۆنگرەی ڤێنا، وەرگێڕان، لە نووسینی عەبدولحەمید بەتریق و عەبدولعەزیز ئەلنەوار.
- مێژووی بزووتنەوە نەتەوایەتییەکان لە ئەورووپا، بەرگی دووەم، وەرگێڕان، لە نووسییینی نورەددین حاتوم.
- مێژووی بزووتنەوە نەتەوایەتییەکان لە ئەورووپا، بەرگی سێیەم، وەرگێڕان، لە نووسینی نورەددین حاتوم،(لەژێر چاپە).
- مێژووی بزووتنەوە نەتەوایەتییەکان لە ئەورووپا، بەرگی چوارەم)، لە نووسینی نورەددین حاتوم(ئامادەیە بۆ چاپ).

ئەم کتێبانەش لە نووسینی خۆیەتی:

- دەوڵەتداری، دامەزراندن و بەڕێوەبردنی.
- سەدەی بیستەم لە سێ هەزار ڕووداودا.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر خالید هەرکی، نووسەر و ڕۆژنامەنووس هیوا سەرهەنگ، نووسەر و ڕۆشنبیر خاتوو پەیمان سەرهەنگ

نووسەر خالید هەرکی لە بەردەم پەیکەری وەفایی لە مهاباد

بەرهەمەكانی نووسەر و وەرگێر خالید هەركی

- ناوداران، ئەوانەی بە نا ئاسایی مردوون.
- نۆسەد و یەک شەو، لە زیندانەكانی پێنج وڵات (لەژێر چاپە).
- ماكسیم گۆركی، بیرەوەرییەیكانی دوورخراوەییم. (ئامادەیە بۆ چاپ).
- زیاتر لە(١٠٠) وتاری هەمەجۆری لە ڕۆژنامە و گۆڤارە كوردییەكان بڵاوكردۆتەوە.

نووسەر و وەرگێر خالید هەركی سەرەڕای بەرهەمە پوخت و سوودبەخشەكانی چەندین چالاكیی دیكەشی هەبووە، لەوانە:

- لە ساڵی ٢٠٠١ بەهاوكاریی هەندێ هاوڕێیانی ماڵپەڕێكی ئەلیكترۆنی بۆ ناساندنی شارۆچكەی مەسیف و دەوروبەری كردۆتەوە، سەرەڕای بڵاوكردنەوەی لینكی ڕۆژنامە كوردی و عەرەبییەكان و ئینگلیزیشی هەر تێدا بڵاوكردۆتەوە.
- لە ساڵی ٢٠٠٢ لە وڵاتی هۆڵەندا لە گەڵ چەند هاوڕێیەكی ڕێكخراوی كەلتووری كوردیان لە شاری ئارنهێم(Arnhem) دامەزراندووە و لە بۆنە نیشتمانی و نەتەوەییەكاندا چەندین چالاكییان نواندووە و، بە ئامادەبوونی كوردانی تاراوگە و بیانی، بەم كارەشیان كەلتوور و

کەلەپـوور و ئـەدەب و ڕۆشـنبیریی کوردییـان بـەم گەلانـە ئاشـنا کـردووە.

- لـە سـاڵی ٢٠١٣ یەکێک بـووە لـە دامەزرێنەرانـی ڕێکخراوی وەرگێڕکارانـی کوردستان.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانە.
- ئەندامی کارگێڕی ئینسکلۆپیدیای یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانە.

بـۆ نووسـەر و وەرگێـڕ مامۆسـتا خالیـد هەرکـی هـەر سـەرکەوتوو و بـەردەوام بیـت بـۆ خزمەتـی زمـان و ئـەدەب و وشـەی کـوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیـەک لـە ژیاننامـە و بەرهەمەکانـی نووسـەر و وەرگێڕ خالید هەرکی، هاوڕێـی دێرینـم نووسـەر و ڕۆژنامەنـووس هیـوا سـەرهەنگ لـە ڕۆتـردام- هۆڵەنـدا بـۆی نـاردووم، سوپاسـی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

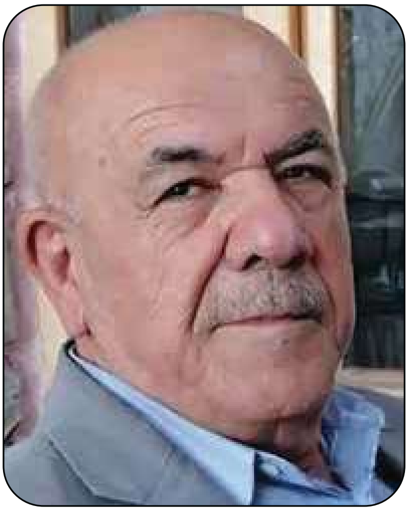

عەبدوڵڵا زەنگەنە

ئەندازیار و نووسەر و ڕۆژنامەنووس و شارەزای مێژووی ڕۆژنامە و ڕۆژنامەگەریی کوردی و لێکۆڵەر مامۆستا عەبدوڵڵا زەنگەنە....

ناوی تەواوی(عەبدوڵڵا محەمەد سەعید تەها)یە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە (عەبدوڵڵا زەنگەنە) ناسراوە.

ساڵی ١٩٥٣ لە گوندی(کەور)ی ناوچەی(شەمامک) کە سەر بە ناحیەی گوێری پارێزگای هەولێر(ئەو کات) لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایک بووە.

قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی لە شاری هەولێر تەواو کردووە، لە ئاداری ساڵی ١٩٧٤، بەهۆی ڕێکنەکەوتنی سەرکردایەتیی کورد لە گەڵ ڕژێمی ئەوسای عێراق بۆ جێبەجێکردنی تەواوی بەندەکانی ڕێککەوتننامەی ١١ی ئاداری ساڵی ١٩٧٠، خوێندنی بەجێهێشتووە و بووەتە پێشمەرگەی کوردستان، پاش نسکۆی شۆڕش، لە ساڵی ١٩٧٥ هاتۆتەوە و بە تاقیکردنەوەی(خارجي- دەرەکی) خوێندنی ئامادەیی هەر لە هەولێر تەواو کردووە، لە ساڵی ١٩٨٠ زانکۆی تەکنەلۆژی لە بەغدا تەواوکردووە.

نووسەر و ڕۆژنامەنووس
عەبدوڵڵا زەنگەنە بە منداڵی

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر مارف خەزنەدار، نووسەر و ڕۆژنامەنووس عەبدوڵڵا زەنگەنە، دکتۆر کەمال مەزهەر

وەکو ئەندازیاری میکانیکی لە بەڕێوەبەرایەتیی ئەشغالی هەولێر دامەزراوە، دواتر لە بەڕێوەبەرایەتیی ڕێگاوبانی هەولێر درێژەی بە خزمەت داوە، ماوەی(٣٨) ساڵ خزمەتی کردووە و چەندین کاری خزمەتگوزاری لە ڕێگاوبان و قیرتاوکردن و چاککردنەوەی ئامێرەکان کردووە، ئێستاش خانەنشینە و لە گەڕەکی خانزادی شاری هەولێر نیشتەجێیە.

نووسەر و ڕۆژنامەنووس عەبدوڵڵا زەنگەنە لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو، ئەو کاتەی قوتابیی ئامادەیی بووە، لە ڕێگای مامۆستا (عەبدولڕەحمان سەعدی) و چەند قوتابییەکی هاوڕێی، لەوانە شەهید (عارەب عەبدولقەهار ـ کاردۆ گەلاڵی و تاهیر هەمەوەند)، لیژنەی زمان و ئەدەبی کوردییان لە قوتابخانەکە دامەزراندووە و دواتر گۆڤارێکیان بەناوی (بیری نوێ) دەرکردووە، لە گەڵ هەر یەک لە شاعیران (دڵشاد عەبدوڵڵا، جەلال بەرزنجی) و چەندانی دیکە گۆڤاری (چوار چرا)یان دەرکردووە، ماوەیەکیش بەڕێوەبەری نووسینی گۆڤاری (ئەکادیمیای کوردی) بووە، ئەو کاتەی قوتابیش بووە لە زانکۆی تەکنەلۆژی ساڵی ١٩٧٧ لە بەغدا،

ماوەیەک کاری هەڵەچنیی لە گۆڤاری (بەیان)ی سەر بە دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی کردووە، ئیدی خولیا و عەشقی ڕۆژنامەوانی و نووسین بووە.

لە بواری مێژووی ڕۆژنامەوانی چەندین ساڵە خەریکی کۆکردنەوە بەڵگەنامەی ڕۆژنامە کوردییەکان و بە ئەرشیفکردنیانە، لەم بوارەدا تا ئێستا چەندین بەرهەمی پوخت و بە نرخ و سوودبەخشی چاپ و بڵاوکردۆتەوە، کە ئەمانەن:

- ڕۆژنامەنووسیی کوردی لە کوردستانی دوای ڕاپەڕین، بەدواداچوونێکی مەیدانییە، وەزارەتی ڕۆشنبیری، ١٩٩٨.
- بیبلۆگرافیای چوار ساڵەی گۆڤاری ڕامان، بە هاوبەشی لە گەڵ نووسەر سابیر ڕەشید، چاپخانەی پەروەردە، هەولێر ٢٠٠٠.
- ژیانەوە و شوێنی لە ڕۆژنامەنووسیی کوردیدا، پێشەکی و پێداچوونەوە: دکتۆرکەمال مەزهەر، دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی موکریانی، هەولێر، ٢٠٠١..
- ڕۆژی کورد، گۆڤاری کۆمەڵەی قوتابیانی کورد ١٩١٣، لە بڵاوکراوەکانی

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر نەجاتی عەبدوڵڵا، دکتۆر عەبدولفەتاح بۆتانی، د.حەمید بۆز ئەرسەلان، دکتۆر وریا عومەر ئەمین، نووسەر عەبدوڵڵا زەنگەنە

له لای ڕاستەوە: دکتۆر جمشید حەیدەری، نووسەر و ڕۆژنامەنووس ممتاز حەیدەری، نووسەر و ڕۆژنامەنووس سەعید عەبدوڵڵا، عەبدوڵڵا زەنگەنە، نووسەر و ڕۆژنامەنووس جەمال خەزنەدار

بنکەی ژین، چاپخانەی شڤان، سلێمانی ٢٠٠٤.

- گۆڤاری هەتاو ١٩٥٤ – ١٩٦٠، ئامادەکردن بە هاوبەشی لە (١٣) بەرگدا، وەکو پرۆژەی هاوبەش لە نێوان (بنکەی ژین) و (دەزگای موکریانی) بڵاوکراوەتەوە، هەولێر ٢٠١٠، (٦٥٠٠ لاپەڕە).
- کۆواری دەنگی گێتی تازە، ئامادەکردن بە هاوبەشی، وەکو پرۆژەی هاوبەش لە نێوان (بنکەی ژین) و (دەزگای ئاراس) بڵاوکراوەتەوە، چاپخانەی ئاراس. هەولێر ٢٠١٠، (٣٣٠٠ لاپەڕەیە لە (٦) بەرگدا.
- شەفەق یەکەمین گۆڤاری کوردی لە کەرکووک، بەرگی یەکەم و دووەم، ئامادەکردن و ساغکردنەوە بە هاوبەشی، لە بڵاوکراوەکانی بنکەی ژین، سلێمانی ٢٠١١، (٨٨٠) لاپەڕەیە.
- برایەتی. ڕۆژنامەیەکی سیاسی ڕۆژانەیە ١/ ١/ ١٩٧٤- ٧/ ٢/ ١٩٧٤ پرۆژەی هاوبەشیی زانکۆی زاخۆ و بنکەی ژین، چاپخانەی خانی – دهۆک ٢٠١٧
- گۆڤاری گەلاوێژ، (١٨) بەرگە، بنکەی ژین، چاپخانەی ڕۆژهەڵات، هەولێر ٢٠١٦.

- دیوانی زەینب خان (کچە کورد)، پێشەکی و پێداچوونەوە و ڕێکخستن، چاپخانەی ڕۆژهەڵات، هەولێر ٢٠١٨.
- دەنگی کورد یەکەمین ڕۆژنامەی ڕۆژانەی سیاسیی کوردیی سەربەخۆیە، لە بڵاوکراوەکانی ئەکادیمیای کوردی، چاپخانەی زانکۆی سەلاحەددین، هەولێر ٢٠٢٢.
- ڕزگاری گۆڤاری برایەتی کورد و عەرەبە یانی چی؟! لە بڵاوکراوەکانی ئەکادیمیای کوردی، چاپخانەی زانکۆی سەلاحەددین، هەولێر ٢٠٢٢.

چەندین پرۆژەی نووسین و کتێبی دیکەی ئامادە و لە بەر دەستدایە بۆ چاپ.

- دەیان وتار و لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی دەربارەی مێژووی ڕۆژنامەگەری لە ڕۆژنامە و گۆڤارە زانستی و ئەکادیمییە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە.

نووسەر عەبدوڵڵا زەنگەنە وەکو ڕۆژنامەنووس و کاری ڕێکخراوەیی و ئەدەبی و ڕۆشنبیری چەندین چالاکیی دیکەی نواندووە، لەوانە:

لە لای ڕاستەوە: عەبدوڵڵا زەنگەنە، دکتۆر فرەنگیز قادری، نووسەر و ڕۆژنامەنووس سەلاحەدین ئاشتی

- لە ساڵی ١٩٩٩ لە گەڵ چەند هاوڕێیەکی ڕۆشنبیر ڕێکخراوی(ڕۆشنبیریی یاسایی) یان لە هەولێر دامەزراندووە.
- لە ساڵی ٢٠٠١ەوە، ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانە و، وەکو سکرتێری نووسینی گۆڤاری (ڕۆژنامەڤانی) دەستبەکار بووە، لەگەڵ یەکگرتنەوەی ماڵی ڕۆژنامەنووسانی کوردستان لە ساڵی ٢٠٠٣، بۆتە سەر نووسەری گۆڤاری (ڕۆژنامەنووس) و (٢٤) ژمارەیان لەو گۆڤارە دەرکردووە، کە زیاتر لە (٧٠٠٠) لاپەڕە بوو.
- لە گەڵ هاوڕێیانی هەر دوو نووسەر (ڕەفیق ساڵح و سەدیق ساڵح) و چەند هاوڕێیەکی دیکەی (بنکەی ژین بۆ بووژاندنەوەی کەلەپووری بەڵگەنامەی ڕۆژنامەگەریی کوردی)یان دامەزراندووە، کە سامانێکی دەگمەن و زۆر بە نرخی نەتەوەکەمانە.
- لە ساڵی ٢٠٠٣ەوە، لە سێ کۆنگرەی گشتیی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان بەشدار بووە.

لە لای ڕاستەوە: عەبدوڵڵا زەنگەنە، نووسەر و ڕۆژنامەنووس موسەدەق تۆفی، نووسەر و ڕۆژنامەنووس خالید سادینی، نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر ئیسماعیل بادی، نووسەر و هونەرمەند زوهێر ئامێدی

- له ساڵی ٢٠٠٦ له (٢٦) مین کۆنگرەی فیدراسیۆنی ڕۆژنامەنووسانی نێو دەوڵەتی له مۆسکۆ بەشدار بووه، تەناته دەنگێکی زۆری بۆ نوێنەری سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان کۆکردۆتەوه.

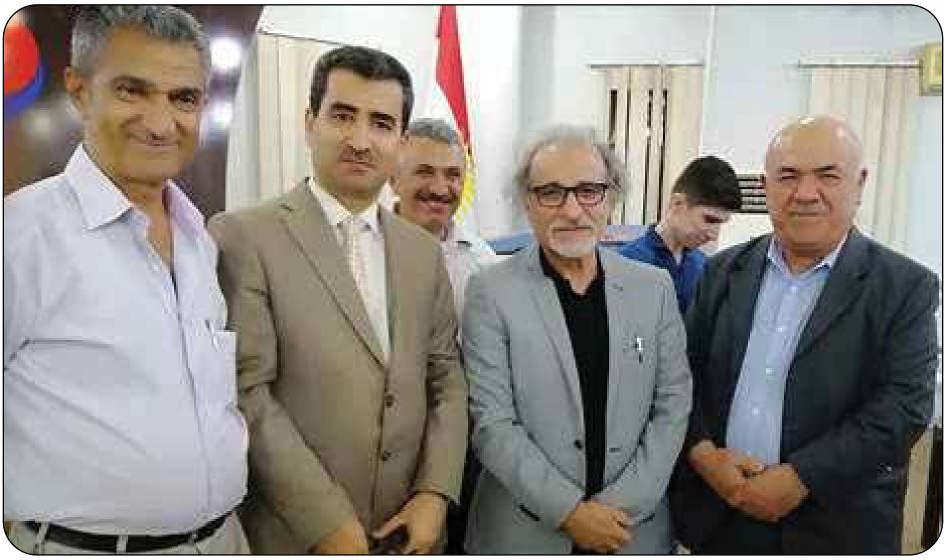

له لای ڕاستەوه: نووسەر عەبدوڵڵا زەنگەنه، شاعیری دیاری کورد جەلال بەرزنجی، دکتۆر عوسمان یاسین، نووسەر و ڕۆماننووس سابیر ڕەشید

له لای چەپەوه: فاتیمه ساڵح ئەحمەد (دایك)، عەبدوڵڵا زەنگەنه، ڕەحیمه خەلیفه مەلازاده (هاوسەر) منداڵەکه: تارا کامەران

- خاوەنی کتێبخانەیەکی گەورەیە و زۆرترین ئەرشیفی مێژووی ڕۆژنامەوانی کوردی لە خۆدەگرێت، نووسەران و قوتابیانی خوێندنی باڵا زۆر سوودیان لێوەرگرتییە و وەردەگرن.

لە ناوەڕاستی حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو تا ئێستاش هەر بەردەوامە لە خزمەتی ڕۆژنامەوانی کوردی، سەبارەت بە توانا و ئەزموونی نووسەر عەبدوڵڵا زەنگەنە لە بواری ڕۆژنامەگەری، نووسەر و ڕۆژنامەنووسان و ڕەخنەگرانی کورد تیشکیان خستۆتە سەر ماندووبوون و کارە بە نرخەکانی و ئەزموونی، لەوانە نووسەر و مێژوونووس دکتۆر عەبدولفەتاح بۆتانی لە نووسینێکدا بە زمانی عەرەبی دەڵێت: (المهندس الميكانيكي والكاتب

بەرهەمەکانی نووسەر و ڕۆژنامەنووس عەبدوڵڵا زەنگەنە

بەرهەمەکانی نووسەر و ڕۆژنامەنووس عەبدوڵڵا زەنگەنە

والصحفي عبدالله محمد زنگنه، اشهر من نار على علم كما يقال، معروف فى الاوساط الثقافية الكوردية، سبق وان أحيا صحيفة صوت الاكراد (دەنگی کورد) التي كانت تصدر في بغداد خلال المدة (٩ شباط/ ٢٥ تشرين الاول ١٩٦٠)، بجمع أعدادها الـ(٧١) وأصدرتها الاكاديمية الكوردية في أربيل في مجلد أنيق في ٢٢ نيسان ٢٠٢٢ بمناسبة الذكرى الـ(١٢٤) لصدور أول صحيفة كوردية (كردستان) في القاهرة، وهي الان في خدمة الباحثين في تاريخ الصحافة الكوردية وتاريخ الكورد والعراق المعاصر).

كنت قد قدمت القسم العربي من صحيفة صوت الاكراد للقراء الكرام وتحدثت في معرض تقديمي عن نضال الاستاذ عبدالله الدؤوب من أجل احياء واظهار والكشف عن كل ارث ثقافي كوردي وانتشاله من النسيان او الضياع وكتبت عن ما يبذله من جهد مادي ومعنوي من اجل ذلك، دون

ان ينتظر مكافأة او تكريما او اطراء من اية جهة ثقافية، انه يعمل بنكران ذات وعشق لا حدود له، لارضاء حاجة في نفسه وتحقيق شيء من ذاته، ألا وهو خدمة الكورد وثقافتهم القومية. ان زنگنه وفي عمله يبحث عن المعلومة (الحقيقية)، ومن اجلها يطرق الابواب ويسافر الى هنا وهناك، ويتصل بكل من له خبرة واطلاع وبذوي الراحلين من اعلام الثقافة، الى حد التشدد والتطرف وازعاج من يريد ان ينتزع منهم المعلومات، فهو لا يكتفي بمقابلتهم وبما يصرحون به ويسردونه عليه من المعلومات والوقائع، بل مقابلاته اشبه بالتحقيق والاستجواب معهم، لذا اطلق عليه البعض تحببا اسم (عبدالله المزعج)، انه فعلا مزعج وبامتياز لمن لم يقف على طبيعته في البحث عن المعلومة، وهو ان مبعث ازعاجه هو حرصه على اظهار الحقائق دون محاباة هذا وذاك او اية جهة كانت. ولا اخفي وانا الدكتور البروفيسور الجأ واستعين به احيانا للتأكد من صحة معلومة او وقائع وحيثيات حدث.

واود ان اقول شيئا بحق الكاتب والصحفي والمهندس الميكانيكي السيد عبداللة زنگنه: انه انسان نادر ورائع ومزعج في الوقت نفسه لمن لم يفهمه او يتعامل معه، رجل متميز ودقيق ومتابع لعمله الى حد التطرف وازعاج الاخرين في قول الحق).

بۆ نووسەر و ڕۆژنامەنووس عەبدوڵڵا زەنگەنە هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و ڕۆژنامەوانیی و وشەی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - ژیاننامە و بەرهەمەکانی نووسەر و ڕۆژنامەنووس مامۆستا عەبدوڵڵا زەنگەنە، هاوڕێم دکتۆر نەجاتی عەبدوڵڵا لە فەرەنسا بۆی ناردووم، زۆر سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

عەتا نەهایی

نووسـەر و چیرۆکنـووس و ڕۆماننـووس، وەرگێـڕ و لێکۆڵـەری دیـاری ڕۆژهەڵاتـی کوردسـتان مامۆسـتا عەتـا نەهایـی....

چیـرۆک و ڕۆماننـووس و وەرگێـڕ عەتـا نەهایـی لـە سـاڵی ١٩٦٠ لـە شـاری(بانە)ی ڕۆژهەڵاتـی کوردسـتان لـە خێزانێکـی هـەژار و زەحمەتکێـش لـە دایکبـووە، خوێندنـی سـەرەتایی و ناوەنـدی و دوو پۆلـی وێژەیـی دواناوەندی هـەر لە شـاری بانە خوێندووە و تەواوکردووە، دواتر پەیمانگای مامۆسـتایانی لـە (دانشسـەرای موقەدەماتـی) لـە شـاری(وەرامین)ی نزیـک تاران بەسـەرکەوتوویی تەواوکردووە، لە گەڵ سـەرکەوتنی شۆڕشـی گەلانـی ئێـران سـاڵی ١٩٧٩، وەکـو مامۆسـتای سـەرەتایی لـە یەکێ لـە گوندەکانـی دەوروبـەری بانە دامـەزراوە، بـەڵام پاش (٣) سـاڵ خزمەتکردن بە هەمیشـەیی، لـە پیشـەکەی دەرکـراوە.

ڕۆماننووس و وەرگێڕ عەتـا نەهایی هـەر لـە منداڵییـەوە حـەز و خولیـای زمـان و شـیعر و ئەدەبیاتـی کـوردی بـووە، ئـەو کاتـەی هێشـتا قوتابیـی پەیمانـگای مامۆسـتایان بـووە دەسـتی بـە شـیعر نووسـین کـردووە و، لـە تەمەنـی (١٧) سـاڵیدا یەکـەم چیرۆکـی بـە ناوی(بڵێنـد)ی نووسـیوە بـەو هۆیەشـەوە لـە لایـەن بەرپرسـانی پەیمانگاکـە لێپرسـینەوەی لـە گەڵداکراوە و

نووسەر و چیرۆکنووس و وەرگێڕ عەتا نەهایی لە چەند کاتێکی جیاوازدا

لێپرسینەوەیان لێ کردووە، لە پاش سەرکەوتنی شۆڕشی گەلانی ئێران ساڵی ١٩٧٩ دەستی کردووە بە بڵاوکردنەوەی بەرهەمەکانی لە ڕۆژنامە و گۆڤارەکانی ڕۆژهەڵات و باشووری کوردستان، یەکەم کۆمەڵە چیرۆکی لە ساڵی ١٩٩٣ لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان بڵاوکردۆتەوە، دواتر ڕووی لە نووسینی ڕۆمان و وەرگێڕان کردووە، تا ئێستا(٣) کۆمەڵە چیرۆک و (٣) ڕۆمان و (٦) ڕۆمانی ڕۆماننووسانی جیهانی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی و کوردی و، چەندین چیرۆک و وتار و بابەتی هەمەجۆری دیکەی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە فارسییەکانیش بڵاوکردۆتەوە، ئەمانەی خوارەوە بەرهەمە چاپکراوەکانییەتی:

- زریکە، کۆمەڵە چیرۆک، بڵاوکراوەی ناجی، بانە ١٩٩٢.
- تەنگانە، کۆمەڵە چیرۆک، تەورێز، ١٩٩٥.
- گوڵی شۆڕان، ڕۆمان، بڵاوکراوەی محەممەدی، سەقز ١٩٩٥.
- ئەو باڵندە بریندارە کە منم، کۆمەڵە چیرۆک، دەزگای سەردەم، سلێمانی ٢٠٠٤.

- باڵندەکانی دەم با، ڕۆمان، ئەنستیتۆی فەرهەنگی و نەشری ژیار، تاران،٢٠٠٢.
- گرەوی بەختی هەڵاڵە، ڕۆمان، بڵاوکراوەی ڕەنج، سلێمانی ٢٠٠٨.
- کۆی بەرهەمەکان، دوو بەرگ، رۆمان و چیرۆک، دەزگای ئاراس، هەولێر، ٢٠٠٦.
- لەسەر داوای دەزگای میراتی فەرهەنگی ئێران لە تاران کتێبێکی لەسەر داستانی کۆنی کوردی بە ناوی (شیکاری بنەمایی بەیتی عاشقانەی کوردی) بەزمانی فارسی (تحلیل ساختاری منضومەهای عاشقانەی کوردی)، ئیجازەی چاپی پێنەدراوە.

بەرهەمە وەرگێڕانەکانی:

- شازادە ئحتجاب (رۆمان) هووشەنگ گوڵشیری دەزگای سەردەم، سلێمانی،٢٠٠١.
- جەیمس جۆیس (خوێندنەوە) ج – م- ستوارت دەزگای سەردەم، سلێمانی ٢٠٠٣.

بەرهەمەکانی نووسەر و چیرۆکنووس و وەرگێڕ عەتا نەهایی

- ماڵی ڕووناکان (کۆ چیرۆک) نووسەرانی ئێرانی دەزگای ئاراس. هەولێر ٢٠٠٤.
- بارۆنی سەر دارەکان (رۆمان) ئیتالۆ کالڤینۆ دەزگای سەردەم، سلێمانی، ٢٠٠٧.
- قەسابخانەی ژمارە(٥)، ڕۆمان، نووسینی کوورت ڤۆنێ گات دەزگای سەردەم، سلێمانی ٢٠٠٨.
- سووکی لەتاقەت بەدەری بوون (ڕۆمان) میلان کۆندێرا دەزگای سەردەم، سلێمانی، ٢٠٠٩.
- کتێبی(١٠١)پەراوێز دەربارەی ژیان و کارەکتەرە جیاوازەکانی(خانی، بێکەس، بێخود، بێبەش). سلێمانی ٢٠٢١.

- چەند لە بەرهەمەکانی وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی فارسی و بە پێچەوانەش، ئەو چەند بەرهەمێکی فارسی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کورد.

نووسەر و ڕۆماننوس و وەرگێر عەتا نەهایی چەندین چالاکی دیکەی هەبووە لەوانە:

- ئەندامێکی چالاکی کۆڕی زانستی زمانی کوردییە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان.
- لە چەندین کۆڕوکۆبوونەوە و کۆنفراسە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی ڕۆژهەڵات و باشووری کوردستان و(ئامەد) لە باکووری کوردستان ئامادەبووە و چەندین کۆڕی تایبەتی بۆ سازکراوە.
- لە ساڵی ١٩٨٤ لە سەر داوەتی زانکۆی(ئۆبسالای سویدی) سەفەرێکی مانگ و نیوی وڵاتی سویدی کردووە و، لە شاری ستۆکهۆڵم لە چەند کۆڕێکدا باسی ڕەوشی ئەدەبی و ڕۆشنبیریی ڕۆژهەڵات و باشووری کوردستانی کردووە.
- چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە لەوانە(خەڵاتی ساڵانەی دەزگای ئاراس لە هەولێر ساڵی ٢٠٠٥، خەڵاتی شاعیر ئەحمەد هەردی بۆ چێژ و سەلیقەی جوان نووسین وەرگرتووە).

بۆ نووسەر و چیرۆکنووس و ڕۆماننووس و وەرگێڕ عەتا نەهایی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپێدیا.

٢ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

٣ - خانەی کتاب کردی، نووسینێک بە ناوی(عەتا نەهایی کێیە؟).

٤ - ڕووداو، نووسینێکی نووسەر سیروان عەباس، لە ٩ - ١٠ - ٢٠١٧.

٥- VOA Kurdish، لە ٢١- ٤ - ٢٠٢١.

٦ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

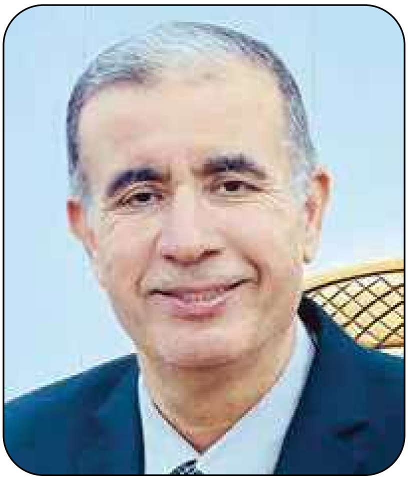

دکتۆر دارا حەمید محەمەد

مامۆستای زانکۆ و شارەزای زمان و ڕێزمانی کوردی، لێکۆڵەر و توێژەر پرۆفیسۆر دارا حەمید محەمەد ...

نووسەر و شارەزای زمان و ڕێزمانی کوردی دکتۆر دارا حەمید محەمەد لە ١٠ - ٥ - ١٩٦٦ لە شاری(کفری) لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری کفری تەواوکردووە، لە ساڵی خوێندنی ١٩٨٩-١٩٩٠ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە بەشی زمانی کوردی کۆلێژی ئادابی زانکۆی سەڵاحەدین لە هەولێر وەرگرتووە، لە ٧ - ٢ - ١٩٩٩ وەکو مامۆستای زمانی کوردی لە سەر میلاکی وەزارەتی پەروەردەی هەرێمی کوردستان لە قوتابخانە ناوەندییەکانی شاری کەلار و دەوروبەری دامەزراوە و، بەردەوام بووە لە خزمەتکردن لە بواری پەروەردە و فێرکردن، ئەو درێژەی بە خوێندنی باڵا داوە و لە ٢٦ - ١٠ - ٢٠٠٦ بڕوانامەی ماستەری لە زمانی کوردی لە کۆلێژی پەروەردەی(ئیبن ڕوشد) لە بەغدا وەرگرتووە و، نامەی ماستەرەکەی بە ناو نیشانی (پەیوەندییە واتاییەکان لە زمانی کوردیدا) بووە، لە کۆتایی ساڵی ٢٠٠٦ خزمەتی خۆی لە وەزارەتی پەروەردەی هەرێمی کوردستان گواستۆتەوە سەر میلاکی وەزارەتی خوێندنی باڵا هەر لە هەرێمی کوردستان و، بووەتە مامۆستا لە کۆلێژی پەروەردەی (کەلار)ی سەر بە زانکۆی سلێمانی، هەر بەردەوام

لەلای ڕاستەوە: مامۆستا ئەحمەد محەمەد قادر، دکتۆر کەمال مەزهەر، دکتۆر دارا حەمید محەمەد

لە لای ڕاستەوە: نووسەر دکتۆر دارا حەمید محەمەد، دکتۆر ئاوڕەحمانی حاجی مارف، دکتۆر نەسرین فەخری، دکتۆر وریا عومەر ئەمین، دکتۆر فوئاد حسێن ئەحمەد

بووە لە خوێندیش تا لە ١٣ - ١٠ - ٢٠١٢ بڕوانامەی دکتۆراشی هەر لە زمانی کوردی لە کۆلێژی پەروەردەی زانکۆی سلێمانی بە پلەی(ممتاز- نایاب) بەدەستهێناوە و نامەی دکتۆراکەشی بە ناوی(شیکاری ڕستەی ئاڵۆز لە ڕوانگەی پراگماتیکەوە) بووە، هەر هەمان ساڵ لە ١٦ - ١٠-٢٠١٢ ناسناوی زانستیی (مامۆستا)ی پێدراوە و لە ١٦ - ١٠ - ٢٠١٦ ناسناوی زانستیی (پرۆفیسۆری یاریدەدەر) ی وەرگرتووە و لە ٢٣ - ١٠ - ٢٠٢٢ش ناسناوی زانستیی پرۆفیسۆریشی وەرگرتووە، لە ساڵانی ٢٠٠٨ - ٢٠١٧ وەک بەڕێوەبەری کاروباری قوتابیانی کۆلێژی پەروەردە لە کەلار و بڕیاردەر و سەرۆکی بەشی زمانی کوردی بەردەوام بووە لە خزمەتکردن

تـا ئێسـتاش بەردەوامـە.

نووسـەر و زمانناس دکتـۆر دارا حەمیـد محەمـەد بـەردەوام بـووە لـە نووسـین و لێکۆڵینـەوە و توێژینەوەکانی دەربارەی زمـان و ڕێزمانی کوردی، تـا ئێسـتا (٣) کتێبی پوخـت و بەنـرخ و سوودبەخشـی بـە زمانێکـی کوردیـی سـادە و سـاکار و ڕەوان و بە تـام و چێژی ناوچەی گەرمیان و گەرمەسـێر نووسـیوە، چـاپ و بڵاوی کردوونەتـەوە، سـەرەڕای زیاتـر لـە (٢٢) لێکۆڵینـەوە و توێژینـەوەی زانسـتی و ئەکادیمـی کـە ئەمانـەن:

لە لای ڕاستەوە: نووسەر دکتۆر دارا حەمید محەمەد،
نووسەری دیاری کورد محەمەدی مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند شوکر خەیات، دکتۆر دارا حەمید محەمەد

لە لای ڕاستەوە: نووسەر دکتۆر دارا حەمید محەمەد، شاعیری دیاری کورد لەتیف هەڵمەت

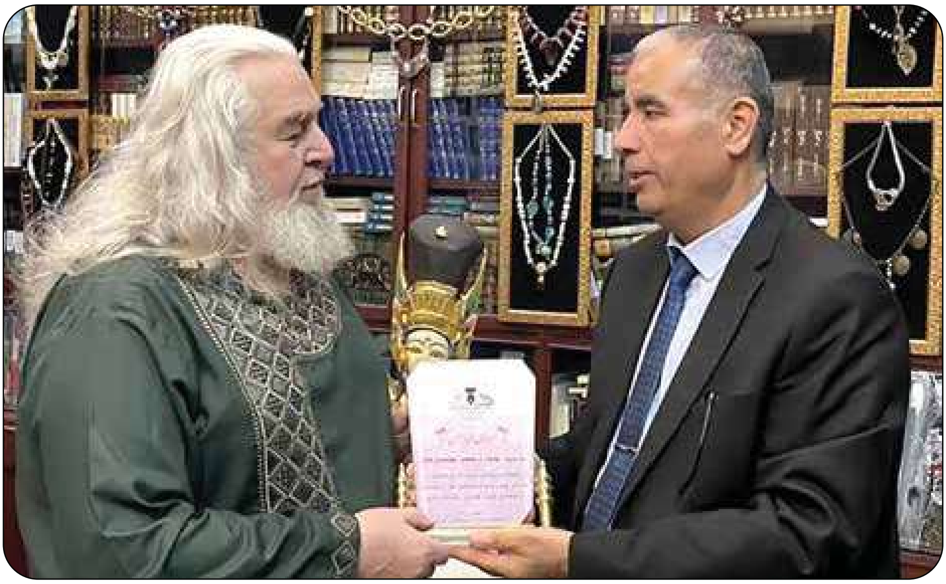

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر دارا حەمید محەمەد، نووسەر خەسرەو جاف

- واتاسازی، ٢٠١٠.
- هەندێ لایەن لە تیۆرییەکانی زمان، ٢٠١٣.
- بنیات و واتا لە زمانی کوردیدا، لێکۆڵینەوەی زمانەوانی، لە بڵاوکراوەکانی ئەکادیمیای کوردی، ٢٠٢٣.

لێکۆڵینەوە و توێژینەوەکان:

- سێمانتیکی کردەی ئاخاوتەیی، گۆڤاری زانکۆی کەرکووک ژمارە(٢)ساڵی ٢٠١٢.
- کشانی واتا لەزمانی کوردیدا،(بەهاوبەشی لەگەڵ دکتۆر بێستون حەسەن) گۆڤاری زانکۆی گەرمیان، ژمارە(١)، ٢٠١٣.
- سایکۆلۆژیای زمان و پەروەردە، گۆڤاری زانکۆی گەرمیان ژمارە،(٢)، ٢٠١٣.
- سیمانتیک و پراگماتیکی پەندی کوردی، گۆڤاری زانکۆی ڕاپەڕین ژمارە(١) ٢٠١٤، بەهاوبەشی لەگەڵ دکتۆر بێستون حەسەن.
- زمان و تەکنۆلۆژیای زانیاری، گۆڤاری زانکۆی ڕاپەڕین ژمارە(١)، ٢٠١٤.
- زمان و فەلسەفە، گۆڤاری زانکۆی گەرمیان، ژمارە(٤)، ٢٠١٤.
- زمان و بیر، گۆڤاری(الاستاذ) زانکۆی بەغدا ژمارە(٢١١)،٢٠١٤، بە هاوبەشی لەگەڵ پرۆفیسۆری یاریدەدەر محمد زەهاوی.
- زمانی شیعری لە هۆنراوەی داشۆرینی کوردیدا، گۆڤاری زانکۆی گەرمیان ژمارە(٥)، ٢٠١٥.
- زمانی کوردی لەنێوان سیاسەتی زمان و پلانی زماندا، گۆڤاری زانکۆی سلێمانی ژمارە(٥١)، ٢٠١٦.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر دکتۆر دارا حەمید محەمەد، هونەرمەندی ناسراوی کورد ئەنوەر قەرەداغی

نووسەر دکتۆر دارا حەمید محەمەد لە دوو کاتی جیاوازدا

- جینۆسایدی زمان(زمانی کوردی بەنموونە) گۆڤاری زانکۆی گەرمیان، ٢٠١٧.
- زمان لە دیدی فەلسەفەی گریکی و فەلسەفەی لۆجیکیی شیکاریدا(توێژینەوەیەکی بەراوردکارییە)،گۆڤاری زانکۆی گەرمیان، بەهاوبەشی لەگەڵ مامۆستا عمر احمد عزیز، ساڵی ٢٠١٩.
- دەق و گوتار، چەمک و جیاوازی، گۆڤاری زانکۆی سەلاحەددین، هەولێر، ٢٠٢٠.
- بنیاتی زمان و واتا لە شیعری لەتیف هەڵمەتدا، گۆڤاری زانکۆی گەرمیان، ٢٠٢٠.
- سینتاکسی ئەرکی و شیکاری گوتار(گوتاری ڕاگەیاندن بەنموونە) گۆڤاری زانکۆی نەورۆز، دهۆک، ٢٠٢١. .
- سیمانتیکی ڕێکبەندی و ڕەخنەی کەلتووری لە زمانی کوردیدا، گۆڤاری زانکۆی گەرمیان. ٢٠٢١.
- نیرۆ پراگماتیک، گۆڤاری زانکۆی گەرمیان، ٢٠٢١.

- بەخشکەیی دەربڕین لە چەند گێرانەوەیەکی ڕشتەی مرواری عەلائەدین سەجادی، گۆڤاری زانکۆی گەرمیان، ٢٠٢٢.
- دەیان وتار و لێکۆڵینەوە و توێژینەوە و وەرگێڕانی هەمەجۆری لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان لەوانە(ڕامان، هەورامان، گزنگ ، شێروانە ، گیرفان ، ڕۆژی کەلار و چەندانی دیکەش) بڵاوکردۆتەوە.

مامۆستا و نووسەر دکتۆر دارا حەمید محەمەد چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە و هەیە لەوانە:

- سەرپەرشتیی(٥)نامەی ماستەر و(٣)نامەی دکتۆرای قوتابیانی زانکۆکانی کوردستانی کردووە.
- وەکو ئەندام و سەرۆکی لێژنەی گفتوگۆ بەشداریی لە دەیان نامەی ماستەر و دکتۆرای قوتابیانی زانکۆکانی کوردستانی کردووە.
- بەشداریی دەیان کۆڕوکۆبوونەوە و کۆنفراسی زانستی و ئەکادیمی لە ناوەوە و دەرەوەی هەرێم و عێراق کردووە لەوانە کۆنفراسەکانی (زمانی دایک، ئەکادیمیای کوردی، ٢٠١١، زمانی نەتەوەیی، ئامەد (دیاربەکر) لە باکوری کوردستان، ٢٠١٢، زانستیی زانکۆی کەرکوک، ٢٠١٢، زانستیی زانکۆی ڕاپەڕین، ٢٠١٢، زانستیی زانکۆی گەرمیان، ٢٠١٣، دیداری گۆران، سلێمانی، ٢٠١٣، زانستیی زانکۆی شیراز لە ١٨ – ٥ – ٢٠١٧، جینۆسساید لە ئەدەبی کوردیدا وەزارەتی ڕۆشنبیری لە ٢٠٢٣ و چەندانی دیکەش).

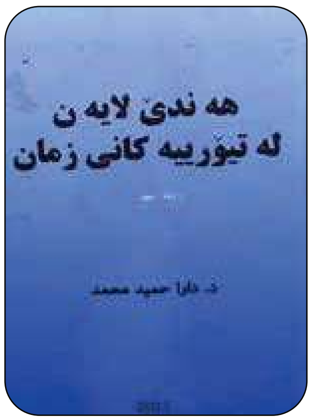

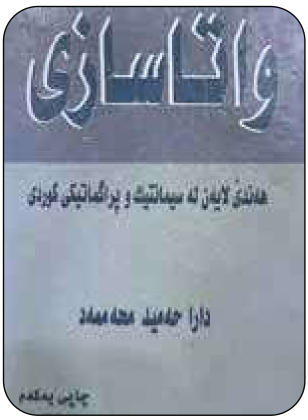

بەرهەمەکانی دکتۆر دارا حەمید محەمەد

- لـه سـالّی ٢٠٢٠ەوە، ئەندامـی دەسـتەی نووسـەرانی گۆڤـاری زانکـۆی گەرمیـان بـووە و تـا ئێسـتاش بەردەوامـە.
- لـە سـالّی ٢٠٢١ەوە، ئەندامـی دەسـتەی ڕاوێژکاریـی گۆڤـاری زمـان و زارە بـووە.
- لـە سـالّی ٢٠١٩ەوە، ئەندامـی دەسـتەی دامەزرێنـەر و ئەندامـی ناوەنـدی ڕۆشـنبیریی ئەدیبـان و نووسـەرانی کـەلارە و هـەر بەردەوامیشـە.
- دەیـان جـار خـەلات و ڕێزلێنـان و سـوپاس و پێزانینـی بـۆ کـراوە لـە لایـەن دەزگا ئەدەبـی و ڕۆشـنبیری و لایەنـە پەیوەندیـدارەکان لەوانە:(وەزارەتەکانی خوێندنی بالا و وەزارەتی ڕۆشنبیری و وەزارەتـی پـەروەردە و سـەرۆکایەتیی زانکـۆی سـلێمانی و زانکـۆی گەرمیـان و فاکەڵتـی پـەروەردە و ئـاداب و بەڕێوەبەرایەتیـی پـەروەردەی گەرمیـان و بەشـێک لـە ڕێکخراوەکانـی کۆمەڵگـەی مەدەنـی سـلێمانی و هەڵەبجـە و گەرمیـان).

بـۆ مامۆسـتا و زمـان و فەرهەنگنـاس دکتـۆر دارا حەمیـد محەمـەد هـەر سـەرکەوتوو و بـەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمـان و ووشـەی کوردی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیـەک لـە ژیاننامـەی دکتـۆر دارا حەمیـد محەمـەد، هاوڕێـم شـاعیر و نووسـەری بـواری منداڵان سـۆران نـەدار لـە کـەلارەوە بـۆی ناردووم، سوپاسـی دەکـەم.

٢ - زانیاری و ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

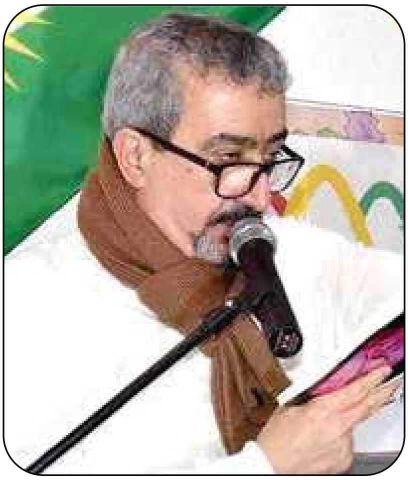

ئەحمەد ئیسماعیل

نووسەر و چیرۆکنووس و شانۆنووس، مامۆستا ئەحمەد ئیسماعیل لە ڕۆژئاڤای کوردستان....

ناوی تەواوی (ئەحمەد ئیسماعیل ئیسماعیل)ە، لە ساڵی ١٩٦١ لە گەڕەکی (قەدور بەگ - حارة قدوربک)ی شاری (قامشلۆ) لە ڕۆژئاڤای کوردستان لە خێزانێکی هەژار و کاسبکار لە دایکبووە، باوکی شۆفێری (شاحنة- بارهەڵگر) بووە، ئەو هێشتا مێردمنداڵ بووە باوکی کۆچی دوایی کردووە، لەتەک تەواوکردنی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندیدا هەر لە شاری قامشلۆ هەموو جۆرە کاروکاسبییەکی کردووە بۆ بژێوی خۆی خوشک و براکانی، لە ساڵی ١٩٨١ چووەتە پەیمانگای ئامادەکردنی مامۆستایان لە شاری (حەسەکە) و ساڵی ١٩٨٣ تەواوی کردووە و بووەتە مامۆستای سەرەتایی لە قوتابخانەکانی شاری قامشلۆ و دەوروبەری، لە ساڵی ٢٠١٢ پاش تێکچوونی بارودۆخی سووریا ڕووی لە هەندەران کردووە و ئێستا وەکو پەنابەر لە شاری(بۆخم)ی ئەڵمانیا نیشتەجێیە.

نووسەر و چیرۆکنووس و شانۆنووس ئەحمەد ئیسماعیل لە کۆتایی نەوەتەکانی سەدەی ڕابردوو دەستی بە نووسینی وتار و چیرۆک و شانۆ کردووە، ئەو چونکە خوێندنەکانی هەمووی بە زمانی عەرەبی بووە، بۆیە

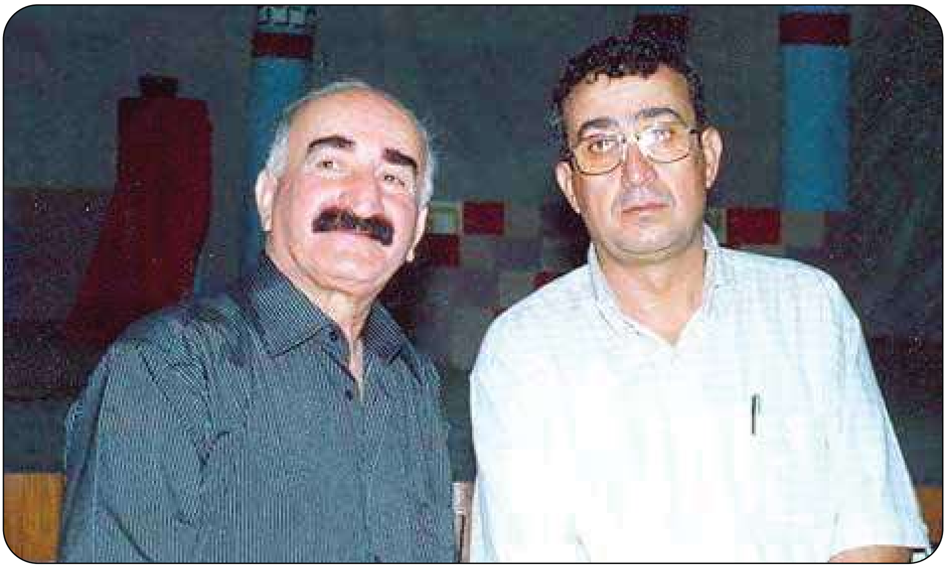

لە لای ڕاستەوە نووسەر و شانۆنووس ئەحمەد ئیسماعیل،
هونەرمەند و دەرهێنەری گەورەی کورد ئەحمەد سالار

بەشی زۆری بەرهەمەکانی بە عەرەبی نووسیوە و، وتار و لێکۆڵینەوەشی دەربارەی بنەما سەرەکییەکانی شانۆ و شانۆی منداڵان و نەوجەوانان و گەوران، بە زمانی کوردی نووسیوە و لە بڵاوکراوە و ڕۆژنامە و گۆڤارە عەرەبی و کوردییەکانی ناوەوە و دەرەوەی سووریا بڵاوی کردوونەتەوە، بەرهەمەکانی بە شێوازی(الواقعية و الرمزية)نووسیوە و یان ئاوێتەی یەکتری کردوون، زۆریش بایەخی بە ئێش و ئازار و ئەشکەنجە و ئەو زوڵم و زۆردارییە کە لە میللەتەی کراوە لە هەموو کوردستان داوە، لە شانۆگەریی(البارزاني) کە ڕەوانشاد شەهید مەهدی خوشناو وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی و شانۆگەریی(قاضي محمد) و التاج الذهبي)کە باسی کۆماری مەهاباد دەکات، لەم بوارانەدا کۆمەڵێک بەرهەمی پوختی جوانی نووسیوە و چاپ و بڵاوی کردوونەتەوە کە ئەمانەن:

بۆ گەوران:

- مسرحنا المأمول، مقالات مسرحية تمهيدية، دمشق سنة ١٩٩٧.
- عندما يغني شمدينو(٣) مسرحيات، دمشق سنة ١٩٩٩.
- رقصة العاشق، مجموعة قصصية، الشارقة سنة ٢٠٠١.

- أهلاً جحا، عفواً مموزين، مسرحيتان، دمشق ٢٠٠٩.
- ليل القرابين، مسرحيات قصيرة، دار أوراق، القاهرة سنة ٢٠١٩.
- تشريح الخيانة، مقالات، دار الزمان، سوريا، ٢٠٢٠.
- على سراط البحر، مجموعة قصصية، القاهرة، مصر، سنة ٢٠٢٣.

ئەم بەرهەمانەشی بۆ منداڵان نووسیوە:

- توبة الثعلب، أربع مسرحيات،دمشق، وزارة الثقافة، سنة ٢٠٠٠.
- جراب البدليسي، مسرحية، العراق أربيل، سنة ٢٠٠٣.
- الحقل المنيع، أبو ظبي، جائزة أنجال الشيخ هزاع آل نهيان)سنة ٢٠٠٣.
- الثغرة، مسرحية للفتيان،دمشق، وزارة الثقافة، سنة ٢٠٠٤.
- حكاية الأشقياء الثلاثة، الهيئة العامة السورية للكتاب، وزارة الثقافة، ٢٠٠٩.
- أحلام الحمار الكسول، الهيئة العامة السورية للكتاب، وزارة الثقافة، دمشق ٢٠١٠.
- الطائر الحكيم، الهيئة العربية للمسرح،الشارقة، ٢٠١٠.
- مملكة المسرح، مبادئ أولية للأطفال، الهيئة السورية العامة للكتاب، وزارة الثقافة ٢٠١٢.
- قاضي محمد، التاج الذهبي، مسرحيتان للناشئة، الاتحاد العام للأدباء

له لای ڕاستەوە: عەلی سەفەر، نووسەر ئەحمەد ئیسماعیل

الكـورد، أربيـل ٢٠١٣.

- ياقـوت وشـجرة التـوت، قصـة، دار الصفـا ، أبـو ظبـي، الإمـارات العربيـة المتحـدة. سـنة ٢٠٢٠.

چەندین نووسـەر و ڕەخنەگری عەرەبی و کوردی، وتـار و لێکۆڵینەوەیـان لەسـەر بەرهەمەکانی ئەو نووسـیوە، لەوانە کتێبەکانی هەر یەک لە نووسـەران (جـوان جـان و مصطفـی صمـودي)، نووسـەر (خیـري صمـودی)ش چەنـد شـانۆگەرییەکی ئـەوی وەرگێڕاوە.

نووسەر ئەحمەد ئیسماعیل ، شاعیری دیاری کورد موئەیەد تەیب، نەناسراوە

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، نەناسراوە، نەناسراوە، شاعیر و ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕ حەسەن سلێڤانی، نە ناسراوە، نووسەر ئەحمەد ئیسماعیل، نووسەر دکتۆر عارف حیتۆ

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند و ئەکتەری ناسراوی عێراق کۆچکردوو سامی عەبدولحەمید، نووسەر ئەحمەد ئیسماعیل

نووسـەر و شـانۆنووس ئەحمـەد ئیسـماعیل جگـە لـە نووسـینەکانی ئـەم چالاکییانەشــی هەبــووە:

- لـە سـاڵی ١٩٩٥ پێشنیار و ئامادەکار و سەرپەرشتیی فیستیڤاڵی دووەمی شانۆگەریی کوردی کردووە.
- بە بەردەوامی پێشنیار و چاودێری و ئامادەبوون لە پرۆڤەکان و نووسین شانۆی لە ڕۆژئاڤای کوردستان کردووە.
- بەشداریی بەشـی زۆری کۆڕوکۆبوونـەوەی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و هونـەری لـە بەشـی زۆری شـارەکانی ڕۆژئـاوا و هەمـوو سـووریا و دەرەوەی سـووریاش کردووە، لەوانـە (زانکۆی عمـان) لـە وڵاتـی ئوردن، زانکۆی(المدیـة) لـە جەزائـر، زانکـۆی (الشـارقة) لـە ئیماراتـی عەرەبـی یەکگەتـوو، سـەرەڕای ئامادەبوونـی لـە چالاکییـە شـانۆگەرییەکانی باشـووری کوردسـتان، بـە تایبەتـی لـە شـارەکانی هەولێـر و سلێمانی و دهـۆک.

ئەو چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە لەوانە:

- خەڵاتی(الشـارقة للابداع العربي)، بۆ کۆمەڵـە چیرۆکـی (رقصـة العاشـق) لـە ئیماراتـی عەرەبی سـاڵی ٢٠٠٠.

بەرهەمەکانی نووسەر و شانۆنووس ئەحمەد ئیسماعیل

- خەڵاتی ڕۆشنبیریی منداڵانی عەرەبی بۆ شانۆگەریی(الحقل المنیع) لە ئەبوزەبی، ئیماراتی عەرەبی ساڵی ٢٠٠١.
- ساڵی ٢٠١٠ پلەی یەکەمی لە شانۆگەریی(الطائر الحکیم) کە تایبەت بووە بە منداڵان وەرگرتووە.
- چەندین شانۆگەری بۆ فیستیڤاڵەکانی کوردی و عەرەبی پێشکەش کردووە.

بۆ نووسەر و چیرۆکنووس و شانۆنووس، ئەحمەد ئیسماعیل هەر سەرکەوتوو بەردەوام بیت بۆ خزمەتی هونەری و شانۆی کوردی و عەرەبی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی نووسەر ئەحمەد ئیسماعیل، هاوڕێم نووسەر ئیبراهیم عەباس لە هەولێر بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

نەجیبەی مەلای گەورە

نووسـەر و مێژوونـووس، مرۆڤێکـی هێمـن و بـە ویقـار و لەسـەرخۆ و ڕێچکەشـکێن، ڕەوانشـاد خاتـوو نەجیبـەی مـەلای گـەورە...

نـاوی تەواوی(نەجیبـە کچـی مـەلا محەمـەدی حاجـی مـەلا عەبدوڵـڵای کوڕی مـەلا ئەسـعەدی جەلی)یە، دایکیشـی کچـی شـێخ ڕەزای شـێخ قـادری سـندۆڵان)ە کـە خانەوادەکەیـان خەڵکـی ناوچـەی پشـدەر بووینـە، نەجیبـە خـان بە(یـا دایە)ناسـراوە، کچـی مـەلای گـەورەی کۆیـە، لـە سـاڵی ١٩١٧ لـە داوێنـی چیای(باواجی)سـەرکەش و لـە گەڕەکی(بایزئاغا)ی نـاو شـارە جوان و ڕەنگینەکـەی کۆیـە لـە خانەوادەیەکـی ئایینپـەروەر و کوردپـەروەر لـە دایکبـووە، لـە سـەروبەندی کۆتایی هاتنـی جەنگی یەکەمـی جیهانـی و هاتنـی ئینگلیـز بـۆ کوردسـتان و شـاری هەولێر، لـە سـاڵی ١٩٢٤ لـە کۆیـە قوتابخانـە کراوەتـەوە، مـەلای گـەورە وەکـو کارێکی(دەسـتپێشـخەری و ڕێچکەشـکێن، ئـەو کات) کچـە گەورەکەی(نەجیبـە خـان)ی ناردۆتـە بـەر خوێنـدن لەگـەڵ کـوڕان، زۆر خەڵـک بـە تایبەتـی کەسـە نزیکەکانـی پێیـان شـوورەیی بـووە نـەک کچەکانیـان، بەڵکـو کوڕەکانیشـیان بنێرنـە مەکتـەب، بـەڵام پلـە و پایـە گەورەکـەی مـەلای گـەورە گوێـی نەداوەتـە ئـەم قسـانە و سـوور بـووە لەسـەر هەڵوێسـت و بڕیارەکانـی، چونکـە ئـەو وەکـو بـاوک و کەسـایەتییەکی ئایینـی دیـار و ناسـراو و دەسـتپێشـخەری کـردووە، توانیویەتـی کۆتایی بـەو کەلتـوورە بهێنێـت کە(ئـەو

کات ناردنی کچان بۆ قوتابخانە عەیب بووە).

نەجیبە خان بۆ ماوەی(٥)ساڵ چووەتە بەر خوێندن بەمەش قوتابخانەی کۆیە بووەتە قوتابخانەیەکی(تێکەڵاو)ی کوڕ و کچان(ئەو کات) یەکەم قوتابخانەی تێکەڵاو بووە لەسەر ئاستی کوردستان.

لە ساڵی ١٩٣٢ بۆ یەکەم جار قوتابخانەی کچان لە شاری کۆیە کراوەتەوە، نەجیبە خان دوو ساڵ وەک بەڕێوەبەر و سەرپەرشتیاری قوتابخانەکە دەستبەکار بووە، دواتر کچانی دیکە هاتوونەتەوە مەیدان و ئەویش پشتگیری و هانی داون، کە زیاتر خزمەتی قوتابیانی کچ و قوتابخانەکە بکەن و دەستی لە کار کێشاوەتەوە.

نەجیبە خان(یا دایە) لە چلەکانی سەدەی ڕابردوو تێکەڵ بە کاری سیاسی و کۆمەڵایەتی و ڕێکخراوەیی بووە، بووەتە ئەندام لە حیزبی(هیوا) و چەندین کاری ڕێکخراوەیی و چالاکی لەو سەردەمدا نواندووە و هانی کچان و ژنانی کۆیە داوە، کە زیاتر بێنە مەیدانی خەبات و بۆ هێنانەدیی ماف و ئاواتەکانیان، هەر لەگەڵ دامەزراندنی یەکێتیی ئافرەتانی کورد لە ١١ی کانونی یەکەمی ساڵی ١٩٥٢ ماوەیەک بە نهێنی بووەتە سەرپەرشتیاری یەکێتیی ئافرەتانی کورد- لقی کۆیە، لە پاش شۆڕشی ١٤ی گەلاوێژی ساڵی ١٩٥٨ بە هەڵبژاردن بووەتە سەرۆکی ئەو یەکێتییە، لە زۆر ئاهەنگ و بۆنە نیشتمانییەکان بەشدار بووە و وتاریشی خوێندۆتەوە، پاش نسکۆی شۆڕشی ئەیلوولی ساڵی ١٩٧٥، ماوەیەک ئاوارەی وڵاتی ئێران بووە و خەریکی نووسینەوەی بیرەوەری و مێژووی شۆڕشەکانی کورد و چەندین بابەتی ئایینی بووە، ئەو وەکو نووسەر و ڕۆشنبیرێکی سەردەمی خۆی، چەندین بەرهەمی پوختی جوان بە زمانی کوردی و عەرەبی نووسیوە ، چەند دەستنووس و دەستخەتیشی هێشتا چاپ نەکراوە، بەرهەمە چاپکراوەکانی ئەمانەن:

- کتێبی مێژووی کۆیە، ساڵی ١٩٥٨، بەشی زۆری ڕووداوەکانی ڕۆژانەی شاری کۆیەی بە دەستخەتی خۆی نووسیوە و بڵاوی کردۆتەوە.
- هەواڵی کوردەواری، چوار بەرگە، ساڵانی ١٩٦٠ - ١٩٦٢، باس لە ڕووداوە مێژووییەکانی کوردستان و شۆڕشە یەک لە دوای یەکەکانی

کـورد دەکات.

- کتێبی(سـبعة الـوان - حـەوت ڕەنگ)بـە زمانـی عەرەبـی نووسـیویەتی و بڵاوکراوەتـەوە.
- کتێبی(المنجـد)، لـە سـاڵی ١٩٧٩ لەوڵاتـی ئێـران بـە زمانـی عەرەبـی نووسـیویەتی و نـۆ بەرگـە.
- کتێبی(هەمەڕەنگ)کۆکردنـەوەی چیـڕۆک و یـاری کوردەوارییـە لـە شـاری کۆیـە.
- خەمڕەوێن.
- چەپکە گوڵ.
- مێژووی بنەماڵەی جەلیزادە.
- چاپکردنـی سـێ بـەرگ لە(تەفسـیری قورئانـی پیرۆز)کـە باوکی(مـەلای گەورە)نووسـیویەتی.

ڕەوانشـاد دانـا جەلیـزادە کە کەسـێکی نزیکی بنەماڵـەی مـەلای گـەورە بـوو، سـەبارەت بـە نەجیبـە خـان دەڵێت:(نەجیبـە خـان هـەر لـە منداڵییـەوە حـەزی لـە مەجلیسی باوکی و نـاو پیـاوان بـووە، ئافرەتێکـی بـە ویقار و هێمن و ڕۆشـنبیر بـوو، کـەم خـەو بـوو، شـەوان بـە خـۆی و بـە چرایـەک لـە کتێبخانەکـەی باوکی هـەر خەریکی خوێندنـەوە و نووسـین بوو، ئەو کات هـەر ژنێک پارەی هەبووایە بـە جـل و بەرگـی ژنانـەی دەدا، بـەڵام ئـەو هـەر پارەیەکی دەست بکەوتایە بە کتێب و دەفتـەر و قەڵەمـی دەدا، کتێبخانـەی باوکـی سـەر لـە نـوێ ڕێکخسـتبووەوە، دەتوانـم بڵێـم نەجیبـە خـان لـە گەڵ(زەینـەب خـان) ی خوشـکی دڵـداری شـاعیر لـە یەکەمیـن ژنەکانـی کۆیـە بـوون کـە کتێبخانەیـان هەبـووە).

نەجیبـە خـان لـە مـاوەی ژیانـی(٨٢) سـاڵەی هاوسـەرگیری نەکردووە لـە شـەوی

١٢ - ٦ - ١٩٩٩ كۆچی دوایی كردووە و، بە ئامادەبوونی خەڵكانێكی زۆری شاری كۆیە، تەرمەكەی لە گۆڕستانی(جەلیزادان) لە(دەروێش خدر) لە نزیك گۆڕی باوكی بە خاكی نیشتمان سپێردراوە، ڕوحی پاكی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

سەرچاوەكان:

١ - كتێبی شانۆ و دراما لە وراتی كۆیە ١٩١٩ - ٢٠٢١، لە نووسینی نووسەر و هونەرمەند دكتۆر كەیفی ئەحمەد، ساڵی ٢٠٢١.

٢- نووسینێكی نووسەر جەمال فەتحوڵڵا تەیب، لە گۆڤاری زانكۆی هەڵەبجە، بەرگی(٨) ژمارە(٤)ی ساڵی ٢٠٢٣.

٣ - كتێبی(مەلای گەورەی كۆیە ١٨٧٦- ١٩٤٣)، مێژووی ژیان و ڕۆڵی فەرهەنگی و دادوەری و سیاسی) لە نووسینی نووسەر عەبدوڵڵا ئەحمەد عەبدوڵڵا.

٤ - ماڵپەڕی دەنگەكان، نووسینێكی نووسەر حەیدەر عەبدوڵڵا، لە ٢٧ - ٥ - ٢٠١٣.

٥ - ئامادەكردن و نووسینی خۆم.

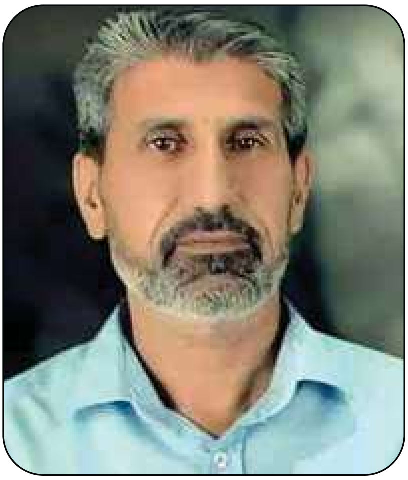

ڤانێس میرانی

نووسەر و هایكۆنووس و شاعیر و وەرگێڕ ڤانێس میرانی...

ناوی تەواوی(ڤانێس عەبدوڵڵا حەمید شەهاب حاجی)یە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە(عەڤدالێ كورد) ناسراوە، لە ١ - ٦ - ١٩٧٧ لە گوندی (كەلهێ)ی سەر بە(دێركا حەمكۆ)ی ڕۆژئاوای كوردستان لە خێزانێكی كوردپەروەر لە دایكبووە، خوێندنی سەرەتایی هەر لە گوندەكەی خۆی تەواوكردووە و ناوەندی و دواناوەندیشی لە (دێركێ) تەواوكردووە، لە بەر ئەوەی قەدەغە بووە ڕەگەزنامەی سووری بدرێتێ(مكتوم القيد)، نەیتوانیوە درێژە بە خوێندن بدات، دواتر بووەتە مامۆستا، لە ساڵی ٢٠١٤ پاش تێكچوونی بار و دۆخی سووریا و دەسپێكردنی شۆڕشی گەلانی سووریا، بەناچاری بە خۆی و خێزان و منداڵەكانی، ڕوویان لە باشووری كوردستان كردووە و ئێستا لە دهۆك دەژین.

شاعیر و نووسەر ڤانێس میرانی هەر لە منداڵییەوە دەستی بە فێربوونی خوێندنەوە و نووسینی كوردی كردووە، دواتر كە بووەتە مامۆستا ئەو كاتەی لە ناوچەی (البدو- كۆچەران) و دیمەشق بووە، سەدان كوڕ و كچی كوردی فێری خوێندنەوە و نووسینی كوردی كردووە، لە ساڵی ٢٠٠٦ دەستی بە نووسینی چیرۆك و شیعر و هایكۆ و ئەدەبیاتی منداڵان

لە لای ڕاستەوە: نووسەر سەلام بالایی، نووسەر سەعید فاروج(سەعید ڤەرۆژ) لە باکووری کوردستان، شاعیر ڤانێس میرانی، دکتۆر شەوکەت سندی، نووسەر محەمەد عەبدوڵلا

هەر یەك لە شاعیر و نووسەرانی ڕۆژئاڤا(عیزەدین مەلا، عەبدولسەمەد مەحموود، عەبدولکەریم محەمەد، ئەحمەد سۆفی، عادل دیلانی، محەمەد عەبدولکەریم) لەسەردانێکیاندا بۆ یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی هەولێر، هەر یەك لە شاعیر و نووسەران، سەرۆك و دەستەی کارگێڕیی لقی هەولێر(عەبدولڕەحمان فەرهادی، مەسعود پەرێشان محسن ئاوارە) لە پێشوازیاندا.

کردووە، هەر لە ساڵی ٢٠٠٦ یەکەم بەرهەمی خۆی، کە هەڵبەستێک بووە بەناوی(نازێ) بڵاوکردۆتەوە، ئیتر بەردەوام بووە لە نووسینی هایکۆ و شیعر و چیرۆک و وەرگێڕان و، بڵاوکردنەوەیان لە ڕۆژنامە و گۆڤار و سایتە ئەلیکترۆنییەکان،، تا ئێستا ئەم بەرهەمانەی چاپ و بڵاوکردۆتەوە.

- زمانێ مە، ژ بۆ فێرکرنێ، سالا ٢٠١٠، شام.
- شەیدایێ وێ مە، هەلبەست ب زمانێ کوردی، سالا ٢٠٢٠، ژ هەرێمی کوردستان.

- ئێسیرێ لیڤێن تە مە، هایکو ب زمانێ (کوردی، عەرەبی، فرەنسی و ئینگلیزی) سال ٢٠٢٢ ژ کوردستان.

پرتووکێن کو ژ تیپێن ئارامی بۆ تیپێن لاتینی ژی ئەڤن :

- پرتووکا(ئافرەت د تاوانێن داعش دە)یا نڤیسکار عەبدولعەزیز محسن بارزانی .
- پرتووکا(ئەرک و ساخلەتێن کادرێ سەرکەفتی د راگهاندن و پاراستنا دەولەت و دەولەتسازیێ دە) یا نڤیسکار عەبدولعەزیز محسن بارزانی.
- پرتووکا(بێژە وان بلا من نەکوژن)یا نڤیسکار و چیرۆکنڤیس حەسەنێ سلێڤانەیی.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر موسا زاخورانی، نووسەر و وەرگێڕ و ڕۆژنامەنووس حەسەن سلێڤانی، شاعیر ڤانێس میرانی

شاعیر و نووسەرانی هەموو کوردستان لە فیستیڤاڵی شەشەمی ڕۆشنبیریی دهۆک لە ئەیلوولی ٢٠٢٢

له لای ڕاستەوە: شاعیر ڤانێس میرانی، نووسەر و ڕۆماننووس مامۆستا جان دۆست

له لای ڕاستەوە: شاعیر ڤانێس میرانی، شاعیر و نووسەر کۆنێ ڕەش

- پرتووکا(دەمێ پسووک دبن پلنگ)یا نڤیسکار و چیرۆکنڤیس ئیسماعیل سلێمان هاجانی.
- پرتووکا(شێر و کەرشێر)یا نڤیسکار مەسعوود خالد گولی.
- پرتووکا(کەچکا شخارتە فرۆش)یا نڤیسکار مەسعوود خالد گولی.

بەرهەمێن وی یێن نە چاپکری ژی ئەڤن :

- یارییێن کوردەوارییێ ژ بۆ زارۆکان(ستران).
- ل سەر لێڤا گولێ، هایکو .

- بطولة في رحم الجبال، هايكو.
- هەلبەست، کوردی.

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ ڤانێس میرانی چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە، لەوانە:

- یەکێکە لە دامەزرێنەرانی پەیمانگای دکتۆر نورەدین زازا بۆ فێرکردنی زمانی کوردی و، لە ساڵی ٢٠١٢ بووەتە بەڕێوەبەری ئەو پەیمانگایە.
- لە ساڵی ٢٠١٣ەوە، ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کوردستانی سووریا بووە و، تا ئێستاش و لە ساڵی ٢٠٢٣ەوە، نوێنەر و سەرۆکی ئەو یەکێتییەیە لە هەرێمی کوردستان.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانی سووریایە.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ڕۆژدیار حەمێ، شاعیر ڤانێس میرانی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ڤانێس میرانی، نووسەر لوقمان یوسف

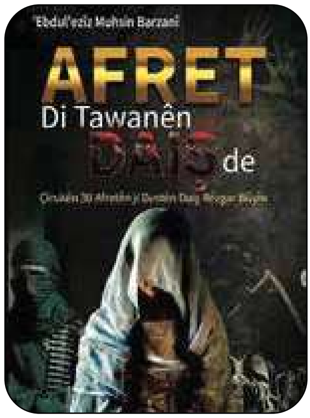

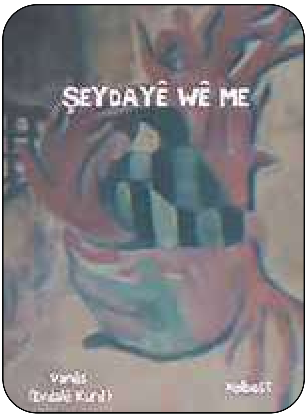

بەرهەمەکانی شاعیر و چیرۆکنووس ڤانێس میرانی

- بەشداریی لە(پێنجەم و شەشە) مین فیستیڤاڵی ڕۆشنبیریی دهۆک، ساڵانی ٢٠٢٢، ٢٠٢٣ کردووە.
- چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە لەوانە(خەڵاتی مامۆستای زمانی کوردی، دەزگای وەلید بۆ ڕاگەیاندن، ڕۆژنامەی زارۆکان لە وەزارەتی ڕۆشنبیریی هەرێمی کوردستان، ساڵی ٢٠٢١)و چەندانی دیکەش.

هاوسەرگیری کردووە و خاوەنی چوار منداڵە، بەناوەکانی(کەمال، کانیوار، کارزان، کابرین)خوا تەمەن درێژیان بکات و بۆ خۆشی هەر سەرکەوتوو بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر ڤانێس میرانی کە خۆی بەزمانی کوردی بە پیتی لاتینی بۆی ناردووم، نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر مامۆستا ئیسماعیل بادی بۆی وەرگێڕامە سەر شێوەزاری کرمانجی، سوپاسی هەردووکیان دەکەم.

٢- ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دەحام سەعید

مامۆستا و شاعیر و و نووسەر و زمانەوان، لێکۆڵەر و وەرگێڕ و ڕەخنەگر، مامۆستا دەحام سەعید، لە ڕۆژئاوای کوردستان....

ناوی تەواوی(دەحام سەعید عەبدولفەتاح)ە، لە ساڵی ١٩٤٢ لە گوندێکی دەوروبەری شاری(عامودا)ی سەر بەپارێزگای(حەسەکە) لە ڕۆژئاوای کوردستان لە دایکبووە، قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و دواناوەندی هەر لە قوتابخانەکانی شاری حەسەکە تەواوکردووە، دواتر بەشی زمان و ئەدەبیاتی عەرەبی لە زانکۆی(حەلەب)تەواوکردووە و بووتە مامۆستای زمانی عەرەبی و، زیاتر لە(٢٥)ساڵ خزمەتی کردووە لە بواری پەروەردە و فێرکردن، لەبەر کزبوونی چاوەکانی خانەنشینکراوە.

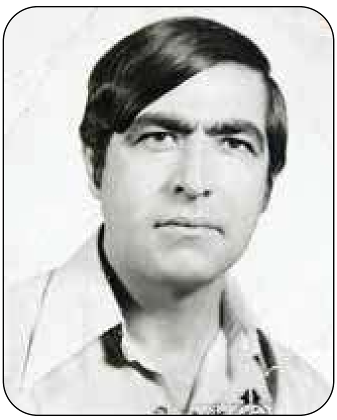

شاعیر و نووسەر
دەحام سەعید بە جاحێڵی

لە سەرەتادا نووسینەکانی لە بواری ئەدەبی و ڕۆشنبیری و هەتا شیعرەکانیشی بە زمانی عەرەبی نووسیوە و لە ڕۆژنامە و گۆڤارەکانی ئەو سەردەم بڵاوی کردوونەتەوە، لە یەکێک لە ڕۆژەکانی ساڵی ١٩٧٧ بەهۆی هەندێ لە

لە لای ڕاستەوە: نووسەر دەحام سەعید، شاعیری گەورەی کورد جگەرخوێن

لە لای ڕاستەوە: نووسەر کۆنێ ڕەش، نووسەر عەبدولباست سەیدا، نووسەر دەحام سەعید

ناحەزانی کورد و زمانی کوردی، لە کۆڕێکدا بەناوی(الشعر العربي بين الكلاسيك و الحداثة) گۆڕانکارییەکی بنەڕەتی لە بیر و فیکریدا هاتووە، هەموو کتێبە عەرەبییەکانی کتێبخانەکەی خۆی سووتاندووە و، دەستی کردووە بە فێربوونی نووسین و خوێندنەوەی زمانی کوردی بۆ ماوەی(١٠)ساڵ، ئەو کاتەی کە هەستی کردووە توانای نووسینی بە زمانی کوردیش هەیە، بەڵام

هیچی نەنووسیوە، دواتر کۆمەڵە شیعری(علی ابواب لالش)ی بە زمانی کوردی نووسیوە، پاش هەوڵدانێکی زۆر و لە ڕێگای دکتۆر(محەمد عەبدۆ و دکتۆر نەجاری) توانیویەتی ڕەزامەندیی وەزارەتی ڕاگەیاندنی حکومەتی سووریا وەربگرێت و، لە چاپخانەی(دار الکتب) لە دیمەشق چاپی بکات، کە یەکەمین کۆمەڵە شیعری کوردی بووە بە پیتی لاتینی، لەساڵی ١٩٩٢ کتێبی(رؤیة نقدیة في الشعر الکردي: Nerînek Rexneyî li Helbestên، Kurdî) نووسیوە و چاپی کردووە، ئیدی بەردەوام بووە لە نووسینەکانی لە بواری شیعر و وەرگێڕان و ڕەخنە و ڕێزمان و ڕێنووسی زمانی کوردی

لە لای ڕاستەوە: نووسەر نەواف عەبدوڵڵا، نووسەر دەحام سەعید، نووسەر کۆنێ ڕەش

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر کۆنێ ڕەش، شاعیر و نووسەر دەحام سەعید، شاعیر ئەحمەد حسێنی

و چەندین بابەتی هەمەجۆری دیکە و بەرهەمی چاپ و بڵاوکردۆتەوە، کە ئەمانە هەندێکییانن:

- Axaftina bi Kurdekî re (Werger), Şam 1989
- Li Ber Dergehên Laleş (Helbest), Şam 1990
- Nerînek Rexneyî li Helbestên Kurdî (Rexne), Şam 1992
- Hindek Alozîyên Zimanê Kurdî (Lêkolîn), Şam 1993
- Di mûzîka helbesta kurdî de (Şirove û bersiv), Şam 1994
- Rênivîsa Zimanê Kurdî (Lêkolîn), Beyrût 1998

-Dastana Gilgamiş:

ئەو هەندێ لە بەرهەمەکانی خۆی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی.

شاعیر و نووسەر و زمانەوان مامۆستا دەحام سەعید لە بەرانبەر خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردیدا، چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە لەوانە:

- Xelata Komeleya Celadet Bedirxan, sala 2012
- Xelata Navenda Ciwanên Amûdê, sala 2014
- Xelata Komeleya Soparto, sala 2015
- Xelata Seydayê Cegerxwîn, sala 2018
- Xelata Mihrîcana Helbesta Kurdî
- Xelata Mela Ahmadê Palo, sala 2020

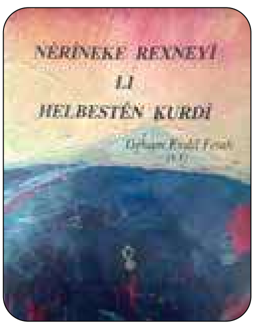

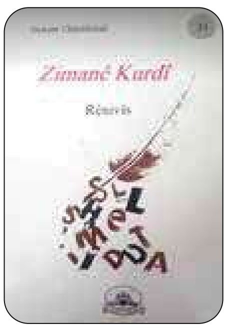

بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ دەحام سەعید عەبدولفەتاح

- Xelata HRRKê ya Afirandinê, sala 2020
-Xelata Arta ji bo Dayîn û Afirînerî, sala 2021

- خەڵاتی پەیمانگای ڕۆشنبیریی کوردی لە ساڵی ٢٠٢٣ پێبەخشراوە.
- بەشداریی لە دەیان کۆڕوکۆبوونەوە و کۆنفراسی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و زمانەوانی لە باکووری کوردستان کردووە.

بۆ شاعیر و نووسەر و زمانەوان مامۆستا دەحام سەعید عەبدولفەتاح هەر سەرکەتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر دەحام سەعید عەبدولفەتاح، هاوڕێم شاعیر و نووسەر کۆنیَ ڕەش لە قامشلۆ بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دکتۆر دەرباس مستەفا

شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕ ولێکۆڵەر و توێژەر، دکتۆر دەرباس مستەفا...

ناوی تەواوی(دەرباس مستەفا سلێمان)ە، لە ساڵی ١٩٦٩ لە گوندی(سەرتەنگێ)ی قەزای سێمێلی سەر بە پارێزگای دهۆک لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی هەر لەو گوندە تەواوکردووە و ناوەندیشی لە سێمێل و دهۆک تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٨٧ خانەی مامۆستایانی لە شاری دهۆک بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە و، بووەتە مامۆستای سەرەتایی لە گوندو شار و شارۆچکەکانی پارێزگای دهۆک و، دواتریش ناو شاری دهۆک، ئەو درێژەی بە خوێندن داوە و لە ساڵی ٢٠٠١ بەشی زمانی کوردی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی دهۆک تەواوکردووە و، لەتەک مامۆستایی هەر بەردەوام بووە لە خوێندن و، ساڵی ٢٠١١ بڕوانامەی ماستەری لە ئەدەبی نوێی کوردی لە هەمان کۆلێژ و زانکۆ بەدەستهێناوە.

مامۆستا و شاعیر و نووسەر دکتۆر دەرباس مستەفا لە ٣ - ٥ - ٢٠١٨ بووەتە بەڕێوەبەری پەروەردەی قەزای سێمێل، لە ٩ - ١٠ - ٢٠١٩ لە خوێندنی دکتۆرا لە کۆلێژی زمان لە زانکۆی دهۆک وەرگیراوە، بۆیە لە ١٦ - ١ - ٢٠٢٠ بۆ ماوەی (٣) ساڵ مۆڵەتی لە وەزیفە وەرگرتووە، لە ساڵی

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر عەبدولوەهاب خالید، شاعیری ناسراو موئەیەد تەیب، نووسەر دکتۆر دەرباس مستەفا

لە لای ڕاستەوە: نووسەر دکتۆر دەرباس مستەفا، نووسەر جەمیل شیلادزی

٢٠٢٣ بڕوانامەی دکتۆرای لە زمان و ئەدەب و ڕۆژنامەوانی بەدستهێناوە و، وەکو سەرپەرشتیاری پەروەردەیی و ئامادەیی لە پەروەردەی ڕۆژئاوای دهۆک دەستبەکاربووە و ئێستاش هەر بەردەوامە لە خزمەتکردن.

شاعیر و نووسەر و لێکۆڵەر دکتۆر دەرباس مستەفا لە کۆتایی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو دەستی بە نووسینی شیعر کردووە و، لە سەرەتای نۆهەتان بەرهەمەکانی خۆی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە، ئیتر بە تەواوی کەوتۆتە ناو دنیای نووسین، لە شیعر و لێکۆڵینەوە و توێژینەوە و وەرگێڕان و بابەتی هەمەجۆری دیکە، تا ئێستا کۆمەڵێک بەرهەمی پوخت و جوان و سوودبەخشی چاپ و بڵاوکردۆتەوە، کە ئەمانەن:

- وێنەیێن کویڤی ژ ئەلبۆما بیرهاتنێن تە، شیعر، ل سالا ١٩٩٩ای بەلاڤبوویە.
- پەلێن عەشقێ، شیعر ل سالا ٢٠٠٦ێ ل دهۆکێ بەلاڤبوویە، ل ٢٠١٣ێ ل ستەمبۆلێ ب تیپێن لاتینی چاپ و بەلاڤبوویە.
- سەرهلدان و وەرارا جۆرێن نوو یێن ئەدەبی د کرمانجیا ژووریدا ل (١٨٥٠ -١٩٢٥)، ڤەکۆلینا ماستەرێ، ل سالا ٢٠١٢ چاپ بوویە. و ل سالا ٢٠٢٣ چاپا دوییێ ل تەهران چاپ بوویە.
- خوەشخوان، جەگەرخوین، ڤەژاندن و بەرهەڤکرنا دیوانا ئێکێ یا سالا (١٩٢٧) یا شاعرێ کورد یێ مەزن جەگەرخوین و ڤەگوهاستیە سەر رێنڤیسا نوو یا کوردی.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر دکتۆر دەرباس مستەفا، نووسەر و ڕۆژنامەنووس موسەدەق تۆڤی، نووسەر و ڕۆژنامەنووس ئیسماعیل بادی

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر فازل عومەر، دکتۆر ئیبراهیم سمۆ، نووسەر دکتۆر دەرباس مستەفا

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر شڤان قاسم، دکتۆر فازل عومەر، دکتۆر سەلوا (سلوی) ، دکتۆر فاخر گولی، دکتۆر حسێن عوسمان، خاتوو سلڤیا جگەرخوێن، نووسەر دکتۆر دەرباس مستەفا، نووسەر و ڕۆژنامەنووس ئیسماعیل بادی

- گولـەک ژ باغـێ کوردان، بەرهەڤکرن و ڤەگوهاستن بۆ سـەر ڕێنڤیسا نوو یا کـوردي.
- کۆمەلەکە شـعرێن ئەحمدێ نالبەندینـە یێن نـە بەلاڤکرینـە، ل سـالا ٢٠١٩ بەلاڤکرینـە.

چەند بەرهەمێکی دیکەشی ئامادەیە بۆ چاپکردن

شـاعیر و نووسـەر دکتـۆر دەربـاس مسـتەفا لـە تـەک نووسـینە ئاسـت بەرزەکانـی، ڕۆژنامەنووسـێکی بـە تواناشـە لـەم بـوارەدا چەندیـن چالاکـی نوانـدووە، لەوانـە:

- لە سالّی ١٩٩١ ماوەیەک نووسـەر بووە لە گۆڤاری(تیرۆژ) و بەرهەمەکانی خۆشی تێدا بڵاوکردۆتەوە.
- لە سالّی ١٩٩٢چەندین بەرهەمی خۆی لە گۆڤاری(مەتین)بڵاوکردۆتەوە.
- لـە سـالّی ١٩٩٨ وەکـو نووسـەر لـە بەشـی ئەدەبـی و هونەریـی هەفتەنامەی(پەیمان)دەستبەکاربووە.
- ئەندامی دەستەی نووسـەرانی گۆڤاری(دیجلە)بووە، کە بە پیتی لاتینی لە دهـۆک دەردەچوو.
- ماوەیەک بەرپرسی پاشکۆی ئەدەبی و هونەری بووە لە ڕۆژنامەی(ئەڤرۆ)

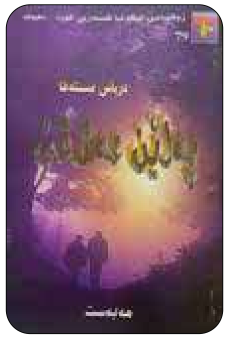

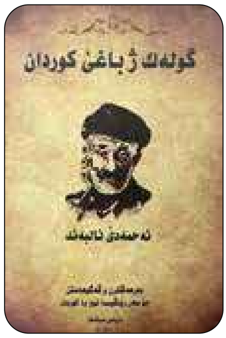

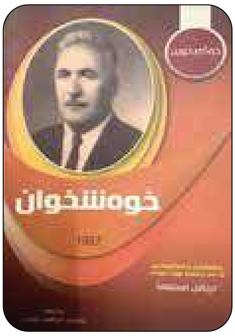

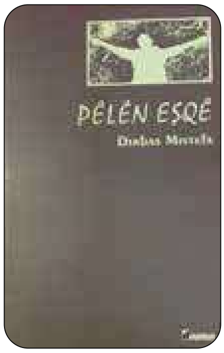

بەرهەمەکانی نووسەر دکتۆر دەرباس مستەفا

و، لە ساڵی ٢٠١٠ەوە بووەتە جێگری سەرنووسەر و، لە ساڵی ٢٠١٣شەوە سەرنووسەری ئەو ڕۆژنامەیە بووە بە وەکالەت.

- چەندین وتار و لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و سیاسی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە.

بۆ شاعیر و نووسەر دکتۆر دەرباس مستەفا هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر دکتۆر دەرباس مستەفا کە لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

خالد حسێن

مامۆستای(وەرزش) و شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ، لێکۆڵەر و توێژەر و ئامادەکار و پێداچوونەوە و ساغکردنەوەی تێکستی شاعیرانی کلاسیکی، ڕەوانشاد خالد حسێن...

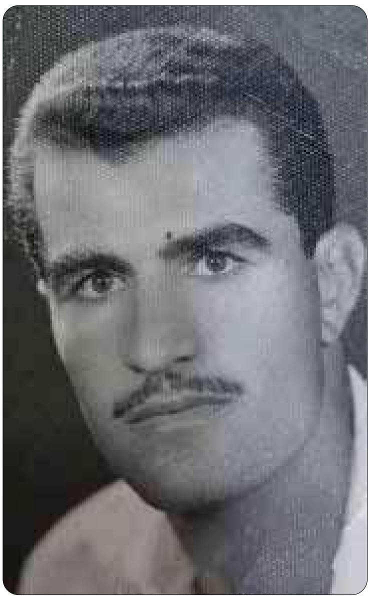

شاعیر و نووسەر
خالد حسێن بە جاحێڵی

ناوی تەواوی(خالد حسێن یەعقوب) ە، لەنێو مامۆستایان و ڕۆشنبیران بە(بابێ دلێر) ناسراو بوو، ڕەوانشاد حسێن یەعقوبی باوکی لە گوندی(کواشی)ی سەر بە دەڤەری(سلێڤان)ی لە دایکبووە و دواتر چووەتە شاری زاخۆ، شاعیر و نووسەر خالد حسێن لە ساڵی ١٩٤٥ لە شارە جوان و دێرینەکەی زاخۆ لە دایکبووە، قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی کە ئەو کات تا پۆلی(پێنجەم) بووە هەر لە زاخۆ بەسەرکەوتوویی تەواوکردووە، دواتر پەیمانگای مامۆستایانی لە شاری موسڵ تەواوکردووە و ساڵی ١٩٦٥ بووەتە مامۆستای(وەرزش) لەسەر میلاکی وەزارەتی

لە لای ڕاستەوە: نووسەر خاتوو ئەزهار بامەڕنی، نووسەر بەیار باڤی، شاعیر خاتوو بەهار بەرزنجی، نووسەر سەعید ڕەزڤان، شاعیر و نووسەر خالد حسێن، نووسەر مستەفا حسێن ترکژی

پەروەردە، ئەو زۆر کارەکەی خۆی خۆشویستووە و زۆریش سەرکەوتوو بووە لەم بوارەدا، لە ساڵی ١٩٨٣ تا ساڵی ١٩٩١ بەڕێوەبەری ڕۆشنبیریی جەماوەریی شاری دهۆک بووە چەندین چالاکی لە بوارەکانی ڕۆشنبیری و وەرزشی لە دهۆک و زاخۆ و شار و شارۆچکەکانی دیکەی پارێزگای دهۆک جێبەجێ کردووە.

شاعیر و نووسەر خالید حسێن هەر چەندە هەموو قوناغەکانی خوێندنی بە زمانی عەرەبی خوێندووە، بەڵام زۆر حەزی لە زمان و ئەدەب و فۆلکلۆری کوردی بووە، بۆیە هەر خۆی، خۆی فێرە خوێندنەوە و نووسینی کوردی کردووە، لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو دەستی بە نووسینی تێکستی ئەدەب و پەخشان و شیعر کردووە، دواتر وەرگێڕان ولێکۆڵینەوە و توێژینەوە و ئامادەکردن و ساغکردنەوەی تێکستی شاعیران و کۆکردنەوە لە بواری فۆلکلۆر و کەلەپوور و کەلتووری کوردی، لەم بوارانەدا (٢٤) کتێبی پوخت و ناوازەی چاپ و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- دیوانا نالبەندی، بەشی یەکەم، ١٩٧١.
- دیوانا نالبەندی، بەشی دووەم،١٩٧٢.
- دیوانا نالبەندی، بەشی سێیەم،١٩٨٣.

- ستراني‌ت شاهى و ديلانا دگەل ماموستايێ هێژا أحمد زەرو.
- سلاڤەک بو دەلالێ ١٩٨٣.
- بۆ مە گوتن، دەرگەهەک بۆ فلكلورى ١٩٨٤.
- پێلا سپى ١٩٨٤.
- دەرگەهەک بۆ فلكلورێ كوردى، ١٩٨٥.
- سوبە وێ بيت ١٩٨٦.
- سەرچوک، سەرهاتى وچيروک، ٢٠٠٤ .
- خەتيرێن گەس ٢٠٠٥.
- هۆزان بۆ دەلالێ ٢٠٠٦.
- دەراڤ، ٢٠٠٧ (نڤيسين) د (سێ پشكا) دا.
- ڤارێ، تێكستێن ئەدەبى، ژ وەشانێن ئێكەتيا نڤێسەرێن كورد- دهوک ٢٠٠٧.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر ئیسماعیل بادی، شاعیر و نووسەر خالد حسێن

- بارێ پەیڤا ٢٠١٠.
- گازیا هۆزانڤانا، هەولێر، ٢٠١٠. - رۆژەکێ هۆگۆت، زاخو ٢٠١١.
- پەیڤ هۆ هاتن، زاخو ٢٠١١.
- گرنژینەک بیانی، هۆزان، وەرگێڕان، ٢٠١٢.
- یا هویر دێ بینی، هۆزان، ٢٠١٤.
- دێ هەرهێیێ، تێکستێن ئەدەبی.
- هۆزان وپەیڤێن جوان.
- بارێ پەیڤا، هۆزان، چاپا دووێ ژی دەرچوویە.
- ئاسێ، ژ وەشانێن ئێکەتیا نڤێسەرێن کورد- دهوک (٢٠١١).

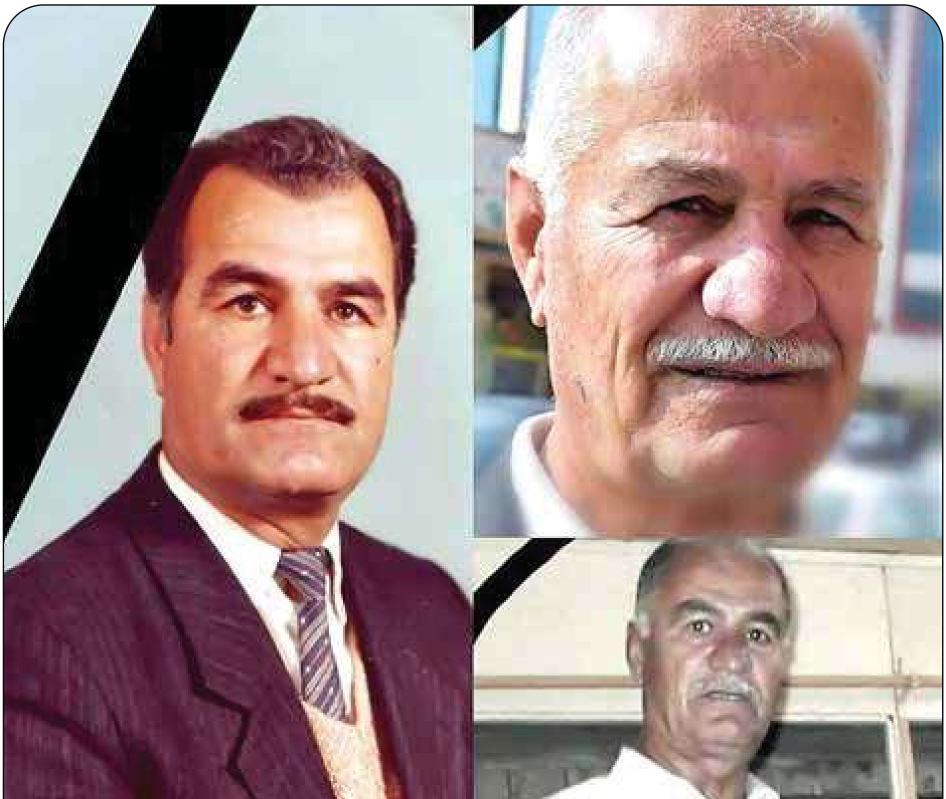

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕخالد حسێن

بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر و وەرگێڕخالد حسێن

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ ڕرەوانشاد خالد حسێن وەکو مامۆستای(وەرزش) و بەڕێوەبەری ڕۆشنبیریی جەماوەری لە دهۆک زۆر چالاکیی دیکەی نواندووە، لەوانە:

- لە ساڵانی ١٩٦٥ تاوەکو سەرەتای ساڵی ١٩٨٣ وەک مامۆستای پەروەردە و وەرزش چەندین کاری دیار و بەرچاوی کردووە لەوانە:(بەشداربوونی لە دامەزراندنی(الکشافة- دیدەوانی)ی سەر بە پەروەردەی دهۆک، یەکێک بووە لە دامەزرێنەرانی یانەی وەرزشی دهۆک و زاخۆ و لێژنەی ئۆلۆمپیی عێراقی- لقی دهۆک.
- لە پاش ساڵی ١٩٨٣ تاوەکو ساڵی ١٩٩١، وەکو بەڕێوەبەرێکی سەرکەوتوو لە بەڕێوەبەرایەتیی ڕۆشنبیریی جەماوەریی شاری دهۆک سەر بە ئەمینداریێتیی گشتیی ڕۆشنبیری و لاوان، زۆر سەرکەوتووانە هەموو کار و چالاکییە ئەدەبی و هونەری و وەرزشییەکانی جێبەجێ کردووە.

کورتە بیرەوەرییەکم لەگەڵ شاعیر ڕەوانشاد خالد حسێن: لە ساڵی ١٩٨٣ کە بووە بەڕێوەبەری ڕۆشنبیریی جەماوەری لە دهۆک، بەندە لێپرسراوی

بەشی ڕۆشنبیری بووم لە دیوانی ئەمینداریێتیی گشتیی ڕۆشنبیری و لاوان لە هەولێر، ساڵانە چەند جارێک سەردانی بەڕێوەبەرایەتیی ڕۆشنبیریی جەماوەریی دهۆک- مان دەکرد بۆ بەسەرکردنەوەی کاروباری ڕۆشنبیری و پێداویستییەکانیان، ئەو وەکو بەڕێوەبەرێکی سەرکەوتوو و جدی لە کارەکانیدا، هەموو جارێک پێشوازییەکی گەرمی لێدەکردین و گیروگرفتەکانی بەڕێوەبەرایەتییەکەی زۆر بە ڕاشکاوانە باس دەکرد، ئەو بە خۆشی ساڵانە چەند جارێک دەهاتە دیوانی ئەمینداریێتی و کارە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی لای بەندە و کارە ئیدارییەکانی دیکەشی لە بەشی ئیدارە دەخستە ڕوو، بەڕاستی نەک هەر وەکو شاعیر و نووسەر، بەڵکو وەکو مرۆڤ پیاوێکی ڕووخۆش و قسە خۆش و بە لوتف بوو ڕەوانی شاد بێت.

شاعیر و نووسەر خالد حسێن لە ساڵی ١٩٦٥ هاوسەرگیری کردووە و خاوەنی کچێک و(٥)کوڕ بووە بە ناوەکانی(جوان، وەلید، دلێر، بژار، ڕزگار، باوڕ)خوا تەمەن درێژیان بکات.

ئەو پاش ململانێیەکی زۆر لە گەڵ نەخۆشی لە شەوی ٢١ لەسەر ٢٢ی مانگی ١٢- ٢٠٢٣ کۆچی دوایی کردووە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت و گڵکۆی پڕ گوڵ و گوڵزار و چراخان بێت.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی شاعیری ڕەوانشاد خالد حسێن، هاوڕێم نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر ئیسماعیل بادی بۆی ناردووم، کە بەڕێز دکتۆر حەمید باڤی لە ٢٢ - ١٢ - ٢٠٢٣ بە بۆنەی کۆچی دوایی شاعیری ڕەوانشاد نووسیویەتی.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

تاهیر تەیب جاف

مامۆستا و شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ، مامۆستا تاهیر تەیب جاف...

ناوی تەواوی(تاهیر تەیب ئەحمەد جاف)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە(مامکاک)ناسراوە، لە ٢٥ - ١ - ١٩٥٢ لە گوندی(گردەسۆر)ی سەر بە ناحیەی(قوشتەپە)ی پارێزگای هەولێر لە دایکبووە، ئەو زۆر منداڵ بووە پێش ئەوەی بچێتە بەر خوێندن لای مەلای گوندی گردەسۆر(سیپارە و قورئانی پیرۆز)ی خوێندووە، خوێندنی سەرەتاییشی بە(٥)ساڵ هەر لە گوندی گردەسۆر تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٦٣ ماڵیان چووەتە ناو شاری هەولێر و خوێندنی ناوەندی لە(ناوەندیی هەولێر- متوسطة اربیل) تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٦٩ خانەی مامۆستایانی لە هەولێر تەواو کردووە و ساڵی ١٩٧٢ تاوەکو ساڵی ١٩٨٣ وەکو مامۆستا لە گوندو شار و شارۆچکەکانی هەولێر و دواتریش ناو شاری هەولێر دەستبەکار بووە، ئەو لە تەک کاری مامۆستایەتی بەردەوام بووە لە خوێندن و ساڵی ١٩٧٧ خوێندنی ئامادەییشی تەواوکردووە، هەر لە هەمان ساڵدا لە بەشی(ترجمة- وەرگێڕان) ی زمانی ئینگلیزی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی

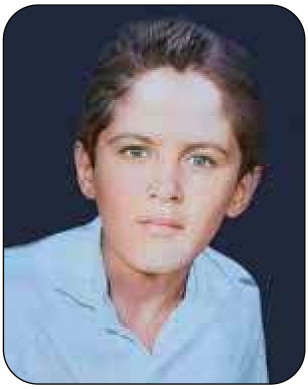

شاعیر و نووسەر
تاهیر تەیب جاف بەمێردمنداڵی

لە لای ڕاستەوە: نووسەر تاهیر تەیب جاف، مامۆستا جەواد شێروانی، مامۆستا مەعروف مەلا، مامۆستا محەمەد

مووسڵ وەرگیراوە، ساڵی ١٩٨٣ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە وەرگێڕان وەرگرتووە و بووەتە مامۆستای زمانی ئینگلیزی لە پەیمانگای ناوەندیی مامۆستایان، دواتریش لە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی هەولێر، لە ساڵی ١٩٩٧- ١٩٩٨ بڕوانامەی زانستی کۆمپیوتەری لە(مركز اللغات الحديث) لە عەممانی پایتەختی وڵاتی ئوردن بەدەستهێناوە، لە ١٣ - ٨ - ١٩٩٨ لە ڕێگای(UNHCR) چووەتە وڵاتی کەنەدا، لە ساڵی ٢٠٠٠- ٢٠٠٢ بڕوانامەی وەرگێڕانی لە ئەدەبی ئینگلیزی لە زانکۆی (ماکماستر- هامڵتن) لە کەنەدا وەرگرتووە، لە ساڵی ٢٠١٦ەش بڕوانامەی ماستەری هەر لە وەرگێڕان لە زانکۆی(یۆرک- تۆرۆنتۆ) هەر لە کەنەدا بەدەستهێناوە.

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ تاهیر تەیب جاف هەر لە منداڵییەوە حەز و ئارەزووی لە زمان و ئەدەب و شیعری کوردی بووە، لە سەرەتای

هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو دەستی بە نووسینی شیعر کردووە لەسەر کێش و سەرەوای کوردی(سووک- خفیف)لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی بڵاوی کردوونەتەوە، دواتر ڕووی لە وەرگێڕان کردووە، ئەو بە زمانەکانی کوردی و عەرەبی و ئینگلیزی دەنووسێت، تا ئێستا چەندین بەرهەمی لە نووسینی خۆی و چەند بەرهەمێکی وەرگێردراویشی چاپ و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- سەر بردەی باپیرەگەورەی، THE MAN WHO MADE IT، ٢٠١٢.
- سەربردەی جوامێرێکی نەترس، حەمەی پاژنەبڕاو، چاپی تاران ٢٠١٢.
- ئەوەی نەدەوێرام بیخوێنمەوە، وا بڵاوی دەکەمەوە، شیعر، چاپی تاران ٢٠٢٣.
- ئوسامە، چۆن خۆی پێگەیاند، نووسینی جۆناتان ڕاندڵ، چا پي یەکەم ٢٠٠٦، چاپی دووەم ٢٠١٠.
- دە هەزارەکە، نووسینی مایکڵ کێرتس، ٢٠٠٦.

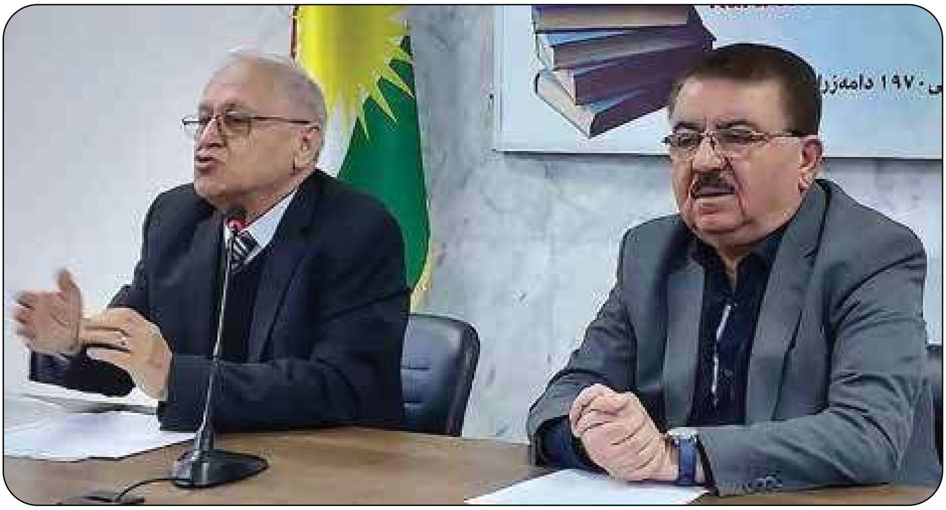

لە لای ڕاستەوە: شاعیر مەسعود پەرێشان، نووسەر تاهیر تەیب جاف

- فەرهەنگی مێژووی کوردی، نووسینی مایکڵ گەنتەر، ٢٠٠٧.
- کۆتایی عێراق، نووسینی، پیتەر گالبریت، ٢٠٠٧.
- کورد و سیاسەتی دەرەوەی وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا، ماریا خارۆدایک، ٢٠١١.

لە لای ڕاستەوە: د. کامەران یونس سەرۆکی زانکۆی سەڵاحەدین، نووسەر تاهیر تەیب جاف لە کاتی ڕێزلێنان

لە لای ڕاستەوە: مامۆستا ئیبراهیم سادقی، نووسەر تاهیر تەیب جاف

بەرهەمەکانی تاهیر تەیب جاف

- بەهەشتی باوکم کوردستان، نووسینی، ئارییێل سابار، ٢٠١٢.
- دەیان وتار و بابەتی هەمەجۆری دیکەی بە زمانەکانی کوردی و عەرەبی و ئینگلیزی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە.

چەند بەرهەمێکیشی ئامادەیە بۆ لە چاپدان.

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ تاهیر تەیب جاف سەرەڕای بەرهەمە پوخت و بە نرخەکانی وەکو ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕێکی بە توانا چەندی کار و چالاکیی دیکەشی هەبووە لەوانە:

- لە ساڵی ١٩٩٤ - ١٩٩٦ سەرنووسەری هەواڵی سیاسەت بووە لە تەلەفزیۆنی گەلی کوردستان، هەر هەمان کات وەکو ڕۆژنامەنووس لە ڕۆژنامەی خەبات کاری کردووە.
- لە ساڵانی ١٩٩٦- ١٩٩٨ سەرنووسەری و سەرپەرشتیاری ڕادیۆی(ئایندەی

کورد)بووه لە عەممانی پایتەختی ئوردن.

- لە ساڵی ١٩٩٨- ٢٠٠٠ ڕێکخەری CAN TALK CANADA، بووە لە وینیپێک- مانیتۆ، کەنەدا.
- لە ٢٠٠١- ٢٠١٤وەکو وەرگێریش لە دەستەی کۆچ و پەنابەرانی کەنەدا کاریکردووە.
- لە ٢٠١٤- ٢٠١٦ وەکو وەرگێڕ لە کۆمپانیای تاقەی نەوت لە هەولێر کاری کردووە.

بۆ نووسەر و وەرگێر تاهیر تەیب جاف هەر سەرکەوتوو بەردەوام بیت لە خزمەتکردن و بەرهەمە جوانەکانت.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر و نووسەر تاهیر تەیب جاف کە لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

خەلیل دهۆکی

شاعیر و نووسەر و چیرۆکنووس، ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر خەلیل دهۆکی...

شاعیر و نووسەر و لێکۆڵەر خەلیل دهۆکی لە ساڵی ١٩٥١ لە شاری دهۆک لە دایکبووە، قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندیی و ئامادەیی هەر لە شاری دهۆک تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٧٤ ماوەیەک بووەتە پێشمەرگەی کوردستان و لە ڕادیۆی شۆرش کاری کردووە، دواتر هاتۆتەوە، لە ساڵی ١٩٨٢ جارێکی دیکە چۆتەوە ڕیزی پێشمەرگەی کوردستان و لە خەباتکردن بەردەوام بووە تا ساڵی ١٩٨٦، پاش هێرشەکانی ئەنفال کوردستانی بەجێهێشتووە و ڕووی لە هەندەران کردووە، وەکو پەنابەری سیاسی لە وڵاتی سوید نیشتەجێ بووە، لە ساڵی ٢٠٠٣ گەڕاوەتەوە باشووری کوردستان و وەکو(خبیر- شارەزا) لە وەزارەتی ڕۆشنبیری و لاوانی حکومەتی هەرێمی کوردستان دەستبەکار بووە، بەهۆی نەخۆشکەوتنی و خراپیی باری تەندروستی گەڕاوەتەوە وڵاتی سوید و ئێستا لە وێ دەژیت.

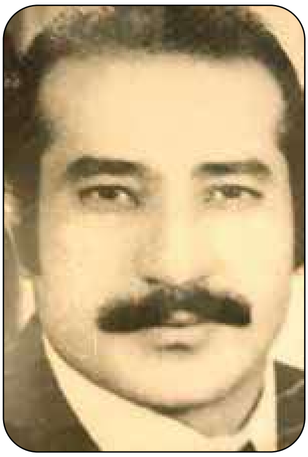

شاعیر و نووسەر خەلیل دهۆکی بە جاحێڵی

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر عەبدولڕەحمان مزووری، نووسەر ساڵح عەلی گولی، نووسەر خەلیل دهۆکی، بەڕێز عەبدوڵڵا زەرۆ

شاعیر و نووسەر و لێکۆڵەر خەلیل دهۆکی لە ساڵی ١٩٧٠ دەستی بە نووسینی شیعر و کورتە چیرۆک و لێکۆڵینەوە کردووە و لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوی کردۆتەوە، دواتر بەردەوام بووە لە نووسینە جوان و بە نرخەکانی، لە بوارەکانی شیعر و چیرۆک و لێکۆڵینەوە و وەرگێڕان لە زمانی سوییدیەوە، کە تێیدا باسی شیعر و دیوانی شاعیرانی نوێی کوردستانی باشووری کردووە، وەرگێڕانی چەندین شاکاری نووسەرانی سویدی و بواری ئەدەبی منداڵانیشی فەرامۆش نەکردووە، ئەو بەرهەمەکانی بە زمانی کوردیی شێوەزاری کرمانجی و هەندێکیشی بە پیتی لاتینی کوردی نووسیوە، تا ئێستا(٣٠) کتێبی چاپ و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- تە چ ڤیا و من نەئانی، دیوانا هەلبەستان، کوردستانا باشوور ١٩٨٢ ، ب تیپێن عەرەبی.
- لەهەنگ، ل سەر نڤیسین و وەرگەراندنا چیرۆکێن کوردێن باکور، ژ تیپێن لاتینی بۆیێن ئەرەبی. کوردستانا باشوور، ١٩٨٣، ب تیپێن عەرەبی.
- ئۆسمان سەبری، هەلبەستڤان و شۆرەشگەر. کوردستانا باشوور، ١٩٨٣، ب تیپێن عەرەبی.
- گازیەک ژ جەرگێ ئاسیا، دیوانا هەلبەستان، سوێد ١٩٨٩، ب تیپێن لاتینی

- من دگۆت و تە ڤەدگێرا، دیوانا هەلبەستان، سوێد ١٩٩٠، ب تیپێن لاتینی.
- راگرتن، دیوانا هەلبەستان، ب سوێدی و کوردی، سوێد ١٩٩٠.
- هەلبەستا هەڤچەرخ یا کوردی، بەرگێ ئێکێ، ئانتۆلۆژی، سوێد ١٩٩٢، ب تیپێن لاتینی.
- هەلبەستا هەڤچەرخ یا کوردی، بەرگێی دویێ، ئانتۆلۆژی، سوێد ١٩٩٥. ب تیپێن لاتینی.
- ئانتۆلۆژیا چیرۆکا نوویا کورمانجێن باشوور، سوێد ١٩٩٥. ب تیپێن لاتینی.
- مرۆڤ و وەلات د هەلبەستێن رەفیق سابیری دە، سوێد ١٩٩٦، ب تیپێن لاتینی.
- پەیڤ و تابلۆ دئاخڤن، سوێد ١٩٩٧، ب تیپێن لاتینی.
- هەلبەستڤانێ تەپەسەر و هەژاران، لەتیف هەلمەت، سوێد ١٩٩٨، ب تیپێن لاتینی.
- قەرتەلێ ژ بلنداهیێ دترسییا، لاش کلینتینگ، چیرۆک ژ بۆ زارۆکان، وەرگەر ژ زمانێ سوێدی،١٩٩٩. ب تیپێن لاتینی.

شاعیر و نووسەر لێکۆڵەر خەلیل دهۆکی

شاعیر و نووسەر لێکۆڵەر خەلیل دهۆکی

- لێۆپۆلد. لاش کلینتینگ، چیرۆک ژ بۆ زارۆکان. وەرگەر ژ زمانێ سوێدی، ٢٠٠٠، ب تیپێن لاتینی.
- دو پاتۆلێن بەفرێ، چیرۆک ژ بۆ زارۆکان، هیوا قادر، ژ کورمانجییا ژێری بۆ کورمانجییا ژۆری، سوێد ٢٠٠١. ب تیپێن لاتینی.
- مەرەقا ل سەر زرافێ، ئینگەگرد و سڤەن زەتتەرلوند، چیرۆک ژ بۆ زارۆکان، وەرگەر ژ زمانێ سوێدی، ٢٠٠١، ب تیپێن لاتینی.
- مەرەقا ل سەر فیلی. ئینگەگرد و سڤەن زەتتەرلوند، چیرۆک ژ بۆ زارۆکان، وەرگەر ژ زمانێ سوێدی، ٢٠٠١، ب تیپێن لاتینی.
- دۆکتۆرێ ژ هەموو تشتان دزانە. ماتس رەهنمان، چیرۆک ژ بۆ زارۆکان، وەرگەر ژ زمانێ سوێدی، ٢٠٠١. ب تیپێن لاتینی.
- مەرەقا ل سەر زرافێ و فیلی، دو پرتووک ژ بۆ زاراکان. ئینگەگرد و سڤەن زەتتەرلوند، وەرگەر ژ زمانێ سوێدی، ٢٠٠٧. ب تیپێن عەرەبی.
- هەلبەستا هەڤچەرخ یا کوردی، چاپا دویێ، وەشانێن دەنگ. ئامەد ٢٠٠٧، ب تیپێن لاتینی.
- مەم و زین یا کو مەلا مەهموودێ بازیدی، وەک جیرۆک، د سالا ١٨٥٦ێ دە، نڤیسی، ژ تیپێن عەرەبی.
- ڤەگوهازتیەیێن لاتینی، وەشانخانەیا لیسێ، ٢٠٠٧ ئامەد، ب تیپێن لاتینی.

- چەنـد سـتێرێن گـەش د ئەسـمانا هەلبەسـتا نوویـا کـوردی دە، دوهۆک ٢٠٠٨، ب تیپێـن عەرەبـی.
- قەفتـەکا گـولان، ژ باخچـێ پەیـڤ و داهینانـا کـوردان، هەڤلێـر ٢٠١٠، ب تیپێـن عەرەبـی.
- هەژارنـۆ. هەمـوو بـەرهەم. هەلبەسـت، وەشـانخانا لیسـێ، دیاربەکر ٢٠١١، ب تیپێن لاتینـی.
- ئانتۆلۆژیـا چیرۆکێـن باشـوور (ب رەنگەکـێ بەرفرەهتـر) وەشـانخانەیا ئاڤەسـتایێ، ئیسـتەنبول ٢٠١١، ب تیپێـن لاتینـی.
- ئانتۆلۆژیا هەلبەتا نوویا کورمانجێن باشوور (ب رەنگەکێ بەرفرە،وەشانخانا بەربانگێ، ئیستەنبول ٢٠١٣، ب تیپێن لاتینی.
- دێ رۆژ هلێ، چیرۆک، وەشانخانا لیسێ، ٢٠١٤، ب تیپێن لاتینی.
- دیوانا شـەوچرا، هەموو بەرهەمێن هەلبەسـتڤانێ ناڤدار رەفیق سـابیر١٩٧٦، ڤەکۆلین و بەرهەڤکرن و ڤەگوهازتن ژ تیپێن ئەرەبی. وەشـانخانەیا لیسـێ، دیاربەکر ٢٠١٩. ٦٠٧ rووپەلە.

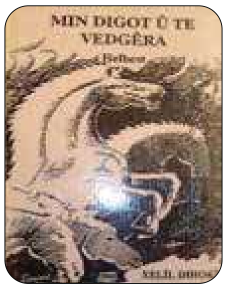

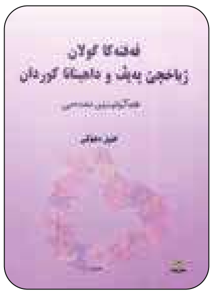

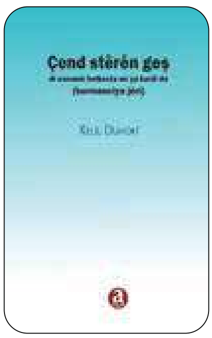

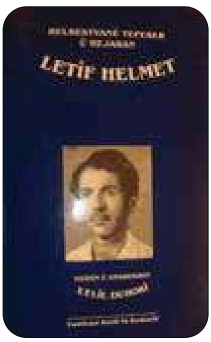

بەرهەمەکانی نووسەر و چیرۆکنووس و لێکۆڵەر خەلیل دهۆکی

- چەند ستێرێن گەش د هەلبەستا نوویا کوردی دا، وەشانخانا ئاپەکێ ستۆکهۆلم ۲۰۲۰.

چەندین پرتووکێن دن ژی، ل بەر چاپێ هەنە .

شاعیر و نووسەر و لیکۆڵەر خەلیل دهۆکی وەکو نووسەر و ڕۆژنامەنووس و کاری ڕێکخراوەیی چەندین چالاکیی دیکەی هەبووە لەوانە:

- بەشداریی چەندین کۆڕوکۆبوونەوە و فیستیڤاڵی شیعر خوێندنەوەی لە کوردستان و دەرەوەی وڵاتیش کردووە.
- ماوەیەک سەرنووسەری گۆڤاری(بەرنابگ)بووە لە سوید.
- ماوەیەکیش سەرنووسەری گۆڤاری(نووبوونێ) بووە لە کوردستان.
- چەند ساڵیکیش سەرۆکی کۆمەڵەی ڕۆشنبیریی کوردان بووە لە وڵاتی سوید.
- لە ساڵی ۱۹۷۳ەوە، ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کوردە.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کوردە لە سوید.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانە.
- خەڵاتی زێڕینی ئەدەبیاتی کوردی لە یەکێتیی نووسەرانی کورد پێبەخشراوە.

بۆ شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ خەلیل دهۆکی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

۱ - کورتەیەک ژیاننامەی شاعیر و نووسەر و لێکۆڵەر خەلیل دهۆکی کە نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر ئیسماعیل بادی لە دهۆک بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

۲ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

زەکەریا عەبدوڵڵا

خاوەنی گۆرانی:

دایــە گیــان دایــەی شــیرینم

ئــەی دایــە ئێـش و ئەڤینـم

هونەرمەندی گۆرانیبێژ و مۆسیقاژەن و ئاوازدانەر زەکەریا عەبدوڵڵا .....

هونەرمەند زەکەریا عەبدوڵڵا لە ساڵی ١٩٧٤ لە گەڕەکی(تەیراوە)ی ناو شاری هەولێر لە خێزانێکی هونەردۆست لە دایکبووە، هەر لە منداڵییەوە حەز و ئارەزووی لە هونەری گۆرانی و مۆسیقای کوردی بووە و کەوتۆتە ژێر کاریگەریی هونەرمەند(نەجمەدین ئاوارە)ی برای کە لە هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو هونەرمەندێکی ناسراوی شاری هەولێر بووە، ئەو بە ئامێری(ئۆرگ)دەستی بە ژەنینی مۆسیقا کردووە.

هونەرمەند زەکەریا لە بەر بارو دۆخی ناهەمواری کوردستان ساڵی ١٩٩٦ ڕووی لە هەندەران کردووە و لە وڵاتی سوید وەکو پەنابەر نیشتەجێبووە، لەوێ لە گەڵ هونەرمەندی گۆرانیبێژ(زیاد ئەسعەد) و چەند هونەرمەندێکی دیکە دەستیان بە کاری هونەری گۆرانی و مۆسیقای کوردی کردووە، ساڵی ١٩٩٨ یەکەم بەرهەمی خۆی بە ناوی(تۆ هاتی) بڵاوکردۆتەوە، لە ساڵی ١٩٩٩ش ئەلبوومی(بگەڕێوە)ی بڵاوکردۆتەوە و بووەتە هۆی چوونە

لە ڕاستەوە: هونەرمەند زەکەریا عەبدوڵڵا، چنار سەرباز هەورامی-ی هاوسەری

ناو دنیای گۆرانی و مۆسیقای کوردی، لە ساڵی ٢٠٠١ گۆرانیی(دایە)ی پێشکەش بە هەوادارانی کردووە، ئەم بەرهەمەی گۆڕینێکی گەورەی لە ڕێچکەی گۆرانیی کوردی هێناوەتە کایەوە، کە چەندین شاعیری کوردی لەوانە؛(جەبار حەبیب، ئەدیب چلکی، سەرکەوت ڕەسوڵ و چەندانی دیکەش) دەقی شیعرەکانیان لە بەرهەمەکانی هونەرمەند زەکەریا عەبدوڵڵا دەبینرێت.

ئەو پاش ماوەیەک لە وڵاتی سوید گەڕاوەتەوە کوردستان و دوو کۆنسێرتی گەورەی لە یاریگەی تۆپی پێی هەولێر و سلێمانی ئەنجامداوە و هەوادارانی بە گۆرانییە خۆشەکانی ئاشنا و شاد کردووە. لە مانگی(١٠) ی ساڵی ٢٠٠٨ لەگەڵ (٢٢) مۆسیقاژەنی کورد بەشداری لە فیستیڤاڵێکی گۆرانی و مۆسیقای لە وڵاتی سوید کردووە، کە هونەرمەندانی ئەوروپاییش بەشداریان تێدا کردووە، ئیدی بەردەوام بووە لە بەرهەمە جوان و ئاست بەرزەکانی، لە ساڵی ٢٠٠٢ بۆ یەکەم جار ئەلبوومی (ڕۆژگار)ی بە شێوەی

(سیدی ئۆرجینال) فرۆشتووە، ئەو بەرهەمەی تەنیا لە کوردستانی باشوور (یەک ملیۆن و نیو) کۆپی لێ فرۆشراوە، یەکێک لە گۆرانییەکانی ئەم ئەلبوومە گۆرانی (ناتبینم)ە، کە بە ڤیدیۆ کلیب لە ئەستەنبوڵ بەرهەم هێنراوە، دواتر گۆرانییەکانی(ڕۆژگار و ناز مەکەی) لە دیاربەکر کلیپی بۆ کراوە، ئەو تا ئێستا(٦)ئەلبووم و چەند ڤیدیۆی تۆمارکراوی بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- ئەلبوومی تۆ هاتی (١٩٩٨) کە ئەم گۆرانییانە لە خۆ دەگرێت:(تۆ هاتی، خانمێ، نەمزانی، وەرەلام، لایە لایە و لانەک).
- ئەلبوومی بگەڕێوە (٢٠٠٠) کە ئەم گۆرانییانەن:(بگەڕێوە، سەرچۆپی، کیژە هەولێری، چەندە جوانی، خەڵەتاندت ئەم دڵە، ئەمانێ، وەلە تە ناگرم، نازانم چۆن خۆشمویستی، هەوری دڵداری).
- ئەلبوومی دایە (٢٠٠١) گۆرانییەکانی:(دایە، بەو بەو، ڕێبوار، ئازیز وانابێ، ئاگر کەتیە دلێ من، نازە، گوڵی گەنم، گوڵفرۆش، هەر یادت ماوە، ها گوڵێ، بۆچی هاتی، دووریی تۆ) لە خۆ دەگرێت.
- ئەلبوومی ڕۆژگار (٢٠٠٢) ئەم گۆرانییانەن:(ڕۆژگار، نەتبینم، بۆچی، دیلانا،

هونەرمەند زەکەریا عەبدوڵڵا لە کارێکی هونەریدا

هونەرمەند زەکەریا عەبدوڵڵا

هونەرمەند زەکەریا عەبدوڵڵا
لە گەڵ یەکێك لە کوڕەکانی

هەڵپەڕکێ، بەسەرهاتی، سوهام، یاران، گوڵالا، تو نازا نەکە، وەرەوە، گوڵێ، سالانا، تاکەی).

- ئەلبوومی تێلیناز (٢٠٠٤)گۆرانییەکانی(بۆ پەشمانی؟، تیلیناز، ژیان بێ تۆ، شاهژنا ڕۆژهلاتێ، لە دوو دڵیت وازبێنە، وەرە ئەسمەر، چۆن وانابێ؟، وارێ من، تۆم ناوێ، مەیلی ولات، وەرە ساقی، ئاگری ئیشق، وەرە سەمایە، شڤانێ گارێ، سەرگەردانی) تێدایە.
- ئەلبوومی گەنجی پیر (٢٠٠٧) ئەم گۆرانییانە لە خۆ دەگرێت:(درەنگ هاتی گوڵێ، کیژێ نەکەی، من تو ناڤێ، گەنجی پیر، تۆم دەوێ، جارێ دڵ دەدەی، ڕۆژی بەختم، بۆ من بە، دەردێ تە، ئیشقت، چۆن دڵت دێ)، کە (٩)گۆرانییان هۆنراوەی شاعیر سامی ئەرگوشییە و بە شێوەزاری کرمانجی زۆر سەرکەوتووانە وتوویەتی.
- ئەلبوومی لاپەڕەی سپی (٢٠١٠) بریتییە لە گۆرانییاکانی:(قەدەر، ماچ، نیگای پڕگۆ، لەگەڵ تۆ، جانام، لە مەیخانە، چاوەڕێتم، تەنیایی، ڕۆژانی خۆشەویستی بێیتەوە، ئەوین وا نییە، چانسێکی تر، بۆ کوردستان). ئەو داهاتی ئەو بەرهەمەی بەخشیوەتە مندالانی بێ دایک و باوک وکەس وکار.

هونەرمەند زەکەریا عەبدوڵلا چەند گۆرانییەکی کوردیی کۆنی لە هەموو پارچەکانی کوردستان بە شێواز و ستایلێکی تایبەت بە خۆی نوێ و زیندوو کردۆتەوە، لەوانە گۆرانیی(ئاگر کەتیە دلێ من)ی هونەرمەندی ڕەوانشاد (بەیتۆ جان) کە دەنگ و سەدایەکی زۆری لە باکوور و ڕۆژئاوای کوردستان هەبووە، هونەرمەند بەیتۆ جان خۆی وتوویەتی(ئەگەر چی زیاتر لە(٥٠)هونەرمەندی تورک و کورد ئەم گۆرانییەیان وتووە، بەڵام زەکەریا لە هەمووان جوانتر ئەدای کردووە و تامێکی تایبەتی بەو گۆرانییە داوە).

لە کاتی ڕیفراندۆمەکەی کوردستانیش کۆنسێرتێکی گەورەی ئەنجامداوە، چەند ساڵێکە هیچ بەرهەمێکی نوێی نییە.

هونەرمەند زەکەریا عەبدوڵلا لە چەند کاتێکی جیاوازدا

هونەرمەند زەکەریا عەبدوڵڵا لە تەک کاری هونەریدا، کاری بازرگانی و بەرهەم هێنانیشی کردووە، هەرچەندە بەم کارەی تووشی ڕەخنە بووە لەوانە هونەرمەندی گەورەی کورد مەزهەری خالقی دەڵێت:(زەکەریا دەنگێکی خۆش و کاریگەری هەیە، بەڵام ڕەخنەم هەیە نەدەبوو خۆی بە کاری دیکە سەرقاڵ بکات، بەڵکو دەبوو پەرە بە بەرهەمەکانی بدابایە چونکە زۆر سەرکەوتوو بوو).

هونەرمەندی دیار و ناسراوی کورد ناسری ڕەزازی سەبارەت بە هونەرمەند زەکەریا عەبدوڵڵا دەڵێت:(زەکەریا هونەرمەندێکی دەنگ خۆش و قۆزە، پێیموایە دەرکەوتنی ئەو گرنگ بوو بۆ سڕینەوەی مۆرکی بێگانە بە هونەری کوردییەوە)، لە لای مۆسیقاژەنەکانی تورکیش بە وەستای ئاواز ناسراوە.

چەندین هونەرمەندی گۆرانیبێژی کورد و تورک و عەرەب گۆرانییەکانی زەکەریا عەبدوڵڵا- یان وتووەتەوە، لەوانە گۆرانبێژی عەرەبی(ماجد الموهەندیس).

ئەو پەیوەندییەکی زۆر باشی لەگەڵ هەموو هونەرمەندانی کوردستان هەیە، لە ساڵی ٢٠١١ هاوسەرگیری لە گەڵ خاتوو(چنار سەرباز هەورامی) کردووە و خاوەنی دوو منداڵن، خوا خۆی و هاوسەر و منداڵەکانی تەمەن درێژ و سەرکەوتوو بکات و هەر بەردەوامیش بێت بۆ خزمەتی هونەری گۆرانی و مۆسیقای کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپیدیا.

٢ - ویکیپیدیا- ئەنسکلۆپیدیای ئازاد.

٣ - ماڵپەری فەرمیی هونەرمەند زەکەریا عەبدوڵڵا.

٤ – ماڵپەڕی Aram Aro، فلیمێکی دوکیومێنتاری لە ساڵی ٢٠٢٠.

٥ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم

دێدەوانی یەعقوب

شـاعیر و نووسـەر و ڕۆژنامەنـووس، میدیـاکار و شـارەزای فۆلکلـۆر و کەلتوور و کەلەپووری کوردی، مامۆستای فرە بەهرە دێدەوانی یەعقوب ....

شـاعیر و نووسـەر و ڕۆژنامەنـووس و شـارەزای فۆلکلـۆر و کەلتـوور و کەلەپـووری کـوردی مامۆسـتا دێدەوانـی یەعقـوب لـە سـاڵی ١٩٦٦ لـە گوندی(حەسـەن متـرب) لـە بنـاری شـاخی(دێدەوان)ی سـەر بـە ناحیـەی قوشتەپەی پارێزگای هەولێر لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، خوێندنی سـەرەتایی و ناوەندی تەواوکردووە، کەوتۆتە ژێر کاریگەریی(شـەهید یاسـین) ی بـرای کـە کەسـێکی خوێنـەر و ڕۆشـنبیر بـووە، بۆیـە هـەر لـە تەمەنـی لاوێتیدا حـەز و ئارەزووی چۆتـە بـواری ڕاگەیانـدن و گوێـی لـە بەرنامەکانـی ڕادیـۆ و تەلەفزیۆنـە کوردییـەکان گرتـووە و هۆگریـان بـووە، لـە سـاڵی ١٩٨٢دەسـتی بـە نامـە نووسـین بـۆ ئـەم دەزگایانـەی ڕاگەیانـدن کـردووە و هەتـا سـندوقێکی پۆستەشـی تایبـەت بـە خـۆی هەبـووە، لـە سـاڵی ١٩٨٣ یەکـەم نۆبەرەی بەرهەمی خۆی کـە وتارێـک بـووە بـە ناوی(شمشـاڵی برایم) لـە ڕۆژنامەی(هـاوکاری) بڵاوکردۆتـەوە، هـەر هەمان

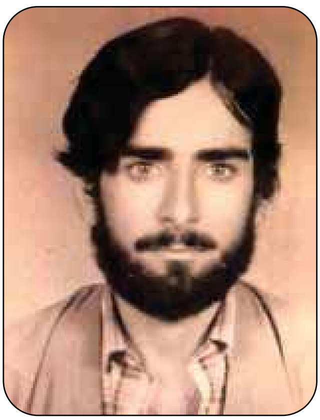

ڕۆژنامەنووس و میدیاکار
دێدەوانی یەعقوب بە جاحێڵی

لە لای ڕاستەوە: ڕۆژنامەنووس دێدەوانی یەعقوب، شاعیری گەورەی کورد ڕەوانشاد شێرکۆ بێکەس، نەناسراوە، نەناسراوە، نووسەر و ڕۆژنامەنووس حەمە سەعید حەمە کەریم جاف

ساڵ لە لایەن میدیاکار خاتوو(نیشتمان عومەر میراو) چاوپێکەوتنێکی ڕادیۆیی لەگەڵدا کراوە، دواتر گرۆگاڵی شیعر نووسینی کردووە و یەکەم بەرهەمی شیعریشی هەر لە ڕۆژنامەی هاوکاری بڵاوکردۆتەوە، لە ساڵی ١٩٨٩ یەکەم پارچە شیعری بە شێوەزاری کرمانجی ژوورو(بادینی) بە ناو نیشانی(دێ هەر ڕێکاتا شەڤینم)نووسیوە لە ڕۆژنامەی(بزاڤ)بڵاویکردۆتەوە.

شاعیر و ڕۆژنامەنووس دێدەوانی یەعقوب بەهۆی چالاکییە سیاسییەکانی لە ناوەڕاستی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو لە لایەن ڕژێمی ئەوسای عیراق دەستگیر کراوە و ئازار و ئەشکەنجەیەکی زۆریان داوە، هەر چەندە لە زیندان بووە، بەڵام هەر بەردەوام بووە لە نووسینی شیعرەکانی تا گواستراوەتەوە بەندیخانەی(ئەبو غریب) لە بەغدا، بەم هۆیەوە لە ساڵی ١٩٨٨ لە نووسین و خوێندنەوە دوورکەوتۆتەوە، لە ساڵی ١٩٩٨ بە لێبووردنی گشتی ئازادکراوە، دەستی بە نووسینی شیعر کردۆتەوە و بە نامە و نووسین پەیوەندیشی بە ڕادیۆ و تەلەفزیۆنە کوردییەکان کردۆتەوە، لە کۆتایی هەشتاکان دیوانێکی شیعری ئامادەکراوی هەبووە، نووسەر

و ڕۆژنامەنووسی دیاری کورد ڕەوانشاد مەحموود زامدار پێشەکی بۆ نووسیوە، بەڵام دیارە نەتوانراوە چاپی بکات و لە کۆڕەوەکەی ساڵی ١٩٩١ ئەم دەستنووسە شیعرییەی لێ فەوتاوە.

نووسەر و ڕۆژنامەنووس دێدەوانی یەعقوب نووسینەکانی بە زمانێکی شیرین و سادە و ساکاری کوردی پڕ لە ئیدیۆم و قسەی نەستەق و پەندی پێشینان نووسیوە، لە بوارەکانی شیعر و فۆلکلۆر و بابەتی دیکەشدا، تا ئێستا سێ کتێبی چاپ و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- کتێبی(دەستەواژەکانی مرۆڤ) کە (٣٣٠٠) پەندی کوردی دەربارەی جەستەی مرۆڤ لە خۆ دەگرێت، کە شاعیر و نووسەر ڕەوانشاد خالید جووتیار پێشەکی بۆ نووسیوە، ساڵی ٢٠٠١ چاپ و بڵاوکراوەتەوە.
- کتێبی(ژن لە پەندی کوردی)، ساڵی ٢٠٠٧ چاپکراوە.
- کتێبی(تەمەنێکی گوڵبەرهەم لە نێوان بیست و دوو بەهاردا) کە باسی مردنی کوڕەکەی(هەڵۆ)ی جوانەمەرگ دەکات، ساڵی ٢٠١٦ چاپکراوە.
- دیوانێکی شیعریشی لە ژێر چاپە، خوا یار بێت بەم زووانە دەکەوێتە بەر

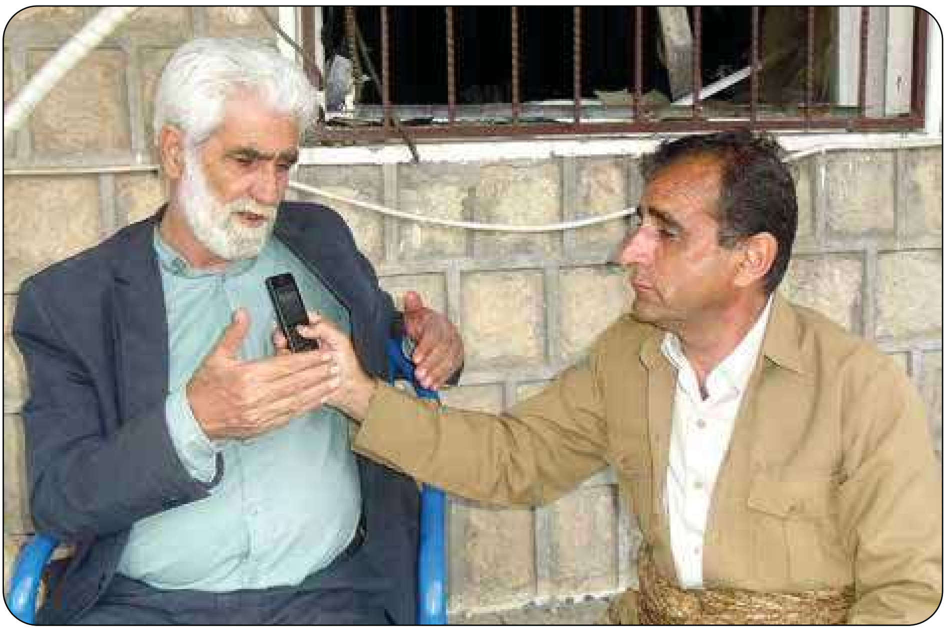

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆژنامەنووس دێدەوانی یەعقوب،
دەرهێنەری ناسراوی کورد ناسر حەسەن

دەست و دیدی خوێنەران، شیعرەکانی ئەو لە ئەنجامی زیندانیکردنی و ئەشکەنجەدانی، زیاتر نیشتمانی و نەتەوەیین، کەمتر لە بواری ئەڤینی نووسیوە.

شاعیر و ڕۆژنامەوان دێدەوانی یەعقوب، جگە لە نووسینە پوخت و جوانەکانی لە بواری ڕۆژنامەوانی و کاری ڕاگەیاندن و ژینگەپارێزی چەندین چالاکیی دیکەی نواندووە لەوانە:

- پاش ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١ هەر لە ژمارە (سفر) ی ڕۆژنامەی کوردستانی نوێ، ماوەی(٢٠) ساڵ بەبەردەوامی وەکو پەیامنێر و وەکو نووسەریش بابەتی هەمەجۆری تێدا بڵاوکردۆتەوە و دەکات.
- ماوەیەکیش پەیامنێری ڕۆژنامەی هەرێمی کوردستان بووە.
- لە ساڵی ١٩٩٢ەوە، لە ڕادیۆی دەنگی هەولێری مەڵبەندی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان وەک ئامادەکار و پێشکەشکاری بەرنامەی(ژینی لادێ) تا ساڵی ٢٠٠٨ کاری کردووە.
- ماوەی (٦) ساڵیش پەیامنێری تەلەفزیۆنی گەلی کوردستان بووە.

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، نووسەر و شاعیر دێدەوانی یەعقوب لە کاتی ڕێزلێنانیدا

له لای ڕاستەوە: نووسەر و شاعیر دێدەوان یەعقوب، خاتوو کێخوا سێوێ، ژنێکی ناسراوی دەشتی قەراجە، ساڵی ٢٠٠٣ وێنەکە گیراوە

- لە ساڵانی ٢٠٠٣ – ٢٠١٤ پەیامنێر و لێپرسراوی نووسینگەی تەلەفزیۆنی کوردسات بووە لە کۆیە.
- لە ساڵانی ٢٠٠٤- ٢٠٠٨بەرنامەی(ڕوانگەی ڕەسەن)ی لە تەلەفزیۆنی گەلی کوردستان کەناڵی هەولێر و کۆیە ئامادە و پێشکەشکردووە، دواتر بەرنامەکەی بردۆتە تەلەفزیۆنی ڕەسەن و تا ئێستاش بەردەوامە.
- ماوەی ساڵێکیش لە تەلەفزیۆنی فۆلکلۆر بەرنامەی(کلاوڕۆژنە)ی ئامادە و پێشکەشکردووە.
- لە سالی ٢٠٠٥ەوە، پەیامنیری ئێزگەی گەلی کوردستانە تا ئێستاش بەردەوامە.
- لە ساڵی ١٩٩٦ یەکەم پێشانگای کەلەپووری لە هۆڵی خوێندکاران لە هەولێر کردۆتەوە، تا ئێستا(١٣) پیشانگای (بەردی سروشتی) گوزارشتدار لە هەولێر و کۆیە و سۆران و سلێمانی کردۆتەوە.
- زیاتر لە(١٠) پیشانگای کەلەپووریشی لە بۆنە جیاجیاکان کردۆتەوە.
- لە ساڵی ٢٠١٥ەوە، وەکو سەرپەرشتیاری مۆزەخانەی کەلتووری(لەپ زێڕین) لە کۆیە دەستبەکارە، کە خاوەنەکەی دکتۆر خاتوو عەتیە حەمە سەعیدە.

- بەشداری لە دەیان کۆڕوکۆبوونەوەی شیعر خوێندنەوەی لە پارێزگاکانی هەولێر و سلێمانی کردووە، لەوانە لە هۆڵەکانی(میدیا، ڕۆشنبیریی هەولێر، زانکۆی کۆیە، ئاشتی، باخچەی گلکەند، ڕۆشنبیریی کۆیە، شەهید عەبدولڕەزاق لە تەقتەق، ناحیەی سێگردکان و چەندانی دیکەش).
- زیاتر لە(١٠٠) جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە، دوو جاریش ڕێزلێنانی تایبەتی بۆ کراوە لەوانە ڕێزلێنانی(ڕێکخراوی چەتر لە کۆیە و ماڵی وەفایی لە هەولێر).

بۆ شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس دێدەوانی یەعقوب هەر

شاعیر و میدیاکار دێدەوانی یەعقوب لە چەند کاتێکی جیاوازدا

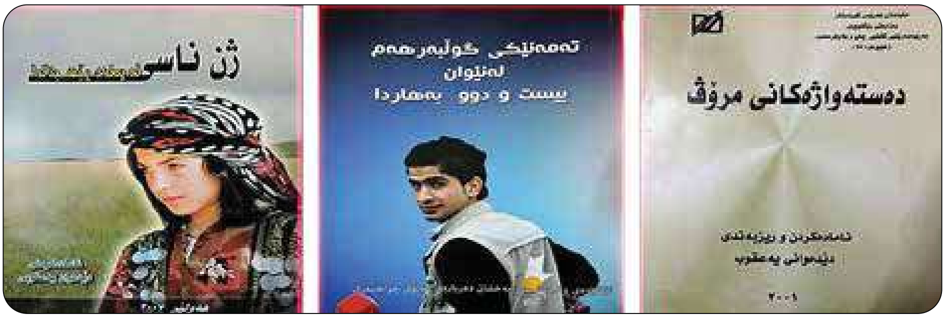

بەرهەمەکانی شاعیر و میدیاکار دێدەوانی یەعقوب

سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و فۆلکلۆر و کەلتوور و کەلەپووری کوردی.

نموونەی شیعرێکی شاعیر و میدیاکار دێدەوانی یەعقوب، کە باسی بەندیخانە دەکات، دیارە خۆشی ئازار و ئەشکەنجەیەکی زۆری لە بەندیخانە بینیوە:

ئەی بەندیخانە، ئەی بەندیخانە
گوێم لێبگرە و زۆر چاک بیزانە
ساڵەهایە تۆ لاوانی خوێن گەش
بەهەزارەها توند دەگریە
باوەش
دەیان شاریەوە لەخزم و
لەکەس
لێیان دەبڕی گشت هەواو
نەفەس
بەساڵ ودەساڵ ئەوان
وندەکەی
کام شوێن دوورە بۆ
وێیان دەبەی

لەجێی گیانەکەم
سندانیان هەیە
لەشوێن نان وئاو
لێدانیان هەیە
ئەزیەتیان دەدەی
لەنیوەشەودا
دارکاری دەکرێن
لە شیرین خەودا
هیچ شت نابینن
جگە لەچەند ناوێ
لە دیوار نووسراوو
ناوی چەند لاوێ
گوێیان لەهیچ نابێ
جگە لەهاوار
هاوار ئەولاوەی کە
کراوەبەدار
هەتا ئەو ڕۆژەی بڕیار
بەبڕیار
بڕیار دەدرێ کە
بدرێن لە دار
بەڵام ئەونەخشەی
لەدڵ کێشراوە
هەتا ئەورۆژەش
وەکو خۆی ماوە
کاتێ دەیان بەن

بەرەو ڕووی مردن
پەنجە هەڵدەبڕن
ڕوەو ڕوی دوژمن
دەڵێن بزانە دوژمنی ناپاک
تەنیا ئێمەنین
خەمخۆر ئاووخاک
بەڵکو لەلاوان هەتاوەکو پیر
لەگەڵ کچانی
جوان ورۆشنبیر
لەگەڵ ئێمە هەموو
هاو بیرن
هەموو هەمەڕاو
گشت هاوتەکبیرن
گەر ڕۆژێ مابێ لە
ژیانی ئەوان
دەستێنن تۆڵەو
مافێکی ڕەوان
تۆ دەڕووخێنن
بەندیخانەی مات
دەتکەن بەجێ ژووان
لاوانی وڵات
دەکرێی بەپارچە
زەوێکی پان
پاک دات دەچێنن
بەگوڵ و ڕەیحان

گوڵێ لەئاوی گوڵێ
لەدێمە
دەکەن بەچەپک
بۆ گۆڕی ئێمە
لەسەرکێلمان
دەنووسن شەهید
بەڵام کام شەهید
شەهیدی حەگید
کلێمان بەگوڵ شیعر
دەخشێ
خوا وەندیش بەهەشتمان پێ دەبەخشێ.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامە بەرهەم و چالاکییەکانی شاعیر و نووسەر دێدەوانی یەعقوب کە لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢ - ماڵپەڕی ئەمڕۆ سپێدە، فلمێکی دوکیومێنتاری، لە ٦ - ٢ - ٢٠٢٤.
٣ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

مەریوان مەسعوود

نووسەر و ڕۆژنامەنووس مەریوان مەسعوود ...

نووسەر ڕۆژنامەنووس مەریوان مەسعوود لە ١٥- ١٠ - ١٩٧٧ لە شاری هەولێر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی هەر لە شاری هەولێر تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٩٢ لەگەڵ دامەزراندنی پەیمانگای هونەرە جوانەکانی هەولێر وەکو یەکەم خولی قوتابیانی ئەو پەیمانگایە چووەتە بەشی شانۆ و تا پۆلی چوارەمی خوێندووە، دواتر لە بەر باری ناوخۆی کوردستان چووەتە شاری سلێمانی و، ساڵی ١٩٩٩ لەوێ پۆلی چوارەم و پێنجەمی بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە.

نووسەر و ڕۆژنامەنووس مەریوان مەسعوود لە بەر خۆشەویستی بۆ نووسین و ڕۆژنامەگەری بواری شانۆ و هونەری فەرامۆش کردووە و لە ١١ - ١ - ١٩٩٧ لە ڕۆژنامەی کوردستانی نوێ دامەزراوە، ئیدی کەوتۆتە ناو دنیای ڕۆژنامە و ڕۆژنامەگەری، ئەو لە بواری ڕۆژنامەگەری هەموو کارەکانی لە(سەرپەرشتیی چاپ، هەڵەچنی، پەیامنێری، موحەریر، لێپرسراوی لاپەڕە، لێپرسراوی بەش، ئەندامی دەستەی نووسەران، سکرتێری نووسین) کردووە، لە ساڵی٢٠٢٢ەوە جێگری سەرنووسەری ڕۆژنامەی کوردستانی نوێیە لە سلێمانی.

نووسەر و ڕۆژنامەنووس مەریوان مەسعوود لە بواری پیشەی

له لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆژنامەنووس مەریوان مەسعوود، ڕەوانشاد دکتۆر کەمال مەزهەر

له لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆژنامەنووس مەریوان مەسعوود، نووسەر و ڕۆماننووس محەمەد موکری

ڕۆژنامەنووسی و هونەری و ئامادەکردن و سەرپەرشتیکردن و بابەتی هەمەجۆری دیکە، چەندین بەرهەمی پوخت و سوود بەخشی چاپ و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- کتێبی(پرۆفیشناڵی له ڕۆژنامەنووسی کوردیدا)، ساڵی ٢٠٠٦.
- کتێبی(ڕووەو هونەرێکی کوردی ڕەسەن و هاوچەرخ) بە هاوبەشی لەگەڵ دکتۆر ژینۆ عەبدوڵڵا، چاپی یەکەم، ساڵی ٢٠١٧.
- کتێبی(حەسەن زیرەک، چریکەیەک بۆ شادی)سەرپەرشتیکردن، ساڵی ٢٠١٩.

- کۆماری ژیاندۆستی، دیداری ڕۆژنامەنووسییە، لە بڵاوکراوەکانی(هاوار فلیم)، ساڵی ٢٠٢١.
- مام جەلال لە خاکی کوردستانی نوێدا، نووسینی مام جەلال، ئامادەکردنی نووسەر مەریوان مەسعوود.
- کتێبی(من دەنووسم، ئێوەش بیخوێننەوە)کە ئەزموونێکی نوێی ڕۆژنامەنووسییە، سلێمانی، ٢٠٢٤.

ئەو وەکو نووسەر و ڕۆژنامەنووسێکی بە توانا و خاوەن ئەزموونی زیاتر لە(٢٨) ساڵ لە بواری ڕۆژنامەگەری، چەندین چالاکی و نووسینی هەبووە، لەوانە:

لە لای ڕاستەوە: ڕۆژنامەنووس لاوەند نەوزاد، خاتوو نەسرین بەرواری، ڕۆژنامەنووس مەریوان مەسعوود لە دیدارێکی ڕۆژنامەوانیدا

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند نەجمەدین غولامی، نووسەر و ڕۆژنامەنووس مەریوان مەسعوود، هونەرمەند دیاری قەرەداغی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر مەسعوود پەرێشان، نووسەر و ڕۆژنامەنووس مەریوان مەسعوود

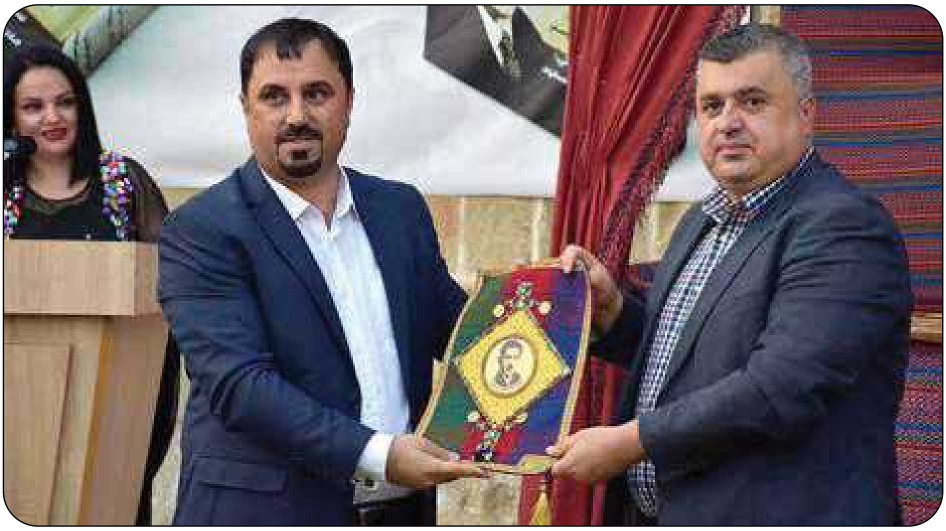

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز نیاز نوری نەقیبی سەندیکای هونەرمەندانی کوردستان،
ڕۆژنامەنووس مەریوان مەسعوود

- تا ئێستا زیاتر لە(٢٠٠٠)وتاری ڕۆژنامەنووسی لە بواری سیاسی و فیکری و ئەدەبی و ڕۆشنبیری و هونەری و بابەتی هەمەجۆری دیکە، لە ڕۆژنامە و گۆڤار و بڵاوکراوە و سایتە ئەلیکترۆنییە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە.
- لە ساڵی ٢٠٠٠- ٢٠٠١ ماوەیەک وەکو جێگری سەرنووسەری ڕۆژنامەی(ئاسۆ) کە دەزگای خەندان بۆ پەخش و چاپکردن دەریدەکرد، کاری کردووە و دواتر گەڕاوەتەوە ڕۆژنامەی کوردستانی نوێ.

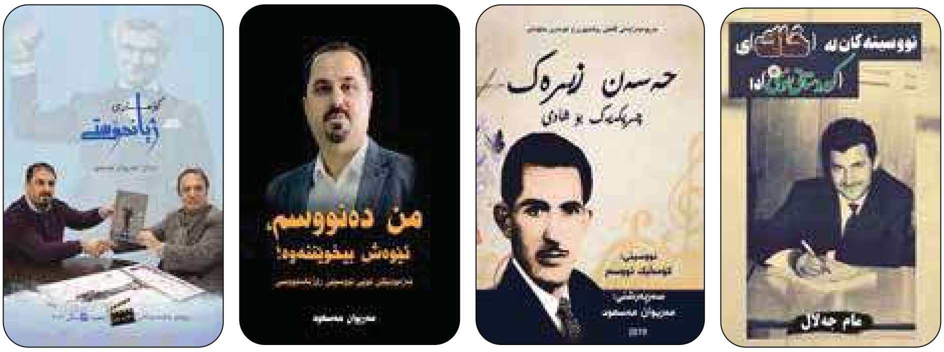

بەرهەمەکانی نووسەر و ڕۆژنامەنووس مەریوان مەسعوود

- لە ساڵانی ٢٠٠٧- ٢٠١١ وەکو سکرتێری ڕۆژنامەوانیی جێگری سەرۆکی هەرێم دەستبەکار بووە.
- ماوەی ساڵێک لە بەشی کوردیی سایتی فەرمیی سەرۆکایەتیی کۆماری عێراق، ئەو کاتەی مام جەلام سەرۆک کۆماری عێراق بوو، کاری کردووە.
- زیاتر لە(١٠٠)وتاری بەڵگەنامەیی و مێژوویی و وێنەی دەگمەنی بواری ڕۆژنامەنووسی لە ڕۆژنامە و گۆڤار و سایتە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە.
- ئەندامی کارای سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان و فیدراسیۆنی نێودەوڵەتییە.

بۆ نووسەر و ڕۆژنامەنووس مەریوان مەسعوود هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و ڕۆژنامەنووسیی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی نووسەر و ڕۆژنامەنووس مەریوان مەسعوود، کە لە سەر داخوازیی من لە سلێمانی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

یونس ڕەزایی

شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕ، مامۆستا یونس ڕەزایی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان...

شاعیر و نووسەر یونس ڕەزایی لە ساڵی ١٩٧٥ لە شاری(بۆکان) لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی لە بۆکان و مهاباد تەواوکردووە، پاشان بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە(کارناسی تەکنەلۆژی پەروەردە) لە زانکۆی (تەوریز) بەدەستهێناوە و درێژەی بە خوێندن داوە و، بڕوانامەی ماستەریشی لە زانستە سیاسییەکان لە زانکۆی زانست و توێژینەوە لە(تاران)وەرگرتووە و، لە بنکەی ڕاهێنانی هزری منداڵان و مێرد منداڵان لە شاری بۆکان دەستبەکاربووە، پاش چەند ساڵێک خزمەتکردن وازی هێناوە و، بووەتە مامۆستا لە قوتابخانەکانی شاری بۆکان و دەوروبەری.

شاعیر و وەرگێڕ یونس ڕەزایی یەکێکە لە شاعیرە نوێخوازەکانی شیعری کوردی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، دوای هەر یەک لە شاعیرانی نوێخواز(سوارە ئیلخانزادە، مارف ئاغایی، جەلالی مەلەکشاە، ژیلا حوسێنی) بە شاعیرێکی پێشەنگی دوای ئەوان هەژمار دەکرێت، ئەو پاش نووسینی شیعری(شێت) کە بووە هۆی زیاتر ناساندنی لە لایەن خوێنەرانی ڕۆژهەلات

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆژنامەنووس جەواد حەیدەری بۆکانی، شاعیر یونس ڕەزایی، نووسەر و ڕۆماننووس شیرزاد حەسەن

و باشووری کوردستان، دەتوانین بڵێین وەکو شاعیرێکی داهێنەر و یاخییە، ئەو لە ڕووی ناوەڕۆکی شیعرەکانی و بەکارهێنانی زمان و شێواز و ستایلی تایبەتی خۆی هەیە، بە تایبەتی لە نووسین و ڕێنووسی زمانی کوردی، زیاتریش بایەخ و سوودی لە داستان و ئەفسانە ئەدەبییەکان وەرگرتووە، وەکو وەرگێڕانیش چەند بەرهەمێکی لە زمانی فارسی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، دەیان نووسینی ئەدەبی و پارچە هەڵبەستی لە ڕۆژنامە و گۆڤار و بڵاوکراوەکانی ڕۆژهەڵات و باشووری کوردستان لەوانە (ڕامان، سەردەم، کاروان، ئاینده، شین، ئێستا، مەهاباد، هەنار، ئاوێتە، سروە، بیروهزر و چەندانی دیکەش) بڵاوکردۆتەوە، بواری ئەدەبیاتی منداڵانیشی فەرامۆش نەکردووە، چەند دیوانێکی شیعری چاپ و بڵاوکردۆتەوە، کە ئەمانەن:

- شین ترین بەتاڵ، شیعر، ٢٠٠١.
- منم شاعیری ژنانی چاوەڕوان، شیعر، ٢٠٠٧.
- مامە میاو، چیرۆکی منالانەی ئاژەڵان، ٢٠١٤.
- تەنیایی لە تیراژی پایزدا، شیعر، ٢٠١٨.
- سەمفۆنی پێنجەمی باران، شیعر، ٢٠١٨.

- نەشتەر بە ڕەنگێکی دیکەی ترەوە، شیعر، ٢٠١٨.
- کایە بە ئەلف و بێی گریان، شیعر، ٢٠١٨.
- ڕێوی مەنجەڵ بەسەر، چیرۆکی منداڵان، وەرگێڕان لە فارسییەوە، ٢٠١٠.
- هەنگاوی یازدەهەم، چیرۆکی منداڵان، وەرگێڕان لە فارسییەوە.

بەرهەمە وەرگێڕدراوەکان:

- و من عاشقانە انبوە میشوم، هەڵبژاردەیەک لە شیعرەکانی یونس ڕەزایی، لە لایەن شاعیر ئارەش سەنجابی وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی فارسی، ساڵی ٢٠١٠.
- دستور زبان باران، کۆمەڵە شیعرێکی شاعیر یونس ڕەزاییە، وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی فارسی لە لایەن شاعیر و نووسەر ئارەش سەنجابی، ٢٠١٦.

ئەو بە هۆی داهێنانی لە شیعری کوردی و ئەزموونەکەی بووەتە جێی سەرنجی بەشێک لە ڕەخنەگرانی ڕۆژهەڵات و باشووری کوردستان، کە تیشکیان خستۆتە سەر بەرهەمەکانی.

لە لای ڕاستەوە: خاتوو لەیلا ساڵح هاوسەری شاعیر یونس ڕەزایی،
نووسەر و ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕ ئازاد عەبدولواحید، شاعیر و وەرگێڕ یونس ڕەزایی

شاعیر یونس ڕەزایی وەکو نووسەر و ڕۆژنامەنووسێکی بەتواناش چەندین چالاکیی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و ڕێکخراوەیی هەبووە، لەوانە:

- لە ساڵی ۲۰۰۰ ماوەیەک سەرنووسەری گۆڤارەکانی(زایەڵە، پەیژە)بووە.
- چەند مانگێک پێش ڕاگیرانی گۆڤاری(سروە) ئەندامی دەستەی نووسەرانی ئەو گۆڤارە بووە.
- ئەندامی ئەنجومەنی ئەدەبیی بۆکان بووە.
- ماوەیەک ئەندامی دەستەی نووسەرانی مانگنامەی(ڕۆچنە) بووە کە تایبەت بووە بەهزری منداڵان.
- ئەندامی چاودێری و سەرپەرشتی گۆڤاری(کانییە)ی منداڵان بووە کە پاشکۆی گۆڤاری(مهاباد) بووە و(۹۵) ژمارەی لێدەرچووە.
- لە بواری(فلیمسازی- سیناریۆ) تا ئێستا بۆ ژیان و بەرهەمەکانی هەر یەک لە هونەرمەندی مۆسیقاژەن(موجتەبا میرزادە) و(محەمەد ئەوراز) فیلمی نووسیوە و لە تەلەفزیۆنە کوردییەکان پەخش و بڵاوکراوەتەوە.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر یونس ڕەزایی، نووسەر و وەرگێڕ خالید فاتیحی، دکتۆر ڕەهبەر مەحمود زادە

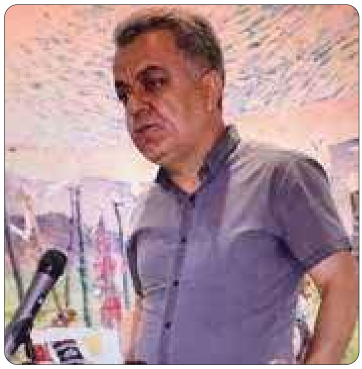

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ یونس ڕەزایی لە چەند کاتێکی جیاوازدا

- وەکو ئەندامی (لێژنەی دادوەری- لجنة الحكام) بۆ یەکەمین خەڵاتی ئەدەبیی کتێبی کوردی (ئیبراهیم یونس)هەڵبژێردراوە.

چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە.

بۆ شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕ یونس ڕەزایی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

نموونەی شیعرەکانی:

بەشێک لە شیعری(سیمفۆنیای پێنجەمی باران):

بجریوێنە گورگی ئازیز
لەسەر نۆتی ئەو ڕووبارە
دەماری من پڕ لە شەوە... پڕ نا لە خوێن
بلوورێنە کاتژمێر ٨ی بەیانی
لەسەر فرێکانسی دوێنێ

بەرهەمەکانی شاعیر یونس ڕەزایی

سەرقاڵم ئێستا بە مردن
بە بێهەواڵ باخ دەوەرێ لە پەنجەمدا
کلوو کلوو
هاوین لە ڕێگاکانمدا
شاخیش لە با نا… لە دەرتانی هیچیدا
بلوورێنە بە کاتی سەمفۆنی پێنجەم
کە چوارساڵەییمی ون کرد
بە ڕاوێژی خۆرنشینێک

له سیمای چرکەکانمدا
سەرقاڵم دوێنێ بە بەفر
بە دەماری هەموو هەڤاڵەکانمدا
هەواڵەکانمدا
وە شێعرێکیش
کە نە نۆت و نە پێنجەمین سەمفۆنییە
بەر لە ئاوابوونی تابووت
کە گۆڕی من
باڵندەیەک... بە جریوەتانەوە زیندوو
لەسەر شەپۆلی کورتی ڕەدیفەکانی بێسەروا
لەسەر تەمەنی پیری تۆ دەریا...

سەرچاوەکان:

١ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.
٢ - ماڵپەڕی(معرفی و خرید کتاب در ایران).
٣ - ماڵپەڕی(مجله ادبی پیادەرو)، نووسینێکی نووسەر سیامند مهتدی.
٤ - ماڵپەڕی(هاوچەرخ) لە ١٦ - ٢ - ٢٠٢٢.
٥ -ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

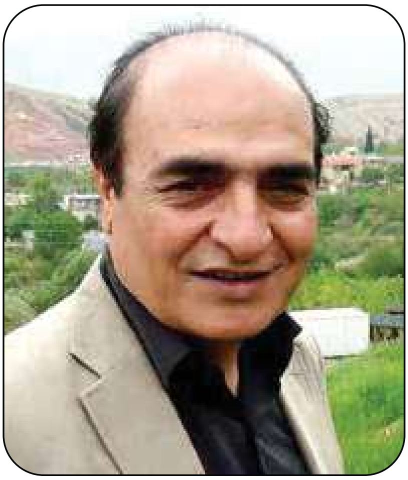

محەمەد حەمۆ

شاعیر و نووسەر و چیرۆکنووس و شانۆنووس و لێکۆڵەر محەمەد حەمۆ لە ڕۆژئاڤای کوردستان....

شاعیر و نووسەر محەمەد حەمۆ لە ١ - ٣ - ١٩٦١ لە گوندی(شیرکان-شیتکا)ی سەر بە قەزای(عەفرین)ی پارێزگای حەلەب لە ڕۆژئاوای کوردستان لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی لە گوندی(میرکا) کە نزیک گوندەکەی خۆیان بووە تەواوکردووە و خوێندنی ناوەندی لە گوندی(بریمچە) تەواوکردووە و ئامادەییشی لە شاری حەلەب بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە، لە کۆتایی حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو گڕوگاڵی شیعر نووسینی بە پیتی عەرەبی کردووە، دواتر لە ڕێگای ئاشنابوون بە گۆڤاری(گوڵستان) کە ڕەوانشاد شاعیر(جگەرخوێن) سەرنووسەری بووە و ڕەوانشاد عوسمان سەبریش نووسینەکانی بە پیتی لاتینی کوردی تێدا بڵاودەکردەوە، ئەو وردە وردە فێری نووسین و خوێندنەوەی کوردی بە پیتی لاتینی بووە، لە نێوان سالانی ١٩٨١ - ١٩٨٤ بە تەواوی لە شاری حەلەب نیشتەجێ بووە و دەستی بە نووسینی شیعر و وتاری هەمەجۆر کردووە و، لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بە تایبەتی گۆڤاری(ستێر)بڵاوی کردوونەتەوە.

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر عیزەدین مستەفا ڕەسووڵ، شاعیر محەمەد حەمۆ، دکتۆر کەندال نەزان

شاعیر و نووسەر محەمەد حەمۆ چەند ساڵێک بە ئاوارەیی لە وڵاتی(لیبیا) ژیاوە و ساڵی ١٩٩٣ گەڕاوەتەوە سووریا، یەکەم کتێبخانەی کوردی بە هاوبەشی لە گەڵ سەیدا عەلی جەعفەر بە ناوی کتێبخانەی(خانی)کردۆتەوە، دواتریش بووەتە خاوەنی کتێبخانەی(بەدرخان) بەتەنیا، بەهۆی چالاکییە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی ساڵی ١٩٩٥ ماوەیەک لە (مخابرات العسکریة) ی ڕژێمی سووریا دەستگیرکراوە و ئازار و ئەشکەنجەیەکی زۆریان داوە، دواتر ئازادکراوە، لە ساڵی ١٩٩٩ دووبارە لە(دائرة الامن)ی حەلەب لەسەر نووسینی شانۆگەریی(القاء الزهور) کە ساڵی ١٩٩٩ وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی فەرەنسی و، لە بەشی زۆری شارەکانی فەرەنسا نمایشکراوە دەستگیرکراوەتەوە، دیسان پاش ماوەیەک ئازادکراوە، چۆتەوە سەر کارەکەی خۆی، کە خاوەنی کتێبجانەی(بەردخان)بووە، بەڵام دیارە دام و دەزگاکانی حکومەتی سووریا هەموو موڵک وماڵیان حیجزکردووە ، ئەویش ڕووی لە باشووری کوردستان کردووە و لە شاری سلێمانی گیرساوەتەوە و لە بەشی عەرەبیی ڕۆژنامەی (الاتحاد)، وەکو موحەریر کاری کردووە، ئێستاش لە هەولێر نیشتەجێیە.

شاعیر و نووسەر و شانۆنووس و لێکۆڵەر محەمەد حەمۆ کۆمەڵێک بەرهەمی شیعری و هەندێ چیرۆکی تەنزئامێزی و شانۆگەریی(القاء الزهور) ی بە زمانی کوردی بە پیتی لاتینی نووسیوە چاپ و بڵاوی کردوونەتەوە، کە ئەمانەن:

-(لقاء الزهور)، ساڵی ١٩٩٤ ، ساڵی ١٩٩٩ وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی فەرەنسی.

لە لای ڕاستەوە: خاتوو سارا هاوسەری شاعیری دیاری کورد قوبادی جەلیزادە، شاعیر قوبادی جەلیزادە، شاعیر و نووسەر محەممەد حەمۆ

لە لای ڕاستەوە: شاعیر محسن ئاوارە، شاعیر محەممەد حەمۆ

شاعیر و نووسەر محەمەد حەمۆ و هاوسەری و کور و کچ و بووکەکانی

-(سیرانا دل) Seyrana dil di şîna evînê de، کۆمەڵە شیعر ساڵی ١٩٩٧.

(Di bin dilovaniya jiyanê de Axin Welat)-، کۆمەڵە شیعر، ساڵی ١٩٩٧، بەزمانی کوردی، شاعیر خاتوو سەمیرە شەباب وەریگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی.

- کۆمەڵە شیعری(Di kûraniya vê riyê de)، چاپخانەی خاک، سلێمانی ٢٠٠٤.

(Helbeststirana Gulên Mûmdankan)-، لەسەر ئەرکی(مؤسسة سما دبي)چاپخانەی یاد، سلێمانی عام ٢٠٠٨، ئەم کۆمەڵە شیعرە وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی فارسی.

- کۆمەڵە چیرۆکی تەنزئامێز بە ناوی (Kenê Girînokî) لەسەر ئەرکی دەزگای ڕۆشنبیریی جەمال عیرفان لە سلێمانی ساڵی ٢٠١٣ چاپ و بڵاوکراوەتەوە، لە لایەن نووسەر ئازاد عەکاش وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی عەرەبی.

شاعیر و چیرۆکنووس محەمەد حەمۆ چەندین چالاکیی ئەدەبی و ڕۆشنبیری

و هونەری دیکەشی هەبووە لەوانە:

- لە ساڵی ١٩٨٨ یەکێک بووە لە دامەزرێنەرانی کۆمەڵەی(خانی)بۆ ئەدەب و رۆشنبیری.
- لە ساڵی ١٩٩٥ یەکێک بووە لە دامەزرێنەرانی تیپی شانۆی(کۆما ئارمانج) چەندین چالاکیی هونەرییان پێشکەش کردووە.
- یەکەمین کۆڕی فیستیڤاڵی شیعری بە ناوی فیستیڤاڵی(جگەرخوێن)بە

لە لای ڕاستەوە: شاعیر محەممەد حەمۆ، بەڕێز عەبدولڕەحمان حاجی سەرۆکی(موقع تیریج عفرین)

شاعیر محەممەد حەمۆ

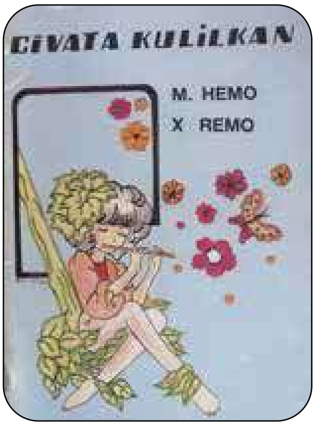

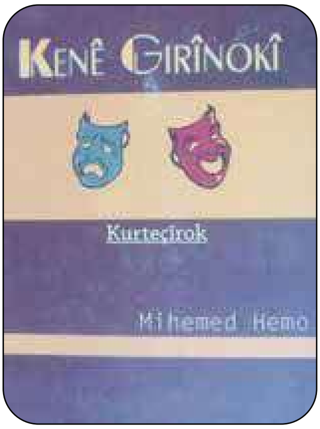

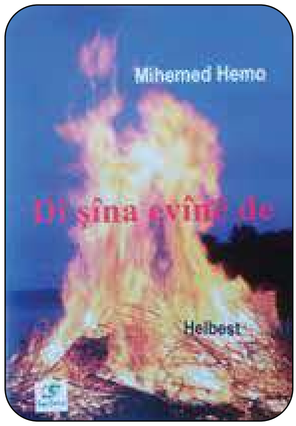

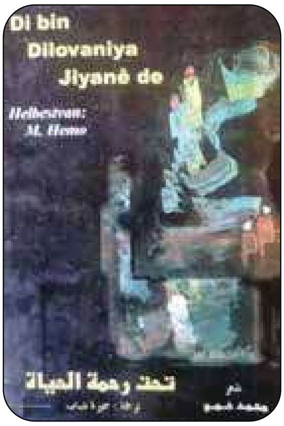

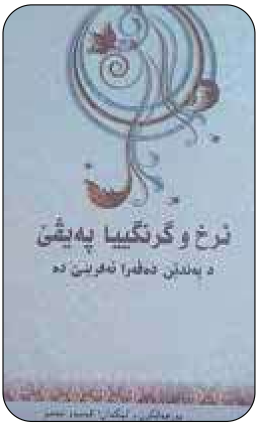

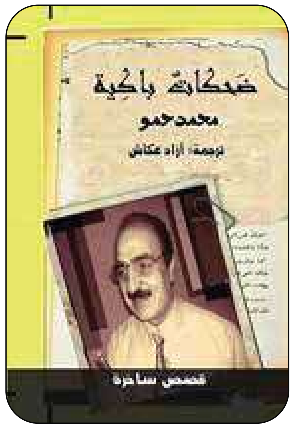

بەرهەمەکانی شاعیر محەمەد حەمۆ

ئامادەبوونی کۆمەڵێک شاعیر و نووسەری کورد لەوانە هەر یەک لە(جان دۆست، سەیدا تیرز، دیا جوان، حەیدەر عومەر، بیرستم فەرهاد چەلەبی، حەلیم یوسف، عەبدولباقی حسینی، فەتحوڵڵا حسێنی و چەندانی دیکەش) لە ماڵەکەی خۆی ڕێکخستووە..

- ماوەیەک لە کەناڵی کوردسات چەندین بەرنامەی ئەدەبی ئامادەکردووە و یەکەم کەس بووە ئەبجەدییەی تیپی لاتینی لە کەناڵی ئاسمانی کوردسات دامەزراندووە.
- بەشی زمانی کوردی بە پیتی لاتینی لە کتێبخانەی گشتی سلێمانی دامەزراندووە.

- لـە سـلێمانی چەندیـن دەورەی فێربوونـی کوردیـی لاتینـی بـۆ گەنجانـی سـلێمانی و بادینـان کردۆتـەوە.

بۆ شاعیر و نووسـەر محەمـەد حەمۆ هـەر سـەرکەوتوو و بـەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمـان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیـەک لـە ژیاننامـە و بەرهەمەکانـی شـاعیر و نووسـەر محەمـەد حەمـۆ، لەسـەر ڕاسـپاردەی هاوڕێـم شـاعیر محسـن ئـاوارە، نووسـەر خـۆی بـۆی نـاردووم، سوپاسـی دەکـەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

کیژان ئیبراهیم خەیات

هونەرمەندی گۆرانی و مەقام و موسیقا و ئاوازدانەری ناسراوی کورد، خاتوو کیژان ئیبراهیم خەیات....

ناوی تەواوی(کیژان ئیبراهیم محەمەد)ە، لە ناوەندی هونەری و ڕۆشنبیری بە کیژان ئیبراهیم خەیات ناسراوە، لە ساڵی ١٩٨٥ لە شاری سلێمانی لە خێزانێکی هونەری و هونەردۆست و کوردپەروەر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەی (بۆتان) و ناوەندی لە قوتابخانەی (مەشخەڵان) ی کچان هەر لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، لە ساڵی ٢٠٠٨ بەشی مۆسیقای لە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی سلێمانی تەواوکردووە و، بووەتە مامۆستای هونەر لە قوتابخانەکانی ناو شاری سلێمانی و دەوروبەری، ئەو بەردەوام بووە لە خوێندن و ساڵی ٢٠١٤ بەشی مۆسیقای لە کۆلێژی هونەر لە زانکۆی سلێمانی بەسەرکەوتوویی تەواوکردووە و، بووەتە مامۆستای هونەر و مۆسیقا لە قوتابخانە ناوەندی و ئامادەییەکانی شاری سلێمانی و بەردەوام بووە لە خزمەتکردن، تا ساڵی ٢٠٢٠ چووەتە وڵاتی هۆڵەندا و ئێستا لەوێ دەژیت و، بەردەوامیشە لە چالاکییە هونەرییەکانی لە بواری گۆرانی و مۆسییقای کوردی.

هونەرمەند خاتوو کیژان ئیبراهیم خەیات لە بەر ئەوەی لە خێزانێکی

له لای ڕاستەوە: هونەرمەندی ڕەوانشاد ئیبراهیم خەیات، هونەرمەند کیژان ئیبراهیم خەیات بە منداڵی

هونـەری و هونەردۆسـت لـە دایکبـووە و، بچووکتریـن ئەندامـی خێزانەکەیـان بـووە، زۆر بـە نـاز و عیشـوە گـۆش و پـەروەردە کـراوە، هونەرمەنـدی دیـاری کـورد ڕەوانشـاد ئیبراهیـم خەیاتـی باوکـی زۆر پشـتگیری کـردووە و هانیـداوە کـە بچێتـە نـاو دنیـای هونـەری گـۆرانـی و مۆسـیقای کوردییـەوە، خۆشـی هـەر لـە منداڵییـەوە حـەز و ئـارەزوو و عیشـقی گـۆرانـی و مۆسـیقا و مەقامـی کـوردی بـووە، ئـەو کاتـەی قوتابیـی هونـەرە جوانەکانـی سـلێمانی و کۆلێـژی هونـەری زانکـۆی سـلێمانی بـووە، بەشـداریی لـە بەشـی زۆری چالاکییـە هونەرییەکانـی پەیمانگا و زانکۆ لـە گـۆرانیـی وتـن و ئاهەنـگ و کۆنسـێرتەکان کـردووە، یەکـەم بەشـداریی هونـەری لـە تەلەفزیـۆن لەگـەڵ باوکـی لـە بەرنامـەی (ئاوێنـە) بـووە و وەکـو گۆرانیبێژیـش یەکـەم جـار لـە زنجیـرە درامـای (جومعـە) گـۆرانـی وتـووە، ئیـدی بـە تـەواوی کەوتۆتـە نـاو دنیـای هونـەری گـۆرانـی و مۆسـقا و ئاوازدانانـی کوردییـەوە. لـەم بوارانـەدا بەشـداریی چەندیـن ئاهەنگـی لـە بۆنـە نیشـتمانی و نەتەوەیـی و کارەسـاتی ئەنفـال و شـەنگال لـە نـاوەوەی

وڵات کـردووە، بەشداریشـی لـە چەندیـن فیسـتیڤاڵی نێودەوڵەتـی لـە ئەورووپـا کـردووە و، گەلانـی ئەورووپـا و جیهانـی بـە ئێـش و ئـازار و ئـاوات و فۆلکلـۆر و کەلتـوور و کەلەپـووری کـوردی ئاشـنا کـردووە.

هونەرمەنـد خاتـوو کـیژان ئیبراهیـم خەیـات تـا ئیسـتا چەندیـن گـۆرانی و کۆنسـێرت و کلیـپ و فیدیـۆ کلیپـی تۆمـار و بڵاوکردۆتـەوە، کـە ئەمانـە هەندێکیانـن:

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەندی گۆرانیبێژ ڕەوانشاد شوکر خەیات، هونەرمەند کیژان ئیبراهیم خەیات، لە کاتی ڕێزلێنانی خانەوادەی هونەرمەند ئیبراهیم خەیات

هونەرمەند ئیبراهیم خەیات و هونەرمەند کیژان ئیبراهیم خەیات و هونەرمەند گۆران ئیبراهیم خەیات لە بەرنامەی(ئاوێنە)

- ئەلبۆمی گۆرانیی منداڵانی تۆمار و بڵاوکردۆتەوە کە هەموو ئاواز و مۆسیقای لە ئامادەکردنی خۆی بووە و لە لایەن منداڵانی باخچەی ساوایان پێشکەشکراوە.

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەندی پەیکەرتاش زیرەك میرە هاوسەری هونەرمەند خاتوو کیژان ئیبراهیم خەیات، هونەرمەندی خاتوو کیژان ئیبراهیم خەیات، هەردوو کچەکەیان(زین، لین)

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند جیهان ئیبراهیم خەیات، هونەرمەندی ئەکتەر خاتوو ژیان ئیبراهیم خەیات، هونەرمەند کیژان ئیبراهیم خەیات

هونەرمەند کیژان ئیبراهیم خەیات لە چەند کارێکی هونەریدا

هونەرمەند کیژان ئیبراهیم خەیات لە دوو کاتی جیاوازدا

- لە ساڵی ٢٠١٢ ئەلبومی دڵی منی بڵاوکردۆتەوە کە لە دابەشکردنی هونەرمەند هێمن حسێنە.
- لە ساڵی ٢٠٠٩ بەشداریی لە یەکەم ئەلبۆمی گروپی(تەوار)کردووە و، لە سەرجەم تراکەکانی ڤیدیۆ کلیپەکەش بەشداریی کردووە.
- هەر لە ساڵی ٢٠٠٩ گۆرانیی(کەرکوک، نەورۆز)ی وتووە.
- لە ساڵی ٢٠١٨ ئەلبۆمی(تەنیام)ی تۆمار کردووە، کە کاری هونەری مۆسیقای لە لایەن هونەرمەند (ئەفشین شوکری) بۆ کراوە.
- فیدیۆ کلیپی(کوردستان گەڕانەوە)ی بڵاوکردۆتەوە.
- ڤیدیۆ کلیپی(شکۆی کوردان)ی تۆمار و بڵاوکردۆتەوە.
- لە ساڵی ٢٠١٧ کۆنسێرتی (پشووی سپی) لە گەڵ گروپی(کۆلنێ موزیک) لە سلێمانی پێشکەش کردووە.
- لە ساڵانی ٢٠٢٠ - ٢٠٢٤ چەند بەرهەمێکی بە ناوەکانی(ژن، کوردینە، بەڵێن، داربەڕوو، وێنە، بابە هەستە، لە دوای تۆ ل خوە باش بنەرە، باوەک خۆم بم)و چەندانی دیکەشی پێشکەش کردووە.

وەک لیژنەی دادوەر بەشداریی دوو پرۆگرامی تەلەفیزیۆنی کردووە(خۆشترین دەنگ، کوردستان کیدس ڤۆیس).

هونەرمەند کیژان ئیبراهیم خەیات سەرەڕای بەرهەمەکانی، وەکو هونەرمەندێکی کورد و چالاکوانێکی بواری ژنان و منداڵان، بەشداریی لە چەندین فیستیڤاڵ و کۆنسێرتی ناوەوەی وڵات و نێو دەوڵەتی کردووە لە وڵاتانی ئەوروپا و هۆڵەندا، لەوانە:

- بەشداریی لە چالاکیی خۆبەخشی و خێرخوازی کردووە بۆ منداڵانی تووشبووی نەخۆشیی شێرپەنجە لە نەخۆشخانەی(هیوا) لە سلێمانی.
- بەشداریی لە فیستیڤاڵی نێو دەوڵەتیی فلیم لە سلێمانی کردووە.
- لە ساڵانی ٢٠٠٨- ٢٠١٠ لە گەڵ گروپی(تەوار)بەشداریی لە فیستیڤاڵی(ڤێننا) کردووە.

هونەرمەند کیژان ئیبراهیم خەیات لە چەند کارێکی هونەریدا

- بەشداریی لە پرۆگرامی(ئۆرکسترای کوردسات) کردووە.
- لە ڕۆژی جیهانیی مۆسیقا خۆبەخشانە بەشداریی لە کۆنسێرتی(پێشمەرگە) لە شاری دهۆک کردووە و چەندین چالاکیی دیکەش.

ئەو چەندین جاریش خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە.

بۆهونەرمەندی گۆرانی و مەقام و موسیقا خاتوو کیژان ئیبراهیم، هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی هونەری گۆرانی و مۆسیقای کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەم و چالاکییەکانی هونەرمەند خاتوو کیژان ئیبراهیم خەیات، بەڕێز خاتوو پەیمان سەرهەنگ لە ڕۆتردام - وڵاتی هۆڵەندا بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - زانیاری و ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ڕەزا کەریم مجاور

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕی ناسراوی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، ڕەزا کەریم مجاور...

نووسەر و وەرگێڕ ڕەزا کەریم مجاور ناسراو بە(تاپۆ)، ساڵی ١٩٧٨ لە گوندێکی دەوروبەری شاری بۆکان لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لەدایکبووە، ئەو هێشتا قوتابی پۆلی(٣-٤) سەرەتایی بووە حەز و ئارەزووی لە شیعر و ئەدەبی کوردی بووە، هەر لەو کاتدا گۆڤارێکی کوردی بە ناوی(سێرڤا-نسیم-هەوا) بە کوردی دەردەچوو، ئەو وەکو مێردمنداڵێک ئارەزووی خوێندنەوەی ئەم گۆڤارەی هەبووە و خوێندوویەتییەوە، ئەمەش بۆتە هاندانێک بۆ ئەوەی بەردەوام بێت لە خوێندنەوە بە زمانی کوردی، لەتەک زمانی فارسی، بەم جۆرە فێری هەردوو زمان بووە، لە تەمەنی(١٣-١٤) ساڵیدا گرۆگالی شیعر نووسینی کردووە، چەند پارچە شیعرێکی بە زمانی کوردی نووسیوە کە باسی بەهار و سروشتی کوردستانی کردووە، بەڵام لەبەر سەختیی ژیان هەمووی لێ فەوتاوە، لە قۆناغی ئامادەیی و زانکۆدا ئەم خولیا و ئارەزووەی بۆ زمان و ئەدەبی کوردی زیاتر بووە، ئەو کاتەی قوتابی بووە لە زانکۆی(بولیسینا) لە هەمەدان، لە ڕێگای هاوڕێیەکی ئازەریی کە ناوی(مەقسوود قوربانزادەهی موسیکاندی) بووە، خەریکی خوێندنەوەی زمان و ئەدەبی عەرەبی بووە، بیستبووی کە پیاوێکی کورد

زمـان ناوی(عەبدولڕەحمـان شـەرەفکەندی- هـەژار) کتێبی(یاسـای پزیشـکی) ی ئەبـو عەلـی سـینای لـە عەرەبییـەوە وەرگێڕاوەتـە سـەر زمانـی فارسـی، زۆر پێـی سەرسـام بـوو، هـەر دەیووت:(خۆزگـە ئـەو مامۆسـتا گەورەیـەم دەناسی)، بۆیـە ئەمـەش بۆتـە هـۆی ئـەوەی ڕوو لـە هونـەری وەرگێڕان بکـەم، لـە سـاڵی ٢٠٠١ کتێبی(چێشـتی مجێـور)ی هـەژاری شـاعیری وەرگێڕاوەتـە سـەر زمانـی فارسـی ناویشـی لێناوە(شـلّم شـۆربا) لـە سـاڵی ٢٠٠٤ چـاپ و بـڵاوی کردۆتـەوە، ئیتـر بـە تـەواوی کەوتۆتـە نـاو دنیـای وەرگێـران.

ئەو لـە ڕێگای وەرگێڕانـی چەنـد شـاکارێکی کـوردی لـە شـیعر و چیرۆک و ڕۆمـان بۆ سـەر زمانی فارسـی، گەلانـی ئێرانیی و وڵاتانی دەورەبـەری بـە شـیعر و چیرۆک و ڕۆمـان و ئەدەبیاتـی کوردی ئاشـناکردووە، ئـەو بەرهەمی هـەر یـەک لـە شـاعیران و ڕۆماننووسـانی باشـوور و باکووری کوردسـتانی وەرگێڕاوە لەوانـە(شـێرکۆ بێکـەس، عەبدوڵـڵا پەشـێو، لەتیـف هەڵمـەت، ڕەفیـق سـابیر، بەختیـار عەلـی، جەبـار جەمـال غەریـب، عەتـا نەهایـی، عەتـا حەمەمـەد، شـێرزاد حەسـەن، محەمـەد ئۆزون و چەندانـی دیکـەش)، هەمـوو ئەوانەشـی بـە ئیـزن و ئیجـازەی خـاوەن بەرهەمـەکان ئەنجامـداوە.

نووسـەر و وەرگێـر چەنـد نووسـینێکی خۆشـی هەیـە کـە لـە چەنـد کتێبێکدا چاپـی کـردوون، بـە تێکڕایـی زیاترلـە(٣٦) کتێبـی بڵاوکردۆتـەوە کـە ئەمانـەن:

ئەم بەرهەمانەی لە کوردییەوە وەرگێڕاوە بۆ سـەر زمانی فارسـی:

- شلمشـۆربا، کورتکراوەی(چێشـتی مجێـور)ی عەبدولڕەحمـان شـەڕەفکەندی (هەژار)ی شـاعیر، ٢٠٠٣.
- گۆڕسـتان چراغان(دیوانـی گۆڕسـتانی چـراکان)ی شـاعیری نەمـر شـێرکۆ بێکـەس، ٢٠٠٥.
- سـرودهای سنگی(دیوانی سـرووده بەردینەکان)ی شـاعیر شـێرکۆ بێکەس، ٢٠٠٦.
- میهمان خزانی،(دیوانی پاییزە میوان)ی شێرکۆ بێکەس، ٢٠٠٧.
- کولـە بـار□ یـک عاشـق مـادرزاد(هەڵبـژاردی شـیعری عەبدوڵـڵا پەشـێو) ٢٠٠٨
- چشمانت چشمە رنگهاست(هەڵبژادەی شیعری ڕەفیق سابیر)، ٢٠٠٩.

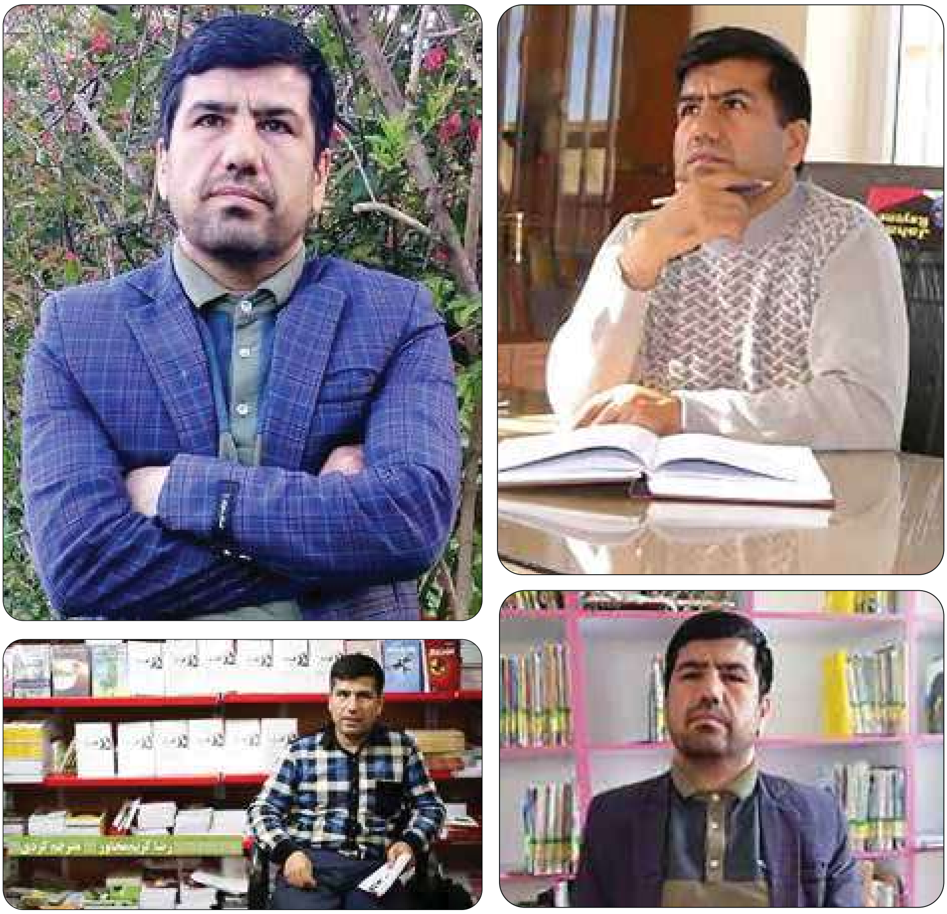

نووسەر و وەرگێڕ ڕەزا کەریم مجاور لە چەند کاتێکی جیاوازدا

- محلە مترسک ها(کۆچیرۆکی کوردیی کۆمەڵێک نووسەری کورد) ٢٠٠٩.
- گیسوانت سیە چادر گرمسیر و سردسیر من است(هەڵبژاردەی شیعری لەتیف هەڵمەت)، ٢٠١٠.
- شهر موسیقیدان‌های سفید(ڕۆمانی شاری مۆسیقارە سپییەکان)ی، ڕۆماننووس بەختیار عەلی، ٢٠١٠.
- مرا بە عشق بسپارید(دیوانی ئێوە بە خۆشەویستیم ئەسپێرن)ی شاعیر شێرکۆ بێکەس، ٢٠١١.
- قصر پرندگان غمگین(ڕۆمانی کۆشکی باڵندە غەمگینەکان)ی ڕۆماننووس بەختیار عەلی، ٢٠١٢.

- (بوی نامەدیوانی بۆننامە)ی شاعیر شێرکۆ بێکەس، ٢٠١٣.
- زبان شعله(زبانی شعله)، شیعری عەبدوڵڵا پەشێو، ٢٠١٣
- عمویم جمشیدخان(ڕۆمانی جەمشیدخانی مامم)ی ڕۆماننووس بەختیار عەلی، ٢٠١٥.
- پرندگان در باد(ڕۆمانی باڵندەکانی دەم با)ی عەتا نەهایی، ٢٠١٥.
- آیە های عاشقانە(هەڵبژاردەی شیعری لەتیف هەڵمەت)، ٢٠١٥.
- گفتە بودم کە تو را دارم دوست(هەڵبژاردەی شیعری ئەوینداری شاعیرانی کورد)، ٢٠١٥.

بەرهەمەکانی نووسەر و وەرگێڕ ڕەزا کەریم مجاور

- حصار و سگ‌های پدرم(ڕۆمانی حەسار و سەگەکانی باوکم)ی، ڕۆماننووس شێرزاد حەسەن، ٢٠١٦.
- همیشه رو به خدا همیشه مست(هەڵبژاردەی شیعری شاعیر قوبادی جەلی زادە)، ٢٠١٦.
- اسفار سرگردانی(رۆمانی پێنجەمین کتێب)ی ڕۆماننووس جەبار جەمال غەریب، ٢٠١٦.
- کتابی که سیمرغ شد(رۆمانی دنیا لە کتێبێکدا)ی ڕۆماننووس جەبار جەمال غەریب، ٢٠١٦.
- أخرین روزهای زندگی هلاله(ڕۆمانی گرەوی بەختی هەڵاڵە)ی، نووسەر عەتا نەهایی، ٢٠١٧.
- مجموعه اشعار شیرکو بیکس(کۆمەڵە شیعری شێرکۆ بێکەس)، ٢٠١٧.
- خانه ای از جنس آب(باشترین کورتە چیرۆکەکانی شێرزاد حەسەن)، ٢٠١٧.
- زیبارویان جهان همه همسایەی تواند(هەڵبژسردەی شیعری قوبادی جەلی زادە)، ٢٠١٨.
- روشن مثل عشق تاریک مثل مرگ(رۆمانی Ronî Mîna Evînê Tarî Mîna Mirinê)ی ڕۆماننووس محەممەد ئۆزۆن، ٢٠١٨.
- سایه و مرگ تصویرها(رۆمانی پاسەوانانی خودا)ی نووسەر و ڕۆماننووس عەتا محەممەد، ٢٠١٨.
- سرانجام پیش تو برمی گردم، سرنوشت من این است(هەڵبژاردەی شیعری بەختیار عەلی)، ٢٠١٨.
- عشق (ئه وین)، هەڵبژاردەی شیعری لەتیف هەڵمەت، ٢٠١٨.
- مرگی تدریجی است بی تویی، هەڵبژاردەی شعری ڕەفیق سابیر، ٢٠١٨
- راهنمای نویسندگان مقتول(ڕۆمانی ڕێبەری کتێبسازە کوژراوەکان)ی عەتا محەممەد، ٢٠١٩.
- بنەماکانی وەرگێڕان بە زمانی کوردی، لە نووسینی نووسەر خۆی، خانەی موکریانی، هەولێر ٢٠١٤.

- علف‌های هرز مزارع ایران و خواص دارویی آن‌ها (واتە: رووەکە بژارییەکانی ئێران و تایبەتمەندییە دەرمانیەکانیان)، ٢٠١٦.
- با راویان سرزمین زخم و عشق (تحلیل و تخلیص ده رمان مهم ادبیات معاصر کُرد)، (واتە: لەگەڵ گێڕەرەوانی مەوتەنی برین و ئەوین، کورتکراوە و لێدوان لەسەر دە ڕۆمانی سەردەمی کورد)، ٢٠١٨.
- وەها دەڵێ نیچە (قسە نەستەقەکانی نیچە بە کوردی)، بڵاوکەرەوەی زانکۆ ٢٠١٨.
- خاڵەخاڵخاڵووکە (شیعری منداڵان)، ئاریش، تاران ٢٠١٩.

نووسەر و وەرگێڕ ڕەزا کەریم مجاور، هێشتا لەسەر هێز و توانای خۆیەتی و بەردەوامە لە وەرگێڕانی شاکارە کوردییەکان بۆسەر زمانی فارسی بەمەش خزمەتێکی گەورەی بە ئەدەب و ڕۆشنبیری کردووە، هەر سەرکەوتوو سەرفراز بێت بۆ خزمەتی ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - گفت وگو با رضا کریم مجاور، لە ١١-٧-٢٠٢٢.

٢ Wikiwand.

٣ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

٤ -کوردیپیدیا.

٥ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

گوڵزار فەرەج

نووسەر و پەخشاننووس و پەخشانە شیعرنووس و ڕۆماننووس و وەرگێڕ خاتوو گوڵزار فەرەج بەسەردەکەینەوە.

ناوی تەواوی (گوڵزار فەرەج محەمەد)ە، لە ساڵی ١٩٧٣ لە شارۆچکەی (خورماڵ)ی سەر بە پارێزگای هەڵەبجە لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، ئەو زۆر منداڵ بووە ماڵیان هاتۆتە شاری سلێمانی و خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی هەر لەوێ تەواوکردووە و، لە تەمەنی(١٤) ساڵیدا هێشتا قوتابیی ناوەندی بووە، حەز و خولیا و ئارەزووی چووەتە خوێندنەوە و نووسینی ئەدەبیاتی کوردی، بەشداریی بەشی زۆری چالاکییەکانی قوتابخانەی کردووە، مامۆستاکانی وەکو نووسەرێکی بچکۆلانە ئامۆژگاری و ڕێنمایی و هاوکارییان کردووە، ئەویش بە بەردەوامی هاوکاریی هاوپۆلەکانی خۆی کردووە لە بواری ئەو نووسینانەی کە ئەو کات پێویست بووە بۆ قوتابخانە، ئەو لە شوێنێکدا دەڵێت:(هەتا گیان لە لەشمدا بگەڕێ و ئارەزووم بەسەر تەمەندا بشکێ، لەگەڵ کۆتایی تەمەندا ئاوابوون لە نووسین دەکەم)، ئەو بەردەوام

شاعیر و نووسەر
گوڵزار فەرەج
بە جاحێڵی

له لای ڕاستەوە: چیرۆکنووس فوئاد محەمەد ئەمین سەڕاج، نووسەر خاتوو گوڵزار فەرەج، نووسەر و ڕۆژنامەنووس ئەحمەد حسێن، نووسەردکتۆر فاروق قەرەداغی

شاعیری دیار و ناسراوی کورد خاتوو کەژال ئەحمەد، شاعیر و نووسەر دکتۆر شێرکۆ عەبدوڵڵا، هونەرمەندی وێنەگر بەختیار عەلی، نووسەر خاتوو گوڵزار فەرەج

بووە لە نووسینە پوخت و جوانەکانی لە بواری پەخشان و پەخشانە شیعر و ڕۆمان نووسین و وەرگێڕان، کۆمەڵێک بەرهەمی بە زمانێکی کوردیی پاک و ڕەوان و جوان نووسیوە و چاپ و بڵاوی کردوونەتەوە، کە ئەمانەن:

- پەخشانە شیعری باوک هیوایەکی نوێ.
- پەخشانە شیعری چەپکێ گوڵی نێرگز.

- پەخشانە شیعری ڕازەکانی ژیان، ٢٠١٧.
- ڕۆمانی پەیکەری شۆخێک، کە هونەرمەندی وێنەگر مامۆستا بەختیار عەلی پێداچوونەوەی بۆ کردووە.
- یادەوەری کچی گوڵ عەنبەر، ٢٠١٩.
- زانستی جەستەیی، ئەم کتێبە نووسەر وەک حەزێکی خۆی بابەتی لە سایتە جیهانییە باوەڕپێکراوەکانەوە وەرگرتووە و وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، ٢٠٢١.

نووسەر و پەخشاننووس و وەرگێڕ خاتوو گوڵزار فەرەج، سەرەڕای نووسینەکانی، چەندین چالاکیی دیکەی لە بواری ئەدەبی و ڕۆشنبیری هەبووە و هەیە، لەوانە:

بەڕێز فەرەج محەمەد باوکی نووسەر گوڵزار و کچەکانی (سازگار،غەریبە، گوڵزار)

لە لای ڕاستەوە: مامۆستا بەهزاد فوئاد هاوسەری نووسەر گوڵزار فەرەج، نووسەر گوڵزار فەرەج، خاتوو لاڤە بەهزادی کچیان

له لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆژنامەنووس محەمەد کەریم، نووسەر گوڵزار فەرەج

- دەیان وتار و پەخشان و پەخشانە شیعری لە ڕۆژنامە و گۆڤار و ماڵپەڕ و سایتە ئەلیکترۆنییەکانی کوردی لەوانە(کوردستانی نوێ، گەلاوێژ، پێشمەرگە سپۆرت، تەوار، فێمێنزم، چاودێر و چەندانی دیکەش) بڵاوکردۆتەوە.
- پێداچوونەوە و ناساندنی بۆ چەندین کتێبی نووسەرانی دیکە کردووە لەوانە(لە نێوان لە خەوما و مەسەلەی ویژدان)ی نووسەر ئازاد تۆفیق، کتێبی(ئانتیدورینگ و شۆڕشەکانی لە زانستدا و جەزنەکەی کۆکۆڤێل) ی نووسەر ئێمیل زۆلا، کە وەرگێڕانی نووسەر ئەردەلان عەبدوڵڵایە، کتێبی(شاسوارێک بەدەم باوە و جەنابی پرۆست) کە لە وەرگێڕانی نووسەر جەبار سابیرە و چەندانی دیکەش، ڕۆژی یەک شەممە ٢٥ - ٢ - ٢٠٢٤ لە هۆڵی نووسەران لە بارەگای یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی سلێمانی، کۆڕی ناساندن و دابەشکردنی بەرگی نۆیەمی کتێبی(خۆم و ئەستێرە گەشەکان) بەڕێوەچوو، شاعیر و نووسەری بواری ئەدەبیاتی منداڵان مامۆستا ئەمین محەمەد، ناساندنێکی کورت و چڕوپڕی کتێبەکەی کردووە، نووسەر و پەخشاننووس خاتوو گوڵزار

فـەرەج کورەکـەی بەڕێوەبـردووە

نموونەی بەرهەمەکانی پەخشاننووس خاتوو گوڵزار حەمە فەرەج:

باخی میر

لەشنرویَ وە لێت دەڕووانم
هەر وەک ئەو شۆخە ناسک و دڵتەڕەی
کە ئێواران مەڕەکانی کۆدەکاتەوە و
چاوی پڕ لە کل دەکات و
جار جار ئاوڕێک دەداتەوە
وەک بەدوای ونبوویەکدا وێڵبێت
حەز دەکەم

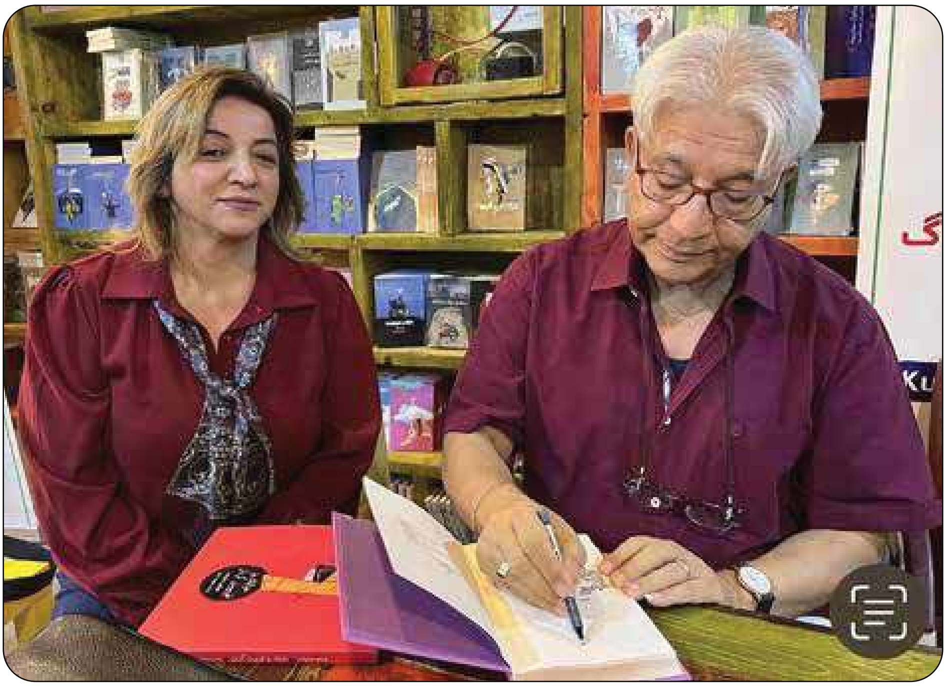

لە لای ڕاستەوە: شاعیری دیاری کورد قوبادی جەلیزادە، نووسەر گوڵزار فەرەج

وەک باویلەیەک
بێم و سەردانێکت بکەم
وەک سەمەندەر
ئەم چڵ و ئەو چڵ بکەم
سییەکانم پڕبکەم
لە بۆنی پژو پۆی درەختی تەڕو جوانت
ئارەزوو دەکەم خۆشیەکانت
بەباڵای ئاسۆدا هەڵزنێن
ئێستا بێ ئەنوام
لە دووریی خۆشیەکانت
ئەوکات ببویت بەنواو پەناگەم
بەڵام ئێستا وەک بەرگێڵەم
نیمە ڕاز و

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و پەخشاننووس گوڵزار فەرەج، خاتوو خەمینە ساڵح
بەرپرسی ناوەندی مێژوو و ئەرشیف

له لای ڕاستەوە: نووسەر کاوە شێخ سەلام، نووسەر گوڵزار فەرەج

میوانم تۆ پێرو
هێشوە ئەستێرەی منیت
خۆزیا باوێزەی باخت دەبووم
کە باگژە دەیوەرێنێ و
لەکاتی بولێڵی ئێوارانداا
شنەی شەماڵت
ئەبووە کورتە هەناسەکان بۆ گیانم
یان دەبومە بارانی خەیاڵت و
بریقەی هەستی تەڕی
پژو پۆی باخت
ئەی حەبیبەکەم
ئەی هەڵەبجەکەم.

بۆ نووسەر و پەخشاننووس و وەرگێڕ خاتوو گوڵزار فەرەج هەر

بەرهەمەکانی شاعیر و پەخشاننووس گوڵزار فەرەج

سەرکەوتوو و بەردەوام بیت لە نووسینە جوان و بەنرخ و سوودبەخشەکانت.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی نووسەر و پەخشاننووس خاتوو گوڵزار حەمە فەرەج کە لەسەر داخوازیی من، شاعیر و نووسەری بواری ئەدەبیاتی منداڵان مامۆستا ئەمین محەمەد بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ڕێکار مزووری

شاعیر و نووسەر و لێکۆڵەر و وەرگێڕ و توێژەر، شارەزا لە کۆمەڵکوژی و جینۆسایدی کوردی، مامۆستا ڕێکار مزووری....

ناوی تەواوی(فارس تاهیر محۆ)یە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە ڕێکار مزووری ناسراوە، لە ساڵی ١٩٦٩ لە گوندی(گویزا وەلاتی)دەڤەری مزووری ژووروووی سەر بە ناحیەی(شێروان مەزن)ی قەزای مێرگەسۆری پارێزگای هەولێر لە دایکبووە، پاش تەواوکردنی قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی ساڵی خوێندنی ١٩٨٦- ١٩٨٧ پەیمانگای ئامادەکردنی مامۆستایانی لە هەولێر تەواوکردووە و بووەتە مامۆستای سەرەتایی لە گوندەکانی دەوروبەری شێروان مەزن و مێرگەسۆر، لەوانە گوندەکانی(پێتورز، سیلکێ، ئاشۆکان، گردەچاڵ)، لە ساڵی ٢٠٠٨ تا ٢٠١٢ بووەتە بەڕێوەبەری کتێبخانەکانی وەزارەتی پەروەردەی هەرێمی کوردستان، لە ساڵی ٢٠١٢ تا کۆتایی ٢٠١٩ بەڕێوەبەری ئەنفالکراوانی کوردستان بووە لە وەزارەتی کاروباری شەهیدانی هەرێمی کوردستان، ئێستاش وەکو کارمەند لە بەڕێوەبەرایەتیی کتێبخانەی بەحرکە لە خزمەتکردن بەردەوامە.

نووسەر ڕێکار مزووری هەر لە تافی لاوێتیدا خولیای نووسین و خوێندنەوەی ئەدەبیاتی کوردی بووە، لە کۆتایی هەشتاکانی سەدەی

له لای ڕاستەوە: نووسەر ڕێکار مزووری، نووسەر و ڕۆژنامەنووسی گەورەی کورد فەلەکەدین کاکەیی

له لای ڕاستەوە: نووسەر و وەرگێڕ ڕێکار مزووری، نووسەر و ڕۆماننووس عەزیزی مەلای ڕەش، نووسەر و ڕەخنەگر دکتۆر کەمال غەمبار

ڕابردوو دەستی بە نووسینی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و بابەتی هەمەجۆری دیکە کردووە، ئەو زمانەکانی عەرەبی و تورکی و فارسی دەزانێت، دواتر ڕووی لە وەرگێڕانی ئەدەبیاتی منداڵان کردووە و چەندین بەرهەم و شاکاری ئەدەبی منداڵانی لە زمانی فارسی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، جگە لە لێکۆڵینەوە و توێژینەوە پوخت و ئاست بەرزەکان، دەربارەی مێژووی عەشیرەتەکان و تاوانی ئەنفال و کۆمەڵکوژی و جیبۆسایدی کوردان لە هەموو کوردستان، لەم بوارانەدا کۆمەڵێک بەرهەمی بەنرخ و سوودبەخشی

چاپ و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- جینوسایدا بارزانیان، بزمانێ کوردی، عەرەبی، ئینگلیزی، سالا ٢٠١٠ هاتیە چاپکرن.
- ژنێن روسی و راگواستن ئەنفال.
- مێژوی جینوسایدی گەلی کورد، ٢٠١٣.
- دیدەڤانێن ئەنفال وکیمیاباران و کومکوژیێن کوردان. ٢٠١١.
- لورینا دایکان، شعر، ٢٠٠٩.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر ڕێکار مزووری، شاعیری گەورەی کورد شێرکۆ بێکەس

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و لێکۆڵەر ڕێکار مزووری، نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر جەلال زەنگابادی

- بیبلوگرافیا ئەنفال و جینوسایدا گەلێ کورد.
- جینوسایدا بارزانیان ل دادگەها بلندا تاوانێن عێراقێ.
- ئەنفال و کاریگەرییێن دەروونی.
- سەربورا تراژیدیاییێن بارزانیان.
- کوێریشک و لەڤەن، چیروک بۆ زارۆکان، ٢٠٠٤.
- یەکگرتن، چیرۆکە هوزان بو زارۆکان، ٢٠٠٤.
- درو شەر، چیرۆک، ٢٠٠٩.
- دارمێو، هوزان،٢٠٠٧.
- زەنگل، هوزان، ٢٠١٣ لە چاپخانەی وەزارەتی ڕۆشنبیریی هەرێمی کوردستان چاپکراوە.
- کتک و مشک، هوزان، ، ٢٠١١.
- سەیران، هوزان، ٢٠١٠.
- گورگێ ئازادی خواز، چیرووک، ٢٠٠٨.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و لێکۆڵەر حەمەساڵح فەرهادی، نووسەر ڕێکار مزووری، نەناسراوە

له لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر عەبدولڕەحمان فەرهادی، نەناسراوە، نووسەر و لێکۆڵەر ڕێکار مزووری

- هانسل و گرتل،چیرۆک، وەرگێڕان، ٢٠٠٥.
- کوچکا خوشبەختیێ ، چیرۆک، وەرگێڕان، ٢٠٠٨.
- بەرێکانێ، ٢٠٠٨. - یوسفێ زاروک، وەرگێڕان، ٢٠٠٥.
- وەکو بەشدار بوون و پێداچوونەوە و هەڵەچنی بۆ(١١) کتێب کردووە لەوانە:
- ئەزموونی گەلان ، ئەحمەد قەرەنی بەشداریکرن، لە هەولێر چاپکراوە.
- کومەڵکوژی بارزانیەکان عومەر محەمەد، پێداچوونەوەو هەڵەچن، لە سلێمانی چاپکراوە.
- جینوسایدی بارزانیەکان. نووسینی عومەر هەمزە، پێداچوون و هەڵەچنی، لە هەولێر چاپکراوە.
- پەندی پێشینان، نووسینی محەمەدەمین بیری، پێداچوونەوەو هەڵەچن.
- ئاسایشا نەتەوەی، فارس عیسا، پێداچوونەوەو هەڵەچن و سەرپەرشتیی چاپ، لە هەولێر چاپکراوە) چەندانی دیکەش.

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ ڕێکار مزووری لە تەک نووسین و لێکۆڵینەوەکانی چەندین چالاکیی دیکەی لە بواری ڕۆژنامەگەری و کاری

لە لای ڕاستەوە: نووسەر عەبدوڵڵا حەسەن زادە، نووسەر ڕێکار مزووری لە کاتی ڕێزلێنانی لە لایەن کۆمەڵەی ڕووناکبیریی کۆمەڵایەتیی کەرکووک لە ١٨ - ٥ - ٢٠١٢

هونەری و خزمەتکردنی کەس و کاری شەهیدان و ئەنفالکراون کردووە، کە ئەمانە هەدێکیانن:

- لە ساڵانی ٢٠٠٨ - ٢٠١٢ ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری(ئاسۆی پەروەردە)بووە کە لە وەزارەتی پەروەردەی هەرێمی کوردستان دەردەچوو.
- دەیان وتار و لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی وەکو(ئاسۆی پەروەردە، ژیار، یەکی شوبات، شازدەی سێ و چەندانی دیکەش) بڵاوکردۆتەوە.
- وەکو کاری هونەریش خاوەن بیرۆکەی فلیمی دوکیومێنتاری(فڕۆکەوان)ە، کە تایبەت بە جینۆسایدی بارزانییەکانە بۆ تەلەفزیۆنی کوردستان و ڕووداو، لە سلێمانی خەڵاتی باشترین بیرۆکەی سەبارەت بەم فلیمە پێبەخشراوە.
- خاوەنی ئەزموون و ئەرشیفێکی گەورەی بەڵگەنامەکانی ئەنفال و خینۆسایدی کوردی و ژنانی کوردیی ڕووسی و کۆمەڵکوژکردنیانە، هەر لەم بوارانەدا

بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ ڕێکار مزووری

خاوەنی سەدان کاسێت و دەنگی ڤیدیۆییشە.

- تائێستا (٤)پیشانگای جینۆسایدی لە شارەکانی(هەولێر، سلێمانی کەرکوک، سۆران) کردۆتەوە.
- بەشداریی لە دەیان کۆڕوکۆبوونەوەی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و پیشانگای کتێب لە شار و شارۆچکەکانی کوردستان کردووە.
- دەیان دیمانە و چاوپێکەوتنی ڕادیۆیی و تەلەفزیۆنی لە گەڵ کەناڵە لۆکاڵی و ئاسمانییەکانی کوردستان کردووە باسی ئەنفال و جینۆسایدی گەلی کوردی کردووە.

- خزمەتێکی زۆری کەس و کاری شەهیدان و ئەنفالکراوانی(هەڵەبجە، چەمچەماڵ، گەرمیان، کەرکووک، بادینان، بارزان و هەموو کوردستان)ی کردووە.
- هەر بۆ چالاکییەکانی لە بواری خزمەتکردن و پاراستنی بەڵگەنامەکانی جینۆساید، چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە لەوانە:(لە هەڵەبجە، چەمچەمال، کەرکووک، و بارزان).

بۆ نووسەر و وەرگێڕ و لێکۆڵەر مامۆستا ڕێکار مزووری هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتکردنی زمان و ئەدەبی کوردی و خزمەتکردنی کەس و کاری شەهیدان و پاراستنی دەستنووس و دەق و بەڵگەنامەکانی جینۆسایدی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامەی شاعیر و نووسەر و لێکۆڵەر ڕێکار مزووری کە لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم
٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

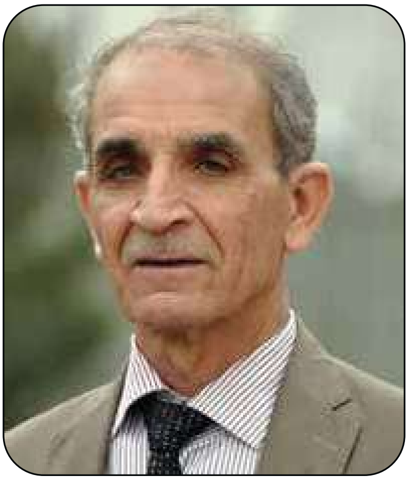

موکەڕەم تاڵەبانی

شـاعیر و نووسـەر و ڕۆژنامەنـووس و وەرگێـڕ مامۆسـتا موکـەڕەم تاڵەبانـی ..

نـاوی تەواوی(موکـەڕەم ڕەشـید تاڵەبانی)یـە، لـە سـاڵی ١٩٥١ لـە گوندی(خدری گەورە) لە دەشتی (بنکوورە)ی کەناری ڕووباری(سیروان) لە باکووری شاری خانەقین لە خێزانێکی هەژار و کوردپەروەر لە دایکبووە، دواتـر خێزانەکەیـان چوونەتـە گوندی(ئەلـی خاڵـە) لـە سـاڵی ١٩٥٧- ١٩٥٨ چووەتـە بەر خوێندنی سـەرەتایی لە گوندی(گۆڕەشـەلە) کە یەک سـەعات بە پێ دووربووە لە گوندەکەی خۆیان و تەواوی کردووە، بەهۆی بارودۆخی ئەوسـای عێـراق و هێـرش و شـاڵاوەکانی (حـرس قومـي) ماڵیـان چووەتـە شاری خانەقین، خوێندنی ناوەندی و ئامادەیی لەوێ تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٧٠ لە بەشی کوردیی کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا وەرگیراوە و، ساڵی ١٩٧٤ بەسـەرکەوتوویی و بـە پلـەی دووەم لـە سـەر هاوپۆلەکانـی تـەواوی کردووە، لە ساڵی ١٩٧٦ لە دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی لە بەغدا دامـەزراوە، لـە ڕۆژنامەی(هـاوکاری) و گۆڤارەکانی(ڕۆشـنبیری نوێ و بەیان) کاری کردووە و نووسینەکانی خۆیشی لـە شیعر و وتاری ئەدەبی و ڕۆشـنبیری و وەرگێـڕان بڵاوکردۆتـەوە. لـە سـاڵی ١٩٨٩ گواسـتراوەتەوە

لە ڕاستەوە: نەناسراوە، بەڕێز حوسێن عەبدوڵڵا، شاعیر و نووسەر موکەڕەم تاڵەبانی، بێژەری ڕادیۆی کوردیی بەغدا خاتوو هەلات، تەکنیکاری ڕادیۆ خاتوو هودا، بێژەری ڕەوانشاد محەمەدەمین موراد

نووسینگەی دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی لە هەولێر، وەکو(پەیامنێر و سازدەری دیمانە و چاوپێکەوتنی ڕۆژنامەگەری و نووسینی ڕیپۆرتاج) لە خزمەتکردن بەردەوام بووە. لە کۆڕەوەکەی ساڵی ١٩٩١ لە نزیک نەخۆشخانەی ڕزگاری بەر بۆردومانی فڕۆکەکانی ڕژێمی بەعس کەوتووە و بریندار بووە و، لاقی چەپی شکاوە لە نەخۆشخانەکانی(کۆیە، ڕانیە، شەقڵاوە، هەولێر و موسڵ) چارەسەری بۆ کراوە، هەر لە ساڵی ١٩٩١ ئەو کاتەی دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی- نووسینگەی هەولێر چووەتە پاڵ وەزارەتی ڕۆشنبیریی حکومەتی هەرێمی کوردستان، خزمەتی خۆی گواستۆتەوە سەر میلاکی وەزارەتی پەروەردە و، وەکو مامۆستای زمانی کوردی لە ئامادەیی پیشەسازی هەولێر دەستبەکار بووە و پاش ماوەیەک هەر لە سەر داخوازی خۆی خانەنشینکراوە، لە ساڵی ٢٠٠٣ دووبارە گەڕاوەتەوە سەر کاری مامۆستایەتی خۆی و لە ئامادەیی(میدیا)ی کچان لە هەولێر بەردەوام بووە لە خزمەتکردن لە بواری پەروەردە، تا لە ٧ - ١ - ٢٠١٤ خانەنشین بووە.

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ موکەڕەم تاڵەبانی لە سەرەتای حەفتاکانی

سەدەی ڕابردوو گرووگاڵی شیعر نووسینی کردووە، لە نیوەی دووەمی حەفتاکانیش دەستی کردووە بە بڵاوکردنەوەی بەرهەمە شیعری و وتارە ئەدەبی و ڕۆشنبیری و وەرگێڕانەکانی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی ئەو کات کە لە بەغدا دەردەچوون، لەوانە(هاوکاری، ڕۆشنبیری نوێ، بەیان و چەندانی دیکەش)، پاش ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١ دەستی بە وەرگێڕانی شاکارە عەرەبی و جیهانییە وەرگێڕدراوەکان، لە چیرۆک و ڕۆمان لە زمانی عەرەبییەوە بۆ سەر زمانی کوردی کردووە، سەرەڕای وەرگێڕانی هەڵبژاردەی زیاتر لە(٤٠) شاعیری نوێخوازی کورد بۆ زمانی عەرەبی، هەموو ئەو بەرهەمانەی بە زمانێکی کوردیی سادە و ساکار و ڕەوان و بە تام و چێژی ناوچەی گەرمیان و گەرمەسێر نووسیووە و، چاپ و بڵاوی کردوونەتەوە کە ئەمانەن:

- کۆشیعری شەپۆلی ئاواز، ساڵی ١٩٧٨ بەغدا.
- کۆشیعری ژیلەمۆی ڕاز. ساڵی ١٩٨٠ بەغدا.
- کۆشیعری بەردەباز. ساڵی ١٩٨٦ بەغدا.
- کۆشیعری خۆر کۆچ ناکات، ساڵی ١٩٨٧ بەغدا.

لە لای ڕاستەوە: میدیاکار کاوە ئەمین، شاعیر و نووسەر موکەڕەم تاڵەبانی

- کۆشیعری ڕێس، ساڵی ١٩٩٧ هەولێر.
- کۆ شیعری ئەفسانەی سێو، ساڵی ٢٠٠٥ هەولێر.
- دەستووری شیکردنەوە لە زمانی کوردیدا، ٢٠٠٨ هەولێر.
- ئامۆژگاریی دایک. چیرۆکی منداڵان، وەرگێڕان، ٢٠٠٨هەولێر.
- خەونەکەی دارا، چیرۆکی منداڵان، وەرگێڕان، ٢٠١٠ هەولیر.
- خەناوکە، چیرۆکی فۆلکلۆری گەلان، وەرگێڕان، هەولێر ٢٠١٠.
- فریشتەی دارستان. چیرۆکی فۆلکلۆری گەلان، وەرگێڕان، هەولێر، ٢٠١٠.
- کۆچیرۆکی (هەورە تریشقە)، وەزارەتی ڕۆشنبیری و لاوان، هەولێر، ٢٠١١.
- ڕۆمانی (بەفر لە پەنجەرەوە دێتە ژووری)، حەننا مینە، وەرگێڕان، هەولێر، ٢٠١١.
- دیوانی (درۆیەکی دیکە)ی شاعیر (زانا خەلیل)، وەرگێڕان بۆ عەرەبی، هەولێر، ٢٠١١.
- ڕۆمانی (پردەکەی سەر ڕووباری درینا)، ئیڤۆ ئاندریچ، وەرگێڕان لە عەرەبییەوە، هەولێر، ٢٠١١.
- ڕۆمانی (گۆڕەپانی نەفرەتی)، ئیڤۆ ئاندریچ، وەرگێڕان لە عەرەبییەوە، هەولێر، ٢٠١١.
- ڕۆمانی (گوڵێکی لەدەست چوو)، تریش وایلی، لە عەرەبییەوە، دەزگەی چینی بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە، هەولێر، ٢٠١١.
- کۆمەڵە شیعری (شدو القبج) شیعری چل شاعیری کورد بۆ عەرەبی، دار الغاوون، بەیرووت، ٢٠١٢.
- کۆشیعری (ڕەهێڵ) لەسەر ئەرکی خۆی، چاپخانەی شەهاب، هەلێر، ٢٠١٢.
- (ئەرک و مافەکانی مامۆستا ـ نموونەی بریتانیا)، وەرگێڕان بۆ کوردی، وەزارەتی پەروەردە، هەولێر ٢٠١٢.

له لای ڕاستەوە: شاعیر و وەرگێڕ موکەڕەم تاڵەبانی، شاعیری دیاری کورد قوبادی جەلیزادە

- کۆچیرۆکی (زوجات خلیفة الفاتنات)، چیرۆکگەلی کوردی کراونەتە عەرەبی، مەڵبەندی گشتیی یەکێتیی نووسەرانی کورد، چاپخانەی ڕۆژهەڵات، هەولێر، ٢٠١٢.
- کۆچیرۆکی (کوڕی چیا)، بەڕێوەبەرایەتیی چاپ و بڵاوکردنەوەی هەولێر، وەزارەتی ڕۆشنبیری و لاوان، چاپخانەی ڕۆشنبیری، هەولێر ٢٠١٢.
- ڕۆمانی (کاتێک چیاکان هەرەس دەهێنن، بووکی نەمر)، جەنگیز ئایتماتۆڤ، وەرگێڕان لە عەرەبییەوە، دەزگەی چینی بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە، هەولێر، ٢٠١٣.
- دیوانی (اللیل والنسیان) شیعری وەرگێڕدراوی نووسەر لە کوردییەوە بۆ عەرەبی، دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی، بەغدا، ٢٠١٣.
- ڕۆمانی (الربیع الاسود)، نووسینی: ئەحمەد محەمەد ئیسماعیل، وەرگێڕان لە کوردییەوە بۆ عەرەبی، لە لایەن لقی کەرکووکی یەکێتیی نووسەرانی کورد، ساڵی ٢٠١٣ چاپکراوە.

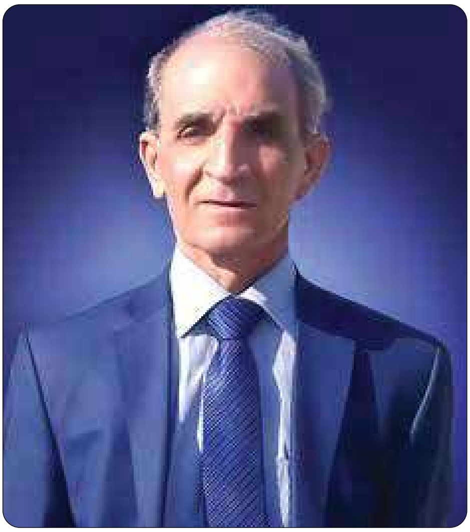

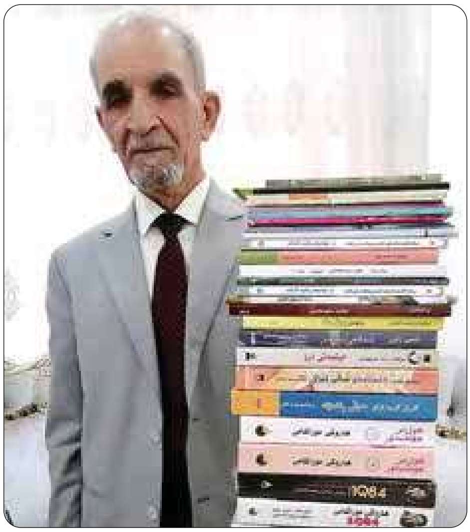

شاعیر و ڕۆژنامەنووس موکەڕەم تاڵەبانی

- ڕۆمانی (چاوەزار)، چاپخانەی شەهاب، هەولێر، ٢٠١٣.
- ڕۆمانی (تۆ ڕەشت لێ دێت) لە نووسینی : ئەحلام موستەغانمی، وەرگێڕان لە عەرەبییەوە، ناوەندی ئاوێر بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە، چاپخانەی ڕۆژهەڵات، هەولێر، ٢٠١٣.
- ڕۆمانی (جەنابی سەرۆک) نووسینی: میگێل ئەنخل ئەستۆریاس، (وەرگێڕان)، خانەی موکریانی بۆ پەخش و بڵاوکردنەوە، چاپخانەی موکریانی، هەولێر ٢٠١٤، چاپی دووەم بە هاوبەشیی نێوان خانەی موکریانی بۆ چاپ و بڵاوکردنەوەو دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ڕۆژهەڵات، هەولێر ٢٠١٥.
- ڕۆمانی (پاییزی پەترێرک)، نووسینی: گابریل گارسیا مارکیز، (وەرگێڕان)، ناوەندی ئاوێر بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە، هەولێر، ٢٠١٤.
- ڕۆمانی (کلیل)ی ڕۆماننووسی ژاپۆنی (جۆنیشیرۆ تانیزاکی)، (وەرگێڕان)، دەزگەی چینی، هەولێر، ٢٠١٥.
- ڕۆمانی (ژاوەژاو و تووڕەیی، ولیەم فۆکنەر، وەرگێڕان، ناوەندی ئاوێر بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە، چاپخانەی ڕۆژهەڵات، هەولێر، ٢٠١٥.

- ڕۆمانی (هەواڵی ڕفاندنێک)، گابریل گارسیا مارکیز، وەرگێڕان، ناوەندی ئاوێر بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە، هەولێر، ٢٠١٥.
- ڕۆمانی (داستانی ڕەش و ڕووتان ـ الحرافیش)، نەجیب مەحفووز، وەرگێڕان، ناوەندی ئاوێر بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە، چاپخانەی ڕۆژهەڵات، هەولێر، ٢٠١٦.
- ڕۆمانی (١Q٨٤)، هاروکی موراکامی، وەرگێڕان، دەزگەی چاپ و بڵاوکردنەوەی ڕۆسا، هەولێر، ٢٠١٦.
- ڕۆمانی (حیکمەتی درۆ)، سۆلخان سابا ئۆربیلیان، وەرگێڕان، دەزگەی چاپ و بڵاوکردنەوەی ڕۆسا، هەولێر، ٢٠١٦.
- ڕۆمانی (لێک تێنەگەیشتنێک لە مۆسکۆ)، سیمۆن دی بۆڤوار، وەرگێڕان، دەزگەی چاپ و بڵاوکردنەوەی ڕۆسا، هەولێر، ٢٠١٦.

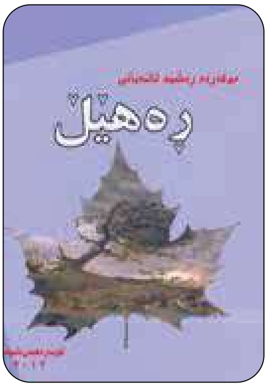

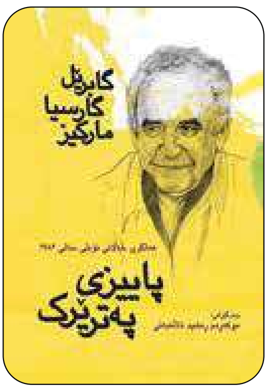

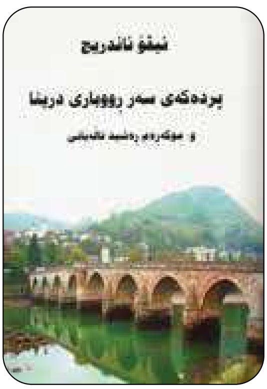

بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس موکەڕەم تاڵەبانی

- ڕۆمانی (من و برا نەخۆشەکەم)، نووسینی (یوکۆ ئۆگاوا)، وەرگێڕان، دەزگەی چاپ و بڵاوکردنەوەی ڕۆسا، هەولێر، ٢٠١٧.
- ڕۆمانی (ئافرەتە چەپانەکە)، نووسینی، پیتەر هاندکە، وەرگێڕان، دەزگەی چاپ و بڵاوکردنەوەی ڕۆسا، هەولێر، ٢٠١٧.
- ڕۆمانی (پاش تاریکی)، هاروکی موراکامی، وەرگێڕان، ناوەندی ئاوێر بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە، چاپخانەی ڕۆژهەڵات، هەولێر، ٢٠١٧.
- ڕۆمانی (سەما، سەما، سەما)، هاروکی موراکامی، وەرگێڕان، ناوەندی ئاوێر بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە، چاپخانەی ڕۆژهەڵات، هەولێر، ٢٠١٧.
- ڕۆمانی (یادداشتنامەی تانجییەکی ئێراقی)، عەبدولهادی سەعدوون، وەرگێڕان، بەڕێوەبەرایەتی گشتیی ڕاگەیاندن و چاپ و بڵاوکردنەوە، وەزارەتی ڕۆشنبیری و لاوان، چاپخانەی ڕۆشنبیری، هەولێر، ٢٠١٧.
- (شۆڕشی ڕووسیا ١٩١٧)، ئالان مۆرهید، وەرگێڕان، ناوەندی ئاوێر بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە، چاپخانەی ڕۆژهەڵات، هەولێر، ٢٠١٨.
- دوایەمین پەیڤی مانگ، شیعری خۆی، بە کوردی و عەرەبی، لەسەر ئەرکی خۆی، چاپخانەی شەهاب، هەولێر، ٢٠١٩.
- ڕۆمانی (کچێکی ئاسایی)، ئارسەر میللەر، وەرگێڕان، کتێبخانەی (فێربوون)، ٢٠١٨.
- ڕۆمانی (١Q٨٤)، هاروکی موراکامی، کتێبی دووەم، (وەرگێڕان)، دەزگەی چاپ و بڵاوکردنەوەی ڕۆسا، هەولێر، ٢٠٢٠.
- ڕۆمانی (١Q٨٤)، هاروکی موراکامی، کتێبی سێیەم، بە هاوبەش لەگەڵ عەلی عەبدوڵلا ڕەحمان، وەرگێڕان، دەزگەی چاپ و بڵاوکردنەوەی ڕۆسا، هەولێر، ٢٠٢٠.
- (شەقامی ئیبلیس)، ئەمین زاوی، ناوەندی ئاوێر بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە، چاپخانەی ڕۆژهەڵات، هەولێر، ٢٠٢٠.
- (خەمنامەی ساڵی ئێراق)، خەزعەل ماجدی، وەرگێڕان لە عەرەبییەوە، دەزگەی موکریان، چاپخانەی تاران، ٢٠٢٠.

- ڕۆمانی (التعویذة) بە عەرەبی، نووسین و وەرگێڕانی خۆی، دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی، بەغدا، ٢٠٢١.
- کورتەیەک لە مێژووی ئەدەب، جۆن سەزەرلاند، ناوەندی ئاوێر بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە، هەولێر، ٢٠٢١.
- ڕۆمانی (دۆنا فلۆر و دوو مێردەکەی)، جۆرج ئەمادۆ، وەرگێڕان، ناوەندی ئاوێر بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە، هەولێر، ٢٠٢١.
- دیوانی (بحیرة البط الآزرق)، شیعری (دڵشاد عەبدوڵڵا)، (دار سطور للنشر والتوزیع) بەغدا، ٢٠٢٢.
- ڕۆمانی (کوژرانی کۆمەنداتۆر)، هاروکی موراکامی، (وەرگێڕان)، بەرگی یەکەم و بەرگی دووەم، دەزگەی چاپ و بڵاوکردنەوەی ڕۆسا، هەولێر، ٢٠٢٣.
- چەندین کتێبی دیکەشی بۆ نووسەران و دەزگاکانی وەرگێڕاوە، هێشتا هەندێکیان چاپ نەکراون و هەندێکشیان بەناوی خوازراوەوە چاپ کراون.

چەندین دەق و تێکستە شیعرییەکانی لە لایەن هونەرمەندانی کورد ئاوازیان بۆ داندراوە و لە لایەن گۆرانیبێژانی کورد لەوانە(ڕەزا عەلی، ناسر بەشیر، ئەحمەد شێخاڵی، محەمەد قەدری)بە گۆرانی وتراون.

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ موکەڕەم تاڵەبانی وەکو ڕۆژنامەنووس و میدیاکارێکی بە تواناش چەندین چالاکیی دیکەی هەبووە لەوانە:

- لە کۆتایی حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو چەندین بەرنامەی ئەدەبی و ڕۆشنبیری لە ڕادیۆی کوردیی بەغدا ئامادە و پێشکەشکردووە، لەوانە بەرنامەی(شەو باش) و بەرنامەی هەفتانەی (گۆڤاری منداڵان) کە ئامادەی کردووە و میدیاکار خاتوو(سەمیرە محەمەد عەلی) پێشکەشی کردووە.
- لە ساڵی ٢٠٠٤ەوە، تا ئێستاش لە کەناڵی KTV سەرەتا لە بەشی(تحریر الاخبار)عەرەبییەکە دواتریش لە هەمان کار لە بەشە کوردییەکەی کاری کردووە و دەکات.

- وەکو کاری ڕێنووسی زمانی کوردی و هەڵەچن و پێداچوونەوە لە گۆڤاری (ڕامان) یش کاردەکات.

بۆ شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ موکەڕەم تاڵەبانی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی شاعیر و ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕ موکەڕەم تاڵەبانی، هاوڕێی دێرینم مامۆستا بەهائەدین جەلال مستەفا لە هەولێر بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

عسمەت محەمەد بەدەل

نووسەر و چیرۆکنووس و وەرگێڕ و لێکۆڵەر ماموٚستا عسمەت محەمەد بەدەل...

نووسەر و چیرۆکنووس و وەرگێڕ و لێکۆڵەر عسمەت محەمەد بەدەل لە ١ - ٤ - ١٩٦٥ لە قەزای(سێمێل)ی سەر بە پارێزگای دهۆک لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و کوردپەروەر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شارۆچکەی سێمێل تەواوکردووە، ساڵی ١٩٨٨ بەشی زمان و ئەدەبی عەرەبی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی سەلاحەدین تەواوکردووە و، ساڵی ١٩٩٢ بووەتە ماموٚستای زمانی عەرەبی لە شار و شارۆچکەکانی پارێزگای دهۆک و، دواتریش ناو شاری دهۆک و ئێستاش بەردەوامە لە خزمەتکردن لە بواری پەروەردە و فێرکردن.

نووسەر و چیرۆکنووس عسمەت محەمەد بەدەل هەر لە تافی لاوێتێدا حەز و ئارەزووی لە شیعر و ئەدەبیاتی کوردی و عەرەبی بووە، ئەو بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکی(مەلای جزیری، ئەحمەدی خانی، فەقێی تەیران، ئەحمەدی نالبەند، حاجی قادری کۆیی) و شیعری شاعیرانی نوێخوازی وەک (بەدرخان سندی، عەبدولڕەحمان مزووری، موئەیەد تەیب، محسن قۆچان و چەندانی دیکەش)دەستپێکردووە، سەرەڕای خوێندنەوەی

لە لای ڕاستەوە: نووسەر عسمەت محەمەد بەدەل، دکتۆر عارف حیتۆ، نەناسراوە، دکتۆر دەحام عەبدولفەتاح، شاعیر و نووسەر کۆنێ ڕەش، شاعیر و نووسەر محەمەد حەمۆ

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، نەناسراوە، شاعیر و وەرگێڕ حەسەن سلێڤانی، مامۆستا سەلمان مەمی، نەناسراوە، خاتوو شیلان دۆسکی، نووسەر بەیار باقی، نووسەر عسمەت محەمەد بەدەل، نەناسراوە

شیعر و ئەدەبیاتی عەرەبی و شاکارە جیهانییە وەرگێڕدراوەکان، دوای هەستکردن بە پەیداکردنی پاشخانێکی ئەدەبی و ڕۆشنبیری، دەستی بە نووسینی شیعر و وتاری ئەدەبی و سیاسی و فیکری و مێژوویی کردووە، یەکەم بەرهەمی خۆی کە پارچە هەڵبەستێک بووە لە ژمارە(٢٠)ی گۆڤاری کاروان بڵاوکردۆتەوە، ئیدی بەردەوام بووە لە نووسینی شیعر و چیرۆک،

دواتریش دەستی بە نووسین و وەرگێڕانی ڕۆمانیش کردووە، چەندین بەرهەمی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردی و عەرەبییەکانی کوردستان و عێراق بڵاوکردۆتەوە لەوانە (هاوکاری، بەیان، کاروان، ڕامان، پەیڤ، سەرهەڵدان، مەتین، بادینان، پەیمان، ئەمڕۆ، وار، گۆڤاری W کە لە شارەدێی ئامێدی دەردەچوو، گۆڤاری Çirûsk کە لە باکووری کوردستان دەردەچوو و تاتۆ کە پاشکۆی ڕۆژنامەی(المدی)یە کە لە بەغدا دەردەچوو).

لە لای ڕاستەوە: نووسەر عسمەت محەمەد بەدەل، نووسەر شاکر ئەتروشی، نووسەر و ڕۆژنامەنووس حافز قازی، نووسەر و ڕۆژنامەنووس ئیسماعیل بادی، ئەوانی دیکە نەناسراون

لە لای ڕاستەوە: نووسەر باقی نازی، نووسەر عسمەت محەمەد بەدەل، نووسەر ئیبراهیم مەحمود

ئـەو لـە بـواری چیـڕۆک و وەرگێـڕان و لێکۆڵینـەوە چەنـد بەرهەمێکـی پوختـی چـاپ و بڵاوکردۆتـەوە کـە ئەمانـەن:

- داکەتن، کورتە چیرۆک، دهوک، ١٩٩٦ ب تیپین لاتینی.
- ژ دەستدانا خەونان، کورتە چیرۆک، دهوک، ١٩٩٩.
- داوییا شەرڤانەکی، رۆمان، دهوک، ٢٠٠٥.
- خەونەکا بنەڤشی، کورتە چیرۆک، دهوک، ٢٠٠٧.
- سەما و ژڤانەکێ نە چاڤەرێکری، کورتە چیرۆک، هەولێر ٢٠١٣.
- کۆبـەرهەم کـو ژ چـار کۆمەلـە چیـرۆکان پێـک هاتییـە ب تیپێـن لاتینـی ب ناڤـێ(Vêdana Xewnan) ل وەشـانخانەیا Moment ل لەنـدەن.
- حەزکرنا خواندنێ، نووسینی ماری لیونهارت، وەرگێران، دهۆک، ٢٠١٧.
- سیدهارتا، رۆمان، نووسینی هێرمان هێسە، وەرگێران دهۆک، ٢٠٢٠.
- جەمیلا، نووسینی ئیتماتۆڤ، وەرگێران، دهۆک، ٢٠٢٠.
- دیدارەکا درەنگ، کورتە چیرۆک، دهۆک، ٢٠٢٣.

نووسـەر و چیڕۆکنووس عسـمەت محەمـەد بەدەل لە بواری ڕۆژنامەگەری و کاری ڕاگەیاندن چەندین چالاکیی دیکەی نواندووە، لەوانە:

- لـە سـاڵانی ١٩٩١- ١٩٩٢ ماوەیـەک لـە گۆڤاری(تێرۆژ)کـە لـە سـێمێل دەردەچـوو کاری کـردووە.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر بەیار باڤی، نووسەر عسمەت محەممەد بەدەل

بەرهەمەکانی نووسەر و وەرگێڕ عسمەت محەمەد بەدەل.

- لە ساڵی ١٩٩٦ ماوەیەکیش وەکو نووسەر لە گۆڤاری(گازی)کاری کردووە.
- لە ساڵانی ١٩٩٧- ٢٠٠٠ ماوەیەک لە تەلەفزیۆنی دهۆک کاری کردووە.
- لە ساڵی ١٩٩٨- ١٩٩٩ لە گۆڤاری(دجلە)کە بە پیتی لاتینی لە وەزارەتی ڕۆشنبیریی هەرێمی کوردستان دەردەچوو کاری کردووە.
- لە ساڵانی ٢٠٠٠- ٢٠٠٨ لە هەفتەنامەی(پەیمان، ئەمڕۆ)کاری کردووە.
- لە ساڵانی ٢٠١٠ - ٢٠١١ لە گۆڤاری(پەیڤ)کە یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی دهۆک دەریدەکرد کاری کردووە.
- دەیان پارچە هەڵبەست و وتاری مێژوویی و سیاسی و فیکری و هەمەجۆری دیکەی بە زمانی عەرەبی و کوردی و بە پیتی لاتینی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردی و عەرەبییەکان بڵاوکردۆتەوە.
- بەشداریی دەیان کۆڕوکۆبوونەوە و فیستیڤاڵی ئەدەبی و ڕۆشنبیری لە شارەکانی دهۆک و هەولێر و سلێمانی و ئامێدی کردووە.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی دهۆکە.
- لە ساڵی ١٩٩٩ەوە، ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانە.

بۆ نووسەر و چیرۆکنووس و وەرگێڕ مامۆستا عسمەت محەمەد بەدەل هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی نووسەر و چیرۆکنووس عسمەت محەمەد بەدەل، هاوڕێیانم نووسەر و ڕۆژنامەنووس موسەدەق تۆڤی و نووسەر و ڕۆژنامەنووس ئیسماعیل بادی لە دهۆک بۆیان ناردووم، سوپاسیان دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ڕێکێش ئامێدی

شاعیر و نووسەر میدیاکار و کەلتوور و کەلەپوورناس، مامۆستا ڕێکێش ئامێدی ....

ناوی تەواوی(زەکی محەمەد سەعدوڵڵا)یە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە ڕێکێش ئامێدی ناسراوە، لە ساڵی ١٩٥٦ لە شاری ئامێدی لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە ئامێدی تەواوکردووە و، ساڵی ١٩٧٨ پەیمانگای ئامادەکردنی مامۆستایانی لە دهۆک تەواو کردووە و، بووەتە مامۆستای سەرەتایی لە گوندو شار و شارۆچکەکانی ئامێدی، بەردەوام بووە لە خزمەتکردن لە بواری پەروەردە و فێرکردن تا کۆتایی ساڵی ١٩٩٢، لە ساڵی ١٩٩٣ ڕووی لە وڵاتی هۆڵەندا کردووە و، وەکو پەنابەری سیاسی تاوەکو ساڵی ٢٠٠٥ ماوەتەوە، لە ناوەڕاستی ساڵی ٢٠٠٥ گەڕاوەتەوە کوردستان و ئێستا خانەنشینە و لە شاری دهۆک دەژیت.

شاعیر و نووسەر ڕێکێش ئامێدی هەر لە لاوێتیدا خولیای نووسینی شیعر و کۆکردنەوەی فۆلکلۆر و کەلەپوور و کەلتوور و حەیرانۆک و بەیت و بالۆرەی کوردی و گۆتنێ مەزنان بووە، تا ئێستا(٧)کتێبی لەم بوارانەدا چاپ و بڵاوکردۆتەوە، کە ئەمانەن:

- کۆمەڵە شیعری (لێڤەنابم)، ساڵی ١٩٨٥.

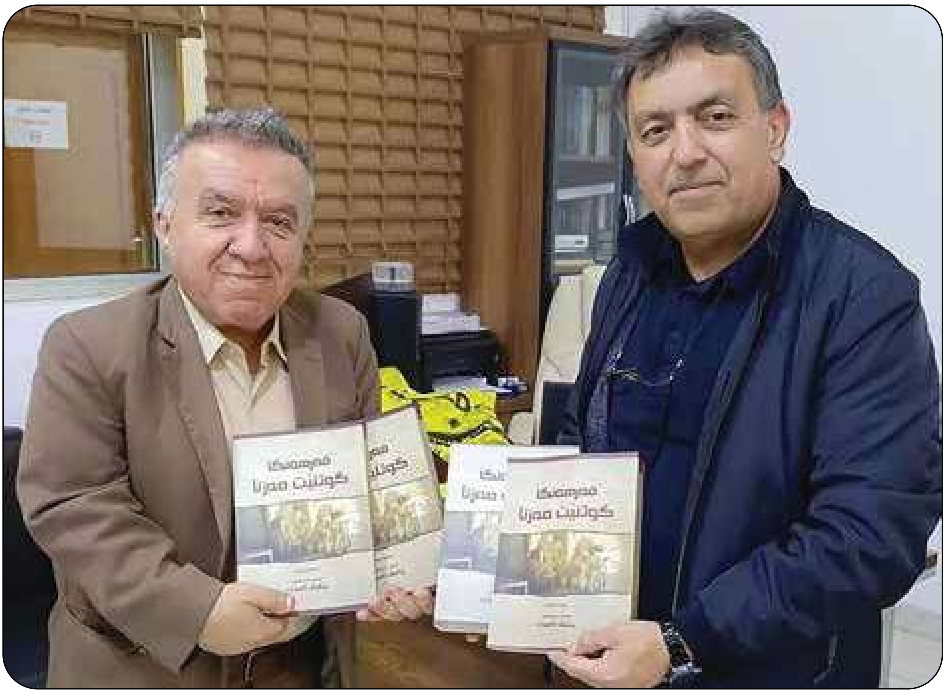

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر ئیسماعیل بادی، شاعیر و نووسەر ڕێکێش ئامێدی

- کتێبی(فێرکرنا کوردی بە تیپێن لاتینی).
- (تەحسین تەها) هونەرمەند و کوردپەروەر.
- کتێبی(حەیرانۆکێت کوردی) بەشی یەکەم.
- کتێبی(فەرهەنگا گۆتنێت مەزنا) چوار بەرگ.

شاعیر و نووسەر ڕێکیش ئامێدی وەکو ڕۆژنامەنووس و میدیاکارێکی بە تواناش چەندین چالاکیی دیکەی نواندووە، لەوانە:

- لە ساڵی ١٩٩٢ زیاتر لە(٢٨) ئەڵقەی بەرنامەی(کەلەپوور)ی لە تەلەفزیۆنی(خەبات) لە دهۆک ئامادە و پێشکەش کردووە.
- لە ڕادیۆ و تەلەفزیۆنەکانی (دهۆک، وار، ڤین، بەها لە کەمپی دۆمیز، خەبات و کوردستان) کاری کردووە.
- ماوەیەک خۆبەخشانە لە ڕێکخراوی خێرخوازیی(هەڤکار)کاری کردووە.
- ئەو کاتەی لە وڵاتی هۆڵەندا ژیاوە، ماوەیەک سەرنووسەری گۆڤاری(ئاڵا) بووە و جێگری سەرۆکی پلاتفۆڕمی کوردی بووە لەو وڵاتە.

شاعیر و نووسەر ڕێکێش ئامێدی

بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر ڕێکێش ئامێدی

- ماوەیەک لە تەلەفزیۆنی کوردستان لە دهۆک بەرنامەی (کانیا کەلەپوور)ی ئامادە و پێشکەش کردووە و تا ئێستاش بەردەوامە.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان و فیدراسیۆنی جیهانییە.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی دهۆکە.

بۆ شاعیر و نووسەر ڕێکیش ئامێدی هەر سەرکەوتوو بەردەوام بێت بۆ خزمەتی زمان و کەلتوور و کەلەپووری کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر و نووسەر ڕێکێش ئامێدی، هاوڕێم نووسەر و ڕۆژنامەنووس ئیسماعیل بادی لە دهۆک بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

هیڤی حەمۆ

شـاعیر و نووسـەر و چیرۆکنـووس و میدیـاکار، خاتـوو هیڤـی حەمـۆ لـە ڕۆژئاڤـای کوردسـتان...

نـاوی تەواوی(هیڤـی حەمـۆ قەجۆ)یـە، لـە سـاڵی ١٩٧٢ لـە شـاری(عامودا) ی مەڵبەنـدی ئـەدەب و ڕۆشـنبیری لـە ڕۆژئاڤـای کوردسـتان لـە خێزانێکـی کوردپـەروەر لـە دایکبـووە، هەمـوو قۆناغەکانـی سـەرەتایی و ناوەنـدی و ئامادەیـی هـەر لـە شـاری عامـودا تەواوکـردووە، پاشـان لـە کۆلێژی یاسـای زانکۆی(فرات) لە شاری(حەسـەکە) وەرگیراوە، بـەڵام لەبـەر چەند هۆیـەک لە دەرەوەی خواسـتی خۆی نەیتوانیـوە لە خوێندن بـەردەوام بێت، لـە باخچـەی سـاوایانی(عمار بـن یاسـر) لـە شـاری عامـودا وەک پـەروەردەکاری منداڵان دەسـتبەکار بـووە، پاش خراپبوونـی بارودۆخـی سیاسـی و ئابووریـی وڵاتـی سـووریا لـە گـەڵ خێزانەکـەی ڕوویـان لـە وڵاتـی ئەڵمانیـا کـردووە و لـەوێ نیشـتەجێبووینە، ئێسـتا وەکو لێکۆڵـەر لـە دەزگای (اليوم التالي) لە ئەڵمانیا لە لـە باخچەیەکـی سـاوایانی شـاری بەرلیـن بەردەوامـە لـە خزمـەت.

شـاعیر و چیرۆکنـووس خاتـوو هیڤـی حەمۆ هەر چەندە هەمـوو قۆناغەکانی خوێندنـی بـە زمانـی عەرەبـی خوێنـدووە، بـەڵام زۆر حـەز و ئـارەزووی لـە زمـان و ئەدەبـی کـوردی بـووە، هـەر زۆر زوو کەوتۆتـە ژێر کاریگەریـی ئـە

شاعیر هیڤی حەمۆ لە گەڵ ڕۆشنبیر و هونەرمەندان لە فیستیڤاڵێکی هونەری و کەلتووری لە شاری بەرلین - وڵاتی ئەڵمانیا

شاعیر و نووسەر هیڤی حەمۆ لە کاتی وتنەوەی موحازەرەیەکدا

و کۆمەڵـە و گرووپـە ئەدەبی و رۆشـنبیرییانەی شـاری عامـودا، دەسـتی بـە (خوێندنـەوەی دەرەکی- المطالعـة الخارجیة)کـردووە و ئاشـنایەتییەکی باشـی لـە گەڵ ئـەدەب و ڕۆشـنبیری و هونـەری کوردی و عەرەبی پەیدا کـردووە، ئەو هێشـتا قوتابیی پۆلی یەکەمـی ئامادەیی بووە، یەکەمین چیرۆکی خۆی نووسـیوە، لـە نووسـینی شـیعر و چیـرۆک شـێواز و سـتایلێکی تایبـەت بـە خـۆی هەیـە، بـە تایبەتـی لـە شـێوازی گێڕانەوە(السـرد) کـە زۆر چـڕو پـڕ

و مانابەخش دەنووسێت، ئەو کوردبوونی خۆی زۆر خۆشدەوێت لە شوێنێکدا بۆ میللەتەکەی نووسیوە و دەڵێت:(چونکە کوردی، لە هەموو لایەک گەمارۆ دراوی، ئەو هەوایەش کە تۆزێ ژیانت پێدەبەخشێت لێت بەندکراوە، دراوسێکانت جۆرەها داهێنان دەکەن بۆ چۆنییەتیی کوشتنت، چونکە کوردی دەبێ هەر بە زیندوویی بمێنیتەوە و نەمر بیت، سەرەڕای ئەو هەموو ئاگر و پەنگرەی دەوروبەرت، ئەی کورد ئەی ئەڤیندار ببە داستان و نهێنی مانت بپارێزە).

لە بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر هیڤی حەمۆ بارودۆخی ناهەموار و ئێش و ئازاری میللەتەی زۆر بە ڕوونی ڕەنگی داوەتەوە، لە بواری شیعر و چیرۆک و پەخشانە شیعردا، چەند بەرهەمێکی پوخت و جوانی بە زمانی عەرەبی نووسیوە و جەماوەرێکی زۆری لە وڵاتانی عەرەبی و هەموو دنیا بە ئێش و ئازار و ئەشکەنجەی میللەتەی ئاشنا کردووە، تا ئێستا ئەم بەرهەمانەی چاپ و بڵاوکردۆتەوە:

- بُعْدٌ آخر (هوامش سردية، قصص قصيرة) مجموعة قصصية من إصدارات دار الفضاءات، عمان، الأردن ٢٠٢٠.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر خاتوو هیڤی حەمۆ، نەناسراوە، نەناسراوە

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە شاعیر هیڤی حەمۆ، نەناسراوە

- أصابع العازف أو كصوت ناي بعيد(هوامش سردية) إصدارات دار النابغة، طنطا، مصر ٢٠٢٠.
- أدراج عالية، جهات عمياء: سرديات، إصدارات دار النابغة، طنطا، مصر ٢٠٢١.
- ضوء يغمرني حتى اليقين، مجموعة شعرية، إصدارات دار النخبة، مصر ٢٠٢٣.
- كشجرة يتلقفها المساء، مجموعة شعرية، إصدارات دار النخبة، مصر ٢٠٢٣.

دوو بەرهەمەمیشی ئامادەیە بۆ چاپکردن یەکێکیان کۆمەڵە شیعر و ئەوی دیکەیان چیرۆکە.

ئەو سەرەڕای نووسینەکانی وەکو مامۆستای باخچەی ساوایان و پەروەردەکاری منداڵان، میدیاکارێکی بە تواناشە ئەم چالاکییانەی هەبووە و هەیە:

- لە ساڵانی ٢٠١٣ - ٢٠١٥ وەکو(مذیع- بێژەر)و ئامادەکاری پرۆگرامەکان لە ڕادیۆی(FM ARTA-) لە عامودا کاری کردووە.

- لە ساڵی ٢٠١٥ ماوەیەک وەکو ڕاهێنەر لە دەزگای (بدائل السلام) لە جزیرەی سووریا کاری کردووە.
- لە ساڵی ٢٠٠٦ تا ساڵی ٢٠١٥ ئەندامی ڕێکخراوی (DAD) بۆ مافی مرۆڤ بووە لە سووریا.
- ئەو یەکێک بووە لەو(٦) ئافرەتەی کە (کۆمەڵەی ئافرەتانی کورد- Komela Afretên Kurd li Amûdê)یان لە عامودا دامەزراندووە.
- ئەندامی ڕێکخراوی (القلم السوري)یە بۆ ئەدەب و ڕۆشنبیری.

شاعیر هیڤی لە چەند کاتێکی جیاوازدا

بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر هیڤی حەمۆ

بۆ شاعیر و چیرۆکنووس و میدیاکار خاتوو هیڤی حەمۆ هەر سەرکەوتوو بەردەوام بیت بۆ خزمەتە جوانەکانت لە بواری پەروەردەی منداڵان و ئەدەب و زمان.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامە و بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر خاتوو هیڤی حەمۆ، هاوڕێم نووسەر و ڕۆشنبیر ئیبراهیم عەباس لە هەولێر بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دانا عەسکەر

شـاعیر و نووســەر و ڕۆژنامەنـووس و میدیـاکارو لێکۆڵـەر و توێـژەر و وەرگێڕ دانـا عەسـکەر....

ناوی تەواوی(دانا عەسکەر قادر)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە دانـا عەسـکەر ناسـراوە، لـە سـاڵی ١٩٦٠ لـە گەڕەکی(شـۆڕاو)ی نـاو شـاری کەرکـووک لـە خێزانێکی کوردپـەروەر لـە دایکبـووە، قوناغەکانـی خوێندنـی سـەرەتایی و ناوەندی بە زمانی عەرەبی هـەر لە کەرکووک تەواوکردووە، ئـەو لـە منداڵییـەوە خولیـای خوێندنـەوەی ئەدەبیاتـی کـوردی و عەرەبـی بووە، ئارەزوی نووسـینی شیعر و و بابەتی ڕۆژنامەنووسـی و هەمەجۆری دیکـەی هەبـووە، لەنیوەی هەشتاکانی سـەدەی ڕابردوو دەسـتی بـە نووسـین کـردووە، یەکـەم نۆبـەرەی بەرهەمـی خـۆی کـە وتارێکـی ئەدەبی بـووە لـە گۆڤاری(بەیان)ی ژمـارە(١٣٤)ی سـاڵی ١٩٨٧ بڵاوکردۆتـەوە، ئیدی بـەردەوام بووە لە نووسـینەکانی لە بواری شیعر و لێکۆڵینـەوە و توێژینـەوەی ئەدەبی و ڕۆشـنبیری و فیکـری و فەلسـەفی و وەرگێـڕان، لـەم بوارانـەدا کۆمەڵێـک بەرهەمی پوخت و جوان و سوودبەخشـی بە زمانێکی کوردی سـادە و سـاکار و ڕەوان نووسـیوە و چـاپ و بـڵاوی کردوونەتـەوە کـە ئەمانـە هەندێکیانـن:

- ڕەهەندەکانـی دەق لـە نێـوان فیکـر و ئەندێشـەدا، ڕەخنـە و لێکۆڵینـەوەی

لە لای ڕاستەوە: نووسەر هاشم سەڕاج، شاعیر و ڕۆژنامەنووس عەبدولڕەحمان فەرهادی، شاعیر دڵشاد عەبدوڵلا، شاعیر دانا عەسکەر

لە لای ڕاستەوە: نووسەر لەتیف فاتیح، شاعیر جەلالی مەلەکشاه، شاعیر دانا عەسکەر

ئەدەبی، چاپی یەکەم چاپخانەی شەهید ئازاد هەورامی، کەرکوک، ٢٠٠٦.

- ماناو دەلالە شاراوەکانی دەق، ڕەخنە و لێکۆڵینەوەی ئەدەبی، چاپی یەکەم دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم ساڵی ٢٠٠٩، چاپی دووەم دەزگای ڕۆشنبیریی جەمال عیرفان ساڵی ٢٠١٤.
- ڕەهەندە فینۆمینۆلۆجی و ئاراستە ناوەکیەکانی دەق، ڕەخنە و لێکۆڵینەوەی ئەدەبی، پرۆژەی وەزارەتی ڕۆشنبیری، ساڵی ٢٠١٣.

- ململانێ لە گەڵ پرسیار، کۆدیدار، پرۆژەی یەکێتیی نووسەرانی کورد-لقی کەرکووک، ساڵی ٢٠١١.
- خوێنی ڕژاوی دوو سێو، دوو قەسیدەی درێژە، ٢٠١٣.
- میحرابی سێشەممە ڕۆمانسیەکان، کۆمەڵە شیعر، ٢٠٠٤.
- زەمەنێک بۆ خەم، کۆمەڵە شیعر، چاپی یەکەم کەرکووک ٢٠٠٢، چاپی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر دانا عەسکەر، هونەرمەند مەزهەری خالقی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر دانا عەسکەر، شاعیری کۆچکردوو نەوزاد ڕەفعەت،
نووسەر و ڕۆماننووس سابیر ڕەشید

دووەم نووسـەرانی کـورد ٢٠٠٦.

- ئاوابوونی خەونەکان، کۆمەڵە شیعر، کەرکووک، ٢٠٠١.
- گۆرانیەکانی خەزان، کۆمەڵە شیعر، کەرکووک. ٢٠٠٠.
- ئەرگیومێنی دژەکان، بابەتێکی فیکری و توێژینەوەی ئەدەبییە.
- وەرگێڕانـی ڕۆمانەکانی(مـن و لەیـلا)ی نووسـەر ئەحمـەد ئـال جـۆدە و ڕۆمانـی(دەرگای تەباشـیر)ی نووسـەر ئەحمـەد سـەعداوی، و ڕۆمانی(کش

لە لای ڕاستەوە: نووسەر ئوسامە نامیق هەورامی، نوووسەر و چیرۆکنووس کاکەم بۆتانی، شاعیر و نووسەر دانا عەسکەر

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز هوشیار بەکر، بەڕیز عەبدولڕەحمان حەسەن، هونەرمەندی شانۆکار خاتوو خەرمان هیرانی، شاعیر دانا عەسکەر، نووسەر و لێکۆڵەر حەمە سەعید زەنگەنە، بەڕێز سەراب ڕەشید

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و چیرۆکنووس ڕەئووف بێگەرد، شاعیری گەورەی کورد شێرکۆ بێکەس، بەڕێز جەلیل قەیسی، شاعیر و نووسەر دانا عەسکەر، نووسەر لەتیف فاتیح

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەندی شێوەکار ڕزگار ئەمین، شاعیر دانا عەسکەر، هونەرمەند حەمە ڕەئووف کەرکووکی

وڵات)ی نووسەر شەهید.و ڕۆمانی(قوڕ خوێن)ی نووسەر حەسەن فالح.

چەندین بەرهەمی دیکەشی ئامادەیە بۆ چاپ.

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ و لێکۆڵەر دانا عەسکەر وەکو ڕۆژنامەنووس و میدیاکارێکی خاوەن ئەزموون و بەتوانا چەندین چالاکی دیکەی لە بواری ڕۆژنامەگەری و کاری ڕاگەیاندن و کاری ڕێکخراوەیی ئەدەبی و ڕۆشنبیری نواندووە ئەمانەش هەندێکیانن:

بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر و لێکۆڵەر دانا عەسکەر

- ساڵی ٢٠٠١ ئەندامی دەستەی دامەزرێنەری گۆڤاری(ئاوێزە)بووە لە کەرکووک، کە گۆڤارێکی ئەدەبی بووە و تەنیا دوو ژمارەی لێدەرچووە و پاشان ڕاگیراوە.
- پاش ڕاپەرینی ساڵی ١٩٩١ ماوەی دوو ساڵ بەرنامەی(کتێب و دیالۆگ) ی لە تەلەفزیۆنی کەرکووک ئامادە و پێشکەشکردووە.
- ماوەی ساڵێکیش بەرنامەی(ڕەهەند)کە بەرنامەیەکی ڕۆشنبیریی گشتی بووە ئامادە و پێشکەشکردووە لە کەناڵی ئاسمانی کەرکووک.
- ماوەی دوو ساڵ وەکو بەڕێوەبەری نووسینگەی هەفتەنامەی(چاودێر) بووە لە کەرکووک و هاوکاریش بووە لە پاشکۆی ڕەخنەی چاودێر.
- ماوەی چوار ساڵی لێپرسراوی پاشکۆی(پەڕەمووچ)بووە کە پاشکۆیەکی ئەدەبی بووە لە دەزگای هەواڵ لە کەرکووک دەردەچوو.
- زیاتر لە(١٠)ساڵ بەڕێوەبەری نووسینگەی ڕۆژنامەی کوردستانی نوێ بووە لە کەرکووک.
- شەش ساڵ لێپرسراوی بنکەی ئەدەبی و ڕووناکبیریی گەلاوێژ بووە لە کەرکوک، ساڵەکانی ٢٠٠٣ و ٢٠٠٤ دوو جاریش خەڵاتی یەکەم و دووەمی گەلاوێژی وەرگرتووە.
- دەیان وتاری ئەدەبی و ڕەخنە و لێکۆڵینەوەی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردی و عەرەبییەکان بڵاوکردۆتەوە.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی کەرکووکە.

- ئەندامی کۆمەڵەی ڕووناکبیری و کۆمەڵایەتی کەرکووکە.

بۆ شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ و لێکۆڵەر دانا عەسکەر هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەم و چالاکییەکان شاعیر و نووسەر دانا عەسکەر، لەسەر داخوازیی من لە کەرکووک بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

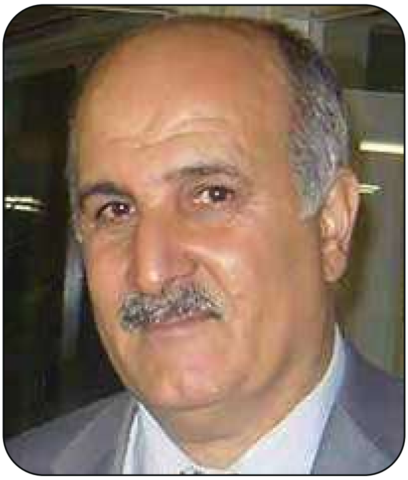

سەدیق گۆران

شاعیر و نووسەر و شانۆنووس، مامۆستا سەدیق گۆران....

ناوی تەواوی(سەدیق ساڵح عەزیز)ە، لە شاخ بە سەدیق ڕەنجبەر ناسرابوو، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە سەدیق گۆران ناسراوە، لە ٢٣ - ٢ - ١٩٥٤ لە گوندی(گۆمەگرِوی)ی سەر بە ناحیەی (قوشتەپە) لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، بەهۆی ململانێی باوکی لەگەڵ ئاغای گوندی، بەناچاری ڕوویان لە شاری هەولێر کردووە و لە گەڕەکی(بەلاشاوە) ی شاری هەولێر گیرساونەتەوە، خوێندنی سەرەتایی تا پۆلی سێیەم لە قوتابخانەی(ئیبن خەلەکان) خوێندووە و دواتر چووەتە قوتابخانە(ئیسکان) ی سەرەتایی و لەوێ قوناغی سەرەتایی تەواوکردووە، خوێندنی ناوەندی و ئامادەییشی هەر لە شاری هەولێر تەواوکردووە و، ساڵی ١٩٧٤ پەیمانگای ئامادەکردنی مامۆستایانی لە هەولێر تەواکردووە، ساڵی ١٩٧٥ بووەتە مامۆستای سەرەتایی لە گوندەکانی (پیرئۆمەری، دۆڵی ڕوستێ، گۆمەشینی دەشتی کۆیە) تا ساڵی ١٩٨٠، لە مانگی ئابی ساڵی ١٩٨٠ بەهۆی چالاکییە سیاسی و ڕێکخستنە نهێنییەکانی کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان لە لایەن دەزگا ئەمنییەکانی ڕژێمی بەعس دەسگیرکراوە و، ماوەی سێ مانگ ئازار و ئەشکەنجەیەکی زۆریان داوە، دواتر توانیویەتی لە بەندیخانە ڕابکات و خۆی بگەینێتە هێزی پێشمەرگەی کوردستان، لەوێ درێژەی بە خەبات

له لای ڕاستەوە: نووسەر سەردار کاکە حەمە، شاعیر سەدیق گۆران، شاعیر سابیر گۆران

له لای ڕاستەوە: شاعیر سەدیق گۆران،
بەڕێز خاوەنی کتێبخانەی(سەیدییان) له مەهاباد، نووسەر و وەرگێڕ خالید هەرکی

و چالاکیی خۆی داوە تا ساڵی ١٩٨٨، زیاتر خەبات و چالاکیی سیاسی ئەو، بۆ پسپۆڕانی بواری سیاسی بەجێدێڵم، لە ساڵی ١٩٨٨ هاتۆتەوە و پاش ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١ چووەتەوە سەر کارەکەی خۆی، کە مامۆستای سەرەتایی بووە، لە ساڵی ١٩٩٢ لە بەشی زمان و ئەدەبی ئینگلیزیی کۆلێژی ئادابی زانکۆی سەلاحەدین وەرگیراوە و ساڵی ١٩٩٦ تەواوی کردووە، بە هۆی بارودۆخی ناوخۆی کوردستان ڕووی لە شاری سلێمانی کردووە و، لەوێشەوە لە ڕێگای ئێران ڕووی لە ئەوروپا کردووە و، وەکو پەنابەر لە

وڵاتی هۆڵەندا گیرساوەتەوە، ماوەیەک هاتۆتەوە باشووری کوردستان و، دواتر دووبارە گەڕاوەتەوە هۆڵەندا و ئێستا لەوێ نیشتەجێیە.

شاعیر و نووسەر سەدیق گۆران لە خانەوادەیەکی ڕۆشنبیر و کوردپەروەر پەروەردەکراوە، ئەو برای هەر یەک لە شەهیدی نەمر(شاعیر جەمیل ڕەنجبەر و شاعیر سابیر گۆران)ە، کتێبخانەیان لە ماڵەوە هەبووە، بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکیی کوردی و عەرەبی و شیعری شاعیرانی نوێخوازی کوردی و عەرەبی، دەستی بە خوێندنەوەی(خارجي-

لە لای ڕاستەوە: شاعیر سەدیق گۆران، نووسەر و ڕۆژنامەنووس هیوا سەرهەنگ، نووسەر و ڕۆشنبیر خاتوو پەیمان سەرهەنگ، خاتوو خەدیجە حەمەد هاوسەری شاعیر سەدیق گۆران

نووسەر و وەرگێڕ شەفیقی حاجی خدر، شاعیر سەدیق گۆران، مامۆستا شاخەوان سەعید

لەبەردەم پەیکەری وەفایی
لە شاری مەهاباد

لە لای ڕاستەوە: شاعیر سەدیق گۆران، نووسەر و وەرگێڕ خالید هەرکی،

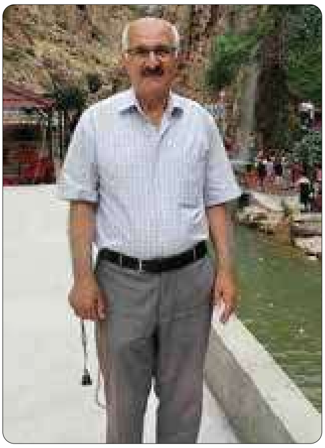

شاعیر سەدیق گۆران لە چەند کاتێکی جیاوازدا

دەرەکی)کردووە، وەکو گەنجێکی کوردی ئەو سەردەم، بە شیعر نووسین دەستی پێکردووە، دواتر فەرامۆشی کردووە، بەڵام ئەو حەز و ئارەزووی هونەری شانۆ نواندنشی هەبووە، بۆیە لە ساڵی ١٩٧٣ شانۆنامەی (ئێمە و ئەوان)ی نووسیوە، دواتریش چەند شانۆنامەیەکیشی لە زمانی عەرەبی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، چەندین بەرهەمی دیکەی لە شاخ نووسیوە، بەڵام لەبەر سەختی و نهێنیی ژیانی، بەشی زۆری لێفەوتاون،

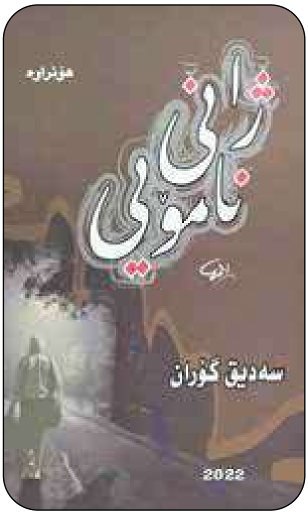

دیارە پاش ڕاپەرینیش دەستی کردووە بە شیعر نووسین، لە نووسینی شیعردا ستایلێکی تایبەت بە خۆی هەیە، شیعرەکانی زیاتر ڕیتم و ئاواز و مۆسیقایان تێدایە و دەکرێت بکرێن بە گۆرانی، زیاتریش سوودی لە وشەی فۆلکلۆری و پەندی پێشینان و وتەی شاعیرانی کلاسیکی و کۆن وەرگرتووە، شیعرەکانی زیاتر نیشتمانپەروەری و ئەڤینین و باسی کێشەی کۆمەلایەتی دەکەن، تا ئێستا چەند بەرهەمێکی نووسیوە و، هەندێکیشی چاپ و بڵاوکردوونەتەوە، کە ئەمانەن:

- شانۆگەریی(ئێمە و ئەوان)لە ساڵی ١٩٧٣، بەڵام ئەو کاتەی لە شاخ بووە لێیفەوتاوە.
- شانۆگەریی (نەخۆشی ددان)ی، وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، ساڵی ١٩٧٧، ئەم شانۆگەرییە لەسەر شانۆی هۆڵی گەل لە هەولێر نمایشکراوە.
- شانۆنامەی(قوماربازەکان)ی نووسەر نیکۆلای گۆگۆل، وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی.
- نامیلکەی(خەباتی چینایەتی و تیۆری شۆڕشگێڕان) لە شاخ لە چاپخانەی(وەرتێ)ی مەڵبەندی(٣)ی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان چاپ و بڵاوکراوەتەوە.
- دیوانی شیعری(ژانی نامۆیی) کە (٤٤٤)لاپەرەی قەوارە گەورەیە و لە سێ بەش پێکهاتووە، بەشی یەکەم (دەردی نامۆیی و بەشی دووەم ناڵەی بێدەنگی و بەشی سێیەم گوڵزاری وشە) یە کە بە زمانێکی کوردیی سادە و ساکار و ڕەوان نووسراوە، ساڵی ٢٠٢٢ چاپ و بڵاوکراوەتەوە.

شاعیر نووسەر سەدیق گۆران وەکو ئەکتەریش چەندین چالاکی و بەشداربوونی دیکەی هەیە لەوانە:

- لە ساڵی ١٩٧٣وەکو ئەکتەر بەشداریی لە شانۆگەریی(ئادابا)کردووە.
- لە ساڵی ١٩٧٤ وەکو ئەکتەر بەشداریی لە شانۆگەریی(داس)کردووە.

- لە ساڵی ١٩٧٧ وەکو ئەکتەر بەشداریی لە شانۆگەریی(وێنەیەک لە ڕابردوو)کردووە.
- لە ساڵی ١٩٧٩ وەکو ئەکتەر بەشداریی لە شانۆگەریی(قەڵ و ڕووتە) کردووە.
- لە ساڵی ١٩٨٠ ماوەیەک وەکو ئامادەکاری هەردوو بەرنامەی(دەنگێک لە زیندانی فاشستییەکان و مێژووی گەلی کورد) لە ئێزگەی دەنگی شۆڕشی عیراقی کاری کردووە.
- ئەو وەکو کۆڕسیش بەشداریی لە چەندین ئاهەنگی بۆنە نیشتمانی و نەتەوەییەکان کردووە، لەوانە بەشداربوونی لە تابلۆی(هەی دروونە دروونە) کە لە فیستیڤاڵی یەکەمی هونەری کوردی لە هۆڵی(خولد) لە شاری بەغدا ساڵی ١٩٧٤ نمایشکراوە.

شاعیر و نووسەر سەدیق گۆران هێشتا لە سەر شنگ و تاقەتی خۆیەتی و بەردەوامە لە نووسینی شیعرە جوانەکانی، هیوای بەردەوام بوونی بۆ دەخوازین بۆ خزمەتی زمانی و ئەدەبی کوردی.

نموونەی شیعری شاعیر سەدیق گۆران:

(١)

ژانی غوربەت

ڕەنگی غوربەتم گرتووە، تۆزی ڕێگا داپۆشیوم
کڵپەی خەمی دووری وڵات، تاڵیی زۆری پێ نۆشیوم
خۆزگە دەتزانی ژیانی هەندەران چەندە دژوارە
کەسێ غەریبی نەدیبێ، نازانێ چەند بە ئازارە
شەڕی خۆیی و ستەم نەبا چۆن خۆم دەدا دەستی قەدەر
کێ پێی خۆشە بێ لانە بێ، وەک نێچیرێکی دەربەدەر
خۆزگە منیش باڵندە بام لانەم دەبوو لەناو وڵات

بە ئارامی لێی دەخەوتم، لە ئێوارێ تا ڕۆژهەڵات
ئەوەی دەردی گران کردووم لە زێدی خۆیشم نامۆمە
بۆیە وەکوو مۆم دەسووتێم، دەتوێمەوە مەمکەن لۆمە
ئاکاری جاران نەماوە، بەهای جوان لە ئاوابوونە
تەنیا کانی یادەوەریم سەرچاوەی بێگەرد و ڕوونە
لە هەندەران هەرچیت دەوێ بەئاسانی دەستدەکەوێ
بەڵام هەوا و تیشکی ڕۆژی نیشتیمانت بەرناکەوێ
لە دووڕیانی چارەنووسا وەستاوم و دەیڵێمەوە
جەوروستەم تاسەر نابێ، هەر بۆ کوردستان دێمەوە!

******

(٢)

دڵی شکاو

وەرە گیانە شەرابی جوانیم بۆ تێکە
ئاخر تەمەن، تەنیا خەیاڵی مەستێکە
فێری مەلەی دەریای قووڵی ئەڤینم کە
با بزانم چێژی بەخشین چ هەستێکە
کۆتوپیوەندی زیندانی دڵ بشکێنە
مەلی خەیاڵ، مگیرانی لە گەشتێکە
وەرە ببە کێشوسەرەوای دێڕی شیعرم
دڵم تەنگە لەنێو خەمانا مشتێکە
با شنەبای میهرت گۆرانیم بۆ بڵێ
نیشتیمانی دڵ کەرت مەکە هەر یەکێکە
ئاخر ئەڤین لە ناخی دڵ هەڵنەقوڵێ
بەچی دەچێ؟ دڵی شکاو هەر لەتێکە!

****

(٣)

که هاتمەوە لەویٚ نەبووی، شەکەت بووم هێندە لێتگەڕام
کانیی چاوانم وشک بوو، لە حەسرەتا زەرد هەڵگەڕام
دیارە دیدارت خەیاڵە، زیندە خەونی سەوز و سوورە
سەرابێکە لە سارای دڵ، چەند نزیکە هێندەش دوورە!

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی شاعیر سەدیق گۆران کە لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - زانیاری و ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

شوكریە دێوانە

ئـەو وەكـو نوێنـەری شـاندی لیستی(پیشـەیی) لـە كۆنگرەی(نیقابـەی مامۆسـتایانی عێراق)سـاڵی ١٩٦٢، بـە عەبدولكەریـم قاسـمی وتـووە: ئـەم هەڵبژاردنـە دیموكراتـی نەبـوو.!

مامۆسـتای پـەروەردە و نووسـەر و چالاكوانـی بـواری مافـی ئافرەتـان و ڕێكخـراوە پیشـەییەكان، خاتـوو شـوكریە دێوانـە...

نـاوی تەواوی(شـوكریە حەمەدەئەمین ڕواندزی)یە، لـە ناوەنـدی پـەروەردە و ئەدەبـی و ڕۆشـنبیری و ڕێكخراوەكانـی ئافرەتـان بـە شـوكریە دێوانـە ناسـراوە، لـە سـاڵی ١٩٣٧ لـە شـارە دێریـن و مێژوویـی و جـوان و ڕەنگینەكـەی ڕوانـدز لـە خێزانێكـی كوردپـەروەر لـە دایكبـووە، خوێندنـی سـەرەتایی لـە قوتابخانـەی سـەرەتایی ڕوانـدزی كچـان تەواوكـردووە، لـە سـاڵی ١٩٤٨ لـە بەرنەبوونـی قوتابخانـەی ناوەنـدی لـە شـاری ڕوانـدز، ئـەو یەكـەم كـچ بـووە لـە شـارەكەی خۆیـان دایكـی بردوویەتییـە هەولێـر بـۆ بەردەوامبـوون لـە خوێنـدن، پۆلـی یەكەمـی ناوەنـدی لـە هەولێـر خوێنـدووە، سـاڵی پاشـتر قوتابخانـەی ناوەندیـی تێكـەڵاو لـە ڕوانـدز كراوەتـەوە، ئـەو گەڕاوەتـەوە شـاری ڕوانـدز و خوێندنـی ناوەنـدی تەواوكـردووە، بـۆ درێژەدان بـە خوێنـدن سـاڵی ١٩٥٣ كـە تەمەنـی(١٦)سـاڵان بـووە دیسـان وەكـو یەكـەم كچـی شـاری ڕوانـدز چووەتـە

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، نەناسراوە، نووسەر عومەر شێخەڵڵا دەشتەکی، نووسەر خاتوو شوکریە دێوانە

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، نە ناسراوە، نووسەر خاتوو شوکریە دێوانە

خانەی مامۆستایان لە بەغدا و، ساڵی ١٩٥٦ تەواوی کردووە و لە ٢ - ١٠ - ١٩٥٦، دیسان هەر وەکو یەکەم کچ لە شاری ڕواندز و دەڤەرەکە بووەتە مامۆستای سەرەتایی لە هەمان ئەو قوتابخانەی کە خۆی خوێندنی سەرەتایی لێ تەواو کردووە، هەر لە شاری ڕواندز. لە ساڵی ١٩٥٧ لەکاتی(العدوان الثلاثي - هێرشە سێ قۆڵییەکە) بۆ سەر وڵاتی میسر، داوای ڕێپێوان و خۆپیشاندانی کردووە، لە بەر هەڵوێستە سیاسییەکانی گواستراوەتەوە یان ڕاستتر دوورخراوەتەوە بۆ شارۆچکەی مەخموور، چوار ساڵ لە

نووسەر خاتوو شوکریە دێوانە
بە جلی پێشمەرگایەتی

مەخموور مامۆستا بووە و بەردەوامیش بووە لە وشیار کردنەوەی ئافرەتانی ئەوێ، لە ساڵی ١٩٦٠ گواستراوەتەوە ناحیەی عەنکاوە، وەکو بەڕێوەبەری قوتابخانەی سەرەتایی کچان لە(عەنکاوە) بەردەوام بووە لە خزمەتکردن لە بواری پەروەردە و فێرکردن، دوای کودەتایەکەی ٨ی شوباتی ساڵی ١٩٦٣و ڕەشبگیرییەکە، ئەمری دەستگیرکردنی دەرچووە و، لە ڕێگای چەند هاوڕێیەکی لە ڕێکخستنەکانی حیزبی شیوعیی عێراقی خۆی گەیاندۆتە گوندی(کاولۆک) لەنزیک ڕواندز، لە ماڵی ڕەوانشاد سلێمان بەگی دەرگەڵەیی، ئەوانیش گەیاندوویانەتە لای حەمەدەمین دێوانەی باوکی، کە ئەوکات پێشمەرگە بووە، زیاتر خەباتی سیاسیی ئەو بۆ پسپۆڕانی

لە وێنەکە ئیشارەت لێدراوە بۆ وێنەی خاتوو شوکریە دێوانە،
ئەوانی دیکە قوتابیانی قوتابخانەی سەرەتایی ڕواندزی کچانن

بـواری سیاسـی بەجێدێڵـم.

مامۆسـتا و نووسـەر خاتـوو شـوکریە دێوانـە، پـاش ڕێککەوتننامـەی ئـاداری سـاڵی ١٩٧٠ هاتۆتـەوە و چووەتـەوە سـەر کارەکـەی خـۆی، وەکـو مامۆستا بـەردەوام بـووە لـە قوتابخانەکانی شـاری هەولێر و دواتـر بووەتـە سەرپەرشتیاری پەروەردەیی و، لـە سـاڵی(٢٠٠٦) خانەنشـینکراوە و ئێسـتا لـە هەولێر دەژیت. مامۆستا و نووسـەر و چالاکوان خاتوو شـوکریە دێوانە، وەکو کچیکی کـوردی ئـازا و بوێر، چەندین کاری چالاکی لـە بـواری پەروەردەیـی و ڕێکخـراوە پیشـەییەکان و بـواری ئافرەتـان نوانـدووە، چەندیـن هەڵوێسـتی کوردانـە و مەردانەشـی هەبـووە، هـەر لـە بـواری سیاسـی و داواکردنـی مافـی ئافرەتـان و هەمـوو چیـن و توێژەکانـی کۆمەڵـی کـوردەواری، **هەنـدێ لــە**

لە لای ڕاستەوە: نووسەر خاتوو شوکریە دێوانە،
مامۆستا و نووسەر و فۆلکلۆرناس عومەر شیخەڵڵا دەشتەکیی هاوسەری

نضال المرأة الكردية

چاوپێکەوتن لە رێگای کوردستان لەسەر تێکۆشانی ئافرەتانی کورد ١٩٩٧

له مامۆستا تێکۆشەرەکانی کوردستان

شوکریه محه مه دئه مین

هەڵوێسـت و چالاکییەکانـی:

- لـە کۆنگرەی چوارەمی(نیقابـەی مامۆسـتایانی عێراق) ئـەو وەکو نوێنـەر لە گەڵ(٨)کەسـی دیکـە نوێنـەری لیسـتی(پیشـەیی) کـە لیسـتی(حیزبی شـیوعی عێراقی)بـووە بەشـداریان کـردووە، لـە کۆنگرەکـە سـەرۆک عەبدولکەریـم قاسـم ئامـادە بـووە و وتوویەتـی: هەڵبژاردنێکـی زۆر ئازاد و دیموکراتییانـە بـوو، دیـارە مامۆسـتا شـوکریە دێوانـە لـە لایـەن لیسـتی پیشـەیی ڕێگـە پێـدراو بـووە و بەرامبـەر عەبدولکەریـم قاسـم وتوویەتـی: هەڵبژاردنێکـی

دیموکراتییانـه نەبـوو..! کـە هاتوونەتـەوە هەولێـر دیـارە موتەسـەڕیفی هەولێر شـوکریە دێوانـە و هـەر(٨) ئەندامەکـەی دیکـەی کۆنگرەکەی(نفي- دوورخسـتنەوە) خـوارووی عێـراق کـردووە و شـوکریە دێوانـە بـۆ شـاری (حیللـە) نەفـی کـراوە، هـەر لـە بـەر هەڵوێسـتە ئـازا و بوێرەکانـی لـە حیللـە لـە کارەکـەی وەکـو مامۆسـتا(فەسـڵ)کراوە.

- لـە ١٢ - ٥ - ١٩٦٢ دیسـان هـەر لـە سـەر هەڵوێسـتە کوردانەکـەی خـۆی و هاوڕێکانـی، کـە داوای ئاشـتییان بـۆ کوردسـتان کـردووە، لـە دائیـرەی ئەمنـی هەولێـر لێپێچینەوەیـان لـە گەڵـدا کـردووە و(١٣) ڕۆژ تەوقیفیـان کـردووە، دواتـر ڕەوانـەی بەندیخانـەی موسـڵ کـراوە، لـەوێ لـە ڕێگای هەنـدێ کـەس بە(پـارە) ئـازاد کـراوە.
- لـە سـاڵانی ١٩٥٧- ١٩٦٠ ئـەو کاتـەی مامۆسـتا بـووە لـە شـارۆچکەی مەخمـوور، قوتابخانەکـە تـا پـۆلـی سـێیەمی هەبـووە دیـارە پۆلەکانـی خوێندنـی گەیاندۆتـە پـۆلـی شەشـەم، هـەر بـەوەش نەوەسـتاوە کۆمەڵـەی ئافرەتانـی کوردسـتانی دامەزرانـدووە و، هـەر بـە نـاوی ئـەو کۆمەڵەیـە نووسـراوێکی فەرمـی بـۆ وەزیـری شـارەوانیی ئـەو کاتـی عێـراق نووسـیوە، کـە پڕۆژەیەکی(ئـاو) لـە شـاری مەخمـوور بکەنـەوە.
- پـاش ڕاپەڕینیـش لـە سـاڵی ١٩٩٩ وەکـو سـکرتێری ڕێکخـراوی ئافرەتـان، هەوڵـی دامەزراندنـی ناوەندێکـی ئافرەتانـی داوە بـۆ هەمـوو ئافرەتـان بـە هەمـوو چیـن و توێژەکان و، بـە بـێ جیاوازیـی ئایینـی و نەتەوەیـی هتـد..، لـەم بـوارەدا توانیویەتـی(١٢) لـق بکرێتـەوە.
- لـە ٨ - ٣ - ٢٠٠٠ بەشـداری و سـەرپەرشـتیی ڕێپێوانـی ئافرەتانـی بـۆ بـەردەم بـارەگای نەتـەوە یەکگرتـووەکان لـە هەولێـر کـردووە و، یاداشـتێکی(١٦)خاڵییان وەکـو پشـتگیرییەک بـۆ ڕێپێوانـە جیهانییەکـەی ئافرەتـان لـە شـاری(نیویۆرک)ی ئەمەریکـی پێشـکەش کـردووە، کـە ئـەوەش بەرگریکـردن بـووە لـە تـەواوی مافەکانـی ئافرەتـان.

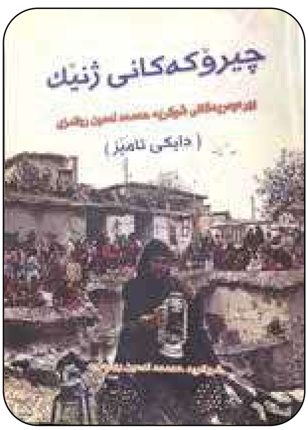

- هەوڵـی دامەزراندنـی ناوەندێکـی ئارامـی داوە، بـە نـاوی ماڵی(خانزاد)بـۆ حەوانـەوە و داڵدەدانـی ئـەو ئافرەتانـەی، کـە هەڕەشـە و تونـد و تیژییـان لـێ دەکرێـت.
- وەکو ئەندام و سکرتێرو سەرۆکی کۆمەڵەی ئافرەتانی کوردستان بەشداری لە چەندین کۆنفراس و کۆنگرە لە ناوەوەی کوردستان و عێراق و وڵاتانی عەرەبی، وەکو(لوبنان و ئوردن) کردووە.
- مامۆستاو نووسەر شوکریە دیوانە، ئێستا هەر چەندە بەتەمەن کەوتووە، بەڵام وەکو مامۆستایەک و سەرپەرشتیارێکی پەروەردەیی و ئافرەتێکی بە تواناو خاوەن ئەزموون لە بواری ڕێکخراوی ئافرەتان پرس و ڕای پێدەکرێت و، ئەویش دریغی نەکردووە و ناشکات لە ئامۆژگاری و ڕێنماییە بە نرخ و سوودبەخشەکانی.

ئـەو وەکـو نووسـەریش هەمـوو بیرەوەرییەکانـی ژیانـی خـۆی لـە کتێبێکـی جـوان و خنجیلانـە بـە ناوی(چیرۆکەکانـی ژنێـک) بیرەوەرییەکانـی شـوکریە حەمەدەمیـن ڕوانـدزی، بـە نـاوی خوازیـاری (دایکـی ئامێـز) چـاپ و بڵاوکرۆدتـەوە.

بـۆ مامۆسـتاو نووسـەر خاتـوو شـوکریە دیۆانـە، هـەر سـەرکەوتوو و بـەردەوام بیـت بـۆ خزمەتـی هەمـوو مرۆڤایەتـی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیـەک لـە ژیاننامـەی مامۆستا خاتـوو شـوکریە دیۆانـە کـە لـە ڕێگـای هاوڕێـی دێرینـم نووسـەر و وەرگێڕ مامۆستا بەهرام محەمـەد تاهیر(کاکل) بـۆی ناردووم، سوپاسـی هەردووکیان دەکەم.
٢ - نووسـینێکی نووسـەر مامۆسـتا مەغدیـد حاجـی لـە بڵاوکراوەی(مامۆسـتا و پـەروەردە) ژمـارە(٢٢) لـە کۆتایـی تشـرینی دووەمـی سـاڵی ٢٠٠٦ بڵاوکراوەتـەوە.
٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

مەسعود خالد گولی

مامۆستا و نووسەر و وەرگێڕ و لێکۆڵەر، مەسعود خالد گولی...

نووسەر و وەرگێڕ مەسعود خالد گولی لە ٢٨ - ١٠ - ١٩٧١ لە گوندی(باتیڤا)کە ئێستا بووەتە قەزا لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، لە بەر ئەوەی باوکی پێشمەرگەی شۆڕشی ئەیلوولی ساڵی ١٩٦١ بووە خێزان و منداڵەکانی خۆی بردۆتە گوندی(کەلات)ی سەر بە قەزای ئاکرێ، پاش نسکۆی شۆڕش لە ساڵی ١٩٧٥ خێزانەکەیان ئاوارەی ئێران بوونە، خوێندنی سەرەتایی تا پۆلی سێیەمی لە گوندی(شەهابیە)بە زمانی فارسی خوێندووە، دواتر ماڵیان چووەتە شاری (نەغەدە)ی سەر بە پارێزگای(ورمێ) لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، پۆلەکانی چوار و پێنج و شەشی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە نەغەدە تەواوکردووە، ئەوان نزیکەی(٢٠)ساڵ بە ئاوارەیی لە ئێران ماونەتەوە، لە گەڵ ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١ هاتوونەتەوە کوردستان و لە شاری دهۆک نیشتەجێبوونە.

نووسەر و وەرگێر و لێکۆڵەر مەسعود خالد گولی لە ساڵی ٢٠٠٤ خولێکی ئامادەکردنی مامۆستایانی لە پەیمانگای ئامادەکردنی مامۆستایانی دهۆک بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە و، بووەتە مامۆستای سەرەتایی لە گوند و شار و شارۆچکەکانی پارێزگای دهۆک و، دواتریش ناو شاری

لە لای ڕاستەوە: نووسەر مەسعود خالد گولی، دکتۆر فاخر حەسەن گولی، نووسەر و ڕۆژنامەنووس ئیسماعیل بادی، نووسەر وەلات تۆفیق ئەبوزێد

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و وەرگێڕ حەجی جەعفەر، نووسەر و وەرگێڕ مەسعود خالد گولی، مامۆستا عەزیز نیعمەتی، نووسەر و ڕۆژنامەنووس موسەدەق تۆڤی

دهۆک و بەردەوام بووە لە خزمەتکردن لە بواری پەروەردە و فێرکردن، لە ساڵی ٢٠١٢ لە بەشی کۆمەڵایەتیی کۆلێژی پەروەردەی بنیات لە زانکۆی دهۆک وەرگیراوە و لە ساڵی ٢٠١٦ تەواوی کردووە، ماوەیەک وەکو مامۆستا بەردەوام بوو لە خزمەتکردن، دواتر خزمەتی خۆی گواستۆتەوە سەر میلاکی وەزارەتی ڕۆشنبیریی حکومەتی هەرێمی کوردستان، ئێستاش بەڕێوەبەری کتێبخانە گشتییەکانی پارێزگای دهۆکە.

نووسەر و وەرگێڕ مەسعود خالد گولی هەر لە منداڵییەوە بە ئاوارەیی لە وڵاتی ئێران ژیاوە و زمانی فارسی باش فێربووە و، ئاشنایەتییەکی باشیشی لە ئەدەبیاتی فارسی پەیداکردووە، لە نیوەی یەکەمی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو، گرووگاڵی نووسینی کردووە، پاش ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١ ڕووی لە وەرگێڕانی کۆمەڵێک بەرهەمی نایابی شاعیر و نووسەرانی ئێرانی لە زمانی فارسی بۆ سەر زمانی کوردی کردووە، لەوانە (ئاوازێن دلی فەرهەنگا گولی، سیناریو تاڤێن ئیسلامی و چەندانی دیکەش) بەپێچەوانەش چەندین بەرهەمی کوردی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی فارسی، ئەو لە وەرگێڕانەکانیدا چەند بەرهەمێکی بواری ئەدەبیاتی منداڵانیشی هەر لە زمانی فارسی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، جگە لە چەند بابەتی هەمەجۆر، کە لە زمانی عەرەبی وەریگێڕاون، بە تێکڕایی تا ئێستا(٤٠) کتێبی لە نووسینی خۆی و وەرگێڕان چاپ و بڵاوکردۆتەوە، کە ئەمانە هەندێکیانن:

- ڤیانا جێمک، هۆزان، دهۆک، ١٩٩٥.
- ئاوزیێن دلي، کۆمەل پەخشانێن جیهانی، وەرگێڕان ژ فارس، دهۆک، ١٩٩٦.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر فەنەر ڕۆژبەیانی، نووسەر مەسعود خالد گولی، نووسەر هێرش کەمال ڕێکانی

- بـر و انبـار و کابـوس، چیرۆکێـن چەنـد نڤیسـرێن کـورد، وەرگیـران ژ کورسـی بـۆ فارسـی، دهـۆک، ١٩٩٨.
- نەخشێ ل بە ، کۆمکرنا سەرهاتی و گۆتنێن مەزنان، دهۆک، ١٩٩٩.
- فەرهەنـگا کلاسـیکێن کـورد، زمانەڤانی، چاپا ئێکێ، دهـۆک، ٢٠٠١، چاپا دووێ دهـۆک، ٢٠٠٩.
- ئلفابێیا کوردي و بنگەهێن گرامەرا کوردمانجي، نڤیسین، جەلادەت بەدر خـان، ڤەگوهاسـتن ژ تیپێن لاتیني، هەولێر، ٢٠٠١.
- بنگەهێـن راستنڤیسـا کـوردی، نڤیسـین: عـارف زێرەڤـان، ڤەگوهاسـتن ژ تیپێـن لاتینـي هەولێـر، ٢٠٠٢.
- فەرهەنگا گولي، فارسی - کوردی، زمانەڤانی، هەولێر، ٢٠٠٢.
- بۆچـی هویـن ژ مرنـێ دترسـن، هۆزانێـن، کۆمـەکا هۆزانڤانێـن ئیرانـی، وەرگێـران ژ فارسـی، هـۆزان، ٢٠٠٤.
- ئامیرێن مۆزیکي یێن کوردی، نڤیسین: علي صغر نصر لله ، وەرگێرام ژ فارسی، ڤەکۆلین، دهـۆک. ٢٠٠٥.
- تڤنکـەرا کـورد، هونەرمەنـدا بـەرزە، نڤیسـین: مسـعود حیمي، وەرگێڕان ژ

لە لای ڕاستەوە: نووسەر مەسعود خالد گولی، نووسەر دکتۆر عارف حیتۆ، دکتۆر یاسر حەسەن

له لای ڕاستەوە: نووسەر مەسعود خالد گولی، نووسەر علاء الزيادي

فارسی، ڤەکۆلین، دهۆک، ٢٠٠٦.

- گەوهەرناسی، پێزانینێن گشتي، دهۆک، ٢٠٠٧.
- ناڤێن ئیسلامي، نڤیسین: ئانێ ما ي شیمل، وەرگێڕان ژ فارسی، ڤەکۆلین، دهۆک، ٢٠٠٩.
- بەرەڤ ژیانەکا بەختەوەر، گۆتار،دهۆک، دهۆک، ٢٠١٠.
- دیوانا نەفعی، تویژندنا دەستنڤیسا هۆزانان،ب هەڤکاری دگەل تەحسین ئیبراهیم دۆسکي، هەولێر، ٢٠١٢.
- جوگرافییا مرۆڤی، نڤیسین: شیرزاد عبدالعزیز، وەرگێران ژ عەرەبی، ڤەکۆلین، دهۆک، دهۆک، ٢٠١٦.
- جوگرافییا سیاسي، نڤیسین: دکتۆر زیاد الیوسف، وەرگێڕان ژ عەرەبی، ڤەکۆلین، دهۆک، ٢٠١٦.
- کەچا میرێ مشکا، وەرگێڕان، حسین ارسی، چیرۆک بۆ زارۆکان، کەلەپورێ ئێرانی چاپا ئێکێ، لە هەولێر، ٢٠٠٥، چاپا دووێ تەهران، ٢٠٢٠، چاپا سێیێ تەهران، ٢٠٢٢.

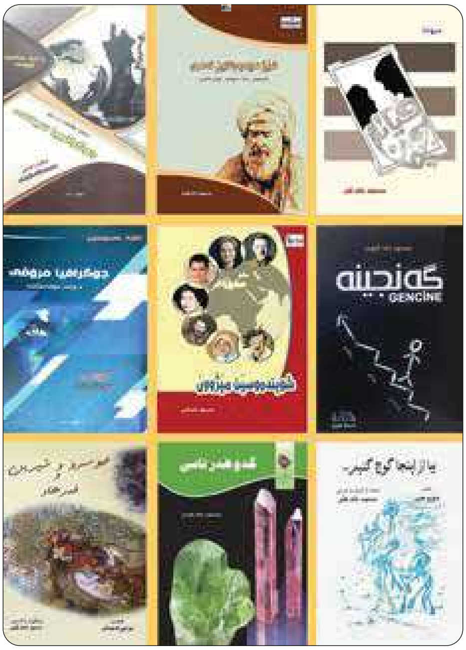

بەرهەمەکانی نووسەر و وەرگێڕ مەسعود خالد گولی

- شێر و کەرشێر، وەرگێڕان، ئەحمەد یوسف دێرگژنیکي، چیرۆک بۆ زارۆکان ژ کەلەپووری کوردی، چاپا ئێکێ هەولێر ٢٠٠٦، چاپا دووێ تەهران ٢٠٢٠ چاپا سێیێ تەهران، ٢٠٢٢.
- کچکا شخاتەفرۆش، نڤیسین: هان کریسا یان ئەندسن، چیرۆک بۆ زارۆکان، وەرگێڕان ژ فارسی، چاپا ئێکێ دهۆک ٢٠٠٦، چاپا دووێ تەهران، ٢٠٢٠.

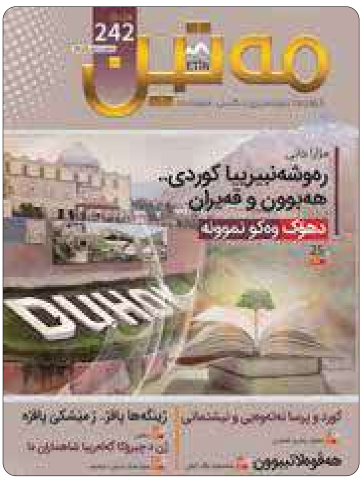

چەندین بەرهەمی دیکەشی لە بواری ئەدەبی منداڵان و بابەتی دیکە ئامادەیە بۆ چاپ.

نووسەر و وەرگێڕ و لێکۆڵەر مەسعود خالید گولی وەکو شارەزایەکی زمانی کوردی و فارسی و عەرەبی، لە ساڵی ١٩٩٤ وەکو نووسەر و سکرتێری نووسین و سەرنووسەر لە چەندین گۆڤار و ڕۆژنامەی

کوردی کاری کردووە و، دەیان بابەتی هەمەجۆریشی هەر لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە.

- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان و جیهانییە.

بۆ نووسەر و وەرگێڕ و لێکۆڵەر مەسعود خالید گولی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی نووسەر و وەرگێڕ و لێکۆڵەر مەسعود خالید گولی، کە لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

كاژین یوسف دۆسكی

شاعیر و چیرۆكنووس و نووسەر خاتوو كاژین یوسف دۆسكی ...

ناوی تەواوی(كاژین یوسف عوسمان)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە كاژین یوسف دۆسكی ناسراوە، لە ١٥ – ١١ – ١٩٨٧ لە شاری دهۆك لە دایكبووە، ژیانی منداڵیی خۆی لە دهۆك بەسەربردووە، خوێندنی سەرەتایی تا پۆلی سێیەم لە ماڵی باپیری لە گوندی(شرتێ)خوێندووە، دواتر گەڕاوەتەوە شاری دهۆك و بەردەوام بووە لە خوێندنی سەرەتایی و، لە قوتابخانەی (زۆزك)ی بنەڕەتی تەواوی كردووە، خوێندنی ناوەندی لە قوتابخانەی(گوڵان) تەواوكردووە و ئامادەییشی تا قوناغی دووەم لە ئامادەیی(لەیلا قاسم)خوێندووە و، قۆناغی سێیەمیشی لە ئامادەیی(ماڵتا)ی تێكەڵاو خوێندووە، بەڵام پێش ئەوەی تەواوی بكات ماڵیان گەڕاوەتەوە گوندی(شرتێ) بۆیە دواتر لە ئامادەیی بامەڕنی تەواوی كردووە، لە ساڵی خوێندنی ٢٠٠٧– ٢٠٠٨ لە بەشی زمان و ئەدەبی كوردیی كۆلێژی ئادابی زانكۆی دهۆك وەرگیراوە و، ساڵی ٢٠١١ تەواوی كردوە و وەكو مامۆستای سەرەتایی لە قوتابخانەی گوندی(دوكەرێی بنەڕەتی) دامەزراوە و، ماوەی شەش ساڵ لەوێ بەردەوام بووە لە خزمەتكردن لە بواری پەروەردە و فێركردن، دواتر گواستراوەتەوە قوتابخانەی گوندی(گەلێی ئەڤریكی) تا

لە لای ڕاستەوە: شاعیر کاژین یوسف دۆسکی، شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ حەسەن سلێڤانی

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، نەناسراوە،بەڕێز هارون عیزەت، نووسەر عەبدولڕەحمان بامەڕنی، شاعیر کاژین یوسف دۆسکی، نووسەر ڕێژین ئەحمەد، نووسەر عسمەت محەممەد بەدەل

ئێستاش هەر لەوێ مامۆستایە.

شاعیر و چیرۆکنووس خاتوو کاژین یوسف دۆسکی ئەو کاتەی قوتابیی کۆلێژ بووە دەستی بە شیعر نووسین کردووە، یەکەم بەرهەمی خۆی کە پارچە هەڵبەستێک بووە بە ناوی(کا واریَ مـن) لە گۆڤاری(ڤەژەن)ی زانکۆی دهۆک بڵاوکردۆتەوە، ئیتر بەردەوام بووە لە شیعر نووسین و هەوڵی نووسینی ڕۆمانیشی داوە، بەڵام دیارە تێیدا سەرنەکەوتووە و وازی

لێهێناوە، چەندین پارچە شیعری خۆی لە گۆڤار و ڕۆژنامە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە و، تا ئێستاش دیوانێکی شیعری بە ناوی(ژ دەستدانا ڕەنگێ چاڤان) کە(٢٦) هەڵبەستی بە پیتی کوردی لاتینی لەخۆگرتووە، لە کۆتایی ساڵی ٢٠٢١ چاپ و بڵاوکردۆتەوە.

شاعیر خاتوو کاژین یوسف دۆسکی لە بواری چالاکیی ئافرەتان و پێگەیاندن و هوشیارکردنەوە و پەرەپێدانی هزری گەنجان، لە دەڤەری

لە لای ڕاستەوە:مامی شاعیر، باوکی شاعیر، شاعیر خاتوو کاژین یوسف، برای شاعیر، مامۆستا کاوار هاوسەری شاعیر خاتوو کاژین یوسف دۆسکی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر سەربەست سەعید، نووسەر خاتوو ڕوناهی سەعید، شاعیر کاژین یوسف دۆسکی، نووسەر و وەرگێڕ هەرهین کەمال

بادینـان و کاری ڕێکخراوەیـی و خۆبەخشیشـی چەندیـن چالاکیـی نوانـدووە لەوانـە:

- لە سـاڵی ٢٠١٢ ماوەی سـاڵ و نیوێک بەرپرسی یەکێتیی ئافرەتانی کوردستان بووە لـە ناحیەی بامەڕنی.
- لـە سـاڵی ٢٠٢١ لـە گـەڵ چەنـد هاوڕێـی دیکـە، بەشداریی لـە چەند خولێکی پرۆژەی(نڤیسـەر و خوێنـەر) بۆ پەرەپێدانی بەهرەی خۆی لە بواری ئەدەبـی و ڕۆشـنبیری و لـە ڕێـگای(ONLINE) کـردووە، تـا ئێـستاش خۆبەخشانە لـەم پرۆژەیـە کاردەکات.

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز هارون عیزەت خاوەنی پرۆژەی نڤیسەر و خوێنەر، شاعیر خاتوو کاژین یوسف دۆسکی

شاعیر کاژین یوسف دۆسکی لە چەند کاتێکی جیاوازدا

- لە کۆتایی ساڵی ٢٠٢٣ بۆ ماوەی دوو مانگ بەشداریی لە خولێکی چیرۆکنووسین کردووە و دواتر کێبڕکێ کراوە و خەڵاتی سێیەمی وەرگرتووە.

شاعیر کاژین یوسف دۆسکی لە ساڵی ٢٠١٤ هاوسەرگیری کردووە و ماوەیەک لە(سەرسنگ) ژیاوە و دواتر هاتۆتەوە دهۆک.

بۆ شاعیر و چیرۆکنووس خاتوو کاژین یوسف دۆسکی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

نموونەی شیعری شاعیر خاتوو کاژین یوسف دۆسکی:

(١)

فنجانا قەهوێ
هەر یاخیبوونەکا من
یا د شیشا شەراباتە دا
نقوم بوویی...
تێدا خۆ ژبیرکری سەرخۆش و گێژکری...
خۆ ب سەمایا عەشقێ هێڕکری
هندە هندی قەهوەکا ڕەشا،
وەکی...
تاریاتییا هیڤییێن من،
ب سەردا نەکری
دەنگێ...
قورچە قورچا فڕێن وێ،
د گەل تەحلییا تاما وێ،
دبیتە زەنگا هشیارکرنێ
هەمی چرکەساتێن تراژیدییێن
ژیانا من ل گەل تە...
دکەتە کورتە فیلمەک
ل جیهانا سینەمایا عەشقێ
د دانیتە بەر چاڤێن مە...
هەر وەکی جیهانێ هەمیێ
روناهیا ژ دەست دای
بوویە تاریستان
ل دۆرمانێن مە...

هەر مەعشوقەکێ
رێکا خۆ بەرزەکری
یێ هاتی و بوویە...
مریدێ رێکا مە.

(۲)

روندکێن ئاسێ بوین
هزرکرن د بیرهاتنێن تە دا
چەند یا خۆشە هند یا ب ئازارە
هەر دەمێ دهێنە د هزرا من دا
.... و د ڤی مێشکێ هند ئالۆز دا
دگەڕن وب دلێ خۆ
چەپا ڤەددەن ....
و یا وان دڤێت ئەو دکەن..!!
هند ژ وان بۆ ئێک چرکە
من دویر دبەن، دفڕینن.. بلند دکەن،
د ناڤ ستێرێن ئەسمانان دا
بەرزە دکەن...
وەک بەلاتینکان ژکەیفێن
دیتنا گولان دا
ل دۆر خۆ دزڤرم،
دگرنژم وگازی دکەم ....
ئەی عاشقێن هوین د عەشقا خۆ دا
وەکی من دین بووین.. هوین چ دکەن
دەستێن وە تێکدانە...
و پێکڤە ل سەر ئەوران دلەییزن...

و سەمایا عەشقێ دکەن...!!
یانژی ل مەعشوقێن خۆ دگەڕن
و نزانن نوکە ئەو لکیڤە دفڕن...!!
هند ژ وان ژی ....
د کویراتیا ناخێ من دا
دڤەجنقینن، دبنە ئاڤەکا تەزی وجەمەد گرتی،
ب ناڤ چاڤێن من دکەڤن..
ژ خەوا عەشقەکا بێ بنەما
هشیار دکەن..
و ل من دکەنە هەوار،
ڤێ دیناتییا خۆ، تو بهێلە ..!!
چ نەمایە ئەو دێ تە ژ ناڤ بەن
هش و سەودایا دێ ژ سەرێ تە بەن..
ئێدی خەلک ....
ب ناڤێ دینێ ل کولانا دێ گازی تەکەن...
دێ گازی تەکەن.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی شاعیر خاتوو کاژین یوسف دۆسکی، هاوڕێم نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر ئیسماعیل بادی لە دهۆک بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم

خالس موسەوەر

نووسەر و وەرگێڕ و ڕەخنەگر و لێکۆڵەر مامۆستا خالس موسەوەر لە ڕۆژئاڤای کوردستان...

نووسەر و وەرگێڕ و ڕەخنەگر مامۆستا خالس موسەوەر لە ساڵی ١٩٥١ لە گوندی(جۆلدارە)ی سەر بە ناحیەی(عامودا)ی ڕۆژئاڤای کوردستان لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و کوردپەروەر لە دایکبووە، دواتر ماڵیان چووەتە گوندی(حوفە)ی سەر بە(قامشلۆ)، ئەو گوندە باوک و خزمەکانی وەکو گوندێکی کشتوکاڵی ئاوەدانیان کردۆتەوە، خوێندنی پۆلی یەکەمی سەرەتایی لە گوندی(گردیوان) کە نزیکەی(٤)کیلۆمەتر لە گوندەکەی خۆیان دووربووە خوێندووە، پۆلەکانی دیکەی سەرەتایی لە گوندەکانی(خەربە عەنز، خەرم عەرەب)ی سەر بە ناحیەی عامودا تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٦٦ بۆ درێژەپیدانی خوێندن چووتە عامودا و پۆلی یەکەمی ناوەندی لە قوتابخانەی(ابو العلاء المعري) لەوێ خویندووە، دواتریش چوونەتە شاری قامشلۆ، پۆلەکانی ناوەندی و دواناوەندی لەوێ بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە، ساڵی

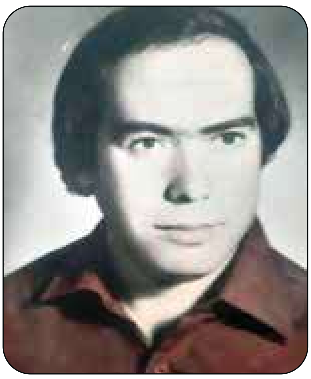

نووسەر و وەرگێڕ و ڕەخنەگر
خالس موسەوەر

لە لای ڕاستەوە: نووسەر ئەکرەم کنعۆ، نووسەر و ڕۆژنامەنووس فەلەکەدین کاکەیی، نووسەر خالس موسەوەر، شاعیر و نووسەر کۆنێ ڕەش، نووسەر حەسەن تنوریە

١٩٧٧ بڕوانامەی لیسانسی لە بەشی جوگرافیای زانکۆی دیمەشق بەدەستهێناوە و، بووتە مامۆستا لە قوتابخانە ناوەندی و دواناوەندییەکانی شاری قامشلۆ، ئەو ماوەی زیاتر لە(٣٧)ساڵ بەردەوام بووە لە خزمەتکردن لە بواری پەروەردە و فێرکردن، پاش خانەنشینبوونی، ئێستا مامۆستایە لە(ئەکادیمیای ئیسلامی دیموقراتی)ی سەر بە کۆنگرەی ئیسلامی لە ڕۆژئاڤای کوردستان و لە شاری قامشلۆ نیشتەجێیە.

مامۆستا و نووسەر و وەرگێڕ و ڕەخنەگر خالس موسەوەر سەرەتا بە(ئەلف و بێ)یە کوردییەکەی ڕەوانشاد ئۆسمان سەبری فێری ئەلف و بێی لاتینی کوردی بووە، ئەو بە خۆی، خۆی فێری نووسین و خوێندنەوەی کوردی کردووە و دەستی بە نووسینی وتاری جوگرافی و مێژوویی و فیکری و ڕەخنەیی بە زمانەکانی کوردی و عەرەبی کردووە، بایەخیشی بە بواری فۆلکلۆر و کەلتوور و کەلەپوور و داستان و مێژووی ئایینە ڕۆژهەڵاتییەکان و بابەتی هەمەجۆری دیکەش داوە و، زۆریشی لە

ڕۆژنامە و گۆڤار و بڵاوکراوە و سایتە ئەلیکترۆنییە کوردی و عەرەبییەکان بڵاوکردۆتەوە، دواتریش دەستی بە وەرگێڕان لە زمانی عەرەبی بۆ زمانی کوردی و بەپێچەوانەش لە کوردییەوە بۆ زمانی عەرەبی کردووە، تا ئێستا کۆمەڵێک بەرهەمی چاپ و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- الاقتباس والجنس في التوراة، ١٩٩٠.
- ترجمة كتاب ذكرياتي ومشاهداتي، لحسن هيشيار سردي، ٢٠٠٣.
- ترجمة كتاب تاريخ كردستان للشاعر جكرخوين بأجزائه الثلاثة، ٢٠٠٥.
- العائد من التيه:(قراءة في كتاب وعي الذات الكردية)طبعة ٢٠١٥ و ٢٠٢٠.
- دراسات وأبحاث في الشعر العربي، ٢٠١٢.
- في روج آفا نظرة على النزعة الوطنية في الشعر الكردي، بالكردية، ٢٠١٤.
- ترجمة ديوان (باقة اشجان)، للشاعر كونى ره ش من الكردية إلى العربية، ٢٠١٧.
- دراسات في النقد التطبيقي، ٢٠٢٣.
- چەندین دەستنووسی کوردی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر کۆنێ ڕەش، نووسەر وەرزو ئاوسی، نووسەر خالس موسەوەر، نووسەر و فۆلکلۆرناس ساڵح حیدۆ

لە لای ڕاستەوە: شاعیر دەهام حەسەن، نووسەر کۆنێ ڕەش، نووسەر بەرزو مەحمود، نووسەر خالس موسەوەر

لە لای ڕاستەوە: نووسەر خالس موسەوەر، شاعیر و نووسەر کۆنێ ڕەش، نووسەر وەرگێڕ بەرزو مەحمود

لەوانە(اربع قصص فولكورية كردية)کە لێکۆڵینەوەیەکی کۆمەڵایەتییە - چەندین دەستخەتی دیکەشی لە بواری جوگرافیا و زانستی(مناخ-کەش و هەوا) و فیکری و مێژوویی و ڕەخنەیی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە عەرەبی و کوردییەکانی وەکو(گوڵانی عەرەبی، لڤینی عەرەبی کە لە زانکۆی سلێمانی دەردەچوو، گۆڤاری خەیاڵی زانستی(الخيال العلمي) کە لە زانکۆی دیمەشق دەردەچوو، پاشکۆی ڕۆژنامەی(الثورة) لە

سووریا، گۆڤارەکانی(الحوار، پرس، هەڤەند کە لە ڕۆژئاڤا دەردەچێت) بڵاوکردۆتەوە.

ئەو چەندین چالاکيي دیکەشی هەبووە لەوانە:

- بەشداریی لە چەندین کۆڕوکۆبوونەوەی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و موحازەرات کردووە لەوانە (ناوەندی ڕۆشنبیری عەرەبی) لە قامشلۆ کە موحازەرەیەکی بە ناوی(الاکراد اول من بشروا بميلاد المسيح) پێشکەش کردووە..
- چەند کۆڕێکی لەسەر شاعیر جگەرخوێن و شۆڕشی گەلانی سووریا و چەندانی دیکەش) پێشکەش کردووە.
- زانکۆی(ادرار والقسنطينة) لە وڵاتی جەزائیر تیشکیان خستۆتە سەر لێکۆڵینەوە و ڕەخنەکانی و ستایشیان کردووە.

ئەو چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە لەوانە:

- خەڵاتی فیستیڤاڵی شیعری جگەرخوێن لە شاری هەولێر ساڵی ٢٠٠٨.
- خەڵاتی باشترین وتار لە قامشلۆ، ساڵی ٢٠١٤.

بەرهەمەکانی نووسەر خالس موسەوەر

- خەڵاتی زانکۆی ڕژئاڤا.
- خەڵاتی شیعری شاعیر ئەحمەد بالو، چەندانی دیکەش.

بۆ نووسەر و وەرگێڕ و ڕەخنەگر مامۆستا خالس موسەوەر هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و کەلتووری کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامە و بەرهەمەکانی نووسەر و وەرگێڕ و ڕەخنەگر مامۆستا خالس موسەوەر، هاوڕێم شاعیر و نووسەر مامۆستا کۆنیَ ڕەش لە قامشلۆ بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

لوقمان یوسف

مامۆستا و شاعیر و نووسەر چیرۆکنووس و لێکۆڵەر لوقمان یوسف لە ڕۆژئاڤای کوردستان...

شاعیر و نووسەر لوقمان یوسف لە ساڵی ١٩٦٥ لە گوندی(تل الشعير- تەل شەعیر)ی سەر بە ناوچەی قامشلۆی ڕۆژئاڤای کوردستان لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، ئەو گوندەی کە زۆر لە شاعیر و نووسەر کەسایەتییە ئایینی و سیاسییەکانی ڕۆژئاڤای کوردستان تێیدا لە دایکبوونە، یان بنکە و لانەو پەناگایان بووە، لەوانە شاعیری گەورەی کورد جگەرخوێن، جەلادەت بەدرخان، قەدری جان، رمۆ شێخۆ، عەبدولحەمید دەرویش، شێخ محەمەد شەفیق، عەبدولڕەحمان کارسی) کە نوێنەری شۆڕشی شێخ سەعیدی پیران بووە، مەلا ئەحمەدی نامی کە لە سییەکانی سەدەی ڕابردوو قوتابخانەی کچانی لەو گوندە دامەزراندووە و، توانیویەتی بە زمانی کوردی وانە بڵێتەوە، کە کورد، ئەرمن، سریان و یەهودی لە خۆگرتووە و، هەموو بەیانیان پێکەوە بە سرووودی ئاشتی دەستییان بە دەوامکردن کردووە و، شێخ ئیبراهیم تەناتی کە ئەویش حوجرەی خوێندنی ئایینی دامەزراندووە و، دەیان فەقێ و پیاوی ئایینی پێگەیاندووە.

شاعیر و نووسەر مامۆستا لوقمان یوسف قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی

له لای ڕاستەوە: نووسەر ساڵح حیدۆ، نووسەر لوقمان یوسف

له لای ڕاستەوە: نووسەر لوقمان یوسف، ئەوانی دیکە نەناسراون
لە کاتی بەخشینی خەڵات و ڕێزلێنان بۆ نووسەران

لە گوندەکەیان و ناوەندی و دواناوەندیشی لە قوتابخانەکانی شاری قامشلۆ تەواو کردووە، دواتر بەشی ئەدەبی فەرەنسی لە زانکۆی(حەلەب) تەواوکردووە و بووەتە مامۆستا لە قوتابخانەکانی (ترپەسپی و قامشلۆ)و دەوروبەری.

نووسەر و چیرۆکنووس لوقمان یوسف هەر لە تەمەنی لاوێتیدا حەزی لە چیرۆک و حەکایەت و داستانەکان بووە، ئەو بە کورتە چیرۆکی(تەنزئامێز) دەستی پێکردووە، دواتر شیعر و وتاری مێژوویی و لێکۆڵینەوە و بابەتی

هەمەڕەنگی دیکەشی نووسیوە، تا ئێستا ئەم بەرهەمانەی بە زمانی عەرەبی وکوردی بە پیتی لاتینی چاپ و بڵاوکردۆتەوە:

-REŞ Û SPÎ(kurte çîrok

-(DEHşIKê şêX(kurte çîrok

-(MIRîşO(kurte çîrok

-(HÊVIYÊN BI RÊ DE(roman

5-JI BîRDANKA DîROKê (BELGEYî 1-)

6-JI BîRDANKA DîROKê(BELGEYî 2-)

(BIRYARA DADGEHê(Şano -

لە لای ڕاستەوە: نووسەر لوقمان یوسف، نەناسراوە، خاتوو بۆنیا جگەرخوێن

لە لای ڕاستەوە: نووسەر لوقمان یوسف، هونەرمەند بەهاء شێخە، نووسەر کۆنێ ڕەش

- تل شعير الماضي والحاضر،تاريخي.

ئەم بەرهەمانەشی ئامادەیە بۆ چاپ:

- دیوانێکی شیعری، کۆمەڵە چیرۆکێک، ڕۆمانێک بە ناوی(المدارس الفاسدة).

نووسەر و چیرۆکنووس لوقمان یوسف دەیان وتار و بابەتی هەمەجۆری لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردی و سایتە ئەلیکترۆنییەکان لەوانە (پێنوسا ئازاد، پەیڤ، کوردستان، ستێر، ڕوناهی، هەڤەند، بوێر، ئۆڕیەنت و چەندانی دیکەش) بڵاوکردۆتەوە.

ئەو چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە لەوانە:

- لە پاش دەستپێکردنی شۆڕشی گەلانی سووریا ساڵی ٢٠١١ بە هاوکاریی چەند نووسەر و ڕۆشنبیرێکی هاوڕێی، یەکێتیی نووسەرانی کوردیان لە سووریا دامەزراندووە، لە ساڵی ٢٠١٣ یەکەمین کۆنگرەیان بەستووە، بووەتە ئەندامی دەستەی کارگێری و، نووسەر عەلی جزیری بە یەکەم سەرۆکی ئەم یەکێتییە هەڵبژێردراوە.
- لە کۆنگرەی دووەمی یەکێتیی نووسەرانی کوردی سووریا کە لە ساڵی ٢٠٢١- ٢٠٢٢ بەسترا، ماوەیەک سەرۆکی ئەم یەکێتییە بووە و ئێستاش سکرتێرە.

لە لای ڕاستەوە: خاتوو هاوسەری نووسەر لوقمان یوسف، نووسەر لوقمان یوسف

بەرهەمەکانی نووسەر لوقمان یوسف

- چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە لەوانە(خەڵاتی یەکێتیی نووسەرانی کوردی سووریا ساڵی ٢٠٢٣).

بۆ نووسەر و چیرۆکنووس لوقمان یوسف هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی نووسەر لوقمان یوسف، هاوڕێم شاعیر و نووسەر کۆنێ ڕەش لە قامشلۆ بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ماجید شالیار

هونەرمەندی شێوەکار و ڕۆشنبیر و چالاکوانی بواری وەرزشی و گەشتیاری مامۆستا ماجید شالیار....

ناوی تەواوی(ماجید سەعید سەفەر شوکر شالیار)ە، لە ناوەندی هونەریدا بە ماجید شالیار ناسراوە، لە ساڵی ١٩٦٥ لە شاری(خانەقین) لە دایکبووە، قوناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری خانەقین تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٩٠ ئەکادیمیای هونەرە جوانەکانی لە بەغدا تەواوکردووە، ئێستا وەکو یاریدەدەری کارگێڕی لە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی خانەقین بەردەوامە لە خزمەتکردن و بەڕێوەبەری ناوەندی کەلتووری خانەقینە کە مۆزەخانەی ئێتنۆگرافی خانەقینیشی تێدایە.

هونەرمەند ماجید شالیار هەر لە منداڵییەوە خولیا و عیشقی هونەری شیوەکاری بووە و زۆر بە سەلیقە بووە لە بەکارهێنانی فلچە و ڕەنگەکان، لە کارە شێوەکارییەکانی لە وێنەکێشان و تابلۆکان کەوتۆتە ژێر کاریگەریی کەلتوور و سروشتە جوان و ڕەنگین و دڵڕفێنەکەی کوردستان، ئەو هونەرمەندێکی بە توانا و خاوەن ئەزموونێکی زۆرە بەشداری لە چەندین پێشانگای شێوەکاریی هاوبەش و چەندین پیشانگای تایبەتیشی لە ناوەوەی کوردستان و عێراق و وڵاتانی دەرەوەش کردووە لەوانە:

لە لای ڕاستەوە: باڵوێزی پۆڵۆنیا لە عێراق، هونەرمەند ماجید شالیار

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەندی شێوەکار ماجید شالیار، مامۆستای زانکۆ و مۆزیکزان عەبدوڵڵا سەگرمە

- دوو پێشانگای تایبەتی لە شاری بەغدا کردۆتەوە.
- پێشانگایەکی لە(عەممان)پایتەختی وڵاتی ئوردن کردۆتەوە.
- پێشانگایەکی لە وڵاتی تونس کردۆتەوە،

له لای ڕاستەوە: هونەرمەند ماجید شالیار، هونەرمەند خەلیل عەلی

بەرهەمەکانی هونەرمەند ماجید شالیار

- پێشانگایەکیشی لە ئەمەریکان کردۆتەوە.

ئەو هەر هونەرمەندی شێوەکار نییە، بەڵکو گروپێکی وەرزشکاری لە بوارەکانی پایسکلسواری و شاخەوانی و گەشتیاری و گۆرانی و مۆسیقا پێکهێناوە و، هاریکاری و پشتگیری و هانیان دەدات.

هونەرمەند ماجید شالیار هەر بەردەوامە لە کێشانی تابلۆ و جوانەکانی، بەردەوامیشە لە خزمەتکردن، هەر سەرکەوتوو بێت لە کارە هونەرییەکانی بۆ خزمەتی هونەری شێوەکاری و هاندانی گەنج و لاوانی کوردی لە بواری هونەری شێوەکاری و وەرزشی و گەشتیاری.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیان و بەرهەمەکانی هونەرمەندی شێوەکار مامۆستا ماجید شالیار، هاوڕێم مامۆستا و نووسەر مەحمود باجەلان لە سلێمانی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

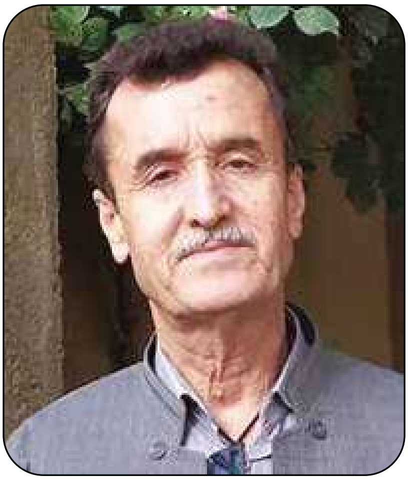

سەڵاح شاکەلی

نووسەر و ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕ، مامۆستا سەڵاح شاکەلی....

ناوی تەواوی(سەڵاح محەمەد سلێمان)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە سەڵاح شاکەلی ناسراوە لە ساڵی ١٩٥٧ لە گوندی (شاکەلی) سەر بەقەزای (کفری) ی ناوچەی گەرمیان لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و ئەدەبدۆست و کوردپەروەر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی لە گوندی شاکەل و ناوەندیشی لە کفری تەواوکردووە، ئەو لەبەر بارودۆخی ئەوسای عیراق و شەڕی عێراق و ئێران، ماوەیەکی زۆری لە سەربازی بردۆتە سەر، بۆیە نەیتوانیوە درێژە بە خوێندن بدات.

نووسەر و وەرگێڕ سەڵاح شاکەلی هەر بە بنەماڵە و خۆڕسک حەزی لە ئەدەب و ڕۆشنبیری کوردی و عەرەبی بووە، ئەو بەردەوام بووە لە(مطالعة الخارجية- خوێندنەوەی دەرەکی)ی، بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکی و نوێخوازی کوردی و عەرەبی دەستی پێکردووە، سەرەڕای خوێندنەوەی شاکارە عەرەبی و بیانییە وەرگێڕدراوەکان و، بەشی زۆری ئەو نووسینانەی کە ئەو سەردەم لە ڕۆژنامە گۆڤارە کوردییەکان بڵاودەکرانەوە، بۆیە پاشخانێکی باشی ئەدەبی و ڕۆشنبیری پەیدا کردووە، لە نیوەی دووەمی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوودا گڕوگاڵی نووسینی

شاعیر و فەرهەنگناسی کورد فەرهاد شاکەلی، شاعیر لەتیف هەڵمەت، نووسەر و وەرگێڕ سەلاح شاکەلی

کردووە و، یەکەم نۆبەرەی نووسینەکانی وتارێک بووە بە ناونیشانی(حەمە ئاغای زەند شاعیرێکی نەناسراوی گەرمیان) لە ڕێگای نووسەر(ئیبراهیم باجەلان) لەڕۆژنامەی هاوکاری ڕۆژی ٢٠ - ١- ١٩٨٩ بڵاوکردۆتەوە، ئیدی کەوتۆتە ناو دنیای نووسینی ئەدەبی و ڕۆشنبیری گشتی و کۆمەڵایەتی و فیکری و وەرگێڕان و ڕەخنەگرتینیش، ئەو بەشی زۆری نووسینەکانی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی وەکو(خەبات، کوردستانی نوێ، هەرێم، جەماوەر، یەکگرتوو، ئاڵای ئازادی، ڕێبازی ئازادی، هەواڵ، ژیانەوە، مامۆستای کورد، گەلاوێژی نوێ، ڕامان، بانەڕۆژ، شارباژێڕ، کەلەپووری کوردی، بەدرخان، پەیڕەو، گڕی نەورۆز، ئاوێنە، سۆشیالیست و چەندانی دیکەش) بڵاوکردۆتەوە.

نووسەر و وەرگێڕ سەلاح شاکەلی جگە لە نووسینە بە نرخ و سوودبەخشەکانی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان، تا ئێستا ئەم کتێبەشی چاپ و بڵاوکردۆتەوە:

- ماندێلا، سەرەتایەک بۆ ناسینی، وەرگێڕان لە زمانی عەرەبییەوە، لە نووسینی نووسەر تۆنی بینیشک.

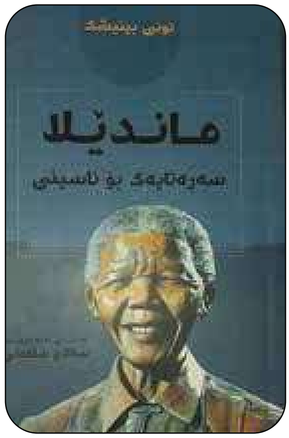

ئەو خێزاندارە و ئێستا لە شاری سلێمانی دەژییێت.

بۆ نووسەر و وەرگێڕ سەلاح شاکەلی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١- ژیاننامە و بەرهەمەکان، نووسەر لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢- ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

بەهار دەرگەڵەیی

شاعیر و نووسەر و پەخشانووس و کەلتوورناس، خاتوو بەهار دەرگەڵەیی...

ناوی تەواوی(بەهار جەلال بەگ میر محەمەدئەمین کوڕی یەحیا بەگ کوڕی بەکرخان بەگ دەرگەڵەیی)یە، بە ڕەچەڵەک دەگەڕێنەوە سەر میرەکانی سۆران، جەلال بەگی باوکی بەهارخان مرۆڤێکی ڕۆشنبیر و هونەردۆست بووە، لە ڕواندز و هەولێر تا پۆلی سێیەمی ناوەندی خوێندووە، هەر زوو هەستی نیشتمانی و نەتەوەیی لای نەشونمای کردووە و، لە کۆتایی سییەکان و سەرەتای چلەکانی سەدەی ڕابردوو، بووەتە ئەندامێکی چالاکی حیزبی(هیوا) و چەندین چالاکی نواندووە، ئەو هونەردۆستیش بووە لە ساڵی ١٩٣٩ وەکو ئەکتەر بەشداریی لە شانۆگەریی(سەلاحەدین) کردووە کە لە هەولێر نمایشکراوە، لە دوای کۆچی دوایی کردنی میر محەمەدئەمینی باوکی، جێگای گرتۆتەوە و دیوەخانەکەی بە ئاوەدانی هێشتۆتەوە و پاراستوویەتی، زۆریش حەزی لە ڕاو و شکار بووە لە گەڵ ڕەوانشاد زراری سلێمان بەگی دەرگەڵەیی ئامۆزای زۆر چوونەتە ڕاو.

جەلال بەگ دەرگەڵەیی کچ و کوڕەکانی زۆر جوان گۆش و پەروەردە کردووە، هەموویانی ناردۆتە بەر خوێندن، لەوانە کچە گەورەکەی(بەهار خان)، خاتوو بەهار دەرگەڵەیی لە ساڵی ١٩٤٣ لە دەرگەڵە لە دایکبووە،

شاعیر خاتوو بەهار دەرگەڵەیی

ڕەوانشاد جەلال بەگ دەرگەڵەیی

شاعیر بەهار دەرگەڵەیی
ئەوەی لە ئامێزیدایە
خاتوو سامان مەلا بەکر

لە لای ڕاستەوە: ڕەوانشاد مەلا بەکر کێخوا عەولا سارەمەی خەزنەیی هاوسەری شاعیر بەهار دەرگەڵەیی. پەخشاننووس خاتوو بەهار دەرگەڵەیی

چەندین جار باوکی داوای کردنەوەی قوتابخانەی بۆ دەرگەڵە کردووە، لە ئەنجامدا لەساڵی ١٩٥٢ توانیویەتی مۆڵەتی فەرمی وەربگرێت و، سەرەتا لە خانووی ماڵان بووە، دواتر بە هاوبەشی لەگەڵ بەڕێزان کەمال ڕواندزی و سابیر خۆشناو قوتابخانەی دەرگەڵەیان دروستکردووە، خاتوو(بەهار و ڕەوانشاد خاتوو بەهیەی ئامۆزای) وەکو یەکەم کچانی دەرگەڵە لە هەمان ساڵدا چوونەتە بەر خوێندن، خاتوو بەهار ساڵی ١٩٥٩ تاقیکردنەوەی بەکالۆریای پۆلی شەشەمی لە قوتابخانەی(پاشای کۆرە) لە

ڕواندز ئەنجامداوە و بەسەرکەوتوویی تەواوی کردووە، زۆریش حەزی لە درێژەدان بە خوێندن بووە، بەڵام دیارە بارودۆخی ئەو کات و نەبوونی ڕێگا و بان و دەستپێکردنی شۆڕشی چەکداری کورد و بۆردومانکردنی ناوچەکەیان، ئەوان بەخاو و خێزانەوە ئاوارەی ئەشکەوتەکانی کوردستان بووینە، بەشدارییەکی تەواوی خزمەتی پێشمەرگە قارەمانەکانی شۆڕشی ئەیلوولی لە ساڵی ١٩٦١یان کردووە و، زیاتر خەباتی ئەو و جەلال بەگی باوکی بۆ پسپۆرانی بواری سیاسی بەجێدێڵم.

لە لای ڕاستەوە: خاتوو شیلان غازی خەزنەیی، خاتوو لاجان مەلا بەکر، خاتوو ژوان مەلا بەکر، شاعیر خاتوو بەهار دەرگەڵەیی، خاتوو نازەنین حەسەن حاجی سمایل، خاتوو سازان مەلا بەکر

دانیشتووەکان لە لای ڕاستەوە: خاتوو شاخان مەلا بەکر، خاتوو ژاڵە مەلا بەکر، ڕاوەستاوەکان لە لای ڕاستەوە: خاتوو پەروین هاوسەری بەڕێز سەربەست مەلا بەکر، خاتوو ژوان مەلا بەکر، خاتوو سامیە کێخوا عەولا سارمەمی، شاعیر بەهار دەرگەڵەیی، خاتوو سامان مەلا بەکر، خاتوو سازان مەلا بەکر، خاتوو ڕۆژان مەلا بەکر، خاتوو شادان مەلا بەکر.

ئەوەی لە پێشەوە: شاعیر بەهار دەرگەڵەیی، ئەوانی دیکە خاتوو پەروین دەرگەڵەیی و
خاتوو عائشە خێزانی بەڕێز هاوار دەرگەڵەیی

لە لای ڕاستەوە: خاتوو سامان مەلا بەکر، شاعیر خاتوو بەهار دەرگەڵەیی، خاتوو ڕۆژان مەلا بەکر

خاتوو بەهار دەرگەڵەیی دیارە زیاتر هەلی بۆ نەڕەخساوە بەردەوام بێت لە خوێندن، لە ساڵی ١٩٦٧ مێردی بە ڕەوانشاد مەلا بەکر کێخوا عەولای سارمەمی خەزنەیی کردووە لە ناوچەی کەندێناوە، ئەوان خاوەن زەوی و زاری کشتوکاڵی بوونە، بۆیە ئەو هەر خەریکی ئیش و کار و منداڵ پەروەردەکردن بووە، لە ساڵی ٢٠١٣ ،هاوسەرەکەی مەلا بەکر کێخوا عەولای خەزنەیی کۆچی دوایی کردووە و ڕەوانی شاد بێت.

خاتوو بەهار دەرگەڵەیی هەر لە منداڵییەوە حەزی لە خوێندن و خوێندنەوە بووە و، حەزیشی لە شیعر و ئەدەبیاتی کوردی بووە، ئەو

سالانەی ژیانی کە لە دەشتی کەندێناوە بووە، هەموو ئەو حەز و ڕاز و نیاز و هەستەی لە شیعر و ئەدەبیاتی کوردی و کۆکردنەوەی پەندی پێشینان و داستان و حەکایەتی کوردی لە بیر و هۆش و دڵی پەنگاوەیان داوەتەوە، تا لەم سالانەی دواییدا دەستی بە نووسینەوەی بیرەوەرییەکانی منداڵی و بەسەرهات و ڕووداوەکانی شۆڕشی کورد و ئاوارە بوونیان لە ئەشکەوتەکانی کوردستان کردووە، سەرەڕای نووسینەوەی پەخشان

لە لای ڕاستەوە: شاعیر بەهار دەرگەڵەیی، خاتوو سامیە کێخوا عەولا سارمەمی

لە لای ڕاستەوە: خاتوو گوڵچین دەرگەڵەیی، پەخشاننووس بەهار دەرگەڵەیی،
خاتوو شەوچرا دەرگەڵەیی

شاعیر بەهار دەرگەڵەیی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر بەهار دەرگەڵەیی، نووسەر و ڕۆشنبیر خاتوو شیلان دەرگەڵەیی

و شیعرە سادە و ساکارەکانی کە لە بواری نیشتمانپەروەری و جوانیی سروشتی کوردستان و ستایش بۆ باوک و باپیرانی و هاوسەرەکەی و خەباتی پێشمەرگە قارەمانەکانی کوردستان، ئێستا دەستنووسێکی لە بەر دەستدایە کە کۆمەڵێک شیعر و پەندی پێشینان و حەکایەکی فۆلکلۆری کوردی تێدایە و، بەردەوامیشە لە نووسینەوەی یادەوەرییەکانی بەو هیوایەی لە مەودایەکی کەمدا چاپ و بڵاویان بکاتەوە.

دەستنووسی بەرهەمەکانی
لە شیعر و پەخشان

ئـەو زۆر حـەزی لـە خوێندەوەیـە، هـەر چەنـدە تۆزێ بـە تەمـەن کەوتـووە، بـەڵام هـەر بەردەوامـە لـە خوێندنـەوە و نووسـین، بەنـدە هەر(٩)بەرگـی کتێبـی خـۆم و ئەسـتێرە گەشـەکانم بـە دیـاری بـۆ نـاردووە.

ڕەوانشـاد جـەلال بەگـی دەرگەڵەیـی خاوەنـی حـەوت کـوڕ و شـەش کچ بووە، بە ناوەکانی(بەهار، هـاوار، گوڵچیـن، سـالار، پەرویـن، شـەوچرا، نیـاز، سـوپەر، شـێروان، فەرهـاد، خەبـات، میـر ئـاڵان و شـیلان).

بەهارخانیـش خاوەنـی (٣) کـوڕە بەناوەکانی(هەڵکـەوت، هەڵمـەت، سەربەسـت) و (٩)کـچ بەناوەکانـی (سـامان، لاجـان، شـادان، ڕۆژان، سـازان، ڕازان، شـاخان، ژاڵـە، و ژوان) خـوا تەمـەن درێژیـان بکات و بۆ خۆشـی هـەر سـەرکەوتوو و بـەردەوام بێـت بـۆ خزمەتـی زمـان و ئەدەبـی کـوردی.

سەرچاوەکان:

١ - چەند زانیارییـەک، نووسـەر مامۆسـتا مەغدید حاجی بۆی ناردووم، سوپاسـی دەکـەم.

٢ - فیلمێکـی دوکیومێنتـاری لـە کەناڵـی گەلـی کوردسـتان، کـە دیمانەیەکـە لـە گـەڵ شـاعیر بەهـار دەرگەڵەیـی، ئامادەکردنـی میدیـاکار کاروان مەسـعود.

٣ - کتێبی(میر محەمەدئەمین دەرگەڵەیی)لێکۆڵینـەوە، لـە نووسـینی نووسـەر محەمـەد گـۆران، سـاڵی ٢٠٢٢.

٤ - هەنـدی زانیـاری لـە شـاعیر و نووسـەر خاتـوو بەهـار دەرگەلەیـی وەرگیـراوە، سوپاسـی دەکـەم.

٥ - چەنـد زانیارییـەک لـە خاتـوو شـیلان جـەلال بـەگ دەرگەڵەیـی لـە بەریتانیـا وەرگیـراوە.

٦- زانیاری و ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

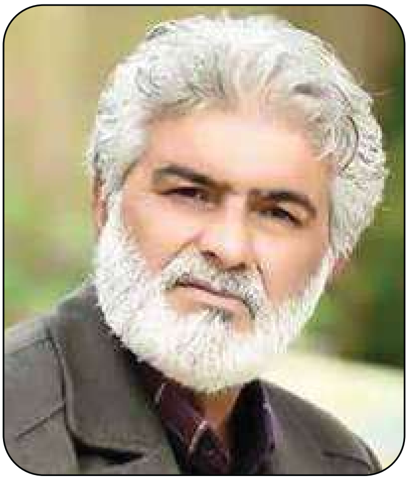

سەردار قادر

شاعیری شیعری(هایکۆ)و ئەدەبیاتی بواری منداڵان، لێکۆڵەر و ڕەخنەگر سەردار قادر...

ناوی تەواوی(سەردار عەبدولقادر مەحمود)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە سەردار قادر ناسراوە، لە ساڵ ١٩٦٤ لە گوندی(فەقێ جنە)ی بناری قەرەداغ لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی لە شارۆچکەی(دەربەندیخان)تەواوکردووە.

ئەو هەر لە منداڵییەوە حەزی لە شیعر و زمان و ئەدەبیاتی کوردی بووە، بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکیی کوردی و عەرەبی و شیعری شاعیرانی نوێخوازی کوردی دەستی پێکردووە، پاش پەیداکردنی پاشخانێکی ئەدەبی و ڕۆشنبیریی باش، لە ساڵی ١٩٨٧گڕوگاڵی نووسینی شیعر و وتاری ئەدەبی و ڕەخنەیی و لێکۆڵینەوە و بابەتی هەمەجۆری دیکەی کردووە و دەستی کردووە بە بڵاوکردنەوەیان لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان لەوانە(کاروان، ڕامان، ڕەنگین، هەڵەبجە، وردبین، نووسین، کلیل، گەلاوێژ، مۆم، کوردستانی نوێ، وڵات، هەولێر، ئاسۆ و چەندانی دیکەش).

شاعیر و نووسەر سەردار قادر لە دوای ساڵی ٢٠١٠ەوە، چووەتە ناو

له لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر بواری منداڵان ڕەزا شوان، شاعیر سەردار قادر

له لای ڕاستەوە: هونەرمەند مەزهەری خالقی، شاعیر سەردار قادر

دنیـای ئەدەبیاتـی منداڵانـەوە و تـا ئێسـتا(٨) کتێبـی لـە شـیعر و چیـرۆک بـۆ منداڵان نووسـیوە و چـاپ و بڵاوی کردوونەتـەوە، سـەرەڕای نووسـینی شیعر بـۆ گـەوران و شـیعری(هایکۆ)ش، کـە ئەمانـەن:

- پەرەسێلکە، کۆمەڵە شیعر و پەخشان بۆ منداڵان، ساڵی ٢٠٠٨.
- نەتەوەیەک لەهەناوی بەفردا، پەخشانە شیعر، ساڵی ٢٠١٠.

- سەبەتەیەک ئەستێرە، کۆمەڵێک کورتە شیعر(هایکۆ).
- بووکەسورە، شیعر بۆ منداڵان، ساڵی ٢٠٢٢.
- جەژنانە، شیعر بۆ منداڵان.
- هەوری ژەنیاری، شیعر بۆ منداڵان.
- گالیسکەی باڵدار، شیعر بۆ منداڵان.
- بەلەمی کاغەزی، شیعر بۆ منداڵان.

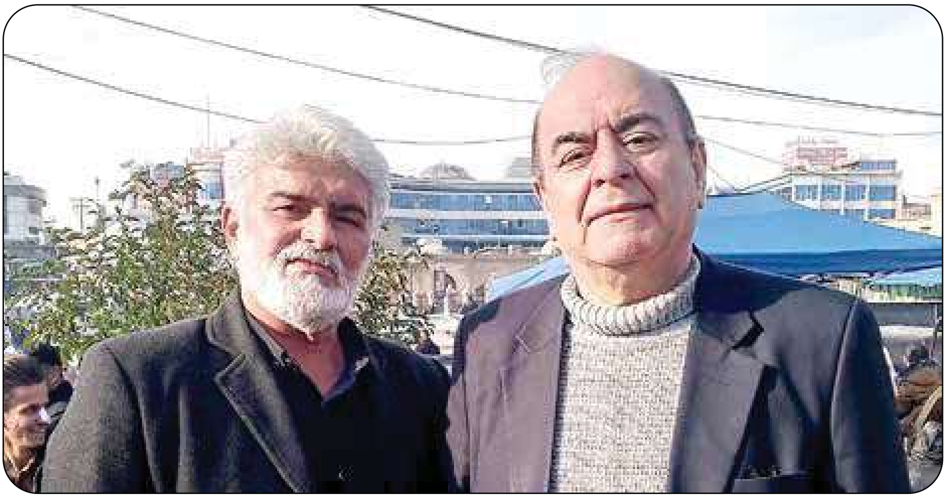

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆژنامەنووس ئازاد عەبدولواحید، شاعیر سەردار قادر

لە لای ڕاستەوە: شاعیر جەنەڕاڵی پایز(محەممەد عومەر عوسمان)، شاعیر سەردار قادر

لە لای ڕاستەوە: شاعیر خاتوو ڕۆژ هەڵەبجەیی، شاعیر سەردار قادر

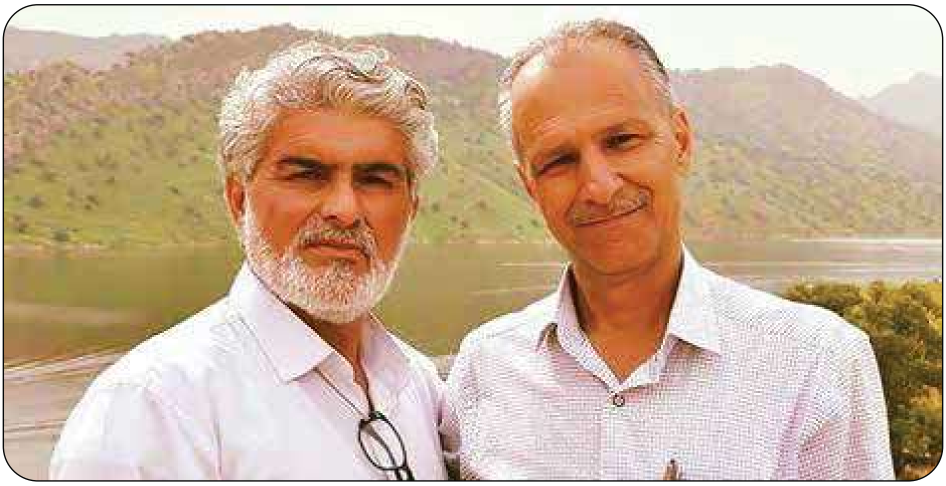

لە لای ڕاستەوە: شاعیری بواری ئەدەبیاتی منداڵان ئەمین محەمەد، شاعیر سەردار قادر

چەندین پارچە شیعری کراون بە گۆرانی و سروودی نیشتمانی و نەتەوەیی.

زیاتر لە(٣٠٠)شیعری (هایکۆ)ی وەرگێڕدراوەتەوە سەر زمانی فارسی لە لایەن نووسەر (عوسمان خاتونی) یەوە.

چەند بەرهەمێکی دیکەی شیعری بۆ منداڵان و گەوران ئامادەیە بۆ چاپ.

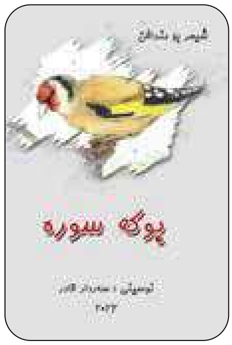

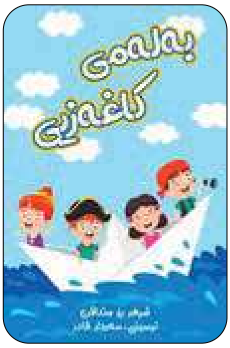

بەرهەمەکانی شاعیر سەردار قادر

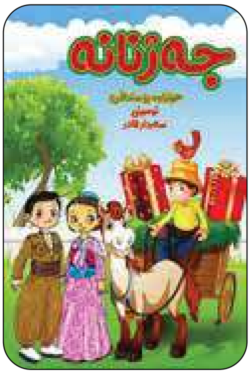

چەندین بەرهەمی شیعر و پەخشانی بواری منداڵانی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان لەوانە (پەپولە، گوڵەکان، جگەرگۆشەکان، هەڵمەت، گۆران، کوردجینیەس، پلستانگ تی ڤی و چەندانی دیکەش) بڵاوکردۆتەوە.

ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی سلێمانییە.

بۆ شاعیر و پەخشاننووس سەردار قادر هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و وشەی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر و نووسەر سەردار قادر، هاوڕێم شاعیر و نووسەری بواری منداڵان ئەمین محەمەد لە سلێمانی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ئەحمەد یاسین بەندی

مامۆستای زانکۆ و شاعیر و نووسەر، میدیاکار و ڕۆژنامەنووس و ڕەخنەگر، مامۆستا ئەحمەد یاسین بەندی ...

نووسەر و ڕۆژنامەنووس و میدیاکار ئەحمەد یاسین بەندی لە ٣ - ١٢ - ١٩٧٥ لە شاری دهۆک لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری دهۆک تەواوکردووە، ساڵی١٩٩٧ پەیمانگای ئامادەکردنی مامۆستایانی لە دهۆک تەواوکردووە، لە ساڵی ٢٠٠٨ بەشی زمان و ئەدەبی کوردی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی دهۆک تەواوکردووە، لە ساڵی ٢٠٠٩ پەیمانگای لێکۆڵینەوەی ئیستراتیژی لە بەیروت پایتەختی وڵاتی لوبنان تەواوکردووە، دواتر بڕوانامەی ماستەری لە زمان و ئەدەبی کوردی لە زانستیە مرۆڤایەتییەکانی زانکۆی زاخۆ بەدەستهێناوە، نامەی ماستەرەکەی بەناو نیشانی(بزاڤا ڕەخنەیا ئەدەبی د ڕۆژنامەڤانیا دەڤەرا بادینانێدا- ڕۆژنامەی(وار)وەکو نموونە)بووە، ئێستا بەڕێوەبەری تەلەفزیۆنی پەروەردەییە لە پەروەردەی گشتیی پارێزگای دهۆک و کارمەندی بەشی ڕۆشنبیرییە لە ڕادیۆی دهۆک و، لە ساڵی ٢٠١٤ەوەش، مامۆستای هاوکار و وانەبێژە لە زانکۆی پۆلیتەکنیک و زانکۆی دهۆک.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر محەمەد عەبدوڵلا، نووسەر و ڕەخنەگر ئەحمەد یاسین بەندی، شاعیر و وەرگێڕ حەسەن سلێڤانی، نووسەر و چیرۆکنووس حەکیم عەبدوڵلا

نووسەر و ڕۆژنامەنووس ئەحمەد یاسین بەندی هەر لە منداڵییەوە حەز و ئارەزووی لە شیعر و ئەدەب و هونەری کوردی بووە، هێشتا قوتابیی ناوەندی بووە دەستی بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکی و نوێخوازی کوردی و عەرەبی کردووە و گرۆگاڵی نووسینیشی کردووە، لە ساڵی ١٩٩٥ یەکەم نۆبەرەی بەرهەمی خۆی کە پارچە هەڵبەستێک بووە بەناوی (سلۆ بابۆ) لە ژمارە (٤٠) گۆڤاری(مەتین) بڵاوکردۆتەوە، ئیدی بەردەوام بووە لە نووسینەکانی و لە سەرەتای ٢٠٠٠ەوەش چووەتە ناو دنیای ڕاگەیاندن، ئەو تا ئێسیا(٤) کتێبی لە بواری شیعر و لێکۆڵینەوە و ڕۆژنامەگەری نووسیوە و چاپ و بڵاوی کردوونەتەوە، کە ئەمانەن:

- بنەماییێن ڕەخنەیا ئەدەبی د ڕۆژنامەڤانییا دەڤەرا بادینان دا، لێکولینەکا ڕەخنەیی ڕۆژنامەگەری‌یە، ژلایێ ریڤەبەریا ڕاگەهاندنێ ل دهۆکێ چاپ بوویە ل سالا ٢٠١٦.
- بازارێ خەما، هۆزان، ل سالا ٢٠٠٤، ل چاپخانا زانا ل دهۆکێ چاپ بوویە.

- حێجبوون، تێکستێن ئەدەبی، ل سالا ٢٠٠٨، ژلایێ ئێکەتییا نڤیسەرێن کورد ل دهۆکێ هاتیە چاپکرن.
- سێکس دهۆزانا نووخوازا کوردی دا دەڤەرا بادینان وەک نموونە، لێکولینەکا دەرۆنشیکاری لدویف تیورا سیگموند فرۆیدی، ژلایێ کوڤارا مەتین ل دهۆکێ ، ل سالا ٢٠١٠، چاپ بوویە.

نووسەر و ڕۆژنامەنووس و میدیاکار ئەحمەد یاسین بەندی لە چەند کاتێکی جیاوازدا

بەرهەمەکانی نووسەر ئەحمەد یاسین بەندی

نووسـەر و و ڕۆژنامەنووس و میدیاکار ئەحمـەد یاسـین بەندی سـەرەڕای نووسـینە جوان و سـوود بەخشـەکانی، ڕۆژنامەنووس و میدیاکارێکی بەتوانا و خاوەن ئەزموونـە، چەندین چالاکیی دیکەشی نواندووە، ئەمانـە هەندێکیانن:

- لـە سـاڵی ٢٠٠٠- ٢٠١٨ چەندیـن بەرنامـەی ڕادیۆیـی و تەلەفزیۆنـی بـۆ ڕادیـۆ و تەلەفزیۆنـی دهـۆک و وار، ئامـادە و پێشـکەش کـردووە لەوانـە بەرنامەکانـی (پـەروەردە و فێرکـردن، ڕۆژنامەگـەری و تەوەرەکـی گـەرم، دەمبێـژەکا ئـازاد، وار، جـادە، نێکسـت).
- ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری(ئاسۆی پەروەردە)بووە.
- ماوەیەک پەیامنێری(ئاژانسی ئاکانیوز)بووە.
- ماوەیەک ئەندامی دەستەی نووسەرانی ڕۆژنامەی(وار)بووە.
- دەیان سیناریۆی بۆ دراما و فلیمە تەلەفزیۆنییەکانی کوردستان نووسیوە و پەخش و بڵاوکراوەتەوە.
- چەندین خولی پەروەردە و و فێرکردنی بۆ گەنجان کردۆتەوە بە تایبەتی لـە بـواری ڕاگەیاندن.
- چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی لـە لایەن دەزگا ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکان بۆ کراوە.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان و جیهانییە.
- ئەندامی یەکێتیی مامۆستایانی کوردستانە.

- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی دهۆکە.

بۆ نووسەر و ڕۆژنامەنووس و میدیاکار مامۆستا ئەحمەد یاسین بەندی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و ڕۆژنامەگەری کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی مامۆستا و نووسەر و ڕۆژنامەنووس ئەحمەد یاسین بەندی، هاوڕێم نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر ئیسماعیل بادی لە دهۆک بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ڕەمەزان ئەحمەد

شاعیری شیعری کلاسیکی و نوێخواز ڕەمەزان ئەحمەد ...

ناوی تەواوی(ڕەمەزان ئەحمەد میرزا)یە، ناسناوی شیعری(بێدەر)ە، لە ١- ٧ - ١٩٧٠ لە گوندی(ستریان)ی سەر بە ناحیەی(بجیل)ی قەزای ئاکرێ لە خێزانی هەژار و دەستکورت و کوردپەروەر لە دایک بووە، تەمەنی یەک ساڵان بووەماڵیان گەڕاوەتەوە ناوچەی(سۆران)و منداڵیی خۆی لە گوندەکانی(بەردین، بەربیان، قەندیل و خڕە)ی دەشتی هەریر بەسەربردووە، لە ناوەڕاستی حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو ماڵیان چووەتە شاری هەولێر و لە گەڕەکی(تەیراوە) نیشتەجێبوونە، خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەی(سامان)ی سەرەتایی تەواوکردووە، دیارە لە بەر دەستکورتی و سەختیی باری ژیانی خۆی و خێزانەکەیان، دەستی لە خوێندن هەڵگرتووە و دەستیباری باوکی گرتووە بۆ بژێوی خێزانەکەیان، دواتر ساڵی ٢٠١٣- ٢٠١٤ خوێندنی ناوەندی لە قوتابخانەی ناوەندیی(ئیبن مستۆفی) ئێواران لە کوران تەواوکردووە و، ئێستاش قوتابیی پۆلی دووەمی بەشی(ژمێریاری)یە لە پەیمانگای(کوردستانی تایبەت)لە هەولێر.

شاعیر ڕەمەزان ئەحمەد هەر لە منداڵییەوە حەزی لە شیعر و ئەدەبیاتی کلاسیکی و نوێخوازی کوردی بووە، دەستی بە(مطالعة خارجي-

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ڕەمەزان ئەحمەد، شاعیر عەباس عەبدوڵلا یوسف

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ڕەمەزان ئەحمەد، شاعیر محسن ئاوارە

خوێندنـەوەی دەرەکی)کـردووە، سـەرەتا بـە خوێندنـەوەی کۆمەڵـە چیرۆکـی چیرۆکنـووس ڕەوانشـاد ئەحمـەد محەمـەد ئیسـماعیل دەسـتپێکردووە و، ڕۆژنامـە و گۆڤـارە کوردییەکانـی وەکو(کاروان، بەیـان، هـاوکاری و ڕەنگیـن) خوێندۆتەوە، دەستی بە نووسینی شیعر لەسـەر شێوازی کلاسیکی و کێش و سـەروای کوردی(خفیف- سووک)کردووە. پاش پەیداکردنی ئاشنایەتی بە شـاعیر شـێخ جـەلال شـێخ جەمیل، دیارە شـیعرەکانی بۆ ئـەو خوێندۆتـەوە، ئەویـش ئامـۆژگاری و ڕێنمایـی کـردووە و شـێواز و کێـش و سـەرواکانی شـیعری کلاسیکی بـۆ ڕوونکردۆتـەوە، زۆر سوودیشـی لـە شـاعیران(بورهان

جاهید و محەمەدی مەلا مستەفای هیرانی)وەرگرتووە. ئیدی دەستی بە بڵاوکردنەوەی بەرهەمە شیعرییەکانی کردووە لە گۆڤار و ڕۆژنامە کوردییەکانی ڕۆژهەڵات و باشووری کوردستان، لەوانە(سروە، پرشنگ، پەلکەزێڕینەی منداڵان، دەنگی پێشمەرگە، مێرگ، لە داوێنی ئاربەبا، ئاویەر، برایەتیی ئەدەب و هونەر، دیوان ، هەولێر و چەندانی دیکەش).

ئەو تا ئێستا دیوانێکی شیعری بە ناوی(هەولێر لە سەردەمی کۆڕۆنادا) ساڵی ٢٠٢١ چاپ و بڵاوکردۆتەوە.

بۆ شاعیر ڕەمەزان ئەحمەد(بێدەر) هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و شیعری کوردی.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆژنامەنووس ئازاد عەبدولواحید، شاعیر ڕەمەزان ئەحمەد

لە لای ڕاستەوە: نووسەر محەمەد باوەکر، نووسەر و ڕۆماننووس کەریم کاکە، شاعیر ڕەمەزان ئەحمەد، شاعیر و وەرگێڕ خالید فاتیحی

لە لای چەپەوە: شاعیر سالار عەبدولڕەحمان، شاعیری دیار و ناسراو جەلالی مەلەکشاه، شاعیر فەرەیدون ئەڕشەدی، شاعیر سلێمان دڵسۆز، شاعیر ڕەمەزان ئەحمەد، شاعیر و وەرگێڕ خالید فاتیحی

لە لای ڕاستەوە؛ شاعیر ڕەمەزان ئەحمەد، چیرۆکنووس ناسر وەحیدی

نموونەی شیعری شاعیر ڕەمەزان ئەحمەد:

(١)

عەشق

ئێش و ئازاری ئەڤینێ ، ناڵە ناڵی بۆچییە
دڵ نەتاوێتۆ لەعیشقێ ، سەر خەیاڵی بۆچییە
عاشقێ وەک مەم نەسووتێ بانەیێتە کۆڕی مە
ئەم کوانووی عیشقە، داری کرچ و کاڵی بۆچییە
بۆ دەپرسی تۆ لەحاڵی عاشق و سەودا سەران

گیانەکەم مەجنوونی لەیلا ، ماڵ و حاڵی بۆچییە
هەر لە پەنجەی پێتەوە تا مووی سەر نایابی تۆ
گەردنت، گەردانە ، گۆزینگت، خڕخاڵی بۆچییە
سینە و پرچت دەلەرزن ، کاتێ ڕێ دەبڕی بەناز
بۆ لەرەی دڵگیری زولف و مەم شەماڵی بۆچییە
تۆ کە ڕوخسارت تروسکەی پەممەیی دێ هەردەمێ
ئیکە گوفتاری گوژالکی و ڕولکی تاڵی بۆچییە
ئەوڕووەی گوڵڕەنگی پەریاسات سروشتی تێکمەدە
تۆ بەمن ناڵێی ڕوخی تۆ، ڕەنگی ئاڵی بۆچییە.....

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ڕەمەزان ئەحمەد، فورات جەوەی لە باکووری کوردستان

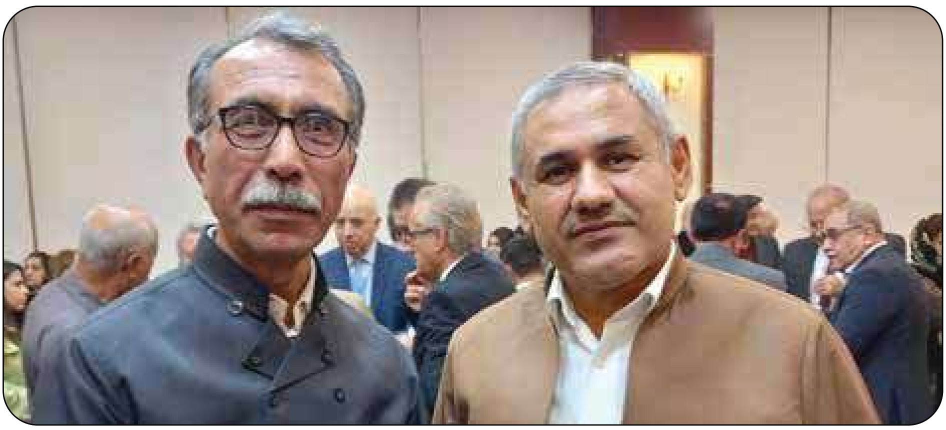

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ڕەمەزان ئەحمەد، نووسەر ئەمین گەردیگلانی

(٢)

گەشتی کوێستان *
سەر هەڵبڕە ، تەماشا ئەو چیایە
سەری بەرزی ، لەناو هەورو تەمایە
لەبەرزیدا شتێ ناگاتە شانی
هەتا ئێستا بەبێ باکی ژیایە
ئەوێ، لانەی هەڵۆیانی بەجەرگە
لە بۆ پاراستنیش، وێنەی قەڵایە
لە جێ جێ لای نسێ هەر بەفری پێوە
حەقیقەت دیمەنێکی باسەفایە
هەوای کوێستانی خاڵ خاڵ دێ بەگوێما
کە بەرزە ، شادی هێنە، ئەو سەدایە
تەماشاکە لەشاییدان گەڵای دار
بەدەم باوە، دەکەن ڕەقس و سەمایە
خوڕەی ئاوی چەم و ڕووبارو کانی
لەلای من وەک جوانترین مۆسیقایە
وەرە و تابلۆی جوانی تێر ببینە
کە بۆ چاوان ، وەکو سۆمایی وایە
تەماشای دیمەنی ئاوی (گەلی)کە
بەخوڕخوڕ دێتە خوارێ لەو هەوایە
وەکوو بووکێ لە ئەو قەد شاخە دەردێ
(کانی ماران ،) لە بەرگی بەفرییایە
(خەرەند)ی دڵڕفێنم بێ ڕکابەر
لە جوانی کوێ ، وەکوو (بێخاڵ)ێ وایە
قومێ نۆشکە لەئاوی (شێخی باڵەک)

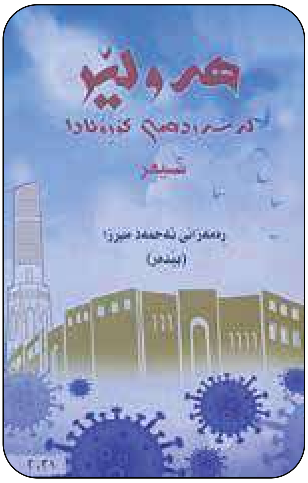

بەرهەمی شاعیر
ڕەمەزان ئەحمەد

دەزانی جا ، چلۆنە ئەو دەوایە
لە شوێنانی ترا گیا پووش و وشکە
ئەمان لێرە ، کەروێشکەی سەوزە گیایە
وەرن کوێستانی (کوردستان) سەیرکەن
ببینن تا(بەهەشتی) ئەم دونیایە

سەرچاوەکان:

١ – کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی شاعیر ڕەمەزان ئەحمەد میرزا، خۆی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ – ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

شێخ محەمەد سۆڵەیی

نووسەر و ئامادەکار و کۆکەرەوەی ژیاننامەی کەسایەتییە سیاسی و مێژوویی و ناودارەکانی کورد، شێخ محەمەد سۆڵەیی...

ناوی تەواوی(شێخ محەمەد شێخ عەبدولکەریم سۆڵەیی)یە، لە ساڵی ١٩٤٤ لە سۆڵەی دەربەندی (قەرەداغ) لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، هەموو قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٦٨ لە بەشی زمان و ئەدەبی کوردیی کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا وەرگیراوە و، ساڵی ١٩٧٢ بە سەرکەوتوویی تەواوی کردووە، لە ئاداری ساڵی ١٩٧٤ ماوەیەک بووەتە پێشمەرگەی شۆڕشی ئەیلوولی ساڵی ١٩٦١، پاش نسکۆی شۆڕش ساڵی ١٩٧٥ هاتۆتەوە و، وەکو مامۆستای زمانی کوردی لە (اعدادیة الحي للبنين- ئامادەیی ئەلحەیی کوڕان)ی ناو قەزای(الحي) لە پارێزگای(واسط- واست) ی ناوەڕاستی عێراق دامەزراوە، لە ساڵی ١٩٨٠ گواستراوەتەوە شاری سلێمانی و، لە قوتابخانە ناوەندییەکانی شاری سلێمانی و دەوروبەری، بەردەوام بووە لە خزمەتکردن لە بواری پەروەردە و فێرکردن، لە ساڵی ١٩٩٩ وەکو بەڕێوەبەری گشتیی چاپ و بڵاوکردنەوە لە وەزارەتی ڕۆشنبیریی هەرێمی کوردستان دەستبەکار بووە و تا خانەنشینبوونی و ئێستا لە شاری سلێمانی دەژیێت.

له ڕاستەوە: نووسەر شێخ محەمەد سۆڵەیی، شاعیری گەورەی کورد لەتیف هەڵمەت

نووسەر شێخ محەمەد سۆڵەیی هەر لە منداڵییەوە تێکەڵ بەکاری سیاسی بووە و، لە ساڵی ١٩٥٨ ئەندام بووە لە حیزبی شیوعی عێراقی و، ساڵی ١٩٦٤ چووەتە ڕیزی یەکێتیی قوتابیانی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستان و، درێژەی بە خەبات داوە، زیاتر خەباتی سیاسیی ئەو بۆ پسپۆرانی بواری سیاسی لێدەگەڕێم.

نووسەر شێخ محەمەد سۆڵەیی لە کۆتایی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو، دەستی بەنووسینی وتاری هەمەجۆر کردووە و، لە ڕۆژنامە و گۆڤارەکانی ئەو کات بڵاوی کردوونەتەوە، دواتر ڕووی لە نووسینی بیرەوەرییەکانی خۆی لە سەرەتای ژیانی و زیندانکردنی و، بیرەوەری و خەباتی سیاسیی چەند تێکۆشەرێکی کوردی ناودار و کەسایەتییە ناودارەکانی کوردستان کردووە، تا ئێستا چەند کتێبێکی چاپ و بڵاوکردۆتەوە، کە ئەمانەن:

- دابڕان، بیرەروەرییەکانی لە زیندان.
- پواز، بیرەوەریی زیندان، لە ئەمنە سوورەکە بۆ ئەبوغرێب، ١٩٩٠-١٩٩١.
- ئارام و بزووتنەوەی شۆڕشگێڕی کورد، نووسین و ئامادەکردن، ساڵی ٢٠٠٧.
- گەشتنامە، پوختەی کاری یەکێک لەو لیژنانەی کە(کۆڕی زانیاریی کورد)

له‌ به‌غدا پێكیهێنابوو بۆ گه‌ڕان به‌ گوند و قه‌زا و ناحییه‌كانی پارێزگای سلێمانی، بۆ كۆكردنه‌وه‌ و نووسینه‌وه‌ و تۆماركردنی سامانی شاراوه‌، له‌ زاراوه‌ و فۆلكلۆر و كه‌له‌پووری نه‌ته‌وه‌كه‌مان، ساڵی ٢٠٢٢.

- مامۆستا جه‌مال تاهیر، قاره‌مانی شۆڕش و زیندان، كۆكردنه‌وه‌ و ئاماده‌كردن، ساڵی ٢٠٠٤.
- مامۆستا عه‌زیز، ژیانێكی پاك و شه‌هیدی ده‌ستی ناپاك، ئاماده‌كردن و كۆكردنه‌وه‌.
- له‌ ڕوانگه‌وه‌ قه‌یرانه‌كان ده‌بینم، ٢٠١٩.
- كه‌شكۆل، ساڵی ٢٠٠٦.
- له‌ بناری به‌خشییه‌وه‌ ده‌سته‌ڵه‌ملانی ژیان بوو، یاداشتنامه‌ و سه‌رگوزشته‌ی ساڵانی ژیانی له‌ منداڵییه‌وه‌ تا ساڵی ١٩٨٠ ده‌گێڕێته‌وه‌، ساڵی ٢٠٢٣.

نووسه‌ر شێخ محه‌مه‌د سۆڵه‌یی چه‌ندین چالاكیی دیكه‌ی له‌ بواری كاری ڕێكخراوه‌یی و ڕۆژنامه‌گه‌ری هه‌بووه‌، له‌وانه‌:

- له‌ نیوه‌ی یه‌كه‌می شه‌سته‌كانی سه‌ده‌ی ڕابردوو تا ساڵانی هه‌شتاكان، ئه‌ندامێكی چالاكی ڕێكخستنه‌كانی یه‌كێتیی قوتابیانی كوردستان بووه‌ له‌ به‌غدا و، چه‌ندین چالاكی له‌ بۆنه‌ نیشتمانی و نه‌ته‌وه‌ییه‌كان نواندووه‌.

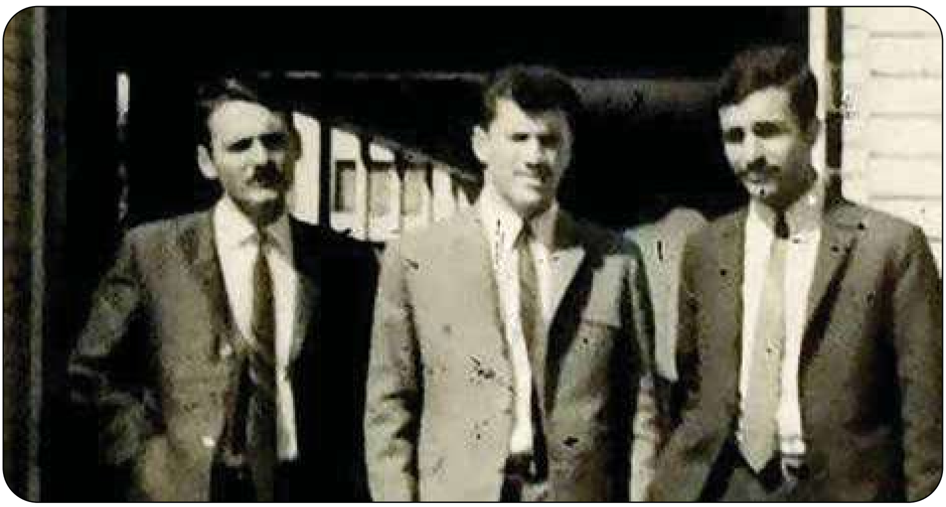

له‌لای ڕاسته‌وه‌ شه‌هید یاسین ئه‌نوه‌ر، نووسه‌ر فریاد فازیل، شێخ محه‌مه‌د سۆڵه‌یی

بەرهەمەکانی نووسەر شێخ محەمەد سۆڵەیی

- وەکو سەرنووسەر و ئەندامی دەستەی نووسەران لە چەندین ڕۆژنامە و گۆڤاری کوردی کاری کردووە، ئێستاش سەرنووسەری گۆڤاری(زەردە) یە.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی سلێمانییە.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان و نێو دەوڵەتییە.

بۆ نووسەر شێخ محەمەد سۆڵەیی هەر سەرکەوتوو بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١- کورتەیەک لە ژیاننامەی و بەرهەمەکانی نووسەر شێخ محەمەد سۆڵەیی، هاوڕێی دێرینم نووسەر و ڕۆژنامەنووس حەمە سەعید حەمەکەریم جاف لە سلێمانی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم

٢- ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

سمکۆ سابیر

نووسـەر و لێکۆڵـەر و توێژەر، شـارەزای بواری ئەنفال و جینۆسـایدی لـە باشووری کوردستان مامۆستا سمکۆ سابیر...

ناوی تەواوی(سمکۆ سابیر شـەریف)ە، لـە سـاڵی ١٩٧٢ لـە شـاری هەولێر لـە دایکبووە، سـەرەتای تەمەنـی خـۆی تـا(٨- ٩)سـاڵی لـە گوندی(نۆغـەران)ی سـەر بـە ناحیـەی گوێڕی قـەزای مەخمور بەسـەربردووە، تـا پۆلـی سـێیەمی سـەرەتایی هـەر لـە قوتابخانـەی گوندی نۆغـەران خوێندووە، دواتر چوونەتـە گوندی(مـەلا عومـەر)ی سـەر بـە قـەزای خەباتـی پارێـزگای هەولێـر لـەوێ خوێندنـی سـەرەتایی تەواوکـردووە و تـا دەسـتپێکردنی ئەنفالـی سـاڵی ١٩٨٨ لـەوێ ماونەتـەوە، لـە سـاڵی ١٩٩١ بووەتە پێشـمەرگەی حیزبی زەحمەتکێشـانی کوردسـتان و تـا سـاڵی ١٩٩٩ بـەردەوام بـووە لـە چالاکییـە سیاسـییەکان و بـواری ڕاگەیاندنـی ئـەو حیزبـە، زیاتر چالاکیی سیاسـی ئـەو، بـۆ پسـپۆڕانی بـواری سیاسـی لێدەگەڕێـم، لـە سـاڵی ١٩٩٧ەوە تـا ئێسـتا لـە شـاری کـەلار نیشـتەجێیە.

نووسـەر سـمکۆ سـابیر لـە سـاڵی ٢٠٠٠ەوە، دەسـتی بـە نووسـین لـە بـواری تاوانـی ئەنفـال و جینۆسـایدی کوردانـی باشـووری کوردسـتان کـردووە، کۆمەڵێـک لێکۆڵینـەوە و توێژینـەوەی بـە نـرخ و سوودبەخشـی نووسـیوە و

لە لای ڕاستەوە: نووسەر سمكۆ سابیر، شاعیری ناسراوی کورد قوبادی جەلیزادە

چاپ و بڵاوی کردوونەتەوە و چەند بەرهەمێکی دیکەشی هەر لە هەمان بوار ئامادەیە بۆ چاپ، لە بەرهەمە چاپکراوەکانی:

– ئەنفال و تێگەیشتنە جیاوازەکان بەرگی یەکەم و دووەم .

- جینۆسایدی زەڕگۆشەکان لاپەڕەیەکی تر لە سڕینەوەی شوناس چاپی یەکەم و دووەم.

- نوگرە سەلمان، کۆدیدار.

- پارتیزانەکانی گەرمیان، دیدار لەگەڵ مەلا ڕەحیمی مەلا ڕەشید.

- پارتیزانەکانی گەرمیان، دیدار لەگەڵ حەمە ڕەشید توکنی.

- ڕەنگدانەوەی پرسی ئەنفال لەمیدیای کوردیدا.

نووسەر سمكۆ سابیر جگە لە نووسین و توێژینەوەکانی لە بواری ئەنفال و جینۆساید چەندین چالاکیی دیکەی هەبووە و هەیە لە هەمان بواردا، لەوانە:

- ماوەیەک جێگری سەرنووسەری گۆڤاری(ئەنفالستان) بووە، کە(١٢) ژمارەی لە سەر کاغەز و(٤)ژمارەشی بە ئەلیکترۆنی دەرچووە.

- بە بابەتی لێکۆڵینەوە و توێژینەوە بەشداریی دەیان کۆڕوکۆبوونەوە کۆنفراس و کۆنگرەی تایبەت بە ئەنفال و جینۆسایدی کوردی کردووە، کە ئەمانە هەندێکیانن:
- جینۆسایدی زەڕگۆشەکان دۆسیەیەکی فەرامۆشکراو کۆنفراسی ڕێکخراوی جینۆساید کورد لە کەلار لە ٢٠١٥.
- کۆنفراسی ڕێکخراوی icmp سەبارەت بە وونبوانی جەنگ، هەولێر.
- ئەنفال و یادەوەری لە کۆنفراسی زانکۆی گەرمیان ٢٠١٧.
- ئەنفال لە یادەوەریی کۆمەڵگەدا لەناحیەی رزگاری، گەرمیان.
- میدیای کوردی و تاوانی ئەنفال، کۆنفراسی زانکۆی دهۆک ٢٠١٩.
- جینۆسایدی زەڕگۆشەکان زانکۆی سۆران ٢٠١٧.
- ئەنفال و میدیای کوردی زانکۆی چەرموو لەچەمچەماڵ ٢٠١٦.
- ئەنفال و میدیای کوردی ١٦ - ٣ - ٢٠١٩ خورماڵ.
- خولێکی هەفتەیی بۆ منداڵانی گەرمیان سەبارەت بە جینۆساید ٢٠١٨.
- بەشداریی کۆنگرەیەکی سەبارەت بە داعش و تاوانەکانی لە ڕۆژئاوای کوردستان کردووە، ٢٠١٩.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر سمکۆ سابیر، نە ناسراوە

- بەشداریی لە چەندین پێشانگا دۆکۆمێنتاری لە بواری تاوانی ئەنفال کردووە لەوانە:
- پێشانگای کەلار لە یادی جارِی گەردوونیی مافی منالان و مندالە بێنازە ئەنفالکراوەکانی کورد ٢٠١٥.
- پێشانگای سالیادی تاوانی ئەنفال لە سلێمانی ئەمنەسورەکە ٢٠١٦.
- پێشانگای سالیادی تاوانی ئەنفال لە زانکۆی گەرمیان ٢٠١٦.
- پێشانگای سالیادی تاوانی ئەنفال لە هەلەبجەی شەهید ٢٠١٦.
- پێشانگایەک لە ولاتی تورکیا ٢٠١٦.
- پێشانگای لە ناحیەی زینانە، ناوچەی داویە ٢٠١٧.
- پێشانگای ناحیەی جەبارە، کفری ٢٠١٧.
- پێشانگای سلێمانی هۆلی تەوار ٢٠١٦.
- دوا پێشانگاشی لە قەلای نوگرە سەلمانی سەر بە پارێزگای سەماوەی باشووری عێراق بووە، ئێستاش هەر بەردەوامە لەکاری دۆکیۆمێنتاری و توێژینەوە لەم بوارەدا.

چەندین جاریش خەلات و رِێزلێنانی بۆ کراوە لەوانە:

لە لای ڕاستەوە: نە ناسراوە، نووسەر سمکۆ سابیر

لە لای ڕاستەوە: نووسەر سمکۆ سابیر، نە ناسراوە

نووسەر سمکۆ سابیر

- خەڵاتی وەزارەتی شەهیدان و ئەنفالکراوان لەساڵی ٢٠١٣.
- خەڵاتی ڕێکخراوی قوتابیانی کوردستان ٢٠١٦.
- خەڵاتی مەدالیای ئاڵتونی شێخ حسێنی هەزار کانی ٢٠٢٠.
- خەڵاتی سەنتەری لێکۆڵینەوەی ستراتیژی رۆژئاوای کوردستان(NRLS) ٢٠١٨.
- خەڵاتی زانکۆی گەرمیان ٢٠١٧.
- خەڵاتی سەنتەری لێکۆڵینەوەی ستراتیژیی ڕۆژئاوای کوردستان (NRLS) ٢٠١٩.

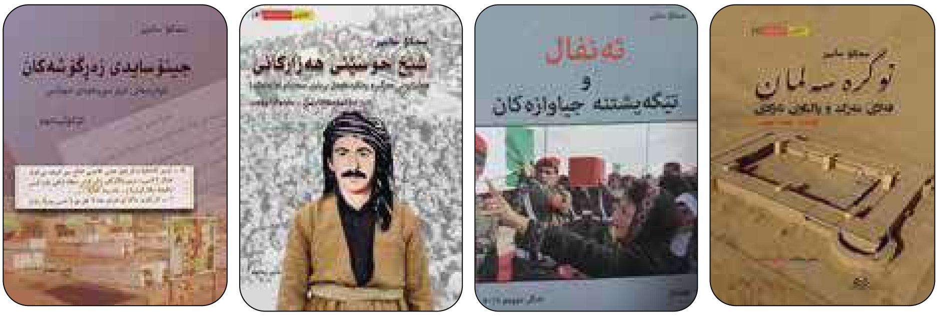

بەرهەمەکانی نووسەر و لێکۆڵەر سمکۆ سابیر

- خەڵاتی زانکۆی سۆران ٢٠١٧.
- خەلاتی بەڕێوبەرایەتی گشتیی رۆشنبیری و هونەری گەرمیان ٢٠١٨.
- خەلاتی ئامادەیی مستەفا رەشید ٢٠١٩.
- خەلاتی بەڕێوبەرایەتیی گشتیی کتێبخانەکانی گەرمیان ٢٠١٧.
- خەلاتی ساڵی ڕێکخراوی هاوکاری ئەڵمانی.
- خەلاتی بنەماڵەی شێخ حوسێنی هەزارکانی ٢٠٢٣.

ئێستاش هەر بەردەوامە لەکاری دۆکیۆمێنتاریی و توێژینەوە لە بواری ئەنفال و جینۆساید، هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت و خزمەتی ئەدەب و خانەوادەی شەهید و ئەنفالکراوان.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامەی نووسەر و لێکۆڵەر سمکۆ سابیر، هاوڕێم شاعیری بواری ئەدەبیاتی منداڵان سۆران نەدار لە کەلارەوە بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

سوسیکا سمۆ

خانمـە هونەرمەنـدی گۆرانیبێـژی ئـازا و بوێـر و ڕێچکەشـکێنی کوردانـی ئێزیدیـی ئەرمەنسـتان، ڕەوانشـاد خاتـوو سوسـیکا سـمۆ...

نـاوی تەواوی(سوسـیکا سـمۆ- سوسـیکا سـیمۆ)کە بە(لـۆ لـۆ مهـۆ)ش ناسـراوە، لـە سـاڵی ١٩٢٥ لـە گوندی(مێرەکی)سـەر بـە هەرێمی(ئەلەگـزێ) ی ئەرمینیـای سـۆڤییەتی جـاران لـە خێزانێکـی کـوردی ئێزیـدی پەنابـەر لـە دایکبـووە، لـە سـاڵی ١٩١٤ بنەماڵەکەیـان لـە ئەنجامـی جینۆسـایدی ئێزیدییـەکان و ئەرمینییـەکان ڕوویـان لـە ئەرمینیـا کـردووە، پـاش ماوەیـەک چوونەتـە ناوچەی(گیومـەرێ)و لـەوێ نیشـتەجێبوونە، ئـەو بـەردەوام بـووە لـە خوێندنەکانـی تاوەکو بڕوانامـەی دکتـۆری بە دەسـتهێناوە، لە نەخۆشـخانەکانی ناوچـەی ئێریڤـان خزمەتـی کـردووە.

جینۆسـادیدی کوردانـی ئێزیدی و ئەرمەنییـەکان زۆر کاریگەریی لێکردووە، زۆر حـەزی لـە گۆرانـی و مۆسـیقای کـوردی بـووە، ئـەو بیـر و فیکری(چـەپ) ی هەبـووە باوەڕیشـی بـە یەکسـانیی ژن و پیـاو هەبـووە و زۆریـش لایەنگری چینـی هـەژار و کرێـکار بـووە، هـەر چەنـدە داب و نەریـت ئـەو کات بـۆ ژنـان زۆر سـەخت و تونـد و تیـژ بـووە، بـەڵام ئـەو وەکـو کچـە کوردێکـی ئـازا و بوێـر و ڕێچکەشـکێن گوێـی نەداوەتـە خانەوادەکـەی و وازی لـە کاری

هونەرمەند سوسیکا سمۆ لە کاتی گۆرانیی وتندا

پزیشکی هێناوە و ڕووی لە بواری هونەری گۆرانیی وتن و کارکردن لە ڕادیۆی کوردیی یێریڤان کردووە، دواتر هاوسەرگیری لەگەڵ هونەرمەندی بەناوبانگی ئەرمەنی(کولیا نەفتالیان) کردووە.

ئەو بۆ دەرخستنی حەز و ئارەزووەکانی و زیندووکردنەوەی کەلتووری ئێزدییەکان، بۆ یەکەم جار ساڵی ١٩٤٦ دەستی بە وتنی گۆرانی و لاوک و بەستەی بە زمانی کوردی و ئەرمەنی کردووە، لەگەڵ هاوسەرەکەی(کولیا نەفتالیان) وەکو دوێت چەند کارێکی هونەری جوان و ئاست بەرزیان لە ڕادیۆی کوردی یێریڤان تۆمارکردووە و ناوبانگیان لە زۆربەی هەرێمەکانی ئەو کاتی سۆڤییەت بڵاوبۆتەوە، هەروەها کاری هونەری دوێتی لەگەڵ هونەرمەندی گۆرانیبێژ(عەگیدی جمۆ)ش کردووە، بە لاوک و بەستە خۆشەکانی توانیویەتی کەلتووری کوردانی ئێزیدی زیندوو بکاتەوە و

کەلتووری نەتەوەکانی دیکەش لە گەڵ کەلتووری کوردی ئاشنا و ئاوێتە بکات.

هونەرمەندی گۆرانیبێژ سوسیکا سمۆ یەکەمین ئافرەتی کوردە کە لە(گۆڕەپانی سوور- الساحة الحمراء) لە مۆسکۆ گۆرانی وتووە، زۆریش بە شۆڕشی ئەکتۆبەری سۆڤیەت و ڤلادیمیر لینین سەرسام بووە، دوو گۆرانیشی بۆ ستایشی لینین وتووە بە ناوەکانی(لینینی مەزن، لینین ڕابوو

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، هونەرمەند سوسیکا سمۆ، نە ناسراوە

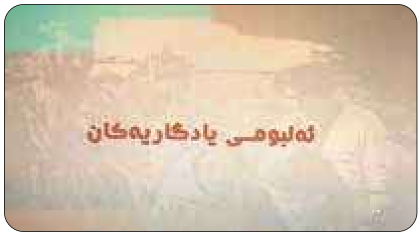

مە ڕزگار بوون). لە ئەلبۆمی یادگارییەکان چەندین گۆرانی دیکەی هەیە بە زمانی کوردی و ئەرمەنی لەوانە:(هەی باری باری، هەی جانێ جانێ، لێ لێ نارین و چەندانی دیکەش).

هونەرمەند سوسیکا سمۆ لە ساڵی ١٩٧٧ لە یێریڤان کۆچی دوایی کردووە، چەندین جل و بەرگی کوردی نەخشکراو چنراو و سامانێکی زۆری لە گۆرانیی فۆلکلۆریی کوردی لە دوای خۆی بۆ نەوەکانمان بەجێهێشتووە، هیچ منداڵیشی نەبووە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپێدیا.

٢ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیا ئازاد.

٣- khaktv، فلمێکی دوکیومێنتاری لە ٢٤ - ٢ - ٢٠٢١.

٤ - نووسینێک لە ماڵپەری فەیسبووکی کاوە پشداد، لە ١٦ - ١ - ٢٠٢١.

٥ - KURDISH HERITAGE INSTITUTE، فلمێکی دوکیومێنتاری.

٦ - چەند وێنەکی هونەرمەند سوسیکا سمۆ، هاوڕێم نووسەر و ڕۆشنبیر جەمیلی مەلا قەرە لە سلێمانییەوە بۆی ناردووم.

٧- ئامادەکردن و نووسینی خۆم

بەختیار عەلی

هونەرمەندی شێوەکار و خۆشنووس و میدیاکار و فۆتۆگرافەر مامۆستا بەختیار عەلی..

ناوی تەواوی(بەختیار عەلی حەمە ڕەزا قەرەداخی)یە، لە ١٦ - ١٢ - ١٩٧٥ لە گەڕەکی (سابونکەران)ی ناو شاری سلێمانی لە خێزانێکی ئایینی و کوردپەروەر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەی سەرچنار و ناوەندی لە برایەتی و ئامادەییشی لە ئامادەیی هەڵکەوت لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، دواتر بەشی وێنەکێشانی لە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی سلێمانی تەواوکردووە، ماوەی(٧) ساڵ مامۆستای هونەری بووە و، چەندین خولی کۆمپیوتەر و وێنەکێشان و خۆشنووسی کردۆتەوە.

هونەرمەندی شێوەکار و خۆشنووس و میدیاکار بەختیار عەلی هەر لە منداڵییەوە بە توانا و دەست ڕەنگین و خۆشنووسین بووە و بەهرەی وێنەکێشانیشی هەبووە، پاش تەواوکردنی خوێندن لە پەیمانگای هونەرە جوانەکان، شارەزایی و ئەزموونێکی زۆر باشی لە بواری ڕاگەیاندن و فۆتۆگرافی و کاری چالاکوانی مەدەنیی پەیدا کردووە، خۆبەخشانەش بەشداریی چەندین کاری لە بوارە جیاجیاکان کردووە، بۆ خزمەتی شاری سلێمانی و دەوروبەری.

له لای ڕاستەوە: شاعیری ناسراوی کورد قوبادی جەلیزادە، خاتوو هاوسەری شاعیر قوبادی جەلیزادە، هونەرمەند و میدیاکار بەختیارعەلی

له لای ڕاستەوە: هونەرمەند بەختیارعەلی، شاعیری دیاری کورد خاتوو کەژاڵ ئەحمەد، شاعیر و نووسەری بواری ئەدەبیاتی منداڵان مامۆستا ئەمین محەمەد

ئـەو وەکـو نووسـەر و ڕۆژنامەنـووس و هونەرمەنـدی شـێوەکار و خۆشـنووس و میدیـاکار، چەندیـن چالاکـی نوانـدووە لەوانـە:

- پاش ساڵی ١٩٩١ وەکو نووسەر چەندین بابەتی هەمەجۆری لە ڕۆژنامە و گۆڤـارە کوردییـەکان بڵاوکردۆتـەوە و، ماوەیـەک سـەرنووسـەری گۆڤاری(ئەسـتێرە)بووە و، چەنـد بابەتێکـی خۆشـی تێدا بڵاوکردۆتـەوە.

- ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری(شەهید)بووە، لە ژمارە(٠)ەوە تا ژمارە(٤١)و نووسەر و دیزایینەر و ڕاوێژکاری گۆڤارەکەش بووە.
- ماوەیەک خاوەنی ئیمتیازی گۆڤاری(نەوا)بووە و، هەر خۆشی کاری نووسین و دیزایین و سەرپەرشتیی چاپی کردووە.
- پێداچوونەوە و زمانەوانی و هەڵەچن و دیزایین و سەرپەرشتیی چاپی بۆ زیاتر لە(٨٠)کتێبی شاعیر و نووسەرانی کورد کردووە.
- بەشداریی بەشی زۆری خولەکانی ڕێکخراوی(NGO)ی کردووە.

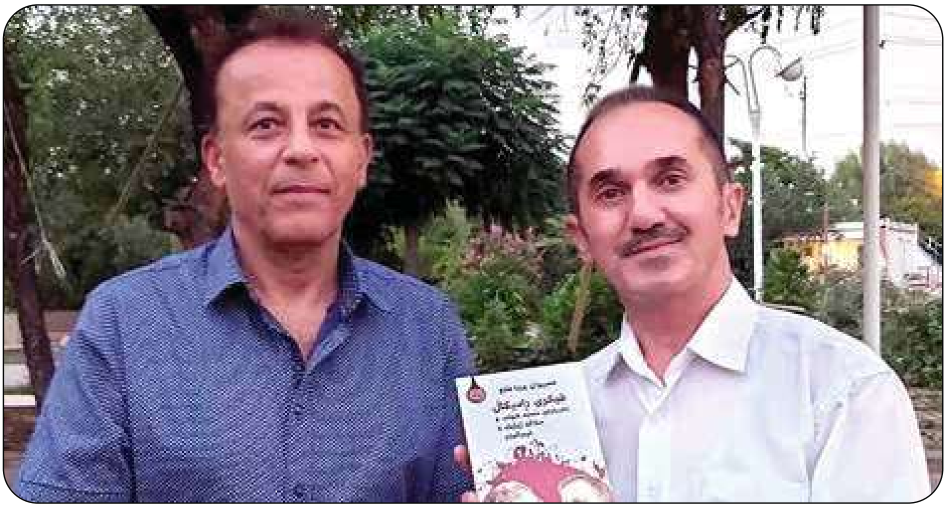

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەندی شێوەکار و فۆتۆگرافەر بەختیارعەلی، نووسەر مەریوان وریا قانع

لە لای ڕاستەوە: شاعیری خاتوو کەژاڵ ئەحمەد، نووسەر خاتوو نەزەند بەگیخان، هونەرمەند بەختیارعەلی

- دوو پێشانگای شێوەکاریی تایبەت بەخۆی کردۆتەوە و، بەشداریی لە چەندین پیشانگای شێوەکاری و فۆتۆگرافی و خۆشنووسی هاوبەشیشی کردووە.
- ئەو ماوەیەی لە پەیمانگای هونەرە جوانەکان بووە، چەندین خول و وانەی کۆمپیوتەر و وێنەکێشان و خۆشنووسی وتووەتەوە.
- ئەندامی سەندیکای هونەرمەندانی کوردستان- لقی سلێمانییە.
- بەڕێوەبەری نووسینگەی ڕێکخراوی(ئیبن مستۆفی)یە بۆ پەرەپێدانی کۆمەڵایەتی لە سلێمانی.
- بەڕێوەبەری ڕاگەیاندنی ڕێکخراوی(لیانا)یە بۆ هزری مرۆڤدەستی.
- بەبەردەوامی و خۆبەخشانە ڕووماڵی بەشی زۆری کۆڕوکۆبوونەوە وفیستیڤاڵ و کۆنفراس و کۆنگرە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی شاری سلێمانی و شار و شارۆچکەکانی دیکەی دەوروبەری کردووە.
- چەندین چاوپێکەوتن و دیمانەی ڕادیۆیی و تەلەفزیۆنی ئەنجامداوە.
- چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە.

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند بەختیارعەلی، شاعیر و چیرۆکنووس خاتوو زارا ئەحمەد جاف

بەرهەمەکانی هونەرمەند بەختیارعەلی

بۆ هونەرمەندی شێوەکار و خۆشنووس و میدیاکار بەختیار عەلی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی هونەری کوردی بە هەموو جۆرەکانییەوە.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامە و بەرهەمەکانی هونەرمەند بەختیارعەلی کە لەسەر داخوازیی من لە سلێمانی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

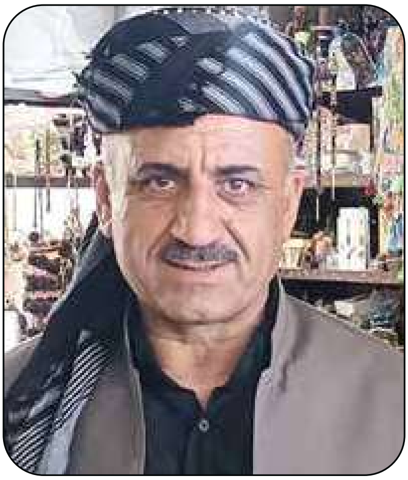

دکتۆر ئەمیر کۆیی

نووسـەر و وەرگێـڕ و ڕاهێنـەر و چالاکوانـی بـواری پەرەپێدانـی مرۆیـی دکتـۆر ئەمیـر کۆیـی...

ناوی تەواوی(ئەمیر ئەحمەد عەبدولقادر)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و هونەری بـە دکتـۆر ئەمیـر کۆیـی ناسـراوە، لـە سـاڵی ١٩٧٢ لـە گوندی(سـەردۆڵ)ی دۆڵـی خوشـناوەتی لـە خێزانێکـی ڕۆشـنبیر و هونەردۆسـت و کوردپـەروەر لـە دایکبـووە، قۆناغەکانـی خوێندنـی سـەرەتایی و ناوەنـدی و ئامادەیـی لـە شـاری کۆیـە تەواوکـردووە، سـاڵی ١٩٨٨ لـە کۆلیـژی(الإدارة والإقتصـاد- ئابـووری و کارگێـڕی)ی زانکـۆی موسـڵ وەرگیـراوە، دواتـر خوێندنـی خـۆی گواسـتۆتەوە هەمـان کۆلیـژ لـە زانکـۆی سـەڵاحەدین و، سـاڵی ١٩٩٢ تـەواوی کردووە، لە ساڵی ٢٠١٨ بڕوانامـەی ماستەری لە کۆلیژی لەندەن بۆ زانستە مرۆییەکان(كلیـة لنـدن للعلـوم الانسـانیة) لـە زانسـتی ئابـووری وەرگرتـووە، نامـەی ماسـتەرەکەی بەنـاو نیشـانی(تحلیل اثـر الازمـة فـي توفیـر الحاجـات الاساسـیة لسکان قضـاء رانیـە) بـووە، ئـەو هـەر بـەردەوام بـووە لـە خوێندن سـاڵی ٢٠٢١ بڕوانامـەی دکتۆراشـی لـە هەمـان پسـپۆری لـە زانکـۆی زینس (zenith university)ی وڵاتـی بەریتانیـا بەدەسـتهێناوە، ناونیشـانی تێـزی دکتۆراکـەی (تحلیل اثـر الفسـاد الاقتصـادي فـي المسـتوى العلمـي للتدريسـين فـي جامعـات اقلیـم کوردسـتان – العـراق) بـووە، لـە ١٢ - ١١ - ١٩٩٤ وەکـو

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، نووسەر دکتۆر ئەمیر ئەحمەد کۆیی

مامۆستای ناوەندی و بۆ ماوەی دوو ساڵ لە قوتابخانە ناوەندی(ئیلنجاغ) دامەزراوە و، ساڵی ١٩٩٦ گواستراوەتەوە قوتابخانەی ئامادەیی ڕانیەی ئێواران و بۆ ماوەی(١٤)ساڵ بەردەوام بووە.

نووسەر و وەرگێر دکتۆر ئەمیر کۆیی تا ئێستا کۆمەڵێک بەرهەمی پوخت و سوودبەخشی لە بوارەکانی ئابووری و کۆمەڵایەتی و پەروەردەیی و وەرگێڕانی بابەتی هەمەجۆری دیکە، چاپ و بڵاوکردۆتەوە، کە ئەمانەن:

- لەگەڵ هەڵۆکان بەرز بفڕە، چیرۆک، ٢٠١٥.
- دکتۆری دەروونی منداڵەکەت بە، دەروونی،٢٠١٥.
- بەرەو ترۆپکی سەرکەوتن، پەرەپێدانی مرۆیی،٢٠١٥.
- پەروەردەی ژینگەیی، ژینگە، ٢٠١٥.
- بەرەو ئامانج ، چیروٓک، ٢٠١٦.
- کلیلی دەرگانی ژیان، چیرۆک، ٢٠١٩.
- خێزانی بەختەوەر،خێزان، ٢٠٢٠.
- ببە بە وتاربێژێکی سەرکەوتوو و کاریگەر، ٢٠٢٣.
- جیهانگیری لەنێوان ئەرێنی و نەرێنیدا، ٢٠٢٣

- ٥٥٥ وتەی سەرکەوتووان لە ژیان، سەرکەوتن، ٢٠٢٤ .
- دایکنامە، چیرۆک،٢٠٢٤.
- باوکنامە، چیرۆک،٢٠٢٤.
- هاوسەرنامە، چیرۆک، ٢٠٢٤.
- مامۆستانامە، چیرۆک،٢٠٢٤.
- پاشانامە،(چیرۆک)،٢٠٢٤ .
- دانیشتنە دەروونییەکان، دەروونی، ٢٠٢٤ .
- ببە پێشەنگ بۆ منداڵەکانت، پەروەردەیی.

ئەو چەندین وتار و لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی لە بوارە جۆربەجۆرەکان لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە، لەوانە(پەیام، بڕیار، ژیار، پەنجەرە، کەسێتیی سەرکەوتوو، هاوبەشی، خازر، توێشوو، تاوی کۆمەڵایەتی، چرای ڕوناکی، بابان، سایە، ئابووریی سیاسی، نەوەی نوێ، پەیامی زانایان، ڕێ، پەرلەمانتار، چارە، ژینی نوێ، پەیڕەو، خەرمانە، لڤینی بنیاد، لڤینی زانستی، ڕوناکی دڵان، نمە باران، مامۆستا، ئایندەسازی، کوردنما، داهێنان و چەندانی دیکەش).

لە لای ڕاستەوە: نووسەر دکتۆر ئەمیر ئەحمەد کۆیی، هونەرمەندو نووسەر دکتۆر کەیفی ئەحمەد

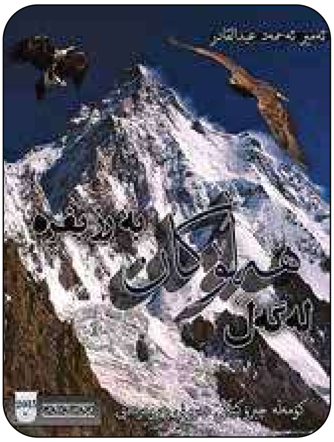

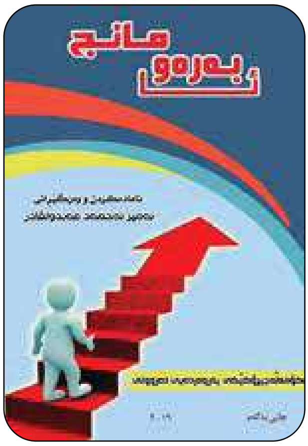

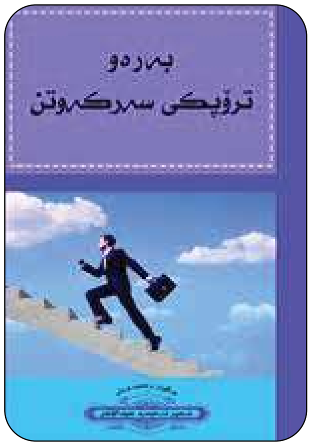

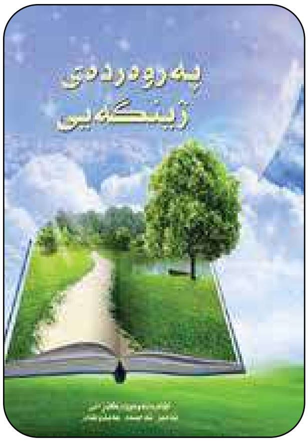

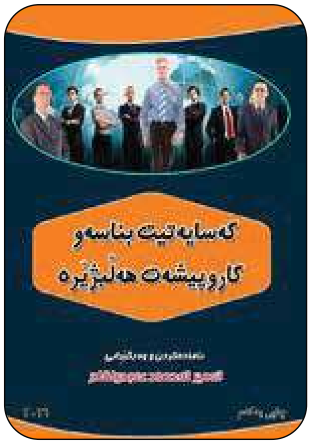

بەرهەمەکانی دکتۆر ئەمیر ئەحمەد کۆیی

نووسەر دکتۆر ئەمیر کۆیی وەکو میدیاکار و و ڕۆژنامەنووس و خۆبەخشی بواری پەرەپێدانی مرۆیی چەندین چالاکیی دیکەی هەبووە، لەوانە:

- لە ساڵی ٢٠١٣ەوە، وەکو ڕاهێنەری بواری پەرەپێدانی مرۆیی کار دەکات.
- بەشداریی لە(٦) کۆنگرەی نێودوڵەتی لە بواری پەرەپێدانی مرۆیی کردووە.
- لە کۆنگرەی چوارەمی باڵیۆزانی پەرەپێدانی مرۆیی لە ماڵدیف (مالی) ساڵی (٢٠١٥) بەشداری کردووە و(٣)مەدالیای زیوین و برۆنزی بەدەستهێناوە.

خەڵاتی دکتۆر ئەمیر ئەحمەد کۆیی

- (٢) مەدالیای برۆنزیی و (٣) بڕوانامە لە کۆنگرەی پێنجەمی باڵیۆزانی پەرەپێدانی مرۆیی (ئەستەنبوڵ) ساڵی ٢٠١٦ بەدەستهێناوە.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانە.
- ماوەیەک سەرنووسەری گۆڤاری (پەیام) بووە.
- ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری (برەو) بووە.
- لە کۆنگرەی یەکەمی ڕێکخراوی کوردۆنیا بۆ پەرەپێدانی مرۆیی، لە شەقڵاوە بەشداری کردووە ساڵی ٢٠١٥.
- چەندین بەرنامەی ڕادیۆیی و تەلەفزیۆنی ئامادە و پێشکەش کردووە، چەندین چاوپێکەوتن و دیمانەی ڕادیۆیی و تەلەفزیۆنیشی ئەنجامداوە.
- لە ساڵی ١٩٩٢ەوە، ئەندامی تیپی شانۆی کۆیە، لە چەند کارێکی شانۆیی و تەلەفزیۆنی بەشداری کردووە.

چەندیش جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە لە ناوەوە و دەرەوەی کوردستان.

بۆ نووسەر و وەرگێڕ و چالاکوانی بواری پەرەپێدانی مرۆیی دکتۆر ئەمیرکۆیی هەر سەرکەوتوو بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و هونەری کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی دکتۆر ئەمیر کۆیی، دکتۆر کەیفی ئەحمەد لە کۆیە بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

خاتوو نەسرین حەسەن سمایل

ژنێکی بەخشندە و میهرەبان

لەسەر داخوازی و پێداگریی هەر یەک لە نووسەر و ڕۆژنامەنووس ماموستا(عەبدوڵڵا زەنگەنە) لە هەولێر، شاعیر و نووسەری بواری ئەدەبی منداڵان ماموستا(ئەمین محەمەد) لە سلێمانی، بە ڕاوێژکردنیش لەگەڵ هەر یەک لە شاعیری دیار و ناسراوی کورد خاتوو(کەژاڵ ئەحمەد) و هاوڕێی دێرینم نووسەر و ڕۆژنامەنووس ماموستا(هیوا سەرهەنگ) و نووسەر و ڕۆژنامەنووس و میدیاکار(ماموستا ئیحسان ڕەشاد موفتی) و هونەرمەندی دیزاینەر(عوسمان پیرداود کاوس)، وا بە چەند دێڕێک هاوسەر و هاوکاری سەرەکیم لەم پرۆژە ئەدەبییەم بەسەردەکەمەوە.

ناوی تەواوی(نەسرین حەسەن حاجی سمایل سارمەمی)یە، لە ساڵی ١٩٥٩ لە شاری هەولێر لە خێزانێکی هەژار و زەحمەتکێش و کوردپەروەر لە دایکبووە، باوکی ئەو، برای ڕەوانشاد(مەلا عەولای حاجی سمایل ناسراو بە مەلا ماتۆڕ)ە، لە کۆتایی پەنجاکانی سەدەی ڕابردوو سەرباز بووە، هەر لە گەڵ هەڵگیرسانی بزووتنەوەی چەکداریی ڕزگاریخوازی کوردیمان ساڵی ١٩٦١ ڕووی لە شاخ کردووە و بووەتە پێشمەرگەی کوردستان، بەشداریی بەشی زۆری داستانە قارەمانێتییەکانی پێشمەرگەی کوردستانی کردووە، لە ساڵی ١٩٦٣ لە یەکی لە شەڕەکانی نزیک گوندی(قەشقە و خوڕ

لە لای ڕاستەوە: مامۆستا و نووسەر حەمە کەریم ڕەمەزان هەورامی، نەجمەدین عەزیز سمایل، خاتوو نەسرین حەسەن ئیسماعیل، خاتوو هاوسەری نووسەر حەمە کەریم ڕەمەزان هەورامی

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆژنامەنووس بەهائەدین جەلال مستەفا، دکتۆر جمشید حەیدەری، خاتوو میدیا نەجمەدین، خاتوو نەسرین حەسەن ئیسماعیل، خاتوو ماردین نەجمەدین، نەوەکانمان جولیا و تالیە، لە کاتی نمایشکردنی بەرگی پێنجەمی کتێبی(خۆم و ئەستێرە گەشەکان)لە هۆڵی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی هەولێر

خوڕ)ی سەر بە ناحەی قوشتەپە شەهید کراوە. پاش شەهیدبوونی باوکی، لەگەڵ دوو خوشکی دیکەی بە ناوەکانی(نازەنین، جوان)مەلا عەولای حاجی سمایلی مامیان گۆش و پەروەردەی کردوون.

خاتوو نەسرین حەسەن ئیسماعیل یەک ڕۆژیش نەچۆتە بەر خوێندن، بەڵام زمانەکانی(عەرەبی، هۆڵەندی، کەمێک فارسی و ئینگلیزیش)دەزانێت،

هەر لە کۆتایی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو دەستی بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکی و نوێخوازی کوردی و عەرەبی و شاکارە عەربییەکانیش لەوانە نووسینەکانی(ئیحسان عەبدولقدوس، نەجیب مەحفوز، تەها حسین هتد..)و شاکارە بیانییە وەرگێڕدراوەکان لەوانە(الشیخ و البحر، الام، احدب روتردام، البؤساء، چەندانی دیکەش)کردووە، سەرەڕای هەموو ئەو گۆڤارە کوردی و عەرەبییانەی کە ئەو سەردەم دەردەچوون، ئەو خۆی دەڵێت؛(هەموو ئەو کتێب و ڕۆژنامە و گۆڤارانەی بۆ مامم واتە(مەلا عەولا)دەهات، یان لە کتێبخانەکەی هەبووە هەر هەمووم خوێندۆتەوە، بە

لە لای ڕاستەوە: خاتوو نەسرین حەسەن ئیسماعیل، شاعیری دیار و ناسراوی کورد خاتوو کەژال ئەحمەد، نەجمەدین عەزیز سمایل

لە لای ڕاستەوە: خاتوو میدیا نەجمەدین، تالیە، خاتوو نەسرین، خاتوو بێلان غازی سارمەمی، نەجمەدین عەزیز، خاتوو ماردین نەجمەدین، نەوەکانمان(میلان، ئادەم، جولیا)، لە هۆڵی نووسەرانی کورد لە هەولێر

شەهید
حەسەن حاجی سمایل سارمەمی،
ئەوەی لە ئامێزی نەسرین حەسەن ئیسماعیل

ڕەوانشاد
مەلا عەولای حاجی سمایل ناسراو
بە (مەلا ماتۆڕ) ساڵی ١٩٦٨

تایبەتی ئەوانەی لە سەر هونەر و هونەرمەندان زیاتر بایەخم پێدەدان).

بەندە پاش تەواوکردن و چاپی بەرگی یەکەمی کتێبی(خۆم و ئەستێرە گەشەکان)حەزم لێبوو درێژە بە پرۆژە ئەدەبییەکەم بدەم، بەڵام دیارە لە بەر نەبوونی توانای داراییم دوودڵ بووم، ئەویش خۆبەخشانە ئەو خشڵ و زێڕانەی(سەری چەند ساڵانە بۆم کڕیبوون) وتی بیانفرۆشە پڕۆژەکەت پێ تەواو بکە، هەرواش بوو بەیەکەوە و پشتگیریی ئێوەی ئازیز گەیاندمانە(١٠) بەرگ، ئەوە سەرەڕای شەونخونی کردنی لەگەڵم و پشتگیری و هاندانی و هەندێ جار کاندیکردنی هەندێ لە(هونەرمەندانی گۆرانیبێژ و ئەکتەر و مۆسیقاژەن)یش.

سەبارەت بە خاتوو نەسرین حەسەن ئیسماعیل ئەدیب و نووسەرانی کورد هەندێکیان هەر بە بێ ئەوەی بیناسن ستایشییان کردووە، نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەری دیار و ناسراوی کورد مامۆستا(عەبدوڵڵا

زەنگەنە)سەبارەت بەم پڕۆژە ئەدەبییە و هاوسەرەکەم، ئەم نووسینە جوانەی بۆ نووسیوم، وا وەکو خۆی دەینووسمەوە(مامۆستای خۆشەویست..سەلام و ڕێز.. وەکو بیستوومە لەبەر بێ پوولی دەتەوێ ئەم پڕۆژەیە ڕابگریت، بۆیە لێرەدا دەمەوێ لە بارەی ئەم پڕۆژەیەت سەرنجت بۆ یەک دوو خاڵی گرنگ ڕابکێشم:

یەک : دەستتان خۆش بیت وا ناوەڕۆکی پێڕستی ناوەکانی بەرگەکانی پێشووتان لەگەڵ دوا بەرگ داناوە، لەم بارەوە پیرۆز باییت لێدەکەم، کەوا پڕۆژەکەت خستووەتە بەردەستی کاک عوسمان پیرداود بۆ ئەوەی ئەو مامەڵە عیلمیانەی لەگەڵدا بکات.

دوو: کەم و کوڕییەکی گەورەی ئەو پڕۆژەی جەنابت ئەوەیە هەقی هاوکارە سەرەکییەکەی ئەو پڕۆژەیەی خۆت نادیدە گرتووە، بەوەی باسێکی ئەوتان نەکردووە، من چ لەوە بکەم تۆ لە قولینچکێک بە دێڕ یان

لە لای ڕاستەوە: نەجمەدین عەزیز سمایل، نەوەکانمان ژینۆ هەکار، تاریق هەکار، خاتوو نەسرین حەسەن ئیسماعیل

دوو دێڕێک ناویت هێنابێت، ئێ کاکی خۆم من دڵنیام ئەگەر ئەو نەبووایە باخەڵی تۆ یان بە شێوەکەی دیکە بڵێم، تۆ ئەو پیاوە نەبووی باخەڵت تژی بووبێت تا بێیت ئاوەها حەتەمیانە کتێبی خۆتی پێ چاپ بکەیت و، حاتەمیانەش بیبەخشیەوە، دەبێ خوێنەران بزانن ئەو خانمەی جەنابت کێیە و کچی کێیە و کەی لەدایک بووە و خەڵکی کوێیە و کەی بووەتە هاوسەری ئێوە و ..هتد.

من لێت دەپرسم، ئایا جەنابت ئاگاداری ئەوە هەیت، لە کۆتایی حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو هێمنی شاعیر، لە پێشەکی دیوانی تاریک و ڕوون، ڕەخنەی لەسەر ناونەهێنانی ژنەکەی لێگیرابوو، وەک بیرمە هەر ئەوسا ئەو دانی بەم هەڵەیەی خۆیدا نا بوو، بەوەی لەسەر لاپەڕەکانی ڕۆژنامەی برایەتی یان عێراق داوای لێبوردنی لە خوێنەرانی کردبوو، بەڵام دوای چی؟ وەکو لە کوردەواری دەڵێن کەنگر و ماست بە وەختی خۆی، دە کەوایە دوای ئەم تێبینییەم، وەرە ئەو تەوقە بشکێنە و هەندێک لە کاتی خۆت بۆ نووسینەوەی سەربردەی ئەو خانمەت تەرخان بکە، تا خوێنەران، بە منیشەوە، بزانین ئەو خانمە کێیە وای کردووە، تۆ بتوانیت ئەو هەموو دەستەبژێرە لە دووتوێی لاپەڕەکانی پڕۆژەکەی خۆت کۆ بکەیتەوە، خۆ ئەگەر پاساوی ئەوە بێنیتەوە گوایە جێ نەماوە و لاپەڕەکانی ئەو بەرگەی پڕۆژەکەت کلۆب کردووە، ئەوە من ئاسانکاریت بۆ دەکەم و دەڵێم دەتوانی

نەجمەدین عەزیز و خاتوو نەسرین لە گەڵ چەند خاتوونێکی قوتابیانی کۆلێژەکانی زانکۆی سلێمانی لە کاتی نمایشکردنی بەرگی پێنجەمی کتێبی(خۆم و ئەستێرە گەشەکان)لە هۆڵی نووسەرانی سلێمانی

لەلای ڕاستەوە: میدیاکار نەجمەدین عەزیز سمایل، خاتوو نەسرین حەسەن ئیسماعیل ساڵی ١٩٧٥ لە بەغدا

لە لای ڕاستەوە: نەجمەدین عەزیز سمایل، خاتوو نەسرین حەسەن ئیسماعیل

ناوی من وەلا بنێیت و بە تێر و تەسەلی باسی ئەومان بۆ بکەیت.؟ ئیتر ئەوەندە ماوە بڵێم بۆ پیاوی ئاقڵ ئاماژەیەک بەسە، سەرکەوتنی هەموو کەسێکم مەبەستە، هەر بمێنیت و وڵات ئاوەدان).

عەبدوڵڵا زەنگەنە

٥ – ٤ – ٢٠٢٤

شاعیر و نووسەری بواری ئەدەبی منداڵان مامۆستا(ئەمین ئەحمەد)

لە لای ڕاستەوە دانیشتووەکان: خاتوو نازەنین حەسەن ئیسماعیل، ڕەوانشاد مەلا عەوڵای حاجی سمایل(مەلا ماتۆڕ) ئەوەی لە باوەشیەتی خاتوو جوان حەسەن ئیسماعیل، ڕاوەستاوەکان لە ڕاستەوە: خاتوو نەسرین حەسەن ئیسماعیل، ڕەوانشاد خاتوو خەدیجە قادر مەحموود سارمەمی هاوسەری مەلا عەوڵای حاجی سمایل (مەلا ماتۆڕ)

یش لە سلێمانییەوە ئەم نووسینەی دەربارەی خاتوو نەسرین حەسەن ئیسماعل)بۆ ناردووم، وا وەکو خۆی دەینووسمەوە:(دەڵێن لە پشت هەموو پیاوێکی سەرکەوتوو، ژنێکی سەرکەوتوو هەیە) ئەم وتەیە دەقاودەق لەگەڵ مامۆستا نەجمەدین یەک دەگرێتەوە، مامۆستا پڕۆژەیەکی زۆر گرنگ و دوورودرێژی تاقەت پڕوکێنی ئەنجامدا، دوورە وڵاتی و غەریبی هێندەی دیکە کاری مامۆستایان قورس کردبوو، پڕۆژەکەی نووسین و ئامادەکردنی دە بەرگ بوو لە کتێبی (خۆم و ئەستێرەگەشەکان) بەندە دووربەدوور کەم تا زۆر، ئاگام لە مامۆستا نەجمەدین بوو، لە کاتی نووسینەکانیدا، هەندێ جار بە شەو و بەڕۆژ، سەرقاڵی نووسین وگفوگۆ و ڕاستکردنەوە

و ساخ کردنەوەی ژیانی ئەو کەسایەتییانە بوو، کە بەسەری دەکردنەوە، ئەوەی لێرەدا من مەبەستمە و دەمەوێ ئاماژەی پێبدەم، هاوسەری بەڕێزی مامۆستا نەجمەدین خاتوو(نەسرین حەسەن ئیسماعیل) دەتوانم بڵێم ئەو خاتوونە بەڕێزە لەدوای مامۆستا نەجمەدین پشکی شێری ئەرک و ماندووبوونی بەردەکەوێت، ئەمە سەرباری ئەوەی لە ڕوی داراییەوە، گەورەترین پاڵپشت و هاوکاری پڕۆژەکەی بووە، تا ئەو ئاستەی هەموو زێڕی تایبەتی خۆی بۆ فرۆشتووە، بەپێچەوانەی زۆربەی زۆری خانمانەوە کە هەمیشە داوای زێڕ لە هاوسەرەکانیان دەکەن. ئەوەی جێگای سەرنج و تێڕامانە ئەو خاتوونە بەڕێزە بەدرێژایی کارکردنی مامۆستا نەجمەدین، بەکرداریی هاندەر و پاڵپشتیکاری بوو، بەردەوام قاوە و قەڵەم و کاغەز و کۆمپیوتەری بۆ ئامادە دەکرد و، هەرگیز بێزاری و بۆڵەبۆڵی دەرنەدەبڕی، چونکە ئاشکرایە هاوسەری زۆربەی زۆری نووسەران هەمیشە خەریکی گلەیی و بناشت و بۆڵەبۆڵن، بەهاوسەرەکانیان دەڵێن(ئەرێ ئەوە تۆ خەریکی چیت؟ کەی واز لەم بەزمە دەهێنیت و ئاگایەکت لە ئێمە دەبێت؟) بەڕاستی مامۆستا نەجمەدین هەم کار و پڕۆژەکەی پیرۆز و جیاوازە و، هەمیش هاوژینە بەخشندە و میهرەبانەکەی، من تەمەننا دەکەم هەمیشە تەندروست بن، هیوای بەردەوامی و تەمەندرێژییان بۆدەخوازم.

ئەمین محەمەد

٣٠- ٣- ٢٠٢٤، سلێمانی

خاتوو نەسرین حەسەن ئیسماعیل لە ساڵی ١٩٧٥ لەگەڵ نەجمەدین عەزیز هاوسەرگیری کردووە و، خاوەنی دوو کچ و چوار کوڕین بە ناوەکانی(هەکار، میدیا، ماردین، هەندرێن، هەڤال و دانا) خوا لەگەڵ منداڵی ئێوەش تەمەن درێژیان بکات، بۆ خۆشی هەر ساغ و سەلامەت و ئەوها بەخشندە و میهرەبان بێت.

سەرچاوەکان:

١ - زانیاری و ئامادەکردنی خۆم.

سوپاسی میهرەبانیتان دەکەم

ئەو شاعیر و نووسەر و ڕۆماننووس و ڕۆژنامەنووسانەی
کە پێشەکییان بۆ هەر(١٠) بەرگی کتێبی (خۆم و ئەستێرە گەشەکان) نووسیوە:

بەرگی یەکەم:
شاعیر و ڕۆژنامەنووس و میدیاکار
نازم دڵبەند

بەرگی دووەم:
نووسەر و ڕۆژنامەنووس
هیوا سەرهەنگ

بەرگی سێیەم:
شاعیر و نووسەر و فەرهەنگناس
فەرهاد شاکەلی

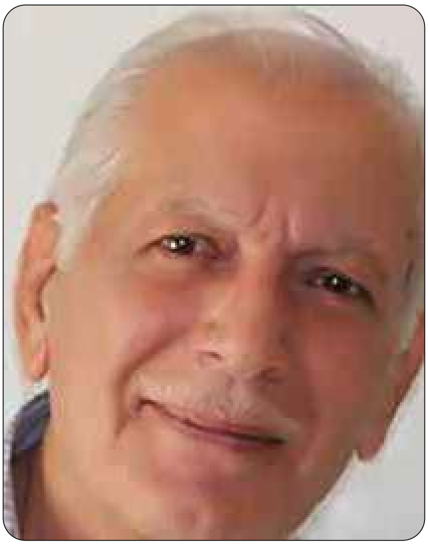

بەرگی چوارەم:
نووسەر و ڕۆژنامەنووس
سەربەست بامەڕنی

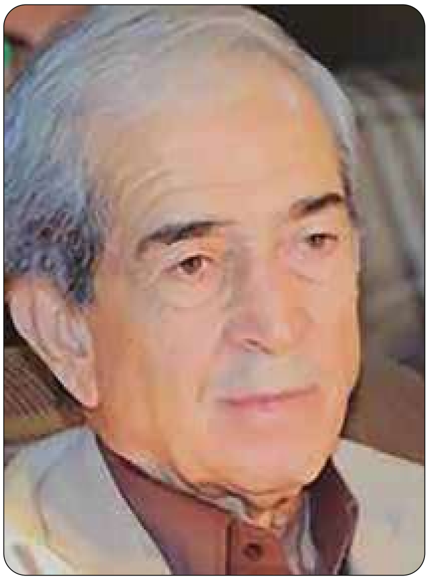

بەرگی پێنجەم:
نووسەر و ڕۆژنامەنووس
ممتاز حەیدەری

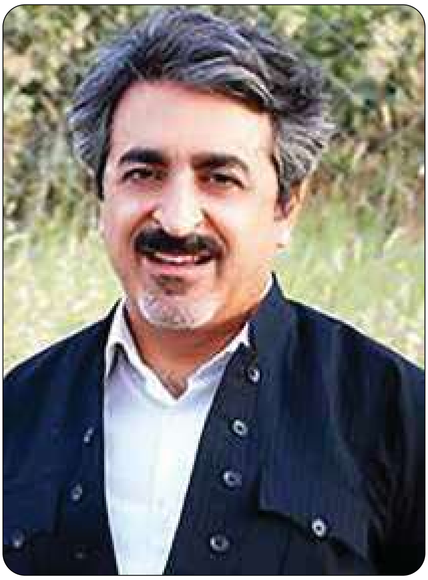

بەرگی شەشەم:
نووسەر و لێکۆڵەرو ڕەخنەگر
ڕێبوار سیوەیلی

بەرگی حەوتەم:
شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس
خاتوو کەژاڵ ئەحمەد

بەرگی هەشتەم:
نووسەر و ڕۆژنامەنووس
فەرهاد عەونی

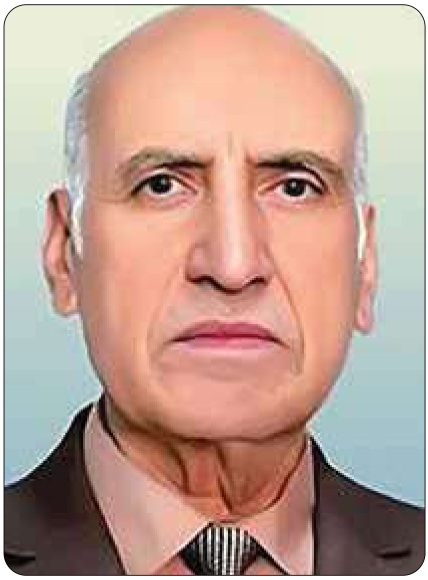

بەرگی نۆیەم:
شاعیر دکتۆر
عەبدولڕەحمان مزووری

بەرگی دەیەم:
نووسەر و چیرۆکنووس و ڕۆماننووس
جان دۆست

زۆر سوپاسی یەکێتیی نووسەرانی کورد لقەکانی هەولێر، سلێمانی، دهۆک، کەرکووک، ناوەندی خانی بۆ ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندن، کتێبخانەی کاریزی لە کەرکوک دەکەم کە ئەرکی ناساندن و دابەشکردنی هەموو بەرگەکانی کتێبی (خۆم و ئەستێرە گەشەکان) یان گرتە ئەستۆ، بۆ مێژوو و بۆ نەوەکانمان، ئەم وێنانەی کە لە کۆڕەکان گیراون، وەکو پاشکۆیەک لەم بەرگەدا بە ئەرشیفکراون.

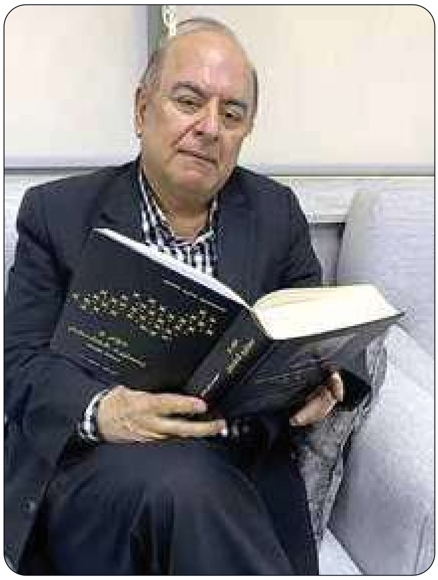

نووسەر و ڕۆژنامەنووس
ئازاد عەبدولواحید
جێگری سەرۆکی یەکێتیی نووسەرانی
کورد-مەڵبەندی گشتی

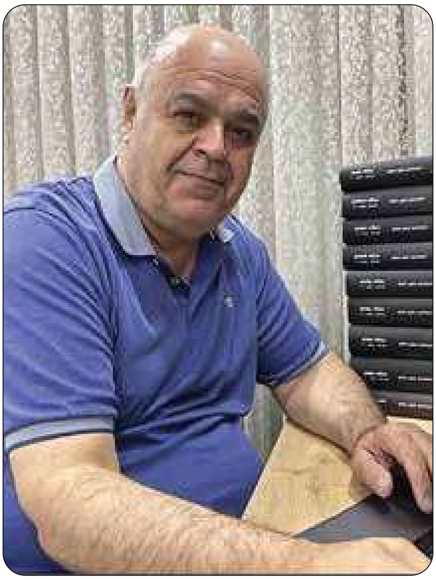

شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس
عەبدولڕەحمان فەرهادی
سەرۆکی یەکێتیی نووسەرانی
کورد- لقی هەولێر

شاعیر و نووسەر
دکتۆر شێرکۆ عەبدوڵڵا سەرۆکی یەکێتیی
نووسەرانی کورد- لقی سلێمانی

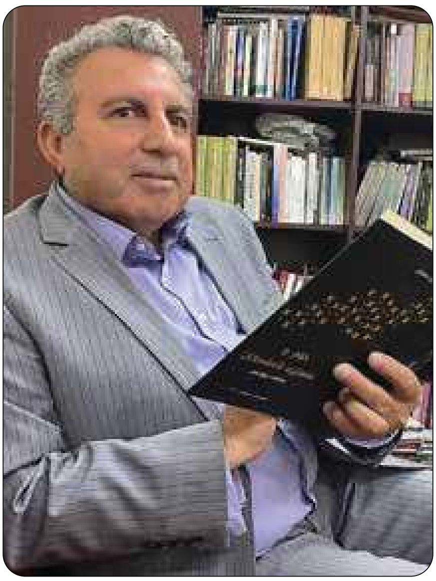

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ
حەسەن سلێڤانی سەرۆکی یەکێتیی
نووسەرانی کورد- لقی دهۆک

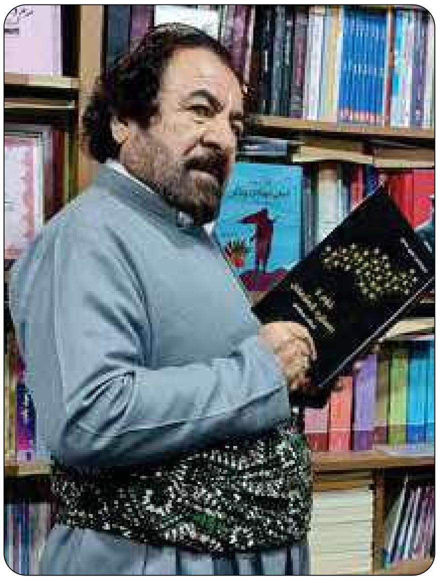

نووسەر و لێکۆڵەر
حەمە سەعید زەنگەنە
لە نووسەرانی کەرکووک

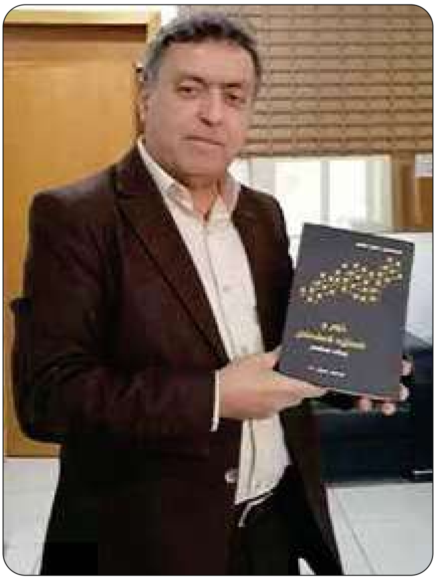

نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر
ئیسماعیل بادی
لە ناوەندی (خانی)بۆ ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندن

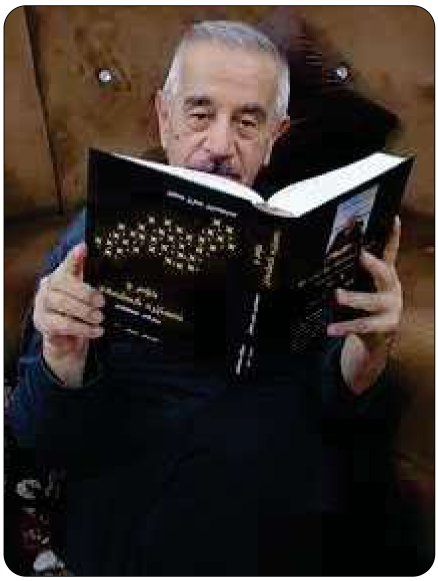

نووسەر و لێکۆڵەر
موسەدەق تۆفی
لە ناوەندی(خانی)بۆ ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندن

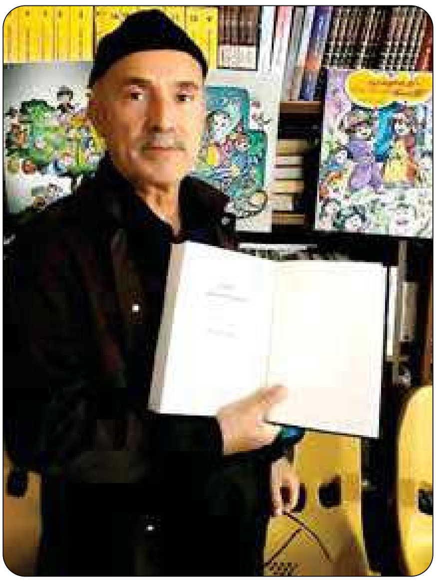

نووسەر و ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕ
تاریق کارێزی
لە کەرکووک

پرۆفیسۆر
دکتۆر عەبدولفەتاح بۆتانی

دکتۆر
نەجاتی عەبدوڵلا

(پرۆفیسۆر
دکتۆر وریا عومەر ئەمین)

دکتۆر
مەغدید سەپان

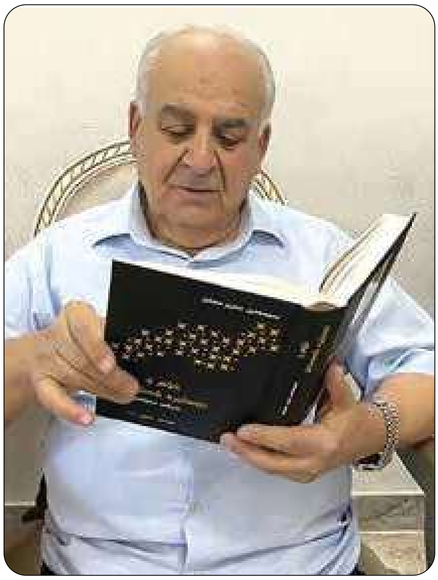

نووسەرو ڕۆژنامەنووس
فەرهاد عەونی

شاعیر
مەدحەت بێخەو

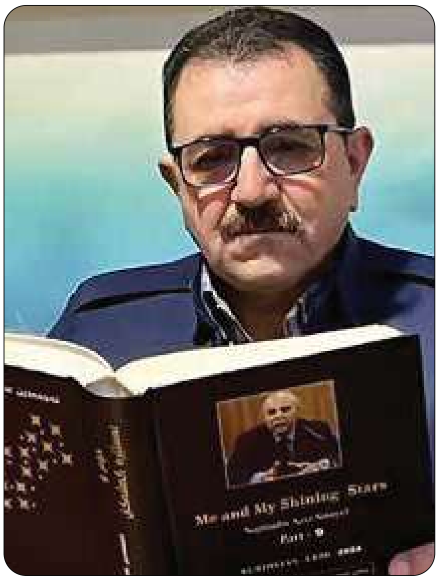

نووسەر
ساڵح هەرکی

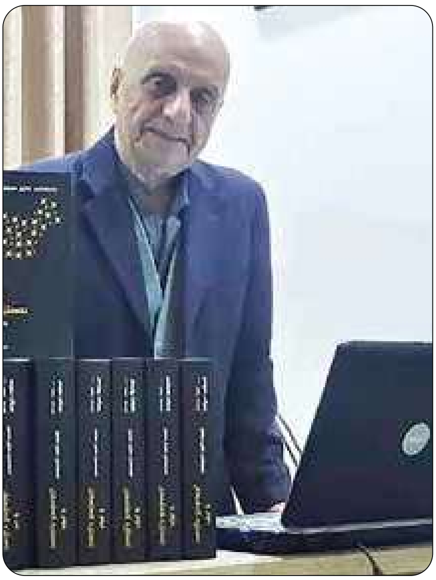

هونەرمەندی دیزاینەر
محەممەد زادە

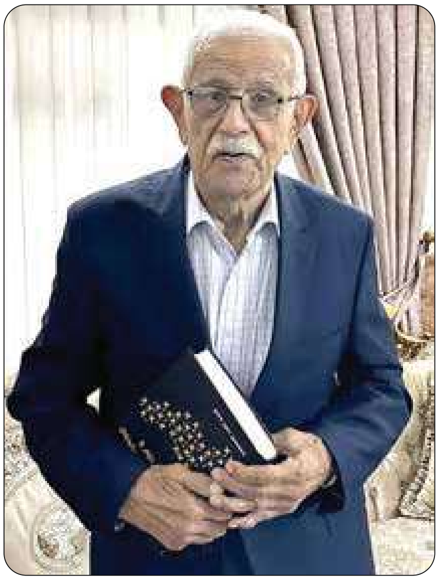

نووسەر
حەمەکەریم ڕەمەزان هەورامی

نووسەر و میدیاکار و یاسازان
ئیحسان ڕەشاد موفتی

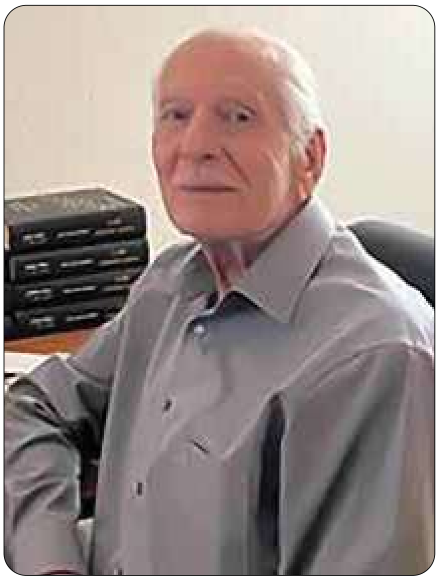

ڕۆژنامەنووس
سەربەست بامەرنی

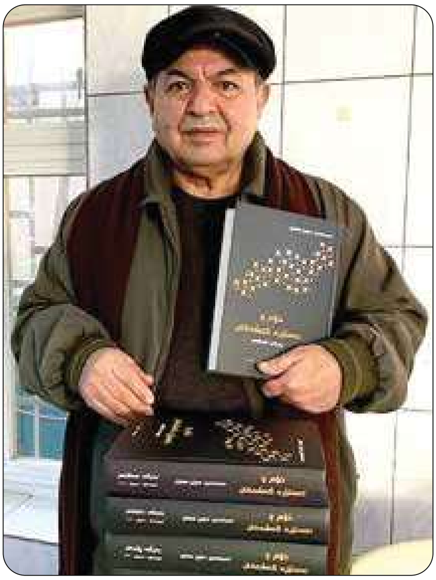

شاعیر
تەیب جەبار

چالاکیی کوڕەکان لەم وێنانەدا

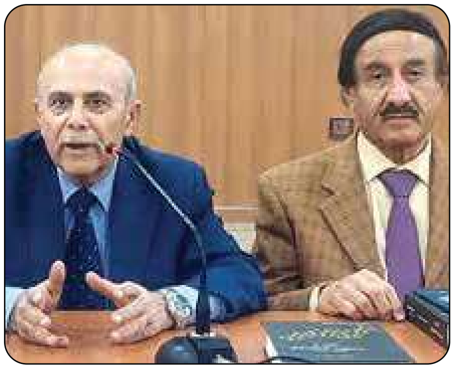

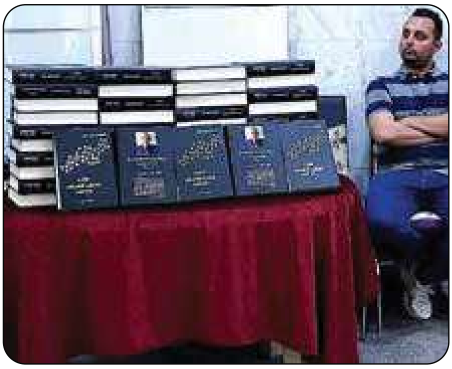

دامەزراوە

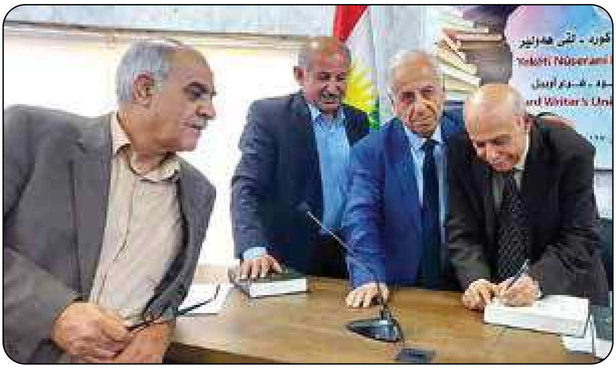

Kurd Writer's Union - Erbil Branch

نوسەرانی کورد / لقی سلێمانی

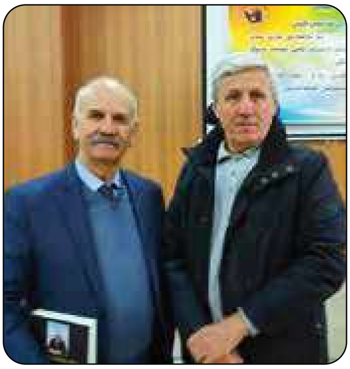

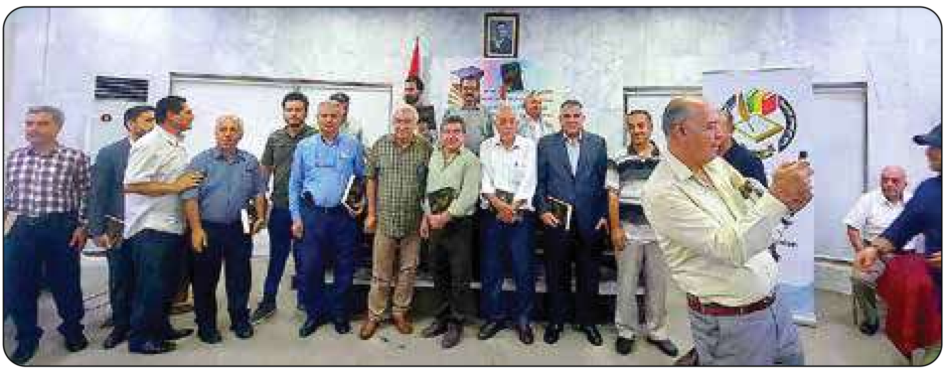

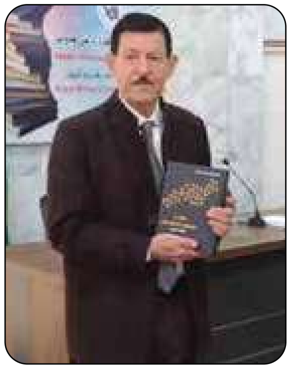

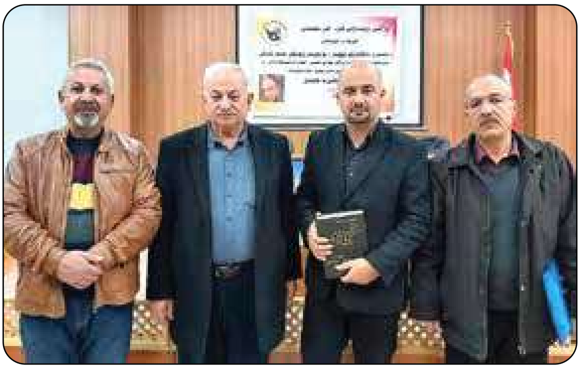

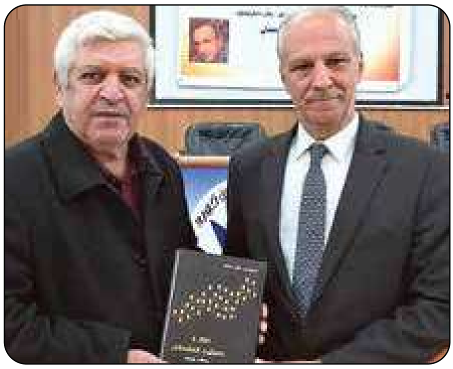

یەکێتی نووسەرانی کورد / لقی سلێمانی

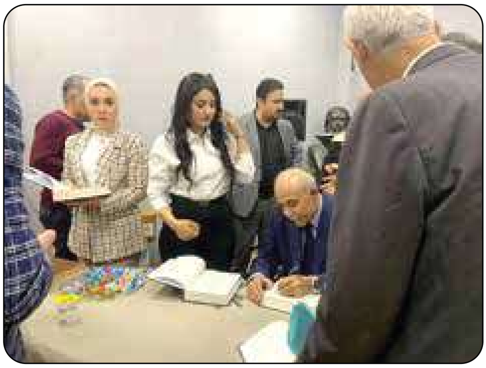

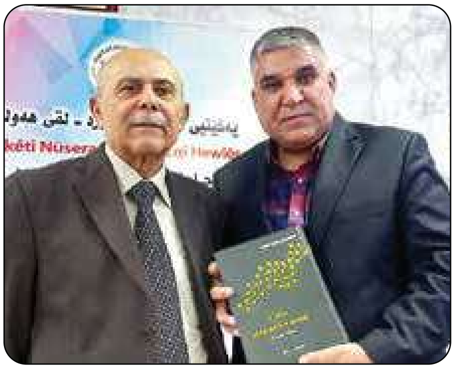

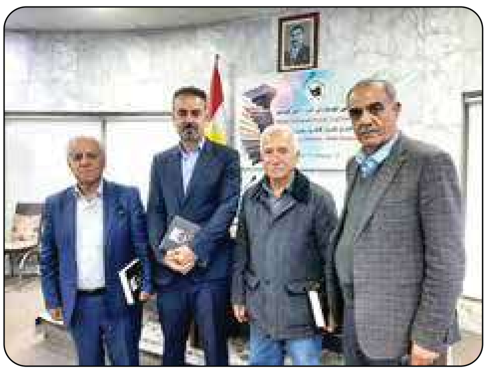

یەکێتیی نووسەرانی کورد - لقی هەولێر
Yekêtî Nûserani Kurd - Liqî Hewlêr
اتحاد الادباء الكرد - فرع اربيل
Kurd Writer's Union - Erbil Branch

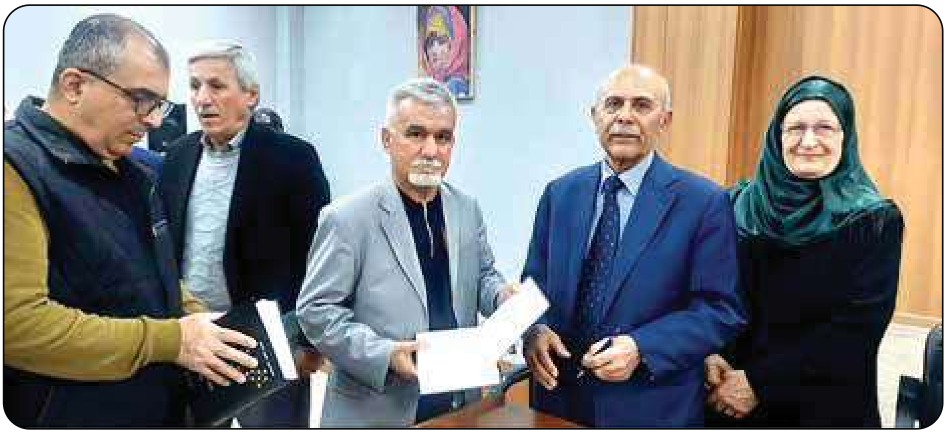

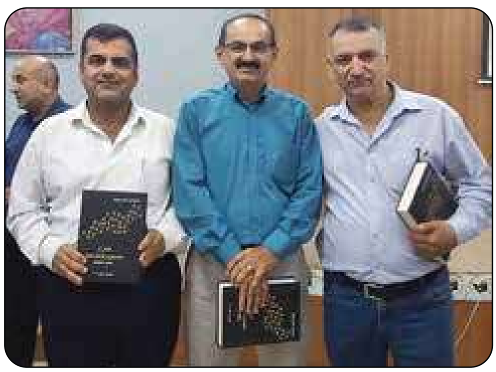

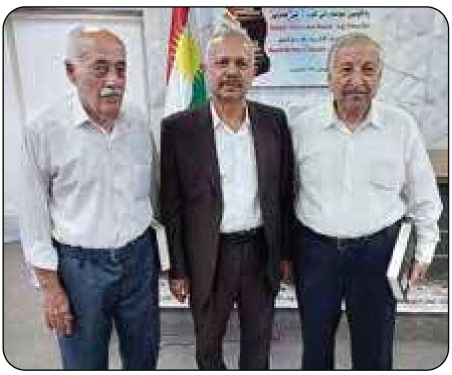

اتحاد الادباء الكرد - فرع أربيل
Kurd Writer's Union - Erbil Branch

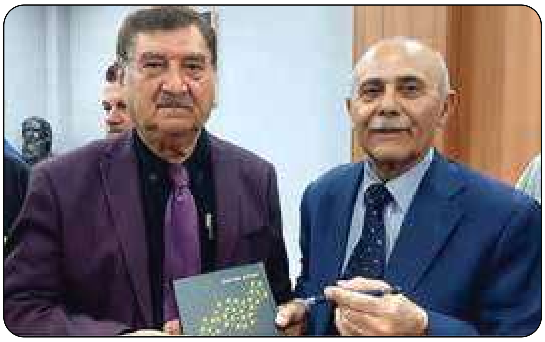

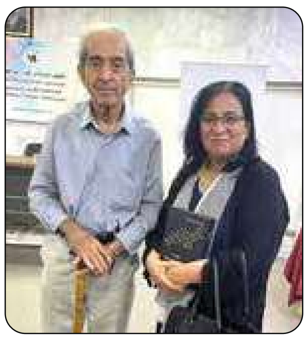

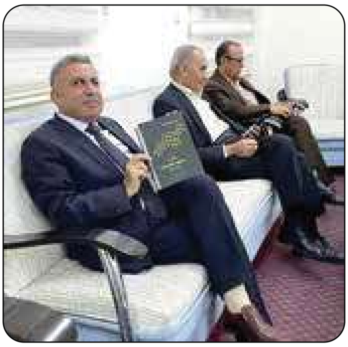

Kurd Writers Union - Erbil Branch

(خۆم و ئەستێرە گەشەکان
لەبەر دەست و دیدی
شاعیر و نووسەر و خوێنەران

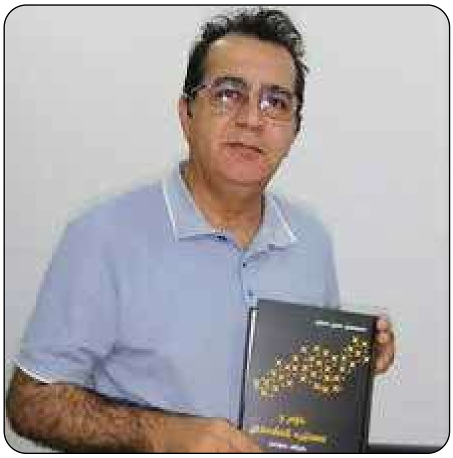

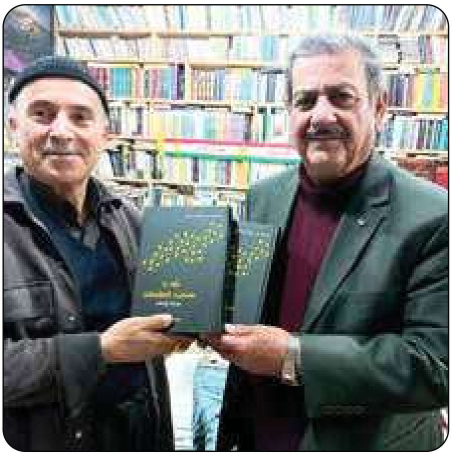

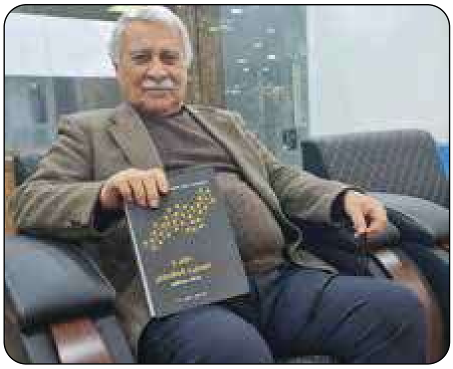

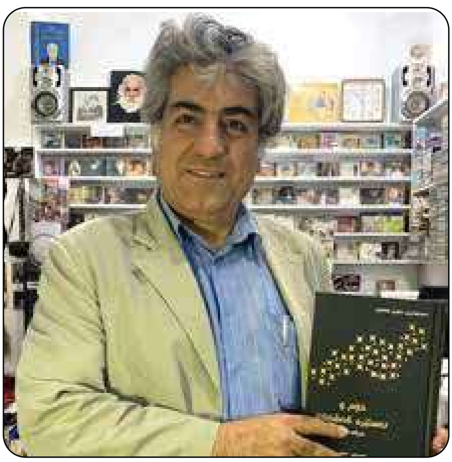

شكري وتقديري وإمتناني
الكبير
للأستاذ نجم الدين عزيز،
على هذه الهدية القيمة
كتاب /انا والنجوم اللامعين /
سعيدة جدا بأن أكون نجمة
مع هذه النجوم اللامعة في
عالم الشعر والادب

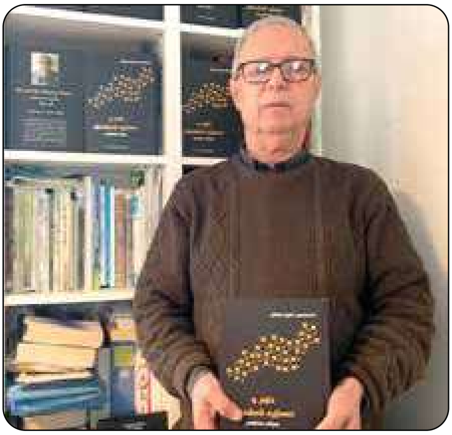

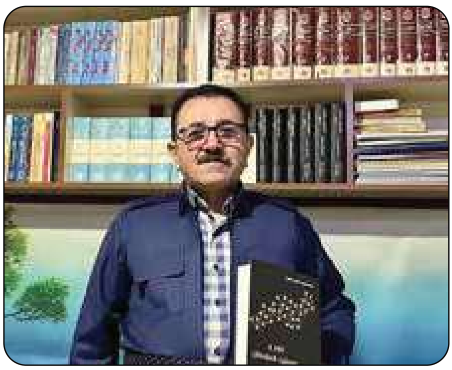

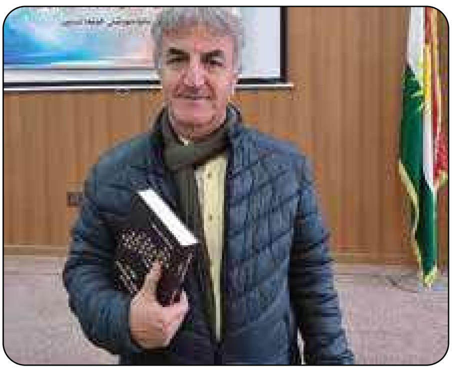

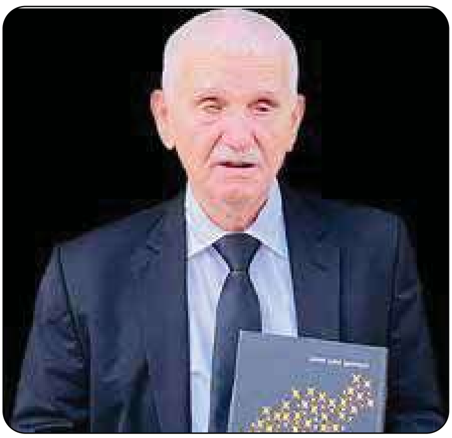

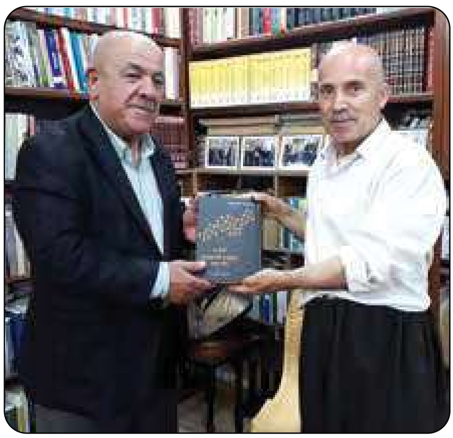

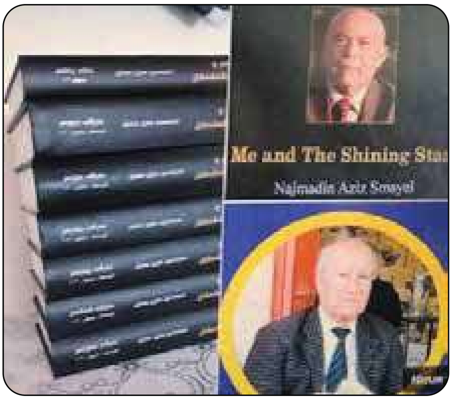
Me and The Shining Sta
Najmadin Aziz Smayel

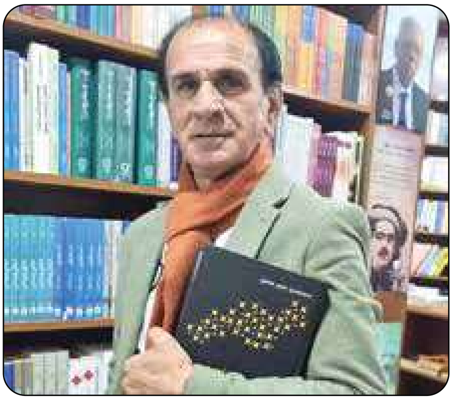

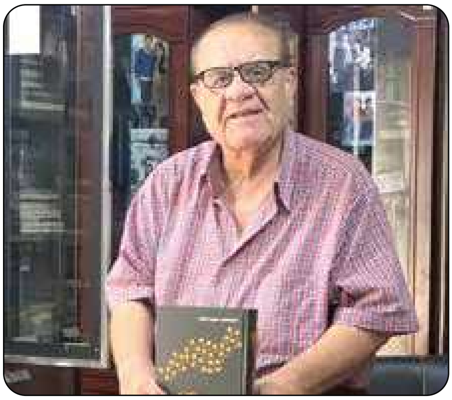

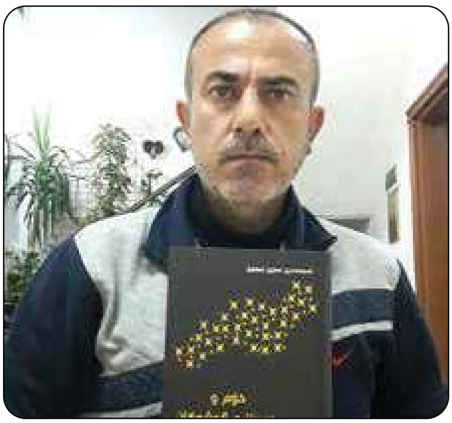

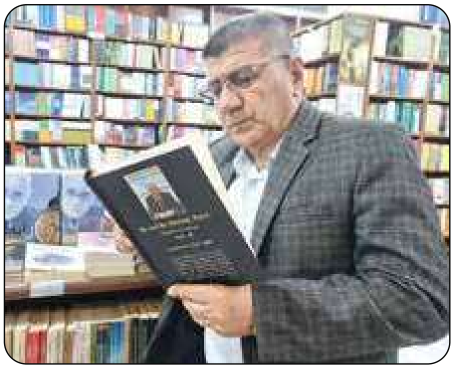

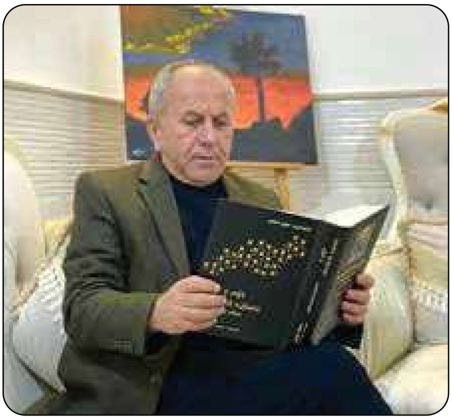
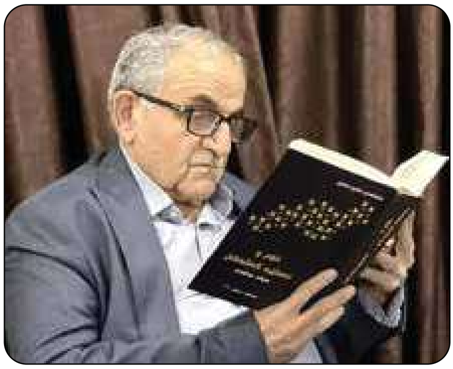
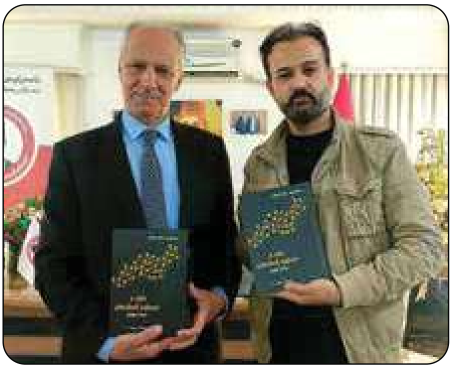

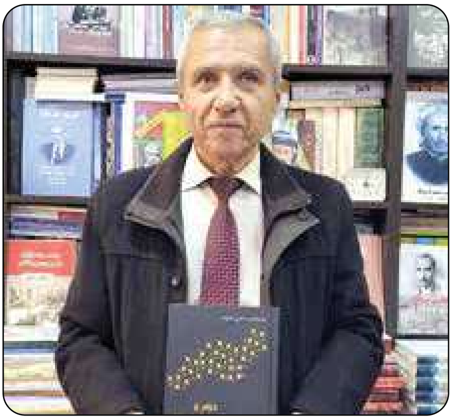

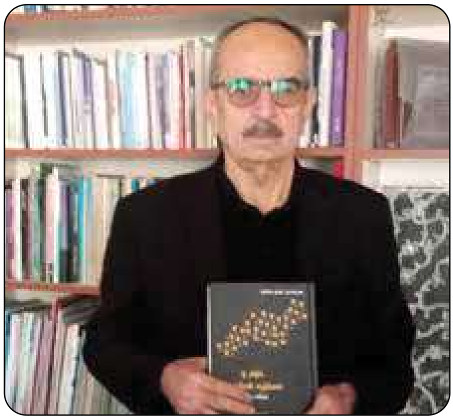

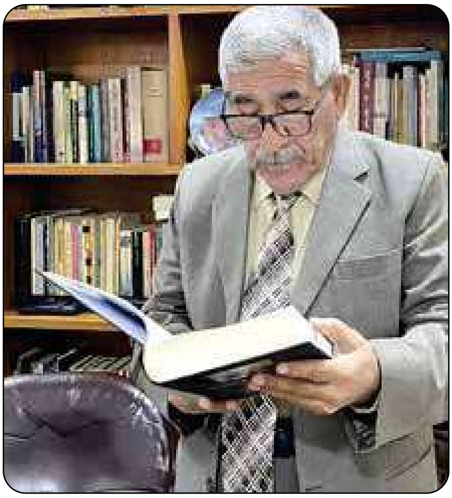

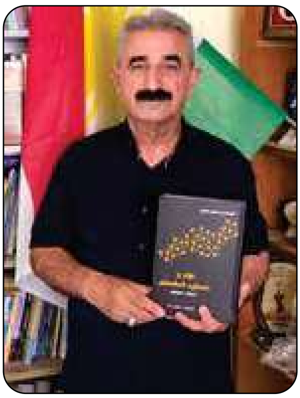
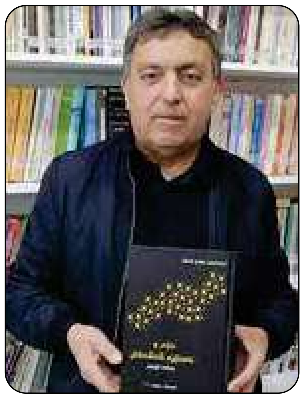

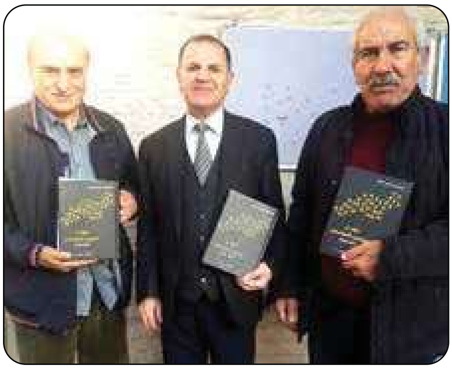

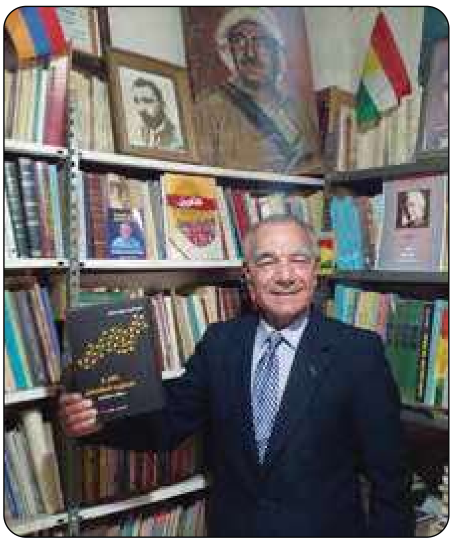

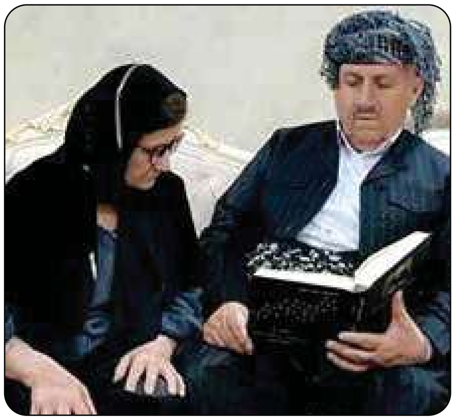

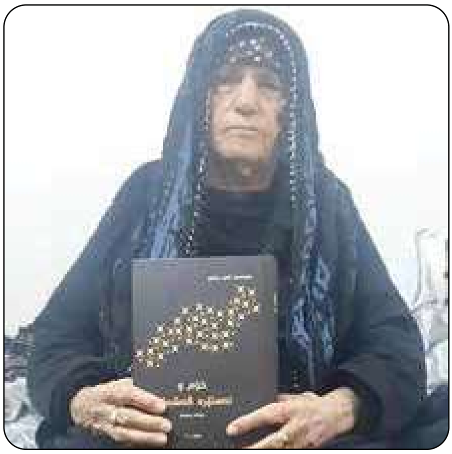

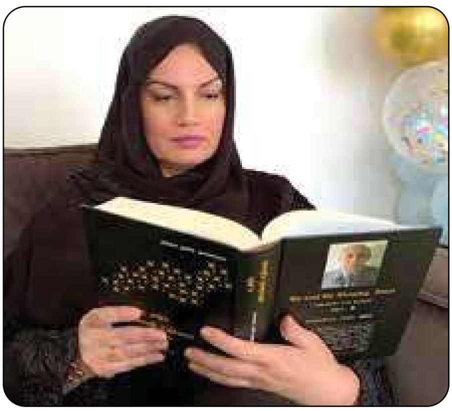

نووسـەرو لێکۆڵـەر مامۆسـتا (نیعمـەت عەبدوڵـڵا) ئـەم چوارینـە جوانـەی وەکو سـتایش بۆ بەرگەکانی کتێبی (خۆم و ئەسـتێرە گەشـەکان) نووسـیوە.

زۆرت رەنـج کێشـا بـۆ ئـەم دە بەرگـە
لێـت کردینـــەوە هـــەزاران دەرگـــە
یـــادی مەردانـــت زینـــدوو کـــردەوە
بە دەست و قەڵەم بووی بە پێشمەرگە

بیبلیۆگرافیای

کتێبی خۆم و ئەستێرە گەشەکان

بەرگەکانی (۱، ۲، ۳، ٤، ٥، ٦، ۷، ۷، ۹، ۱۰)

ئامادەکردنی: عوسمان پیرداود

ناو	بەرگ	لاپەڕە
أ		
أ .ب .هەوری	6	127
ئـ		
ئاراس ئیلنجاغی	7	419
ئاراس حەمە ساڵح (دکتۆر)	7	323
ئارام تیگران	6	213
ئارژن ئاری	8	233
ئاریانا ئیبراهیم (دکتۆرە)	8	227
ئازاد عەبدولواحید	1	135
ئازاد عوبێد ساڵح (دکتۆر)	3	331
ئازاد هاشم	4	385
ئاسۆ حەسەن	5	477
ئاشتی گەرماقی	9	495
ئامانج غازی	5	367
ئامینە عەمەر	9	463
ئاوڕەحمانی حاجی مارف (دکتۆر)	6	217
ئایشە شان	1	181
ئەبو صباح – محێدین تاهیر (وێنەگر)	1	503

لاپەڕە	بەرگ	ناو
261	4	ئەبوبەکر خۆشناو (دکتۆر)
537	2	ئەحلام مەنسوور
173	1	ئەحمەد سالار (هونەرمەند)
37	7	ئەحمەد ئابڵاخی
301	10	ئەحمەد ئیسماعیل
131	9	ئەحمەد باوەڕ (دکتۆر)
221	8	ئەحمەد بەحری
121	5	ئەحمەد تاقانە
465	3	ئەحمەد حسێن
109	9	ئەحمەد حسێنی
289	5	ئەحمەد حەمەدەمین (دکتۆر)
273	7	ئەحمەد سەعید خەتات
175	5	ئەحمەد شوکری(دکتۆر)
99	3	ئەحمەد عوسمان ئەبوبەکر (دکتۆر)
147	10	ئەحمەد کایا
317	6	ئەحمەد محەمەد ئیسماعیل
289	1	ئەحمەد ناجی
515	10	ئەحمەد یاسین بەندی
273	4	ئەحمەدی مەلا (دکتۆر)
219	9	ئەدیب عەبدوڵلا
541	2	ئەرخەوان ڕەسوڵ
531	4	ئەردەڵان بەکر
381	5	ئەردەوان زاخۆیی
63	6	ئەرسەلان بایز (دکتۆر)

ناو	بەرگ	لاپەڕە
ئەرسەلان حەسەن	7	497
ئەزهار بامەڕنی	9	435
ئەزوەر بەرچەم	7	425
ئەسعەد عەدۆ	6	285
ئەسکەندەر عوسمان	4	377
ئەسیلکا قادر	9	475
ئەڤین بەرازی	8	419
ئەمجەد شاکەلی	4	343
ئەمیر کۆیی (دکتۆر)	10	549
ئەمین گەردیگلانی	8	139
ئەمین محەمەد	7	209
ئەمین موتابچی (دکتۆر)	2	51
ئەنوەر تۆڤی	3	153
ئەنوەر قەرەداغی	1	113
ئەنوەر مائی	4	75
ئەو ڕاستییەی دەبێت بوترێت	10	13
ئەیاز زاخۆیی	3	521
ئەیوب هەورامی	4	151
ئومێد ئاشنا	8	45
ئیبراهیم ئەحمەد	4	29
ئیبراهیم ئەمین باڵدار	5	139
ئیبراهیم خەیات	10	157
ئیبراهیم سەلمان (دکتۆر)	2	289
ئیبراهیم هەورامانی	5	199

ناو	بەرگ	لاپەڕە
ئیحسان خەیات	3	565
ئیحسان رەشاد موفتی	1	349
ئیحسان شیرزاد	1	53
ئیحسان فوئاد (دکتۆر)	2	27
ئیسماعیل ئیبراهیم (دکتۆر)	7	81
ئیسماعیل بادی	3	435
ئیسماعیل بەرزنجی	9	33
ئیسماعیل تەنیا (نوسەر)	1	463
ئیسماعیل خەیات	4	391
ئیسماعیل سەرهەنگ	10	259
ئیسماعیل هاجانی	8	255
ب		
بافڵ هیوا سەرهەنگ	3	297
باکوری	1	257
باهۆز مستەفا	8	367
برزۆ مەحموود	10	253
بڵند حەیدەری	4	321
بەختیار عەلی (رۆماننوس)	3	281
بەختیار عەلی	10	543
بەختیار کەڵهوڕی	7	259
بەدرخان سندی (دکتۆر)	2	155
بەدەل ڕەفۆ مزووری	2	471
بەدیع باباجان	3	311
بەدیعە دارتاش	3	229

ناو	بەرگ	لاپەڕە
بەشیر موشیر	5	161
بەشیره دەروێش	8	373
بەکر کۆڤلی	9	351
بەکر مەعروف	2	625
بەناز سابیر ڕەشید	7	293
بەندی عەلی	8	271
بەهادین جەلال مستەفا	2	585
بەهار بەرزنجی	8	461
بەهار دەرگەڵەیی	10	501
بەهجەت یەحیا	9	355
بەهرام محەمەد	2	463
بەهمەنی قوبادی	10	231
بەیان سەلمان	5	61
بەیتۆجان	8	309
بورهان بەرزنجی	7	247
بورهان جاهید	1	191
بۆتان جەلال	2	405
بۆنیا جگەرخوێن	10	113
بیبلیۆگرافیا....	5	495
بێری شەلماشی	6	307
بێژەن کامکار	10	167
بێکەس حەمە قادر	5	431
پ		
پاکیزە ڕەفیق حیلمی (دکتۆر)	2	57

لاپەڕە	بەرگ	ناو
9	4	پرۆژەیەکی بەردەوام
415	5	پشکۆ نەجمەدین
463	5	پەری قەرەداغی
437	8	پەیام ئیبراهیم
409	1	پەیمان سەرهەنگ
247	1	پیربالّ مەحموود
75	9	پیرداود مەخمووری
7	10	پێشەکی - جان دۆست
7	9	پێشەکی - دکتۆر عەبدولڕەحمان مزوری
7	6	پێشەکی - ڕێبوار سیوەیلی
7	4	پێشەکی - سەربەست بامەڕنی
7	3	پێشەکی - فەرهاد شاکەلی
7	8	پێشەکی - فەرهاد عەونی
7	7	پێشەکی - کەژاڵ ئەحمەد
7	5	پێشەکی - مومتاز حەیدەری
7	1	پێشەکی - نازم دڵبەند
7	2	پێشەکی - هیوا سەرهەنگ
9	10	پێشەکی - وەرگێڕانی - ئیسماعیل بادی
11	10	پێشەکی - وەرگێڕانی - نەجمەدین عەزیز سمایل
		ت
453	1	تاریق ئیبراهیم شەریف
429	1	تاریق جامباز
493	1	تاریق جەوهەر سارمەمی (دکتۆر)
475	4	تاریق کارێزی

لاپەڕە	بەرگ	ناو
335	10	تاهیر تەیب جاف
361	9	تاهیری خەلیلی
107	1	تایەر تۆفیق
155	1	تحسین تەها
169	1	تەلعەت سامان
395	5	تەحسین ناڤشکی
159	9	تەها خەلیل
27	8	تەها رەسول (دکتۆر)
205	4	تەیب جەبار
57	10	تۆسنی ڕەشید (دکتۆر)
19	4	تۆفیق وەهبی
175	7	تیرۆژ ئامێدی
		ج
155	8	جابر پیرداود
111	7	جان تۆماس
315	5	جان دۆست
37	4	جگەرخوێن (شاعیر)
69	6	جەبار جەمال غەریب
519	1	جەبار سابیر
51	7	جەبار قادر (دکتۆر)
53	5	جەعفەر مائی
209	2	جەلال بەرزنجی
347	7	جەلال بەیار
241	6	جەلال دەباغ

لاپەڕە	بەرگ	ناو
591	2	جەلال زەنگابادی
529	3	جەلال سەعید
251	5	جەلال مەدحەت خۆشناو
71	5	جەلال مەلەکشا
121	1	جەلالی میرزا کەریم
305	2	جەلیل زەنگەنە
163	9	جەلیل عەباسی
333	5	جەلیل کاکەوەیس
281	6	جەمال ئامێدی
51	6	جەمال بابان
509	4	جەمال بەرواری
147	3	جەمال خەزنەدار
43	7	جەمال رەشید (دکتۆر)
71	10	جەمال ڕەشید (دکتۆری منداڵان)
161	2	جەمال شارباژێڕی
57	4	جەمال عیرفان
423	6	جەمال گردەسۆری
23	3	جەمال نەبەز (دکتۆر)
339	1	جەمال هیدایەت
45	5	جەمشید حەیدەری (دکتۆر)
209	1	جەمیل رەنجبەر
221	6	جەمیل عیسا (دکتۆر)
181	9	جەمیل مەلا قەرە
81	5	جەمیلە جاسم

ناو	بەرگ	لاپەڕە
جەنکیمان عومەر	8	407
جەواد حەمە ساڵح ڕەش	7	433
جەواد حەیدەری	8	413
جەودەت ئەحمەد ناجی(روو ناکبیر)	1	241
جەودەت هوشیار (دکتۆر)	2	597
جەوهەر غەمگین	3	263
جەوهەر کرمانج	2	457
جوان حاجۆ	5	311
جومعە کانی لەلەیی	3	579
چ		
چەتۆ حەسەن	2	345
چەتۆ نەورۆز	6	313
چۆمان هەردی (دکتۆر)	9	173
چیا عومەر ساقی	2	449
ح		
حاجی مەکی عەبدوڵلا (عەلییە فەندی)	4	399
حافز قازی	4	81
حجی جەعفەر	2	579
حسام بەرزنجی	2	367
حسێن عارف	1	185
حسێن میسری	5	349
حەمە کەریم هەورامی	1	71
حەبیب کەلەش	6	465
حەجیێ جندی (دکتۆر)	5	225

لاپەڕە	بەرگ	ناو
411	9	حەسەن حەیران
133	7	حەسەن زیرەک
165	3	حەسەن سلێڤانی
283	5	حەسەن قزڵجی
341	5	حەسەن گەرمیانی
127	7	حەسەنێ جزیری
375	2	حەسیب قەرەداغی
439	6	حەکیم عەبدوڵڵا
353	6	حەکیم کاکەوەیس
445	6	حەلیم یوسف
569	3	حەمە ئەحمەد جاف
319	8	حەمە بۆر
207	6	حەمە ڕەئووف کەرکووکی
279	4	حەمە ساڵح فەرهادی
253	3	حەمە سەعید حەمە کەریم جاف
391	8	حەمە سەعید زەنگەنە
265	6	حەمە عەباس
247	6	حەمە فەریق حەسەن
253	6	حەمە کەریم عارف
399	7	حەمە مەنتک (دکتۆر)
81	6	حەمەی حەمە سەعید
393	1	حەمید بەدرخان (ڕۆژنامەنووس)
481	8	حەمید سابیر
59	8	حەمید عەزیز (دکتۆر)

لاپەڕە	بەرگ	ناو
449	1	حەیدەر عەبدولرەحمان بەقال
359	2	حەیدەر عەبدولڕەحمان
19	5	حوسێن حوزنی موکریانی
405	4	حوسێن عەلی
		خ
237	10	خاتوو دیا جوان
329	10	خالد حسێن
553	3	خالد سالّح حەسەن
483	4	خالد عەلی سلێڤانی
481	10	خالس موسەوەر
457	1	خالید بەکر ئەیوب
417	1	خالید جوتیار
421	1	خالید دلێر
373	5	خالید ڕەسوڵ
469	4	خالید سەرکار
463	7	خالید شەیدا
99	9	خالید فاتیحی
499	1	خالید کۆچەر (شاعیر)
267	10	خالید هەرکی
459	6	خدر ئیبراهیم خدر
89	8	خەبات عارف
145	4	خەسرەو جاف (دکتۆر)
341	10	خەلیل دهۆکی
75	6	خەلیل عەبدوڵلا

لاپەڕە	بەرگ	ناو
455	9	خەلیل عەلی
87	6	خەلیل عەلی موڕاد (دکتۆر)
391	6	خەلیل وەندی
569	2	خەلیل یابە
27	7	خەلیلێ چاچان مورادۆڤ
237	3	خورشیدە بابان
		د
293	10	دارا حەمید محەمەد (دکتۆر)
317	3	دارا محەمەد عەلی
131	10	دانا ڕەئووف
445	7	دانا عەبدولجەبار
441	10	دانا عەسکەر
111	8	دانیال قەساب
83	9	داود شڕۆل
267	7	دایکی ئاریان (عەتیە خانم)
411	4	دایکی سۆلاڤ
139	3	دڵداری شاعیر
545	3	دڵزار حەسەن
243	5	دڵزاری شاعیر
259	2	دڵشاد عەبدوڵڵا
345	1	دڵشاد محەمەد سەعید
175	2	دڵشاد مەریوانی
317	10	دەحام سەعید
323	10	دەرباس مستەفا (دکتۆر)

ناو	بەرگ	لاپەڕە
دەریا هەڵەبجەیی	9	441
دەیکا دالیایێ	4	417
دوڕیە عەونی	6	187
دیار لەتیف	9	283
دێدەوانی یەعقوب	10	353
دێرین جەمال	9	265
ر		
رزگار خۆشناو	1	199
رەسول گەردی	1	405
رەشاد موفتی (زاناو مامۆستای گەورەی کورد)	1	9
رەفیق سابیر (دکتۆر)	2	553
ز		
زارا ئەحمەد جاف	7	215
زاهیر عەبدوڵلا	2	353
زاهیر محەمەد کۆیی (هونەرمەند)	1	483
زرار دەرگەڵەیی	10	215
زرار سەرتاش	5	483
زرار محەمەد مستەفا	4	525
زریان سەرچناری	9	247
زەکیە ئیسماعیل حەقی	1	497
زەکەریا عەبدوڵلا	10	347
زەینەب خان	6	153
زوبێر بیلال ئیسماعیل	2	105
زوزان ساڵح یوسفی	7	183

لاپەڕە	بەرگ	ناو
325	8	زوهێر ئامێدی
387	2	زوهێر عەبدولمەسیح
237	6	زیاد ئەسعەد
361	7	زیاد ڕەشاد قادر
195	6	زیوەر خەتاب
		ڕ
375	9	ڕزگار فەقێ عەوڵا
221	3	ڕەئوف بێگەرد
423	5	ڕەئووف حەسەن
405	6	ڕەئووف شێخ جەمیل
317	7	ڕەئووف عوسمان (دکتۆر)
337	5	ڕەحیم حەمید
297	5	ڕەزا سەید گوڵ بەرزنجی
199	7	ڕەزا شوان
393	10	ڕەزا کەریم مجاور
455	7	ڕەشید عەباس
287	4	ڕەشید فندی
229	4	ڕەفیق چالاک
45	4	ڕەفیق حیلمی
521	10	ڕەمەزان ئەحمەد
93	9	ڕەهبەر سەید برایم
37	5	ڕەوشەن بەدرخان
483	2	ڕوپاک عەبدولقادر
469	8	ڕوخاشێ زیڤار

ناو	بەرگ	لاپەڕە
ڕونی عەلی	8	427
ڕووناک شوانی	5	303
ڕوونکردنەوەیەکی پێویست	3	617
ڕۆژ هەڵەبجەیی	5	267
ڕۆژان نووری (دکتۆر)	9	241
ڕۆستەم باجەلان	7	105
ڕۆستەم خامۆش	7	223
ڕۆستەم عەزیز	8	431
ڕۆهات ئالاکۆم	8	363
ڕێباز مستەفا	6	337
ڕێبوار سیوەیلی	4	223
ڕێکار مزووری	10	407
ڕێکێش ئامێدی	10	431
ژیان ئیبراهیم خەیات	10	187
ژیلا حوسێنی	8	293
س		
سابات محەمەد ساڵح	9	151
سابیر ڕەشید	2	421
سابیر گۆران	7	285
سادق بەهائەدین	2	111
سارا تەلایی	9	489
سالار سەمین	4	295
سالار کۆشار	2	427
ساڵح حەیدەری	1	315

ناو	بەرگ	لاپەڕە
ساڵح هەرکی	9	329
سامال مانی (دکتۆر)	8	63
سامی بنیامێن	9	381
سامی شۆرش	1	261
سامیە چاوشلی (دکتۆر)	4	489
ستار عەلی	8	347
سدیق بۆرەکەیی (سەفیزادە)	8	169
سدیق ساڵح	8	195
سدیق شەرۆ	4	307
سروە عوسمان	2	435
سمکۆ بەهرۆز	9	387
سمکۆ سابیر	10	533
سەباح ئیسماعیل	4	299
سەباح زاخۆیی	6	471
سەباح ڕەنجدەر	2	393
سەباح عەبدولڕەحمان (هونەرمەند)	1	159
سەباح هورمز	2	443
سەبری بۆتانی	4	51
سەبریە هەکاری	7	253
سەحەر موعێزی	7	151
سەدیق گۆران	10	449
سەدیق وەلی بەرواری	6	411
سەربەست بامەرنی	3	117
سەرتیب ئاغا واحید بەگ	3	605

ناو	بەرگ	لاپەڕە
سەردار ئەحمەد کۆیی	2	631
سەردار جاف	8	473
سەردار فەتاح ئەمین (رۆژنامەنووس)	1	523
سەردار قادر	10	509
سەرفراز نەقشبەندی	6	181
سەرهەنگ مەلا محەمەد	8	445
سەروین دەروێش	3	407
سەعدوڵلا پەرۆش	1	221
سەعدون یونس	2	491
سەعدی عەلی	3	585
سەعید گاباری	8	487
سەعید یەحیا خەتات	6	101
سەگڤان عەبدولحەکیم	4	355
سەلام کۆیی	3	515
سەلام محەمەد	2	245
سەلام مستەفا	9	211
سەلام ناوخۆش (دکتۆر)	5	259
سەلما تۆما کاکۆ	3	323
سەلیم بەرەکات	4	135
سەڵاح شاکەلی	10	497
سەڵاح شوان	2	277
سەڵاح عومەر	5	471
سەڵاحی پەرلەمان	9	17
سەمەر درێعی	7	341

ناو	بەرگ	لاپەڕە
سەمیر زاخۆیی	5	353
سەمیر یوسف	8	493
سەمیرە عەبدۆک	8	285
سەمیرە عەلی مەندی	3	491
سەید ئەحمەد بەرزنجی	4	495
سەید ئەحمەد ڕواندزی	5	327
سەید عەبدوڵڵای سەمەدی	10	87
سەید عەلی ئەسغەری کوردستانی	9	187
سەید قادر هیدایەتی	8	117
سەیدا ساڵح یوسفی	6	37
سوارە ئیلخانیزادە	8	53
سوبحی کۆیی	4	465
سوسیکا سمۆ	10	539
سۆران نەدار	8	353
سۆلاڤ شەیدا	7	383
سیروان عوسمان	9	481
سیمین چایچی	7	303
سینەم چێی	7	329
سێوە	9	203
ش		
شاخەوان سدیق	9	227
شاکر خەسباک (دکتۆر)	6	57
شاکر فەتاح (نووسەری شەهید)	1	303
شڤان پەروەر	9	141

لاپەڕە	بەرگ	ناو
45	10	شکۆیێ حەسەن
355	7	شلێر کۆیی
505	7	شەرمین عەبدوڵڵا
73	7	شەفیق بەیاد
263	8	شەفیقە عەلی حوسێن
315	2	شەفیقی حاجی خدر
477	7	شەمال ئاکرەیی
287	1	شەماڵ سائیب
321	5	شەماڵی عەبە ڕەش
483	6	شەمس عەنتەر
497	8	شەمسەددین فارس (دکتۆر)
363	5	شەهابەی هەولێری
147	9	شەهریبانا کوردی
105	9	شوکرۆڵڵای بابان
241	8	شوکر خەیات
37	2	شوکر مستەفا
169	5	شوکری فەزڵی
457	10	شوکریە دێوانە
123	2	شوکریە ڕەسووڵ (دکتۆر)
497	2	شیرین سابیر
129	8	شیرین کەمال
537	4	شیلان حمو
67	9	شێخ حسێن بالیسانی (دکتۆر)
19	8	شێخ حسێنی کاکە حەمەی هەزارکانی

ناو	بەرگ	لاپەڕە
شێخ حەسەن عەوالآنی	10	199
شێخ محەمەد سۆڵەیی	10	529
شێخ محەمەدی خاڵ	6	23
شێرزاد حەسەن	3	291
شێرزاد سەرسپی	1	233
شێرزاد شێخانی	7	439
شێرزاد عەبدولڕەحمان	3	483
شێرزاد هەینی	3	445
شێرکۆ بێکەس (شاعیر)	1	59
شێرکۆ عەبدوڵڵا (دکتۆر)	5	217
ع		
ع .ع .شەونم	5	87
عارف حیتۆ (دکتۆر)	3	419
عبدالغنی علی یحیا	1	437
عزەددین فەیزی	1	55
عسمەت محەمەد بەدەل	10	425
عەباس بەدری	4	369
عەباس عبدوڵڵا یوسف	2	503
عەباسی کەمەندی	10	141
عەبدولجەبار کانی	2	511
عەبدولخالق سەرسام	1	433
عەبدولخالق مەعروف (نووسەری شەهید)	1	265
عەبدولرەزاق چەلەبی (دکتۆر)	1	327
عەبدولڕەحمان بامڕنی	6	381

لاپەڕە	بەرگ	ناو
43	9	عەبدولڕەحمان بێلاف
129	1	عەبدولڕەحمان فەرهادی
225	2	عەبدولڕەحمان مزوری (دکتۆر)
205	3	عەبدولڕەزاق بیمار
495	6	عەبدولڕەزاق شەمسەدین
153	5	عەبدولڕەقیب یوسف
181	5	عەبدولستار جەباری
485	7	عەبدولستار خدر
359	5	عەبدولعەزیز سلێمان
63	4	عەبدولفەتاح بۆتانی (پرۆفیسۆر)
421	9	عەبدولقادر سەعید
61	9	عەبدولقادر گیزەڕەشی
373	6	عەبدولقادر مەردان
253	2	عەبدولکەریم شێخانی
133	6	عەبدولکەریم فندی
175	6	عەبدولمەجید لوتفی
235	4	عەبدولواحید ئیدریس (دکتۆر)
425	1	عەبدولواحید مەرجان
245	3	عەبدولوەهاب تاڵەبانی
179	10	عەبدولی حەمەجوان
345	5	عەبدوڵلا زێڕین
67	3	عەبدوڵلا ئاگرین (دکتۆر)
79	1	عەبدوڵلا پەشێو
105	10	عەبدوڵلا تاهیر بەرزنجی

لاپەڕە	بەرگ	ناو
317	1	عەبدوڵڵا حەداد (دکتۆر)
63	10	عەبدوڵڵا حەسەن زادە
277	10	عەبدوڵڵا زەنگەنە
241	4	عەبدوڵڵا سەڕاج
129	2	عەبدوڵڵا عەباس
121	10	عەبدوڵڵا غەفور (دکتۆر)
191	3	عەتا قەزاز
329	6	عەتا محەمەد
287	10	عەتا نەهایی
451	6	عەدنان حاجی کاکە
187	8	عەدنان عوسمان
507	3	عەدنان کەریم
25	5	عەرەبی شەمۆ
479	1	عەریف خدر
417	9	عەزیز خەمجڤین
323	6	عەزیز شارۆخی
215	1	عەزیز گەردی
255	4	عەزیزی مەلای ڕەش
123	8	عەسکەر بوییک
39	1	عەلائەدین سەجادی
389	7	عەلی ئەحمەد
369	9	عەلی بەختەوەر
499	6	عەلی بەندی
277	8	عەلی جۆلا

لاپەڕە	بەرگ	ناو
459	7	عەلی چل ئاغا
451	5	عەلی حەمە ڕەشید بەرزنجەیی
119	9	عەلی دەرویشیان
31	10	عەلی عەبدولڕەحمان
313	4	عەلی کەندی
97	1	عەلی مەردان
101	8	عەلی مەندەلاوی
13	3	عەونیی شاعیر
573	2	عوسمان پیرداود
87	7	عوسمان چێوار
175	3	عوسمان خۆشناو
97	7	عوسمان دەشتی (دکتۆر)
45	6	عوسمان سەبری
89	4	عوسمان هەورامی
455	3	عومەر ئەمین
379	7	عومەر چاوشین
103	1	عومەر دزەیی
185	2	عومەر ساقی
437	5	عومەر سەید
197	3	عومەر شێخەڵلا دەشتەکی
145	5	عومەر عەبدولڕەحیم
369	7	عومەر عەبدوڵلا
147	8	عومەر کەسان
49	3	عومەر مەعروف بەرزنجی

ناو	بەرگ	لاپەڕە
عیزەدین مستەفا ڕەسوڵ (پرۆفیسۆر)	1	33
عیسا بەرواری	7	231
غ		
غازی بامەڕنی) دکتۆر)	7	471
غازی غەفوور	6	489
غەفوور مەخمووری	6	161
ف		
فاروق جەمیل خەزنەیی (پارێزەرو یاساناس)	1	297
فارووق سەید حسن	1	507
فازل عومەر	3	599
فازڵ جاف(دکتۆر)	3	273
فازیل شەوڕۆ	7	165
فاڕوق ئیبراهیم شەریف (لیوای خانەنشین)	2	309
فایەق شێخ لەنگەری	9	391
فرەنسیس داود	6	139
فەرهاد شەریف	1	275
فەتاح ئەمیری	10	209
فەتانەی وەلیدی	8	315
فەرهاد ئەحمەد بەرزنجی	9	257
فەرهاد پیربالّ (دکتۆر)	5	131
فەرهاد حەمزە	7	413
فەرهاد شاکەلی (نووسەرو شاعیر)	1	145
فەرهاد عەونی	3	109
فەرەیدەن عەلی ئەمین	2	321

لاپەڕە	بەرگ	ناو
459	4	فەرەیدون دارتاش
99	10	فەرەیدون عەبدول بەرزنجی (دکتۆر)
193	5	فەریاد فازیل (دکتۆر)
399	1	فەرید زامدار
193	9	فەرید مەخمووری
111	4	فەلەکەدین کاکەیی (نووسەر و ڕۆژنامەنووس)
391	3	فەهمی بالایی
271	9	فەوزیە مەنمی
351	3	فەیسەل مستەفا
165	1	فوئاد ئەحمەد
247	4	فوئاد سەڕاج
99	5	فوئاد مەجید میسری
		ڤ
311	10	ڤانێس میرانی
345	6	ڤینۆس فایەق
		ق
51	10	قاچاغی مراد
331	8	قادر ژەوان
251	1	قاسم شێروانی (شاعیر)
215	4	قەدری جان
173	10	قەرەنی جەمیل
31	5	قەناتی کوردۆ (پرۆفیسۆر)
347	4	قەهار شێخانی
197	2	قوبادی جەلیزادە (شاعیر)

ناو	بەرگ	لاپەڕە
ک		
کاکە مەم بۆتانی	1	75
کانی	6	201
کەریم شارەزا	1	87
کەریم دەشتی (شاعیر)	1	281
کوردستان موکریانی(دکتۆرە)	1	91
کۆکردنەوەی پەرتەوازەکان	6	7
کاروان عەلی	8	451
کاروان عوسمان خەیات	5	441
کاژین یوسف دۆسکی	10	473
کاکەی فەلاح	3	91
کامبیز کەریمی	10	203
کامل ئەلبەسیر (دکتۆر)	4	97
کامەران حاجی	9	397
کامەران موکری	3	41
کامیران بەدرخان (دکتۆر)	10	37
کامیل ژیر	4	105
کاوس قەفتان (دکتۆر)	3	33
کاوێس ئاغا	9	405
کنیازی ئیبراهیم (دکتۆر)	9	293
کنێر جەمیل	9	449
کەریم ئاغا وەیسی	9	51
کەریم تاقانە	8	173
کەریم دیار	8	249

لاپەڕە	بەرگ	ناو
559	3	کەریم سۆفی
439	4	کەریم کابان
169	6	کەریم کاکە
329	2	کەژاڵ ئەحمەد (شاعیر)
611	2	کەژاڵ ئیبراهیم خدر
85	3	کەمال ڕەئووف محەمەد
413	2	کەمال سەعدی (دکتۆر)
117	2	کەمال غەمبار (دکتۆر)
61	2	کەمال فوئاد (دکتۆر)
43	2	کەمال مەزهەر (دکتۆر)
191	2	کەمال میراودەلی (دکتۆر)
299	6	کەیفی ئەحمەد (دکتۆر)
387	5	کۆسرەت ئەحمەد بێکەس
213	8	کۆنی ڕەش
385	10	کیژان ئیبراهیم خەیات
		گ
535	3	گرفتار کاکەیی
239	7	گەزیزە
9	8	گەلاوێژ خان
499	4	گولنار عەلی
447	4	گوڵبەهار
383	8	گوڵزار جەلال
399	10	گوڵزار فەرەج
297	7	گوڵستان ئاواز

لاپەڕە	بەرگ	ناو
367	6	گوڵستان پەروەر
309	7	گوڵێ سەلیم
15	6	گیوی موکریانی
		ل
613	3	له ماڵێکدا پرۆژەیەک بە شەونخونیی هەمووان
193	10	لەتیف حامید
167	2	لەتیف هەڵمەت
487	10	لوقمان یوسف
		م
493	10	ماجید شالیار
83	8	مارف ئاغایی
25	1	مارف خەزنەدار (پرۆفیسۆر)
123	3	مارف عومەر گوڵ (دکتۆر)
145	7	مارگریت ڕۆدینکۆ (دکتۆر)
399	8	مامز ساڵح
331	1	محەمەد شەهاب چەلەبی
239	5	محەڕەم محەمەد ئەمین
375	3	محەمەد ئەحمەد ئەربیلی
45	1	محەمەد ئەمین پێنجوینی
125	4	محەمەد ئەمین هەورامانی
19	7	محەمەد ئۆزون
227	6	محەمەد بەدری
245	10	محەمەد بەرزی
277	5	محەمەد تۆفیق وردی

ناو	بەرگ	لاپەڕە
محەمەد جەزا (هونەرمەند)	1	357
محەمەد جەزا بەرزنجی	3	381
محەمەد چەلکی	5	408
محەمەد حسێن موهەندیس	6	415
محەمەد حەمۆ	10	377
محەمەد زادە (خۆشنووس و دیزاینەر)	1	365
محەمەد ڕەسوڵ هاوار	4	173
محەمەد ڕەشید فەتاح	3	357
محەمەد ڕەشیدی ئەمینی	5	401
محەمەد ساڵح بەرزنجی	6	397
محەمەد ساڵح دیلان	3	77
محەمەد سەلیم سواری	2	517
محەمەد شەریف (دکتۆر)	10	25
محەمەد شێخۆ	4	453
محەمەد عارف سیامەنسووری (دکتۆر)	2	337
محەمەد عارفێ جزیری (سترانبێژ)	1	203
محەمەد عەبدوڵڵا ئامێدی	9	279
محەمەد عەلی سوڵتانی (دکتۆر)	10	77
محەمەد عومەر عوسمان (ژەنەڕاڵی پایز)	8	161
محەمەد کەریم نانەوا	3	591
محەمەد کەساس	9	233
محەمەد کوردۆ	4	361
محەمەد مەردان	3	363
محەمەد مەهدی جەواهیری	2	89

ناو	بەرگ	لاپەڕە
محەمەد مەولود (مەم)	1	67
محەمەد موکری	4	331
محەمەد وەسمان	3	497
محەمەدی ماملێ	4	425
محەمەدی مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس	2	19
محێدین زەنگەنە	6	107
مریەم خان	6	333
مزگین حەسکۆ	9	251
مستەفا زەڵمی (دکتۆر)	4	11
مستەفا زەنگەنە (دکتۆر)	7	191
مستەفا ڕابەر	7	281
مستەفاساڵح کەریم	2	559
مشکۆ هەولێری	1	325
معروف جیاووک	1	293
مهاباد قەرەداغی	2	605
مەجید ئاسنگەر	3	185
مەجید خۆشناو	7	405
مەجید عەبدولڕەحمان	7	449
مەحفوز مایی	5	233
مەحمود زامدار	1	311
مەحموود باجەلان	9	345
مەحموود دەروێش	2	139
مەدحەت بێخەو (شاعیر)	1	319
مەدیحە برادۆستی	2	601

ناو	بەرگ	لاپەڕە
مەدیحە سۆفی (دکتۆرە)	5	209
مەریوان مەسعوود	10	363
مەزهەری خالقی	6	145
مەسعود پەرێشان	2	399
مەسعود خالد گولی	10	465
مەسعود محەمەد (بیرمەندو رووناکبیر)	1	19
مەعسوم مائی	8	209
مەغدید حاجی	9	125
مەغدید سەپان (دکتۆر)	4	165
مەلا جەمیل ڕۆژبەیانی (بیرمەندو ڕۆناکبیر)	2	11
مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس	5	11
مەلا عەبدوڵلا فەرهادی	9	9
مەلا مەسعودی بێبەش	1	141
مەلای گەورەی کۆیە	7	11
مەلەک ڕۆژهات	9	289
مەولود ئیبراهیم حەسەن (دکتۆر)	4	119
موئەیەد تەیب	2	231
موحسن عەبدولڕەحمان	6	505
موحسین ئاوارە (شاعیر)	1	237
موحسین قۆچان	3	129
موسا عەنتەر	8	69
موسەدەق تۆڤی	3	343
موکەڕەم تاڵەبانی	10	415
مومتاز حەیدەری	1	269

لاپەڕە	بەرگ	ناو
179	8	میدیا بێگەرد
17	10	میر جەلادەت بەدرخان
119	6	میرزا مەنگوڕی
		ن
27	9	ناجح گوڵپی
491	7	ناجی تەها بەرواری
63	7	نارین عومەر
359	6	ناز فەلەکەدین
385	1	نازم دڵبەند (شاعیرو نووسەر)
433	6	نازم کەریم
299	2	ناسر حەسەن
341	8	ناسر حوسامی
431	4	ناسری ڕەزازی
329	1	نافیع ئاکرەیی (دکتۆر)
33	7	ناهیدە ڕەفیق حیلمی
301	8	نزار جەرجیس
335	1	نەجمەدین موفتی
513	1	نەبیل عەریف خدر (وێنەگر)
475	1	نەجات خەتات
77	2	نەجاتی عەبدوڵڵا (دکتۆر)
529	1	نەجمەدین عەزیز سمایل
393	7	نەجمەدین غوڵامی
31	6	نەجمەدین مەلا
527	2	نەجیب بالایی

ناو	بەرگ	لاپەڕە
نەجیبەی مەلای گەورە	10	307
نەزەند بەگیخانی (دکتۆر)	4	157
نەژاد عەزیز سورمێ	5	107
نەسرین حەسەن ئیسماعیل	10	555
نەسرین شێروان	6	477
نەسرین فەخری (دکتۆرە)	2	97
نەفیسا ئیسماعیل (دکتۆر)	10	223
نەوزاد حاجی شوشە	9	303
نەوزاد ڕەفعەت	3	211
نەوزاد عەلی ئەحمەد (دکتۆر)	1	371
نورەدین زازا (دکتۆر)	7	335
نووری عەلی ئەمین	5	187
نوین بەهادر (برۆفیسۆر دکتۆر)	8	97
نیشتمان عەبدولقادر	9	323
نیعمەت عەبدوڵڵا	1	445
هـ		
هادی چاوشلی	1	343
هادی زیائەدینی	7	119
هاشم جەباری (میدیاکار)	1	487
هاشم عەلی مەندی	2	269
هاوڕێ باخەوان	7	157
هاوژین سڵێوە (دکتۆر)	6	291
هەردەوێڵ کاکەیی	4	335
هەژار موکریانی	4	179

ناو	بەرگ	لاپەڕە
هەڵوەستەیەک(.... خۆم و (یان)من و)	3	11
هەنار موفتی	4	515
هوشیار سەید ئەحمەد (هونەرمەند)	1	441
هیڤی حەمۆ	10	435
هیوا سەرهەنگ	1	225
هێرش کەمال ڕێکانی	9	337
هێڤی بەرواری	3	397
هێمن عومەر خۆشناو (دکتۆر)	9	309
هێمن موکریانی	4	191
و		
وریا ئەحمەد (هونەرمەند)	1	195
وریا عومەر ئەمین (دکتۆر)	2	67
ولیەم یۆحەننا	3	159
وەلات توفیق	9	469
وەلید مەعروف	9	427
ویداد قازی	3	461
ی		
یاسین قادر بەرزنجی	6	273
یاسین مستەفا	5	489
یەحیا مەرجان (هونەرمەند)	1	469
یەڵماز گۆنای	8	75
یوسف زەنگەنە (دکتۆر)	8	35
یوسف مەنتک	3	473
یونس ڕەزایی	10	369

پێرست

ناو	لاپەڕە
پێشەکی - جان دۆست	7
پێشەکی - وەرگێڕانی - ئیسماعیل بادی	9
پێشەکی - وەرگێڕانی - نەجمەدین عەزیز سمایل	11
ئەو ڕاستییەی دەبێت بوترێت	13
میر جەلادەت بەدرخان	17
دکتۆر محەمەد شەریف	25
عەلی عەبدولڕەحمان	31
دکتۆر کامیران بەدرخان	37
شکۆیێ حەسەن	45
قاچاغی مراد	51
دکتۆر تۆسنی ڕەشید	57
عەبدوڵڵا حەسەن زادە	63
دکتۆر جەمال ڕەشید	71
دکتۆر محەمەد عەلی سوڵتانی	77
سەید عەبدوڵڵای سەمەدی	87
دکتۆر فەرەیدون عەبدول بەرزنجی	99
عەبدوڵڵا تاهیر بەرزنجی	105
بۆنیا جگەرخوێن	113
دکتۆر عەبدوڵڵا غەفور	121
دانا ڕەئووف	131
عەباسی کەمەندی	141
ئەحمەد کایا	147
ئیبراهیم خەیات	157

ناو	لاپەڕە
بێژەن کامکار	167
قەرەنی جەمیل	173
عەبدولی حەمەجوان	179
ژیان ئیبراهیم خەیات	187
لەتیف حامید	193
شێخ حەسەن عەوالانی	199
کامبیز کەریمی	203
فەتاح ئەمیری	209
زرار دەرگەڵەیی	215
دکتۆر نەفیسا ئیسماعیل	223
بەهمەنی قوبادی	231
خاتوو دیا جوان	237
محەمەد بەرزی	245
برزۆ مەحموود	253
ئیسماعیل سەرهەنگ	259
خالید هەرکی	267
عەبدوڵڵا زەنگەنە	277
عەتا نەهایی	287
دکتۆر دارا حەمید محەمەد	293
ئەحمەد ئیسماعیل	301
نەجیبەی مەلای گەورە	307
ڤانێس میرانی	311
دەحام سەعید	317
دکتۆر دەرباس مستەفا	323

ناو	لاپەڕە
خالد حسێن	329
تاهیر تەیب جاف	335
خەلیل دهۆکی	341
زەکەریا عەبدوڵڵا	347
دێدەوانی یەعقوب	353
مەریوان مەسعوود	363
یونس ڕەزایی	369
محەمەد حەمۆ	377
کیژان ئیبراهیم خەیات	385
ڕەزا کەریم مجاور	393
گوڵزار فەرەج	399
ڕێکار مزووری	407
موکەڕەم تاڵەبانی	415
عسمەت محەمەد بەدەل	425
ڕێکێش ئامێدی	431
هیڤی حەمۆ	435
دانا عەسکەر	441
سەدیق گۆران	449
شوکریە دێوانە	457
مەسعود خالد گولی	465
کاژین یوسف دۆسکی	473
خالس موسەوەر	481
لوقمان یوسف	487
ماجید شالیار	493

لاپەڕە	ناو
497	سەڵاح شاکەلی
501	بەهار دەرگەڵەیی
509	سەردار قادر
515	ئەحمەد یاسین بەندی
521	ڕەمەزان ئەحمەد
529	شێخ محەمەد سۆڵەیی
533	سمکۆ سابیر
539	سوسیکا سمۆ
543	بەختیار عەلی
549	دکتۆر ئەمیر کۆیی
555	خاتوو نەسرین حەسەن ئیسماعیل
565	سوپاسی میهرەبانیتان دەکەم
567	ئەو شاعیر و نووسەر و ڕۆماننووس و ڕۆژنامەنووسانەی کە پێشەکییان بۆ هەر(١٠) بەرگی کتێبی (خۆم و ئەستێرە گەشەکان) نووسیوە:
576	چالاکیی کۆڕەکان لەم وێنانەدا
596	خۆم و ئەستێرە گەشەکان) لەبەر دەست و دیدی شاعیر و نووسەر و خوێنەران
611	بیبلیۆگرافیای کتێبی خۆم و ئەستێرە گەشەکان